

Budapest,
2009. május 27.,
szerda

72. szám

Ára: 315,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

111/2009. (V. 27.) Korm. rendelet	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás módosításáról szóló Megállapodás kihirdetéséről	16320
112/2009. (V. 27.) Korm. rendelet	A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról szóló 260/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet és más kormányrendeletek módosításáról	16321
14/2009. (V. 27.) NFGM rendelet	A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program 4. prioritására, a Gazdaságfejlesztési Operatív Programra és a Közép-Magyarországi Operatív Program 1. prioritására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/2007. (III. 19.) MeHVM rendelet módosításáról	16324
25/2009. (V. 27.) OKM rendelet	A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról	16328
47/2009. (V. 27.) OGY határozat	Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 14/2006. (V. 31.) OGY határozat módosításáról	17065
48/2009. (V. 27.) OGY határozat	A Magyar Köztársaság polgárai személyes adatainak biztonságát, valamint egyes állami szerveket, közszereplőket érintő információszerzési, vagy más néven „árnyék-titkosszolgálati” botrány körülményeit és az ügy kezelésének anomáliáit vizsgáló bizottság létrehozásáról szóló 125/2008. (XII. 3.) OGY határozat módosításáról.	17065
49/2009. (V. 27.) OGY határozat	A tanyák és tanyás térségek megőrzéséről, fejlesztéséről	17065
1076/2009. (V. 27.) Korm. határozat	A menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodásban részes államává váláshoz szükséges bejelentésről	17066
1077/2009. (V. 27.) Korm. határozat	A Magyar Honvédség Szociálpolitikai Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról	17066
1078/2009. (V. 27.) Korm. határozat	A Magyar Állam és a Kambodzsai Királyság között Kambodzsza Magyarországgal szemben fennálló adósságának konszolidálásáról és rendezéséről	17067
1079/2009. (V. 27.) Korm. határozat	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Kambodzsai Királyság Kormánya közötti fejlesztési együttműködésről szóló Megállapodás szövegének végleges megállapítására adott felhatalmazásról.	17067
22/2009. (V. 27.) KüM határozat	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Belarusz Köztársaság Kormánya között a gazdasági együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 196/2008. (VIII. 4.) Korm. rendelet 2–3. §-ainak hatálybalépéséről	17067

III. Kormányrendeletek

A Kormány 111/2009. (V. 27.) Korm. rendelete

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között,
a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között
a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás módosításáról szóló Megállapodás kihirdetéséről**

1. §

A Kormány e rendelettel felhatalmazást ad a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás módosításáról szóló Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) kötelező hatályának elismerésére.

2. §

A Kormány a Megállapodást e rendelettel kihirdeti.

3. §

A Megállapodás hivatalos magyar nyelvű szövege a következő:

„Megállapodás

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között,
a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között
a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás módosításáról**

A Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya (a továbbiakban: Szerződő Felek) azon szándéktól vezérelve, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló

Egyezmény végrehajtásáról szóló, Budapesten, 2003. szeptember 29. napján aláírt Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) egyes rendelkezéseit módosítsák, az alábbiakban állapodtak meg.

1. cikk

A Megállapodás 6. Cikke az alábbiak szerint módosul:

„6. Cikk

Letenye–Goričan (Muracsány) I.

(1) Letenye–Goričan (Muracsány) I. közúti határátkelőhely használata kiterjed a nemzetközi személyforgalomra az autóbusz kivételével, a nemzetközi áruforgalomra, az autópályáról letiltott járműforgalomra, valamint a gyalogos és kerékpáros forgalomra.

(2) Nemzetközi személyforgalomban a jelen határátkelőhelyet

a) a Horvát Köztársaság állampolgárai,

b) az Európai Unió tagállamainak állampolgárai, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárai, valamint a Svájci Államszövetség állampolgárai, valamint

c) a b) pontban meghatározott személyek családtagjai, akik harmadik ország állampolgárai és az Európai Unió polgárainak szabad mozgásáról szóló közösségi jog rendelkezéseinek kedvezményezettjei használhatják, feltéve, hogy a határmenti térségben – nevezetesen, a Magyar Köztársaságban Zala megyében, a Horvát Köztársaságban Međimurska és Varaždinska megyében – bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkeznek.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott személyeknek az államhatár átlépésekor a határmenti térségben található bejelentett lakóhelyüket vagy tartózkodási helyüket érvényes okmánnyal – útlevéllel, személyazonosító igazolvánnyal vagy lakcímgigazolvánnyal – igazolniuk kell.

(4) A nemzetközi személyforgalom vonatkozásában június 1. és augusztus 31. között a (2) bekezdésben foglalt korlátozás nem érvényesül.

(5) A nyitvatartási idő 00.00–24.00 óráig tart.

(6) A határforgalom ellenőrzése a Szerződő Felek államának területén külön-külön történik.”

2. cikk

A Megállapodás 18. Cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint módosul:

„(1) A Duna folyamon és a Dráva folyón a nemzetközi vízi határforgalom ellenőrzését a Szerződő Felek szolgálati személyei külön-külön végzik.”

3. cikk

A Megállapodás 19. Cikke (1) bekezdésének első mondata az alábbiak szerint módosul:

„(1) A Duna folyam 1449 folyamkilométerénél a Mohácsi Kikötőben a vízi járművek ellenőrzése céljából magyar határátkelőhely működik.”

4. cikk

A Megállapodás 20. Cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint módosul:

„(1) A Dráva folyó D-78 folyamkilométerénél a Dravasabolcsi Kikötőben a vízi járművek ellenőrzése céljából határátkelőhely működik. A határátkelőhelyen a Magyar Köztársaság államterületén magyar és horvát határforgalom-ellenőrző szolgálati hely létesül, ahol a magyar és a horvát szolgálati személyek ellenőrzést végeznek.

a) A határátkelőhely használata kiterjed a sport és kedvtelési célú vízi járművek, valamint a nemzetközi személyforgalomban közlekedő személyhajók forgalmára;

b) a határforgalom ellenőrzése 07.00–19.00 óra között, a határt átlépő személyek külön bejelentési kötelezettsége mellett történik.”

5. cikk

A Megállapodás 23. Cikke (3) bekezdésének második mondata az alábbiak szerint módosul:

„A módosítás azon utolsó diplomáciai jegyzék kézhezvételét követő tizedik napon lép hatályba, amelyben a Szerződő Felek írásban értesítik egymást arról, hogy eleget tettek a hatálybalépéshez szükséges belső jogi előírásaiknak.”

6. cikk

(1) A jelen Megállapodás azon utolsó diplomáciai jegyzék kézhezvételét követő tizedik napon lép hatályba, amelyben a Szerződő Felek írásban értesítik egymást arról, hogy eleget tettek a hatálybalépéshez szükséges belső jogi előírásaiknak.

(2) A jelen Megállapodás 2009. június 1-jétől ideiglenesen alkalmazásra kerül.

Készült Zágrábban, 2009. május 25-én, két eredeti példányban, magyar, horvát és angol nyelven, mindegyik szöveg egyaránt hiteles. A Megállapodás értelmezésével kapcsolatos vita esetén az angol nyelvű szöveg az irányadó.

Aláírások”

4. §

A Kormány jóváhagyja a Megállapodásnak a 6. cikk (2) bekezdésében a Megállapodás ideiglenes alkalmazására vonatkozóan meghatározott időponttól kezdődően történő ideiglenes alkalmazását.

5. §

(1) E rendelet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) E rendelet 2–3. §-a a Megállapodás 6. cikk (2) bekezdésében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) E rendelet 4. §-a, valamint 5. § (4) bekezdése a Megállapodás 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontban hatályát veszti.

(4) E rendelet hatályát veszti, ha a másik Szerződő Fél arról értesíti a Magyar Köztársaságot, hogy nem kíván a Megállapodásban részes féllel válni.

(5) A Megállapodás hatálybalépésének naptári napját, valamint a (2)–(4) bekezdésben meghatározott időpontok naptári napját a külügyminiszter azok ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(6) E rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről a határrendészetért felelős miniszter gondoskodik.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 112/2009. (V. 27.) Korm. rendelete

a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról szóló 260/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet és más kormányrendeletek módosításáról

A Kormány a 2. § tekintetében, a külkereskedelmi államigazgatási szerv kijelölése tárgyában az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény 140. § (6) bekezdésében,

a 2. § tekintetében, a hadiipari gyártás- és szolgáltatás-felügyelet kijelölése tárgyában a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény 10. § (1) bekezdés a) pontjában,

a 3. § tekintetében, a műszaki-biztonsági hatóság kijelölése tárgyában a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény 170. § (1) bekezdés 41. pontjában, valamint a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 132. § 37. pontjában

kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 35. § (2) bekezdésében megállapított eredeti jogalkotói hatáskörében, az Alkotmány 40. § (3) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva,

a 7. § és a 8. § (4) bekezdés tekintetében a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 27. § (1) bekezdés *k)* pontjában, továbbá a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 63. § (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. §

A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról szóló 260/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 4. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A közigazgatási hatósági ügyek intézése során – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik – az elektronikus ügyintézés szabályai alkalmazandók.”

2. §

(1) Az R. 5. § (2)–(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Hivatal külkereskedelmi államigazgatási hatósággént:

a) eljár a haditechnikai eszközök és szolgáltatások külkereskedelmi forgalmazásával kapcsolatos közigazgatási hatósági ügyekben a nemzetközileg vállalt kötelezettségek betartásával, valamint a polgári lőfegyverek és egyes közbiztonságra különösen veszélyes eszközök kiviteli, behozatali forgalmának engedélyezésével és ellenőrzésével kapcsolatos közigazgatási hatósági ügyekben;

b) eljár a kettős felhasználású termékek és technológiák forgalmazásával kapcsolatos közigazgatási hatósági ügyekben a nemzetközileg vállalt feltételek betartásával, ellátja a nemzetközi egyezmények hazai végrehajtásából adódó feladatokat;

c) eljár az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok országhatárt, illetve vámhatárt átlépő kereskedelmével kapcsolatos közigazgatási hatósági ügyekben.

(3) A Hivatal hadiipari gyártás- és szolgáltatásfelügyeleti hatósággént eljár a haditechnikai termékek gyártásának és szolgáltatás nyújtásának engedélyezésével és ellenőrzésével kapcsolatos közigazgatási hatósági ügyekben.”

(2) Az R. 5. §-a a következő (4)–(5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja, valamint a (3) bekezdés szerinti feladatok vonatkozásában országos illetékességgel első fokon a Hivatal haditechnikai és export-

ellenőrzési hatósága, másodfokon a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter jár el.

(5) A (2) bekezdés *c)* pontja szerinti feladatok vonatkozásában országos illetékességgel első fokon a Hivatal kereskedelmi és piacfelügyeleti hatósága, másodfokon – amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik – a Hivatal központi szerve jár el.”

3. §

Az R. 11. § (3) bekezdése a következő *k)–l)* ponttal egészül ki:

(A Hivatal – ha jogszabály másként nem rendelkezik – műszaki biztonsági hatósággént jár el:)

„*k)* a villamos energiáról szóló törvény szerinti csatlakozó-, összekötő és felhasználói berendezések, valamint a potenciálisan robbanásveszélyes közegben működő villamos berendezések és védelmi rendszerek műszaki biztonságával kapcsolatos hatósági ellenőrzési eljárásokban;

l) a földgázellátásról szóló törvény szerinti földgáz csatlakozóvezeték, felhasználói berendezés és telephelyi vezeték, valamint ezek tartozékainak műszaki biztonságával, továbbá az elosztói engedélyes műszaki biztonsági tevékenységével kapcsolatos hatósági eljárásokban.”

4. §

Az R. a 11/A. §-t követően a következő alcímmel és 11/B. §-sal egészül ki:

„*A termékinformációs kapcsolattartó pont feladatainak ellátása*

11/B. § A Hivatal termékinformációs kapcsolattartó pontként – az áruk és egyes szolgáltatások szabad áramlásának biztosításával összefüggésben egyes európai uniós jogi aktusokban előírt bejelentési, értesítési, tájékoztatási és jelentéstételi kötelezettségek teljesítéséről szóló külön jogszabályban meghatározottak szerint – ellátja a 764/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben meghatározott feladatokat.”

5. §

Az R. 12. § (1) bekezdése a következő *k)–m)* ponttal egészül ki:

(A Hivatal)

„*k)* ellátja a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló külön jogszabály alapján a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséért felelős hatósági feladatokat a kereskedelmi és ipari szakterületen;

l) ellátja az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló tevékenységgel kapcsolatos, külön jogszabályban előírt nyilvántartási feladatokat;

m) ellátja az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról szóló, a Tanács 2005. december 20-án kelt, 2173/2005/EK rendelete alapján az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal ún. FLEGT engedélyezési rendszerével kapcsolatos hatósági feladatokat.”

6. §

Az R. a 14. §-t követően a következő alcímmel és 15. §-sal egészül ki:

„Az Európai Unió jogának való megfelelés

15. § Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg:

a) a Tanács 2173/2005/EK rendelete (2005. december 20.) az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról – I. fejezet 2. cikk 8. pont;

b) a Bizottság 1024/2008/EK rendelete (2008. október 17.) az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról szóló 2173/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes rendelkezések megállapításáról – I. fejezet 2. cikk 4. pont;

c) az Európai Parlament és a Tanács 764/2008/EK rendelete (2008. július 9.) az egyes nemzeti műszaki szabályoknak a valamely másik tagállamban jogszerűen forgalmazott termékekre történő alkalmazására vonatkozó eljárások megállapításáról és a 3052/95/EK határozat hatályon kívül helyezéséről – 9. cikk (1) bekezdés (a 11/B. §).”

7. §

(1) Az egyes 2009. évi decentralizált önkormányzati fejlesztési és területfejlesztési célú, valamint egyes 2009. évi központi előirányzatok felhasználásának részletes szabályairól szóló 85/2009. (IV. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Dec. R.) 4. § (7) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A pályázatokat legkésőbb 2009. június 1-jéig lehet benyújtani; ezen határidőt a Tanács döntésével egy alkalommal meghosszabbíthatja, de a határidő ez esetben sem lehet későbbi, mint 2009. június 19.”

(2) A Dec. R. 5. § (3) bekezdése a következő harmadik mondatallal egészül ki:

„Amennyiben ezen határidőn belül a kedvezményezett nem él a műszaki tartalom csökkentésének lehetőségével, az eredeti műszaki tartalomhoz járul a csökkentett összegű támogatás.”

(3) A Dec. R. 7. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A befogadott pályázatok – pályázati útmutató részét képező előirányzatokként kialakított értékelési szempontrendszer alapján történő – értékelését a Tanács elnöke által felállított szakértői bizottság végzi.”

(4) A Dec. R. 7. § (3) bekezdés első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A szakértői bizottság e bekezdés a)–c) pontjai szerint előkészített javaslata alapján a Tanács dönt.”

(5) A Dec. R. 7. § (3) bekezdés a) pont ac) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A szakértői bizottság e bekezdés a)–c) pontjai szerint előkészített javaslata alapján a Tanács dönt. A döntés

a) elutasító, amennyiben]

„ac) a rendelkezésre álló keret lekötésre került, vagy”

(6) A Dec. R. 24. § (2) bekezdése a következő i) ponttal egészül ki:

(Az önkormányzatok, társulások az alábbi fejlesztési célok és alcélok megvalósításához igényelhetnek támogatást:)

„i) önkormányzati fejlesztésekhez kapcsolódó közcélú foglalkoztatás anyag- és eszközbeszerzése.”

(7) A Dec. R. 25. § (2) bekezdése a következő i) ponttal egészül ki:

(A célok elérése érdekében támogatás nyújtható:)

„i) önkormányzati fejlesztésekhez kapcsolódó közcélú foglalkoztatás anyag- és eszközbeszerzése.”

(8) A decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok előirányzatai, valamint a vis maior tartalék felhasználásának részletes szabályairól szóló 47/2008. (III. 5.) Korm. rendelet 11. § (8) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(8) A HÖF CÉDE, HÖF TEKI, LEKI és TEUT előirányzatok esetében támogatási előleg adható a megítélt támogatás legfeljebb 40%-a mértékéig. Az igénybe vett előleg felhasználása számla, fejlesztési célú pénzeszköz átadására létrejött megállapodás alapján igazolható, amennyiben azok pénzügyi teljesítése megtörtént. A további támogatás igénybevétele az előleg felhasználásával történő elszámolást (az előleg felhasználására vonatkozó számla, illetve a fejlesztési célú pénzeszköz átadására létrejött megállapodás előleghez kapcsolódó részének pénzügyi teljesítését) követően a (2) bekezdés szerint vehető igénybe.”

Záró rendelkezések

8. §

(1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

(2) E rendelet 1. §-a 2009. augusztus 15-én lép hatályba.

(3) Az R. 1. § (1) bekezdésében a „gazdasági és közlekedési miniszter” szövegrész helyébe a „nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter” szöveg, valamint az R. 13. §-ában a „Gazdasági és Közlekedési Minisztérium” szövegrész helyébe a „miniszter által vezetett minisztérium” szöveg lép.

(4) A Dec. R. 4. § (4) bekezdésében az „adatlapot” szövegrész helyébe a „dokumentumokat” szöveg, 4. § (10) bekezdésében a „formai és jogosultsági” szövegrész helyébe a „szabályszerűségi” szöveg, 5. § (1) bekezdés a) pontjában a „23. § (1) bekezdés b) és a 25. § (2) bekezdés a) pontok” szövegrész helyébe a „23. § (1) bekezdés b), a 24. § (2) bekezdés g) és a 25. § (2) bekezdés a) pontok” szöveg, 6. § (1) bekezdés k) pontjában az „az e rendelet 4. § (3) bekezdésében” szövegrész helyébe az „a 4. § (3) bekezdésében és a 23. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontjában” szöveg, 6. § (2) bekezdésében a „mind a támogatási döntés meghozatala, mind a támogatási szerződés megkötése előtt vizsgálni kell” szövegrész helyébe az „az Igazgatóság a 4. § (10) bekezdése szerinti vizsgálata során ellenőrzi” szöveg, 6. § (3) bekezdésében a „24. § (2) bekezdés c) pontjának cb) alpontja, e) és f) pontjai, valamint a 25. § (2) bekezdésének b), c), d) és e) pontjai” szövegrész helyébe a „24. § (2) bekezdés c) pontjának cb) alpontja, e), f) és i) pontjai, valamint a 25. § (2) bekezdésének b)–e) és i) pontjai” szöveg, 12. § (1) bekezdésében a „beruházás” szövegrész helyébe a „projekt” szöveg, a „megkezdhető” szövegrész helyébe a „megkezdhető, figyelembe véve a 14. § (5) bekezdésében foglaltakat” szöveg, 13. § (4) bekezdésében a „saját forrás” szövegrész helyébe a „saját forrás, hitel és egyéb forrás” szöveg, 14. § (5) bekezdésében a „szükség szerinti” szövegrész helyébe a „(6) bekezdés szerinti” szöveg, 17. § (2) bekezdés a) pontjában a „számlák ellenjegyzését követően az egy eredeti és az egy másolati számlát együtt továbbítja az Igazgatósághoz az ellenjegyzést követő 3 munkanapon belül” szövegrész helyébe a „számlákat ellenjegyzi és a benyújtást követő 5 munkanapon belül továbbítja az Igazgatósághoz” szöveg, 17. § (2) bekezdés f) pontjában a „fejlesztés befejezésének” szövegrész helyébe a „fejlesztés támogatási szerződés szerinti tervezett befejezésének” szöveg, a „Tanácshoz” szövegrész helyébe a „tervezett befejezést követő 10 munkanapon belül a Tanácshoz” szöveg, 18. § (1) bekezdésében a „2010. év végéig használható fel” szövegrész helyébe a „felhasználásáról 2010. év végéig kell elszámolni” szöveg, az „A felhasználás” szövegrész helyébe az „Ennek” szöveg, a „felhasználására” szövegrész helyébe a „felhasználására és elszámolására” szöveg, 20. § (6) bekezdésében az „az Áht. 64/A. § (5) bekezdése szerinti határidőn” szövegrész helyébe az „a visszavonó döntésről szóló értesítés kézhezvételétől számított 20 munkanapon” szöveg, 20. § (7) bekezdésében az „az Áht. 64/A. § (5) be-

kezdésében rögzített mértékkel egyezik meg” szövegrész helyébe az „a jegybanki alapkamat kétszerese” szöveg lép.

(5) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg:

a) a Tanács 2173/2005/EK rendelete (2005. december 20.) az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról – I. fejezet 2. cikk 8. pont;

b) a Bizottság 1024/2008/EK rendelete (2008. október 17.) az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról szóló 2173/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes rendelkezések megállapításáról – I. fejezet 2. cikk 4. pont;

c) az Európai Parlament és a Tanács 764/2008/EK rendelete (2008. július 9.) az egyes nemzeti műszaki szabályoknak a valamely másik tagállamban jogszerűen forgalmazott termékekre történő alkalmazására vonatkozó eljárások megállapításáról és a 3052/95/EK határozat hatályon kívül helyezéséről – 9. cikk (1) bekezdés (a 4. §).

(6) Ez a rendelet 2009. augusztus 16-án hatályát veszti.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 14/2009. (V. 27.) NFGM rendelete

**a Gazdasági Versenyképesség
Operatív Program 4. prioritására,
a Gazdaságfejlesztési Operatív Programra
és a Közép-Magyarországi Operatív
Program 1. prioritására vonatkozó
részletes szabályokról szóló
8/2007. (III. 19.) MeHVM rendelet
módosításáról**

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 124. § (9) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § 2. pontjában, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § h) pontjában, a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 53. § (6) bekezdésében, vala-

mint a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 51. § (6) bekezdésében meghatározott feladatkörömben eljárva – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. §

(1) A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program 4. prioritására, a Gazdaságfejlesztési Operatív Programra és a Közép-Magyarországi Operatív Program 1. prioritására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/2007. (III. 19.) MeHVM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. § 2. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E rendelet alkalmazásában:]

„2. Nagyberuházás: a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló, 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK bizottsági rendelet (a továbbiakban: csoportmentességi rendelet) 2. cikk 12. pontjában meghatározott fogalom.”

(2) Az R. 2. § 7–8. pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[E rendelet alkalmazásában:]

„7. Kis- és középvállalkozás (a továbbiakban együtt: KKV): az a vállalkozás, amely a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában megfelel a csoportmentességi rendelet I. mellékletében meghatározott vállalkozások valamelyikének.

8. Kapcsolt vállalkozás: a csoportmentességi rendelet I. mellékletében meghatározott vállalkozás.”

(3) Az R. 2. § 10–13. pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[E rendelet alkalmazásában:]

„10. Mezőgazdasági termék:

a) az EK-Szerződés I. mellékletében meghatározott termékek, kivéve a halászati és akvakultúratermékek piacának közös szervezéséről szóló, 1999. december 17-i 104/2000/EK rendelet alkalmazási körébe tartozó halászati és akvakultúratermékeket,

b) a 4502, a 4503, a 4504 KN-kód alá tartozó termékek (parafatermékek),

c) a mezőgazdasági piacok közös szervezésének létrehozásáról, valamint egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendelkezésekről szóló, 2007. október 22-i 1234/2007/EK tanácsi rendeletben meghatározott tej és tejtermékeket utánzó vagy helyettesítő termékek.

11. Mezőgazdasági termék feldolgozása: mezőgazdasági terméken végrehajtott olyan művelet, amely eredményként keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az

állati vagy növényi eredetű termék első értékesítését előkészítő tevékenységet.

12. Mezőgazdasági termék forgalomba hozatala: a mezőgazdasági termékek értékesítési célú birtoklása, bemutatása, megvételre való felkínálása, leszállítása vagy egyéb módon történő piacra bocsátása, kivéve az elsődleges termelő részéről a viszonteladónak vagy feldolgozónak történő első értékesítést, valamint a termék első értékesítését előkészítő tevékenységet. Az elsődleges termelő részéről a végső felhasználónak történő értékesítést csak akkor kell forgalomba hozatalnak tekinteni, ha az e célra elkülönített helyiségben történik.

13. Induló beruházás: az a beruházás, amely megfelel a csoportmentességi rendelet 12. cikk (1) bekezdés a) vagy b) pontjában foglalt feltételeknek.”

(4) Az R. 2. § 15–18. pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[E rendelet alkalmazásában:]

„15. Nehéz helyzetben lévő vállalkozás: a Korm. Rendelet 8. számú mellékletében meghatározott fogalom.

16. Általános képzés: a csoportmentességi rendelet 38. cikk 2. pontjában meghatározott fogalom.

17. Szakosított képzés: a csoportmentességi rendelet 38. cikk 1. pontjában meghatározott fogalom.

18. Hátrányos helyzetű munkavállaló: a csoportmentességi rendelet 2. cikk 18. pontjában meghatározott fogalom.”

(5) Az R. 2. § 20. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E rendelet alkalmazásában:]

„20. Bérköltség: a csoportmentességi rendelet 2. cikk 15. pontjában meghatározott fogalom.”

(6) Az R. 2. §-a a következő 22. ponttal egészül ki:

[E rendelet alkalmazásában:]

„22. Kockázati tőke: a vállalkozások részére a korai növekedési szakaszokban (magvető, induló és növekedési szakasz) saját tőke vagy kvázi-sajáttőke útján nyújtott finanszírozás.”

2. §

Az R. 7. § b)–d) pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[A 4. § (1) bekezdésében megjelölt jogcímek alapján a következő típusú támogatás nyújtható:]

„b) a 4. § (1) bekezdés a)–b), e), g)–i), k), r) pontjában megjelölt jogcímek alapján regionális beruházási támogatás (a továbbiakban: beruházási támogatás) nyújtható, amelyre a 10–14. §-ban, a Korm. Rendeletben, valamint a csoportmentességi rendeletben foglaltak az irányadók,

c) a 4. § (1) bekezdés l)–m) pontjában megjelölt jogcímek alapján képzési célú támogatás is nyújtható, amelyre a

15–16. §-ban, valamint a csoportmentességi rendeletben foglaltak az irányadók,

d) a 4. § (1) bekezdés o), p) és s) pontjában meghatározott jogcímek alapján támogatás KKV részére tanácsadáshoz, a 4. § (1) bekezdés s) pontjában meghatározott jogcím alapján támogatás KKV részére vásárokon való részvételhez is nyújtható, amelyre a 14/A. §-ban, valamint a csoportmentességi rendeletben foglaltak az irányadók, ”

3. §

Az R. 8. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

„8. § (1) E rendelet alapján beruházási támogatás csak akkor ítéltető meg, ha a kedvezményezett még a projekttel kapcsolatos munkálatok vagy tevékenységek megkezdése előtt a támogatás iránti kérelmét benyújtja. Egyedi támogatás megítélését megelőzően nagyvállalkozások esetében a fentiekén kívül a kedvezményezettek kötelesek bizonyítani azt, hogy az alábbiak közül legalább egy követelmény teljesül:

a) a támogatás segítségével lényegesen megnövekszik a projekt mérete,

b) kiszélesedik a tevékenység köre,

c) növekszik a kedvezményezett által a projektre fordítandó összeg,

d) lényegesen felgyorsul a projekt végrehajtási üteme, vagy

e) regionális beruházási támogatás esetében a projekt a támogatás hiányában nem az érintett támogatott régióban valósult volna meg.

(2) A beruházási támogatások átláthatóságának növelése céljából az e rendelet beruházási támogatásokra vonatkozó előírásai a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapján is közzétételre kerülnek. A támogatási programot nem lehet a közzététel előtt elindítani.

(3) E rendelet alapján azon projektekhez, amelyek esetében a támogatási program (2) bekezdés szerinti közzététele előtt merülnek fel költségek, beruházási támogatás nem nyújtható.”

4. §

(1) Az R. 11. § (4) bekezdés első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A földterülettől és épülettől eltérő eszközök bérlése kizárólag pénzügyi lízing formájában valósulhat meg. Az ezzel kapcsolatos költségeket csak akkor lehet figyelembe venni, ha a pénzügyi lízing szerződés tartalmazza az eszköznek a futamidő lejártá utáni megvásárlására vonatkozó kötelezettséget.”

(2) Az R. 11. § (10) bekezdés első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Munkahelyteremtést szolgáló beruházás esetén az újonnan létrehozott munkakörökben foglalkoztatott nettó munkavállalói létszám azonos az érintett létesítményben közvetlenül teljes munkaidőben alkalmazott személyek számának nettó növekedésével a pályázat benyújtását megelőző 12 hónap átlagához képest.”

(3) Az R. 11. § (16) bekezdés c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Az immateriális javakkal kapcsolatban felmerült költségek elszámolható költségként csak abban az esetben számolhatóak el, ha teljesítik az alábbi feltételeket:]

„c) piaci feltételek mellett, olyan társaságtól kell azokat beszerezni, amely felett a kedvezményezettnek külön jogszabály szerinti sem közvetlen, sem közvetett befolyása nincs,”

5. §

Az R. 12. § (1) bekezdés b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Nem nyújtható támogatás]

„b) a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásról szóló 2006/C 54/08 számú iránymutatás (a továbbiakban: iránymutatás) I. számú mellékletében meghatározott acélipari tevékenységhez, kivéve ha a kedvezményezett KKV, és a csoportmentességi rendeletben foglaltak szerint részesül állami támogatásban;”

6. §

Az R. 14. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

„14. § (1) Képzési támogatást általános és szakosított képzéshez lehet nyújtani.

(2) E rendelet alapján képzési támogatás a kedvezményezett munkaviszonyban álló munkavállalók képzéséhez kizárólag a csoportmentességi rendelet szabályaival összhangban nyújtható.

(3) Elszámolható költségek:

a) az oktatók személyi jellegű költségei,

b) az oktatók és képzésben részt vevők utazási költségei, beleértve a szállásköltségeket is,

c) egyéb folyó költségek, különösen a képzés során felhasznált tananyag, egyéb oktatási segédanyagok beszerzése,

d) az eszközök és berendezések amortizációja olyan mértékben, amennyire azokat a képzési projekt céljaira használják,

e) a képzési projekttel kapcsolatos tanácsadói szolgáltatások költségei,

f) a képzésben részt vevők személyes költségei és az elszámolható általános közvetett költségek (adminisztrációs

költség, bérleti díj, rezsi költségek) az a)–e) pontban felsorolt egyéb elszámolható költségek összértékéig. A képzésben részt vevők személyi jellegű költségei csak a képzésben ténylegesen eltöltött idő mértékéig – a termelésben töltött idő levonása után – vehetők számításba.

(4) Az elszámolható költségeket dokumentumokkal kell alátámasztani, áttekinthetően és tételelesen részletezve.

(5) Az egyes, azonos elszámolható költségekkel rendelkező projektekhez nyújtható, bármely államháztartási forrásból származó összes támogatás – beleértve a projekthez nyújtott csekély összegű támogatásokat is – intenzitása nem haladhatja meg a (6)–(7) bekezdésben meghatározott mértékeket.

(6) A maximális támogatási intenzitás

a) általános képzéshez:

aa) KKV esetében 70%,

ab) nagyvállalkozások esetében 50%;

b) szakosított képzés esetén:

ba) KKV esetében 35%,

bb) nagyvállalkozások esetében 25%.

(7) A (6) bekezdésben meghatározott maximális támogatási intenzitást 10 százalékponttal növelni lehet a hátrányos helyzetű munkavállalóknak nyújtott képzés esetén.

(8) Ha valamely támogatási projektben mind szakosított, mind általános képzési összetevők szerepelnek, amelyek a képzés támogatási intenzitásának a kiszámítása céljából egymástól nem választhatók el, vagy ha a támogatási projektben szereplő képzés szakosított, illetve általános jellege nem állapítható meg, a (6) bekezdés b) pontja szerinti szakosított képzésre vonatkozó támogatási intenzitásokat kell alkalmazni.”

7. §

Az R. a 14. §-t követően a következő alcímmel és 14/A. §-sal egészül ki:

„KKV részére nyújtott támogatás tanácsadáshoz és vásárokon való részvételhez

14/A. § (1) A 4. § (1) bekezdés o)–p) és s) pontja alapján nyújtott támogatások a csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó tanácsadáshoz kapcsolódó támogatásnak minősülnek.

(2) E támogatási program keretében a KKV részére nyújtott tanácsadáshoz kapcsolódó támogatást kizárólag a csoportmentességi rendelet szabályai alapján, az elszámolható költségek 50%-áig lehet odaítélni.

(3) A tanácsadáshoz kapcsolódó támogatás esetén az elszámolható költségek a külső tanácsadók által nyújtott szolgáltatások tanácsadói költségei. Az érintett szolgáltatás nem lehet folyamatos vagy időszakosan visszatérő tevékenység, és nem kapcsolódhat a vállalkozás szokásos működési költségeihez, különösen a folyamatos adóta-

nácsadáshoz, rendszeres jogi szolgáltatáshoz vagy hirdetéshez.

(4) A vásárokon való részvételhez kapcsolódó támogatás esetén az elszámolható költségek a vállalkozásnak valamely kiállításon vagy vásáron való első részvétele esetén a kiállító helyiség bérletével, felállításával és működtetésével kapcsolatos költségek.”

8. §

(1) Az R. 17. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) E rendelet alapján támogatási döntést 2013. december 31-ig lehet hozni.”

(2) Az R. 17. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezést állapít meg:

a) a Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet,

b) a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló, 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK bizottsági rendelet.”

9. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

(2) Az R. 3. § (2) bekezdésében az „Európai Közösséget létrehozó Szerződés” szövegrész helyébe az „EK-Szerződés” szöveg lép.

(3) Hatályát veszti az R. 2. § 3. pontja, 9. § (3) bekezdése, 11. § (14) bekezdése, 11. § (15) bekezdés második mondata, 12. § (1) bekezdés r) pontja, 12. § (2) bekezdés g) pontja, valamint 17. § (3) bekezdése.

(4) Az R. 17. § (3) bekezdésének a (3) bekezdéssel hatályon kívül helyezett rendelkezése a képzési és tanácsadási támogatás tekintetében a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló, 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK bizottsági rendelet 44. cikk (2) bekezdésében foglalt időpontig hozott támogatási döntések érvényességét nem érinti.

Varga István s. k.,

nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

**Az oktatási és kulturális miniszter
25/2009. (V. 27.) OKM
rendelete**

**a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának
rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok
módosításáról szóló**

17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének *a)* és *f)* pontjában kapott felhatalmazás alapján az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)* pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. §

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. számú melléklete

a) „A miniszter által – a benyújtó hozzájárulásával – kihirdetett kerettantervek” felsorolása a következő 14. ponttal egészül ki:

„14. A kerettanterv neve: Magyar mint idegen nyelv kerettanterve

A kerettanterv benyújtója: II. Rákóczi Ferenc Fővárosi Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola, Budapest”

b) az e rendelet 1. számú mellékleteként kiadott a „MAGYAR MINT IDEGEN NYELV KERETTANTERV”-vel egészül ki.

2. §

A Rendelet 2. számú melléklete

a) „A miniszter által – a benyújtó hozzájárulásával – kihirdetett kerettantervek” felsorolása a következő 15. ponttal egészül ki:

„15. A kerettanterv neve: A Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt. kerettanterve az alapfokú nevelés-oktatás 1–8. évfolyama számára

A kerettanterv benyújtója: Perfekt Akadémia Oktatási és Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság, Budapest”

b) az e rendelet 2. számú mellékleteként kiadott „A NEMZETI TANKÖNYVKIADÓ ZRT. KERETTANTERVE AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS 1–8. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA” című kerettantervvel egészül ki.

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba és a hatálybalépést követő napon hatályát veszti.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

1. számú melléklet a 25/2009. (V. 27.) OKM rendelethez

KERETTANTERV MAGYAR MINT IDEGEN NYELV

I.

1–12. ÉVFOLYAM KEZDŐ NYELVTANULÓI SZÁMÁRA

1. BEVEZETÉS

Korunk társadalmát a nemzetközi gazdasági, kulturális és személyes emberi kapcsolatok sokfélesége jellemzi. Minden korábnál nagyobb mértékű az információ- és árucseré, valamint az országok közötti népességvándorlás. Az utazások vagy speciális egyéni élethelyzetek alkalmával már gyermekkorban is találkozhatnak idegen anyanyelvű gyerekek a magyar nyelvvel, kultúrával, szokásokkal. A telekommunikáció, a média és az informatika szintén közös vérkeringésbe kapcsolta a világ népeit. Az egyéni kapcsolattartáson túl, az Európai Unió is számos törekvéssel és programmal igyekszik elősegíteni a közösség országaiban tanuló gyerekek és fiatalok együttműködését.

Az alapfokú magyar mint idegen nyelv oktatásának feladata, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a magyar kultúra és magyar nyelv tanulása iránt, felkészítse a tanulókat a további sikeres nyelvtanulásra, és képessé tegye őket a korosztályukkal történő sikeres kommunikációra életük legkülönbözőbb területein. A 7–12. évfolyamon az idegennyelv-oktatás legfőbb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása, illetve folyamatos fejlesztése. A holisztikus, személyiségfejlesztő oktatás keretein belül megfogalmazott célok egyben hozzájárulnak a tanuló kreatív és önkifejezésre képes felnőtt személyiséggé való formálásához.

A gyermekkorai nyelvtanítás sikerét megalapozhatjuk a korszerű tanulásmódszertani, illetve nyelvszemléleti megközelítések alkalmazásával. A holisztikus nyelvszemlélet, a nyelvet, mint organikus rendszert egységében és teljességében kívánja bemutatni a tanulók számára, általuk értelmezhető szituációkon és kommunikációs helyzeteken keresztül. A nem magyar ajkú tanulók idegen nyelvként a beszélt nyelven keresztül találkoznak a magyar nyelvvel, értik meg, illetve gyakorolják azt. A nyelvtanulás első szakaszában kiemelt szerepe van a szókincsfejlesztésnek és szóbeli interakciónak.

A magyar nyelv a kevésbé ismert és elterjedt nyelvek közé tartozik, de a közhiedelemmel ellentétben nem „kisnyelv”, hiszen a világon beszélt nyelvek között a 36-40. helyen található.

A mai értelemben vett *magyar mint idegen nyelv* elnevezés – nemzetközi terminológiák alapján – a 20. század közepén alakult ki és terjedt el, elsősorban a felnőttoktatás – különösen a felsőoktatás – keretei között. „A *magyar mint idegen nyelv* intézményes tanítása a külföldi egyetemeken létesített magyar tanszékek és lektorátusok megszervezésével kapott adekvát formát.” Tehát elsősorban a felsőoktatásban terjedt el, s csak ezt követően jelent meg a közoktatásban. Vagyis „a *magyar mint idegen nyelv*” terminológia esetlegesen, más megnevezésekkel együtt a külföldi hallgatók magyarországi szakképzésének megindulásához kapcsolódva jelenik meg a szakirodalomban. Klasszikusan tehát a *magyar mint idegen nyelv oktatás* kifejezetten a külföldi, nem magyar ajkú tanulók magyar nyelvre tanítását jelenti.

A továbbiakban tehát a *magyar mint idegen nyelvet* a fenti klasszikus és a szakmában elterjedt fogalom meghatározás alapján kívánjuk használni, s kifejezetten a nem magyar ajkúak magyar nyelvre tanítását értjük alatta, nem kívánjuk a szakma hagyományaitól eltérően, a diszciplína gyökereitől elszakadva a *magyar mint környezetnyelv* fogalmára szűkíteni. (*Magyar mint környezetnyelvről* akkor beszélünk, „ha a nyelvelsajátítás valamelyik magyar diaszpóra földrajzi területén történik, vagy Magyarországon egy etnikailag vegyes lakosságú településen.”)

A *magyar mint idegen nyelv* oktatása önálló szakmaként az 1980-as években különült el, ez azt jelenti, hogy ugyan már korábban is eredményesen művelték ezt a szakterületet, a tanárképzés, a szervezeti keretek, a tankönyvkiadás területén mindössze a nyolcvanas években következtek be a mai állapotot is meghatározó változások.

A jelenlegi *magyar mint idegen nyelv* tankönyveket, segédanyagokat, módszertanokat elsősorban a felnőttek képzésére dolgozták ki a szakemberek. Ezek az anyagok azonban nem alkalmasak a 6–18 éves korosztály *magyar mint idegen nyelv* oktatására. Sajnálatos módon nincsenek olyan tantervek, tanmenetek, tankönyvek, munkafüzetek és egyéb taneszközök, módszertani segédanyagok, amelyeket a közoktatásban eredményesen lehetne alkalmazni. Így tehát szükségessé válik olyan programok kidolgozása, amelyek figyelembe veszik az érintett korosztály sajátosságait, igényeit, érdeklődését.

A felnőttekhez képest az iskoláskorú gyerekeknél nem elhanyagolható szempont, hogy környezetükben általában olyan magyar anyanyelvű tanulókkal érintkeznek, akikkel a magyaron kívül nincs más közös beszélt idegen nyelvük, illetve nem beszélnek az ő anyanyelvét. Az egyetlen kapcsolatot a magyar nyelv jelenti számukra, ami egy bizonyos nyelvi szint elérése után jelentősen meggyorsítja a nyelvelsajátítást.

A kilencvenes évektől egyre nagyobb arányú a Magyarországra irányuló migráció, s ezzel a 6–18 éves korú külföldi (nem magyar állampolgár) gyerekek megjelenése a közoktatásban. Ez a jelenség szükségszerűvé teszi a gyermekek magyar nyelvre tanítását. „Sajátos feladatot jelentenek a magyar közoktatásban azok a külföldi tankötelesek, akik családjukkal menekülési vagy tranzit céllal, tartós vagy végleges letelepedési szándékkal érkeznek hazánkba. Számuk – a migrációban tradicionálisan érintett országokhoz képest – az 1999/2000. tanévben mintegy 10 000 fő. Ez a szám folyamatosan növekszik s nőtt az összes iskolához és az összes tanulóhoz viszonyított arányuk is. Ez utóbbiban közrejátszik az is, hogy a közoktatásban tanulók száma – demográfiai okok miatt – csökkenő tendenciájú, s csökken az intézmények száma is. Az 1999/2000. tanévben minden harmadik általános iskolában és minden második középiskolában tanultak külföldiek.” (Vámos Ágnes: A migráció iskolai hatása. In: Útmutató migráns gyerekek neveléséhez, oktatásához. Menedék – migránsokat segítő egyesület, Budapest, 2003.)

Számok és arányok	Tanév					
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Általános iskolák száma összesen	3 423	3 421	3 375	3 293	3 141	3 064
Az általános iskolai tanulók száma összesen	947 037	933 171	912 959	890 551	861 858	831 262
Külföldi általános iskolai tanulók száma	3 561	5 002	4 761	4 577	4 515	4 496
Tanulói létszám aránya	0,37	0,53	0,52	0,51	0,52	0,54

1. táblázat: Általános iskolában tanuló külföldiek száma és aránya a közoktatás általános adataihoz viszonyítva
(Forrás: Oktatási és Kulturális Minisztériumi Statisztikai Évkönyv 2006/2007)

Az adatok szerint tehát jellemzően kis arányban és elszórtan tanulnak külföldiek a magyar közoktatásban, és csak bizonyos helyeken jelentkeznek nagyobb létszámban és arányban, mint például a befogadó állomások közelében, a határ menti településeken, azokon a helyeken, ahol már korábban is valamilyen nemzeti kisebbség élt, illetve a migráció célpontját jelentő fővárosban. Mindezek ellenére Magyarországra is érvényesek a migrációra vonatkozó nemzetközi előírások, az európai uniós tagsággal járó új kötelezettségek, s ez a közoktatásra komoly feladatot ró. Az iskolával szembeni elvárás többek között, hogy:

- biztosítson a külföldi tanulóknak a magyar tanulókkal azonos lehetőséget az intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybe vételére;
- biztosítsa a magyar mint idegen nyelv megtanulását olyan szinten, hogy a tanulók további tanulásra és beilleszkedésre alkalmassá váljanak;
- biztosítson alkalmat és lehetőséget a migránsoknak anyanyelvükkel és országuk kultúrájával való foglalkozásra;
- biztosítsa számukra Magyarország kultúrájával, történetével, művelődéstörténetével, jelenlegi helyzetével, közéletével való megismerkedést.

A hazánkban tanuló külföldi tanulók tömbje két nagy csoportra osztható: a határon túlról érkező magyar anyanyelvűekre és a világ minden tájáról érkező nem magyar anyanyelvűekre. Számuk, mint a fentiekben látható volt, egyre nagyobb arányú, az iskolákban mégis kevés a lehetőség a magyar nyelv tanulására idegen nyelvként. Ahol ezt fontosnak tartják, valamint mind az objektív, mind a szubjektív lehetőségek is adottak, kísérletek történtek és történnek a magyar nyelv tanítására. A menekülttáborok, befogadó állomások mellett vagy nagyobb létszámban élő külföldiek közelében egyéni foglalkozások formájában vagy szakkörben, ritkábban órarendbe illesztve, vagy összevont csoportban, tanórán kívüli keretekben, sokszor „háziilag” készített tananyagokból tanítják a nem magyar ajkúakat. Talán magyarázni sem kell, hogy ezek a megoldások kevés eredményt hoznak. Elvértve foglalkozik ezekkel a tanulókkal a speciális feladatra képzett tanító vagy tanár, gyakorlatilag – jobb esetben – a magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus látja el az órákat. A kudarc demotiváló hatása nemcsak a tanulással szembeni ellenszenvet, sőt dacot válthat ki, hanem ellenségesévé teheti a gyermeket a magyar nyelvvel, és azon túl az új vagy átmeneti hazájával szemben is. A hiányok gyorsan halmozódnak, s a lemaradás leszakadásává válhat, ha ezen az oktatáspolitikai nem változtat sürgősen.

A felsőoktatás alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről szóló kormányrendelet megjeleníti a magyar, mint idegen nyelv tanára szakképzettséget, amit csak második tanári szakképzettségként lehet

fölvenni. Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló melléklete tartalmazza a szak képzési és kimeneti követelményeit.

A fentiek nyomatékosan indokolják, hogy készüljön a közoktatásban részt vevők számára *magyar mint idegen nyelv* oktatási csomag.

A kerettanterv alapjául a Nemzeti alaptanterv és a Közös Európai Referenciakeret (KER) szolgáltak. A Nat javaslatát követték a szintek megállapításában és az általános fejlesztési célok kijelölésében.

2. A KERETTANTERV ÉS A NAT KAPCSOLATA

2.1. KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK

A Nat ugyan *magyar mint idegen nyelvre* specializálva nem jelöl meg elvárásokat, feladatokat, a programfejlesztés azonban a Nat Élő idegen nyelvekre meghatározott elveivel és irányadásaival összhangban jelöli meg követelményeit. Ugyancsak figyelembe veszi és ajánlásként tartja szem előtt az európai dokumentumokat, így a Közös Európai Referenciakeretet. Mindkét dokumentumban elsődleges cél az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése, melyet a közoktatás három szakaszhatáron (6., 8., 12. évfolyamok vége).

Az oktatási anyagok fejlesztése során különös figyelmet kell fordítanunk a Nat-ban megjelenő azon alapelvekre, miszerint a nyelvtanulás az első évfolyamokon elsősorban játékos ismerkedést jelentsen az idegen nyelvvel, majd később, fokozatosan kialakított, tudatos nyelvhasználatot. A holisztikus szemlélet követése alapvető fontosságú a gyermekkori nyelvtanulás esetén, amelynek megvalósítása nagy körültekintést igényel mind a tananyagok tervezésében, felhasználásában, mind a tanórák szervezésében, illetve vezetésében is. A tanulók életkori sajátosságainak, érdeklődésének, kognitív, érzelmi, szociális fejlettségének meghatározó szerepe van a módszertani döntések meghozatalában, a gyermekkori nyelvtanulás és a nyelvtanítás céljainak meghatározásában is.

A Nat kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek, így ezek kiegyensúlyozott megjelenésének is biztosítottak kell lennie az oktatási anyagokban.

Fontos cél, hogy az egyén fokozatosan képes legyen az önreflexióra az idegennyelv-tanulás során, növekedjen önismerete és önbecsülése (Énkép, önismeret). Ez saját befogadó és alkotó tevékenységük során, valamint önálló, illetve társaikkal való munkájukban valósulhat meg. Bármely kis létszámú a magyart idegen nyelvként tanuló diákok létszáma, ajánlott az egyéni tanulás mellett a páros és csoportos feladatok kidolgozása. A diákokban tudatosítani kell, hogy fejlődésükért önmaguk is felelősek. Fel kell ismerniük, hogy integrációjuknak, esélyegyenlőségüknek lényeges eszköze a nyelvtudás. A magyart idegen nyelvként tanulók ezt közvetlenül is érzékelhetik egy többségében magyar anyanyelvű diákokból álló osztályban, ezért nyelvtudásuk fejlődésével fokozatosan adja meg az órai munka annak lehetőségét, hogy különböző kultúrákból érkező diákok együtt tanulhassanak.

Az oktatás célja, hogy a tanulók képesek legyenek értékelni saját nemzeti kultúrájuk értékeit, s ezt összefüggésbe hozni és harmonizálni tágabb környezetük és a magyar kultúra megismerésével (Hon- és népismeret. Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra).

Az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelést az idegennyelv-oktatásban döntően a tanulók aktív órai részvételét igénylő tanítás- és tanulásszervezési eljárások segítségével lehet megalapozni. Legyen képes a tanuló a társaival való együttműködésre. Ebben szintén fontos szerepet játszanak a pár- és csoportmunkák, életkori sajátosságaikat és nyelvi jártasságukat is figyelembe vevő projektek készítése, élménybeszámolók, ill. a témakörök tartalmának oly módon történő megválasztása, mely személyes érdeklődésüket képes felkelteni. Fontos és elérendő cél továbbá, hogy a tanuló váljon képessé tanáraival való kommunikációs kapcsolatra is.

Ahogy ezt a Nat is megemlíti, általános műveltségünk részévé vált a gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás. Ezért a felső évfolyamokon ajánlott a (be)vásárlás, fizetés, pénznemek (rész)témakörein keresztül lehetőséget biztosítani a tanulók számára, hogy mind jobban megismerkedhessenek a környezetükben élők nyelvi és nem nyelvi szokásaival (Gazdasági nevelés). A szokásokon túl itt már országismereti témákkal is lehet gazdagítani a témakört.

A tananyagok témáinak lehetőséget kell adniuk a környezettudatos szemlélet elsajátítására (Környezettudatos nevelés). Ez akkor a leghatékonyabb, ha saját, a diákok környezetében található elemekből építkeznek. Különösen ajánlott olyan projektek készítése, melyek felnyitják a tanulók szemét az általuk is megvalósítható környezetvédelmi lehetőségekre.

A tananyagok feldolgozása során fontos szerepet kap a tanulás folyamatának tudatosítása, az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása, az egyénre szabott tanulási módszerek kialakítása, a csoportos tanulás, a kooperatív munka, amelyek a Nat-ban 'A tanulás tanítása' kiemelt fejlesztési feladatában jelennek meg. A Nat értelmében az alapfokú (1–6. évfolyam) idegennyelv-oktatás legfőbb célja – így a magyar mint idegen nyelv célja is –, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését az idegen nyelvek tanulása iránt, felkészítse a tanulókat a további sikeres nyelvtanulásra, és képessé tegye őket a korosztályukkal történő sikeres kommunikációra életük legkülönbözőbb területein.

A Nat értelmében a középszintű (7–12. évfolyam) idegennyelv-oktatás legfőbb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása, illetve folyamatos fejlesztése. Feladata továbbá az élethosszig tartó és iskolai kereteken túlmutató önálló nyelvtanuláshoz szükséges tanulási készségek kialakítása, illetve további fejlesztése, valamint a motiváció fenntartása és egyre növekvő mértékben belső motivációvá való alakítása. A holisztikus, személyiségfejlesztő oktatás keretein belül megfogalmazott célok egyben hozzájárulnak a tanuló kreatív és önkifejezésre képes felnőtt személyiséggé való formálásához.

Testedzés, szabadidős programok, munka és pihenés, edzés és lazítás, táplálkozás témakörei a felsőbb osztályokban is ajánlott témakörök (Testi és lelki egészség).

A felkészülés a felnőttlét szerepeire című fejlesztési feladat az 1–4. osztályos tanulók esetében elsősorban a munka világának megfigyelését jelenti, de társulnia kell a szociális és társadalmi kompetencia fejlesztésével is. A rugalmasság, együttműködés, versenyfeladat, a másik segítése mind helyet kaphat a feladatszervezésben.

A felkészülés a felnőttlét szerepeire című fejlesztési feladat az 5–12. osztályos tanulók esetében elsősorban a munka világának mind közelebről való megfigyelését jelenti, de társulnia kell a szociális és társadalmi kompetencia fejlesztésével is. A rugalmasság, együttműködés, versenyfeladat, a másik segítése mind helyet kaphat a feladatszervezésben.

A fejlesztési feladatok tekintetében a Nat minden diák számára előírja azt a minimális szintet, amelyet a 4 nyelvi alapkészség (beszédértés, beszédkészség, olvasás, írás) területén kell teljesíteni. A helyi tantervekben ennél magasabb szint is előírható, hiszen a diákok szociokulturális háttere, egyéni lehetőségei, tanórákon kívüli kommunikációja gyorsabb fejlődést is eredményezhet.

A magyar mint idegen nyelvi fejlesztés kidolgozása során gondot kell fordítanunk a sajátos nevelésű tanulók idegen nyelvi fejlesztésére is, kiknek fejlesztésére az általános tantervi javaslat jelenthet irányt.

Az oktatási anyagok számára meghatározott nyelvi szinteknek harmonizálnia kell a Közös Európai Referenciakeretben szereplő szintekkel (A1 szinten).

A Nat-ban definiált programcsomag elemek egybeesnek az idegen nyelvi programcsomag egyes elemeivel. Jelen dokumentum mint kerettanterv tartalmazza a tantárgy céljait, a készségfejlesztés területeit, valamint a módszertani és értékelési elveket.

Az alapfokú fejlesztést az 1–4. évfolyamokon kezdjük meg, kezdő nyelvi szintű tanulók számára, feltételezve, hogy ezen a ponton lép be a legtöbb magyarul nem tudó külföldi diák a közoktatási rendszerbe.

Az alapfokú fejlesztést az 5–12. évfolyamokon folytatjuk, kezdő nyelvi szintű tanulók számára.

A nem magyar anyanyelvű vagy hátrányos helyzetű tanulók számára alapfokon olyan kiegészítő, kereszttantervi modulokat javaslunk, amelyek a szövegértés-szövegalkotást fejlesztik egy-egy tantárgy keretein belül és hatékonyan alkalmazhatók a differenciálás módszereivel. Erről a Kerettanterv – Magyar mint idegen nyelv 1–8. évfolyam haladó nyelvtanulók számára c. dokumentum szól részletesebben.

3. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK ÁLTALÁNOS CÉLJAI ÉS FEJLESZTÉSI FELADATAI

3.1. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK CÉLCSOPORTJA

Ahogy a bevezetésben már utaltunk rá, a magyar mint idegen nyelv oktatás fogalma klasszikusan, kifejezetten a külföldi, nem magyar ajkú tanulók magyar nyelvre tanítását jelenti. **Jelen kerettanterv e szűken értelmezett célcsoportot tartja szem előtt.**

A *magyar mint idegen nyelvi* kompetencia fejlesztésére irányuló programjavaslatok a külföldi, nem magyar ajkú általános és középiskolai tanulóknak szólnak, olyan intézményeknek, akik vállalják, hogy elindítják és gondozzák *magyar mint idegen nyelvből* a nyelvi kompetencia fejlesztését. Mind az általános, mind pedig a középiskolai korosztály számára elsősorban kezdő, kisebb mértékben haladó nyelvi szinten ajánlott a programfejlesztés.

A *magyar mint idegen nyelv* fejlesztését végző tanárnak előnyös, ha rendelkezik a *magyar mint idegen nyelv* oktatásában szerzett tapasztalatokkal és módszertani jártassággal. Ebben a tekintetben valószínűleg nagy különbségek mutatkoznak majd a tanárok között, hiszen jelenleg nagyon kevés *magyar mint idegen nyelv* szakos diplomával rendelkező pedagógus dolgozik a közoktatásban. A *magyar mint idegen nyelv* szakos diploma megszerzésére 1986-tól van lehetősége a tanároknak. Ennyi idő még nem volt elegendő ahhoz, hogy az egyetemeken kellő számban bocsássonak ki felkészült szakembereket, tekintetbe véve, hogy klasszikus értelemben vett módszertani képzésen nyugvó nyelvtanári diplomát ma egyedülként a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara ad ki *magyar mint idegen nyelvből*. (A másik diplomaadó hely: A Pécsi Tudományegyetem *magyar mint idegen nyelv* szakosai ezzel a módszertanközpontú képzéssel szemben elsősorban hungarológiai képzésben részesülnek.) A helyzetet valamelyest javítja, hogy 2003-tól az ELTE BTK-n lehetőség nyílt a *Magyar mint idegen nyelv* program elvégzésére, illetve, hogy 2004 szeptemberétől ugyanitt elindult a *magyar mint idegen nyelv* specializációval társított pedagógus szakvizsga

megszerzésének lehetősége. A fentiekből következően azonban elmaradhatatlan a fejlesztés során megvalósuló pedagógus-továbbképzés, szükséges a programmegvalósítás monitorálásának, szakértésének és a támogatói rendszernek a kiépítése.

3.2. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A magyar mint idegen nyelv oktatásának céljait meghatározni nem könnyű feladat, mivel a nyelvtanulók különböző céllal, s különböző ideig tartózkodnak hazánkban. A tanulók egy része átmenetileg tartózkodik országunkban, céljuk a hétköznapi kommunikációhoz szükséges nyelvismeret elsajátítása. Mások családja itt telepedik le. Az ilyen családok gyermekei itt szereznek végbizonyítványt. Ezeknek a tanulóknak célja, hogy magas szinten sajátítsák el a magyar nyelvet, képessé válva arra, hogy magasabb szintű végzettséget is tudjanak majd szerezni. Céljuk nem csak a hétköznapi helyzetekben való boldogulás, de a szaknyelvek elsajátítása is.

A magyar mint idegen nyelv tanításának céljáról és a fejlesztési feladatokról egyetlen magyar dokumentum sem rendelkezik, így még a Nemzeti alaptanterv sem. Az érettségi szintjén a követelmények az élő idegen nyelvre vonatkozó követelményekkel esnek egybe.

A magyar mint idegen nyelv tanításának célja a közoktatásban a mindennapi kommunikációban jól használható nyelvtudás megszerzése kell, hogy legyen. Ennek elérését a négy nyelvi alapkészség fejlesztésén (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) keresztül szükségsszerű megvalósítani. Cél elsősorban a hétköznapi kommunikációs helyzetekben való helytállás, a nyelv olyan szintű elsajátítása, mellyel lehetővé válik a különböző tantárgyak magyar nyelven való eredményes tanulása. A nyelvtanulás során a tanulóban fontos kialakítani Magyarország és a magyar kultúra megismerése iránti igényt.

A Közös Európai Referenciakeretben megfogalmazottak alapján az eredményes tanuláshoz a B1 nyelvi szint elérését jelölhetjük meg feladatnak.

Hangsúlyozzuk, hogy a nyelvtanulás egy nagyobb, átfogó nevelési program része, melynek során a tanulót abban segítjük, hogy önmagát és környezetét ismerő, maga és mások számára haszonnal tevékenykedő, autonóm, fejlődésre, boldogulásra és boldogságra képes felnőtté váljon. A nyelvóra kiváló alkalmat nyújt alapvető életviteli, szemléleti és általános tanulási kompetenciák elsajátítására.

Kiemelten fontos, hogy a fejlesztés a célnyelvi (magyar) kultúra gyermek- és ifjúsági irodalmából merítve, autentikus anyagok felhasználásával történjen, dalok, mondókák, versek, mesék, játékok felhasználásával.

A fejlesztés során javasoljuk olyan ismeretek beépítését, amelyeket más tantárgy keretein belül elsajátíthat a tanuló, például természetismereti tudnivalók beemelését.

3.3. A KULCSKOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE

A Nat ugyan nem rendelkezik külön a magyar mint idegen nyelv oktatásának általános céljairól és fejlesztési feladatairól, az iskolai nevelés-oktatás alapvető céljai között azonban a kiemelt fejlesztési feladatok mellett a kulcskompetenciák fejlesztését jelöli meg.

Anyanyelvi kommunikáció

Az idegennyelv-tanítás nem anyanyelvi kommunikációra épül, de feltételezi az anyanyelvben való jártasságot, felsőbb osztályokban pedig bizonyos fokú ismeretét. A kommunikatív nyelvi kompetencia integrálja a tanulási képességeket és az anyanyelvi kompetenciát.

Idegen nyelvi kommunikáció

A nyelvi fejlesztés célja a tanulók kreatív nyelvhasználati képességének fejlesztése. Ennek érdekében a fejlesztendő nyelvi területek közül a produktív nyelvi tevékenységek prioritást élveznek.

A tanuló

– szerezze meg az alapszókincs egy részét ahhoz, hogy integrálódni tudjon a magyar tanítási nyelvű oktatási rendszerbe;

– szerezze meg az alapvető grammatikai ismereteket a magyar nyelvről;

– váljon képessé a magyar nyelven való alapvető kommunikációra;

– értsen meg mindennapi helyzeteket;

– tudjon reagálni alapvető élethelyzetekben;

– a beszédészlelés és beszédértés egyensúlyának megteremtése után jusson el az összefüggő beszédig.

A magyar mint idegen nyelvi kommunikáció specifikus fejlesztési feladatait a továbbiakban a következő pont (3.4) tárgyalja.

Matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia

Ezek tartalma beépülhet az egyes oktatási anyagokba, illetve az idegennyelv-tanítás is kapcsolódhat keresztntantervi modul formájában a matematikai és természettudományos tantárgyakhoz. Alkotó befogadásukhoz azonban legalább alapfokú nyelvtudás szükséges. A már nem kezdő, nem magyar anyanyelvű vagy hátrányos helyzetű tanulók nyelvi kompetenciájának fejlesztése a szövegértés-szövegalkotási kompetencia területén készült B típusú keresztntantervi modulok felhasználásával, matematika és természetismeret tantárgyakban megvalósítható. A modulok lehetőséget biztosítanak, és egyben ösztönzik azt, hogy a tanító osztálytermi és órarendi kereteken belül differenciált foglalkozás keretében alkalmazza a kiegészítő feladatokat, tananyagokat.

Digitális kompetencia

A tanórán az oktatási módszerek megválasztásában mindig arra kell törekednünk, hogy a tanulók szívesen, aktívan vegyenek részt a munkában, így előtérbe kerülhetnek a cselekvéssel egybekötött beszélgetések, a játékos feladatok megoldása, dal- és játéktanulás mellett a technikai eszközök igénybevétele is. Ez utóbbihoz azonban nem elegendő, csak alapfeltétel az iskolai számítástechnikai eszközök, hanghordozók megléte – kidolgozott, a tanulók életkorbeli sajátosságait is figyelembe vevő tananyagok kidolgozására van szükség.

A digitális kompetencia fejlesztése tehát egyrésztől önmagában is motiváló hatású lehet – amennyiben megfelelő programok állnak rendelkezésre. Másrésztől a számítógép felhasználása hatékony módszer a tehetséges tanulók tudásának fejlesztésére, és a lassabban haladók felzárkóztatására is. Harmadrészt pedig e jártasságnak az oktatásba emelése alapvető érdeke a tanulóknak, hisz kultúránkban a munka, kommunikáció és a szabadidő terén is fontos szerepet játszik az informatika.

A hatékony, önálló tanulás

6-10 éves korban már megkezdődik az egész életen át tartó tanulás megalapozása. Fontos, hogy a gyerekek kezdeti motivációjukat, lelkesedésüket ne veszítsék el, az oktatás segítsen nekik eligazodni a rájuk váró feladatokon, ösztönözze őket kitartásra.

10-18 éves életszakaszban folytatódik az egész életen át tartó tanulás tanítása. Fontos, hogy a gyerekek motivációjukat, lelkesedésüket ne veszítsék el, az oktatás segítsen nekik eligazodni a rájuk váró feladatokon, ösztönözze őket kitartásra.

Szociális és állampolgári kompetencia

Az idegen környezetbe való beilleszkedés révén a magyar hazánkban idegen nyelvként tanuló diákok számára különösen könnyen fejleszthető kompetencia, hisz érzékenységük, fogékonyságuk erre helyzetükből adódó. Aktív órai részvételt igénylő tananyagok, közös, más kultúrából származó tanulóval közösen végzett feladatmegoldások, a párban, csoportban végzett munka mind közelebb viszi őket ennek e jártasság mélyebb elsajátításához. Itt lehet megemlíteni az egységes alapokra épülő differenciált fejlesztés lehetőségét: a pár- és csoportmunka, a drámajáték mind jó lehetőséget kínál a tehetségfejlesztésre és a lemaradók felzárkóztatására.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Ebben az életkorban a pozitív hozzáállást kell megőrizni az önálló és társas alkotói tevékenységhez. Külön meg lehet említeni, mennyire lényeges, hogy a tanulók motivációját a magyar nyelv-tanuláshoz fejlesszük: a hozzájuk közel álló tematikai tartalmakkal, változatos, de számukra is átlátható tevékenységszervezéssel, sikerélményeket is lehetővé tevő elvárásokkal. Semmiképp se alakulhasson ki a kudarcélményekből fakadó, nem reális (túl könnyű/túl nehéz) követelményekkel terhelt ellenséges hangulat a tantárggyal szemben. A megfelelő órászervezés (lehetőleg külön óra álljon rendelkezésre, ne egy pl. magyar nyelv óra folyamán kelljen a pedagógusnak nem magyar anyanyelvű diákjait taníttatni) már az iskola feladatkörébe tartozik.

Esztétikai és művészeti tudatosság és kompetencia

A magyar mint idegen nyelv oktatásának területén elsősorban a magyar alkotások megismeréséről és befogadásáról kell beszélnünk. A tanulók leginkább az éneklés, dramatikus játékok segítségével a magyar kultúra aktív befogadói lehetnek, de szerves része kell legyen a tananyagnak a tánc, képzőművészet, irodalom, zene művészeti ágainak bemutatásának is, miközben illeszkednie kell a tanulók életkori sajátosságaihoz, érdeklődési körükhöz.

3.4. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK FEJLESZTÉSI FELADATAI

A közoktatásban megszerezhető nyelvtudás színvonala elmarad a kívánatostól, ezért szükség van az iskolákban folyó idegennyelv-tanítási, -tanulási gyakorlat megújítására. A modernizációhoz kompetencia alapú nyelvtanítási programok kidolgozása szükséges, amelyek a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást helyezik a központba. Ezek eredményesen járulhatnak hozzá a használható nyelvtudáshoz, miközben a hagyományos nyelvtanítási gyakorlat

helyébe lépő cselekvésközpontú és kommunikatív stratégiákhoz illeszkednek, ugyanakkor igazodnak a tanulók életkori sajátosságaihoz, bizonyos fokig érdeklődésükhöz és világismeretükhöz. A magyar mint idegen nyelvre irányuló kompetencia alapú fejlesztés elsődlegesen a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztését jelenti. A fogalom meghatározását a Közös Európai Referenciakeret adja ezért minden idegen nyelv tanításával és tanulásával kapcsolatos alapelvnek, fejlesztési követelménynek, célrendszernek értékelési és továbbképzési rendszernek erre a dokumentumra kell épülnie.

A nyelvi kompetenciák közé tartozik a grammatikai, a szemantikai, a fonológiai, a lexikális, a helyes kiejtési és a helyesírási kompetencia. Ezek formális ismerésével és a használatukkal való képességgel tud a nyelvhasználó helyesen megformált, értelmes mondanivalót kialakítani, összeállítani.

A grammatikai kompetencia a nyelv grammatikai ismerete és azok használatának képessége. Ez morfológiára és szintaxisra bontható. A morfológia a szavak belső szerkezetével, a szintaxis a szavak mondatokká szerveződésével foglalkozik.

A szemantikai kompetencia ismeretében a tanuló képes a jelentést hordozó nyelvi eszközök helyes alkalmazására.

A lexikai kompetencia a magyar nyelv szókincsének ismeretét és a szókincs alkalmazásának képességét jelenti, beleértve a mondatformákat, az idiomatikus kifejezéseket, az állandósult szókapcsolatokat.

A fonológiai kompetencia a fonémák ismeretét, érzékelésük és használatuk készségét foglalja magába.

A helyes kiejtési kompetencia birtokában a nyelvhasználó képes szöveget hangosan értően felolvasni, ismeretlen szavakat helyesen kiejteni és az intonáció fajtáit helyesen alkalmazni, érthetően, tagoltan, jó beszédtempóval beszélni.

A helyesírási kompetencia az írott szöveget alkotó szimbólumok ismerete, ezek felismerésének és használatának a képessége.

A nyelvi kompetenciák mellett fontos szerepe van a szociolingvisztikai kompetenciának, amely a nyelvhasználat társadalmi dimenziójának kezelésére szükséges. Ilyenek a társadalmi viszonyok nyelvi jelölése (például az üdvözlések, megszólítások), az udvariassági szokások, a népi bölcsességek kifejezései, a stílusrétegek közötti különbségek, a dialektus és az akcentus.

A pragmatikai kompetencia fogalmába tartozik a beszédalkotási, a funkcionális, a tervezési kompetencia.

Fontos szerepe van továbbá a pragmatikai kompetenciának, amelyek azon elvek ismeretét jelentik, amelyek alapján a mondanivaló strukturálódik, elrendeződik, betölti a kommunikatív funkcióját, interakciós és tranzakciós sémák szerint sorba rendeződik. A beszédalkotás képessége azt jelenti, hogy a nyelvhasználó képes a mondatok helyes sorrendbe állítására, a tartalmi pontosságra, a szövegtervezésre, a szövegalkotási szabályok betartására.

Ezekre a kompetenciákra együttesen épít a nyelvhasználó, amikor különböző kontextusokban, nyelvi tevékenységekben vesz részt. Nyelvi tevékenységek lehetnek: a recepció, a produkció, az interakció és a közvetítés. E tevékenységek során aktiválódik a nyelvhasználó kommunikatív nyelvi kompetenciája.

A kommunikációnak két önálló formája létezik, vagyis a nyelv kétféleképpen funkcionál: beszélt és írott nyelvként. A beszélt és az írott nyelv nem két külön nyelvrendszer, hanem ugyanaz a nyelv, csak egymástól eltérő funkcióban. Módszertani szempontból is jelentős különbségeket lehet felfedezni. A beszélt nyelv egyszerűbb szerkezeteket használ, mondatai általában rövidebbek, mint az írott nyelv, egyes mondatokat, szókapcsolatokat megismétlünk, kiemeljük őket, gesztusokkal, mimikával kísérjük. A beszélt nyelv „gazdaságosabb”, mint az írott, mert a beszédhelyzet felelőssége tesz bizonyos információk szóbeli kifejezését, ehelyett a nonverbális eszközök kapnak nagyobb jelentőséget. A beszélt nyelv szupraszegmentális elemeit (pl. hangsúly, intonáció, ritmus) írásban nem lehet adekvát módon kifejezni.

A beszélt nyelv lehet monologikus és dialogikus. A dialógusban a partner reagálása irányítja a beszélgetést. A tanítási órán az egyes témákhoz tartozó beszélgetések csak mesterséges szituációt jelentenek, nem spontán megnyilatkozások. A nyelvvoktatás cselekvési sorrendje, egyúttal módszertani modellje is: hallás, beszéd, olvasás, írás. A magyar nyelv oktatása során általában nem különítik el az egyes készségek kialakítását és fejlesztését, hanem komplex módon végzik ezt a feladatot. A beszéd-készség a szóbeli nyelvhasználat aktív formája. Fejlesztése során a beszéd tanítása fokozatosan elszakad a tanult szövegektől és egyre több olyan gyakorlatra kerül sor, amelyben a kommunikáció reális beszédhelyzetekre épül. A magyar mint idegen nyelv tanítása során az olvasás tanítása általában nem különül el egyedi órátípusként, hanem a többi készségfejlesztéssel kapcsolódva történik. Célja, hogy a tanulók elsajátítsák a folyékony olvasás technikáját, az olvasási készséget olyan szintre kell fejleszteni, hogy segítse a magyar nyelvű szövegek fordítás nélküli megértését. Az írás tanítása ma többnyire a nyelvvoktatás kezdeti szakaszában történik, és szorosan összefügg a kiejtés és az olvasás tanításával. Cél és követelmény az írás olvashatósága és a főbb helyesírási szabályok betartása. Néhány szakmai műhelyben egyre fontosabbá válik a nyelvtanulás későbbi fázisaihoz kötött íráskészség-fejlesztés is, elősegítve ezzel a nyelvhasználók helyes írásbeli megnyilatkozási lehetőségeit is.

4. A KEZDŐ NYELVTANULÓK MAGYAR MINT IDEGEN NYELVI KOMPETENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSI CÉLJAI 1–12. ÉVFOLYAMON

4.1. ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI CÉLOK

A magyar mint idegen nyelv oktatásának legfőbb célja a nem magyar anyanyelvű tanulók magyar mint idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és folyamatos fejlesztése.

Az általános fejlesztési célok nem közvetlenül a nyelvi kompetenciák fejlesztésére irányulnak, hanem szélesebb körben, tantárgytól függetlenül fejleszthető életviteli, tanulási, önismereti készségeket céloznak meg.

A magyar mint idegen nyelv tanulása egy olyan átfogó nevelési program része, amely a nem magyar anyanyelvű tanuló integrációját hivatott segíteni. Amennyiben ez megvalósul, a gyermekek is pozitív attitűdökkel viseltetnek az iskola, az iskolatársak és a tanárok iránt is.

A kerettantervnek ez a része felsorolja a kiemelten fontos fejlesztési célokat, példákat ad arra, hogyan építsük be ezeket a célokat a nyelvi tevékenységekbe.

1. Alakuljon ki és növekedjen a tanuló interkulturális nyitottsága, a tanuló törekedjen a magyar (célnyelvi) kultúra megismerésére:

- fokozatosan ismerkedjen meg a magyar/célnyelvi kultúra legfontosabb elemeivel, a mindennapi élet jellegzetességeivel;
- fokozatosan ismerkedjen meg a célnyelvi kultúra szokásaival, hagyományaival (pl. ünnepek), legyen nyitott azok elfogadására. Legyen képes az anyanyelvi és a célnyelvi kultúra elemeit összehasonlítani és összekapcsolni;
- ismerje meg a legegyszerűbb magyar gyermek- és szépirodalmi alkotásokat,
- örömmel és aktívan vegyen részt a nyelvi órák játékaiban, az autentikus irodalmi művekkel való megismerkedésben;
- 9-12. évfolyamokon legyen képes összekapcsolni a magyar mint idegen nyelv órán tanultakat az iskolai szervezett oktatás tantárgyi óráin és a mindennapi élet szituációiban fellelhető nyelvi inputtal.

2. 1-4. évfolyamon alakuljon ki és növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanulóban a magyar mint idegen nyelv tanulásához való pozitív beállítódás, a nyelvünk iránti motiváció és érdeklődés:

- örömmel és aktívan vegyen részt a nyelvi órák játékaiban, az autentikus gyermek- és szépirodalmi művekkel való megismerkedésben;
- legyen képes összekapcsolni a magyar mint idegen nyelv órán tanultakat az iskolai szervezett oktatás tantárgyi óráin és a mindennapi élet szituációiban fellelhető nyelvi inputtal.

3. 5-12. évfolyamon maradjon meg és növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanuló életkorából ösztönösen adódó megismerési és tanulási vágy:

- legyen nyitott minden, számára értelmezhető nyelvi input befogadására a mindennapi életben és az iskolai oktatás tantárgyi keretein belül;
- legyen képes sikerrel alkalmazni a világról szerzett ismereteit a célnyelvi környezetben;
- legyen képes az egyre tudatosabb nyelvtanulási folyamatra, amelynek során saját szerepét, erősségeit és céljait is megismeri, és tudatosan továbbfejleszti.

4. Növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanuló kreativitása a nyelvhasználatban, illetve a magyar mint idegen nyelvi órán alkalmazott tevékenységek végzésében:

- legyen képes meglévő ismereteit, készségeit használni;
- legyen képes a magyar mint idegen nyelvi tanulás során és a számára talán még idegen környezetben kialakult bizonytalanság egyre magabiztosabb kezelésére, ismerje és tudja kezelni a metakommunikációs jeleket (illusztrációk, tanári értelmezés, testbeszéd, mimika stb.);
- egyre inkább törekedjen arra, hogy a tanulási folyamatra jellemző interakciókat ne csak tanárával kezdeményezzen, hanem magyar és nem magyar anyanyelvű tanulókkal is;
- legyen képes arra, hogy fantáziáját, egyéni ötleteit az önálló és közös munka során alkalmazni tudja (rajzolás, szerepjátékok, kitalálós játékok, rejtvények stb.).

5. Növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanuló önismerete, önbizalma és önbecsülése:

- lelje örömét a magyar mint idegen nyelvi órákon végzett tevékenységekben;
- legyen képes megbecsülni saját munkáját és teljesítményét;
- legyen képes felhasználni korábban szerzett tapasztalatait, ezzel is ösztönözve magát arra, hogy a nagyobb kihívást jelentő feladatokat is képes legyen megoldani;
- legyen képes annak felmérésére, hogy egy általa elvégzett tevékenységben (pl. projektmunka) mit talált könnyűnek, nehéznek vagy érdekesnek, mi sikerült a legjobban a munka során.

6. Fokozatosan alakuljon ki és növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanuló együttműködésre való képessége:
- legyen képes együttműködni és társait is segíteni a magyar mint idegen nyelvi óra tevékenységeiben (kép, poszter, plakát, prospektus készítése közösen);
 - legyen képes társasjátékot együtt játszani társaival, betartva eközben a szabályokat (1-4. évfolyam);
 - legyen képes a tanulási folyamat során a tanulók közötti interakciókra is, felismerve ezzel, hogy egymástól is sokat tanulhatnak;
 - legyen képes saját és társai munkáját értékelni;
 - legyen képes és törekedjen a tanulási folyamat során az egyre intenzívebb együttműködésre, ezzel is elősegítve integrációjának mielőbbi lezajlását.
7. A nem magyar anyanyelvű tanuló ismerjen meg alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, és ezeket részben tanári segítséggel, részben önállóan kezdje alkalmazni:
- legyen képes értelmezni a számára csak részleges jelentéssel bíró információkat, ezáltal is csökkentve az idegen nyelvi input miatt keletkezett bizonytalanságot;
 - legyen képes összekapcsolni a magyar mint idegen nyelvi órákon tanultakat és a világban szerzett ismereteit, és alkalmazni ezeket az élet más területein;
 - egyre inkább törekedjen a magyar mint idegen nyelvi órákon megszerzett nyelvtudását a szaktárgyi órákon is gyarapítani;
 - egyre nagyobb tudatossággal legyen képes kezelni a nyelvtanulási folyamatot és benne saját szerepét, erősségeit, céljait;
 - egyre inkább törekedjen a magyar nyelvű könyvek, magazinok, DVD, videó által nyújtott ismeretek befogadására és azok felhasználására, ezzel is támogatva a nyelvtanulási folyamat sikerességét;
 - legyen képes az információs társadalom technológiáinak (IST) felhasználására, ezáltal is támogatva nyelvtanulási folyamatának sikerességét és a hatékony, önálló tanulás kifejlődését;
 - legyen képes felismerni, hogy a tanulási folyamat során nemcsak a tanár és egy-egy tanuló között jöhet létre interakció, hanem a tanulók között is, így a tanulók egymástól is sokat tanulhatnak.

4.2. NYELVI FEJLESZTÉSI CÉLOK

A nyelvi fejlesztés célja a nem magyar anyanyelvű tanulók kommunikatív nyelvhasználati képességének a kialakítása és fejlesztése. Ezen kívül fontos cél a nyelv eszközként, saját célokra való használata, a tanultak kreatív, a tanulók egyéni környezete, érdeklődése szerinti alkalmazása. Specifikus cél a nem magyar anyanyelvű tanulók esetében, hogy olyan magyar mint idegen nyelvi tudásra tegyenek szert, amellyel biztosan be tudnak illeszkedni a magyar nyelvű oktatási rendszerbe és a magyar társadalomba:

- legyen képes az alapszókincs elsajátítására, ezzel is elősegítve integrálódását a magyar nyelvű oktatási rendszerbe;
- legyen képes az alapvető grammatikai ismeretek megszerzésére magyar mint idegen nyelvből;
- fokozatosan törekedjen a magyar nyelven való alapvető kommunikációra;
- legyen képes a mindennapi beszédhelyzetek megértésére;
- legyen képes a mindennapi beszédhelyzetekre reagálni;
- fokozatosan jusson el az összefüggő beszédig.

KER A1 szint

Fejlesztési terület		Kiemelten fontos kompetenciák	Ajánlott nyelvi tevékenységek
BESZÉD	Interakció	Alapvető közvetlen szükségleteinek kielégítése céljából tud egyszerű közléseket tenni, felszólítani, interakcióban részt venni. – Röviden, egyszerűen útba tud igazítani. – Másoktól dolgokat tud kérni. – Rövid, egyszerű instrukciókat tud adni. – Tud számokat, mennyiségeket, költségeket és időt kezelni. – Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat. – Tud üdvözölni, alapvető udvariassági formulákat használni, azokra reagálni. – Képes alapvető személyes információkat cserélni. – Egyszerű kompenzációs stratégiákat tud használni, hogy megértse magát, ill. megértse beszédpartnerét. – Gesztusokat, mimikát célszerűen használ. – A jelentés tisztázását röviden kérni tudja.	Betanult szerepet játszik el változatlanul és/vagy kis változtatással. – Csoportos, páros felkészülés után interakcióban vesz részt. – Felkészülés után váratlan elem megjelenésével interakcióban vesz részt. – Információcsere érdekében interakcióban vesz részt.
	Összefüggő beszéd	– Leírást tud adni saját magáról, lakóhelyéről. – Létre tud hozni emberekkel, helyekkel kapcsolatos egyszerű, többnyire különálló fordulatokat.	– Egyszerű mondatokkal egyszerűen le tudja írni vagy be tudja mutatni az embereket, az élet- és iskolai körülményeket, a napirendet, a kedvelt és nem kedvelt dolgokat stb. – Egyszerű szavakkal leírást tud adni emberekről, helyekről, tárgyokról.

SZÖVEG-ÉRTÉS	Beszédértés	– Követni tudja a nagyon lassú és tiszta kiejtésű beszédet, amikor a jelentés megértéséhez hosszú szünetek állnak rendelkezésre. – Meg tudja érteni a hozzá intézett gondosan és lassan megfogalmazott instrukciókat, és követni tud rövid, egyszerű útbaigazításokat.	– Általában meg tudja állapítani a körülötte zajló beszélgetés témáját, amennyiben lassan és világosan beszélnek. – Meg tudja érteni a legfontosabb témákkal kapcsolatos fordulatokat és kifejezéseket, amennyiben a beszéd világos és lassú.
	Olvasás	– Egyes fordulatokra lebontva meg tud érteni nagyon rövid, egyszerű szövegeket, ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok felismerésével és szükség szerinti újraolvasással. – Egyszerű feliratokon a leggyakrabban előforduló mindennapi helyzetekben felismer ismerős neveket, szavakat és nagyon alapvető fordulatokat.	
ÍRÁS	Írásbeli szöveg-alkotás	– Tud személyes adatokat kérni vagy megadni írásos formában. – Le tud írni számokat és dátumokat, le tudja írni saját nevét, nemzetiségét, címét, korát, születési idejét, stb.	– Követni tud egyszerű, rövid, írásos instrukciókat.

5. A KOMPETENCIAFEJLESZTÉS MÓDSZERTANI ALAPELVEI**5.1. TEVÉKENYSÉGALAPÚ MEGKÖZELÍTÉS**

A modern idegennyelv-tanítás valós nyelvhasználói szükségletekre épül, ezért a tanítási-tanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanuló áll. A tanulási folyamatban olyan szerepekre kell felkészíteni a nyelvtanulókat, melyek jelenlegi, illetve terveik szerint a jövőbeni életük részei. A nyelvtanulás-tanítás a cselekvés-orientáltságon alapul, amely a nyelvtanítás számára mérvadó KER (2002) meghatározása szerint azt jelenti, hogy a nyelvtanuló

mindenkor valamely konkrét szociális közegben, az adott szerepéből következően cselekvő személy, aki meghatározott körülmények között kommunikatív feladatokat teljesít. A kommunikatív feladat pedig olyan célirányos cselekvés, amelyek elvégzését a cselekvő szükségesnek tart egy meghatározott eredmény elérése érdekében, miközben a szükséges stratégiákat célirányosan alkalmazza. A tanítás célja, hogy ennek kivitelezésére képessé tegye a nyelvtanulókat.

A hatékonyság érdekében arra van szükség, hogy a kommunikatív, tevékenységközpontú nyelvtanításra jellemző tevékenység- és feladattípusokat és tanuló-, tevékenységközpontú, a nyelvi készségeket fejlesztő módszereket alkalmazzunk, mint pl. a pár- és egyéni, illetve csoportmunkában megvalósuló információ-, adat- és véleményyszerzés, vita, szerepjátékok, drámajáték, szimuláció, nyelvi játékok, prezentációk, kreatív írás, alkotó tevékenységek, problémamegoldás.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók helyzete teljesen más, mint a magyar anyanyelvű, saját hazájukban élő kortársaiké. Idegen nyelvi környezetben, távol a megszokott, anyanyelvi környezettől igyekeznek ugyanazoknak a követelményeknek megfelelni, mint magyar anyanyelvű társaik. A magyar mint idegen nyelv elsajátítása csak egy része annak a komplex követelményrendszernek, amelynek elvárásait teljesíteniük kell.

A magyar mint idegen nyelvi tananyagnak ennek megfelelően dinamikusnak és változatosnak kell lennie.

A nem magyar anyanyelvű tanulók, bármely életkorban kezdik is el a magyar mint idegen nyelv tanulását, már számos ismerettel, tapasztalattal és készséggel rendelkeznek, s minden új tanulási kontextusba magukkal hozzák korábban szerzett tudásukat, tapasztalataikat, elvárásait.

Új ismereteiket a már meglévő ismeretstruktúráikba sajátos, egyéni módon asszimilálják, a tanulási folyamatban aktívan vesznek részt. Az aktivitás fenntartásához szükséges, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók érdekes, saját élethelyzetükhöz köthető és értelmezhető nyelvi közegbe ágyazva találkozzanak a magyar mint idegen nyelvvel, és változatos gyakorlati tevékenység során tapasztalják meg az idegen nyelven történő kommunikációt.

A tevékenységalapú megközelítést megkönnyíti az a tény, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók nemcsak a magyar mint idegen nyelv elsajátításával foglalkoznak, hanem aktív résztvevői a magyar oktatási rendszernek, valamint az sem elhanyagolható, hogy célnyelvi környezetben élnek.

A 6-10 év közötti korosztály életkori sajátosságából adódóan aktív és tevékeny. Amennyiben hatékony és élményszerű tanulást szeretnénk megvalósítani, elengedhetetlenül fontos a nem magyar anyanyelvű tanulók ezen életkori sajátosságaira építeni.

A 11-15 év közötti korosztály számára már nem újdonság az idegen nyelv tanulása, hiszen korábban, anyanyelvi környezetben már elkezdtek egy idegen nyelvet tanulni. Amennyiben hatékony és élményszerű tanulást szeretnénk megvalósítani, elengedhetetlenül fontos ezt a szempontot figyelembe venni.

5.2. AUTENTIKUS ANYAGOK HASZNÁLATA

A magyar mint idegen nyelv tanításakor, ugyanúgy, mint az idegen nyelvek esetében, kiemelt figyelmet kell fordítanunk arra, hogy már a kezdetektől a valódi, az anyanyelvi környezetben előforduló természetes nyelvhasználatot mutassuk be a nem magyar anyanyelvű tanulóknak. Ezzel valódi nyelvhasználatra adunk példát, kulturális ismereteket közvetítünk, felkelthetjük a nem magyar anyanyelvű tanulók kíváncsiságát nyelvünk és kultúránk iránt.

A magyar mint idegen nyelv tanárának az autentikus anyagok összegyűjtését tekintve egyszerűbb feladata van, hiszen könnyen meríthet a minket körülvevő magyar nyelvi kultúrából. Így könnyen hozzáférhetők a nyelvtanulás kezdeti szakaszában sikeresen alkalmazható autentikus anyagok, amelyek közé a gyermek- és szépirodalom különböző műfajai tartoznak: mesék, versek, ifjúsági regények, képregények, nyelvtörők, találós kérdések, dalok. Anyanyelvi fejlődésük során a nem magyar anyanyelvű tanulók már korábban megismerkednek a gyermekversekkel, mondókákkal, s ezek a korábbi pozitív élmények kihatnak a magyar mint idegen nyelv befogadására.

Számos lehetőséget rejt magában a gyermekkönyv használata is. Az olvasóvá válás és olvasóvá nevelés szempontjából komoly szerepet játszik a látszólag kevés inputot tartalmazó 'képeskönyv' 'olvasása' éppúgy, mint a tradicionális mesét, vagy a kultúra részét képező történetet tartalmazó könyv is. A magyar mint idegen nyelvről a tanító és a tanulók együttes munkája során a gyermek a tanulási-tanítási folyamat aktív részeseként vesz részt a mese, vers, mondóka, a történet megértésében, megélésében és a hozzá kapcsolódó tevékenységek elvégzésében. Általánosan elmondható, hogy a gyermek- és szépirodalmi művekkel való foglalkozás során a tanulók számára számos lehetőség nyílik az önkifejezésre, a kreatív, játékos nyelvhasználatra, valamint motivációs és szocializációs szempontból is kiemelkedő jelentőségűek.

Az autentikus anyagok összeállítása során olyan szövegfajtákra, illetve szövegekre van szükség, amelyek a tanulók számára lényeges kommunikatív szituációkban fordulnak elő. A szövegek kiválasztásakor nem csak arra kell ügyelnünk, hogy a tanulók képet kapjanak a célnyelvi országról. Legalább ilyen fontos, hogy azok felkeltsék a tanulók kíváncsiságát, elgondolkodtassák őket, lehetőséget kapjanak, hogy kibontakozzon kreativitásuk.

A számítógép, illetve az Internet használata is komoly motivációt is jelent a nyelvtanulók többségének.

5.3. KERESZTTANTERVI MEGKÖZELÍTÉS

A nyelvtanulás az egész személyiségre ható folyamat, amelynek során a teljes személyiség formálódik. Ez különösen igaz gyermekkorban, amikor a tanulók, személyiségük minden szintjén, szellemi, fizikai, érzelmi tekintetben is intenzív fejlődésen mennek keresztül. A holisztikus szemlélet figyelembe veszi azt, hogy a kisiskolások számára a világ megismerése, az új tudás, illetve készségek elsajátítása nem kötődik külön tantárgyakhoz, nem tagolódik önálló, külön részekre. E szemlélet gyakorlati megvalósítását segíti a keresztntervi megközelítés, amely segít a tanulóknak megőrizni a tanulás egységét. A nem magyar anyanyelvű tanulók esetében az 1-4. évfolyamon, teljesen kezdő szinten ez a megközelítés még nem alkalmazható, de figyelembe véve, hogy a nem magyar anyanyelvű tanuló célnyelvi környezetben él, viszonylag hamar be lehet vezetni.

A holisztikus, személyiségfejlesztő megközelítéssel elősegíthetjük a motiváció fenntartását, a világ iránti kíváncsiság felkeltését, a tanulói autonómia és problémamegoldó képesség fejlesztését, illetve elősegíthetjük az iskolai tantárgyak összekapcsolását, összességében elősegíthetjük a tanulók egész személyiségének a nyelvi képzésbe ágyazott, kiegyensúlyozott fejlesztését.

A kommunikatív, tevékenységközpontú, interkulturális megközelítésen alapuló fejlesztési kerettantervünk nem izoláltan kezeli a magyar mint idegen nyelv elsajátítását. Ezt nem is teheti, hiszen e módszertani felfogás szerint, mint azt már hangsúlyoztuk, nem a nyelv rendszerének elsajátítása a magyar mint idegennyelv-tanulás és -tanítás célja, hanem a nyelv kommunikációs eszközként történő használata, melynek segítségével a nyelvtanuló kommunikál, és ez által fejlődnek kommunikatív, interkulturális és egyúttal általános kompetenciái is. A kerettantervben ebből következően építünk a nyelvtanulók más tantárgyak tanulása során és életük egyéb területén szerzett tudására és tapasztalataira. A modultípusokban az ismeretkörök és témakörök változatosságát kínáljuk és valósítjuk meg, bevonunk más tárgykörbe, tudományágba, tantárgyba tartozó témákat (pl. zene, természet, szórakozás), amik köztudottan érdeklik a korosztályba tartozók nagy részét. A más tárgyakkal folyó kölcsönhatás nemcsak a keresztntervi tartalmakra vonatkozik, hanem módszerekre, eljárásokra, melyek átvétele gazdagítja a nyelvi eszköztárat. A feladatok megvalósítása során (különösen projekt jellegű vagy internetes feladatoknál) ösztönözzük a nyelvtanulókat arra, hogy magyar mint idegen nyelven „kutatásokat” végezzenek a választott tárgykörben, melynek következtében nemcsak nyelvi kompetenciáik fejlődnek, hanem az adott másik műveltségi területen is gazdagodik tudásuk. E folyamat alapfeltétele, hogy a tanulási-tanítási folyamat tervezése és kivitelezése során a magyar mint idegen nyelv tanára kapcsolatot tartson a többi érintett tanárral, beszéljenek egymással a haladás folyamatáról, az esetlegesen szükséges módosításokról és természetesen az elért tanulói sikerekről, eredményekről. Ez által a magyar mint idegen nyelv tanulás kölcsönhatásba kerül a többi érintett tantárggyal, és így a kompetencia-fejlesztés mindegyik területén komplexebbé és következőképpen hatékonyabbá válik.

5.4. KOOPERATÍV TANULÁS

Fontos alapelv az 1-4. évfolyam tanításánál, hogy a nyelv elsajátítása aktív nyelvhasználat során történik. Ez a nem magyar anyanyelvű tanulók esetében rendkívül kedvezően alakul, hiszen célnyelvi környezetben történik a nyelv elsajátítása. Kompetenciákat, a kompetenciák aktivizálását igénylő feladatok megoldása közben, tevékenységek útján fejleszthetünk. A kommunikatív kompetencia fejlesztése esetében ez egyben azt is jelenti, hogy a feladatok nagy részét másokkal együttműködve végzik a tanulók. Ezért előtérbe kerülnek a társas tanulási módszerek, és a versenyt felváltja a kooperáció. Ennek megvalósulási formája a magyar mint idegen nyelvi órán a pár- és a csoportmunka, amely mellett az egyik legkomolyabb érv a használhatóság szempontjából, hogy, főként a nyelvtanulás kezdő szakaszában, amikor még az egyoldalú, előadásszerű megnyilatkozásokra nincs szükség, a nem magyar anyanyelvű tanulók legtöbbször ilyen helyzetekkel fogják szembe találni magukat. Figyelniük kell a beszélgetésben részt vevő másik tanulóra, és arra reagálva folytatni a diskurzust. A nem magyar anyanyelvű tanulóknak az órák során meg kell tanulniuk azokat a technikákat, melyek az együttműködéshez szükségesek, hogy tudatosuljon bennük, mennyire funkcionál jól a csoportjuk; mit kapnak a csoporttól, illetve, hogy mennyire tudják saját, egyéni szociális képességeiket használni a csoport segítése, a hatékony munkakapcsolat kiépítése érdekében. A pár- és csoportmunka ezen kívül erősíti az együvé tartozás érzését, ami pedig a motivációt támogatja.

A tanár feladata az, hogy a mindenkori pedagógiai célnak megfelelő tanulási módot válassza ki a kooperatív, a versenyszerű, vagy az egymástól független tanulási módok közül, hiszen az ideális osztályban mindhárom pedagógiai technika jelen van. A három eltérő technika segítségével a tanulók megtanulják, hogyan dolgozzanak együtt másokkal, máskor kedvtelve versenyezzenek egymással, s egyes esetekben a saját munkájukat mégis önállóan végezzék.

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy a tanulók, amikor csak lehet, választhassanak a különböző nehézségi fokú és/vagy különböző tevékenységformát igénylő, illetve lehetővé tevő feladatok közül, azokat a feladat jellegének megfelelő munkaformában – egyedül, párban vagy csoportban –, a számukra megfelelő munkatempóban végezhessék. Ezáltal lehetőséget kapjanak arra, hogy ismeretszintjüknek, érdeklődésüknek, szükségleteiknek, tanulótípusuknak, intelligenciatípusuknak stb. leginkább megfelelő módon bővítsék ismereteiket, fejlesszék készségeiket és képességeiket.

5.5. ÖNÁLLÓ TANULÓVÁ NEVELÉS

Mai világunk állandó jellemzője a változás. Gyorsan és folyamatosan nő az információ mennyisége, fejlődik a technika. A változó körülményekhez való alkalmazkodóképesség és rugalmasság elengedhetetlen a sikeres tanuláshoz. Éppen ezért már a nyelvtanulás kezdetén érdemes megtenni az első lépéseket ezen az úton. A magyar mint idegen nyelv tanárának kiemelten fontos szerepe van ennek a problémának a megoldásában, hiszen a nem magyar anyanyelvű tanulóknak a célnyelvi országban nemcsak a magyar mint idegen nyelvet kell elsajátítaniuk, de saját helyüket is meg kell találniuk kultúránkban. Olyan flexibilis identitást kell kialakítaniuk, amely a különféle társadalmi kapcsolathálózatukban (otthon, iskola, munka) hatékonyan működik. Amíg ez nem alakul ki, elveszettnek, magányosnak érzik magukat. Az iskolának, s elsősorban a magyar mint idegen nyelv tanárának kiemelkedő szerepe van a nem magyar anyanyelvű tanulók integrációjának segítségével. Amennyiben sikeresen megvalósul az önálló tanulóvá nevelés folyamata, a tanulók is képesek lesznek a változó körülményekhez való alkalmazkodásra, hiszen azok a tanulók, akiknek van módjuk elsajátítani az önirányítás és az autonóm tanulás technikáit, várhatóan, nagyobb eséllyel tudják majd tartósan szabályozni tanulásukat, felismerni saját igényeiket és szükségleteiket, és képesek lesznek a hosszú távú önfejlesztésre, önképzésre.

A nyelvtanulás kezdetén ez az önértékelés különböző formáinak bevezetését jelenti, amely segít abban, hogy a tanulók jobban megértsék a tanulás folyamatát, és észrevegyék azt, hogy a tanulás folyamata nem ér véget az iskolai órák befejeztével. E szemlélet gyakorlatban való alkalmazása nagyfokú figyelmet és rugalmasságot igényel a tanártól is, és a hagyományos tanári szerepek megváltozásával jár. Fontos, hogy a tanár figyelme a tanításról a tanulás folyamatára tevődjön át, hogy nyitott legyen a tanulók gondolataira, ötleteire, és véleményének elfogadására, hogy alternatív feladatokkal és differenciáltan közelítsen az egyéni igényekhez, és a tanulókkal közösen alakítsa ki a közös munka szabályait és az értékelés formáit. Ezáltal a tanár is tanulóvá válik a munka során, és a tanulás sikerének felelőssége megoszlik a tanár és a tanuló között.

5.6. DIFFERENCIÁLÁS

A tanulásnak, mint egyéni konstruktív folyamatnak a felfogásából következik az individualizálás és a differenciálás szükségessége. A differenciálás szempontjait és formáit a tanár az adott tanulócsoport, és az egyes tanulók ismeretében alakítja ki.

A nem magyar anyanyelvű tanulók esetében a differenciálás a tehetséggondozást és lemaradók felzárkóztatásának problémáját jelenti. Mivel előfordulhat, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók a tanév különböző szakaszaiban kezdik meg tanulmányaikat, és iskolázottságuk, nyelvtudásuk eltérő szinten lehet a magyar közoktatásban elvárttól, mindenképpen a differenciálás elvét kell alkalmazni. Ezt támogatja egyebek között a hazánkban érvényben levő interkulturális program is, amely szerint az iskolában a magyart mint idegen nyelvet névcsoportokban sajátíthatják el a külföldi gyermekek.

Mint a program megnevezéséből adódik, kiemelt szerepet kap az interkulturalitás kérdése. Az irányelveknek megfelelően a nem magyar anyanyelvű tanulók anyanyelvét és kultúráját a magyar diákok a nem magyar anyanyelvű tanulókkal közösen szervezett kötelező tanórai vagy nem kötelező, tanórán kívüli foglalkozásokon tanulhatják. A nem magyar anyanyelvű diákok a magyar kultúrával mind a magyar mint idegen nyelv órán, mind a tantárgyi órákon egyaránt foglalkoznak.

A lemaradók felzárkóztatásában és a tehetséggondozásban egyaránt fontos szerep jut a digitális kompetencia fejlesztésének. A digitális kompetencia az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát jelenti. Tudatos és kritikus alkalmazásával a nem magyar anyanyelvű tanulók a tanulási tevékenység minden területén bővíthetik tudásukat, rendszeres használatukkal pedig fokozatosan eljuthatnak az önálló tanulóvá válásig.

5.7. TANÁRI ÉS DIÁK SZEREPEK

Az ajánlott tevékenységformák együtt járnak a tanári és tanulói szerepek megváltozásával. A tanár már nem, mint a tudás egyetlen birtokosa és közvetítője áll a tanulók előtt, hanem mint szervező, megfigyelő, segítő. Ez egyben azt is jelenti, hogy a tanulóknak aktívabban, önállóbban, illetve együttműködőbben kell részt venni a tanulási folyamatban. Ezért fontos, hogy fejlesszük a tanulói autonómiát, felelősséget, illetve együttműködési készséget is, és biztosítsuk, hogy a megnövekedett önállósághoz és felelősségvállaláshoz a tanulók megfelelő tanulási stratégiákat, tanulási módszereket és nyelvtanulói készségeket sajátítsanak el. A fentebb említett módszertani alapelvek gyakorlatban történő alkalmazása meghatározza a tanulók és a tanár egymáshoz való viszonyát.

A tanár feladata, hogy új ismeretekhez juttassa a tanulókat, de ennek során építsen is a gyerekek meglévő tudására, tanulási tapasztalataira. A tanulók kreativitása kibontakoztatható azáltal, hogy a témák, feladatok megválasztásánál bevonjuk őket a tanulási folyamat szervezésébe és a tanulási – tanulói teljesítmény értékelésébe, visszacsatolunk a gyerek teljesítményére, fejlődésére, elsősorban az elért eredményeket hangsúlyozva. Hasznosnak bizonyulhat a szabályoknak a tanulókkal történő közös kialakítása és világos kinyilvánítása. Ez hozzájárulhat a kölcsönös bizalom kialakulásához, és a nyugodt, sikeres tanuláshoz szükséges környezet megteremtéséhez.

5.8. A TANÓRAI NYELVHASZNÁLAT

A nyelvtanulás folyamatát a természetes nyelvelsajátítás folyamatához hasonlíthatjuk leginkább. Különösen fontos szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének. Ennek elsődleges forrása az osztálytanító és a magyar mint idegen nyelvet tanító tanár, ezért fontos, hogy tanár a lehető leggazdagabb nyelvi környezetet biztosítsa a tanulók számára. A magyar mint idegen nyelv tanára a mindennapi osztálytermi interakciók, a tananyag feldolgozása és értékelése során a magyar nyelvet használja. Amikor csak lehetséges, az újonnan felbukkanó szavakat, kifejezéseket próbálja a célnyelven megmagyarázni, támaszkodjon a tanulók tudására, kreativitására. A vizuális segédeszközök, a testbeszéd, a mozgás, a mesék, a rajzos feladatok és egyéb tevékenységek gazdag lehetőséget nyújtanak arra, hogy a tanulók a számukra megfelelő és világos nyelvi környezetben találkozzanak az idegen nyelvvel.

A tanulók, az idegen nyelvi fejlődésük sebességében és ritmusában – csakúgy, mint az anyanyelvi fejlődésükben – jelentős különbségeket mutathatnak. A kezdeti időszakban sok tanuló még nem áll készen arra, hogy megszólaljon, beszélgetést kezdeményezzen, vagy akár aktívan részt vegyen abban. Ezt a tanulási folyamat elején tiszteletben kell tartani, hiszen non-verbális vagy mozgásos tevékenységeken keresztül a tanuló fejlődését így is figyelemmel lehet kísérni.

A hibákat a már meglévő ismeretek és készségek szintjére utaló, a következő lépéseket meghatározó jelenségekként, mint a tanulási folyamat természetes részét kezeljük. A tanulók nyelvi hibáinak javítása nem minden esetben szükséges, amennyiben a tevékenység végzése során a hangsúly a kommunikációra és a folyamatos beszédre tevődik. A nyelvtanulás kezdeti szakaszában alapvető fontosságú a biztonságot nyújtó osztálytermi légkör kialakítása, amiben a tanulók bátran és örömmel kísérletezhetnek a nyelv használatával, mernek hibázni, és gondolataikat szívesen megosztják másokkal.

6. ÉRTÉKELÉSI ALAPELVEK ÉS MÓDSZEREK

6.1. ALAPELVEK

Az általános iskola 1-4. évfolyamán az értékelés alapvetően a tanulók motiválását, önbizalmuk növelését kell, hogy szolgálja. Az 5-6. évfolyamokon az értékelés célja ezen felül a kívánt továbbhaladás irányának kijelölése lesz a tanuló számára. A tanári visszajelzés elsősorban pozitív megerősítést tartalmazzon és a tanulókat holisztikus módon – egész személyiségüket figyelembe véve – értékelje és fejlessze. Növelje a nyelvtanuló önismeretét, önbecsülését. Értékelje az idegen nyelvhez és a tanulási folyamathoz való pozitív hozzáállást, a tevékenységekben való aktív részvételt, a társakkal és a tanárral való együttműködést, az interkulturális nyitottságot, azaz elsősorban fejlesztési területekre és kompetenciákra irányuljon, ne nyelvi tartalmakra és ismeretekre. Legyen tekintettel a tanulók eltérő kiindulási nyelvi szintjére, haladási tempójára, egyéniségére és életkörülményeire. Az értékelés során a tanulók nyelvi szintjéről és szükségleteiről összegyűjtött információkat a tanár használja arra, hogy a tanulási folyamatot a tanulók változó igényeihez igazítsa.

Lényeges, hogy az értékelés kommunikatív nyelvhasználat során történjen. Döntően legyen személyre szabott, kvalitatív és szöveges. Állandó eleme legyen az önértékelés, és vonja be a tanulók egymásról alkotott véleményét. Legyen transzparens, azaz szempontjai, ideje, módja legyenek a tanuló számára ismertek. A csoport teljesítményét együttesen, ne egyénekre bontva értékelje.

Kisiskolások esetében az értékelés történhet nemcsak a célnyelven, hanem anyanyelven, vagy a tanulók által megszokott és értelmezhető egyéb, non-verbális módokon. A szakasz felsőbb évfolyamain elérendő célunk, hogy az értékelés kommunikatív nyelvhasználat során, a célnyelven történjen, döntően kvalitatív módon és szöveges formában. Legyen transzparens: szempontjai, módja, ideje legyen a tanulók számára ismert. Állandó eleme legyen az önértékelés és a tanulók egymás munkájáról alkotott véleménye, ezáltal is fejlesztve a tanulói autonómiát. A tanulók legyenek képesek megfogalmazni, mit tanultak, miben fejlődtek ők vagy társaik az autentikus anyagokkal való foglalkozás során. Kooperatív munkaformák esetében a csoport teljesítményét együttesen, és ne egyénekre bontva értékeljük.

Ahogy a nyelvi fejlesztési célok megfogalmazásánál fentebb már láttuk, a magyar mint idegen nyelvi kerettanterv célja a program minden szintjén a tanulók idegennyelvi kompetenciájának és ezen belül elsősorban produktív nyelvi készségeinek a fejlesztése. Ezért alapvetően fontos az 5-8. évfolyamon, hogy az értékelés is a célként megjelölt *kompetenciákra irányuljon*, ne a nyelvi rendszer elemeire (szókincs, nyelvtan). Ennek alapvető feltétele, hogy az értékelés *kommunikatív nyelvhasználat során történjen*, melynek kellékei: kommunikációs helyzet, kommunikációs szándék, és valamilyen ismeretbeli, felfogásbeli vagy véleménybeli különbség, amit a beszélőtársak a kommunikáció során áthidalnak. Az értékelés legfőbb kritériuma pedig az, hogy a kommunikáció során teljesül-e a kommunikatív szándék, megvalósul-e az ismeretközlés ill. véleményátadás, létrejön-e a kívánt tranzakció, és hogy a kommunikáció módja megfelel-e a kommunikatív helyzetnek. Az ilyenfajta nyelvi tevékenység értékelése *szubjektív*. Szubjektív értékelésen azt értjük, hogy a feladatnak nincs egyetlen, objektív kulcsként alkalmazható megoldása, amihez a teljesítményt mérni lehet, hanem minden megoldás a végtelen számú lehetséges változatok egyike, amelyről az értékelő

személy előre meghatározott szempontok szerint véleményt alkot, és amit *kvalitatív módon és szöveges* formában jellemez. Az értékelés szempontjainak meghatározásában hasznos segítséget nyújthat a KER „A szóbeli nyelvhasználat minőségi szempontjai” című táblázata, mely a következő kritériumokat írja le az egyes nyelvi szinteken: választékosság (nyelvi eszközök használata); nyelvhelyesség; folyékonyság; interakció és koherencia.

A magyar mint idegen nyelven való kommunikáció, különösen a közönség előtt zajló verbális kommunikáció nagy kockázatvállalást jelent a nyelvtanuló számára, mert kiszolgáltatja, sérülékennyé teheti az egyént. Fontos, hogy a kommunikatív nyelvóra olyan légkörben folyjon, amiben a tanulók könnyen vállalják ezt a kockázatot. Ennek a bizalommal teli légkörnek a megteremtésében kiemelkedő szerepe van azoknak az értékelés során a tanár által alkalmazott módszereknek, amelyekkel *növelni lehet a nyelvtanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét*. Az ilyen értékelés *fejlesztő jellegű*, azt emeli ki, amit a tanuló már megtanult, amit tud, s a hibát, mint a tanulási folyamat természetes velejáróját kezeli, ami a tanár és a tanuló számára egyaránt lényeges információkat hordoz.

Mivel a közoktatásban ritkák a homogén tanulócsoportok, ez egyben azt is jelenti, hogy az értékelésnek *tekintettel kell lennie a tanulók eltérő kiindulási nyelvi szintjére*, eltérő képességeire, haladási ütemére stb. Célszerű a tanulók értékelésére differenciált kommunikatív tevékenységeket és/vagy kritériumokat használni, s az elért teljesítményt nem (csak) a csoporthoz, hanem a tanuló korábbi teljesítményeihez viszonyítva is megállapítani.

Egy idegen nyelv elsajátításának és a megszerzett nyelvtudás fenntartásának feladata nem ér véget az osztályteremben és nem zárul le a szervezett oktatással, hanem egy életen át tartó folyamat. Ezért fontos, hogy a tanulókat autonóm nyelvtanulókká neveljük. Ennek fontos eleme az *önértékelés*.

A tanulói kooperáció szempontjából döntő fontosságú, hogy a közös csoportmunkában nyújtott teljesítményt együttesen, a *teljes csoportra* vonatkozóan értékeljük, ne egyénekre bontva, illetve hogy az értékelésbe vonjuk be a tanulók egymásról alkotott véleményét. Mind az önértékelésnek, mind a tanulótársak értékelésének feltétele az osztálytermi demokratikus légkör, melynek fontos eleme, hogy az értékelés *transzparens* módon zajlik, vagyis szempontjai, ideje, módja a tanuló számára ismert, illetve a tanulókkal közösen kialakított.

Egyetlen előre megírt program sem szól egyetlen adott tanulócsoporthoz és egyetlen konkrét tanulóhoz sem, hanem valami általánost céloz meg. A tanár az, aki a programot az adott tanulócsoport és az adott diákok szükségleteihez és céljaihoz tudja igazítani. Ennek a finom hangolásnak is kiváló eszköze az értékelés. A tanár a tanulók nyelvi szintjéről és szükségleteiről összegyűjtött információkat arra is fel tudja használni, hogy *a folyamatot a tanulók változó igényeihez, aktuális nyelvi szintjéhez igazítsa*.

A magyar mint idegen nyelvi kerettanterv eszközöket és megoldásokat kínál ahhoz, hogy a tanár a tanulási folyamatot egyéniesítse, a fejlődést az egyes tanulók szintjén vegye észre, és az egyéni tanulási utakat ennek megfelelően tervezze meg, lehetőleg az érintett diák bevonásával. Bár a formatív értékelés is járhat osztályozással, mégsem az a lényege. Sokkal fontosabb a vele járó személyes figyelem és irányítás. Célja a pozitívumok megerősítése, valamint a szükséges fejlődéshez vezető lépések meghatározása. A formatív értékelés az egész életen át tartó tanulás képességének fejlesztését szolgálja azzal, hogy hozzájárul a tanulói felelősség kialakulásához és a tanulási módszerek fontosságának tudatosításához.

6.2. PÉLDÁK AZ ALAPELVEKET MEGVALÓSÍTÓ LEHETSÉGES ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREKRE

Portfólió:

A tanulói munkák meghatározott, közösen kialakított elvek szerinti gyűjteménye. Egy-egy tanulási szakaszban általában előre meghatározott darabszámú és jellegű (pl. műfajú) munkát tartalmaz, összeállításában a tanárnak és a diáknak is van szerepe. Bármikor áttekinthető, a tanulási folyamat egészéről ad képet, növeli a tanulói felelősséget.

Egymás értékelése:

A tanulók párban vagy csoportban, előre (általában közösen) megállapított szempontok alapján értékelik a tanulási folyamatot, akár a csoport, párok szintjén. Erősen megnöveli a felelősséget, tudatosítja a tanulási folyamat egyes elemeinek szerepét. A folyamatra koncentrálnak, nem a végeredményre. Tárgya lehet egyetlen tevékenység, egy tanóra vagy egy teljes modul.

Tanulói önértékelés:

Ennek az értékelési módszernek az alapfeltétele, hogy megtörténjen az egyéni (esetleg páros vagy csoportos) tanulási célok kitűzése, és ez illeszkedjen az egyéni fejlődési szükségletekhez, valamint mérhető legyen.

Egy tanuló értékeli a csoport munkáját:

Előre megadott szempontok alapján, mindig más végzi az értékelést, és általában egy-egy óra sikere, eredményessége mérhető vele. Fontos, hogy módot adjunk a többiek hozzászólására is.

Csoportmegbeszélés:

A nyelvtanulói csoportnál kisebb, az adott feladatot együtt végző diákok megbeszélése ez, különösen szükséges a hosszabb, projekt jellegű tevékenységek során az addig elért eredmények megbeszélésére és a további lépések meghatározására.

Tanulói napló vagy a kompetenciákat felsoroló eredménylista:

A naplónak sablont kell tartalmaznia, amely alkalmas az elért eredmények rögzítésére, a hiányosságok feltárására és a követendő lépések meghatározására. Egyszerű formája a követelményeket tartalmazó részletes lista, amelyet a tanulási folyamat (szakasz) elején állít össze a tanár, a tanuló, pedig bármikor kipipálhatja azt az elemet, amelyet elért.

Alább példákat adunk arra, hogy a fenti értékelési alapelvek milyen értékelési módszerekkel valósíthatók meg. A példák zöme több értékelési alapelvet is megvalósít, ezért sok az átfedés. Az ismétlés elkerülése végett csak egy, a legjellemzőbbnek ítélt elvhez tüntettünk fel minden példát.

Az értékelés növelje a nyelvtanulók önismeretét, önbecsülését.

- Gyerme-, ifjúsági vagy szépirodalmi gyűjtemény, portfólió készítését követően a tanulók bemutatják tanáruknak és társaiknak saját portfólióikat, elmondják, hogy melyik autentikus anyaghoz mit készítettek, melyik a kedvencük és miért, stb. Önértékelésüket követően a társak és a tanár is véleményt mondanak a portfólió tartalmáról és kivitelezéséről. Portfólió: a tanulók egy dobozban, dossziében összegyűjtik mindazt, amit az autentikus anyagok feldolgozása során készen kaptak, illetve egyedül vagy társaikkal saját maguk készítettek el (pl. versek, mesék, történetek, azok illusztrációi, képek, rajzok, poszterek, maszkok, szorgalmi feladatként önállóan gyűjtött anyagok stb.).
A tanuló „Oklevelet” kap, amelyben rögzítjük, ha valamit megtanult, elsajátított, vagy megalkotott.
- A tanulók előadását a társak és a tanár tapssal jutalmazza.
- A tanulót megdicsérik, ha valamit sikerrel oldott meg.
- A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.
- A tanuló írásos munkájának tartalmára a tanár írásban válaszol, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanuló helytelenül használt.

Az értékelés kompetenciákra irányuljon, és kommunikatív nyelvhasználat során történjen.

- Portfólió: a tanár egy dobozban, dossziében összegyűjti a tanuló legjobb munkáit, pl. leveleket, történeteket, posztereket, előadások jegyzeteit és szemléltető anyagát, szerepjátékok, előadások, videofelvételeket, fotókat stb., és kérdőív segítségével értékeli magát, majd ugyanezt a kérdőívet kitöltve megkapja egy tanulótól és a tanártól is. Az érdemjegy ezek összegzéséből születik.
- Kommunikációs feladat során előre ismertetett/egyeztetett szempontok szerint megfigyeljük a tanuló nyelvi viselkedését és regisztráljuk. A portfólióba tesszük a feljegyzést.
- A projektmunka során a tanár egy mappában összegyűjti a tanulók munkáit, pl. leveleket, történeteket, posztereket, előadások jegyzeteit és szemléltető anyagát, szerepjátékok, előadások, videofelvételeket, fotókat, stb. és a projekt befejezése után közösen megtekintik azokat. Mind a tanár, mind a tanulók értékelnek, véleményt formálnak az elkészült munkákról.
A szóbeli értékelésen túl a tanulók kérdőív segítségével is értékelhetik magukat. Ugyanezt a kérdőívet megkapják más tanulók, illetve a tanár, és ezeket összehasonlítják az önértékeléssel.

Az értékelés segítse a tanulók autonóm nyelvtanulókká válását.

- A tanulók kitöltenek egy önértékelő lapot vagy naplót, majd párban megvitatják, miben fejlődtek, mit tanultak. Ezt követően tanárjukkal hármásban vagy kis csoportban beszélgetnek arról, ki hogy látja a fejlődést, illetve az előttük álló tennivalókat. Önértékelő lap, napló tartalma: pl. „megtanultam...; tudom, hogy kell ...; el tudom mondani, hogy...ez jól megy nekem...; ebben fejlődnom kell...; ez sikerült...; ezzel problémám volt.”
- A projektfeladat megoldása után időt adunk arra, hogy a tanuló saját munkájára reflektáljon és rögzítse az eredményt.
- 1-4. évfolyamon a tanulók kis csoportokban vagy párban olyan társasjátékkal játszanak, amely az önértékelést illetve egymás értékelését segíti oly módon, hogy az elsajátított anyagra vonatkozó kérdéseket, feladatokat fogalmaz meg (pl. lépj egyet – ha, tudod melyik mondókanak, mesének a szereplője a képen látható alak; – ha kitalálsz a társaid elmutogatása alapján...).

Az értékelés legyen kvalitatív és szöveges.

- A tanulók írásos munkájának tartalmára a tanár írásban reagál, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanulók helytelenül használtak.

- Szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló, ez kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeli jövőben reálisan képes megoldani.

Az értékelés legyen transzparens.

- 1-4. évfolyamon gyermekirodalmi mű előadását követően, mielőtt a tanár saját maga értékelné a tanulók teljesítményét, önértékelést kér a tanulóktól. Ezeknek a szempontjai megegyeznek a tanár által használt szempontokkal, és előre ismertettek, illetve előzetesen közösen alakították ki őket (pl. piros pont, ötös jár...).
- A tanterem falára kifüggesztik a félév elején közösen kialakított értékelési szempontokat (szöveges vagy rajzos formában).

Az értékelés legyen csoportos értékelés kooperatív munkaformák esetén.

- A csoportmunka után a csoport összes tagja ugyanazt az értékelést kapja (szövegeset, illetve érdemjegyet).
- A csoport tagjai elemzik, ki mivel járult hozzá az eredményhez. Egymásnak üzeneteket írnak, megfogalmazzák, hogy kitől mit várnak a következő együttes munka során.

Az értékelésnek legyen fontos része az önértékelés és a társak értékelése.

- Mielőtt a tanár saját maga értékelné a tanuló teljesítményét, önértékelést kér a tanulótól. Ennek a szempontjai megegyeznek a tanár által használt szempontokkal, és előre ismertették, illetve előzetesen közösen alakították őket.
- A tanuló a feladatok megoldása után kap időt, hogy saját munkájára, hozzájárulására reflektáljon, értékelését rögzítse.
- Konferencia: a tanulócsoport és a tanár közösen nézik meg és értékelik az elkészült feladatokat, műveket, gyűjteményt (portfólió). A tanár a csoport egy tagja, egy szavazata van.
- A tanuló tanulási naplót vezet.
- A tanuló tanulási „könyvelést” vezet a következő lehetséges fejlécekkel: „Ez jól megy nekem / Ebben fejlődnom kell / Ez sikerült / Ezzel problémám volt.”

Az értékelés legyen pozitív, „mit tud?” alapú.

- A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.
- A tanuló arról kap írásos visszajelzést egy szóbeli produkció után, hogy mit tudott jól megoldani.

Az értékelés vegye figyelembe az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

- Több megoldást is lehetővé tévő feladatokban értékel a tanár (pl. igen/nem választás helyett, skálát ad).

7. A KERETTANTERV ADAPTÁLÁSÁNAK LEHETSÉGES MÓDJAI

7.1. A KERETTANTERV CÉLJAI, LEHETSÉGES TANANYAG-FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

A kerettanterv kettős célt szolgál:

- a) segítséget kíván adni helyi tantervek kialakításához és tananyagok fejlesztéséhez;
- b) segítséget kíván adni a magyar mint idegen nyelv oktatás közoktatásbeli hazai gyakorlatának kialakítására és pedagógiai szemléletének kialakulására.

A fejlesztésnek a gyakorlatból kell kiindulnia, úgy, hogy a tanulót helyezi a középpontba. Ahhoz, hogy minél eredményesebben lehessen az idegen anyanyelvű diákokkal foglalkozni, biztosítani kell számukra a külön órai foglalkozást. Célszerű tehát külön magyar mint idegen nyelvi órák keretein belül tartani a foglalkozásokat, hacsak nem keresszintantervi tananyag tartalmak elsajátítása a cél. Tudatosan kell törekedni a tanulók egyéni fejlesztésének biztosítására is az egyénre szabott fejlesztés érdekében. Az egyéni tanulási formákat kiscsoportban pár- vagy csoportmunkákkal lehet színesíteni. Javasolt a projekt munkamódszerek alkalmazása is, amely a nyelvi készségek fejlesztése mellett gazdag lehetőséget teremt az általános és szociális készségek fejlesztésére is.

A tanulót az alábbi tényezők segítik az eredményes tanulásban:

- jól kidolgozott tananyag, nyelvi program;
- megfelelően képzett pedagógus;
- nyitott és elfogadó iskolai közeg;
- rendelkezésre álló korszerű taneszközök és gyakorló segédanyagok (audio-vizuális anyagok, számítógépes programok);
- támogató szülők, és családi környezet (függetlenül attól, hogy beszél-e a szülők a magyar nyelvet vagy sem).

A magyar mint idegen nyelv fejlesztésére szánt törvényileg biztosított órák száma heti 2. Ez jelentős előrelépés a fejlesztés érdekében, de nem minden esetben nyújt hatékony nyelvi képzést. A kerettanterv kezdő programja az egy tanévre szóló elnyújtott nyelvtanulás helyett egy olyan intenzív nyelvi képzést javasol, amelyet a nem magyar anyanyelvű tanuló az iskolába lépés kezdetekor kap meg. A rendkívül szerteágazó tanulói háttér miatt azonban ez a program nem feltétlenül esik egybe a tanév elejével és nem várható, hogy nagy tanulói létszámban lehet megvalósítani a nyelvi programot. Ezért elengedhetetlen az egyéni fejlesztés tervének kidolgozása helyi szinten.

A 9-12. évfolyamokban tanuló nem magyar anyanyelvű diákok nyelvi felkészültsége valószínűleg megfelel a középiskolai követelményeknek, így a nyelvi fejlesztésüket a szövegértés-szövegalkotás kompetencia fejlesztés anyagain keresztül lehet megvalósítani a normál tanrendben.

7.2 AZ 1-4. ÉVFOLYAM KEZDŐ NYELVTANULÓI SZÁMÁRA AJÁNLOTT TÉMAKÖRÖK, NYELVI TARTALMAK ÉS VÁRHATÓ NYELVI EREDMÉNYEK

Modul száma	Témakör	Idegen nyelvi tartalom	Várható nyelvi eredmény
1.	Köszönés, bemutatkozás	– Ismerkedés, bemutatkozás. – A magyar nyelv hangjainak megismerése. – A napszaknak megfelelő köszönési formák elsajátítása. – A nemzetiségeket jelölő szavak megismerése. – Információadás önmagukról és társaikról. – Az eldöntendő kérdéssel való ismerkedés. – A visszakérdezés néhány formája. – Az állítás és tagadás formái, kihatása a szórendre. – Az állítás és tagadás formáinak használata válaszadáskor – Néhány melléknév és két kötőszó (<i>és, vagy</i>) elsajátítása. – helymeghatározás a <i>hol?</i> kérdő névmás, illetve az <i>itt, ott</i> határozószók segítségével.	– A tanuló képes egyszerű közlések formájában saját és mások bemutatására, – tud alapvető köszönési formákat használni, – ismeri a személyes névmásokat, – használja az egyes számú létigéket.
2.	Ismerkedés az iskolai környezettel	– A közvetlen iskolai környezet szavainak, fogalmainak megismerése. – Az alapvető színek megismerése. – A jelzős szerkezet felépítése magyar nyelven. – A számok megismerése 1-től 20-ig (1-től 100-ig: a 2. osztályban). – Az <i>enyém-tied</i> birtokos névmások megismerése és használata interakcióban. – Mennyiségi viszonyok kifejezése számokkal. – A napok elnevezései. – A főnevek többes számának megismerése, a többes szám képzésének elsajátítása.	– A tanuló össze tud állítani színeket tartalmazó jelzős szerkezeteket, jelzőket tartalmazó egyszerű mondatokat, – tudja használni az <i>enyém – tied</i> birtokos névmást, – ismeri a főnevek többes számának és a létige T/3. személyű alakjának képzési módját, – ismeri a közvetlen iskolai környezet tárgyait (iskolai felszerelés és bútorok) megnevezéseit.
3.	Alapvető tevékenységek, cselekvések, igék, a tárgy ragja	– Alapvető igék bevésése. – A toldalékolás, az illeszkedés induktív bevezetése. – A határozatlan ragozás kijelentő mód, jelen idő, egyes számának megismerése, rögzítése. – A tárgy ragjának megtanítása. – A fonetikai kompetencia erősítése – hallásfejlesztés.	– A tanuló tud igéket tartalmazó egyszerű mondatokat alkotni, – tud tárggyal bővített mondatokat alkotni, – egyre több kiejtést csiszoló mondókát ismer.

4.	Ismerkedés az otthoni környezettel	– Egyszerűbb rokonsági viszonyok megtanulása – A ház, lakás részeivel, helyiségeivel, a bútorokkal, berendezési tárgyakkal kapcsolatos szókincs kialakítása. – A főnevek és a létige korábban elsajátított alakjainak gyakorlása. – A létige többes szám 1-2. személyű alakjainak elsajátítása. – Az <i>Én is ...</i> szerkezet megismerése, gyakorlása. – A határozatlan igeragozás kijelentő mód, jelen idő, többes számú alakjainak megismerése, bevésése, önálló használata. – A <i>hol?</i> kérdésre felelő névutók és toldalékok megismerése, használata.	– A tanuló tud jelzős szerkezeteket, tárggyal bővült igéket, névutós helyhatározót is tartalmazó mondatokat mondani, – képes egyszerű cselekvéseket eljátszani szóbeli utasítások alapján.
5.	Testrészeink, egészségünk	– A testrész elnevezései. – A howylét kifejezései. – Az elégedettség, elégedetlenség, a panasz kifejezési módjai. – A leggyakoribb gyermekbetegségek elnevezései. – A birtoklás kifejezése (az egyes számú birtokos személyjelek, birtokos névmások).	– A tanuló meg tudja nevezni testrészeit, – ismeri a leggyakoribb gyermekbetegségek elnevezéseit, – képes kifejezni elégedettségét, – tud panaszkodni.
6.	Öltözködés, időjárás	– Az öltözködéssel kapcsolatos kifejezések, ruhaneműk elnevezései. – Az évszakok, hónapok, napok elnevezései, illetve ezek <i>mikor?</i> és <i>meddig?</i> kérdésre felelő alakjainak ismertetése – Az időjárással kapcsolatos kifejezések. – A <i>miénk</i>, a <i>tiétek</i>, az <i>övék</i> forma bevezetése. – A többes számú birtokos személyjelek megismerése.	– A tanuló ismeri a különböző évszakokhoz kapcsolódó öltözeteket, – képes beszélni az időjárásról, – tud válaszolni a <i>mikor</i> és <i>meddig</i> kérdésre az évszakok, hónapok, napok viszonylatában, – képes kifejezni a birtoklást többes számú alakok esetén is.
7.	Napirend	– A napirendhez kapcsolódó szókincs elsajátítása. – Az óra megismerése, leolvasása, az idő mérésével kapcsolatos kifejezések megismerése. – A <i>tegnap</i>, <i>ma</i>, <i>holnap</i> időhatározók használatának megismerése. – A <i>meddig?</i> kérdés gyakorlása. – Szavak toldalékolása a <i>hol?</i> <i>Honnan?</i> (<i>-ból</i>, <i>-ből</i>, <i>-ról</i>, <i>-ről</i>) <i>hova?</i> (<i>-ba</i>, <i>-be</i>; <i>-ra</i>, <i>-re</i>) <i>mivel?</i> kérdésekre.	– A tanuló meg tudja nevezni napi tevékenységeit, a tevékenységekhez kapcsolódó tárgyakat, – tudja használni az irányhármasság legalapvetőbb toldalékait.
8.	Ismerkedés a természeti környezettel	– A természeti környezettel kapcsolatos szavak (növény- és állatnevek, élőhelyek) elsajátítása. – Az állatok élőhelyeinek megismerése. – A növények részei. – Tájékozódás térben: égtájak. – Ellentétes tulajdonságokat megjelenítő melléknevek. – Állathangok megismerése. – Kerti munkák különböző évszakokban. – A kerti munkához szükséges használati tárgyak megnevezései.	– A tanuló ismeri azoknak a növény- és állatneveknek a nagy részét, amelyekkel természetismeret órán találkozhat, – ismeri a virágvásárlás alapvető „forgatókönyvét”, – tudja a melléknévfokozás módjait.

		– A <i>hol?</i> kérdésre felelő toldalékok ismételése. – A középfokú és felsőfokú melléknevek toldalékainak megismerése, rögzítése. – Néhány állandósult szókapcsolat bemutatása.	
9.	Közlekedés városban és falun	– A közlekedési eszközök fajtái, elnevezései, használatuk. – A város. – Utazás a városban. (Budapesten és vidéken) – Jegy- és bérletvásárlás. – A <i>hová?</i>, <i>hol?</i> és <i>honnan?</i> kérdésre felelő toldalékok (<i>-hoz/hez/-höz</i>; <i>-nál/-nél</i>; <i>-tól/-től</i>) és névutók. – A <i>-val/-vel</i> toldalék gyakorlása. – A <i>hová?</i> kérdésre felelő névutók (<i>alá, fölé, elé, mögé, mellé, közé</i>). – Néhány mozgást jelentő igeikötővel (<i>be-, ki-, le-, fel-, el-, oda-, vissza-</i>) való megismerkedés.	– A tanuló meg tudja nevezni a közlekedési eszközöket, – részt tud venni alapvető interakciókban a közlekedéssel kapcsolatban, – ismeri az irányhármasság teljes rendszerét.
10.	Étkezés	– Az étkezéssel kapcsolatos alapszókincs kialakítása. – Családi étkezési szokások megismerése. – Az iskolai ebéd menetével való megismerkedés. – Egészséges életmódra nevelés, a helyes étkezési szokásokra való nevelés. – Étkezéssel kapcsolatos udvariassági formák gyakorlása. – Receptek értelmezése. – A határozott ragozás kijelentő mód, jelen idő, többes számának megtanulása. – A <i>meg-</i> és <i>ki-</i> igeikötő megismerése, alkalmazása.	– A tanuló ismeri az alapvető élelmiszerek nevét, – a helyes étkezési szokásokat, illemszabályokat, – megismerkedik az egészséges életmóddal.
11.	Vásárlás	– A boltok típusainak megismerése. – A boltokban megvásárolható termékek elnevezései. – A vásárlás „forgatókönyve”. – A határozott ragozás kijelentő mód, jelen idő, többes számának megtanulása.	– A tanuló a vásárláshoz szükséges ismeretek birtokába jut, – megtanulja a vásárláshoz szükséges párbeszéd-panelet.
12.	Szabadidő, sport	– Szabadidős tevékenységek, sportolás, játszás. – Játszótéri eszközök neve, azokhoz kapcsolódó cselekvések. – Játékok otthon. – A <i>szeret, lehet</i> + főnévi igeneves szerkezet. – <i>Miért? Mert...</i> – A kijelentő mód, múlt idő, határozatlan ragozás gyakorlása. – A <i>miért</i> kérdésre való válasz főnévi igenévi alakkal.	– A tanuló meg tudja nevezni a szabadidős tevékenységeket, játékok fő formáit, – megérti, és egyszerű választ tud adni a <i>miért?</i> kérdésre, – megismerkedik a határozatlan ragozás múlt idejével.
13.	Ünnepek	– A magyar családi és fontosabb nemzeti, iskolai ünnepekkel való megismerkedés. – Két családi ünnep kiemelése: anyák napja és gyermeknap. – Négy téli ünnep tárgyalása: mikulás, karácsony, szilveszter, újév. – A farsanggal kapcsolatos szavak megismerése, gyakorlása. – A tavaszi és a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatos szavak.	– A tanuló tud néhány ünnephez kapcsolódó dalt: <i>Orgona ága, Nyuszi ül a fűben, Boldog születésnapot, Télapó itt van, Kiskarácsony, nagykarácsony</i>, – megismerkedik az iskolai ünnepekkel,

		– Az iskolai ünnepségekkel kapcsolatos szavak: évnyitó, évzáró. – Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc. – Születésnap köszöntés tervezése. – Az ajándékozás. – Üdvözlőkártya készítése. – Körjáértéktanulás. – A kijelentő mód, múlt idő, határozott ragozás megismerése. – A <i>Kinek? Kitől?</i> kérdések és a rájuk adható válaszok. – <i>Azért, mert...</i> – A feltételes mód egyes szám első személyű formájának bevezetése.	– megtanulja, hogyan ünnepeljük meg valakinek a születésnapját, – megismerkedik alapvető ünnepi szokásainkkal.
14.	Mesefeldolgozás, bábszínház-miniprojekt	– Két mese – <i>Jót tenni mindig jó!</i> (írta: dr. Kárpáti Tünde), <i>Reggeli a Kerek Erdőben</i> (írta: Nagyházi Bernadette) – feldolgozása. – Bábelőadás (az egyik mese szövegének reprodukálása). – Összefoglalás, az eddig megtanult lexikai és grammatikai elemek ismételése, használata, reprodukálása.	– A tanuló fel tudja idézni a szöveget és a szerepet, – jobban tud csoportban dolgozni, – papírbábokat tud készíteni, – részt tud venni projektmunkában.

7.3. AZ 5-8. ÉVFOLYAM KEZDŐ NYELVTANULÓI SZÁMÁRA AJÁNLOTT TÉMAKÖRÖK, NYELVI TARTALMAK ÉS VÁRHATÓ NYELVI EREDMÉNYEK

Modul száma	Cím Témakör	Idegen nyelvi tartalom	Várható nyelvi eredmény
1.	Ismerkedés, önbemutató	– A magyar hangrendszer. – A magyar magánhangzók, mély és magas hangrend. – A magyar hangok ejtésének és felismerésének gyakorlása. – Bemutatkozás, ismerkedés, köszönések. – Kommunikációs fordulatok (pl. <i>Hogy vagy? Jól, köszönöm szépen.</i>). – Világról szóló általános ismeretek (földrajzi ismeretek: fő égtájak, Magyarország). – Európa fontosabb országai. – Ismerkedés a földrészek és a fő világtájak magyar nevével. – Létezőt tartalmazó állító és tagadó mondatok. – Adatközléssel kapcsolatos információk: pl. <i>családi és utónév, állampolgárság, születési hely, születési időpont, lakcím, tartózkodási hely</i> stb.	– A tanuló be tud mutatkozni, – el tudja mondani, hogy hívják, hány éves, milyen nyelveket beszél, – tud differenciáltan köszönni, – ismeri a latin és a magyar ábécét, – el tudja helyezni Európában Magyarországot és saját országa elhelyezkedését tudja ehhez viszonyítani; – meg tudja nevezni Magyarország fővárosát, nagyvárosait, – el tud igazodni lakóhelyén, szűkebb környezetében, – meg tudja nevezni Európa fontos országait és fővárosait.
2.	Ismerkedés az iskolai környezettel	– Az iskolai környezettel kapcsolatos szavak (iskolai eszközök, bútorok, berendezések elnevezései, az iskola részei). – Az alapszínek elnevezései. – Töszámnevek 21-1000-ig. – A sorszámnevek képzésének elsajátítása. – A napok, hónapok elnevezései, a <i>mikor</i> kérdésre felelő alakok megismerése, rögzítése.	– A tanuló ismeri az iskolai környezetben való tájékozódáshoz szükséges alapszókincset, – új grammatikai formákat ismer meg, amelyek megkönnyítik számára a célnyelv használatát: a

		– A tantárgyak elnevezései. – Matematikai alapműveletek. – A főnevek többes számának tudatosítása. – Az egyes számú birtokos névmások használatának tudatosítása. – A <i>hol?</i> kérdésre válaszoló <i>-ban, -ben</i> toldalékok megtanulása.	sorszámnévképzés módját, a létige többes számú formáit, az egyes számú birtokos névmásokat, a többes szám kifejezésének módozatait.
3.	Iskolai és otthoni cselekvések	– Az iskolai és otthoni cselekvésekhez kapcsolódó igék tanulása. – A tárgyat tartalmazó igés szerkezetek elsajátítása. – A kijelentő mód, jelen idő, határozatlan ragozás egyes és többes számának megtanulása. – Az otthoni és házon kívüli szabadidős elfoglaltságok elnevezéseinek gyakoroltatása.	– A tanuló a mindennapi életéhez kapcsolódó alapvető igéket tanul meg, – tud egyszerű igéket kijelentő mód, jelen idő, határozatlan igeragozásban ragozni.
4.	Ismerkedés az otthoni környezettel	– Az otthoni, családi és tágabb környezettel kapcsolatos alapszókincs kialakítása. – Berendezési tárgyak, bútorok, használati eszközök a háztartásban. – Szókincsbővítés melléknevekkel. – A <i>hol?</i> kérdésre felelő névutók megtanítása. – Az <i>oda-, vissza-, át-</i> igekötők bevezetése. – Kétnyelvű szótárhasználat gyakorlása.	– A tanuló meg tudja nevezni az őt körülvevő berendezési tárgyakat, szűkebb és tágabb környezetének elemeit, – megtanulja az iskolai környezetben való biztos eligazodáshoz szükséges lexikai elemeket, – megismerkedik a <i>hol?</i> kérdésre felelő névutókkal és toldalékokkal, melyek segítségével pontosabban, érthetőbben fejezheti ki magát a mindennapi kommunikációban, – tud középfokú mellékneveket képezni.
5.	Testrészek és betegségek	– Az emberi test megismerése, testrészek nevének megtanulása. – A leggyakoribb betegségek és tüneteik magyar nyelvi kifejezésének megismerése. – Érzelmekhez, külső tulajdonságokhoz köthető melléknevek bevésése. – Hajsza, testalkat, kor meghatározása melléknevekkel. – A fájdalom kifejezésének megtanulása, panaszkodás. – Az emberi testhez köthető állandósult szókapcsolatok megismerése. – Az orvosi vizsgálat során, az orvosi rendelőben szükséges szókincs elsajátítása. – Gyermekbalesetek, kórház, kórházi vizsgálatok szókincse. – Életszerű helyzetek (baleset, betegség, kórház) gyakorlása, nyelvi megformálása játékosan, szituációs feladatokban. – Egyes számú birtokos névmások használata és az egyes számú birtokos személyjelek megismerése.	– A tanuló meg tudja nevezni az emberi testrészeket, – ismeri a leggyakoribb betegségek elnevezéseit, tüneteit, – fájdalom, betegség esetén el tudja mondani, mije fáj, mi a baja, – ismeri az orvosi vizsgálatok során elhangzó legalapvetőbb beszédfordulatokat.

6.	Éghajlat és öltözködés	– Az évszakok időjárási jellemzőinek megismerése. – A Föld éghajlati övei, az övek jellemzői. – <i>Időjárás-jelentés</i> készítése. – A színekről tanultak kiegészítése. – Az öltözködéssel kapcsolatos szókincs megismerése és elsajátítása. – Interkulturális ismeretek (európai és saját népviseletek, régi korok divatja). – A <i>mettől meddig</i> forma, az <i>óta és körül</i> névutók használata. – Az évszakok időhatározói alakjai. – A birtokos szerkezetek használata. – A <i>miénk, tiétek, övék</i> forma; többes számú birtokos személyjelek. – Az <i>olyan, mint</i> hasonlító forma.	– A tanuló megtanulja az évszakokat, és jellemzőiket, az időjárás összetevőit, – képessé válik egyszerű időjárás-jelentés értelmezésére. – meg tudja nevezni a téli-nyári ruhadarabokat, – tud beszélni az öltözködésről, divatról, anyagokról és színekről, – megismer néhány európai – köztük magyar – népviseletet, régi korok öltözékeit, és tud beszélni saját kultúrája öltözködési szokásairól, jellemző viseletéről.
7.	Mindennapi és szabadidős elfoglaltságok	– Szabadidős tevékenységek, kikapcsolódás. – Otthoni kisállattartással kapcsolatos szavak, kifejezések. – Kulturális ismeretek – zenehallgatás. – Az óra. – A kijelentő mód, jelen idő, határozott igeragozás megismerése. – A <i>kivel? mivel?</i> kérdésekre felelő toldalékok megismerése, bevétele.	– A tanuló meg tudja nevezni szabadidős tevékenységeket, iskolán kívüli elfoglaltságokat, – megtanulja az idő kifejezésének egy újabb, pontosabb (óra) formáját, – a tanuló ismeri a kijelentő mód, jelen idő, határozott igeragozást.
8.	A természeti környezet	– A természeti környezettel kapcsolatos szókincs és a természetismeret tantárgy legfontosabb szakszókincs (éghajlati övek, élőhelyek, gerincesek, emlősök, madarak). – Állathangok, állatok és kicsinyeik, az állatok gondozása. – Séta az állatkertben. – Írásbeli szövegalkotás: meghívó. – A melléknév és fokozása.	– A tanuló meg tudja nevezni az őt körülvevő természeti környezet elemeit, – változatos mellékneveket tud használni a természeti környezet leírására, – tudatos környezeti viselkedést tanul, – tud mellékneveket fokozni.
9.	Ismerkedés a fővárosi és vidéki közlekedéssel	– A fővárosi és vidéki közlekedéssel kapcsolatos szókincs, közlekedési eszközök. – Közlekedésbiztonsági alapfogalmak és gyakorlati használatuk. – Menetrendek használata. – Információs táblák értelmezése. – A jegyvásárláshoz szükséges szókincs és nyelvi panelek fejlesztése. – Segítség a természetismeret tantárgy tanulásához. – Véleményalkotási panelek. – A <i>honnán?</i> kérdésre felelő toldalékok megismerése	– A tanuló megismeri a közlekedési eszközök elnevezéseit és használatukat, – tudja az alapvető térképjeleket, – tud térképen tájékozódni, – ismeri az alapvető közlekedési szabályokat, – megtanulja a különböző menetrendek használatát, – megismeri a jegyeken található legfontosabb információkat, – el tud igazodni Magyarország útvonalterképén.
10.	Étkezés és vásárlás	– Étkezéssel, vásárlással kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Otthoni étkezés, étkezés iskolában, étteremben; az iskolai étkezés sajátosságai, az iskolai büfé, ételrendelés.	– A tanuló ismeri az étkezéssel, vásárlással kapcsolatos tevékenységeket, az otthoni és az otthonon kívüli étkezési lehetőségeket,

		– Tipikus magyar ételek elnevezése – Bevásárlás boltban, piacon. – Vásárlás ruha- és cipőboltban, írószertboltban. – Terítés, étkezési illemszabályok. – Kijelentő mód, múlt idő, határozatlan ragozás.	– megtanulja az iskolai étkezés menetét, kifejezéseit, az ételrendelés formáit, – tud kijelentő mód, múlt időben ragozni.
11.	Ismerkedés a szabadidős és sporttevékenységekkel	– A legfontosabb sportágak és sporteszközök megismerése. – Interkulturális ismeretek szerzése: ismerkedés a különböző nemzetek hangszereivel, dalaival. – A kijelentő mód múlt idejű határozott igeragozás. – <i>Az akar, kell, lehet, szeret, tud + infinitív szerkezet.</i>	– A tanuló megismerkedik a legfontosabb olimpiai sportágakkal és sporteszközökkel, – megismer néhány hangszert, – megtanul egy magyar népdalt, – tud beszélni saját kultúrája játékaival, dalairól, hangszereiről.
12.	Ünnepeljünk együtt! Ünnepek és ajándékozás	– Ünnepek tavasztól tavaszig. – Az ünnepek rendszerezése (családi, iskolai, nemzeti és nemzetközi ünnepek). – Ajándékozás és -elfogadás – A felszólító mód – a 2. személyű felszólító módú igealakok. – Felszólító és tiltó mondatok felismerése, alkalmazása, alkotása. – A <i>kitől</i> és a <i>kinek</i> kérdőszók bevezetése.	– A tanuló ismeri a családi és nemzeti, nemzetközi ünnepekkel kapcsolatos alapszókincset, – ismeri a <i>kitől, kinek</i> kérdőszavak használatát, – tud felszólító mód, egyes és többes szám 2. személyben igéket használni.
13.	Kirándulás (Budapest, Balaton)	– Földrajzi ismeretek szerzése Budapestről és a Balatonról. – Budapest nevezetességei. – Híres magyar királyok. – Ismeretterjesztő szövegek feldolgozása a budapesti és a balatoni nevezetességekkel kapcsolatban. – Balatoni mondák megismerése és dramatizálása. – Útvonalterv készítése térkép segítségével. – Közlekedéssel kapcsolatos illemszabályok elsajátítása szituációs játékkal. – A képeslap-írás megtanulása. – A felszólító mód – az egyes és többes számú felszólító módú igealakok. – Függő (3. személyű) kérések, felszólítások és tiltások.	– A tanuló ismeri Budapest fontosabb nevezetességeit, – tájékozódni tud a Hősök terén és szűkebb környékén, – ismeri a Balaton földrajzi elhelyezkedését, – ismeri a Balaton körüli legfontosabb látnivalók nevét, – tud információt kérni turistaként, – a teljes felszólító módot ismeri.
14.	Ismerkedés a foglalkozásokkal, pályaválasztás	– A foglalkozások, a munkaeszközök és a szerszámok elnevezéseinek megismerése. – Pályaválasztás. – Önéletrajzírás. – A jelen idejű feltételes módú igeragozás egyes és többes számának elsajátítása. – Grammatikai gyakorló feladatok, játékok.	– A tanuló meg tudja nevezni a legfontosabb foglalkozásokat, – megismeri az önéletrajzírás formai és tartalmi követelményeit, – tud beszélni a jövőképeiről.

7.4. A 9-12. ÉVFOLYAM KEZDŐ NYELVTANULÓI SZÁMÁRA AJÁNLOTT TÉMAKÖRÖK, NYELVI TARTALMAK ÉS VÁRHATÓ NYELVI EREDMÉNYEK

Modul száma	Témakör	Idegen nyelvi tartalom	Várható nyelvi eredmény
1.	Ismerkedés a magyar nyelvvel	– Megszólítás, üdvözlés, köszönés, búcsúzás formái fiataloknak, időseknek. – Személyesen, telefonon való bemutatkozás, életbeli szituációk gyakorlása, címmegadás. – Népnevek. – A számok, alapvető matematikai műveletek. – Cselekvések kifejezése. – A magyar nyelv hangjainak és betűinek megismerése. – A létige ragozása. – Egyszerű kötőszókkal - és, de, vagy – való megismerkedés. – Kijelentő mód, jelen idő, határozatlan ragozás.	– A tanuló be tud mutatkozni, tud köszönni, – képes az önmeghatározásra alapszinten, illetve mások állításainak megértésére.
2.	Az iskola	– Közvetlen iskolai környezetünk, a legfontosabb tárgyak, iskolai eszközök megnevezése, bútorok, berendezések nevei. – Az iskola részei. – Az iskolai élet szerveződése, tantárgyak, tanórák. – Az iskolai diákélet. – Alapszínek. – Az osztályzás. – A kérdő mondatok fajtái. – A melléknév jelzői és állítmányi pozícióban. – A többes szám kifejezése.	– A tanuló meg tudja nevezni közvetlen iskolai környezetének tárgyait, – ismeri a magyar iskolarendszer tantárgyait, – tud egyszerű kérdéseket feltenni.
3.	Vásárlás, boltok	– Néhány alapvető élelmiszer, fogyasztási cikk elnevezése, tisztálkodó szerek, ruhadarabok. – Méretek, mennyiségek. – A vásárlás „forgatókönyve”, életszerű szituációk. – A tárgy ragja. – Melléknév fokozás – összehasonlítás.	– A tanuló fel tudja ismerni a tárgyra irányuló cselekvéseket, – a vásárlási szituációk során meg tudja nevezni a ruhadarabokat, élelmiszereket, – tisztában van a mennyiségi egységek elnevezéseivel, a méretezés módjával, – összehasonlításokat tud tenni.
4.	Étkezés otthon és étteremben	– Élelmiszerek, zöldség- és gyümölcsnevek. – Ételek, italok neve. – Az étkezés szituációjához köthető nyelvi megnyilatkozások. – Vendégségben. – Az eszköz- és társhatározó kifejezése.	– A tanuló meg tudja nevezni a legfontosabb élelmiszereket, ételek és italok nevét, – ismeri az étkezésekhez köthető szituációkban szükséges egyszerű nyelvi formákat, kifejezéseket.
5.	Lakóhely	– Bútorok, berendezési tárgyak megnevezései. – A lakás helyiségei, a helyiségekhez köthető tevékenységek. – A tárgyak helyzetének kifejezése: a hol? kérdésre felelő helyviszonyok.	– A tanuló képes megnevezni a legfontosabb bútorokat, berendezési tárgyakat, és kifejezni azok helyét, – tud beszélni arról, hogy hol, lakik, – képes információt kérni azzal kapcsolatban, mi hol található.

6.	Napirend, mindennapos tevékenységek	– Mindennapi cselekvéseink, a napirendhez kapcsolódó legfontosabb igéink. – A helyes időbeosztás. – Házimunkák. – Az időbeliség kifejezésének lehetőségei. – Kijelentő mód, jelen idő, határozott ragozás.	– A tanuló tud beszélni a mindennapjairól, – tud időben tájékozódni, – ismeri a magyar nyelv időkifejezési formáit.
7.	Közlekedés, utazás	– Járművek. – Közlekedés a városban, tájékozódás. – Az információkérés és az útbaigazítás nyelvi eszközei. – Az irányhármasság ragrendszere. – Az irányjelölő igekötők.	– A tanuló ismeri a legfontosabb intézmények és járművek nevét, – ragok és igekötők használatával képes az irányok kifejezésére, – tud információt kérni és egyszerű útbaigazítást nyújtani.
8.	Az emberi test részei, az emberi külső	– Főbb testrészek, külső tulajdonságok. – Betegségek és gyógyításuk. – Orvosnál. – A birtoklás kifejezésének lehetőségei.	– A tanuló ki tudja fejezni, hogy ő maga, vagy más birtokol valamit, – tud az egészségét, fizikai állapotát érintő kérdésekről beszélni, – ismeri az orvosi vizsgálatok és a gyógyszerértári vásárlás alapszókincsét, – eligazodik a személyhez köthető helyviszonyokkal kapcsolatos helyzetekben.
9.	Emberi kapcsolatok, belső tulajdonságok	– Család, rokonsági viszonyok. – Generációs problémák. Barátság, szerelem. – A birtokos személyjelek.	– A tanuló tud a családjáról, rokonaikról beszélni, – egyszerű formában meg tudja fogalmazni gondolatait, érzelmeit az emberi kapcsolataival, a barátsággal, szerelemmel, a generációs problémákkal kapcsolatban.
10.	Szórakozás, sportolás Szabadidő, szórakozás, sportolás	– Iskolai rendezvényen, diszkóban, buliban. – Kulturális tevékenységek: színház-, mozi-, múzeum-, kiállításlátogatás. – A meghívás, a meghívás elfogadásának és visszautasításának nyelvi eszközei. – Főnévi igeneves szerkezetek.	– A tanuló képes beszélni arról, hogyan tölti a szabadidejét, milyen tevékenységeket szeret és tud végezni, – tud jegyet vásárolni, közös programot ajánlani, azt elfogadni, illetve visszautasítani.
11.	A társadalmi szokásrend	– Iskolai és egyéb társadalmi szabályok, szokások. – A tiltás és a megengedés nyelvi kifejezése. – További főnévi igeneves szerkezetek.	– A tanuló képessé válik arra, hogy megértse és alkalmazza a tiltást és megengedést, valamint a szükségességet kifejező nyelvi formákat.
12.	Ünnepek és szokások Magyarországon és a világban	– Családi, nemzeti és nemzetközi ünnepek. – A nyári szünidő. – Az ajándékozás, a felköszöntés, a gratuláció módozatai. – A kijelentő mód, múlt idejű ragozás – múltbeli események leírása, elmesélése.	– A tanuló el tudja mesélni, hogy ő maga, vagy más mit csinált korábban (egy múltbeli időpontban), – tud az ünnepekről, az azokhoz kapcsolódó szokásokról beszélni, – ismeri a felköszöntés, a gratuláció, az ajándékozás nyelvi kifejezőmódjait, – eligazodik a magyar ünnepekhez kapcsolódó szokások között.

13.	Szolgáltatások	– Postai szolgáltatások, levélírás, levélfeladás, számlakitöltés, pénzátutalás, internethasználat. – A tanácskérés és -adás nyelvi eszközei. – A felszólító mód.	– A tanuló meg tudja fogalmazni kéréseit, – megérti a használati utasítások nyelvezetét, – ismeri a különböző szolgáltatásokkal kapcsolatos teendőket, melyek hozzájárulnak interkulturális kompetenciája fejlesztéséhez.
14.	Utasítások, kérések a tanórán és tanórán kívül, tanácsadás	– A tantárgyak terminológiájának megértése, alkalmazása, az utasítások megértése. – A legfontosabb igekötők, gyakori mozgást jelentő igék. – – – Segítségkérés tájékozódásban, tanulásban, mindennapi kommunikációban.	– A tanuló képes megérteni a tanórákon használt utasításokat és a terminológiák egy részét, – képes részt venni a tanórákon zajló munkafolyamatok nagy részében.

8. A KERETTANTERV FELDOLGOZÁSÁT TÁMOGATÓ SZAKIRODALOM

- Bárdos Jenő: Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata. Bp., 2000. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Bárdos Jenő: Az idegen nyelvi mérés és értékelés elmélete és gyakorlata. Bp., 2002. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Bartha Csilla: A kétnyelvűség alapkérdései. Bp. 1999. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Dialógus és interakció. Szerk.: Radics Katalin, László János. Bp., 1980. Tömegkommunikációs Kutatóközpont
- Éder Zoltán: Fejezetek a magyar mint idegen nyelv oktatásának történetéből. Bp. 1983.
- Éder Zoltán: A magyar mint idegen nyelv diszciplináris helye. Nyr. 108. (1984) 63-74.
- Éder Zoltán – Kálmán Péter – Szili Katalin: Sajátos rendező elvek a magyar mint idegen nyelv leírásában és oktatásában. Dolgozatok a magyar mint idegen nyelv és hungarológia köréből 5.
- Dr. Fejes Erzsébet – Kanczler Gyuláné dr.: Mesélő természet. (Anyanyelvi nevelés összekapcsolása a természetismereti és érzelmi neveléssel). Módszertani segédkönyv. Bp., 1995. Kincs Könyvkiadó
- Hegyi Endre: A magyar mint idegen nyelv a felsőoktatásban. Bp., 1971. Tankönyvkiadó Kiadó
- Hogyan tanítsunk idegen nyelvként magyart? Egységes jegyzet. Bp., 1967. Tankönyv Kiadó
- Hungarológiai Évkönyv. Pécsi Tudományegyetem
- Kárpáti Tünde: A magyar mint idegen nyelv tanítása a közoktatásban, In.: Útmutató migráns gyerekek neveléséhez, oktatásához CD. Szerk: Vámos Ágnes, Bp., 2003.
- Lengyel Zsolt: Gyermekegyet. Bp., 1981. Gondolat Kiadó
- Lengyel Zsolt: Tanulmányok a nyelvelsajátítás köréből. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó
- A magyar mint idegen nyelv / Hungarológia. Szerk.: Giay Béla és Nádor Orsolya. Bp., 1998. Osiris Kiadó
- A magyar mint idegen nyelv. Szerk.: Szende Aladár, Szépe György. Nyr. 102.
- A magyar mint idegen nyelv fogalma. Válogatta: Giay Béla. Bp., 1991. NHK.
- Széljegyzetek a magyar mint idegen nyelvről. Nyr. 103.
- Szépe György: A magyar mint idegen nyelv tanítása és az alkalmazott nyelvészet. 1969.
- Szili Katalin: A grammatikáról másképpen. Intézeti Szemle 1999. 16-21.
- Szili Katalin: A magyar mint idegen nyelv grammatikájának néhány gyakorlati kérdése.
 Dolgozatok a magyar mint idegen nyelv és hungarológia köréből 8. (1985)
- Szili Katalin: Nyelvünk a külföldieknek írt nyelvkönyvekben. MNy. 108. (1984) 305-12.
- Szili Katalin: Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához, Enciklopédia Kiadó, 2006.
- Vámos Ágnes: A migráció iskolai hatása. In.: Útmutató migráns gyerekek neveléséhez, oktatásához CD. Szerk: Vámos Ágnes, Bp., 2003

ANGOL NYELVŰ SZAKIRODALOM

- Brewster, J., G. Ellis, and D.: Girard: The Primary English Teacher's Guide. Harmondsworth: Penguin, 1922
- Ellis, G. and Brewster J.: The Storytelling Handbook for Primary Teachers. London: Penguin, 1991
- Halliwell, S.: Teaching English in the Primary Classroom. Longman: London and New York. 1992
- Moon, J., Nikolov, M.: Research into Teaching English to Young Learners. University Press Pécs: Pécs. 2000
- Reilly, V. & S. M. Ward: Very Young Learners. Oxford: OUP, 1997
- Williams, M. and R. Burden: Psychology for Language Teachers. Cambridge University Press. Cambridge. 1997

II.

**AZ 1–8. ÉVFOLYAM NEM MAGYAR ANYANYELVŰ HALADÓ SZINTŰ
ÉS A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK NYELVI
FEJLESZTÉSÉRE****1. BEVEZETÉS**

Korunk társadalmát a nemzetközi gazdasági, kulturális és személyes emberi kapcsolatok sokfélesége jellemzi. Minden korábbinál nagyobb mértékű az információ- és árucseré, valamint az országok közötti népességvándorlás. Az utazások vagy speciális egyéni élethelyzetek alkalmával már gyermekkorban is találkozhatnak idegen anyanyelvű gyerekek a magyar nyelvvel, kultúrával, szokásokkal. A telekommunikáció, a média és az informatika szintén közös vérkeringésbe kapcsolta a világ népeit. Az egyéni kapcsolattartáson túl, az Európai Unió is számos törekvéssel és programmal igyekszik elősegíteni a közösség országaiban tanuló gyerekek és fiatalok együttműködését.

A gyermekkori nyelvtanítás sikerét megalapozhatjuk a korszerű tanulásmódszertani, illetve nyelvészeti megközelítések alkalmazásával. A holisztikus nyelvészeti megközelítést, a nyelvet, mint organikus rendszert egységében és teljességében kívánja bemutatni a tanulók számára, általuk értelmezhető szituációkon és kommunikációs helyzeteken keresztül. A nem magyar anyanyelvű tanulók idegen nyelvként a beszélt nyelven keresztül találkoznak a magyar nyelvvel, értik meg, illetve gyakorolják azt. A nyelvtanulás első szakaszában kiemelt szerepe van a szókincsfejlesztésnek és szóbeli interakciónak.

A magyar nyelv a kevésbé ismert és elterjedt nyelvek közé tartozik, de a közhiedelemmel ellentétben nem „kisnyelv”, hiszen a világon beszélt nyelvek között a 36–40. helyen található.

A mai értelemben vett *magyar mint idegen nyelv* elnevezés – nemzetközi terminológiák alapján – a 20. század közepén alakult ki és terjedt el, elsősorban a felnőttoktatás – különösen a felsőoktatás – keretei között. „A *magyar mint idegen nyelv* intézményes tanítása a külföldi egyetemeken létesített magyar tanszékek és lektorátusok megszervezésével kapott adekvát formát.” Tehát elsősorban a felsőoktatásban terjedt el, s csak ezt követően jelent meg a közoktatásban. Vagyis „a *magyar mint idegen nyelv*” terminológia esetlegesen, más megnevezésekkel együtt a külföldi hallgatók magyarországi szakképzésének megindulásához kapcsolódva jelenik meg a szakirodalomban. Klasszikusan tehát a *magyar mint idegen nyelv oktatás* kifejezetten a külföldi, nem magyar anyanyelvű tanulók magyar nyelvre tanítását jelenti.

A 2.2. pontban emellett szó lesz olyan magyar mint idegen nyelvi modulokról is, melyek a fejlesztés utolsó szakaszában készültek. Itt kiemelt szerepet szántunk a magyar mint idegen nyelv fejlesztésének a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára is, elősegítve ezzel integrációjukat.

A *magyar mint idegen nyelv* oktatása önálló szakmaként az 1980-as években különült el, ez azt jelenti, hogy ugyan már korábban is eredményesen művelték ezt a szakterületet, a tanárképzés, a szervezeti keretek, a tankönyvkiadás területén mindössze a nyolcvanas években következtek be a mai állapotot is meghatározó változások.

A jelenlegi *magyar mint idegen nyelv* tankönyveket, segédanyagokat, módszertanokat elsősorban a felnőttek képzésére dolgozták ki a szakemberek. Ezek az anyagok azonban nem alkalmasak a 6–18 éves korosztály *magyar mint idegen nyelv* oktatására. Sajnálatos módon nincsenek olyan tantervek, tanmenetek, tankönyvek, munkafüzetek és egyéb taneszközök, módszertani segédanyagok, amelyeket a közoktatásban eredményesen lehetne alkalmazni. Így tehát szükségessé válik olyan programok kidolgozása, amelyek figyelembe veszik az érintett korosztály sajátosságait, igényeit, érdeklődését.

A felnőttekhez képest az iskoláskorú gyerekeknél nem elhanyagolható szempont, hogy környezetükben általában olyan magyar anyanyelvű tanulókkal érintkeznek, akikkel a magyaron kívül nincs más közös beszélt idegen nyelvük, illetve nem beszélik az ő anyanyelvét. Az egyetlen kapcsolatot a magyar nyelv jelenti számukra, ami egy bizonyos nyelvi szint elérése után jelentősen meggyorsítja a nyelvszajátítást.

A kilencvenes évektől egyre nagyobb arányú a Magyarországra irányuló migráció, s ezzel a 6–18 éves korú külföldi (nem magyar állampolgár) gyerekek megjelenése a közoktatásban. Ez a jelenség szükségszerűvé teszi a gyermekek magyar nyelvre tanítását. „Sajátos feladatot jelentenek a magyar közoktatásban azok a külföldi tankötelesek, akik családjukkal menekülési vagy tranzit céllal, tartós vagy végleges letelepedési szándékkal érkeznek hazánkba. Számuk – a migrációban tradicionálisan érintett országokhoz képest – az 1999/2000. tanévben mintegy 10 000 fő. Ez a szám folyamatosan növekszik s nőtt az összes iskolához és az összes tanulóhoz viszonyított arányuk is. Ez utóbbiban közrejátszik az is, hogy a közoktatásban tanulók száma – demográfiai okok miatt – csökkenő tendenciájú, s csökken az intézmények száma is. Az 1999/2000. tanévben minden harmadik általános iskolában és minden második középiskolában tanultak külföldiek.”

Számok és arányok	Tanév					
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Általános iskolák száma összesen	3 423	3 421	3 375	3 293	3 141	3 064
Az általános iskolai tanulók száma összesen	947 037	933 171	912 959	890 551	861 858	831 262
Külföldi általános iskolai tanulók száma	3 561	5 002	4 761	4 577	4 515	4 496
Tanulói létszám aránya	0,37	0,53	0,52	0,51	0,52	0,54

1. táblázat: Általános iskolában tanuló külföldiek száma és aránya a közoktatás általános adataihoz viszonyítva
(Forrás: Oktatási és Kulturális Minisztériumi Statisztikai Évkönyv 2006/2007)

Az adatok szerint tehát jellemzően kis arányban és elszórtan tanulnak külföldiek a magyar közoktatásban, és csak bizonyos helyeken jelentkeznek nagyobb létszámban és arányban, mint például a befogadó állomások közelében, a határ menti településeken, azokon a helyeken, ahol már korábban is valamilyen nemzeti kisebbség élt, illetve a migráció célpontját jelentő fővárosban. Mindezek ellenére Magyarországra is érvényesek a migrációra vonatkozó nemzetközi előírások, az európai uniós tagsággal járó új kötelezettségek, s ez a közoktatásra komoly feladatot ró. Az iskolával szembeni elvárás többek között, hogy:

- biztosítson a külföldi tanulóknak a magyar tanulókkal azonos lehetőséget az intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevételére;
- biztosítsa a magyar mint idegen nyelv megtanulását olyan szinten, hogy a tanulók további tanulásra és beilleszkedésre alkalmassá váljanak;
- biztosítson alkalmat és lehetőséget a migránsoknak anyanyelvükkel és országuk kultúrájával való foglalkozásra;
- biztosítsa számukra Magyarország kultúrájával, történetével, művelődéstörténetével, jelenlegi helyzetével, közéletével való megismerkedést.

A hazánkban tanuló külföldi tanulók tömbje két nagy csoportra osztható: a határon túlról érkező magyar anyanyelvűekre és a világ minden tájáról érkező nem magyar anyanyelvűekre. Számuk, mint a fentiekben látható volt, egyre nagyobb arányú, az iskolákban mégis kevés a lehetőség a magyar nyelv tanulására idegen nyelvként. Ahol ezt fontosnak tartják, valamint mind az objektív, mind a szubjektív lehetőségek is adottak, kísérletek történtek és történnek a magyar nyelv tanítására. A menekülttáborok, befogadó állomások mellett vagy nagyobb létszámban élő külföldiek közelében egyéni foglalkozások formájában vagy szakkörben, ritkábban órarendbe illesztve, vagy összevont csoportban, tanórán kívüli keretekben, sokszor „háziilag” készített tananyagokból tanítják a nem magyar ajkúakat. Talán magyarázni sem kell, hogy ezek a megoldások kevés eredményt hoznak. Elvértve foglalkozik ezekkel a tanulókkal e speciális feladatra képzett tanító vagy tanár, gyakorlatilag – jobb esetben – a magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus látja el az órákat. A kudarc demotiváló hatása nemcsak a tanúlással szembeni ellenszenvet, sőt dacot válthatja ki, hanem ellenségessé teheti a gyermeket a magyar nyelvvel, és azon túl új vagy átmeneti hazájával szemben is. A hiányok gyorsan halmozódnak, s a lemaradás leszakadássá válhat, ha ezen az oktatáspolitikai nem változtat sürgősen.

A felsőoktatás alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről szóló kormányrendelet megjeleníti a magyar, mint idegen nyelv tanára szakképzettséget, amit csak második tanári szakképzettségként lehet fölvenni. Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló melléklete tartalmazza a szak képzési és kimeneti követelményeit.

A fentiek nyomtatékosan indokolják, hogy készüljön a közoktatásban részt vevők számára *magyar mint idegen nyelv* oktatási csomag.

A kerettanterv alapjául a Nemzeti alaptanterv és a Közös Európai Referenciakeret (KER) szolgáltak. A Nat javaslatait követtük a szintek megállapításában és az általános fejlesztési célok kijelölésében.

2. A KERETTANTERV ÉS A NAT KAPCSOLATA

2.1. KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK

A Nat ugyan *magyar mint idegen nyelvre* specializálva nem jelöl meg elvárásokat, feladatokat, a programfejlesztés azonban a Nat Élő idegen nyelvekre meghatározott elveivel és irányadásaival összhangban jelöli meg követelményeit. Ugyancsak figyelembe veszi és ajánlásként tartja szem előtt az európai dokumentumokat, így a Közös Európai Referenciakeretet. Mindkét dokumentumban elsődleges cél az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése, melyet a közoktatás három szakaszhatáron (6., 8., 12. évfolyamok vége) határoz meg.

Az oktatási anyagok fejlesztése során különös figyelmet kell fordítanunk a Nat-ban megjelenő azon alapelve, miszerint a nyelvtanulás az első évfolyamokon elsősorban játékos ismerkedést jelentsen az idegen nyelvvel, majd később, fokozatosan kialakított, tudatos nyelvhasználatot. A holisztikus szemlélet követése alapvető fontosságú a gyermekkori nyelvtanulás esetén, amelynek megvalósítása nagy körültekintést igényel mind a tananyagok tervezésében, felhasználásában, mind a tanórák szervezésében, illetve vezetésében is. A tanulók életkori sajátosságainak, érdeklődésének, kognitív, érzelmi, szociális fejlettségének meghatározó szerepe van a módszertani döntések meghozatalában, a gyermekkori nyelvtanulás és a nyelvtanítás céljainak meghatározásában is.

A Nat kiemelt fejlesztési feladatai a kulskompetenciákra épülnek, így ezek kiegyensúlyozott megjelenésének is biztosítottak kell lennie az oktatási anyagokban.

Fontos cél, hogy az egyén fokozatosan képes legyen az önreflexióra az idegennyelv-tanulás során, növekedjen önismerete és önbecsülése (Énkép, önismeret). Ez saját befogadó és alkotó tevékenységük során, valamint önálló, illetve társaikkal való munkájukban valósulhat meg. Bármily kis létszámú a magyar idegen nyelvként tanuló diákok létszáma, ajánlott az egyéni tanulás mellett a páros és csoportos feladatok kidolgozása. A diákokban tudatosítani kell, hogy fejlődésükért önmaguk is felelősek. Fel kell ismerniük, hogy integrációjuknak, esélyegyenlőségüknek lényeges eszköze a nyelvtudás. A magyar idegen nyelvként tanulók ezt közvetlenül is érzékelhetik egy többségében magyar anyanyelvű diákokból álló osztályban, ezért nyelvtudásuk fejlődésével fokozatosan adja meg az órai munka annak lehetőségét, hogy különböző kultúrákból érkező diákok együtt tanulhassanak.

Az oktatás célja, hogy a tanulók képesek legyenek értékelni saját nemzeti kultúrájuk értékeit, s ezt összefüggésbe hozni és harmonizálni tágabb környezetük és a magyar kultúra megismerésével (Hon- és népismeret. Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra).

Az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelést az idegennyelv-oktatásban döntően a tanulók aktív órai részvételét igénylő tanítás- és tanulásszervezési eljárások segítségével lehet megalapozni. Legyen képes a tanuló a társaival való együttműködésre. Ebben szintén fontos szerepet játszanak a pár- és csoportmunkák, életkori sajátosságait és nyelvi jártasságukat is figyelembe vevő projektek készítése, élménybeszámolók, ill. a témakörök tartalmának oly módon történő megválasztása, mely személyes érdeklődésüket képes felkelteni. Fontos és elvárt cél továbbá, hogy a tanuló váljon képessé tanáraival való kommunikációs kapcsolatra is.

Ahogy ezt a Nat is megemlíti, általános műveltségünk részévé vált a gazdálkodás és a pénz világa vonatkozó tudás. Ezért ajánlott a (be)vásárlás, fizetés, pénznemek, (rész)témakörein keresztül lehetőséget biztosítani a tanulók számára, hogy mind jobban megismerkedhessenek a környezetükben élők nyelvi és nem nyelvi szokásaival (Gazdasági nevelés). A szokásokon túl a felsőbb évfolyamokon már országismereti témákkal is lehet gazdagítani a témakört.

A tananyagok témáinak lehetőséget kell adniuk a környezettudatos szemlélet elsajátítására (Környezettudatosságra nevelés). Ez akkor a leghatékonyabb, ha saját, a diákok környezetében található elemekből építkeznek. Különösen ajánlott olyan projektek készítése, melyek felnyitják a tanulók szemét az általuk is megvalósítható környezetvédelmi lehetőségekre.

A tananyagok feldolgozása során fontos szerepet kap a tanulás folyamatának tudatosítása, az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása, az egyénre szabott tanulási módszerek kialakítása, a csoportos tanulás, a kooperatív munka, amelyek a Nat-ban 'A tanulás tanítása' kiemelt fejlesztési feladatában jelennek meg. A Nat értelmében az alapszintű (1–6. évfolyam) idegennyelv-oktatás legfőbb célja – így a magyar mint idegen nyelv célja is –, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését az idegen nyelvek tanulása iránt, felkészítse a tanulókat a további sikeres nyelvtanulásra, és képessé tegye őket a korosztályukkal történő sikeres kommunikációra életük legkülönbözőbb területein.

A Nat értelmében a középszintű (7–12. évfolyam) idegennyelv-oktatás legfőbb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása, illetve folyamatos fejlesztése. Feladata továbbá az élethosszig tartó és iskolai kereteken túlmutató önálló nyelvtanuláshoz szükséges tanulási készségek kialakítása, illetve további fejlesztése, valamint a motiváció fenntartása és egyre növekvő mértékben belső motivációvá alakítása. A holisztikus, személyiségfejlesztő oktatás keretein belül megfogalmazott célok egyben hozzájárulnak a tanuló kreatív és önkifejezésre képes felnőtt személyiséggé való formálásához.

Testedzés, szabadidős programok, munka és pihenés, edzés és lazítás, táplálkozás témaköre az 1–8. évfolyamokon is ajánlott témakörök (Testi és lelki egészség).

A felkészülés a felnőttlet szerepeire című fejlesztési feladat az 1–8. osztályos tanulók esetében elsősorban a munka világának mind közelebbről való megfigyelését jelenti, de társulnia kell a szociális és társadalmi kompetencia

fejlesztésével is. A rugalmasság, együttműködés, versenyfeladat, a másik segítése mind helyet kaphat a feladatszervezésben.

A fejlesztési feladatok tekintetében a Nat minden diák számára előírja azt a minimális szintet, amelyet a 4 nyelvi alapkészség (beszédértés, beszédkézség, olvasás, írás) területén kell teljesíteni. A helyi tantervekben ennél magasabb szint is előírható, hiszen a diákok szociokulturális háttére, egyéni lehetőségei, tanórákon kívüli kommunikációja gyorsabb fejlődést is eredményezhet.

A magyar mint idegen nyelvi fejlesztés kidolgozása során gondot kell fordítanunk a sajátos nevelésű tanulók idegen nyelvi fejlesztésére is, kiknek fejlesztésére az általános tantervi javaslat jelenthet irányt.

Az oktatási anyagok számára meghatározott nyelvi szinteknek harmonizálnia kell a Közös Európai Referenciakeretben szereplő szinttel (A2).

A Nat-ban definiált programcsomag elemek egybeesnek az idegen nyelvi programcsomag egyes elemeivel. Jelen dokumentum mint kerettanterv tartalmazza a tantárgy céljait, a készségfejlesztés területeit, valamint a módszertani és értékelési elveket.

A középfokú fejlesztést az 1–8. évfolyamokon folytatjuk, haladó nyelvi szintű tanulók számára.

A nem magyar anyanyelvű vagy hátrányos helyzetű tanulók számára középfokon olyan kiegészítő, keresztterületi modulokat javasolunk, amelyek a szövegértés-szövegalkotást fejlesztik egy-egy tantárgy keretein belül és hatékonyan alkalmazhatók a differenciálás módszereivel.

2.2. A NEM MAGYAR ANYANYELVŰ TANULÓK MAGYAR MINT IDEGEN NYELVI KOMPETENCIÁJÁNAK ÉS A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK NYELVI FEJLESZTÉSÉRE KÉSZÜLT KIEGÉSZÍTŐ, KERESZTTANTERVI ANYAGOK

Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztés keretein belül folyó magyar mint idegen nyelv fejlesztések **két szakaszra** bonthatók. Egyrészt szorosan kapcsolódhat a hazai magyar mint idegen nyelvű műhelyek tantárgy-pedagógiai felfogásához, melynek középpontjában a kommunikatív nyelvi kompetenciák közül elsősorban a grammatikai, szemantikai, a fonológiai, a lexikális, a helyes kiejtési és helyesírási kompetencia állnak. Másrészt kapcsolódhat a magyar mint idegen nyelv fejlesztésére a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára, elősegítve ezzel integrációjukat.

A nem magyar anyanyelvű, de haladó nyelvi szintű, valamint a hátrányos helyzetű tanulók magyar mint idegen nyelvi fejlesztésére azért van szükség, mert

- lassan, de folyamatosan emelkedik a hazai közoktatásban részt vevő **nem magyar anyanyelvű, de Magyarországon huzamosabb ideje élő / felnövő tanulók száma**, és ez a tendencia – a hazai demográfiai helyzet tükrében – folytatódni fog;
- az oktatáspolitikában egyre nagyobb szerepet kap a **roma tanulók integrálása**, aminek egyik előfeltétele a magyar nyelv magasabb szintű ismerete;
- a **pedagógusképzésre** vonatkozó rendeletekben megfogalmazódott, hogy a magyar mint idegen nyelvet az idegennyelv-oktatáshoz, nem pedig az anyanyelv-oktatáshoz kell közelíteni;
- a **tartalomalapú nyelvoktatás** terén egyre több publikáció jelent és jelenik meg, melyek közérthetővé teszik a nyelvoktatással kapcsolatos Barcelonai Nyilatkozat (A Nyelvi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1996) erre vonatkozó ajánlását;
- részleteiben megismertük a 2003-as PISA vizsgálat eredményeit, amelyekből kiderült, hogy a közoktatás minden szintjén találni olyan magyar anyanyelvű tanulói csoportokat, akik a szövegértés tekintetében nagyon **le vannak maradva társaiktól**, és a szaktárgyi szövegeket még alapszinten sem értik;
- a kompetenciafejlesztés részeként 2007-re rendelkezésre álltak immár olyan **szövegértés-szövegalkotási kompetenciát más műveltségterületeken fejlesztő modulok**, amelyek a fejlesztés egyik irányának kiindulópontjául szolgálhatnak.

3. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK ÁLTALÁNOS CÉLJAI ÉS FEJLESZTÉSI FELADATAI

3.1. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK CÉLCSOPORTJA

Ahogy a bevezetésben már utaltunk rá, a magyar mint idegen nyelv oktatás fogalma klasszikusan, kifejezetten a külföldi, nem magyar ajkú tanulók magyar nyelvre tanítását jelenti. **Jelen kerettanterv azonban figyelembe veszi a Magyarországon huzamosabb ideje élő haladó nyelvi szintű tanulókat és a hátrányos helyzetű tanulókat is a nyelvi fejlesztés céljából, és e két célcsoportot tartja szem előtt.**

A *magyar mint idegen nyelvi* kompetencia fejlesztésére irányuló programjavaslatok a külföldi, nem magyar ajkú általános és középszkolai tanulóknak szólnak, olyan intézményeknek, akik vállalják, hogy elindítják és gondozzák

magyar mint idegen nyelvből a nyelvi kompetencia fejlesztését. Mind az általános, mind pedig a középiskolai korosztály számára elsősorban kezdő, kisebb mértékben haladó nyelvi szinten ajánlott a programfejlesztés.

A *magyar mint idegen nyelv* fejlesztését végző tanárnak előnyös, ha rendelkezik a *magyar mint idegen nyelv* oktatásában szerzett tapasztalatokkal és módszertani jártassággal. Ebben a tekintetben valószínűleg nagy különbségek mutatkoznak majd a tanárok között, hiszen jelenleg nagyon kevés *magyar mint idegen nyelv* szakos diplomával rendelkező pedagógus dolgozik a közoktatásban. A *magyar mint idegen nyelv* szakos diploma megszerzésére 1986-tól van lehetősége a tanároknak. Ennyi idő még nem volt elegendő ahhoz, hogy az egyetemeken kellő számban bocsássanak ki felkészült szakembereket, tekintetbe véve, hogy klasszikus értelemben vett módszertani képzésen nyugvó nyelvtanári diplomát ma egyedülként a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara ad ki *magyar mint idegen nyelvből*. (A másik diplomaadó hely: A Pécsi Tudományegyetem *magyar mint idegen nyelv* szakosai ezzel a módszertanközpontú képzéssel szemben elsősorban hungarológiai képzésben részesülnek.) A helyzetet valamelyest javítja, hogy 2003-tól az ELTE BTK-n lehetőség nyílt a *Magyar mint idegen nyelv* program elvégzésére, illetve, hogy 2004 szeptemberétől ugyanitt elindult a *magyar mint idegen nyelv* specializációval társított pedagógus szakvizsga megszerzésének lehetősége. A fentiekből következően azonban elmaradhatatlan a fejlesztés során megvalósuló pedagógus-továbbképzés, szükséges a programmegvalósítás monitorálásának, szakértésének és a támogatói rendszernek a kiépítése.

3.2. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A magyar mint idegen nyelv oktatásának céljait meghatározni nem könnyű feladat, mivel a nyelvtanulók különböző céllal, s különböző ideig tartózkodnak hazánkban. A tanulók egy része átmenetileg tartózkodik országunkban, céljuk a hétköznapi kommunikációhoz szükséges nyelvismeret elsajátítása. Mások családja itt telepedik le. Az ilyen családok gyermekei itt szereznek végbizonyítványt. Ezeknek a tanulóknak célja, hogy magas szinten sajátítsák el a magyar nyelvet, képessé válva arra, hogy magasabb szintű végzettséget is tudjanak majd szerezni. Céljuk nem csak a hétköznapi helyzetekben való boldogulás, de a szaknyelvek elsajátítása is. Hasonlóan összetett a helyzet a hátrányos helyzetű tanulók magyar nyelvi oktatásában az általános célok kijelölésekor.

A magyar mint idegen nyelv tanításának céljáról és a fejlesztési feladatokról egyetlen magyar dokumentum sem rendelkezik, így még a Nemzeti alaptanterv sem.

A magyar mint idegen nyelv tanításának célja a közoktatásban a mindennapi kommunikációban jól használható nyelvtudás megszerzése kell, hogy legyen. Ennek elérését a négy nyelvi alapkészség fejlesztésén (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) keresztül szükséges megvalósítani. Cél elsősorban a hétköznapi kommunikációs helyzetekben való helytállás, a nyelv olyan szintű elsajátítása, mellyel lehetővé válik a különböző tantárgyak magyar nyelven való eredményes tanulása. A nyelvtanulás során a tanulóban fontos kialakítani Magyarország és a magyar kultúra megismerése iránti igényt.

A Közös Európai Referenciakeretben megfogalmazottak alapján az eredményes tanuláshoz a B1 nyelvi szint elérését jelölhetjük meg feladatnak.

Hangsúlyozzuk, hogy a nyelvtanulás egy nagyobb, átfogó nevelési program része, melynek során a tanulót abban segítjük, hogy önmagát és környezetét ismerő, maga és mások számára haszonnal tevékenykedő, autonóm, fejlődésre, boldogulásra és boldogságra képes felnőtté váljon. A nyelvvóra kiváló alkalmat nyújt alapvető életviteli, szemléleti és általános tanulási kompetenciák elsajátítására.

Kiemelten fontos, hogy a fejlesztés a célnyelvi (magyar) kultúra gyermek- és ifjúsági irodalmából merítve, autentikus anyagok felhasználásával történjen, dalok, mondókák, versek, mesék, játékok felhasználásával.

A fejlesztés során javasoljuk olyan ismeretek beépítését, amelyeket más tantárgy keretein belül elsajátíthat a tanuló, például természetismereti tudnivalók beemelését.

3.3. A KULCSKOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE

A Nat ugyan nem rendelkezik külön a magyar mint idegen nyelv oktatásának általános céljairól és fejlesztési feladatairól, az iskolai nevelés-oktatás alapvető céljai között azonban a kiemelt fejlesztési feladatok mellett a kulcskompetenciák fejlesztését jelöli meg.

Anyanyelvi kommunikáció

Az idegennyelv-tanítás nem anyanyelvi kommunikációra épül, de feltételezi az anyanyelvben való jártasságot, felsőbb osztályokban pedig bizonyos fokú ismeretét. A kommunikatív nyelvi kompetencia integrálja a tanulási képességeket és az anyanyelvi kompetenciát.

Idegen nyelvi kommunikáció

A nyelvi fejlesztés célja a tanulók kreatív nyelvhasználati képességének fejlesztése. Ennek érdekében a fejlesztendő nyelvi területek közül a produktív nyelvi tevékenységek prioritást élveznek.

A tanuló

- szerezze meg a szükséges alap- és szaknyelvi szókinccset ahhoz, hogy integrálódni tudjon a magyar tanítási nyelvű oktatási rendszerbe;
- szerezze meg az alapvető grammatikai ismereteket a magyar nyelvről;
- váljon képessé a magyar nyelven való kommunikációra;
- tudjon reagálni alapvető élethelyzetekben;
- a beszédészlelés és beszédértés egyensúlyának megteremtése után jusson el az összefüggő beszédig.

A magyar mint idegen nyelvi kommunikáció specifikus fejlesztési feladatait a továbbiakban a következő pont (3.4) tárgyalja.

Matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia

Ezek tartalma beépülhet az egyes oktatási anyagokba, illetve az idegennyelv-tanítás is kapcsolódhat kereszttantervi modul formájában a matematikai és természettudományos tantárgyakhoz. Alkotó befogadásukhoz azonban legalább alapfokú nyelvtudás szükséges. A már nem kezdő, nem magyar anyanyelvű vagy hátrányos helyzetű tanulók nyelvi kompetenciájának fejlesztése a szövegértés-szövegalkotási kompetencia területén készült B típusú kereszttantervi modulok felhasználásával, matematika és természetismeret tantárgyakban megvalósítható. A modulok lehetőséget biztosítanak, és egyben ösztönzik azt, hogy a tanító osztálytermi és órarendi kereteken belül differenciált foglalkozás keretében alkalmazza a kiegészítő feladatokat, tananyagokat.

Digitális kompetencia

A tanórán az oktatási módszerek megválasztásában mindig arra kell törekednünk, hogy a tanulók szívesen, aktívan vegyenek részt a munkában, így előtérbe kerülhetnek a cselekvéssel egybekötött beszélgetések, a játékos feladatok megoldása, dal- és játéktanulás mellett a technikai eszközök igénybe vétele is. Ez utóbbihoz azonban nem elegendő, csak alapfeltétel az iskolai számítástechnikai eszközök, hanghordozók megléte – kidolgozott, a tanulók életkorbeli sajátosságait is figyelembe vevő tananyagok kidolgozására van szükség.

A digitális kompetencia fejlesztése tehát egyrésztől önmagában is motiváló hatású lehet – amennyiben megfelelő programok állnak rendelkezésre. Másrésztől a számítógép felhasználása hatékony módszer a tehetséges tanulók tudásának fejlesztésére, és a lassabban haladók felzárkóztatására is. Harmadrészt pedig e jártasságnak az oktatásba emelése alapvető érdeke a tanulóknak, hisz kultúránkban a munka, kommunikáció és a szabadidő terén is fontos szerepet játszik az informatika.

A hatékony, önálló tanulás

Ezekben az életszakaszokban (6–15 éves kor) alapozzuk meg az egész életen át tartó tanulás tanítását. Fontos, hogy a gyerekek motivációjukat, lelkesedésüket ne veszítsék el, az oktatás segítsen nekik eligazodni a rájuk váró feladatokon, ösztönözze őket kitartásra.

Szociális és állampolgári kompetencia

Az idegen környezetbe való beilleszkedés révén a magyart hazánkban idegen nyelvként tanuló diákok számára különösen könnyen fejleszthető kompetencia, hisz érzékenységük, fogékonyságuk erre helyzetükből adódó. Aktív órai részvételt igénylő tananyagok, közös, más kultúrából származó tanulóval közösen végzett feladatmegoldások, a párban, csoportban végzett munka mind közelebb viszi őket e jártasság mélyebb elsajátításához. Itt lehet megemlíteni az egységes alapokra épülő differenciált fejlesztés lehetőségét: a pár- és csoportmunka, a drámajáték mind jó lehetőséget kínál a tehetséggondozásra és a lemaradók felzárkóztatására.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Ebben az életkorban a pozitív hozzáállást kell megőrizni az önálló és társas alkotói tevékenységhez. Külön meg lehet említeni, mennyire lényeges, hogy a tanulók motivációját a maganyelv-tanuláshoz fejlesszük: a hozzájuk közel álló tematikai tartalmakkal, változatos, de számukra is átlátható tevékenységszervezéssel, sikerélményeket is lehetővé tevő elvárásokkal. Semmiképp se alakulhasson ki a kudarcélményekből fakadó, nem reális (túl könnyű/túl nehéz) követelményekkel terhelt ellenséges hangulat a tantárggyal szemben. A megfelelő órászervezés (lehetőleg külön óra álljon rendelkezésre, ne egy pl. magyar nyelv óra folyamán kelljen a pedagógusnak nem magyar anyanyelvű diákjait tanítania) már az iskola feladatkörébe tartozik.

Esztétikai és művészeti tudatosság és kompetencia

A magyar mint idegen nyelv oktatásának területén elsősorban a magyar alkotások megismeréséről és befogadásáról kell beszélnünk. A tanulók leginkább az éneklés, dramatikus játékok segítségével a magyar kultúra aktív befogadói lehetnek, de szerves része kell legyen a tananyagnak a tánc, képzőművészet, irodalom, zene művészeti ágainak bemutatásának is, miközben illeszkednie kell a tanulók életkori sajátosságaihoz, érdeklődési körükhöz.

3.4. A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK FEJLESZTÉSI FELADATAI

A közoktatásban megszerezhető nyelvtudás színvonala elmarad a kívánatostól, ezért szükség van az iskolákban folyó idegennyelv tanítási – tanulási gyakorlat megújítására. A modernizációhoz kompetencia alapú nyelvtanítási programok kidolgozása szükséges, amelyek a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást helyezik a központba. Ezek eredményesen járulhatnak hozzá a használható nyelvtudáshoz, miközben a hagyományos nyelvtanítási gyakorlat helyébe lépő cselekvésközpontú és kommunikatív stratégiákhoz illeszkednek, ugyanakkor igazodnak a tanulók életkori sajátosságaihoz, bizonyos fókig érdeklődésükhöz és világismeretükhöz. A magyar mint idegen nyelvre irányuló kompetencia alapú fejlesztés elsődlegesen a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztését jelenti nem magyar anyanyelvű és hátrányos helyzetű tanulók esetében is. A fogalom meghatározását a Közös Európai Referenciakeret adja, ezért minden idegen nyelv tanításával és tanulásával kapcsolatos alapelvnek, fejlesztési követelménynek, célrendszernek értékelési és továbbképzési rendszernek erre a dokumentumra kell épülnie.

A nyelvi kompetenciák közé tartozik a grammatikai, a szemantikai, a fonológiai, a lexikális, a helyes kiejtési és a helyesírási kompetencia. Ezek formális ismerésével és a használatukkal való képességgel tud a nyelvhasználó helyesen megformált, értelmes mondanivalót kialakítani, összeállítani.

A grammatikai kompetencia a nyelv grammatikai ismerete és azok használatának képessége. Ez morfológiára és szintaxisra bontható. A morfológia a szavak belső szerkezetével, a szintaxis a szavak mondatokká szerveződésével foglalkozik.

A szemantikai kompetencia ismeretében a tanuló képes a jelentést hordozó nyelvi eszközök helyes alkalmazására.

A lexikai kompetencia a magyar nyelv szókincsének ismeretét és a szókincs alkalmazásának képességét jelenti, beleértve a mondatformákat, az idiomatikus kifejezéseket, az állandósult szókapcsolatokat.

A fonológiai kompetencia a fonémák ismeretét, érzékelésük és használatuk készségét foglalja magába.

A helyes kiejtési kompetencia birtokában a nyelvhasználó képes szöveget hangosan értően felolvasni, ismeretlen szavakat helyesen kiejteni és az intonáció fajtáit helyesen alkalmazni, érthetően, tagoltan, jó beszédtempóval beszélni.

A helyesírási kompetencia az írott szöveget alkotó szimbólumok ismerete, ezek felismerésének és használatának a képessége.

A nyelvi kompetenciák mellett fontos szerepe van a szociolingvisztikai kompetenciának, amely a nyelvhasználat társadalmi dimenziójának kezelésére szükséges. Ilyenek a társadalmi viszonyok nyelvi jelölése (például az üdvözlések, megszólítások), az udvariassági szokások, a népi bölcsességek kifejezései, a stílusrétegek közötti különbségek, a dialektus és az akcentus.

A pragmatikai kompetencia fogalmába tartozik a beszédalkotási, a funkcionális, a tervezési kompetencia.

Fontos szerepe van továbbá a pragmatikai kompetenciáknak, amelyek azon elvek ismeretét jelentik, amelyek alapján a mondanivaló strukturálódik, elrendeződik, betölti a kommunikatív funkcióját, interakciós és tranzakciós sémák szerint sorba rendeződik. A beszédalkotás képessége azt jelenti, hogy a nyelvhasználó képes a mondatok helyes sorrendbe állítására, a tartalmi pontosságra, a szövegtervezésre, a szövegalkotási szabályok betartására.

Ezekre a kompetenciákra együttesen épít a nyelvhasználó, amikor különböző kontextusokban, nyelvi tevékenységekben vesz részt. Nyelvi tevékenységek lehetnek: a recepció, a produkció, az interakció és a közvetítés. E tevékenységek során aktiválódik a nyelvhasználó kommunikatív nyelvi kompetenciája.

A kommunikációnak két önálló formája létezik, vagyis a nyelv kétféleképpen funkcionál: beszélt és írott nyelvként. A beszélt és az írott nyelv nem két külön nyelvrendszer, hanem ugyanaz a nyelv, csak egymástól eltérő funkcióban. Módszertani szempontból is jelentős különbségeket lehet felfedezni. A beszélt nyelv egyszerűbb szerkezeteket használ, mondatai általában rövidebbek, mint az írott nyelv, egyes mondatokat, szókapcsolatokat megismétlünk, kiemeljük őket, gesztusokkal, mimikával kísérjük. A beszélt nyelv „gazdaságosabb”, mint az írott, mert a beszédhelyzet felelőssége tesz bizonyos információk szóbeli kifejezését, ehelyett a nonverbális eszközök kapnak nagyobb jelentőséget. A beszélt nyelv szupraszegmetális elemeit (pl. hangsúly, intonáció, ritmus) írásban nem lehet adekvát módon kifejezni.

A beszélt nyelv lehet monologikus és dialogikus. A dialógusban a partner reagálása irányítja a beszélgetést. A tanítási órán az egyes témákhoz tartozó beszélgetések csak mesterséges szituációt jelentenek, nem spontán megnyilatkozások. A nyelvtanítás cselekvési sorrendje, egyúttal módszertani modellje is: hallás, beszéd, olvasás, írás. A magyar nyelv oktatása során általában nem különítik el az egyes készségek kialakítását és fejlesztését, hanem komplex módon végzik ezt a feladatot. A beszédképesség a szóbeli nyelvhasználat aktív formája. Fejlesztése során a beszéd tanítása fokozatosan elszakad a tanult szövegektől és egyre több olyan gyakorlatra kerül sor, amelyben a kommunikáció reális beszédhelyzetekre épül. A magyar mint idegen nyelv tanítása során az olvasás tanítása általában nem különül el egyedi órátípusként, hanem a többi készségfejlesztéssel kapcsolódva történik. Célja, hogy a tanulók elsajátítsák a folyékony olvasás technikáját, az olvasási készséget olyan szintre kell fejleszteni, hogy segítse a magyar nyelvű szövegek fordítás nélküli megértését. Az írás tanítása ma többnyire a nyelvtanítás kezdeti szakaszában történik, és szorosan összefügg a kiejtés és az olvasás tanításával. Cél és követelmény az írás olvashatósága és a főbb helyesírási

szabályok betartása. Néhány szakmai műhelyben egyre fontosabbá válik a nyelvtanulás későbbi fázisaihoz kötött íráskészség-fejlesztés is, elősegítve ezzel a nyelvhasználók helyes írásbeli megnyilatkozási lehetőségeit is.

4. A NEM MAGYAR ANYANYELVŰ HALADÓ SZINTŰ NYELVTANULÓK ÉS A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK MAGYAR MINT IDEGEN NYELVI KOMPETENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSI CÉLJAI 1-8. ÉVFOLYAMON

4.1. ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI CÉLOK

A magyar mint idegen nyelv oktatásának legfőbb célja a nem magyar anyanyelvű haladó nyelvi szintű és a hátrányos helyzetű tanulók magyar mint idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és folyamatos fejlesztése.

Az általános fejlesztési célok nem közvetlenül a nyelvi kompetenciák fejlesztésére irányulnak, hanem szélesebb körben, tantárgytól függetlenül fejleszthető életviteli, tanulási, önismereti készségeket céloznak meg.

A magyar mint idegen nyelv tanulása egy olyan átfogó nevelési program része, amely a nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanuló integrációját hivatott segíteni. Amennyiben ez megvalósul, a tanulók is pozitív attitűdökkel viseltetnek az iskola, az iskolatársak és a tanárok iránt is.

A kerettantervnek ez a része felsorolja a kiemelten fontos fejlesztési célokat, példákat ad arra, hogyan építsük be ezeket a célokat a nyelvi tevékenységekbe.

1. Alakuljon ki és növekedjen a tanuló interkulturális nyitottsága, a tanuló törekedjen a magyar (célnyelvi) kultúra megismerésére:

- ismerkedjen meg a magyar/célnyelvi kultúra legfontosabb elemeivel, a mindennapi élet jellegzetességeivel;
- ismerkedjen meg a célnyelvi kultúra szokásaival, hagyományaival (pl. ünnepek), legyen nyitott azok elfogadására. Legyen képes az anyanyelvi és a célnyelvi kultúra elemeit összehasonlítani és összekapcsolni;
- ismerje meg a korosztályának megfelelő magyar gyermek- és szépirodalmi alkotásokat, gyerekjátékokat (pl. versek, mondókák, dalok, kiszámolók, nyelvtörők).

2. Növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanulóban a magyar mint idegen nyelv, a hátrányos helyzetű tanulóban a magyar mint a tanítás és az őt körülvevő kultúra nyelvének tanulásához való pozitív beállítódás, a nyelvünk iránti motiváció és érdeklődés:

- örömmel és aktívan vegyen részt a nyelvi órák játékaiban, az autentikus gyermek- és szépirodalmi művekkel való megismerkedésben;
- legyen képes összekapcsolni a magyar mint idegen nyelv órán tanultakat az iskolai szervezett oktatás tantárgyi óráin és a mindennapi élet szituációiban fellelhető nyelvi inputtal.

3. Maradjon meg és növekedjen a nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanuló életkorából ösztönösen adódó megismerési és tanulási vágy:

- legyen nyitott minden, számára értelmezhető nyelvi input befogadására a mindennapi életben és az iskolai oktatás tantárgyi keretein belül;
- legyen képes sikerrel alkalmazni a világról szerzett ismereteit a célnyelvi környezetben;
- legyen képes az egyre tudatosabb nyelvtanulási folyamatra, amelynek során saját szerepét, erősségeit és céljait is megismeri, és tudatosan továbbfejleszti.

4. Növekedjen a nem magyar anyanyelvű tanuló és a hátrányos helyzetű kreativitása a nyelvhasználatban, illetve a magyar mint idegen nyelvi órán alkalmazott tevékenységek végzésében:

- legyen képes meglévő ismereteit, készségeit használni;
- legyen képes a magyar mint idegen nyelvi tanulás során és a számára talán még idegen környezetben kialakult bizonytalanság egyre magabiztosabb kezelésére, ismerje és tudja kezelni a metakommunikációs jeleket (illusztrációk, tanári értelmezés, testbeszéd, mimika stb.);
- törekedjen arra, hogy a tanulási folyamatra jellemző interakciókat ne csak tanárával kezdeményezzen, hanem magyar és nem magyar anyanyelvű tanulókkal is;
- legyen képes arra, hogy fantáziáját, egyéni ötleteit az önálló és közös munka során alkalmazni tudja (rajzolás, szerepjátékok, kitalálás játékok, rajzos rejtvények stb.).

5. Növekedjen a nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanuló önismerete, önbizalma és önbecsülése.

- lelje örömet a magyar mint idegen nyelvi órákon végzett tevékenységekben;
- legyen képes megbecsülni saját munkáját és teljesítményét;
- legyen képes felhasználni korábban szerzett tapasztalatait, ezzel is ösztönözve magát arra, hogy a nagyobb kihívást jelentő feladatokat is képes legyen megoldani;
- legyen képes annak felmérésére, hogy egy általa elvégzett tevékenységben (pl. projektmunka) mit talált könnyűnek, nehéznek vagy érdekesnek, mi sikerült a legjobban a munka során.

6. Fokozatosan alakuljon ki és növekedjen a nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanuló együttműködésre való képessége:

- legyen képes együttműködni és társait is segíteni a magyar mint idegen nyelvi óra tevékenységeiben (kép, poszter, plakát, prospektus készítése közösen);
- legyen képes az életkorának megfelelő játékot, társasjátékot együtt játszani társaival, betartva közben a szabályokat;
- legyen képes a tanulási folyamat során a tanulók közötti interakciókra is, felismerve ezzel, hogy egymástól is sokat tanulhatnak;
- legyen képes saját és társai munkáját értékelni;
- legyen képes és törekedjen a tanulási folyamat során az egyre intenzívebb együttműködésre, ezzel is elősegítve integrációjának mielőbbi lezajlását.

7. A nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanuló ismerjen meg alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, és ezeket önállóan kezdje alkalmazni:

- legyen képes értelmezni a számára jelentéssel bíró információkat, ezáltal is csökkentve az idegen nyelvi input miatt keletkezett bizonytalanságot;
- legyen képes összekapcsolni a magyar mint idegen nyelvi órákon tanultakat és a világban szerzett ismereteit, és alkalmazni ezeket az élet más területein;
- törekedjen a magyar mint idegen nyelvi órákon megszerzett nyelvtudását a szaktárgyi órákon is gyarapítani;
- egyre nagyobb tudatossággal legyen képes kezelni a nyelvtanulási folyamatot és benne saját szerepét, erősségeit, céljait;
- törekedjen a magyar nyelvű korosztályának megfelelő könyvek, magazinok, DVD, videó által nyújtott ismeretek befogadására és azok felhasználására, ezzel is támogatva a nyelvtanulási folyamat sikerességét;
- legyen képes az információs társadalom technológiáinak (IST) felhasználására, ezáltal is támogatva nyelvtanulási folyamatának sikerességét és a hatékony, önálló tanulás kifejlődését;
- legyen képes felismerni, hogy a tanulási folyamat során nemcsak a tanár és egy-egy tanuló között jöhet létre interakció, hanem a tanulók között is, így a tanulók egymástól is sokat tanulhatnak.

4.2. NYELVI FEJLESZTÉSI CÉLOK

A nyelvi fejlesztés célja a nem magyar anyanyelvű és a hátrányos helyzetű tanulók kommunikatív nyelvhasználati képességének a kialakítása és fejlesztése. Ezen kívül fontos cél a nyelv eszközként, saját célokra való használata, a tanultak kreatív, a tanulók egyéni környezete, érdeklődése szerinti alkalmazása. Specifikus cél a nem magyar anyanyelvű tanulók esetében, hogy olyan magyar mint idegen nyelvi tudásra tegyenek szert, amellyel biztosan be tudnak illeszkedni a magyar nyelvű oktatási rendszerbe és a magyar társadalomba:

- legyen képes olyan szókincs elsajátítására, amelynek segítségével elősegíti integrálódását a magyar nyelvű oktatási rendszerbe;
- legyen képes a magyar mint idegen nyelv grammatikai rendszerének megismerésére;
- törekedjen a magyar nyelven való kommunikációra;
- legyen képes a mindennapi beszédhelyzetek megértésére;
- legyen képes a mindennapi beszédhelyzetekre reagálni;
- jusson el az összefüggő beszédig.

KER A2 szint

Fejlesztési terület	Kiemelten fontos kompetenciák	Ajánlott nyelvi tevékenységek
BESZÉD	Interakció Tud kommunikálni egyszerű és közvetlen információcserét igénylő helyzetekben és nagyon rövid társasági beszélgetések során ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatban. • Tud meghívni és javaslatot tenni ill. ezekre reagálni, programot, tervet egyeztetni. • Igénybe tud venni mindennapi szolgáltatásokat, ill. szolgáltatásokat tud biztosítani; pl. vásárol – elad, ételt rendel – felszolgál, jegyet vesz – elad, orvoshoz megy. • Egyszerű, tényyszerű információkat meg tud szerezni és tovább tud adni. • Részt tud venni mindennapos gyakorlati kérdések megvitatásában. • Egyszerű módon ki tud fejezni véleményt, gondolatot és attitűdöt, ill. ezekre rá tud kérdezni. Egyre változatosabb kompenzációs stratégiákat tud használni. • Várható kommunikációs helyzetre képes tudatosan készülni, megfelelő fordulatokat begyakorolni. • Egyszerűsíti, átfogalmazza és módosítja mondanivalóját a kommunikáció fenntartása érdekében. • Ismétlést, magyarázatot kér, visszakérdez.	• Egyéni felkészülés után interakcióban vesz részt. • Strukturált, előre látható szituációban spontán módon kommunikál. • Gyakorlati, célirányos tevékenység közben kommunikál. • Tranzakciókat bonyolít. • Egyszerű, ismerős és konkrét témákban véleménycsere érdekében kommunikál. • Interjúban vesz részt. • Röviden megindokolja a projektjéhez kapcsolódó véleményeket, terveket és cselekedeteket, valamint meg tud birkózni a bemutatást követő korlátozott számú lényegi kérdéssel. • Internetes csevegésben vesz részt saját csoporttársaival, egy meghívott anyanyelvi beszélővel.
	Összefüggő beszéd Röviden és egyszerű nyelvi eszközökkel, de már hosszabb ideig összefüggően tud beszélni az őt és környezetét érintő konkrét témákban. • Ki tudja fejteni gyakorlati problémákkal kapcsolatos véleményét. • Élményeit, tapasztalatait el tudja mesélni. • Helyeket, szereplőket, állatokat, eseményeket le tud írni, jellemezni és összehasonlítani. • Képes egyszerű eseményeket, történeteket összefűzni, elmesélni. • Képes terveket, előkészületeket egyszerűen bemutatni. • Egyszerűen meg tudja indokolni véleményét, terveit, cselekedeteit és hogy miért szeret, vagy nem szeret valamit. • Rövid, begyakorolt bejelentést tud tenni.	• Elpróbált szerepet eljátszik. • Szerephelyzetben ismerős témában improvizál. • Rövid élménybeszámolót tart. • Konkrét, őt érintő témákban vitában vesz részt: témát fejt ki, véleményt nyilvánít. • Előkészített jegyzetből beszél. • Csoportos prezentációban vesz részt. • Rövid beszámolót, előadást tart számára ismert, konkrét és releváns témában. • Énekel. • Projekt bemutatását (a tanár segítségével) meg tudja tervezni és érthetően elő tudja adni. • Powerpoint használatával bemutatja a családi nyaralást, digitális fényképekkel illusztrálva.

Fejlesztési terület	Kiemelten fontos kompetenciák	Ajánlott nyelvi tevékenységek
SZÖVEG-ÉRTÉS	Beszédértés Meg tudja érteni a gyakran használt szavakat és fordulatokat az őt és környezetét érintő konkrét témákban. Képes megérteni a rövid, világos és egyszerű bejelentések és üzenetek lényegét. • Rövid, társasági beszélgetés során meg tudja érteni, ki tudja következtetni a beszélgetés témáját, lényegi mondanivalóját. • Meg tudja határozni a televíziós hírműsorok, tudósítások fő gondolatait. • Mindennapi témájú, konkrét, rövid megnyilatkozások általános jelentésének segítségével a szövegösszefüggésből ki tudja következtetni az ismeretlen szavak valószínű jelentését.	• Egyszerű közlések, közérdekű bejelentések lényegi tartalmát kiszűri. • Egyszerű közlésekből, közérdekű bejelentésekből megszerzi a neki fontos lényegi és tárgyyszerű információt. • Egyszerű hírműsort, tudósítást, riportot, interjút, történetet hallgat vagy néz és értelmez. • Világos, köznyelvi beszédből kiszűri a projektjéhez szükséges információt. • Követi és megérti társai projektjének fő vonalát. • On-line rádióállomás témáját megpróbálja kitalálni.
	Olvasás El tud olvasni rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegeket a számára ismerős témakörökben. • Egyszerű hétköznapi szövegekben (pl. hirdetések, menetrendek, prospektusok, étlapok) meg tudja találni a számára lényeges információt. • Képes megérteni rövid, egyszerű leveleket. • Meg tudja érteni és követni tudja az egyszerű nyelven írt előírásokat (pl. biztonsági előírások), használati utasításokat instrukciókat. • Képes megérteni a közhasználatú táblákat, feliratokat, kiírásokat (pl. utcán, nyilvános helyen, veszélyre figyelmeztető táblák). • Mindennapi témájú, konkrét, rövid írásos anyagok általános jelentésének segítségével a szövegösszefüggésből ki tudja következtetni az ismeretlen szavak valószínű jelentését.	• Általános tájékozódás céljából olvas. • Információszerzés céljából olvas. • A lényeg kiszűrése céljából olvas. • Szórakozás céljából olvas. • Megérti a projektje forrásaként használt szöveg fő üzenetét és azokat az információkat amire projektjéhez szüksége van • Követi az egyszerű, rövid, írásos, a projektjével kapcsolatos instrukciókat. • On-line hirdetési újságban információt keres. • On-line menetrend alapján virtuális kirándulást tervez. • Egyszerű feladatlapot információkkal kitölt.

Fejlesztési terület		Kiemelten fontos kompetenciák	Ajánlott nyelvi tevékenységek
ÍRÁS	Írásbeli szövegalkotás	Közvetlen szükségletekre vonatkozó egyszerű szöveget tud írni. Egyszerű történeteket össze tud írásban foglalni. Leírást tud írni. • Üzeneteket, feljegyzéseket tud írni állandósult kifejezések használatával. • Képes egyszerű magánlevelet írni állandósult kifejezések használatával (pl. elnézést kér, köszönetet mond). • Egyszerű életrajzot tud írni magáról ill. más ismert, vagy kitalált személyről. • Összefüggő mondatokban tud írni környezetét mindennapi aspektusairól (pl. emberek, helyek, tanulás). • Nagyon rövid, alapvető leírást tud adni valós és kitalált eseményekről, múltbeli tevékenységekről és személyes élményekről.	A következő szövegtípusokat olvassa: • magánlevelek • szabványlevelek / faxok / e-mailek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás) • egyszerű, mindennapi szövegek (pl. étlap, menetrend, prospektus, hirdetés, felirat, recept, használati utasítás, biztonsági előírás, programfüzet, telefonkönyv, szaknévsor). • egyszerűbb írásos anyagok (pl. brosúrák, eseményleíró újságcikkek) • egyszerű, rövid történetek, mesék, versek • Üzenetet, feljegyzést ír. • Vázlatot készít. • Magánlevelet ír. • Egyszerű életrajzot ír. • Jellemzést, leírást ír. • Élménybeszámolót ír. • Történetet egyszerűen összefoglal. • Diktálás után ír. • Szerephez monológot és dialógust ír. • Egyszerű, személyes témában verset ír. • Rövid, alapvető leírást tud adni a projektjében dolgokról, eseményekről, múltbeli tevékenységekről és személyes élményekről. • Projektjéhez jegyzeteket készít • Elektronikus levélben levelezőtársának levelet ír. • Mesét ír nemzetközi mese projektben. • Önéletrajzot ír szövegszerkesztőben.

5. A KOMPETENCIAFEJLESZTÉS MÓDSZERTANI ALAPELVEI

5.1. TEVÉKENYSÉGALAPÚ MEGKÖZELÍTÉS

A modern idegennyelv-tanítás valós nyelvhasználói szükségletekre épül, ezért a tanítási-tanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanuló áll. A tanulási folyamatban olyan szerepekre kell felkészíteni a nyelvtanulókat, melyek jelenlegi, illetve terveik szerint a jövőbeni életük részei. A nyelvtanulás-tanítás a cselekvés-orientáltságon alapul, amely a nyelvtanítás számára mérvadó KER (2002) meghatározása szerint azt jelenti, hogy a nyelvtanuló mindenkor valamely konkrét szociális közegben, az adott szerepéből következően cselekvő személy, aki meghatározott körülmények között kommunikatív feladatokat teljesít. A kommunikatív feladat pedig olyan célirányos cselekvés, amelyek elvégzését a cselekvő szükségesnek tart egy meghatározott eredmény elérése érdekében, miközben a szükséges stratégiákat célirányosan alkalmazza. A tanítás célja, hogy ennek kivitelezésére képessé tegye a nyelvtanulókat.

A hatékonyság érdekében arra van szükség, hogy a kommunikatív, tevékenységközpontú nyelvtanításra jellemző tevékenység- és feladattípusokat és tanuló-, tevékenységközpontú, a nyelvi készségeket fejlesztő módszereket alkalmazzunk, mint pl. a pár- és egyéni, illetve csoportmunkában megvalósuló információ-, adat- és véleményyszerzés,

vita, szerepjátékok, drámajáték, szimuláció, nyelvi játékok, prezentációk, kreatív írás, alkotó tevékenységek, problémamegoldás.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók helyzete teljesen más, mint a magyar anyanyelvű, saját hazájukban élő kortársaiké. Idegen nyelvi környezetben, távol a megszokott, anyanyelvi környezettől igyekeznek ugyanazoknak a követelményeknek megfelelni, mint magyar anyanyelvű társaik. A magyar mint idegen nyelv elsajátítása csak egy része annak a komplex követelményrendszernek, amelynek elvárásait teljesíteniük kell.

A magyar mint idegen nyelv tananyagának ennek megfelelően dinamikusnak és változatosnak kell lennie.

A nem magyar anyanyelvű tanulók, bármely életkorban kezdik is el a magyar mint idegen nyelv tanulását, már számos ismerettel, tapasztalattal és készséggel rendelkeznek, s minden új tanulási kontextusba magukkal hozzák korábban szerzett tudásukat, tapasztalataikat, elvárásaikat.

Új ismereteiket a már meglévő ismeretstruktúráikba sajátos, egyéni módon asszimilálják, a tanulási folyamatban aktívan vesznek részt. Az aktivitás fenntartásához szükséges, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók érdekes, saját élethelyzetükhöz köthető és értelmezhető nyelvi közegbe ágyazva találkozzanak a magyar mint idegen nyelvvel, és változatos gyakorlati tevékenység során tapasztalják meg az idegen nyelven történő kommunikációt.

A tevékenységalapú megközelítést megkönnyíti az a tény, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók nemcsak a magyar mint idegen nyelv elsajátításával foglalkoznak, hanem aktív résztvevői a magyar oktatási rendszernek, valamint az sem elhanyagolható, hogy célnyelvi környezetben élnek.

5.2. AUTENTIKUS ANYAGOK HASZNÁLATA

A magyar mint idegen nyelv tanításakor, ugyanúgy, mint az idegen nyelvek esetében, kiemelt figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a valódi, az anyanyelvi környezetben előforduló természetes nyelvhasználatot mutassuk be a nem magyar anyanyelvű tanulóknak. Ezzel valódi nyelvhasználatra adunk példát, kulturális ismereteket közvetítünk, felkelthetjük a nem magyar anyanyelvű tanulók kíváncsiságát nyelvünk és kultúránk iránt.

A magyar mint idegen nyelv tanárának az autentikus anyagok összegyűjtését tekintve egyszerűbb feladata van, hiszen könnyen meríthet a minket körülvevő magyar nyelvi kultúrából. Így könnyen hozzáférhetőek a nyelvtanulás során sikeresen alkalmazható autentikus anyagok, amelyek közé a szépirodalom, a gyermek- és az ifjúsági irodalom különböző műfajai tartoznak. Anyanyelvi fejlődésük során a nem magyar anyanyelvű tanulók már korábban megismerkedtek az anyanyelvű irodalmi művekkel, s ezek a korábbi pozitív élmények kihatnak a magyar mint idegen nyelv befogadására.

Az autentikus anyagok összeállítása során olyan szövegfajtákra, illetve szövegekre van szükség, amelyek a tanulók számára lényeges kommunikatív szituációkban fordulnak elő. A szövegek kiválasztásakor nem csak arra kell ügyelnünk, hogy a tanulók képet kapjanak a célnyelvi országról. Legalább ilyen fontos, hogy azok felkeltsék a tanulók kíváncsiságát, elgondolkodtassák őket, lehetőséget kapjanak, hogy kibontakozzon kreativitásuk.

A számítógép, illetve az Internet használata is komoly motivációt is jelent a nyelvtanulók többségének.

5.3. KERESZTTANTERVI MEGKÖZELÍTÉS

A kommunikatív, tevékenységközpontú, interkulturális megközelítésen alapuló kerettantervünk nem izoláltan kezeli a magyar mint idegen nyelv elsajátítását. Ezt nem is teheti, hiszen e módszertani felfogás szerint, mint azt már hangsúlyoztuk, nem a nyelv rendszerének elsajátítása a magyar mint idegennyelv-tanulás és -tanítás célja, hanem a nyelv kommunikációs eszközként történő használata, melynek segítségével a nyelvtanuló kommunikál, és ez által fejlődnek kommunikatív, interkulturális és egyúttal általános kompetenciái is. A kerettantervben ebből következően építünk a nyelvtanulók más tantárgyak tanulása során és életük egyéb területén szerzett tudására és tapasztalataira. A modul típusokban az ismeretkörök és témakörök változatosságát kínáljuk és valósítjuk meg, bevonunk más tárgykörbe, tudományágba, tantárgyba tartozó témákat (pl. zene, természet, szórakozás), amik köztudottan érdeklik a korosztályba tartozók nagy részét. A más tárgyakkal folyó kölcsönhatás nemcsak a kereszttantervi tartalmakra vonatkozik, hanem módszerekre, eljárásokra, melyek átvétele gazdagítja a nyelvi eszköztárat. A feladatok megvalósítása során (különösen projekt jellegű vagy internetes feladatoknál) ösztönözzük a nyelvtanulókat arra, hogy magyar mint idegen nyelven „kutatásokat” végezzenek a választott tárgykörben, melynek következtében nemcsak nyelvi kompetenciáik fejlődnek, hanem az adott másik műveltségi területen is gazdagodik tudásuk. E folyamat alapfeltétele, hogy a tanulási-tanítási folyamat tervezése és kivitelezése során a magyar mint idegen nyelv tanára kapcsolatot tartson a többi érintett tanárral, beszéljenek egymással a haladás folyamatáról, az esetlegesen szükséges módosításokról és természetesen az elért tanulói sikerekről, eredményekről. Ez által a magyar mint idegennyelv-tanulás kölcsönhatásba kerül a többi érintett tantárggyal, és így a kompetenciafejlesztés mindegyik területen komplexebbé és következőképpen hatékonyabbá válik.

5.4. KOOPERATÍV TANULÁS

A nyelv elsajátítása aktív nyelvhasználat során történik. Ez a nem magyar anyanyelvű tanulók esetében rendkívül kedvezően alakul, hiszen ez célnyelvi környezetben történik. Kompetenciákat, a kompetenciák aktivizálását igénylő feladatok megoldása közben, tevékenységek útján fejleszthetünk. A kommunikatív kompetencia fejlesztése esetében ez egyben azt is jelenti, hogy a feladatok nagy részét másokkal együttműködve végzik a tanulók. Ezért előtérbe kerülnek a társas tanulási módszerek, és a versenyt felváltja a kooperáció. Ennek megvalósulási formája a magyar mint idegen nyelvi órán a pár- és a csoportmunka, amely mellett az egyik legkomolyabb érv a használhatóság szempontjából, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók legtöbbször ilyen helyzetekkel fogják szembe találni magukat. Figyelniük kell a beszélgetésben részt vevő másik tanulóra, és arra reagálva folytatni a diskurzust. A nem magyar anyanyelvű tanulóknak az órák során meg kell tanulniuk azokat a technikákat, melyek az együttműködéshez szükségesek, hogy tudatosuljon bennük, mennyire funkcionál jól a csoportjuk; mit kapnak a csoporttól, illetve, hogy mennyire tudják saját, egyéni szociális képességeiket használni a csoport segítése, a hatékony munkakapcsolat kiépítése érdekében. A pár- és csoportmunka ezen kívül erősíti az együvé tartozás érzését, ami pedig a motivációt támogatja.

A tanár feladata az, hogy a mindenkori pedagógiai célnak megfelelő tanulási módot válassza ki a kooperatív, a versenyszerű, vagy az egymástól független tanulási módok közül, hiszen az ideális osztályban mindhárom pedagógiai technika jelen van. A három eltérő technika segítségével a tanulók megtanulják, hogyan dolgozzanak együtt másokkal, máskor kedvtelve versenyezzenek egymással, s egyes esetekben a saját munkájukat mégis önállóan végezzék.

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy a tanulók, amikor csak lehet, választhassanak a különböző nehézségi fokú és/vagy különböző tevékenységformát igénylő, illetve lehetővé tevő feladatok közül, azokat a feladat jellegének megfelelő munkaformában – egyedül, párban vagy csoportban –, a számára számukra megfelelő munkatempóban végezhessek. Ezáltal lehetőséget kapjanak arra, hogy ismeretszintjüknek, érdeklődésüknek, szükségleteiknek, tanulótípusuknak, intelligenciátípusuknak stb. leginkább megfelelő módon bővítsék ismereteiket, fejlesszék készségeiket és képességeiket.

5.5. ÖNÁLLÓ TANULÓVÁ NEVELÉS

Mai világunk állandó jellemzője a változás. Gyorsan és folyamatosan nő az információ mennyisége, fejlődik a technika. A változó körülményekhez való alkalmazkodóképesség és rugalmasság elengedhetetlen a sikeres tanuláshoz. Éppen ezért a nyelvtanulás folyamán érdemes megtenni az első lépéseket ezen az úton. A magyar mint idegen nyelv tanárának kiemelten fontos szerepe van ennek a problémának a megoldásában, hiszen a nem magyar anyanyelvű tanulóknak a célnyelvi országban nemcsak a magyar mint idegen nyelvet kell elsajátítaniuk, de saját helyüket is meg kell találniuk kultúránkban. Olyan flexibilis identitást kell kialakítaniuk, amely a különféle társadalmi kapcsolathálózatukban (otthon, iskola, munka) hatékonyan működik. Amíg ez nem alakul ki, elveszettnek, magányosnak érzik magukat. Az iskolának, s elsősorban a magyar mint idegen nyelv tanárának kiemelkedő szerepe van a nem magyar anyanyelvű tanulók integrációjának segítésében. Amennyiben sikeresen megvalósul az önálló tanulóvá nevelés folyamata, a tanulók is képesek lesznek a változó körülményekhez való alkalmazkodásra, hiszen azok a tanulók, akiknek van módjuk elsajátítani az önrányítást és az autonóm tanulás technikáit, várhatóan, nagyobb eséllyel tudják majd tartósan szabályozni tanulásukat, felismerni saját igényeiket és szükségleteiket, és képesek lesznek a hosszú távú önfejlesztésre, önképzésre.

A nyelvtanulás folyamán ez az önértékelés különböző formáinak bevezetését jelenti, amely segít abban, hogy a tanulók jobban megértsék a tanulás folyamatát, és észrevegyék azt, hogy a tanulás folyamata nem ér véget az iskolai órák befejeztével. E szemlélet gyakorlatban való alkalmazása nagyfokú figyelmet és rugalmasságot igényel a tanártól is, és a hagyományos tanári szerepek megváltozásával jár. Fontos, hogy a tanár figyelme a tanításról a tanulás folyamatára tevődjön át, hogy nyitott legyen a tanulók gondolataira, ötleteire, és véleményének elfogadására, hogy alternatív feladatokkal és differenciáltan közelítsen az egyéni igényekhez, és a tanulókkal közösen alakítsa ki a közös munka szabályait és az értékelés formáit. Ezáltal a tanár is tanulóvá válik a munka során, és a tanulás sikerének felelőssége megoszlik a tanár és a tanuló között.

5.6. DIFFERENCIÁLÁS

A tanulásnak, mint egyéni konstruktív folyamatnak a felfogásából következik az individualizálás és a differenciálás szükségessége. A differenciálás szempontjait és formáit a tanár az adott tanulócsoport, és az egyes tanulók ismeretében alakítja ki.

A nem magyar anyanyelvű tanulók esetében a differenciálás a tehetséggondozást és lemaradók felzárkóztatásának problémáját jelenti. Mivel előfordulhat, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók a tanév különböző szakaszaiban kezdik meg tanulmányaikat, és iskolázottságuk, nyelvtudásuk eltérő szinten lehet a magyar közoktatásban elvárttól, mindenképpen a differenciálás elvét kell alkalmazni. Ezt támogatja egyebek között a hazánkban érvényben levő interkulturális program is, amely szerint az iskolában a magyart mint idegen nyelvet nívócsoportokban sajátíthatják el a külföldi gyermekek.

Mint a program megnevezéséből adódik, kiemelt szerepet kap az interkulturalitás kérdése. Az irányelveknek megfelelően a nem magyar anyanyelvű tanulók anyanyelvét és kultúráját a magyar diákok a nem magyar anyanyelvű tanulókkal közösen szervezett kötelező tanórai vagy nem kötelező, tanórán kívüli foglalkozásokon tanulhatják. A nem magyar anyanyelvű diákok a magyar kultúrával mind a magyar mint idegen nyelv órán, mind a tantárgyi órákon egyaránt foglalkoznak.

A lemaradók és hátrányos helyzetűek felzárkóztatásában és a tehetséggondozásban egyaránt fontos szerep jut a digitális kompetencia fejlesztésének. A digitális kompetencia az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát jelenti. Tudatos és kritikus alkalmazásával a nem magyar anyanyelvű tanulók a tanulási tevékenység minden területén bővíthetik tudásukat, rendszeres használatukkal pedig fokozatosan eljuthatnak az önálló tanulóvá válásig.

5.7. TANÁRI ÉS DIÁK SZEREPEK

Az ajánlott tevékenységformák együtt járnak a tanári és tanulói szerepek megváltozásával. A tanár már nem, mint a tudás egyetlen birtokosa és közvetítője áll a tanulók előtt, hanem mint szervező, megfigyelő, segítő. Ez egyben azt is jelenti, hogy a tanulóknak aktívabban, önállóbban, illetve együttműködőbben kell részt venni a tanulási folyamatban. Ezért fontos, hogy fejlesszük a tanulói autonómiát, felelősséget, illetve együttműködési készséget is, és biztosítsuk, hogy a megnövekedett önállósághoz és felelősségvállaláshoz a tanulók megfelelő tanulási stratégiákat, tanulási módszereket és nyelvtanulói készségeket sajátítsanak el. A fentebb említett módszertani alapelvek gyakorlatban történő alkalmazása meghatározza a tanulók és a tanár egymáshoz való viszonyát.

A tanár feladata, hogy új ismeretekhez juttassa a tanulókat, de ennek során építsen is a gyerekek meglévő tudására, tanulási tapasztalataira. A tanulók kreativitása kibontakoztatható azáltal, hogy a témák, feladatok megválasztásánál bevonjuk őket a tanulási folyamat szervezésébe és a tanulási – tanulói teljesítmény értékelésébe, visszacsatolunk a gyerek teljesítményére, fejlődésére, elsősorban az elért eredményeket hangsúlyozva. Hasznosnak bizonyulhat a szabályoknak a tanulókkal történő közös kialakítása és világos kinyilvánítása. Ez hozzájárulhat a kölcsönös bizalom kialakulásához, és a nyugodt, sikeres tanuláshoz szükséges környezet megteremtéséhez.

5.8. A TANÓRAI NYELVHASZNÁLAT

Az 1–8. évfolyam nem magyar anyanyelvű haladó nyelvi szintű és a hátrányos helyzetű tanulóinál a nyelvtanulás folyamatát a természetes nyelvelsajátítás folyamatához hasonlíthatjuk leginkább. Különösen fontos szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének. Ennek elsődleges forrásai a magyar mint idegen nyelvet tanító tanár és az osztályban tanító szaktanárok. A magyar mint idegen nyelv tanára a mindennapi osztálytermi interakciók, a tananyag feldolgozása és értékelése során a magyar nyelvet használja, az újonnan felbukkanó szavakat, kifejezéseket is a célnyelven magyarázza meg, hiszen nem biztos, hogy a tanár ismeri a nem magyar anyanyelvű tanuló anyanyelvét. Közvetítő nyelv hiányában a tanárnak, s természetesen a diáknak is nehezebb dolga van, ám a nyelvtanulási folyamat hatékonyabbá válik. A vizuális segédeszközök, a testbeszéd, a mozgás, a rajzos feladatok és egyéb tevékenységek gazdag lehetőséget nyújtanak arra, hogy a nem magyar anyanyelvű tanulók a számukra megfelelő és világos nyelvi környezetben találkozzanak a magyar mint idegen nyelvvél.

A tanulók, az idegen nyelvi fejlődésük sebességében és ritmusában – csakúgy, mint az anyanyelvi fejlődésükben – jelentős különbségeket mutathatnak. A kezdeti időszakban sok tanuló még nem áll készen arra, hogy megszólaljon, beszélgetést kezdeményezzen, vagy akár aktívan részt vegyen abban. Ezt a tanulási folyamat elején tiszteletben kell tartani, hiszen non-verbális vagy mozgásos tevékenységeken keresztül a tanuló fejlődését így is figyelemmel lehet kísérni.

A hibákat a már meglévő ismeretek és készségek szintjére utaló, a következő lépéseket meghatározó jelenségekként, mint a tanulási folyamat természetes részét kezeljük. A tanulók nyelvi hibáinak javítása nem minden esetben szükséges, amennyiben a tevékenység végzése során a hangsúly a kommunikációra, és a folyamatos beszédre tevődik. A nyelvtanulás minden szakaszában alapvető fontosságú a biztonságot nyújtó osztálytermi légkör kialakítása, amiben a tanulók bátran és örömmel, kísérletezhetnek a nyelv használatával, mernek hibázni, és gondolataikat szívesen megosztják másokkal.

6. ÉRTÉKELESI ALAPELVEK ÉS MÓDSZEREK

6.1. ALAPELVEK

Ahogy a nyelvi fejlesztési célok megfogalmazásánál fentebb már láttuk, a magyar mint idegen nyelvi kerettanterv célja a program minden szintjén a tanulók idegen-nyelvi kompetenciájának és ezen belül elsősorban produktív nyelvi készségeinek a fejlesztése. Ezért alapvetően fontos, hogy az értékelés is a célként megjelölt *kompetenciákra irányuljon*, ne a nyelvi rendszer elemeire (szókincs, nyelvtan). Ennek alapvető feltétele, hogy az értékelés *kommunikatív nyelvhasználat során történjen*, melynek kellékei: kommunikációs helyzet, kommunikációs szándék, és valamilyen

ismeretbeli, felfogásbeli, vagy véleménybeli különbség, amit a beszélőtársak a kommunikáció során áthidalnak. Az értékelés legfőbb kritériuma pedig az, hogy a kommunikáció során teljesül-e a kommunikatív szándék, megvalósul-e az ismeretközlés ill. véleményátadás, létrejön-e a kívánt tranzakció, és hogy a kommunikáció módja megfelel-e a kommunikatív helyzetnek. Az ilyenfajta nyelvi tevékenység értékelése *szubjektív*. Szubjektív értékelésen azt értjük, hogy a feladatnak nincs egyetlen, objektív kulcsként alkalmazható megoldása, amihez a teljesítményt mérni lehet, hanem minden megoldás a végtelen számú lehetséges változatok egyike, amelyről az értékelő személy előre meghatározott szempontok szerint véleményt alkot, és amit *kvalitatív módon és szöveges* formában jellemez. Az értékelés szempontjainak meghatározásában hasznos segítséget nyújthat a KER „A szóbeli nyelvhasználat minőségi szempontjai” című táblázata (KER, 2002:36-37), mely a következő kritériumokat írja le az egyes nyelvi szinteken: választékoság (nyelvi eszközök használata); nyelvhelyesség; folyékonyág; interakció és koherencia.

A magyar mint idegen nyelven való kommunikáció, különösen a közönség előtt zajló verbális kommunikáció nagy kockázatvállalást jelent a nyelvtanuló számára, mert kiszolgáltatja, sérülékennyé teheti az egyént. Fontos, hogy a kommunikatív nyelvóra olyan légkörben folyjon, amiben a tanulók könnyen vállalják ezt a kockázatot. Ennek a bizalommal teli légkörnek a megteremtésében kiemelkedő szerepe van azoknak az értékelés során a tanár által alkalmazott módszereknek, amelyekkel *növelni lehet a nyelvtanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét*. Az ilyen értékelés *fejlesztő jellegű*, azt emeli ki, amit a tanuló már megtanult, amit tud, s a hibát, mint a tanulási folyamat természetes velejáróját kezeli, ami a tanár és a tanuló számára egyaránt lényeges információkat hordoz.

Mivel a magyar mint idegen nyelv oktatásában ritkák a homogén tanulócsoporthoz, ez egyben azt is jelenti, hogy az értékelésnek *tekintettel kell lennie a tanulók eltérő kiindulási nyelvi szintjére*, eltérő képességeire, haladási ütemére stb. Célszerű a tanulók értékelésére differenciált kommunikatív tevékenységeket és/vagy kritériumokat használni, s az elért teljesítményt nem (csak) a csoporthoz, hanem a tanuló korábbi teljesítményeihez viszonyítva is megállapítani.

Egy idegen nyelv elsajátításának és a megszerzett nyelvtudás fenntartásának feladata nem ér véget az osztályteremben és nem zárul le a szervezett oktatással, hanem egy életen át tartó folyamat. Ezért fontos, hogy a tanulókat autonóm nyelvtanulókká neveljük. Ennek fontos eleme az *önértékelés*.

A tanulói kooperáció szempontjából döntő fontosságú, hogy a közös csoportmunkában nyújtott teljesítményt együttesen, a *teljes csoportra* vonatkozóan értékeljük, ne egyénekre bontva, illetve hogy az értékelésbe vonjuk be a tanulók egymásról alkotott véleményét. Mind az önértékelésnek, mind a tanulótársak értékelésének feltétele az osztálytermi demokratikus légkör, melynek fontos eleme, hogy az értékelés *transzparens* módon zajlik, vagyis szempontjai, ideje, módja a tanuló számára ismert, illetve a tanulókkal közösen kialakított.

Egyetlen előre megírt program sem szól egyetlen adott tanulócsoporthoz és egyetlen konkrét tanulóhoz sem, hanem valami általánost céloz meg. A tanár az, aki a programot az adott tanulócsoporthoz és az adott diákok szükségleteihez és céljaihoz tudja igazítani. Ennek a finom hangolásnak is kiváló eszköze az értékelés. A tanár a tanulók nyelvi szintjéről és szükségleteiről összegyűjtött információkat arra is fel tudja használni, hogy *a folyamatot a tanulók változó igényeihez, aktuális nyelvi szintjéhez igazítsa*.

A magyar mint idegen nyelvi kerettanterv eszközöket és megoldásokat kínál ahhoz, hogy a tanár a tanulási folyamatot egyéniesítse, a fejlődést az egyes tanulók szintjén vegye észre, és az egyéni tanulási utakat ennek megfelelően tervezze meg, lehetőleg az érintett diák bevonásával. Bár a formatív értékelés is járhat osztályozással, mégsem az a lényege. Sokkal fontosabb a vele járó személyes figyelem és irányítás. Célja a pozitívumok megerősítése, valamint a szükséges fejlődéshez vezető lépések meghatározása. A formatív értékelés az egész életen át tartó tanulás képességének fejlesztését szolgálja azzal, hogy hozzájárul a tanulói felelősség kialakulásához és a tanulási módszerek fontosságának tudatosításához.

6.2. PÉLDÁK AZ ALAPELVEKET MEGVALÓSÍTÓ LEHETSÉGES ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREKRE

Portfólió:

A tanulói munkák meghatározott, közösen kialakított elvek szerinti gyűjteménye. Egy-egy tanulási szakaszban általában előre meghatározott darabszámú és jellegű (pl. műfajú) munkát tartalmaz, összeállításában a tanárnak és a diáknak is van szerepe. Bármikor áttekinthető, a tanulási folyamat egészéről ad képet, növeli a tanulói felelősséget.

Egymás értékelése:

A tanulók párban vagy csoportban, előre (általában közösen) megállapított szempontok alapján értékelik a tanulási folyamatot, akár a csoport, párok szintjén. Erősen megnöveli a felelősséget, tudatosítja a tanulási folyamat egyes elemeinek szerepét. A folyamatra koncentrálnak, nem a végeredményre. Tárgya lehet egyetlen tevékenység, egy tanóra vagy egy teljes modul.

Tanulói önértékelés:

Ennek az értékelési módszernek az alapfeltétele, hogy megtörténjék az egyéni (esetleg páros vagy csoportos) tanulási célok kitűzése, és ez illeszkedjék az egyéni fejlődési szükségletekhez, valamint mérhető legyen.

Egy tanuló értékeli a csoport munkáját:

Előre megadott szempontok alapján, mindig más végzi az értékelést, és általában egy-egy óra sikere, eredményessége mérhető vele. Fontos, hogy módot adjunk a többiek hozzászólására is.

Csoportmegbeszélés:

A nyelvtanulói csoportnál kisebb, az adott feladatot együtt végző diákok megbeszélése ez, különösen szükséges a hosszabb, projekt jellegű tevékenységek során az addig elért eredmények megbeszélésére és a további lépések meghatározására.

Tanulói napló vagy a kompetenciákat felsoroló eredménylista:

A naplónak sablont kell tartalmaznia, amely alkalmas az elért eredmények rögzítésére, a hiányosságok feltárására és a követendő lépések meghatározására. Egyszerű formája a követelményeket tartalmazó részletes lista, amelyet a tanulási folyamat (szakasz) elején állít össze a tanár, a tanuló, pedig bármikor kipipálhatja azt az elemet, amelyet elért.

Alább példákat adunk arra, hogy a fenti értékelési alapelvek milyen értékelési módszerekkel valósíthatók meg. A példák zöme több értékelési alapelveket is megvalósít, ezért sok az átfedés. Az ismétlés elkerülése végett csak egy, a legjellemzőbbnek ítélt elvhez tüntettünk fel minden példát.

Az értékelés növelje a nyelvtanulók önismeretét, önbecsülését.

- Gyermek- vagy szépirodalmi gyűjtemény, portfólió készítését követően a tanulók bemutatják tanáruknak és társaiknak saját portfólióikat, elmondják, hogy melyik autentikus anyaghoz mit készítettek, melyik a kedvencük és miért stb. Önértékelésüket követően a társak és a tanár is véleményt mondanak a portfólió tartalmáról és kivitelezéséről. Portfólió: a tanulók egy dobozban, dossziében összegyűjtik mindazt, amit az autentikus anyagok feldolgozása során készen kaptak, illetve egyedül vagy társaikkal saját maguk készítettek el (pl. versek, mesék, történetek, azok illusztrációi, képek, rajzok, posztterek, maszkok, szorgalmi feladatként önállóan gyűjtött anyagok stb.).
A tanuló „Oklevelet” kap, amelyben rögzítjük, ha valamit megtanult, elsajátított, vagy megalkotott.
- A tanulók előadását a társak és a tanár tapssal jutalmazza.
- A tanulót megdicsérik, ha valamit sikerrel oldott meg.
- A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.
- A tanuló írásos munkájának tartalmára a tanár írásban válaszol, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanuló helytelenül használt.

Az értékelés kompetenciákra irányuljon, és kommunikatív nyelvhasználat során történjen.

- Portfólió: a tanár egy dobozban, dossziében összegyűjti a tanuló legjobb munkáit, pl. leveleket, történeteket, poszttereket, előadások jegyzeteit és szemléltető anyagát, szerepjátékok, előadások, videofelvételeket, fotókat stb., és kérdőív segítségével értékeli magát, majd ugyanezt a kérdőívet kitöltve megkapja egy tanulótól és a tanártól is. Az érdemjegy ezek összegzéséből születik.
- Kommunikációs feladat során előre ismertetett/egyeztetett szempontok szerint megfigyeljük a tanuló nyelvi viselkedését és regisztráljuk. A portfólióba tesszük a feljegyzést.
- A projektmunka során a tanár egy mappában összegyűjti a tanulók munkáit, pl. leveleket, történeteket, poszttereket, előadások jegyzeteit és szemléltető anyagát, szerepjátékok, előadások, videofelvételeket, fotókat, stb. és a projekt befejezése után közösen megtekintik azokat. Mind a tanár, mind a tanulók értékelnek, véleményt formálnak az elkészült munkákról.
A szóbeli értékelésen túl a tanulók kérdőív segítségével is értékelhetik magukat. Ugyanezt a kérdőívet megkapják más tanulók, illetve a tanár, és ezeket összehasonlítják az önértékeléssel.

Az értékelés segítse a tanulók autonóm nyelvtanulókká válását.

- A tanulók kitöltenek egy önértékelő lapot vagy naplót, majd párban megvitatják, miben fejlődtek, mit tanultak. Ezt követően tanárukkal hármasban vagy kis csoportban beszélgetnek arról, ki hogy látja a fejlődést, illetve az előttük álló tennivalókat. Önértékelő lap, napló tartalma: pl. „megtanultam ...; tudom, hogy kell ...; el tudom mondani, hogy...ez jól megy nekem...; ebben fejlődnom kell...; ez sikerült...; ezzel problémám volt.”
- A projektfeladat megoldása után időt adunk arra, hogy a tanuló saját munkájára reflektáljon és rögzítse az eredményt.

Az értékelés legyen kvalitatív és szöveges.

- A tanulók írásos munkájának tartalmára a tanár írásban reagál, miközben helyes példákat ad azokra a nyelvi elemekre, amiket a tanulók helytelenül használtak.

- Szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló, ez kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeli jövőben reálisan képes megoldani.

Az értékelés legyen transzparens.

- A tanterem falára kifüggesztik a félév elején közösen kialakított értékelési szempontokat (szöveges vagy rajzos formában).

Az értékelés legyen csoportos értékelés kooperatív munkaformák esetén.

- A csoportmunka után a csoport összes tagja ugyanazt az értékelést kapja (szövegeset, illetve érdemjegyet).
- A csoport tagjai elemzik, ki mivel járult hozzá az eredményhez. Egymásnak üzeneteket írnak, megfogalmazzák, hogy kitől mit várnak a következő együttes munka során.

Az értékelésnek legyen fontos része az önértékelés és a társak értékelése.

- Mielőtt a tanár saját maga értékelné a tanuló teljesítményét, önértékelést kér a tanulótól. Ennek a szempontjai megegyeznek a tanár által használt szempontokkal, és előre ismertették, illetve előzetesen közösen alakították őket.
- A tanuló a feladatok megoldása után kap időt, hogy saját munkájára, hozzájárulására reflektáljon, értékelését rögzítse.
- Konferencia: a tanulócsoport és a tanár közösen nézik meg és értékelik az elkészült feladatokat, műveket, gyűjteményt (portfólió). A tanár a csoport egy tagja, egy szavazata van.
- A tanuló tanulási naplót vezet.
- A tanuló tanulási „könyvelést” vezet a következő lehetséges fejlécekkel: „Ez jól megy nekem / Ebben fejlődnom kell / Ez sikerült / Ezzel problémám volt.”

Az értékelés legyen pozitív, „mit tud?” alapú.

- A tanár összegyűjti az órán hallott jó nyelvi megoldásokat, felírja őket a táblára, dicsér, megtapsol.
- A tanuló arról kap írásos visszajelzést egy szóbeli produkció után, hogy mit tudott jól megoldani.

Az értékelés vegye figyelembe az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

- Több megoldást is lehetővé tévő feladatokban értékel a tanár (pl. igen/nem választás helyett, skálát ad).

7. A KERETTANTERV ADAPTÁLÁSÁNAK LEHETSÉGES MÓDJAI AZ 1-8. ÉVFOLYAM NEM MAGYAR ANYANYELVŰ HALADÓ SZINTŰ NYELVTANULÓI ÉS A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK SZÁMÁRA**7.1. A KERETTANTERV CÉLJAI, LEHETSÉGES TANANYAG-FEJLESZTÉSI IRÁNYOK**

A kerettantern kettős célt szolgál:

- a) segítséget kíván adni helyi tantervek kialakításához és tananyagok fejlesztéséhez;
- b) segítséget kíván adni a magyar mint idegen nyelv oktatás közoktatásbeli hazai gyakorlatának kialakítására és pedagógiai szemléletének kialakulására.

A fejlesztésnek a gyakorlatból kell kiindulnia, úgy, hogy a tanulót helyezi a középpontba. Ahhoz, hogy minél eredményesebben lehessen az idegen anyanyelvű diákokkal foglalkozni, biztosítani kell számukra a külön órai foglalkozást. Célszerű tehát külön magyar mint idegen nyelvi órák keretein belül tartani a foglalkozásokat, ha csak nem keresztntanterni tananyag tartalmak elsajátítása a cél. Tudatosan kell törekedni a tanulók egyéni fejlesztésének biztosítására is az egyénre szabott fejlesztés érdekében. Az egyéni tanulási formákat kiscsoportban pár- vagy csoportmunkákkal lehet színesíteni. Javasolt a projekt munkamódszerek alkalmazása is, amely a nyelvi készségek fejlesztése mellett gazdag lehetőséget teremt az általános és szociális készségek fejlesztésére is.

A tanulót az alábbi tényezők segítik az eredményes tanulásban:

- jól kidolgozott tananyag, nyelvi program;
- megfelelően képzett pedagógus;
- nyitott és elfogadó iskolai közeg;
- rendelkezésre álló korszerű taneszközök és gyakorló segédanyagok (audio-vizuális anyagok, számítógépes programok);
- támogató szülők, és családi környezet (függetlenül attól, hogy beszél-e a szülők a magyar nyelvet vagy sem).

A magyar mint idegen nyelv fejlesztésére szánt törvényileg biztosított órák száma heti 2. Ez jelentős előrelépés a fejlesztés érdekében, de nem minden esetben nyújt hatékony nyelvi képzést. A kerettanterv kezdő programja az egy tanévre szóló elnyújtott nyelvtanulás helyett egy olyan intenzív nyelvi képzést javasol, amelyet a nem magyar anyanyelvű tanuló az iskolába lépés kezdetekor kap meg. A rendkívül szerteágazó tanulói háttér miatt azonban ez a program nem feltétlenül esik egybe a tanév elejével és nem várható, hogy nagy tanulói létszámban lehet megvalósítani a nyelvi programot. Ezért elengedhetetlen az egyéni fejlesztés tervének kidolgozása helyi szinten.

A fejlesztés szemlélete – figyelembe véve a célcsoportok sajátosságait – részben eltérhet nem magyar anyanyelvű kezdő nyelvtanulók magyar mint idegen nyelvi fejlesztésétől, amennyiben:

- kapcsolódhat a már fejlesztett és kipróbált szövegértési modulokhoz, így tartalomalapúvá válik a nyelvtanulás;
- a fejlesztett tananyagok használhatóak olyan osztályokban is, amelyekben fokozott szövegértési nehézségekkel küzdő tanulók is vannak, ti. valamennyi tananyag lehetőséget adhat a további differenciálásra;
- ugyanabba a tanórába épülnek bele a magyar mint idegen nyelvű tanulóknak szóló feladatok, így a tanulók jobban integrálódnak a csoportba;
- tágabban értelmezi a kommunikatív nyelvi kompetencia fogalmát, ami megfelel a KER kommunikatív kompetencia fogalmának;
- az idegen nyelvi fejlesztés alapelvei nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a tanuló- és tevékenységközpontú módszerek, változatos feladatszerkezeti formák, a korosztályos és intellektuális különbségek messzemenő figyelembevétele stb.;
- a fejlesztések mindegyike módszertani ötleteket is ad a pedagógus kollégáknak, hogy segítse mindennapi felkészülésüket, függetlenül attól, melyik évfolyamon milyen tárgyat tanítanak.

Mivel a magyar mint idegen nyelvű fejlesztések a szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztésére létrejött kerettantervi B típusú modulokhoz igazodhatnak, ahogyan, azok sem, így – általában – az újonnan fejlesztett tananyagok, modulok nem kell, hogy teljes tanórákat vegyenek igénybe.

A fejlesztés során arra törekedhetünk, hogy megkönnyítsük a tananyagokkal dolgozó pedagógusok munkáját, így a módszertani útmutatóba illesztethetjük a magyar mint idegen nyelvű tanulóknak vonatkozó ajánlásokat, kiegészítéseket (gyakran több változattal és ötlettel bővítve) és feladatlapokat.

A következő példa, ajánlás, az 1-2. osztályos szövegértés-szövegalkotási kompetenciát a matematika tantárgyon keresztül fejlesztő *Irányok térben és síkban – viszonyfogalmak – térben* című modulból való:

II. Tárgypakolás játék

A gyerekek tárgyakat helyeznek el a teremben tanítói utasítások alapján. Kb. 2-3 perc.

A gyerekek kezükbe veszik kedvenc játékukat (első osztály év elején, a biztonságérzet erősítése érdekében engedjük, kérjük, hogy hozzák be kedvenc kis játékukat – állatka, kisautó, rongy...) Mi mondjuk meg, hogy jobb vagy bal kezükben legyen. Ezek után adjunk olyan utasításokat, melyben szerepelnek a különféle tér- és síkbeli viszonyfogalmak.

Példamondatok: Tegyétek a pad alá! (fölé, mellé a jobb oldalra, mellé a bal oldalra...)

Tegyétek a jobb vállatokra! (Bal térdetekre, bal könyökötökhöz, a két bokátok közé, a fejetek fölé, hátatok mögé...)

Tegyétek két szék közé!...

Ugyanez tárgy nélkül, csak tenyérrel is játszható.

Kiemelt képességek, készségek: figyelem, koncentráció fejlesztése, a térbeli viszonyfogalmak mélyítése.

MAGYAR MINT IDEGEN NYELV kiegészítés – felkészítő feladat

A „II. Tárgypakolás játék” c. feladat előtt az osztállyal közösen is lehet gyakorolni az irányt jelző névutókat: alá, fölé, közé, mellé, mögé, elé.

Ennek egyszerű módja, hogy miközben a tanító egy névutót mond, két keze és feje segítségével a szó jelentését is jelzi, majd megkéri a gyerekeket, hogy ők is kövessék a példáját.

(1. ábra: egy emberi fej alatt vízszintesen egy kéz. Alatta szerepeljen az „alá” névutó.)

(2. ábra: emberi fej mellett két oldalon egy-egy kéz, az ábra alatt szerepeljen a „közé” névutó.)

Ezután egy tanuló is mondhatja előre a névutókat, miközben társai a jelentését mutatják. Egy másik variáció szerint egy önként jelentkező mutatja a szót, a többiek pedig azonnal mondják a szóalakot.

Később gyakoroljanak a gyerekek párban is.

A magyar mint idegen nyelves kiegészítő anyagok készítésénél igyekezzünk minél több szempontot figyelembe venni, bár tudjuk, hogy a pedagógusoknak gyakran minden tanulónak egyénre szabott anyagokat kell készítenie, hiszen a tanulók (a szociokulturális háttér, az intellektuális kompetenciák, a hazai iskolarendszerbe való beilleszkedés, közvetítő nyelv ismeretének vagy nemismeretének, az anyanyelv különbözőségének stb. tekintetében) rendkívül sokfélék lehetnek. Ezért javasolt, hogy a felsőbb évfolyamokon minden modulhoz **kétféle feldolgozási változatot** készítsünk: az **első változat**nál azt feltételezzük, hogy a tanuló számára az elsajátítandó anyag tartalmában új és nyelvileg is kihívást jelent. A **második változat**nál abból indulunk ki, hogy a tanulónak modul tartalma túlnyomórészt nem ismeretlen, nyelvileg azonban segítséget igényel. Természetesen, tekintettel a komplex tartalmakra, ezen modulok nyelvi szintje a Közös Európai Referenciakeret szintjei alapján az A2 – B2 nyelvi szinteken van, mivel többnyire a feldolgozandó szövegek nyelvi nehézsége is ezeken a szinteken mozog. Így ezekkel a kiegészítő tananyagokkal ötleteket adhatunk arra, hogyan tud a pedagógus az órakeretekben belül a **nem magyar anyanyelvű diákoknak és a szövegértési problémákkal küszködő anyanyelvi tanulóknak** is segítséget nyújtani.

A két-két változat közötti különbség jól látható egy példán, egy 7. évfolyamos történelem modul első tanulói feladatlapjánál:

A Dualizmus kora

1. változat

1. **Olvasd el a „világváros” szó értelmezését! Húzd alá azokat a kifejezéseket, amelyek szerinted a „világváros”-t jellemzik!**

világváros = Fejlett gazdasági és kulturális életű,
 általában egy milliónál több lakosú város

London = világváros

Szeged = nagyváros, de nem világváros

1.	több millió lakos
2.	nemzetközi pénzügyi intézetek
3.	nincs repülőtér,
helyi autóbuszjáratok
4.	filmfesztiválok
színház
opera
múzeumok
5.	városi focibajnokság
6.	fejlett médiaszolgáltatások:
– BBC
– The New York Times
– nyomdák
7.	általános iskolák, középiskolák

A Dualizmus kora
2. változat

- 1. Olvasd el a „világváros” szó értelmezését! Írjál 3-4 dolgot, amelyek szerinted egy világvárost jellemeznek!**

világváros = Fejlett gazdasági és kulturális életű,
általában egy milliónál több lakosú város

Pl. filmfesztiválok

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

7.2 AZ 1-8. ÉVFOLYAM NEM MAGYAR ANYANYELVŰ HALADÓ SZINTŰ NYELVTANULÓI ÉS A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK SZÁMÁRA AJÁNLOTT TÉMAKÖRÖK, NYELVI TARTALMAK ÉS VÁRHATÓ NYELVI EREDMÉNYEK

Szövegértés-szövegalkotás magyar mint idegen nyelv kompetenciaterület	1–2. évfolyam	3. évfolyam
Matematika	Irányok térben és síkban, viszonyfogalmak – térben	Kombinatorikai szöveges feladatok
	Kakuktkojás-indoklás	Történetkövetés fejszámolással, kérdés nélküli szövegesek
Természetismeret	Érzékelhető tulajdonságok – a testrészek	Leírt kísérlet értelmezése
	Mérhető tulajdonságok – hosszúság	Állatok egymásra hatása

Szövegértés-szövegalkotás magyar mint idegen nyelv kompetenciaterület	5. évfolyam	7. évfolyam
Matematika	Környezetünk és a matematika	–
	Szövegbe bújó matematika	–
Természetismeret	Környezetünk veszélyei és védelme	–
	A vöröshagyma	A Dualizmus kora
Történelem	A görög kultúra	Az első világháború
	Hammurapi törvényei	–
Biológia	–	A mérsékelt övezet élővilága
Földrajz	–	Az Amerikai Egyesült Államok kialakulása és gazdasági fejlődése
Fizika	–	A termikus kölcsönhatás
Kémia	–	Halmazállapot-változások

Évfolyam	Modul száma	Cím Témakör	Idegen nyelvi tartalom	Várható nyelvi eredmény
5–8. évfolyam	1.	Magyarország és szokásrendszere	– Ismerkedés Magyarország és Budapest főbb nevezetességeivel, tájékozódás az országban és a fővárosban. – Tájékozódás a térképen. – Ünnepek, szokások Magyarországon. – Nyelvi udvariassági formák – a tegezés-magázás formái követelményei. – A múlt idő. – Az igeekötők és szórendi helyzetük (tagadás, kérdő mondat). – A melléknévi igenév és főnevesült formái.	– A tanuló ismeri Magyarországot és a főváros legfontosabb nevezetességeit, – tud térképen tájékozódni, útvonalat tervezni, – meg tudja nevezni a legfontosabb nemzeti és családi ünnepeket, el tudja mondani, melyiket miként szokás ünnepelni,
	2.	Közlekedés, szolgáltatások, egészségügyi szolgáltatások	– Közlekedés, útbaigazítás. – Szolgáltatások és igénybe vételük – szókincsbővítés. – Betegségek és tüneteik. – Orvosnál. – A felszólító mód. – A tiltás nyelvi formái. – A ható ige használata.	– A tanuló ismeri a közlekedéssel kapcsolatos illemszabályokat, – tud részletes útbaigazítást adni, kérni, – új szavakkal, beszédfordulatokkal bővíti szókincsét a szolgáltatásokkal kapcsolatban, – ismeri az orvosi vizsgálat legtipikusabb beszédpaneleit.
	3.	Pályaorientáció	– Foglalkozások és munkaeszközök megnevezése. – Iskolatípusok, továbbtanulási lehetőségek. – Az iskolaválasztással kapcsolatos szókincs. – Külső/belső tulajdonságok leírása. – A birtoktöbbségitő jel és a ... az -ék forma. – Az összetett mondatok. – A vonatkozó névmások használata.	– A tanuló ismer több foglalkozást, – eligazodik a magyar iskolarendszerben, ismeri az iskolatípusokat, – képes érveket felsorakoztatni véleménye mellett, – tud ellenérveket megfogalmazni, – képes bonyolultabb összetett mondatokat megérteni és megalkotni, ismeri az ehhez szükséges kötő- és utalószókat.

	4.	Szabadidő, hobbi, sport, egészséges életmód	– Szabadidős tevékenységek elnevezése. – Sportok és sporteszközök megnevezése. – Színház- és mozilátogatással kapcsolatos szókincs. – Filmek, könyvek – véleményalkotás. – Az egészséges életmódra nevelés. – A meghívás – A jövő idő kifejezési módjai. – A feltételes mód használata. – A mellérendelő kötőszavak. – A határozói igenév alkalmazása.	– A tanuló tud szabadon beszélgetni szabadidős tevékenységekről, sportokról, – képes véleményt alkotni filmekkel, előadásokkal, könyvekkel kapcsolatban, – megnyilatkozásaiban tudja alkalmazni a jövő időt, – tudja használni a feltételes módot, – képes bonyolultabb összetett mondatokat létrehozni mind írásban, mind pedig szóban.
--	----	---	---	--

8. A KERETTANTERV FELDOLGOZÁSÁT TÁMOGATÓ SZAKIRODALOM

- Bárdos Jenő: Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata. Bp., 2000. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Bárdos Jenő: Az idegen nyelvi mérés és értékelés elmélete és gyakorlata. Bp., 2002. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Bartha Csilla: A kétnyelvűség alapkérdései. Bp. 1999. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Dialógus és interakció. Szerk.: Radics Katalin, László János. Bp., 1980. Tömegkommunikációs Kutatóközpont
- Éder Zoltán: Fejezetek a magyar mint idegen nyelv oktatásának történetéből. Bp. 1983.
- Éder Zoltán: A magyar mint idegen nyelv diszciplináris helye. Nyr. 108. (1984) 63-74.
- Éder Zoltán – Kálmán Péter – Szili Katalin: Sajátos rendező elvek a magyar mint idegen nyelv leírásában és oktatásában. Dolgozatok a magyar mint idegen nyelv és hungarológia köréből 5.
- Dr. Fejes Erzsébet – Kanczler Gyuláné dr.: Mesélő természet. (Anyanyelvi nevelés összekapcsolása a természetismereti és érzelmi neveléssel). Módszertani segédkönyv. Bp., 1995. Kincs Könyvkiadó
- Hegyi Endre: A magyar mint idegen nyelv a felsőoktatásban. Bp., 1971. Tankönyvkiadó Kiadó
- Hogyan tanítsunk idegen nyelvként magyart? Egységes jegyzet. Bp., 1967. Tankönyv Kiadó
- Hungarológiai Évkönyv. Pécsi Tudományegyetem
- Kárpáti Tünde: A magyar mint idegen nyelv tanítása a közoktatásban, In.: Útmutató migráns gyerekek neveléséhez, oktatásához CD. Szerk: Vámos Ágnes, Bp., 2003.
- Lengyel Zsolt: Gyermekegyelv. Bp., 1981. Gondolat Kiadó
- Lengyel Zsolt: Tanulmányok a nyelvészajátítás köréből. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó
- A magyar mint idegen nyelv / Hungarológia. Szerk.: Giay Béla és Nádor Orsolya. Bp., 1998. Osiris Kiadó
- A magyar mint idegen nyelv. Szerk.: Szende Aladár, Szépe György. Nyr. 102.
- A magyar mint idegen nyelv fogalma. Válogatta: Giay Béla. Bp., 1991. NHK.
- Széljegyzetek a magyar mint idegen nyelvről. Nyr. 103.
- Szépe György: A magyar mint idegen nyelv tanítása és az alkalmazott nyelvészet. 1969.
- Szili Katalin: A grammatikáról másképpen. Intézeti Szemle 1999. 16-21.
- Szili Katalin: A magyar mint idegen nyelv grammatikájának néhány gyakorlati kérdése.
- Dolgozatok a magyar mint idegen nyelv és hungarológia köréből 8. (1985)
- Szili Katalin: Nyelvünk a külföldieknek írt nyelvkönyvekben. MNy. 108. (1984) 305-12.
- Szili Katalin: Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához, Enciklopédia Kiadó, 2006.
- Vámos Ágnes: A migráció iskolai hatása. In.: Útmutató migráns gyerekek neveléséhez, oktatásához CD. Szerk: Vámos Ágnes, Bp., 2003

ANGOL NYELVŰ SZAKIRODALOM

- Brewster, J., G. Ellis, and D.: Girard: The Primary English Teacher's Guide. Harmondsworth: Penguin, 1922
- Ellis, G. and Brewster J.: The Storytelling Handbook for Primary Teachers. London: Penguin, 1991
- Halliwell, S.: Teaching English in the Primary Classroom. Longman: London and New York. 1992
- Moon, J., Nikolov, M.: Research into Teaching English to Young Learners. University Press Pécs: Pécs. 2000
- Reilly, V. & S. M. Ward: Very Young Learners. Oxford: OUP, 1997
- Williams, M. and R. Burden: Psychology for Language Teachers. Cambridge University Press. Cambridge. 1997

2. számú melléklet a 25/2009. (V. 27.) OKM rendelethez

Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt. kerettanterve az alapfokú nevelés-oktatás 1–8. évfolyama számára

Bevezetés

Megtervezni és dönteni arról, hogy miről és milyen követelmények szerint tanuljanak gyermekeink az elkövetkező 5–10 évben, nagy felelősséget igénylő feladat. Az átalakuló társadalmi elvárások és a tanulás sajátosságait vizsgáló kutatások eredményei egyaránt változást sürgetnek az iskolai oktatásban, nemcsak a konkrét tanítási-tanulási módszerekben, hanem általában a tudáskép, a tanulás folyamatáról vallott elképzelésekben, nézetekben is. Erre az összetett igényre válaszolva készült el a 2007-ben érvénybe lépett korrigált, kiegészített *Nemzeti alaptanterv*, amelynek pedagógiai elveit és műveltségterületi tartalmait e kerettanterv is érvényesíti.

A tanári munka, valamint a tanulás eredményessége érdekében a kerettantervnek, az oktatási programnak, majd a helyi tantervnek világos képet kell adnia arról, hogy mi és milyen is legyen az a tudás, amit az iskola közvetít, milyen képességterületeket, kompetenciákat fejleszt, majd hogyan értékeli a tanulói tudás alkalmazását. A tudásról alkotott kép túlzott leegyszerűsítése vagy rendezetlen sokfélesége ugyanis akadályozhatja a tudás átadásához, befogadásához és alkalmazásához kapcsolódó tanítási és tanulási tevékenységek eredményességét.

A Nemzeti Tankönyvkiadó kerettantervének arculata, küldetése

A kerettanterv következetesen érvényesíti a NAT 2007 kulcskompetenciáit és kiemelt fejlesztési területeit. A kulcskompetenciák és a fejlesztési területek hálót alkotva egymást erősítik és hozzájárulnak az oktatási folyamat horizontális kohéziójához. A kerettanterv azáltal is segíti az eredményes oktatás gyakorlati megvalósulását, hogy az Európai Unió kompetenciafejlesztési ajánlásait és a hazai fejlesztési területek közvetítését az ún. *globális nevelés* kontextusába is behelyezi. Így például kiemelten kezeli az egészség, a környezettudatos magatartás, valamint a fogyasztóvédelem fejlesztési területeit. Az ezredfordulón ugyanis már a családok, a tanulók mindennapi életében, az iskola világában is érzékelhető a globalizáció hatása: például a globális gazdaság munkaerőigénye, a környezeti kérdések, az infokommunikáció és a tömegkultúra térhódítása, a reklám, a fogyasztói szokások, a fenntarthatóság problémája. A kerettanterv szerkesztőinek felfogása szerint az iskolai nevelésnek és oktatásnak a maga eszközeivel reagálnia kell minderre, valamint a kollektív biztonság és a közös felelősség kérdéseire, hogy fenntartsuk bolygónk életének egyensúlyát.

A kulcskompetenciák: az ismeretek, a képességek és az attitűdök integrált fejlesztése

A kulcskompetenciák (*anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség*) azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári létehez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához. A *Nemzeti alaptanterv* az iskolai oktatás-nevelés folyamatában érvényesülő kompetenciafejlesztés fogalmát – az Európai Unióban elfogadott értelmezéssel összhangban – a következőképpen írja le: *a kompetencia a vonatkozó ismeret, képesség és attitűd rendszere*. A kerettanterv, illetve az oktatási program a kulcskompetenciák érvényesítésében a konkretizálás és integrálás elvét követi.

Közli egyrészt azokat a tanulói tevékenységeket, amelyek az egyes témakörhöz tartozó ismeretek elsajátításához vezetnek (vezethetnek), másrészt megjelöli a kognitív fejlesztéshez (is) szükséges fogalmakat.

A képességfejlesztés elveit és gyakorlati megvalósulását a tanulói tevékenységek eredményeként feltételezve képviseli; a tanári tevékenységekben a képességfejlesztő pedagógiai eljárásokat, módszereket jelöli meg; a tematikai egységek leírásában közli az előzetes ismereteket, tevékenységeket.

Az attitűdök kialakításában majd továbbfejlesztésében az adott tematika tartalmi elemeivel összhangban figyelembe veszi a Nemzeti alaptanterv kulcskompetenciáinak attitűdbeli összetevőit. Ezek között megjelennek ugyanis a kooperatív tanulás elveit képviselő tevékenységek (pl. *párbeszédre, mások megértésére való törekvés; új tanulási lehetőségek felkutatása, részvétel, alkalmazás*); a tanulás eredményességére utaló fogalmak (pl. *megértés, tudatosítás*); a motiváció fogalomkörébe tartozó személyes tulajdonságok (pl. *kíváncsiság, nyitottság, érdeklődés*); személyiségjellemzők (pl. *önismeret, függetlenség, kreativitás*); továbbá a formális elfogadáson túli értékbeli

meggyőződések (pl. *tisztelet, felelősségteljes magatartás*). Nyilvánvaló, hogy az attitűdök jelentős része fejleszthető a tanórai tevékenységekben, az iskolai lét egészében, más részük azonban távlatos érvénnyel, hosszabb távú célként tételezhető.

A jól szervezett, pontos, hatékonyan felhasználható ismeretrendszer tud megfelelő alapot biztosítani a képességek fejlesztéséhez, s a működő képességek teszik lehetővé az ismeretek megfelelő mélységű feldolgozását, megértését és alkalmazni tudását. Az ismeret és a képesség jellegű tudás tehát nem állítható szembe egymással, és a minőségi tudás egymással nem felcserélhető részét jelenti. A műveltség kialakítása szempontjából az is meghatározó, hogy az oktatási program szellemiségének megfelelően – a mindennapi életből vett példák segítségével, problémafelvető kérdésekkel és aktív ismeretszerzést igénylő feladatokkal – folyamatosan ösztönözzük a tanulókat arra, hogy ők maguk is növeljék tájékozottságukat, gyarapítsák fogalmaikat, új kapcsolatokat fedezzenek fel meglévő tudásukban. Az ismeretek és a képességek integrált fejlesztésének stratégiája megfelelő válasz lehet a tanítási tevékenységek minőségét és hatékonyságát, továbbá a tanulás eredményességét egyaránt érintő kihívásokra.

Az oktatási program tudásképe az ismeretekben, képességekben kifejezésre jutó műveltség mellett a gondolkodásmódban (mentalitásban), a viselkedésben, az attitűdben, a kommunikációban megjelenő műveltséget is magában foglalja. A tanulás ugyanis az egész személyiség részvételét igényli. Ezért képviseli az oktatási program azt a felfogást, hogy az iskolai munka során a tanulás minden kognitív és emocionális összetevőjét mozgásba hozásával kell fejleszteni. A képességfejlesztést össze lehet és össze kell kapcsolni a fejlődést befolyásoló érzelmi, motivációs tényezők megerősítésével, például a pozitív önkép kialakításával, a megismerés örömeinek felfedeztetésével, a diákok együttműködését igénylő tevékenységek szervezésével. Nem elég tehát az ismeretek megértésére és megjegyzésére koncentrálni, hanem alkalmat kell adni az ismeretek alkalmazását biztosító feladatok gyakorlására, a problémák, problémahelyzetek elemzésére és megoldására, a különböző gyakorlati tevékenységek tanulására, a tanulás módszereinek elsajátítására, a gondolkodási eljárások tanulására és nem utolsósorban az értékek iránti pozitív attitűdök és a szociális magatartásformák kialakítására.

Több kompetencia részben fedi egymást és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése. A kulcskompetenciák alkotóelemei között rendkívül nagyok az *egyéni különbségek*, ezért fejlesztésük differenciált tanulásszervezést, továbbá az egyéni feladatmegoldások eltéréseit hatékonyan kezelő fejlesztő értékelést igényel.

A kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása

A tanítás-tanulás szemléleti egységének és a tanulók személyiségnevelésének eredményessége szempontjából lényeges, hogy érvényesüljenek olyan kiemelt fejlesztési feladatok, amelyek az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, és ezáltal is elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését. A *Nemzeti alaptanterv* kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek, összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Minden műveltségterület és minden tantárgy kerettantervében helyet kapnak azok az ismeretek, tanulói tevékenységek, amelyek hozzájárulhatnak az *énkép és önismeret*; a *hon- és népismeret*; az *európai azonosságtudat* kialakításához és az *egyetemes kultúra* iránti fogékonyság és tisztelet megalapozásához, s amelyek közvetlen szerepet játszanak az *aktív állampolgárságra*, *demokráciára*, a *környezettudatosságra nevelésben*; a *gazdasági neveléssel* is összefüggő *információs és kommunikációs kultúra* elsajátításához, s amelyek jól szolgálják a *tanulók testi és lelki egészségének* megőrzését, s az egész életen át folyó tanulásra való felkészülésüket.

A *tanulás tanítása* és a *felkészülés a felnőttlét szerepeire* kiemelt fejlesztési feladata – a fentiekkel összefüggésben – különösen nagy jelentőségű a kerettanterv műfajában. A *tanulás tanítása* ugyanis nem csak a pedagógiai eljárások és módszereknek a tanítási témákkal harmonizáló megválasztásában érvényesül, hanem magukban a tanulói tevékenységekben is. A pedagógiai eljárás tehát a tanulási folyamat megszervezését, röviden a tanulásszervezést is érinti. A tanulásszervezés pedig annak az eldöntését is igényli, mikor és a folyamat mely pontján eredményes az egyéni munka, mely pontján a kooperatív tanulás (pl. csoportmunka, pármunka, vita, irányított megbeszélés) és mikor érdemes a tanórán kívüli tanulási helyszíneket választani (pl. terepmunka, tanulmányi séta, könyvtári foglalkozás, múzeumlátogatás vagy egy színházi előadás megtekintése).

A *felkészülés a felnőttlét szerepeire* kiemelt fejlesztési feladat megvalósításában óhatatlanul figyelembe kell venni a gyermekek iskolán kívüli életmódját, szabadidő-eltöltési szokásaikat is, például azt, hogy napjainkban a médiumok, mindenekelőtt a televízió elterjedtsége jelentős mértékben átalakítja a szocializációs folyamatot. (A televízió gyökeresen megváltoztatta a korábbiakban kialakított fokozatos átmenetet a gyerekkorból a felnőttkorba. Kendőzetlenül, feldúsítva mutat be mindent, akár a legkisebbek számára is. Az általa ábrázolt világ pedig

nagymértékben eltér attól, amit a mesék, a valóság felnőttek által megszűrt változata, a gyerekeknek szánt egyéb történetek az adott kultúrában elfogadott értékeknek megfelelően ábrázoltak.) A kerettanterv javaslatai a következőképpen képviselik e fejlesztési feladatot: a tanulói tevékenység tárgyában (témájában) gyakran utalnak a gyerekek mindennapi tapasztalataira, a jelen problémáira, az őket körülvevő természeti, tárgyi, társadalmi környezetre; a tevékenységek és az értékelési eljárások támogatják az önismeretet, ezáltal a pályaaorientációt, továbbá a szociális kompetenciák fejlesztése révén a majdani munkavégzést. Mindez azonban körütekintő, a konkrét iskola és tanulócsoporthoz sajátosságait messzemenőig figyelembe vevő pedagógiai attitűddel lehet csak eredményes.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, inkluzív pedagógia

A kerettanterv alapjául szolgáló Nemzeti Alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának is alapszövege. A sajátos nevelési igény a gyermekek között fennálló különbségek olyan formája, amely a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciáláshoz nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teszi szükségessé. Az alapszövegben körvonalazott nevelési, oktatási, fejlesztési tartalmak a tanulók között fennálló különbségek ellenére minden gyermek számára szükségesek. A Nemzeti Alaptanterv külön pontban rögzíti is a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének kötelezettségét, a differenciált tanulás fontosságát. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai.

A tanórákon számos tanulásszervezési megoldás segítheti az együttműködést, a tanulási esélyek egyenlőségét szolgáló (pl. komprehenzív) szervezeti formák alkalmazását. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez javasolt a tanórán kívüli foglalkozások rendszere mellett az iskolák közötti együttműködés is. Az információs és kommunikációs technika, a számítógép felhasználása gazdag lehetőséget nyújt a tanulók adaptív oktatását középpontba állító tanulásszervezés számára. A tanulók között fennálló különbségeket az iskolák a helyi pedagógiai programok kialakításakor veszik figyelembe. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni az intézmény pedagógiai minőségirányítási programjában, a helyi tantervben, a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban, az egyéni fejlesztési tervben. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a sajátos nevelési igényű tanulók differenciált fejlesztésének lehetséges területeire, formáira.

Egészségfejlesztés, környezettudatosságra nevelés, fogyasztóvédelmi oktatás

A kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból. E feladatok az iskolai nevelés egészében és minden egyes tantárgyban is érvényesíthetők, összhangban a tantárgyak sajátosságaival és képzési tartalmaival.

Az *egészségnevelés* átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék minden tagja képes legyen arra, hogy folyamatosan nyomon kövesse saját egészségi állapotát, érzékelje a belső és külső környezeti tényezők megváltozásából fakadó, az egészségi állapotot érintő hatásokat, és ez által képessé váljon az egészség megőrzésére, illetve a veszélyeztető hatások csökkentésére. E feladatból adódóan az iskolának minden tevékenységével a *holisztikus egészségfejlesztési modell* szerint szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Ehhez személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik. A helyi egészségnevelési program elkészítése kiváló alkalom az iskolának arra, hogy újragondolja, rendszerbe foglalja egészségnevelési tevékenységét. Ebben érvényesíteni lehet a következőket: a mindennapos testmozgás biztosítása (a kezdő és alapozó szakaszban); az életvezetésben az egészségkárosító magatartásformák megelőzése (pl. drogprevenció); társas-kommunikációs készségek fejlesztése; a mindennapi környezet és életvitel (pl. környezet, háztartás, iskola, közlekedés) testi épséget veszélyeztető tényezőinek megismertetése; felkészítés a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatra; a betegségek megelőzésében, a korai szűrésekben a személyes felelősség jelentőségének beláttatása; általában a konfliktuskezelési magatartásformák fejlesztése. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak az egészségfejlesztés lehetséges területeire, formáira.

Az iskolának a tanórákon kívül is számos lehetősége van az egészségfejlesztésre, így például önismereti csoportfoglalkozások szervezése, szakmai segítők igénybe vétele, részvétel a helyi egészségvédelmi programokon, sport, kirándulás, egészségnap(ok) rendszeres szervezése, a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése, az iskolai egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése.

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezet megővására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését, valamint óvja, védje a természetes és épített környezetét, valamint olyan életvitelt alakítson ki, amely mentes a számára káros ártalmaktól. A környezeti nevelés akkor eredményes, ha a tanulók megismerik azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit. A hatékony és meggyőző környezeti, nevelés elengedhetetlen feltétele és egyúttal célja is, hogy a tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. Az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve számos módon szerezhet érvényt a környezeti nevelésnek. A környezettudatosságra nevelés természetes színtere az iskolában az összes tantárgy tanórai foglalkozása mellett a nem hagyományos tanórai foglalkozások (pl. erdei iskola, témanapok, projekt-tanítás és más komplex, tantárgyközi foglalkozások), továbbá a tanórán kívüli foglalkozások (pl. szakkörök, tábor, rendezvények, versenyek), esetleg hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, az iskola környezetében lévő vállalkozásokkal). A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a környezettudatosságra nevelés lehetséges területeire, formáira.

A környezettudatosságra nevelés céljaként megfogalmazott fenntartható fejlődés, környezettudatos magatartás előmozdításához elengedhetetlen, hogy az általános iskola befejezésekor a diákok – a tőlük elvárható szinten – megértsenek, saját életükre alkalmazni tudjanak néhány alapvető fogalmat. Ilyen a fenntartható fejlődés, a növekedés korlátai, az alapvető emberi szükségletek fogalmainak tartalma és jelentősége. Ezek mellett fontos magatartásbeli összevető az elővigyázatosság elve a döntéshozatalban, valamint a természetben és az emberi kapcsolatokban egyaránt jellemző kölcsönös függőség elvének felismerése. Mindezekhez az iskolának olyan irányú fejlesztéseket kell előnyben részesítenie, amelyek képessé teszik a tanulókat a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezettudatosságra nevelés módszereiben tehát egyaránt jelen kell lennie a környezet állapotáról, a társadalom és a környezet viszonyáról szóló információgyűjtésnek, információ-feldolgozásnak, a feldolgozott információk alapján történő döntéshozatalnak, a döntés alapján eltervezett egyéni és közösségi cselekvések végrehajtási módszereinek. A környezettudatosságra nevelés eredményességéhez az szükséges, hogy ezeket a módszereket a diákok minél többször, valós globális és helyi problémákkal, értékekkel kapcsolatban maguk alkalmazzák.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos pedagógiaiilag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. Ezek között kap helyet a *fogyasztóvédelmi oktatás*, amelynek célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, valamint a tudatos és kritikus fogyasztói magatartás kialakítása (fogyasztói önvédelmi ismeretek, jogorvoslati módok). Mindehhez szükséges, hogy a diákok értsék, és a saját életükre alkalmazni tudják az alábbi fogalmakat: környezettudatos fogyasztás, mint egyfajta középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és fogyasztásmentesség között; a kritikus fogyasztói magatartás (a fogyasztói jogok érvényesítése); élelmiszerbiztonság, vásárlási szokások. A fogyasztóvédelmi oktatás színtere lehet a tantárgyi tanórai foglalkozás, a tanórán kívüli tevékenységek, hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel). A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a környezettudatosságra nevelés lehetséges területeire, formáira.

A fogyasztóvédelmi oktatásban a tanórai foglalkozásokra javasolt változatos módszereket lehet alkalmazni: pl. tanulmányi séta, interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól; vásárlási számlák tanulmányozása, egy pénzügyi és egy energiaszolgáltató tevékenységének megismertetése, a tapasztaltak kiértékelése; szituációs játékok; fogyasztói kosár készítése; érdekérvényesítő kommunikációs gyakorlatok; a fogyasztásra ösztönző reklámok hatásának elemzése. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a fogyasztóvédelmi oktatás lehetséges területeire, formáira, a fogyasztói reklámok intézésének módjaira.

A tanulási elméletek eredményeinek hasznosítása az iskolai gyakorlat megújításában

A tanulásról szóló tudás az utóbbi évtizedekben jelentősen gazdagodott. A minden elsajátítási jelenséget, tanulási folyamatot közös szabályszerűségekre visszavezető tanuláselmélet alkalmazása helyett ezért az egymással párhuzamosan élő tanuláselméletek legfontosabb megállapításainak együttes figyelembevétele látszik célszerűnek, aszerint válogatva közöttük, hogy a tanulás egyes összetevőinek megértéséhez és fejlesztéséhez melyik adhatja a leghasznosabb segítséget. Például a kognitív pedagógiai eredményeit elsősorban az ismeretek megértése, a tanulási

transzferre vonatkozókat az ismeretek alkalmazása, a szociális tanulási folyamatok fontosságát hangsúlyozókat pedig a tanulási módszerek, a gondolkodási eljárások és a magatartásformák tanulása terén érdemes figyelembe venni és felhasználni.

A tanulási célok meghatározásakor a tartós, elmélyült tudás kialakítását állítjuk középpontba. A kerettanterv az ismeretanyag megtervezésében a hangsúlyt a tudás minőségi jellemzőire: a szervezettségre, a megértés mélységére, az alkalmazhatóságra helyezi. Olyan tanítási programokat és olyan tanulási környezet létrehozását feltételezi, amelynek eredményeként sem az ismeretek, összefüggések tanulása sem a képességek fejlesztése nem válik egyoldalúvá és öncélúvá. E felfogás értelmében a tudás rugalmas adaptálhatósága és továbbépíthetősége válik fontossá, így a tanulási célok és az alkalmazhatóság kritériumai közelítenek egymáshoz.

A kerettanterv szerkesztői – különösen a képzés bevezető és kezdő szakaszában – fontos pedagógiai célnak tekintik a játékoság jelenlétét. A játékoság egyrészt megkönnyíti az óvoda és az iskola közötti átmenetet, motiválja a kisdiákokat ebben az érzékeny és a további iskolai közérzetet, a tanulás sikerességét meghatározó életkorban. A szerkesztők minden képzési szakaszban fontos elvnek tartják a differenciálást, az egyéni képességek, egyéni tudás- és képességszintek figyelembe vételét a tanulói terhelésben. A kerettanterv – az alacsonyabb és magasabb óraszámok ajánlásával az Ember a természetben műveltségterület súlyának növelését képviseli. Az említett műveltségi területnek különös figyelmet szentel az oktatási folyamatban, tehát az ezt a területet konkretizáló tantárgyakra vonatkozó kompetenciákat a többi tantárgyhoz kapcsolódó tevékenységekkel is fejleszti. A helyi tantervhez tehát átjárókat és kapcsolódási pontokat ajánl a többi tantárgyhoz.

A témaegységekhez kapcsolt széles tanulói tevékenységrepertoár, a differenciált tanulási utak felajánlása, valamint az ajánlott pedagógiai eljárások változatossága lehetővé teszi, hogy többféle arculatú iskola is alkalmazni tudja a kerettantervet

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák

A kerettanterv az élményszerű és változatos tanulói, tanári tevékenységet a differenciált, egyéni tanulási utakat középpontba helyező tanórai munkát azzal is elő kívánja segíteni, hogy sokszínű, pedagógiai módszereket és szervezési munkaformákat ajánl az alábbiak szerint.

Tanulói tevékenységek: tankönyvi szövegek megbeszélése, (egyéni vagy közös) feldolgozása, értelmezése; ismeretterjesztő irodalmi és dokumentum szövegek (egyéni vagy közös) feldolgozása, elemzése; tankönyvi ábrák, képek megbeszélése, elemzése; (irányított) információk gyűjtése, elemzése adatsorokból, grafikonokból, térképekből; példák, hivatkozások, esetek, gyűjtése; irányított információgyűjtés internetes forrásokból; szemelvények irányított elemzése; információgyűjtés írott szövegekből (pl. forrásokból, feldolgozásokból); (irányított) információgyűjtés vizuális, akusztikus forrásokból; vizuális anyagok (pl. diáképek, fotók videofilm) irányított feldolgozása, elemzése; információk (szövegek, képek stb.) összehasonlítása; adatsorok alapján grafikon, tematikus térkép rajzolása; adatok, tények alapján modellek készítése, rajzolása; rajzolás, illusztráció, sematikus ábra készítése; tanulói kísérlet, mérés; tanulói kiselőadás; tanulói prezentáció; önálló (számításos, írásos, gyűjtéses stb.) feladatmegoldás; dokumentáció elemzése, értelmezése; játék, szimuláció, szerepjáték, drámajáték; vita, disputa; verseny, vetélkedő; projekt; portfólió; könyvtári gyűjtőmunka.

Szervezési és munkaformák: egyéni munka, pármunka, csoportmunka.

Tanórán kívüli formák: terepgyakorlat, kirándulás, erdei iskola/i foglalkozás, könyvtári óra, múzeumlátogatás, múzeumi óra, tanulmányi kirándulás, tanulói séta.

Tanári tevékenységek: közös osztályszintű feldolgozás (megbeszélés kérdve kifejtő módszer stb.), tanári magyarázat, előadás, prezentáció (ppt, interaktív tábla, internet), tanári szemléltetés pl. képek, irodalmi szövegek videofilm segítségével, tanári kísérlet, tanári mintaadás, bemutatás (ének, testnevelés, életvitel stb.).

A tantárgyi rendszer és óraszámok kialakítása

A Nemzeti Tankönyvkiadó kerettanterve a NAT által műveltségterületenként meghatározott követelményeket tantárgyakba rendezi. Szinte minden tantárgyhoz, minden évfolyamon kétféle óratervet ad meg. Ezek közül az egyik óraterv nagyon közel áll ahhoz az időarányhoz, amelyet a NAT mint minimálisan szükségeset javasol az adott műveltségterület tanítására. A másik óraterv ennél magasabb óraszámokat jelöl meg, lehetőséget adva az iskolának arra, hogy a saját pedagógiai programjukhoz, illetve helyi tantervükhöz alkalmazkodva bizonyos tantárgyi témaegységekre, a fejlesztésre az átlagnál több időt fordíthassanak. Természetesen ez azt jelenti, hogy az NTK kerettantervét alkalmazó iskolának műveltségterületenként vagy tantárgyanként külön-külön kell döntenie arról, hogy az *A* vagy a *B változat* óraszámait és követelményeit építi-e be a saját helyi tantervébe. *Az egyes műveltségterületi tantárgyak kerettantervei dőlt betűvel jelölik a magasabb óraszámú oktatásban érvényes témajavaslatokat, amennyiben*

javasolnak illet. Az említett eljárás módot ad az óraszámok közötti differenciálás iskolai értelmezésére a következő módon – a magasabb óraszám felhasználására a kerettanterv a következő két, eltérő eljárást javasolja:

- A magasabb óraszámot a helyi tanterv – a tanulócsoporthoz sajátosságaihoz és fejlődési üteméhez igazodva – a kompetenciafejlesztésre, képességfejlesztésre, gyakorlása, elmélyítésre, differenciálásra használja fel. Ez esetben értelemszerűen nem tervez a dőlt betűvel jelzett témákra, azaz ezektől eltekint.
- A magasabb óraszámot a helyi tanterv a kompetenciafejlesztésen túl néhány témaegység bővítésére, esetenként új tartalmak közvetítésére használja fel. Ez esetben tervez és számol a dőlt betűvel jelzett témaegységekkel, témákkal is.

Az óraszámokat heti bontásban lehet megtalálni a táblázatokban. Ez a megoldás természetesen nem akadályozza annak, hogy az iskola másként is megszervezhesse a tanórai foglalkozásokat. Lehetősége van például intenzív epochákat és projekteket kialakítani a heti órák összevonásával. Megjegyezzük, hogy az alábbi táblázatban közölt összóraszámok nem léphetők túl.

A közoktatási törvény szerint „a tanuló kötelező tanórai foglalkozása nem lehet több az első–harmadik évfolyamon napi négy tanítási óránál, a negyedik–hatodik évfolyamon napi négy vagy öt (heti átlagban négy és fél) tanítási óránál; a hetedik–nyolcadik évfolyamon napi öt tanítási óránál.” A (4) bekezdés lehetőséget biztosít arra, hogy „a nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelésben, oktatásban a (3) bekezdésben meghatározott kötelező tanórai foglalkozások időtartama tíz százalékkal megemelkedik”. A (7) bekezdés szerint „az iskola a tanulók érdeklődése, igénye szerint nem kötelező (választható) tanórai foglalkozásokat szervez, felzárkóztatás, fejlesztés, tehetséggondozás, konzultáció, speciális, illetve kiegészítő ismeretek átadása céljából (a továbbiakban: nem kötelező tanórai foglalkozás)”. Ha az igazgató a fenntartó egyetértésével nagyobb időkeretet nem állapít meg, a nem kötelező tanórai foglalkozások heti időkerete – osztályonként – a (3)–(5) bekezdésben az évfolyamra meghatározott heti kötelező tanórai foglalkozások az első–negyedik évfolyamon tíz, az ötödik–hatodik évfolyamon huszonöt, a hetedik–nyolcadik évfolyamon harminc, a kilencedik–tizedik évfolyamon negyvenöt százalékkal megemelhető.

A műveltségterületek és óraszámok 1–4. évfolyam

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Magyar nyelv és irodalom	8,5	7,5	8,5	7,5	8,5	7,5	8	7
Élő idegen nyelv	1	0	1	0	1	0	3	2
Matematika	5	4	5	4	4	4	4	4
Ember és társadalom	1,5	0,5	1,5	0,5	1,5	0,5	1,5	1
Ember a természetben	1,5	1	1,5	1	1,5	1	2	1
Művészetek	4	2,5	4	2,5	4	2,5	4	2,5
Informatika	1	0,5	1	0,5	1	0,5	1	0,5
Életvitel és gyak. ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	4	3	4	3	4	3	4,5	3,5
Helyi tantervnel figyelembe vehető összóraszám	20+2		20+2		20+2		22,5+2	

A műveltségterületek és óraszámok 5–8. évfolyam

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Nem szakrendszerű oktatás	6	6	6	6				
Magyar nyelv és irodalom	5	4	5	4	4	3	4	3
Élő idegen nyelv	4	3	4	3	4	3	4	3
Matematika	5	4	4	3	4	3	4	3
Ember és társadalom	2	1,5	2	1,5	3	2,5	3	2,5
Ember a természetben	2	1,5	2	1,5	6	4	6	4
Földünk, környezetünk	1,5	1	1,5	1	2	1,5	2	1,5
Művészetek	3,5	3	3,5	3	3,5	3	3,5	3

Informatika	2	1	2	1	2	1,5	2	1,5
Életvitel és gyak. ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	3	2,5	3	2,5	4	2,5	4	2,5
Helyi tantervnel figyelembe vehető összóraszám	22,5+3		22,5+3		25+4		25+4	

A nem szakrendszerű oktatásról

A közoktatási törvény előírása szerint a bevezető és a kezdő szakaszban, (1–4. évfolyam) továbbá a helyi tantervben meghatározottak szerint az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozása időkeretének huszonöt–ötven százalékában nem szakrendszerű oktatás, az alapozó szakasz fennmaradó időkeretében és a fejlesztő szakaszban szakrendszerű oktatás folyik.

A törvény alapján *szakrendszerű oktatás*: ha az egyes tantárgyakat, műveltségi területeket, tantárgyi modulokat (a továbbiakban együtt: tantárgy) több, az egyes tantárgyak oktatására jogosító megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező pedagógus tanítja. *Nem szakrendszerű oktatásban* a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése folyik, így hangsúlyozottabb szerepe van az alapvető készségek és képességek fejlesztésének, és nincs szükség az átadásra kerülő ismeretek tantárgyi tagolására. Ennek következtében tanítói tanulásszervezés az alapozó szakaszban (5–6. évfolyam) is időkerethez jut.

E törvény azt is rögzíti, hogy a 2008/2009–2010/2011. tanítási évben az ötödik–hatodik évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás megszervezhető oly módon is, hogy az e célra felhasznált idő csak az összes kötelező óra húsz százalékát éri el.

E kerettanterv abból indul ki, hogy az 5–6. évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás számára szánt időkeretet a magyar nyelv és irodalom és a matematika óraszámából biztosítja. Ennek keretében a diákok szövegértési és problémamegoldó, valamint kommunikációs képességének fejlesztésére helyeződik a hangsúly, hiszen az olvasás- és íráskészség, az elemi számolási, rendszerező és kombinatív képességek tudják megalapozni az eredményes tanulási kompetenciákat a további évfolyamokon. Az ehhez kapcsolódó különböző újszerű tanulásszervezési formák és technikák (kooperativitás, differenciálás stb.) elterjedése, az egyéni tanulási utak elősegítése hozzájárulhat az élményszerű, változatos és eredményes tanulási környezet kialakulásához. Az alapozó szakasz ily módon történő meghosszabbítása elősegítheti a tanórákon a tanulói motiváció erősödését és az aktív részvételt az ismeretszerzésben, problémamegoldásban és kommunikációban, mely sokszínű pedagógiai eljárásaival változatos tevékenységi formáival biztosíthatja minden tanuló számára a továbbhaladást.

A helyi tantervben nem szakrendszerű oktatásban természetesen az említettől eltérő órakeret is kialakítható, azaz más műveltségterületek anyagához kapcsolódó képességfejlesztésre is összpontosíthat az iskola.

Az egyes műveltségterületek részei és tartalma

A egyes műveltségterületek kerettantervi struktúrája rugalmasan alkalmazkodik az adott műveltségterület tartalmához és pedagógiai sajátosságaihoz. Vannak azonban olyan tartalmi elemek és jellegzetességek, amelyek mindegyikre érvényesek.

Célok és feladatok

Az adott iskolai szakaszra vonatkozó általános célok és feladatok áttekintése. A tantárgy általános fejlesztési követelményeivel, tevékenységrendszerével és témaköreivel összhangban megfogalmazza a tantárgy sajátos szerepét a tanulók nevelésében-képzésében. Összegzi a tantárgy főbb feladatait a képességfejlesztésben és a tantárgy képzési tartalmából következő műveltség közvetítésében, illetve annak továbbépítésében.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az egyes műveltségterületeken belül pl. *Ember a természetben* (Természet- és társadalomismeret; Természetismeret; Fizika; Kémia; Biológia), *Ember és társadalom* (Történelem; Hon- és népismeret; Társadalomismeret, emberismeret, etika), *Művészetek* (Ének-zene; Dráma és tánc; Vizuális kultúra; Mozgókép- és médiaismeret) összesítő táblázatban tüntetjük föl a műveltségterülethez tartozó tantárgyak neveit és évfolyamonkénti óraszámait.

A kerettanterv alkalmazása

E fejezetcím alatt azon műveltségterületeknél (Művészetek, Életvitel stb.), ahol a tematikai egységek fejlesztési célokat fogalmaznak meg, a kerettanterv ajánlásokat tesz, és példákat sorol föl az alkalmazók számára.

A tanulók értékelése

A tantervek készítői a tanulói teljesítmények értékeléséhez ajánlásokat fogalmaznak meg. Az ajánlások figyelembe veszik az iskolai értékelés főbb összetevőit, így például megnevezik az értékelés legfontosabb szempontjait, az értékelés kritériumait, a főbb értékelendő teljesítményeket (tevékenységeket, produktumokat). Kitérnek arra is, hogy az adott évfolyamon, az adott tanulási szakaszban milyen formában és milyen rendszerességgel érdemes értékelni. Általános elvként a következők fogalmazhatók meg: **az értékelés funkciói közül kiemelkedő szerepet játszik a formáló, a motiváló, az irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyítva „mérő” értékelés, ugyanis ez segíthet leginkább az önismeret fejlesztésében, a továbblépés feladatainak, útjának megmutatásában. E felfogásból következően az értékelés lehetőleg személyre szóló, fejlesztő, ösztönző jellegű legyen. A tanulói teljesítmények értékelésében alkalmazott szempontok legyenek összhangban a NAT-ban megfogalmazott fejlesztési követelményekkel, valamint az iskolai pedagógiai programban, illetve a helyi tantervben meghatározottakkal. Az értékelés pozitív hatásához hozzájárul, ha az folyamatos és tárgyyszerű, azaz megnevezi a teljesítmény erősségeit és gyengéit, valamint az utóbbiak javításához szükséges teendőket is.**

Az értékelés módjai

Szóbeli értékelés

Az alapfokú képzés egyik fő jellemzője, egyik értékes mozzanata, hogy a tanár, a tanórai munka során folyamatos és intenzív kapcsolatban van a tanulókkal. Allandó a formatív, *szóbeli értékelés*. Nem minősítés, hanem az egyéni előmenetelt segítő biztatás, illetve a hiányosságok feltárása, ami segíti a tanulóban az önértékelés kialakulását, fejlesztési önismeretét. Kiváló, sokirányú nevelő hatása van az óra végi közös, a tanulók bevonásával történő szóbeli értékelésnek is.

Írásbeli értékelés

Az írásos tanári értékelésben egyaránt megjelenhetnek a formatív és a szummatív értékelés elemei. Az osztályzatoknál a mégoly rövid (lapszéli) írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak bizonyos problémákra, és javaslatokat tehetnek a fejlesztésre. A tanulók írásos önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Az osztályozás

Fontos szem előtt tartani, hogy az osztályzattal történő értékelés *szummatív*, a tantervi követelmények megvalósulását számon kérő értékelés legyen. Nagy zavart okoz, ha az osztályzat hol a biztatás eszköze (formatív értékelés), hol pedig a tudás minősítése. A szummatív típusú felmérő, összegző, záró minősítések (vizsgák), amelyek szelekciós funkciót is betöltenek, csak akkor hitelesek, ha objektívek, ha következetesek, ha pontosan meghatározott kritériumok alapján történnek.

Helyi és központi értékelés

Az értékelés iskolai elveinek kidolgozása az iskola pedagógiai programjának, műveltségterületi, tantárgyi szinten pedig a helyi tantervnek feladata. A központi mérések országos szinten, teljes körűen, azonos követelményekre épülő feladatsorokkal vizsgálják a tanulók képességeit. Ezért meghatározó a tanulók fejlesztésében, hogy az iskola és az egyes tanár is figyelemmel kísérje az évente egy alkalommal történő központi mérések eredményeit: így a fejlesztő tevékenységében alkalmazza a kezdő szakaszban történő diagnosztikus mérés, majd a 6. és 8. évfolyamon az Országos Kompetenciamérés (szövegértés és matematika) az iskolára, a tanulócsoporthoz, az egyes tanulóknak érvényes eredményeinek tanulságait.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

A tanterv helyi alkalmazásánál a közoktatási törvényt kell figyelembe venni. Ennek (1) bekezdése szerint, az oktatás első–negyedik évfolyamán valamennyi tantárgyhoz a tanítói, a testnevelés tantárgyhoz a tantárgynak megfelelő tanári végzettség szükséges. Ha az iskolában emelt szintű oktatás folyik, a művészetek, az idegen nyelv, a nemzetiségi és etnikai kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyakban, akkor ezen tantárgynak oktatásához is szükséges tanári végzettség. Az ötödik–hatodik évfolyamon szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy a műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanító végzettség szükséges. A nem szakrendszerű oktatásban tanítói vagy 120 órás továbbképzést végzett tanári képesítés szükséges. A hetedik–nyolcadik évfolyamokon a tantárgynak megfelelő szakos tanári végzettség az előírt. A (2) bekezdés szerint idegen nyelv oktatására – minden iskolatípusban – alkalmazható, aki nyelvtanári vagy idegen nyelv- és irodalom szakos tanári végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezik.

A tanterv a tárgyi feltételek tekintetében a 11/1994. Nevelési-oktatási intézmények működését szabályzó MKM. rendelet 7. számú mellékletében rögzített előírások meglétét várja el és feltételezi. Semmilyen ennek előírásain túlmutató tárgyi eszköz meglétét nem igényli.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A kerettanterv készítőinek ajánlásai a kompetenciafejlesztés, a tudásszerzés eredményességét biztosító tankönyv főbb szakmai jellemzőiről. Át kell gondolni, melyek azok a tartalmi összetevők és minőségi kritériumok, amelyek különösen fontosak lehetnek a kerettantervben, majd a helyi tantervben foglaltak megvalósulása szempontjából, közelebből is számba vehetők a tankönyvek kiválasztásában szerepet játszó általános minőségi kritériumok. A *szakmai hitelesség, szakmai megbízhatóság* mellett alapvető minőségi összetevő a *tanulási folyamat támogatása, irányítása, a tanulási stratégiák közvetítése*, valamint az adott korosztály *motiválása, gondolkodásra, olvasásra, tanulásra ösztönzése*. Ennek egyik eszköze a tankönyv *vizuális formája, megszerkesztettsége, illusztrációs anyaga*. Az eredményes és motiváló ismeretközvetítés feltétele az *életszerűség, az önértékelés* elősegítése például a kérdések, feladatok rendszere által.

A tantárgyi tantervek közös jellegzetességei

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamonként meghatározzák a tematikai egységeket és azok tartalmait. A tematikai egységekhez kétféle óraszámjavaslat kapcsolódik, aszerint hogy az iskola helyi tanterve melyik tantárgyi óraszámot választotta az *A* és a *B* változat közül. A tartalmi és a tevékenység jellegű követelményeket is az iskola helyi tanterve igazítja a választott órászámhoz.

A tantervek tematikai egységenként tartalmazzák az ismeret és a képesség jellegű követelményeket. Ezeket azonban az iskolák a helyi tanterv készítése során rugalmasan a maguk igényei szerint alakíthatják, módosíthatják. A konkrét ismeretek és követelmények szempontjából a kerettanterv nem kötelező előírást, hanem csak ajánlást jelent. A szerzők szándékai szerint szakmai támogatást nyújt az iskolák tervező munkájához.

A tartalmi koncentráció megvalósulását elősegítve a kerettantervek felhívják a figyelmet az egyes témakörök tanulásával érintkező más műveltségterületekre, illetve tantárgyakra.

Az egyes évfolyamok végén a fejlődés várható eredményei vagy a továbbhaladás feltételei címszó alatt bemutatják, hogy melyek azok a képességjellegű követelmények, amelyeket a gyengén teljesítő tanulók esetében is el kell érni.

A kerettantervi tartalmak tantárgyanként – az idegen nyelvek kivételével – a következő szerkezetben jelennek meg.

A tantárgyi kerettantervek szerkezete

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az egyes műveltségterületi tantárgyak nagyobb átfogó témaegységeit, témaköreit nevezi meg. A tematikai egység – az adott tantárgyi terület sajátosságaitól függően – lehet konkrét téma: pl. <i>Arany János: Toldi, Relációk, függvények, sorozatok</i> , de lehet tevékenység vagy képességterület is: pl. <i>Szóbeli szövegek megértése és alkotása, Gondolkodási, megismerési módszerek</i> . A tevékenységre épülő műveltségterületek tantárgyaiban (pl. <i>Ének-zene</i>) a tematikai egységek fejlesztési célként jelennek meg.	Órakeret A javasolt órászám
Előzetes ismeret, tevékenység	A témakör elsajátításához, azaz sikeres tanításához és tanulásához szükséges előzetes képességek, ismeretelemek, tevékenységek megnevezése a témakör sajátosságainak megfelelően.	
További különleges feltételek	Személyi: az adott tantárgy szaktanári képesítéstől eltérő szakértelem igényének jelzése: pl. könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, túravezető.	
	Tárgyi: az adott tantárgy alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges különleges helyszín, taneszközök jelzése.	
	Kulcskompetenciák: a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.	
Nevelési-oktatási célok	Kiemelt fejlesztési feladatok: a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret), a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcs. pontok	Taneszközök
A tematikai egység konkrét tartalmi összetevői	A tematikai egység elsajátításához szükséges tanulói tevékenységek megnevezése.	A tematikai egység tanításában alkalmazható tanári eljárások, módszerek, szervezeti formák megnevezése.	A tantárgyak megnevezése.	
Fogalmak	A tematikai egység kulcsfogalmai vastagon szedve, illetve a fogalmi gondolkodás fejlesztéséhez szükséges fogalmi műveltség összetevőinek jelzése.			

A fejlődés várható eredményei vagy a továbbhaladás feltételei	Az eredményes továbbhaladás feltételeként megfogalmazottak alapul szolgálnak a következő évfolyamok tartalmainak elsajátításához, azaz feltételei annak, hogy a képzési rendszerben a tanuló eredményesen továbbhaladhasson. Az itt megfogalmazottak összefüggnek mind a célokkal és feladatokkal, mind a tanulói tevékenységekkel. Magukba foglalnak tehát képességeket, a tudásuk bizonyítását, ismereteik alkalmazását bizonyító tanulói tevékenységeket, amelyek lényegi feltételei annak, hogy a képzési rendszerben a tanuló eredményesen tovább haladhasson. Az elvárt és a megvalósult eredmények megállapítása fontos szerepet játszik a tanár pedagógiai döntéseiben. A továbbhaladás feltételei tehát az eredményes tanítási folyamatban nélkülözhetetlen fejlesztő értékelést is szolgálnak.
--	--

A bevezető és a kezdő szakasz általános céljai és feladatai
(1–4. évfolyam)

Bevezető szakasz (1–2. évfolyam)

A kisgyermek természetes érdeklődésének és nyitottságának megőrzése, orientálása és továbbfejlesztése.
A személyes képességekbe vetett hit és önbizalom megeremtése.
A kisgyermek fokozott játék- és mozgásigényének kielégítése.
A mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztése.
A társakkal végzett közös tevékenységek élményének és örömeinek megerősítése.
A társas kapcsolatok kialakításához és gazdagításához szükséges beállítódások és képességek kialakítása és gyakoroltatása.
A tanulás, az elsajátítás élményének és örömeinek megismertetése.
A tanulók ösztönzése saját környezetük megismerésére és megértésére.
Az egészséges élet értékének felismertetése és tudatosítása a tanulóknál.
A tanúláshoz, a közös játékokban és feladatokban való részvételhez szükséges koncentrációs képességek és akarat tulajdonságok tudatosítása és fejlesztése.
Egyszerű minták és sokoldalú lehetőségek adása az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

A kezdő szakasz (3–4. évfolyam)

A személyes képességekbe vetett hit és önbizalom megóvása és megerősítése.
Az önismeret fejlesztése az önmagára vonatkozó ismeretek és tapasztalatok gyarapításával és megbeszélésével.
A mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztése.
A mozgás, a rendszeres testedzés, a sportjátékok iránti kedv felkeltése és megerősítése.
A társas kapcsolatok kialakításához és gazdagításához szükséges beállítódások és képességek gyakoroltatása.
A megismerés, a megértés, a tanulás iránti érdeklődés és nyitottság megőrzése és továbbfejlesztése.
A tanulók érdeklődésének felkeltése tágabb környezetük megismerése és megértése iránt.
Az önálló tanúláshoz szükséges motívumok kialakítása és megerősítése.
Az idegen nyelvek tanúlása iránti igény felkeltése.
A szóbeli és az írásbeli nyelvhasználathoz szükséges alapkészségek fejlesztése, gyakoroltatása.
A narratív, a lényegkiemelő és a szabálykövető képességek kialakítása és folyamatos fejlesztése.
A mindennapi életvitellel összefüggő gyakorlatias ismeretek nyújtása.
Elemi ismeretek közvetítése a természetről, a társadalomról, a művészetekről, az emberiség és a haza történelméről.
Az egészséges életmód mindennapi feltételeinek és összetevőinek megismertetése.
A tanúláshoz, a közös játékokban és feladatokban való részvételhez szükséges koncentrációs képességek és akarat tulajdonságok fejlesztése.
Egyszerű minták és sokoldalú lehetőségek adása az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

TANTERVEK MŰVELTSÉGTERÜLETENKÉNT

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A kisiskolás korosztály nevelése a családi és az óvodai nevelés eredményeire épül, annak szerves folytatása. Az iskola úgy szervezi tevékenységrendszerét, hogy kedvező feltételeket teremtsen a gyermek harmonikus testi, lelki, értelmi fejlődéséhez. A pedagógiai munka középpontjában az egyéni szükségletekre figyelő fejlesztés áll. A tananyag-feldolgozás az érzelmi befogadásra, a motiválásra és a kognitív megértésre épül, a tanuló a folyamatok aktív részese. Az oktatás és a nevelés légköre gyermekközpontú, biztonságot adó és humánus. A tantárgyi terület céljai – a kisiskolás tanulók sajátosságaihoz igazodva általános érvényűek, a sajátos nevelési igényű, illetve a kisebbségi és amgiráns tanulókkal való foglalkozás a helyi tantervében, az oktatott gyermek jellemzőihez alkalmazva jelenik meg az egyéni fejlesztési tervekben.

Az anyanyelv ismeretének, használatának szintje meghatározza a tanúlási képességet, az ismeretek elsajátításának szintjét, az önművelésre való igényt is. Az első négy év döntő fontosságú, ez az időszak a nyelvhasználati készségek elsajátításának ideje, ettől függ, mennyire lesz sikeres a gyermek a további tanúlásban, az

együttműködésben, az önkifejezésben. A kezdő szakasz célja tehát az elemi műveltségbeli alapok feltételrendszerének megteremtése: a biztonságos szó- és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával a az egyéni mentális képességek és a társas kompetenciák célirányos fejlesztése, az önálló tanulás és az önművelés megalapozása.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése, a tanulók életkorának megfelelően. Ennek döntő eleme a kommunikációs körülményekbe ágyazott szóbeli és írásbeli befogadás, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az értelmes, kifejező beszéd, az olvasás és írás igényes használatának, az önálló tanulási és önművelési képességeknek a kialakítása, folyamatos fejlesztése.

Az anyanyelv tudatos ismerete alapozza meg és segíti elő más nyelvek elsajátításának a képességét is. Fejleszti a tanuló önálló, kritikai gondolkodását. De a különböző anyanyelvi és irodalmi ismeretek elsajátítása csak eszköz a tanulók értelmi, önálló ismeretszerzési és kommunikációs képességeinek a kialakításához, fejlesztéséhez. A nevelés elsősorban a képességek és a készségek fejlesztésére irányul. Az olvasástanítás alapja a beszéd, a beszédértés, szóbeli szövegek megértése értelmezése és alkotása. Ezek megfelelő szintre hozása elengedhetetlen feltétele az olvasás- és írástanítás megkezdésének. A beszédképesség fejlesztése egyúttal az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése is. A kezdő szakasz lényeges célja a beszédpartnerreklax alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő, artikulált nyelvi magatartás kialakítása.

A kezdő szakaszban nagy szerepe van a hangzó szövegeknek. Fejlesztési cél tehát a hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése mellett hangzó szövegek alkotása is különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal. A hangos olvasásnak fontos szerepe van – különösen a kezdő szakaszban – az olvasottak megértésében, a későbbiekben pedig a kifejező, a tartalomnak megfelelő felolvasásban.

Az alapozó és kezdő szakasz egyik legfontosabb célja a szövegértő olvasás képességének fejlesztése. A szövegértés a szöveg rejtett tartalmának felfedezése, az olvasottak értékelése is, hiszen ez a tanulás, az irodalomolvasás, az önművelés valódi hajtóereje, tehát nem elég a felszínes szövegértés, az egyszerű összefüggések fölismertése. A kezdő szakasz célja a korosztály befogadási lehetőségeinek és az oktatási igényeknek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése értő hangos és néma olvasással. A szövegértő olvasás magában foglalja a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig.

Az elsődleges nyelvsajátításon alapuló, azt továbbfejlesztve, a tanulási képességek fejlesztése a kezdő szakasz hangsúlyos tevékenysége. A kezdő szakasz nemcsak a szóbeli tanulás technikáit, az önálló ismeretszerzés képességét is megalapozza az ismeretszerzés írásbeli fortélyainak, lehetőségeinek megismertetésével: lexikonok, szótárak használatának megtanításával és használatuk folyamatos gyakorlásával, rendszeres könyvtárlátogatással. A tanulási képességek fejlesztése magában foglalja az alpműveltség elsajátításához szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikáit is, e technikák megismerését, használatuk gyakorlását.

Az írás, a szövegalkotás célja az anyanyelvű írásbeliség normáinak és az írásbeli önkifejezésnek a megismerése, az életkorral harmonizáló lehetőségeinek gyakorlása. Mindennek feltétele az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus írásképx, probléma érzékeny helyesírás. Alapvető cél az is, hogy az anyanyelvi és irodalmi nevelés során a tanulók képesek legyenek a tanulási szintjüknek megfelelő szövegtípusok, műfajok alkotására. Szóbeli és írásbeli fogalmazásukat szabatoság, a kommunikációs körülményeknek való megfelelés, nyelvi helyesség, ugyanakkor kreativitás jellemezze.

Az anyanyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez, és biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét is. Az anyanyelv használata a társadalmi kommunikáció alapja, ezért az anyanyelvi készségeknek meghatározó szerepe van a közösségi és egyéni értékek megélésében, közvetítésében, védelmében.

Az anyanyelvi és az irodalmi nevelés az iskolai képzés szorosan összetartozó része. Az irodalmi képzés alapvető fejlesztési célja a kommunikációs készségek, képességek fejlesztése, az önálló és interaktív tevékenységek kialakítása, fejlesztése. Cél továbbá az alapvető irodalmi-szakmai ismeretek elsajátítása, azok alkalmazására, értelmezésére való képesség kialakítása. Kiemelt cél az irodalom, az irodalmi alkotások megkedveltetése, az olvasás igényének kialakítása, az irodalmi művek adta élmények, érzések ismeretté, tudássá való transzformálása, az elemzésre, értelmezésre való figyelem felkeltése és kialakítása, az irodalomhoz és a művészetekhez való pozitív viszonyulás megteremtése. Ezzel szorosan összefügg a szóbeli és írásbeli képességek, az önálló szövegművek alkotására való képességek, a vitakészség kialakítása és fejlesztése. Az irodalmi nevelésnek feladata továbbá a megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása, az irodalom és a művészetek iránti érdeklődés állandó fejlesztése, az önálló ízlés kialakulásának az elősegítése.

A szocializáció folyamatainak elősegítésében is meghatározó szerepe van az anyanyelvi és az irodalmi nevelésnek. A beszéd, az olvasás, az írás tevékenységei módot nyújtanak a gyermeki személyiség érzelmi és erkölcsi arculatának fejlesztéséhez, különböző magatartásformák megismertetéséhez, a felnőttől való fokozatos leválás elősegítéséhez, a kortárskapcsolatok megerősítéséhez, az elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus ismeretek elsajátításához.

A kezdő szakasz célja, hogy a tanulók tudjanak különbséget tenni értékes és értéktelen, fontos és lényegtelen között. A lehetőségek szerint alakuljon ki bennük egy motivált, a kultúrára, a kulturális értékre nyitott, érdeklődő befogadói attitűd, az irodalommal és az anyanyelvvél való foglalkozás, az olvasás, a moziba, a színházba való járás váljon életük, hétköznapijaik részévé, maguk által is megfogalmazott igénnyé.

Az anyanyelvi és az irodalmi nevelés feladata továbbá, hogy a tanulók váljanak fogékonnyá az emberi viselkedésformák, érzelmek, erkölcsi értékek magatartásformák, érzések, lélekállapotok, hangulatok, iránt. Fontos, hogy ezekről a kérdésekről önálló véleményüket, gondolataikat megfogalmazzák, fejlődjön vitakészségük, kritikai gondolkodásuk, humorérzékük, kreativitásuk. Mindennek célja a kisdiákok egészséges testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése, támogatása.

A fent mondottakból következik, hogy az alapozó és a kezdő szakasz magyar nyelv és irodalom foglalkozásain széleskörű lehetőség nyílik a Nemzeti Alaptantervben rögzített egészségnevelési, környezetvédelmi és fogyasztóvédelmi kerestantervi területek fejlesztésére. Az egészségnevelés magától értetődő módja az artikulációs bázis, a beszédhallás, a kézíráshoz szükséges motoros képességek, továbbá a ritmusérzék fejlesztése. Mindezek hozzájárulnak a kisiskolások jóllét állapotának eléréséhez és fenntartásához. A kreatív mozgásos gyakorlatok, a dramatikus játékok lehetőséget adnak az egészség megőrzésében meghatározó mozgásos élmények pozitív átéléséhez, a saját testkép kialakításához. E képzési szakasz kiemelt feladata a beteg, sérült és fogyatékkal élő gyermektársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás kialakítása. Az olvasmányokhoz kapcsolódó beszélgetéseket olyan módon érdemes vezetni, hogy szó essék az egészséges életvitel, a környezetvédelem és a fogyasztási szokások korosztálynak szóló, a korosztály mindennapi életvitelét érintő kérdésekről. Így például az egészségkárosító magatartások (a mértéktelen televíziózás, a mozgáshiány, a túltápláltság stb.) megbeszélése egyúttal fejleszti a kisdiákok önkifejezési, érvelési képességét is. A környezettudatosságra nevelésnek is lényeges összetevője a cselekvéses tanulás. A kisdiákok szóban megbeszélhetik, majd írásban, rajzban is rögzíthetik tapasztalataikat a szűkebb-tágabb természeti és épített környezetükben megfigyelt jelenségekről (pl., állattartás, állatvédelem, természetvédelem, a fák védelme, energia- és víztakarékosság, légszennyezés, zajszennyezés). A tapasztalataik értékelése pedig elősegíti felelősségérzetük, kritikai gondolkodásuk alakulását. A fogyasztóvédelmi nevelés feladata e szakaszban a fogyasztás fogalmának és a fogyasztási szokásoknak a sokoldalú megbeszélése. A kisgyermek már ebben az életkorban is tisztában vannak alapvető szükségleteikkel. Beszélgetéseket kezdeményezhetünk az emberek fogyasztási szokásaitól, a gyermekeket célzó reklámokról. Szituációs játékokban feldolgozhatjuk például a közlekedés, a vásárlás helyzetét, ide értve például az élelmiszerek, a játékok, az iskolaszerek vásárlását.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
Tantárgyak	A	B	A	B	A	B	A	B
Magyar nyelv	8,5	7,5	2	2	2	2	3	2
Olvasás			5,5	4,5	4	3,5	4	4
Írás, fogalmazás			1	1	2,5	2	1	7
Összesen	8,5	7,5	8,5	7,5	8,5	7,5	8	7
Évi összes óraszám	306	270	306	270	306	270	288	252

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltségterületet közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

Ezek értelmében a pedagógus folyamatosan végezzen az osztályában személyre irányuló szöveges értékelést, illetve a tanulócsoporthoz egészét érintő, teljes körű értékelést is. Az értékelés kritériumait ismerjék a tanulók, sőt ezeknek megfelelően ők maguk is végezzenek önértékelést, illetve folyamatosan sajátítsák el társaik értékelésének tapintatos formáit.

Az értékelés döntően személyre szóló fejlesztő értékelés legyen. A reális és ösztönző értékelés alapja, hogy a tanító alaposan ismeri a tanulók tudását, teljesítményét, motivációt, vagy ennek problémáit, nehézségeiket. E szakmai tudás birtokában tudja azonosítani fejlesztési igényeiket. Ezért nagy jelentősége van a folyamatos megfigyelésnek, adatgyűjtésnek, az adatok rendszerezésének, a tanári reflektálásának. Fontos, hogy a formáló-segítő értékelés alkalmi megerősítő, fejlesztő hatásúak legyenek. Minden jelentősebb tanulói megnyilatkozásra reagálni kell. Minél több pozitív visszajelzést kap a tanuló, annál motiváltabbá válhat. A tanító változtatatosan, árnyaltan értékelje a tanulók munkáját. A

tanítói értékelés formáját tekintve lehet metakommunikatív, illetve szóbeli vagy írásbeli visszajelzés (ez utóbbiak egy szótól a szövegig terjednek).

A tanulók értékelésének fajtáit tekintve szükség van év eleji diagnosztikus értékelésre, folyamatos formatív értékelésre, valamint szummatív értékelésre. Az év eleji diagnosztikus értékelés azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés. A formatív értékelés célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében. A tanév során legyenek szummatív értékelések is, pl. a témazáró anyanyelvi dolgozatok, fogalmazások, év végi felmérések.

Az ellenőrzés különféle formái harmonikusan jelenjenek meg a nevelési folyamatban, pl. szóbeli feladatmegoldás, írásbeli feladatmegoldás, cselekvés, vizuális megjelenítés, szóbeli felmérés, írásbeli felmérés, szóbeli felelet, írásbeli felelet, szóbeli beszámoló, szóbeli házi feladat, írásbeli házi feladat, dolgozat, feladatlap stb. A feladatlapok tartalmazzanak feleletválasztó, feleletalkotó és képességjellegű tudást mérő feladatokat egyaránt.

Az értékelés terjedjen ki mind az affektív tanulással kapcsolatos követelményekre (pl. a befogadásra, a válaszadásra, az értékrendszer kialakulására), mind a pszichomotoros követelményekre (pl. az utánzásra, az automatizálásra, az artikulációra), mind a kognitív követelményekre (pl. a tények, fogalmak, szabályok ismeretére, az összefüggések megértésére, az alkalmazásra). Az 1–4. osztályban hangsúlyosabb szerepet kapjon a tanulók munkájának megítélésben a szóbeli és az írásbeli kommunikációs készség: az írás, a helyesírás, az olvasás, a szóbeli és az írásbeli szövegalkotás értékelése, mint az anyanyelvi és az irodalmi ismeretek elsajátításának a mérése.

A beszédkészség értékelése legyen folyamatos, egyúttal minden esetben jellemezze a személyiség tisztelete; hiszen célja elsősorban az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. Az anyanyelvi tudás értékelésében meghatározó az anyanyelvi jártasságok, képességek, készségek szintjének az ellenőrzése. A nyelvi rendszer megismerését előkészítő alapvető fogalmak (pl. a hang, a szóelem, a szó, a szófaj, a mondat, a mondatfajták) ismerete csak eszközjellegű, a nyelvi tudatosság fokozatos fejlesztését, a kommunikáció tanulását szolgálja, nem lehet meghatározó eleme a tanulói teljesítmény értékelésének.

Az olvasásteljesítmény megítélésében a súlypont az olvasottak megértésén van, az 1–4. osztályban legfontosabb a szó szerinti megértés, ám szükség van az értelmező, interpretáló olvasás elemi műveleteinek az elsajátítására is. Az olvasottak megértését sokféleképpen bizonyíthatja a tanuló, az ellenőrzés során célszerű tehát figyelembe venni az egyéni sajátosságokat. A hangos olvasást, illetve a felolvasást illetően a megértést leginkább akadályozó hibáknak van jelentőségük (pl. másrt olvasás, akadozó olvasás gyakori újrakezdéssel, túl lassú tempó, nem megfelelő hangsúlyozás, dallamvezetés, tagolás).

Az írás értékelése során abból kell kiindulnunk, hogy az egyéni mozgássajátosságok kezdettől megjelennek a gyermekek írásában. Ezért természetes, hogy többségük nem képes reprodukálni az írásmintát, csak többé-kevésbé követi a szabályos betűalakítást és kapcsolást. A legfontosabb kritérium az olvashatóság. Az eszközi használat szempontjából jelentőséggel bír még a folyamatos, lendületes vonalvezetés, a tempó is. A tetszetősség fő összetevői: a tisztaság, rendezettség, egyszerűség, egyöntetűség és az ízléses elhelyezés. A fogalmazások szöveges értékelése elsősorban segítő szándékú legyen, személyre szabottan nyújtson útmutatót arra vonatkozóan, hogyan lehet a fogalmazást tovább javítani, alakítani.

A tanulók munkájának az értékelése az iskolai minőségbiztosítás alapja is egyben, a pedagógus önszabályozásának az eszköze.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítések és tárgyi feltételek

Képesítési feltétel a pedagógus szakirányú végzettsége. Tárgyi feltétel az iskolában meglévő demonstrációs eszközök és szükség szerint saját készítésű eszközök mellett az iskolai könyvtár, számítógép, Internet.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Fontos elv, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze.

A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és követelmények maximális figyelembevételével – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelvi tantárgy-pedagógia, a pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül e fejlődéslelektan legújabb eredményeire. Jellemezze a tankönyveket a szakmai, didaktikai kimunkáltság; tanulhatók és taníthatók legyenek. A tananyag feldolgozását illetően elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

Az olvasókönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Az olvasmányok témái kapcsolódjanak a gyerekek mindennapi életéhez, ugyanakkor adjanak betekintést – a gyerekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak megfelelően – a természettel, a társadalmi élettel kapcsolatos ismeretkörökbe, segítsék a tanulókat eligazodni szűkebb és tágabb környezetükben és saját belső világukban. Tegyük

lehetővé a gyerekek kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos nevelő hatások érvényesítését. A szövegek kínálnak lehetőséget a nemzeti hagyományok közvetítésére és más kultúrák megismerésére is. Az igényes szövegválasztás, szöveggondozás sikerrel járulhat hozzá az olvasás megszerettetéséhez, az olvasóvá neveléshez.

A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle motiváló, játékos, mozgásos feladatot tartalmaznak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a differenciált jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek kínálnak lehetőséget a beszédművelésre, a szóbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. Az írásbeli kommunikáció tanítását előzze meg a szóbeli előkészítés. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére. A tankönyvek a helyesírás folyamatos fejlesztéséhez megfelelő gyakorlóanyagot tartalmazzanak.

A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a gyerekek számára.

Az olvasókönyvek igazi könyvek legyenek. Nyelvezetük segítse az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztését. Szótani, mondattani és szövegtani szempontból tervszerűen építkezzenek az elsőtől a negyedikig vagy még tovább. Szövegtani szempontból szövegei legyenek koherensek, tagolódjanak bekezdésekre. A szövegek terjedelme fokozatosan növekedjen. A szövegek legyenek érdekesek, motiválók. A könyv nyomása legyen jól olvasható, szellős. Az illusztrációk legyenek összhangban a szövegekkel, s legyenek ízlésesek, esztétikusak, hozzák működésbe a gyermek fantáziáját. A tankönyvek megjelenésükkel is motiválják a gyermekeket olvasásra, az anyanyelvvel való foglalkozásra. Ízléses, a szövegekhez szervesen tartozó illusztrációkat tartalmazzanak. A tankönyvekben, munkafüzetekben levő tananyag, illetve a gyakorlatok jól tagoltak, áttekinthetők legyenek. A taneszközök legyenek alkalmasak a mindennapi munkára, az olvasókönyv tartós kivitelben készüljön.

A tankönyveket elfogadható, reális áron kínálják. A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanítói kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is segítsék. A program tanítására, a tankönyvhasználatra fővárosi és vidéki helyszínnel tanító-továbbképző tanfolyamok kínálnak felkészítést a pedagógusoknak.

1. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

A helyes légzés, a helyes ejtés, beszédet kísérő nem nyelvi jeleknek a megismerése. A nyelvi jelek és a nem nyelvi jelek használatának összehangolása. Érzelmek kifejezése némajátékkal. A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése a drámajátékkal. A memória, a mozgáskultúra, az utánzóképeség fejlesztése.

A mindennapi és közösségi kommunikációs helyzetek viselkedési szabályainak megismerése és alkalmazása. A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése. A mindennapi kommunikáció nyelvi fordulatainak megismerése és alkalmazásuk szerepjátékokban, valamint a mindennapi élethelyzetekben. Az iskolán kívüli közösségi viselkedés szabályainak megismerése és alkalmazása. A színházlátogatással kapcsolatos kommunikációs helyzetek gyakorlása. A színház életének alapszintű megismerése, a drámajáték előkészítése. A szóbeli élménybeszámoló gyakorlása. A szókincs bővítése.

Olvasás, írott szöveg megértése

Az olvasással, az írásbeliséggel kapcsolatos motivációs bázis kiépítése és megerősítése. Az olvasás és az írás jelrendszerének elsajátítása, igazodva az egyéni sajátosságokhoz. A hangos és néma olvasás technikájának elsajátítása. A pontos olvasás kialakítása az olvasási hibák megelőzésével, korrekciójával. A szövegértő olvasás megalapozása a jelentéskereső, jelentésteremtő beállítódás kialakításával; a gyermekek érdeklődéséhez és fejlettségi szintjéhez igazodó rövid, egyszerű szövegek néma olvasásával, az olvasottak szó szerinti megértését bizonyító – egyénre szabott – feladatok megoldásával.

Írás, szövegalkotás

Az írással kapcsolatos pozitív attitűd kialakítása. Az írás jelrendszerének elsajátítása a diákok életkori sajátosságaira, fejlettségi szintjére, illetve haladási tempójára való tekintettel. A helyes írásszokások kialakítása. A lendületes, összerendezett írásmozgás kialakítása, az írástechnika megalapozása, fejlesztése. Az olvasható, lendületes, folyamatos, tetszetős kézírás megalapozása.

A tanulási képesség fejlesztése

A tanulók olvasási szokásainak megismerése és fejlesztése. A könyv- és könyvtárhasználati képességek megalapozása. A gyermekújságok megismerése. Az önálló ismeretszerzés megalapozása.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi tudatosság fejlesztése. A hang, a szó, a mondat és a szöveg fogalmak tapasztalati úton való megismerése. A mondatok helyes hanglejtésének a megfigyelése. A rövid és a hosszú magánhangzók, a *j* és a *ly* írásának gyakorlása. Az elvlasztás szabályainak tapasztalati úton való megismerése. Az írásbeli nyelvhasználat megalapozása

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az irodalom mint művészet befogadásának megalapozása: a mesehallgatás, -olvasás, vershallgatás, versmondás örömszerző, önjutalmazó tevékenységként való megtapasztalása. Műélvezet a beleélés, képzelet, asszociációk, játék, ritmus, zene révén. Az esztétikai fogékonyság és az ízlés formálása. A műalkotások aktív, kreatív befogadásának megalapozása. Ismerkedés szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekkel. A költői nyelv sajátosságainak (ritmus, rím, zeneiség, képek) megfigyelése, megértésük megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. mese, vers, versszak, verssor, ritmus). A tanulási képességek és a kreativitás fejlesztése. A könyv, újság, folyóirat jellemzőinek megismerése. Tájékozódás a könyvtárban. Az irodalmi művekben megjelenő emberi, erkölcsi és esztétikai értékek iránti érzékenység formálása. Alapvető erkölcsi fogalmak (jó, rossz) és esztétikai minőségek (szép, csúnya) gyakorlati megtapasztalása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi és esztétikai és történeti érzék fejlesztése

A műalkotások aktív befogadása, igény és fogékonyság a műélvezetre. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre. A humor személyiség- és közösségépítő szerepének megértése.

Lehetséges irodalmi olvasmányok

Mondókák, kiszámolók, versek mondogatásra

Változatos ritmikái, zenei megformálású lírai művek (Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes)

Népmesék: láncmesék, varázsmesék, furfangos mesék, állatmesék, verses mesék

Történetek a kisiskolás gyermekek mindennapi életéről (pl. Balzano, Bruno – Bonhomme, Annie: *Az első miérték?* Ford. Fery Veronika. Bp., Magyar Könyvklub, 1997. 119 p., Csukás István: *Süsü, a sárkány*. Bp., Gesta Kvk., 2001. 163 p., Csukás István: *Süsüke, a sárkánygyerek*. Ill. Füzesi Zsuzsa. Bp., Gesta Kvk., 1998. 58 p., Hervay Gizella: *Kobak könyve*. Ill. M. Tóth Géza. Kolozsvár, Koinónia K., 2002. 150 p., Kányádi Sándor: *Meddig ér a rigófűty*. Ill. Csíkszentmihályi Berta. Bp., Cartaphilus K., 2005. 63 p.,)

Versek, történetek az ünnepekhez kapcsolódóan

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés	10	8
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	12	10
Beszédkészség, olvasás, írás	38	28
Olvasás, írás. Az írás jelrendszere	122	110
Olvasás, írás. Szövegolvasás, az írott nagybetűk	84	80
Anyanyelvünk alapjai	12	8
A tanulási képesség fejlesztése	8	6
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	20	20
Összesen:	306	270

Tematikai egység	Beszédművelés	Óra-keret 8–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Elsődleges nyelvelsajátítás, beszédértés, beszéd, mondókák, mesék mondása, befogadása, személyes történetmondás, néhány nem nyelvi jel értelmezése, részvétel mozgásos játékokban, hangerő, hangsúly szabályozása.	
További feltételek	személyi	
	tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (beszédértés), hatékony, önálló tanulás (motiváció, mozgásos gyakorlatok, hangzásos minták követése), szociális kompetencia; kezdeményezőképeség az (érzelmi elfogadás, empátia, együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti kifejezőképeség (élőbeszéd hatása).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, az önismeret (a saját kifejezőképeség megtapasztalása), a tanulás tanítása (az artikulációs bázis fejlesztése), testi és lelki egészség (mozgásos, játékos, ritmusérzékenyítő fejlesztő gyakorlatok).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a megfelelő hangképzés, beszédlevegzés és hangoztatás fejlesztése, a nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése, beszéd, beszédértés, helyesejtés, a ritmusérzék, a játékosság, az önbizalom, a szóbeli közlés, az önismeret fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Hangok, hangkapcsolatok, szavak, szó szerkezetek, mondatok és rövidebb mondókák helyes ejtése A beszéd fontosabb zenei eszközeinek (hangsúly, hangerő, hanglejtés, szünet, tempó) alkalmazása A beszédet kísérő nem nyelvi jelek (arcjáték, tekintet, mozdulatok, testtartás, térközsabályozás) használata Népi játékok Egyszerű népmese dramatikus feldolgozása	szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok; szóveges légzőgyakorlatok; a magánhangzók, a mássalhangzók és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartamgyakorlatok; nyelvtörők; szóveges kiejtési gyakorlatok; mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértési gyakorlatok; önismereti gyakorlatok; folyamatos beszéd; társalgási gyakorlatok; mozgásos játékok; utánozójátékok; memóriafejlesztő, fantázia- és improvizációs gyakorlatok; bábjáték; szerepjátékok; szövegmondás önállóan és közösen; szövegértelmezés; szómagyarázat; nyelvhelyességi gyakorlatok: mintautánzás, nyelvi helyesbítés	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, drámapedagógiai módszerek; a tanulói tevékenységek megszervezése, vezetése, kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka, verbális értékelés	Dráma és tánc Ének-zene		
Fogalmak	(tapasztalati úton történő megfigyeléssel) hang, magánhangzó, mássalhangzó, tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, térkihasználás, szereplő, párbeszéd, jelmez				

Tematikai egység	Szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 10–12
Előzetes ismeret, tevékenység	mondókák, mesék, egyszerű történetek befogadása, elmondása, személyes történetmondás, saját élmény szóbeli megfogalmazása, gondolatok, információk, és vélemények egyszerű, érthető közlése, a személyközi kommunikáció elemi kapcsolattartási formái (pl. köszönés, elbúcsúzás)	
További feltételek	személyi	
	tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (logikai kapcsolatokra utaló kötőszavak); természettudományos kompetencia (beszélgetési témák a közvetlen természeti környezetről); a hatékony, önálló tanulás (gondolatok, információk, érzelmek szóbeli kifejezése); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kapcsolattartási formák); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (ritmusérzék, empátia, érzelmek azonosítása).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (empátia, történetek befogadása, véleményalkotás a hatásról, képzelet, kreativitás, játék), hon- és népismeret (történetek, mesék, mondókák); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék, vándormotívumok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés (beszélgetés természeti jelenségekről); a tanulás tanítása (önálló mesélés, mesefordulatok felidézése); testi és lelki egészség (ritmusérzék, örömmélmény; felkészülés a felnőttléti szerepeire (kapcsolattartás felnőttekkel).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlésének megalapozása, fejlesztése, a beszédkészség fejlesztése, helyesejtés, a történetmondás, a különböző nyelvi formák befogadásának elősegítése, támogatása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A szóbeli bemutatkozás és a bemutatás alapvető illemszabályai, nyelvi és nem nyelvi eszközei	önismereti gyakorlatok, szerepjátékok, szómagyarázat, szó- és kifejezésgyűjtés, szövegolvasás, memoritermondás, történetmesélés, beszélgetés kötött és választott témáról, állandósult nyelvi formák elemzése	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, megbeszélés, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; a tanulói tevékenységek megszervezése, vezetése, kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka.	Dráma és tánc Ének-zene Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika Ember a természetben	
Az udvarias köszönés nyelvi formái, a köszönést kísérő nem nyelvi jelek (gyermeknek és felnőtteknek címezve)				
A társak és az iskolában dolgozó, valamint a lakóhelyen élő felnőttek udvarias megszólítása				
Az udvarias szóbeli kérés egyszerű nyelvi formái				
A szóbeli köszönetnyilvánítás a társaknak és a felnőtteknek címezve				
A szóbeli meghívás a társaknak és a családtagoknak címezve				
A szóbeli köszöntés formái a társaknak és a családtagoknak címezve				

A beszélgetéshez kapcsolódó egyszerűbb illemszabályok (beszélgetés a meséről, a mindennapi és az iskolai élet eseményeiről, a médiumokról, a filmekről)				
Kommunikációs helyzetek a mindennapi életben és az iskolában				
Megfelelő viselkedés, kommunikációs helyzetek a színházban (a színházlátogatás előkészítése)				
<i>Élménybeszámoló szóban (a mindennapi és a közösségi élettel, az olvasmányokkal és a filmekkel kapcsolatos élményekről)</i>				
Fogalmak	(tapasztalati úton való megismeréssel) bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás, meghívás, színház			

Tematikai egység	Beszédkészség, olvasás, írás. A tanulók megfigyelése, az olvasás és az írás előkészítése			Óra-keret 28–38
Előzetes ismeret, tevékenység	Gondolatok, információk, érzelmek egyszerű, érthető közlése, rajzolás, rajzeszközök, különböző nyomhagyó eszközök használata, elemi mozgáskoordináció, helyes ejtés			
További feltételek	Személyi tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (képi jelek azonosítása, számok írása); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, következtetés); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (elemi értékek megnevezése), hon- és népismeret (nyelvi identitás); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció). Tantárgyi fejlesztési feladatok: az olvasás jelrendszerének elsajátítását lehetővé tevő képességek fejlesztése, a relációs szókincs, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A gyermekek megfigyelése (beszéderítés, beszéd, általános és speciális részkészségek, attitűd, kezesség, dominancia, tájékozódás, finommozgások stb.) Az olvasás-írás iránti érdeklődés, előzetes ismeretek, élmények felmérése; pozitív attitűd kialakítása és megerősítése	kötetlen beszélgetés, mesehallgatás, utánmondás, versmondás, irányított beszélgetés (az olvasással, könyvekkel kapcsolatos élményekről, tapasztalatokról); mondókák, dalok, népi gyermekjátékok, mesék előadása, eljátszása, bábozása; könyvek nézegetése, kedvenc könyv	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, drámapedagógiai módszerek;	Ember és társadalom Testnevelés és sport Dráma és tánc Ének-zene Természet-és	

Az olvasástanulás előkészítése: általános és speciális képességek, részképességek fejlesztése az egyéni sajátosságok figyelembevételével	bemutatása; képolvasás, képek összehasonlítása, csoportosítása, felsorolásuk emlékeztetből; memóriajáték, kirakó; hangutánzó és artikulációs gyakorlatok, szótagok jelzése tapssal, pálcikákkal, szógyűjtés, szószerkezet- és mondatalkotás; egyszerű (pl. közlekedési) jelek, gesztusok értelmezése; tájékozódási gyakorlatok; nagymozgásos gyakorlatok (tükörjáték, láthatatlan karmester stb.); játékos torna; mimetikus, dramatikus játékok; a betűelemek saját testtel való megformálása, kijárása; finommozgás-fejlesztő gyakorlatok (kéztorna, gyöngyfüzés, gyurmázás stb.); különböző formák (pl. betűelemek) megtapasztalása, létrehozása kirakással fonal- vagy huzalhajlítással stb.; tájékozódás a vonalrendszerben házikórajz segítségével; a betűelemek vázolása és írása; folyamatos kézcusztatás a betűelemek összekapcsolásával	kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka, a tanulói tevékenységek megszervezése, vezetése, verbális értékelés	társadalom- ismeret Matematika	
A nyelvi tudatosság tapasztalati megalapozása. A jelfunkció tudatosítása				
Az olvasás-írás haladási irányának tudatosítása. A megfelelő kommunikációs magatartás kialakítása az olvasás, írás céljának tudatosításával				
Az írástanulás előkészítése. A formaészlelés és formakövetés (finommotorika, szem-kéz koordináció) fejlesztése. A helyes írásszokások (testtartás, ceruzafogás stb., írásfegyelem, önellenőrzés) megalapozása. A betűelemek megtanítása Az olvasás- és írástanulással kapcsolatos témakörök: a gyermekek mindennapi életéhez, élmény- és tapasztalatvilágához közel álló témák (pl. család, óvoda, játékok, étkezés, egészséges táplálkozás, öltözködés)				
Fogalmak	(tapasztalati úton való megismeréssel) a hang, szótag, szó, mondat használata, a jelek szerepe, az olvasás és az írás célja, az olvasás-írás iránya, az irányokat és a térbeli relációkat reprezentáló szavak, a betűelemek neve			

Tematikai egység	Olvasás, írás. Az olvasás, írás jelrendszerének megtanulása	Óra-keret 110–122
Előzetes ismeret, tevékenység	Beszéd, helyesejtés, önkifejezés, a hang, szótag, szó, mondat használata, a jelek szerepe, az olvasás és az írás célja, az olvasás-írás iránya, az irányokat és a térbeli relációkat reprezentáló szavak, a betűelemek neve	
További feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (betűk a számítógépen); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, segítőkészség); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formaérzék, kreativitás). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása); környezettudatosságra nevelés (megfigyelés, kísérletezés); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékoság). Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, szókincsfejlesztés, mozgáskoordináció, az eszközszintű íráshasználat előkészítése, az íráshoz szükséges képességek folyamatos fejlesztése, különböző szövegminták megfigyelése.	

Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. A hangok és írott jelek, a kis és nagy nyomtatott betűk megismertetése. Összeolvasás		hangleválasztás, szótagolás, hangokra bontás, a hang helyének megállapítása; mondatok bontása szavakra; a rövid és hosszú hangok megkülönböztetése mozgással, majd jelekkel; a betűk formájának megtapasztalása, létrehozása saját testből, pálcikákból stb.; játékos hang- és betűfelismerési gyakorlatok; a hangok és betűk differenciálása; hangösszevonás; az összeolvasás játékos gyakorlása; automatizálása szótípusok olvasásának gyakorlásával; szavak, szó szerkezetek, különböző fajtájú mondatok, rövid szövegek hangos szótagoló olvasása; tipikus és egyéni olvasási hibák korrigálása tréningyszerű gyakorlással; mesék, versek meghallgatása, mesélés, versmondás; szövegértési gyakorlatok: pl. szó és kép egyeztetése, rajzolás, színezés; mimetikus és dramatikus játék; verstanulás utánmondással, versmondás, mimetizálás; tájékozódási és iránygyakorlatok, játékos torna; a betűk vázolása, írása, összekapcsolása; szavak hang- és betűsorának megfigyeltetése, reprodukálása; különböző írásformák (másolás, tollbamondás, emlékezetből írás) gyakorlása: szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok (saját könyv) írása; az írás összekapcsolása az olvasás és a helyes kiejtés gyakorlásával; önellenőrzés, a hibák javítása tanítói segítséggel	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka.	Matematika Ének-zene Dráma és tánc Természet- és társadalomismeret Vizuális kultúra Informatika	
A nagybetűk és a mondatvégi írásjelek használatának megismertetése					
A hangos és néma értő olvasás gyakorlása különböző nyelvi szinteken. A súlyos olvasástechnikai hibák megelőzése, korrekciója					
Az írott kisbetűk alakításának és kapcsolásának elsajátítása					
Az írott kisbetűk írásának és alakításának gyakorlása, az írásszokások formálása					
Az olvasás, írás témái: a mindennapi élet helyzetei, történései (pl. játék, vásárlás, ünnepek), növények, állatok, évszakok; valamint mesék, versek, mondókák, találós kérdések, közmondások stb.					
Fogalmak	az időtartam és jelölése, a nagybetűk és a leggyakoribb írásjelek, néhány nyelvtani és irodalmi fogalom tapasztalati úton való megismertetése: rövid, hosszú hang, magánhangzó, mássalhangzó, betű, írásjegy, egy-, két-, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg, mese, vers, kiszámoló, mondóka, találós kérdés, közmondás, szólás				

Tematikai egység	Olvasás, írás. Szövegolvasás, az írott nagybetűk tanulása	Óra-keret 80–84		
Előzetes ismeret, tevékenység	beszédértés, beszéd, az időtartam hangoztatása, a nagybetűk és a leggyakoribb írásjelek, rövid, hosszú hang, magánhangzó, mássalhangzó, betű, írásjegy, egy-, két-, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg, mese, vers, kiszámoló, mondóka, találós kérdés, közmondás, szólás			
További feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek, összefüggések értelmezése); természettudományos kompetencia (tájékozódás, következtetés); a hatékony, önálló tanulás (következtetés, mintakövetés, kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, empátia); kezdeményezőképeség (segítőkészség); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (önkifejezés szóban, vizuálisan, mozgással).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (az olvasmányok hatásának felismerése, megnevezése), hon- és népismeret (ismerkedés a magyar kultúrával); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (más népek meséi, gyermektörténetei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (véleményformálás); környezettudatosságra nevelés (környezeti tapasztalatok szóbeli megfogalmazása); a tanulás tanítása (elemzés, lényegkiemelés, figyelem, befogadás); testi és lelki egészség (figyelem, örömmélmény).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, az írás jelrendszerének megismerése a tanulók egyéni különbségeinek figyelembe vételével, helyesírás, az egyéni sajátosságainak megfelelően a hangosan vagy némán olvasott szövegek tartalmának megértése, különböző módon (cselekvéssel, rajzzal, szóban, írásban tanítói segítséggel a szöveghez kapcsolódó, ismert típusú feladatok megoldása			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zők
Az olvasástechnika fejlesztése szavak, mondatok, szövegek hangos olvasásának gyakorlásával. A súlyos olvasástechnikai hibák (betűtévesztés, betűkihagyás, betűbetoldás, betűcsere, mást olvasás) megelőzése és korrekciója	szavak, szókapcsolatok, mondatok, szövegek hangos olvasása; válogató olvasás, dramatizáló olvasás stb.; az olvasási hibák differenciált, tréningyszerű korrekciója; a tanítói felolvasás figyelmes hallgatása; szövegértési gyakorlatok, pl. színezés, rajz, kérdések megválaszolása, a szereplők, a helyszín, az események megnevezése, a szereplők tulajdonságainak felismerése; a történet megváltoztatása, új befejezés kitalálása; a mesékben ábrázolt szereplők, helyszínek és események elképzelése, megjelenítése bábozással, mimetizálással, dramatikus játékkal, mozgással, vizuális ábrázolással; az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények, tapasztalatok felidézése és	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Ember a természetben Ének-zene	
Az értő olvasás alapozása a néma olvasás gyakorlásával, szövegértési feladatok megoldása. Az olvasottak tartalmának és címének összefüggése.				
Próza és vers különbsége				
Az írott nagybetűk alakításának és kapcsolásának és használatának tanítása				
Az írástechnika fejlesztése különböző írásformák (másolás, tollbamondás, emlékeztető, illetve önálló írás) differenciált alkalmazásával				

Az olvashatóságot zavaró írástechnikai hibák (alakítás, kapcsolás, betűtévésztes, kihagyás, -betoldás, -csere) megelőzése és korrekciója; a helyes írásszokások megerősítése	megosztása; tartalommondás kérdések segítségével; kérdések megfogalmazása, illetve véleményalkotás az olvasottakkal kapcsolatban; a versek hangulatának felismerése, ritmizálás tanítói segítséggel; egyéni olvasmányélmények megosztása; ismerettartalmú szövegek feldolgozása, lényeges információk, adatok kiemelése; szavak, szókapcsolatok, mondatok írása másolással, diktálás után, emlékeztetből vagy önállóan; különböző írásformák használata (pl. válogató, átalakító, tagoló, rendező, kiegészítő másolás, látó-halló tollbamondás)			
A szövegek témái: népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, versek, mondókák, sorolók, népköltések, közmondások, találós kérdések, szölások, rövid, egyszerű szerkezetű és tartalmú ismeretközlő szövegek a családról, az iskoláról, a társas kapcsolatokról, a mindennapi élet viszonyairól és történéseiről, a természeti környezetről, a különböző emberi tulajdonságokról, kapcsolatokról, magatartásmódokról, erkölcsi értékekről				
Fogalmak	(tapasztalati úton való megismeréssel) rövid hang, hosszú hang, magánhangzó, mássalhangzó, betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg, elválasztás, pont, kérdőjel, felkiáltójel			

Tematikai egység	Anyanyelvünk alapjai				Óra-keret 8–12
Előzetes ismeret, tevékenység	Beszéértés, beszédkészség, gyakorlati tudás alapján a hang, magánhangzó, mássalhangzó, szó, mondat megkülönböztetése				
További feltételek	Személyi				
	Tárgyi				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (kötőszavak megértése, alkalmazása, következtetések); természettudományos kompetencia (ismert természeti, környezeti jelenségek megnevezése), a hatékony, önálló tanulás (elemző készség, a saját írás megfigyelése), szociális kompetencia (a nyelvi formák hatásának felfogása), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (szöveg hangoztatása, kreativitás, formaérzék, ritmusérzék).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (szókincsfejlesztés); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségre utaló fogalmak, szavak, kifejezések értelmezése); a tanulás tanítása (elemzés, lényegkiemelés); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció); felkészülés a felnőttlét szerepeire (kapcsolattartói nyelvi formák alkalmazása).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, különböző nyelvi formák, nyelvi-nyelvtani jelenségek felismertetése, szókincsbővítés, különböző modalitású mondatok hangoztatása, az írásjelek szerepének egyszerű megfogalmazása.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-ök
A szöveg, a mondat, a szó, a szótag és a hangok/betűk fogalmának tapasztalati úton való megismerése		szövegelemzés, szómagyarázat, kérdés-felelet, szövegmondás, kiejtési gyakorlatok, másolás, szógyűjtés, nyelvi elemek	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat,	Dráma és tánc Ének-zene Természet-	

	felismerése, megnevezése, lényegkiemelés, kommunikációs helyzetgyakorlatok, szóbeli szövegalkotás	kérdés, gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka.	és társadalomismeret	
A mondatok hanglejtésének, hangsúlyozásának megfigyelése				
A mondatkezdő nagybetű és a mondatvégi írásjelek megfigyelése				
A szavak jelentésének értelmezése szövegben				
A magánhangzók és kiejtésük megfigyelése				
A mássalhangzók és kiejtésük megfigyelése				
A j és az ly írásának gyakorlása				
<i>Az elválasztás alapeseteinek tapasztalati úton történő megismerése</i>				
Fogalmak	(tapasztalati úton való megismeréssel) rövid hang, hosszú hang, magánhangzó, mássalhangzó, betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg, <i>elválasztás</i> , pont, kérdőjel, felkiáltójel			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Óra-keret 6–8
Előzetes ismeret, tevékenység	az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megnevezése, könyvtárhasználat, könyvkölcsönzés, egy-egy gyermeklap használata	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: könyvtár, internet	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek megértése, alkalmazása, logikai kapcsolatok felismerése, alkalmazása); természettudományos kompetencia (természeti jelenségek egyszerű értelmezése); digitális kompetencia (ismerkedés a számítógéppel); a hatékony, önálló tanulás (saját tudásszerzési lehetőségeinek megnevezése); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (ritmusérzék, formaérzék). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (morális értékek megnevezése), hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (kulturális identitás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vitakészség, véleményalkotás); gazdasági nevelés (saját könyveinek, tárgyainak kímélése), környezettudatosságra nevelés (tájékozódás a szűkebb környezetben); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (időbeosztás); felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszédértés, a beszéd, az íráshasználat, az önbizalom az önismeret fejlesztése, együttműködés a társakkal, könyvtárhasználat.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A tankönyvhasználat tanulása: a tartalomjegyzék használata	könyvtárlátogatás, ismerkedés a gyermekeknek készült könyvek fajtáival, feladatvégzés a könyvekkel kapcsolatban, pl. válogatás, csoportosítás, tájékozódás; újságok, folyóiratok lapozgatása, olvasgatása; szóbeli élménybeszámoló olvasmány- és filmélményekről	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; Kooperatív tanulásszervezés: csoportmunka, pármunka.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalomismeret Informatika	
A füzetvezetés alapjainak megismerése				
A tanulók olvasási, televíziózási és rádiózási szokásainak megismerése				
<i>Ismerkedés néhány gyermekfolyóirattal, egy-két televíziós és rádiós ismeretterjesztő gyermekműsorral</i>				
Látogatás a könyvtárban: a könyvtárhasználat alapjai				
Olvasmány- és filmélmények megosztása				
Fogalmak	könyv, tankönyv, tartalomjegyzék, gyermekműsor, gyermekkönyv, gyermekújság, könyvtár, világháló (Internet)			

A fejlődés várható eredményei	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló ismeri a helyes légzéstechnikát. Igyekszik a szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlyozására, kiejtés megfelelő hangerővel, tempóval. Érti az egyszerű szóbeli közléseket. Ismeri a mindennapi kommunikáció alapformáit, és alkalmazza őket a következő helyzetekben: bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás. Értelmezi a nem nyelvi jeleket a gyakorolt kommunikációs helyzetekben. Tud 2-3 összefüggő mondatot alkotni szóban képek, élmény és olvasmány alapján. Olvasás, irodalom A tanuló képes a kis és nagy nyomtatott betűk ismeretében előzetesen megbeszélt és gyakorolt rövid, egyszerű (3-4 mondatos) szöveget hangosan, kevés hibával felolvasni. Olvasás közben helyesen képi a hangokat. Tanítói segítséggel tudja javítani olvasási hibáit. Némán 3-4 mondatból álló, ismert szavakat tartalmazó rövid szöveget el tud olvasni. Tud néhány verset, mondókat kívülről utánmondással. Írás A tanuló tájékozódik a vonalrendszerben tanítói segítséggel. Az írott kis- és nagybetűk, valamint a leggyakoribb írásjelek ismeretében tud olvashatóan (betűi és azok kapcsolása legyen felismerhető), kevés hibával 6-7 szót vagy legfeljebb 6-7 szóból álló rövid mondatot lemásolni. Hibáit tanítói segítséggel javítani tudja. Írott szövegek megértése és alkotása A tanuló képes az egyéni sajátosságainak megfelelően igazolni a hangosan vagy némán olvasott szövegek tartalmának megértését különböző módon (cselekvéssel, rajzzal, szóban, írásban); képes tanítói segítséggel a szöveghez kapcsolódó, ismert típusú feladatok megoldására. Anyanyelvünk és helyesírásunk alapjai A tanuló érti a szöveg, a mondat, a szó, a hang kifejezéseket, használja őket a gyakorlatban. Tudja a szöveget mondatokra, mondatot szavakra, a szavakat szótagokra és hangokra bontani. Helyesen lemásolja a kijelölt szavakat, szó szerkezeteket és mondatokat. A tanító által kijelölt szóanyag hallás után helyesen lejegyzí. Javítja helyesírási hibáit tanítói segítséggel. Tanulási képesség A tanuló ismeri a füzetvezetés normáit, és törekszik alkalmazásukra. Képes önállóan tájékozódni a saját tankönyveiben. Ellátogat az iskolai vagy a helyi könyvtárba.
--------------------------------------	--

2. évfolyam**Célok és feladatok****Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**

A helyes légzés, a helyes ejtés, a beszédet kísérő nem nyelvi jeleknek megfigyelése és alkalmazásuk. A mondatfonetikai eszközök szerepének tudatosítása, alkalmazásuk fejlesztése. Mese feldolgozása a drámajáték eszközeivel. A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése a drámajátékkal. A memória, a mozgáskultúra, az utánzóképesség fejlesztése.

A mindennapi és közösségi kommunikációs helyzetek viselkedési szabályainak megfigyelése és törekvés alkalmazásukra. A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése. A mindennapi kommunikáció megismert nyelvi fordulatainak alkalmazása a szerepjátékokban, valamint a mindennapi élethelyzetekben.

Olvasás, szövegértés

Az olvasás motivációs bázisának gazdagítása, az olvasási kedv megőrzése, az érdeklődés formálása az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Az olvasás technikájának megszilárdítása, a szövegű (pontos és helyes), értelmes, folyamatos hangos olvasás megalapozása és fejlesztése. Az olvasás pontosságának, helyességének és tempójának fejlesztése speciális gyakorlatokkal. A hibák csökkentése, korrekciója differenciáltan. A néma értő olvasás fokozatos elsajátítása. A szó szerinti megértés fejlesztése. Az értelmező, bíráló, alkotó olvasás megalapozása. A szövegből való tanulás alapozása. A könyvek különböző fajtáinak megismertetése, használatuk az olvasás céljának megfelelően. A természeti és társadalmi környezettel kapcsolatos elemi ismeretek nyújtása.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

A műélvezet megtapasztalása, átélése a beleélő mesehallgatás, a képzelet, a dramatikus megjelenítés és a verszene révén. Az ízlés és az esztétikai fogékonyság formálása. Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés más népek irodalmának alkotásaival. Mese és valóság különbségének tudatosítása. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása (mesefajták, verses mese, népköltészet, műköltészet, mesekezdő és -befejező formulák, vidám, szomorú hangulat, a verszene eszközei: rím, ritmus, ismétlődés). Különböző dramatikus formák kipróbálása.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A szóelemek megismerése. A nyelvi elemzési készség fejlesztése, a nyelvi tudatosság erősítése. A nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása. A helyesírási szótár használatának megalapozása. A kiejtés szerinti helyesírás fontosabb szabályainak megismerése. A szótagolás és az elválasztás szabályainak a megismerése, tudatos alkalmazásuk megalapozása.

A hangos olvasás fejlesztése. A kiejtéstől eltérő betűkapcsolatok helyes olvasása és helyesírásuk tudatosítása. A szóelemzés alkalmazása a kiejtéstől eltérő helyesírású szavak lejegyzésében. A helyesírási készség fejlesztése. A *j* hang kétféle jelölésének megismerése, a hangűrtöltő *j* szerepének a feltárása.

A nyelvi tudatosság erősítése, a szövegalkotó készség fejlesztése. A rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak megismerése, használatuk tudatosítása. A magyar nyelvi ismeretek bővítése, az egyszerű és az összetett szavak megkülönböztetése.

A mondatfajták megismerése, megkülönböztetésük a mondat jelentése alapján. A mondat- és szövegalkotási készség fejlesztése. A mondatvégi írásjelek használatának tudatosítása.

Írás

Az írásképesség tervszerű fejlesztése. Az írás eszközszintű használatának megalapozása az írástechnika megszilárdításával, az alkotó, alkalmazó feladatok arányának növelésével. A hibák csökkentése, korrekciója, a tempó fejlesztése az egyéni sajátosságokhoz alkalmazkodva. Olvasható, tiszta, jó tempójú, tetszetős írás kialakítása. A készségfejlesztés összekapcsolása más anyanyelvi nevelési feladatok megvalósításával (beszédművelés, helyesírás, beszéd, olvasás fejlesztése stb.). Az írásszokások megerősítése, szükség esetén korrekciója.

A tanulási képesség fejlesztése

A könyvtárban való tájékozódás, könyvkölcsönzés megtanulása. Az információkereső technikák megalapozása.

Az ítéletképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az empátia, a beleélő képesség, a fantázia, az önismeret, az önkifejezés, a kreativitás fejlesztése. Erkölcsi értékek közvetítése, tudatosítása. A természettel és a társakkal, felnőttekkel szembeni humánus magatartásra nevelés.

Lehetséges irodalmi olvasmányok

Mondókák, kiszámolók, versek mondogatásra

Változatos ritmikai, zenei megformálású lírai művek (Petőfi Sándor, Arany János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes)

Magyar népmesék: láncmesék, varázsmesék, furfangos mesék (pl. *Az egynapos király*. Tréfás magyar népmesék. Szerk. Boldizsár Ildikó. Bp., Palatinus K., 2001. 144 p.), Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen. Muhi Andris és a pacák birodalma*. Verses meseregény. Váltl. utánn. Budapest, Magvető, 2003. 205 p.), más népek meséi (pl. *Hegyek, manók, tündérek*. Európai népek meséi. Szerk. Ballér Piroska. Budapest, Dinasztia, 2005. 176 p., *Ló a padláson*. Rokon népek meséi. Szerk. Tolnai Éva. Ill. Forró Ágnes. Kolozsvár, Tinivár, 2002. 142 p.)

Válogatások önálló olvasásra (pl. *Rövid mesék kisiskolásoknak 1–2. osztály*. Összeáll. Adamikné Jászó Anna. Bp., Dinasztia K., 1998. 53 p.; Gárdonyi Géza: *Állatmesék gyerekeknek*. Nagykovácsi, Püedlo Kvk., 2005. 120 p.)

Történetek a kisiskolás gyermekek mindennapi életéről (pl. Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem*. Ill. Réber László. 3.kiad. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 2004. 32 p. 23 cm)

Versek, történetek az ünnepekhez kapcsolódóan

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10	6
Olvasás, irodalom, írott szövegek megértése	150	135
Írás, íráshasználat, írott szövegek alkotása	20	18
Ismeretek az anyanyelvről	35	30
Helyesírás	33	30
A tanulási képesség fejlesztése	8	6
Ismétlés, összefoglalás, gyakorlás	50	45
Összesen:	306	270

Tematikai egység	Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása			Óra-keret 10–6
Előzetes ismeret, tevékenység	Beszédcértés, beszéd, helyes légzéstechnika, a nem verbális kommunikáció megértése, a kommunikációs helyzetnek megfelelő hangsúlyozás, beszédtempó, egyszerű szóbeli közlések megértése, a mindennapi kommunikáció alapformáinak önálló alkalmazása, 2-3 összefüggő mondat alkotása helyzetek, képek alapján.			
További feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (képi jelek, számok szóbeli megnevezése); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, szóbeli következtetés); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzelet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (részvétel drámajátékban különböző szerepekben); hon- és népismeret (A nyelvi és kulturális identitás alakulása); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (híres európai mesealakok); a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (örömmélmény, mozgáskoordináció, drámajáték).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a megfelelő hangképzés, beszédlevegzés és hangoztatás fejlesztése, helyesejtés, beszédhallás, beszéd: gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlésének fejlesztése, önálló szövegmondás (memoriter), a kifejező és mások számára érthető beszédközlés fejlesztése, az önbizalom, az önismeret fejlesztése, a nem verbális kommunikáció megértésének és alkalmazásának támogatása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hangok, hangkapcsolatok, szavak, szószerkezetek, mondatok és mondókák helyes ejtése	szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok; szóveges légzőgyakorlatok; a	Tanítói prezentáció, szemléltetés,	Dráma és tánc Életvitel és	

A beszéd fontosabb zenei eszközeinek (hangsúly, hangerő, hanglejtés, szünet, tempó) alkalmazása	magánhangzók, a mássalhangzók és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok; időtartam-gyakorlatok; nyelvtörők; szöveges kiejtési gyakorlatok; mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértési gyakorlatok; önismereti gyakorlatok; folyamatos beszéd; társalgási gyakorlatok; mozgásos játékok; utánpótlásjátékok; memóriafejlesztő gyakorlatok; fantáziagyakorlatok; improvizációs gyakorlatok; bábjáték; szerepjátékok; szövegmondás önállóan és közösen; szövegértelmezés; szómagyarázat; nyelvhelyességi gyakorlatok: mintautánzás, nyelvi helyesbítés	magyarázat, kérdezés, tanulói tevékenységek gyakorlatok megszervezése, drámapedagógiai módszerek, kooperatív tanulásszervezés, verbális értékelés	gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Informatika Természet- és társadalom-ismeret	
A beszédet kísérő nem nyelvi jelek (arcjáték, tekintet, mozdulatok, testtartás, térközsabályozás) használata				
A társalgás illemtana				
Történetmesélés élmény, olvasmány, film, képzelet alapján				
A telefonálás illemtana				
Egy mese dramatizálásának előkészítése				
Fogalmak	(tapasztalati úton történő megfigyeléssel) tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, térkihasználás, szereplő, párbeszéd, jelmez, a társalgás illemszabályai, a telefonálás illemszabályai			

Tematikai egység	Olvasás, irodalom, írott szövegek megértése	Óra-keret 135–150
Előzetes ismeret, tevékenység	A kis és nagy nyomtatott betűk ismeretében egyszerű (3-4 mondatos) szöveg hangos felolvasása, helyes hangképzés, tanítói segítséggel az olvasási hibák javítása, némán 3-4 mondatból álló, ismert szavakat tartalmazó rövid szöveg elolvasása, néhány vers, mondóka utánmondása (memoriter)	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (betűk a számítógépen); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció, a saját olvasási teljesítmény önálló értékelése); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, segítőkészség); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formaérzék, kreativitás). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek felismerése, megbeszélése); hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása); környezettudatosságra nevelés (megfigyelés, kísérletezés); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékosság). Tantárgyi fejlesztési feladatok: a kifejező, hangos olvasás és a csendes néma olvasás (szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása) folyamatos fejlesztése a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével, az aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben, a véleménynyilvánítás képességének fejlesztése, emlékezetfejlesztés, kreativitásfejlesztés, a különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az olvasástechnika megszilárdítása, a hangos olvasás gyakorlása, a felolvasás képességének megalapozása	hangos olvasás (hosszabb, nehezebb szavak, szópiramisok olvasása; a szövegek pontos olvasása, az írásképtől eltérő hangkapcsolatok olvasása); több szóból álló szószerkezetek olvasása; hosszabb mondatok szólamokban való olvasása előzetes jelölés és gyakorlás után; a beszélő szándékának érzékeltetése helyes hanglejtéssel kijelentő és kérdő mondatok olvasásakor; szövegrészletek, szövegek felolvasása felkészülés után; ismeretek, tapasztalatok, élmények összegyűjtése; a tanítói bemutató olvasás figyelmes hallgatása; a szöveg által keltett érzelmek kifejezése (rajzzal, mozgással, metakommunikációval, szóban stb.); ismeretlen, illetve ritkán használt szavak, kifejezések, szólások, közmondások értelmezése; szövegértési gyakorlatok: feladatmegoldás, visszakeresés, újraolvasás, tájékozódás a szövegben; a mű témájának, eseményeinek, szereplőinek megállapítása; jóslás; a művészi nyelvhasználat megfigyelése; a történet megváltoztatása; az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása; véleményalkotás a szereplők viselkedésével, magatartásával kapcsolatban, következtetés tulajdonságaikra (jó és rossz tulajdonságok, cselekedetek megkülönböztetése); kérdések megfogalmazása, alternatív	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, tanulói tevékenységek gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés	Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra Ének-zene Dráma és tánc Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika	
Az értő olvasás gyakorlása, fejlesztése, a szövegértés magasabb szintjeinek megalapozása				
Irodalmi ismeretek nyújtása, esztétikai, erkölcsi értékek közvetítése				
Az olvasmányok: a magyar népköltészetből és más népek irodalmából vett népköltészeti alkotások (népmesék: állatmesék, láncmesék, tündérmesék, <i>tréfás mesék</i> stb.; <i>mondák</i> , közmondások, szólások, találós kérdések, köszöntők, népköltések) és műköltészeti alkotások (mesék, elbeszélések, <i>meseregényrészletek</i> , verses mesék, versek, klasszikus és kortárs magyar és külföldi írók, költők tollából); rövid terjedelmű, egyszerű szerkezetű ismeretterjesztő szövegek: elbeszélések és leírások				
A szövegek témái: a mesék világa és a reális világ; a természet, természeti jelenségek, ember és				

természet, állatok, növények; emberi kapcsolatok, viszonyok, élethelyzetek, konfliktusok	megoldások keresése és eljátszása a művekben ábrázolt helyzetekkel, problémákkal kapcsolatban; az olvasottak összefoglalása, reprodukálása: felolvasás, bábozás, dramatizálás, rögtönzés, vizuális megjelenítés, tartalommondás, stb.; a versek hangulatának, képeinek felismerése, a költői képek, kifejezések értelmezése az egyéni asszociációk segítségével; a versek ritmusának érzékeltetése kopogással, mozgással, gesztusokkal; verstanulás, versmondás, mimetizálás; reflektálás az olvasás, megértés, gondolkodás folyamatára; egyéni olvasmányélmények megosztása			
Fogalmak	alapvető irodalmi ismeretek tapasztalati úton való megismerése: népköltészet, műköltészet; mesefajták, humor a mesében, <i>mesebelí szereplők, tárgyak, varázseszközök; mesekezdés, mesebefejezés; főszereplők, mellékszereplők</i> ; mese és valóság különbsége; költői kép, ismétlődés, <i>kulcsszó, kulcskifejezés, vázlat</i> ; a mindennapi élettel, élethelyzetekkel, a kulturált viselkedéssel, egészséges táplálkozással, életmóddal, természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos elemi ismeretek			

Tematikai egység	Írás, íráshasználat, írott szövegek alkotása	Óra-keret 20–18
Előzetes ismeret, tevékenység	Tájékozódás a vonalrendszerben tanítói segítséggel, az írott kis- és nagybetűk, valamint a leggyakoribb írásjelek ismeretében olvasható írás (betűk és azok kapcsolása felismerhető), kevés hibával 6-7 szót vagy legfeljebb 6-7 szóból álló rövid mondatot lemásolása, hibák javítása tanítói segítséggel.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek, összefüggések értelmezése); természettudományos kompetencia (tájékozódás, következtetés); a hatékony, önálló tanulás (következtetés, mintakövetés, kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, empátia); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (önkifejezés szóban, vizuálisan, mozgással). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (az olvasmányok hatásának felismerése, megnevezése), hon- és népismeret (ismerkedés a magyar kultúrával); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (más népek meséi, gyermektörténetei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (véleményformálás); környezettudatosságra nevelés (környezeti tapasztalatok szóbeli megfogalmazása); a tanulás tanítása (elemzés, lényegkiemelés, figyelem, befogadás); testi és lelki egészség (figyelem, örömmélmény). Tantárgyi fejlesztési feladatok: az eszközszintű íráshasználat fokozatos továbbfejlesztése, szövegértés, írás, helyesírás, önismeret, önkifejezés, a saját érzelmek, gondolatok, tapasztalatok megfogalmazása, finom motoros készségek fejlesztése, ritmusérzék, mozgáskoordináció, mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás, különböző szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkesztési szempontból, a szöveg tagolásának gyakorlása, rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az írott kis- és nagybetűk alakítása és kapcsolása betűcsoportonként Az íráskészség fejlesztése, az eszközszintű íráshasználat fokozatos megalapozása. Az írásanyag elhelyezése, az írásszokások fejlesztése Az írásfeladatok tartalma: a beszédművelés, beszédfejlesztés, olvasás, irodalmi, anyanyelvi nevelés és a helyesírási ismeretszerzés témái.	a kis- és nagybetűk alakításának és kapcsolásának gyakorlása csoportonként; szavak, szó szerkezetek, mondatok, szövegek másolása; írás diktálás után és emlékeztetből, szógyűjtés, szavak csoportosítása; szavak, szó szerkezetek, mondatok kiegészítése; szó-, szó szerkezet- és mondatalkotás; válasz kérdésre; mondatok átalakítása, bővítése, kapcsolása; összefüggő mondatok alkotása képről, képsorról, olvasmányról; mese, vers, saját könyv írása; önellenőrzés, javítás írástechnikai, helyesírási és tartalmi szempontból	Tanítói prezentáció, szemléltetés, magyarázat, kérdezés, tanulói tevékenységek gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés	Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés és sport Informatika	
Fogalmak	kisbetű, nagybetű; <i>a szöveg képe</i> , margó			

Tematikai egység	Ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 30–35
Előzetes ismeret, tevékenység	Beszéd, beszédértés, a mondathangsúly, tempó megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása, a szöveg, a mondat, a szó, a hang kifejezések használata a szövegekkel végzett gyakorlatokban	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (kötőszavak megértése, alkalmazása, következtetések); természettudományos kompetencia (ismert természeti, környezeti jelenségek megnevezése), a hatékony, önálló tanulás (elemző készség, a saját írás megfigyelése), szociális kompetencia (a nyelvi formák hatásának felfogása), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (szöveg hangoztatása, nyelvi kreativitás, formaérzék, ritmusérzék, nyelvi játékosság). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (szókincsfejlesztés); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségre utaló fogalmak, szavak, kifejezések értelmezése, szinonimák keresése); a tanulás tanítása (elemzés, lényegkiemelés, értelmezés); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, nyelvi kreativitás, játékosság); felkészülés a felnőttélet szerepeire (kapcsolattartói nyelvi formák alkalmazása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján (pl. hang, szó, mondat; rövid és hosszú hangok, magán- és mássalhangzók), az aktív és a passzív szókincs folyamatos bővítése, szókincsgyakorlatok, problémamegoldó gondolkodás, az elemzés és az összefüggések meglátásának képessége.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A magyar ábécé	írástechnikai gyakorlatok, a rendezett	Tanítói	Dráma és	
A betűrend	írásképpel kapcsolatos gyakorlatok,	prezentáció,	tánc	
A magánhangzók	ábécéhasználat; szótagolás; írott	szemléltetés,	Természet-	
A mássalhangzók	szöveg megértése; másolás; a tanult	magyarázat,	és társada	
A szóelemek: a szótó és a toldalékok	helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés;	kérdezés, tanulói	lomisme-	
Az egyszerű és az összetett szavak	emlékeztetőből való írás; szó- és mondatkiegészítés; szó- és mondatátalakítás; mondat- és szövegalkotás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka;	gyakorlatok megszervezése, verbális értékelés, drámapedagógiai módszerek; kooperatív tanulásszervezés	ret Vizuális kultúra	
A szavak jelentése a mondatokban				
A rokon értelmű szavak				
Az ellentétes jelentésű szavak				
A mondatok jelentése				
A mondatfajták (<i>kijelentő mondat, kérdő mondat, felkiáltó mondat, felszólító mondat, óhajtó mondat</i>)	csopontosítás; hibakeresés és -javítás; tollbamondás; ismerkedés a helyesírási szótárral			
Fogalmak	hang, betű; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű betű, magánhangzó, mássalhangzó; ábécé; rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, rövid mássalhangzó, hosszú mássalhangzó, <i>szóelem</i> , szótó, toldalék, előhangzó, egyszerű szó, összetett szó, <i>előtag, utótag</i> , (tapasztalati úton való megismeréssel) a szavak jelentése, rokon értelmű szó, ellentétes jelentésű szó, <i>kijelentő mondat, kérdő mondat, felkiáltó mondat, felszólító mondat, óhajtó mondat</i> ; közmondás, szólás			

Tematikai egység	Helyesírás	Óra-keret 30–33
Előzetes ismeret, tevékenység	Beszédértés, helyesejtés, rövid és hosszú magánhangzó, rövid és hosszú mássalhangzó, szöveg hangoztatása, szó, szótag, szótagolás (fonématudat), szókincs, a magyar abc, betűrend, a szöveget mondatokra, a mondatot szavakra, a szavakat szótagokra és hangokra bontás képessége, szavak, szószerkezetek, mondatok másolása, a tanító által kijelölt szóanyag hallás utáni helyes lejegyzése, helyesírási hibáik javítása tanítói segítséggel.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (beszédhallás); matematikai kompetencia (jelek, számok mintakövető írása); természettudományos kompetencia (a lakókörnyezet jellemző természeti elnevezéseinek írása); a hatékony, önálló tanulás (normakövetés, hibajavítási képesség); szociális és állampolgári kompetencia (képesség az önkorrekcióra); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formakövetés, ritmusérzék). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (megfigyelőképesség, összpontosítás), hon- és népismeret (nyelvi identitás); a tanulás tanítása (szabálykövetés, segédeszközök használata); testi és lelki egészség (beszédhallás, mozgáskoordináció, finommozgások); felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszédhallás, a mozgáskoordináció fejlesztése, helyesejtés, szövegértés, nyelvhelyesség, kézikönyvhasználat, a kiejtés és az írás megfelelésének, illetve különbözőségének a megfigyelése, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
A betűrendbe sorolás szabályai A magánhangzók helyesírása a szavakban (o–ő, ő–ő, i–í, u–ú, ü–ű) A mássalhangzók helyesírása a szavakban (rövid és hosszú mássalhangzók) A szótagolás Az egyszerű szavak elválasztása A toldalékos szavak helyesírása (-ban, -ben, -ba, -be, -ból, -ból, -tól, -től, -ról, -ről, -höz, -hez, -höz, -szor, -szer, -ször, -ig) A kiejtéstől eltérő helyesírású betűkapcsolatok helyes olvasása és helyesírásuk tudatosítása (-tj, -tyj, -dj, -gyj, -lj, -llj, -nj, -nyj, -tsz, -dsz, -gysz, -ts, -gys, -ds, -dt). A szóelemzés alkalmazása a kiejtéstől eltérő helyesírású szavak lejegyzésében A mássalhangzó-rövidülés a kiejtésben A j és az ly a szótőben A j a toldalékokban A hangűrtöltő j l) A mondatvégi írásjelek használata	kiejtési gyakorlatok, szótagolás, másolás, szóalakelemzés, szógyűjtés, helyesírási elemzés, mondatalkotás, szóalakok csoportosítása, szótárhasználat, szóalak-kiegészítés, emlékezetből írás, írás tollbamondással	Hangoztatás, tollbamondás, magyarázat, szemléltetés, hibajavítás, verbális értékelés	Dráma és tánc Természet- és társadalomismeret Vizuális kultúra Informatika	
Fogalmak	ábécé, a betűrendbe sorolás szabályai, helyesírási szótár, szabályzat, rövid magánhangzó, hosszú mássalhangzó, elválasztás, szótag; másképpen ejtjük, másképpen írjuk			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret
Előzetes ismeret, tevékenység	ábécé, betűrend, könyv, könyvtár, gyermeklap, induktív gondolkodás, deduktív gondolkodás, a füzetvezetés normáinak ismerete, alkalmazása, önálló tájékozódás a saját tankönyvekben, az iskolai vagy a helyi könyvtár meglátogatása	8-6
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: könyvtár	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek megértése, alkalmazása, logikai kapcsolatok felismerése, alkalmazása); természettudományos kompetencia (természeti jelenségek egyszerű értelmezése); digitális kompetencia (ismerkedés a számítógéppel); a hatékony, önálló tanulás (saját tudásszerzési lehetőségeinek megnevezése); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (ritmusérzék, formaérzék).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek megnevezése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (kulturális identitás, magyar és más szerzők megkülönböztetése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vitakészség, véleményalkotás); gazdasági nevelés (saját könyvek, tárgyak, a könyvtári könyvek kímélése), környezettudatosságra nevelés (tájékozódás a szűkebb természeti és épített környezetben); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (időbeosztás, szabadidő); felkészülés a felnőttélet szerepeire (választási képesség, könyv- és folyóiratok böngésző és figyelmes olvasása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: az önálló feladatvégzés egyes megalapozott lépéseinek továbbfejlesztése, (pl. kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, könyvtárhasználat, gyermeklexikonok).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Könyv- és könyvtárhasználat Osztálykönyvtár létrehozása Újságok, folyóiratok olvasása	könyvtárlátogatás, tájékozódás a könyvtárban és a könyvekben, könyvek kölcsönzése; feladatvégzés a könyvekkel kapcsolatban, pl. válogatás, csoportosítás, tájékozódás; osztálykönyvtár létrehozása, használata; szóbeli élménybeszámoló az olvasmány- és filmélményekről, újságolvasás, szövegértelmezés	Tájékoztatás, magyarázat, szemléltetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), megbeszélés, beszélgetés	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra Informatika	
Fogalmak	kölcsönzés, újság, folyóirat			

A fejlődés várható eredményei	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló törekszik a helyes légzéstechnika alkalmazására. Igyekszik, hogy a szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat, rövidebb szövegeket megfelelő tempóban, megfelelő hangerővel és hangsúlyozással tudja felolvasni és utánmondással hangoztatni. Megérti az egyszerű szóbeli közléseket. Ismeri a mindennapi kommunikáció alapformáit, és alkalmazza őket pl. telefonálás közben. Megfelelően alkalmazza és értelmezi a nem nyelvi jeleket a gyakorolt kommunikációs helyzetekben. Tud 3-4 összefüggő mondatot alkotni szóban képek, élmény, film és olvasmány alapján. Aktívan részt vesz a drámajátékban és a szerepjátékokban. Olvasás, irodalom A tanuló fel tud olvasni 4-5 mondatos ismert szöveget előzetes felkészülés, gyakorlás után lassú folyamatossággal (többszörre szólamokban). Tisztán ejti a hangokat, jól érzékelteti a hangok időtartamát. Olvasás közben kevés hibát követ el. Hibáit tanítója segítségével javítja pl. minta alapján. Bizonyítja, az egyéni sajátosságaihoz igazodva, a feldolgozott olvasmányok megértését egyszerű feladatok megoldásával szóban, írásban vagy egyéb módon (pl. rajzzal, cselekvéssel). Megnevezi a szereplőket, a fontosabb eseményeket, sorrendjüket, a helyszíneket a tanító vagy a társak segítségével. Tud memoritereként néhány verset önállóan és/vagy utánmondással. Írás A tanuló füzeté tiszta, rendezett; írása olvasható. Legalább 12 betűt ír percenként. Másol írott és nyomtatott szövegről 2-3 percig folyamatosan. Ír szavakat, legfeljebb néhány rövid mondatot látó-halló tollbamondással, illetve emlékezetből, kép alapján. Írás közben kevés hibát követ el. Tanítói segítséggel tudja a hibáit javítani. Írott szövegek megértése és alkotása A tanuló bizonyítja – az egyéni sajátosságainak megfelelően – a feldolgozott irodalmi és rövid ismeretterjesztő szövegek megértését egyszerű feladatok megoldásával szóban, írásban vagy egyéb módon (pl. rajzzal, cselekvéssel). Tud képeslapot írni tanítói segítséggel. Alkot két-három mondatos szöveget élmény, kép vagy olvasmány alapján. Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás A tanuló megkülönbözteti a magánhangzókat és a mássalhangzókat. Ismeri a magyar ábécét, és – kevés hibával – alkalmazza a betűrendet. Megkülönbözteti az egyjegyű, a kétjegyű mássalhangzókat, ismerje a
--------------------------------------	--

	<i>dzs</i> hangot és betűt. Tudja a szavakat – kevés hibával – szóelemekre bontani. Helyesen alkalmazza a szóbeli közléseiben és az írásbeli mondatalkotáskor a <i>-ban, -ben, -ba, -be</i> toldalékokat. Képes az egyszerű és az összetett szavak megkülönböztetésére. Fölismeri a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavakat, alkalmazza őket a mondat- és szövegalkotásban. Ismeri a kijelentő, a kérdő, a felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatot, alkalmazza ezeket a kommunikációs helyzetgyakorlatokban. Tanulási képesség A tanuló képes a könyvtárban önállóan könyvet kölcsönözni, egyszerűbb feladatokat elvégezni a könyvekkel kapcsolatban. Ismer néhány gyermekújságot.
--	--

3. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

A kulturált, mások számára is érthető élőszóbeli megnyilatkozás fejlesztése, az önismeret erősítése. Törekvés a mondat- és szövegfonetikai eszközök tudatos alkalmazására. A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése a drámajátékkal. Mese feldolgozása a drámajáték eszközeivel. A memória, a mozgáskultúra, az utánpótlásfejlesztés továbbfejlesztése. Változatos dramatikus formák kipróbálása.

A mindennapi kommunikációs helyzetekkel kapcsolatos megfigyelések bővítése. Az ezekhez kapcsolódó egyszerűbb nyelvi fordulatok elsajátítása. Az együttműködő társas magatartás formálása.

Az írásbeli szövegalkotás megalapozása a szóbeli fogalmazási készség fejlesztésével.

Olvasás, szövegértés

Az olvasás, a könyvek iránti érdeklődés fenntartása; rendszeres olvasóvá nevelés az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Az olvasástechnika differenciált fejlesztése, az egyéni hibák kiküszöbölése, korrekciója; a szövegű, folyamatos, értelmes hangos olvasás kialakítása. A kifejező olvasás megalapozása. A néma olvasás technikájának és a szó szerinti megértésnek a fejlesztése. Az interpretáló olvasás fejlesztése, a kritikai és kreatív olvasás, a tanulási képesség további alapozása. Ismeretek közvetítése a természeti és a társadalmi környezettel, emberi élethelyzetekkel, viszonyokkal, magatartással, személyiségértékekkel kapcsolatban.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

A műélvezet iránti igény és fogékonyság, az aktív befogadás fejlesztése. Különböző esztétikai minőségek megtapasztalása irodalmi, valamint más művészeti alkotásokban (szép, csúnya, humoros stb.). Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismertetése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása (mesefajták, elbeszélés, népdal, jelenet, próba, meseregény, hasonlat, ismétlés).

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A nyelvi tudatosság fokozása. A szófajok rendszerére vonatkozó alapvető ismeretek feltárása. A főnév jelentésének, fajtáinak, toldalékolásának, helyesírásának, szövegbeli szerepének és használatának a megismerése. Az ige jelentésének, ragozásának, a főbb igeidőknek, helyesírásának, szövegbeli szerepének és használatának megismerése. Az igeekötős ige jelentésének és helyesírásuknak a megfigyelése. A melléknév jelentésének, toldalékolhatóságának, helyesírásának, szövegbeli szerepének a feltárása, az ismeretek alkalmazása. A számnév jelentésének, toldalékolhatóságának, szövegbeli szerepének a feltárása, a számnevek betűvel való lejegyzése, a keltezés helyesírási szabályainak a megismerése és alkalmazása.

Írás

Az íráskészség továbbfejlesztése, az írástechnika automatizálása. Az írás eszközi használatát lehetővé tevő írástempó elérése. A figyelem megosztásának fejlesztése. Olvasható, rendezett, tiszta, tetszetős és gazdaságos egyéni írás kialakítása. Az írástechnikai hibák csökkentése, korrekciója, figyelemmel az egyéni sajátosságokra. A helyes írásszokások megerősítése. Az íráshoz kapcsolható egyéb nyelvhasználati képességek fejlesztése.

Írott szöveg megértése, alkotása

A szövegértő olvasás továbbfejlesztése. A különböző típusú szövegek elemzési szempontjainak és műveleteinek megtapasztalása; a szövegértési, -értelmezési műveletek önálló alkalmazásának a megalapozása.

Általános fogalmazási ismeretek elsajátítása és alkalmazásuk a fogalmazás előkészítésekor. Ösztönzés a kreatív, önkifejező írásra. Az elbeszélés műfaji jellemzőinek a megismerése és alkalmazásuk a szövegalkotási gyakorlatokban. A párbeszéd jellemzőinek és lejegyzési szabályainak a megismerése.

A tanulási képesség fejlesztése

A könyv- és könyvtárhasználati ismeretek bővítése. Önálló tájékozódás a könyvtárban. Az anyaggyűjtés módjainak a megismerése és tudatos kiválasztása. Az információszerzés alapvető technikáinak a megismerése.

Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

A véleménynyilvánítás egyszerűbb formáinak az alkalmazása. Az udvarias vitatkozás viselkedési szabályainak a megismerése. Az empátia, a fantázia, az önismeret, az önkifejezés és az alkotóképesség fejlesztése.

Lehetséges irodalmi olvasmányok

Változatos ritmikai, zenei megformálású lírai művek (Petőfi Sándor, Arany János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes) Magyar népmesék: láncmesék, varázsmesék, furfangos mesék (pl. *Az álomlátó fiú. Furfangos magyar népmesék.* Vál. Boldizsár Ildikó, ill. Keresztes Dóra. Bp., Új Palatinus Könyvesház, 2002. 122 p.)

Berze Nagy János: *A macskakisasszony. Baranyai népmesék.* Ill. Marton Magda. Bp., Magyar Mercurius K., 2000. 102 p., (Klasszikus Magyar Mesék.)

Állatmesék, verses mesék (pl. Csukás István: *Mirr-Murr kalandjai.* Ill. Cakó Ferenc. Bp., Móra Kvk., 1995. 95 p.; Kormos István: *Az égigérő fa.* Bp., Osiris K., 2003. 160 p.)

Más népek meséi (pl. Dobsinsky, Pavol: *A világhódító lovag.* Szlovák népmesék. Fulla, Ludovit. Pozsony, Kalligram K.; *Kalandozások Artus király birodalmában.* Tíz tréfás angol mese. Szerk. Kövesdi János, ford. Csicsatko Pál, ill. Kopócs Tibor. Törökbálint, Yurtha Könyvműhely, 1998. 85 p.)

Válogatások önálló olvasásra (pl. Csukás István – Sajdik Ferenc: *A Nagy Ho-ho-ho-horgász télen.* Bp., Gesta Kvk., 1999. 78 p.; Bodó Béla: *Brumi Mackóvárosban.* Bp., Holnap K., 2001. 167.)

Történetek a kisiskolás gyermekek mindennapi életéről (pl. Móra Ferenc: *Az égbelátó.* 2. kiad. Bp. Móra Kvk., 2003. 60 p.; Fehér Klára: *Én sose kapok levelet.* Ill. Demjén Zsuzsa. Bp., Ciceró Könyvstúdió, 2002. 97 p.; Janikovszky Éva: *Felelj szépen, ha kérdeznek!* Ill. Réber László. 4. kiad. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 2004. 36 p.)

Klasszikusok fiataloknak [pl. Grimm meséi. 1. köt. *A rettenthetetlen herceg és más mesék.* Ford. Tóth-Kása Otília, ill. Maria Pascual. Szeged, Novum Kft., 1996. 50 p. (Drágakő sorozat.); Čapek, Karel: *Dásenka avagy Egy kölyökkutya élete.* Budapest, Ab Ovo, 2004. 99 p.; Andersen, Hans Christian: *Nagy mesekönyv.* Ill. Székely Éva. 2.kiad. Bp., Esély Mozaik K., 2000. 309 p.]

Versek, történetek az ünnepekhez kapcsolódóan

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása	6	4
Olvasás, irodalom	125	115
Írás, íráshasználat	12	8
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	12	8
Írásbeli szövegek megértés és alkotása	25	23
Ismeretek az anyanyelvről	35	30
Helyesírás	25	20
A tanulási képesség fejlesztése	3	2
Az ítéloképesség fejlesztése	6	4
Ismétlés, összefoglalás, gyakorlás	57	56
Összesen:	306	270

3. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 6–4
Előzetes ismeret, tevékenység	A helyes légzéstechnika alkalmazása, törekvés a szavak, szó szerkezetek, mondatok, rövidebb szövegek megfelelő tempójú, megfelelő hangerejű, hangsúlyú felolvasása hangoztatása utánmondással, egyszerű szóbeli közlések megértése, a mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása, a nem nyelvi jelek megértése és alkalmazása a gyakorolt kommunikációs helyzetekben, 3-4 összefüggő mondat alkotása szóban kép, élmény, film, olvasmány alapján, aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékokban.	

További feltételek	személyi				
	tárgyi				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (képi jelek, számok szóbeli megnevezése); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, szóbeli következtetés); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet, szóbeli meggyőzés); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció, a hangzás változatainak változatai, ezek értelmezése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzelet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (részvétel drámajátékban különböző szerepekben); hon- és népismeret (a nyelvi és kulturális identitás alakulása); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (híres európai mesealakok); a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (örömmélmény, mozgáskoordináció, drámajáték).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése, helyesejtés, a kifejező és mások számára érthető beszéd fejlesztése, gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlési képességének fejlesztése, a nem verbális kommunikáció (pl. a testbeszéd) alkalmazásának és megértésének fejlesztése, önismeret.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Mondatok, mondókák, rövidebb versek helyes ejtése	szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok; szöveges légzőgyakorlatok; a magánhangzókkal, a mássalhangzókkal és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartamgyakorlatok; nyelvtörők; szöveges kiejtési gyakorlatok; mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértési gyakorlatok; önismereti gyakorlatok; folyamatos beszéd; társalgási gyakorlatok; mozgásos játékok; utánpótlásjátékok; memóriafejlesztő gyakorlatok; fantáziagyakorlatok; improvizációs gyakorlatok; bábjáték; szerepjátékok; szövegmondás önállóan és közösen; szövegértelmezés; szómagyarázat; nyelvhelyességi gyakorlatok: mintaelemzés, mintautáztatás, nyelvi helyesbítés	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, verbális értékelés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka)	Vizuális kultúra Dráma és tánc Testnevelés és sport Informatika		
A beszéd fontosabb zenei eszközeinek (hangsúly, hangerő, hanglejtés, szünet, tempó) alkalmazása					
A beszédet kísérő nem nyelvi jelek (arcjáték, tekintet, mozdulatok, testtartás, térközsabályozás) használata					
Egy mese dramatizálásának előkészítése					
Fogalmak	(tapasztalati úton történő megismeréssel) <i>kiejtési jelek</i> , arckifejezés, testtartás				

Tematikai egység	Olvasás, irodalom	Óra-keret 125–115
Előzetes ismeret, tevékenység	4-5 mondatos ismert szöveg elolvasása előzetes felkészülés, gyakorlás után lassú folyamatossággal (szólamokban), hangok tiszta ejtése, a hangok időtartamának érzékeltetése, olvasási hibák javítása pl. minta alapján, az egyéni sajátosságok alapján a feldolgozott olvasmányok megértésének bizonyítása egyszerű feladatok megoldásával szóban, írásban vagy egyéb módon (pl. rajzzal, cselekvéssel), a szereplők, a fontosabb események, sorrendjük, a helyszínek a megnevezése a tanító vagy a társak segítségével, verset utánmondással (memoriter)	
További feltételek	Személyi	
	Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (betűk a számítógépen, tájékozódás mese-honlapokon, hangos könyvek hallgatása); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció, a saját olvasási élmény önálló értékelése); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, irodalmi szereplők döntéseinek indoklása, értelmezése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formaérzék, kreativitás, élmény).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek felismerése, megbeszélése); hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás, ismerkedés a magyar nyelvű irodalommal, a saját kultúra megbecsülése); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása, más kultúrájú gyermekorsók átélése); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségek megfigyelése, csoportosítása, tájélmény, természeti élmény megfogalmazása); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet, elemzés, lényegkiemelés, szerkezeti sajátosságok megfigyelése); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékoság).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, hangos olvasás, véleménynyilvánítás, élmények megfogalmazása, kreativitás, az olvasási folyamat a továbbfejlesztése, a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével, a különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban, a szó szerinti jelentés megértésének támogatása, az aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben, az önálló olvasás fejlesztése, a fontosabb gondolatok kiemelése, egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás), tapasztalatszerzés szövegek dramatizálásában, az önálló véleményformálás képességének fejlesztése (az olvasott szövegekben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A magyar népköltészet és műköltészet prózai és verses alkotásai; klasszikus és kortárs írók művei; szemelvények más népek irodalmából; népmesék, népmondák, legendák, népdalok, közmondások, szólások, műmesék, elbeszélések, versek, regényrészletek olvasása	hangos olvasás; mondat- és szövegolvasás helyes hangsúlyozással, hanglejtéssel, szünettartással előzetes jelölés után és nélkül; a szöveg hangulatát, a szereplők érzelmeit kifejező olvasás; szövegrészletek, rövid szövegek felolvasása felkészülés után; az előzetes ismeretek, élmények összegyűjtése; jóslás; kérdések megfogalmazása; a tanítói bemutató olvasás belefeledkező hallgatása, követése; néma olvasás; a spontán reflexiók, érzelmi reakciók kifejezése, megosztása; ismeretlen szavak, kifejezések értelmezése,	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, az értelmező hangos olvasás és az önálló csendes olvasás folyamatos gyakoroltatása, a nyelvi eszközök és a jelentés	Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészetek Ember és társadalom Ember a természetben	
A szövegek témái: a mesék világa és a valóságos világ: a természet, ember és természet viszonya, emberi élethelyzetek, kiemelkedő személyiségek és események a magyar történelemből, sorsok, kapcsolatok, személyiségértékek				

Rövid terjedelmű, egyszerű ismeretterjesztő szövegek, valamint a mindennapi írásbeliség szövegtípusai: publicisztikai és közvetlen gyakorlati célú szövegek (hír, hirdetés, <i>riport</i> ; <i>használati utasítás</i> , játékleírás stb.)		jelentésük kitalálása a szövegösszefüggésből; a szövegértés műveleteinek alkalmazása; a történet elbeszélőjének azonosítása; a szereplők megnevezése, csoportosítása, cselekedeteik, tulajdonságaik, érzelmeik megfigyelése; a szereplők jellemzése; az események idejének, időrendjének megfigyelése, ok-okozati összefüggések feltárása, a műfaji jellemzők felismerése; tájékozódás a szövegben, lényegkiemelés aláhúzással, kulcsszavak, kulcskifejezések keresésével, tömörítéssel, a mű tagolása, vázlatkészítés kiegészítéssel és/vagy önállóan; a művészi nyelv eszközeinek felismerése, értelmezése; az olvasottak reprodukálása; mesék ismétlődő motívumainak, néhány alapvető irodalmi téma (család, szülői szeretet, barátság, segítőkészség, hazaszeretet stb.) felfedeztetése; kapcsolatteremtés az egyéni élményekkel, valamint a különböző olvasmányok között: összehasonlításuk, véleményalkotás; szólások, közmondások gyűjtése, értelmezése az olvasottakkal kapcsolatban; versek hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése, a vers beszélőjének azonosítása; a vers szerkezetének vizsgálata, a verszene érzékeltetése; versolvasás, versmondás, versírás; reflektálás az olvasás, megértés folyamatára; könyv- és könyvtárhasználat; az egyéni olvasmányélmények megosztása; együttműködés a csoporttársakkal	összefüggésének megtapasztalása szépirodalmi és nem szépirodalmi olvasmányokban tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka, verbális értékelés)	
A szövegek témái: természeti jelenségek, növények, állatok, emberek élete régen és ma, mesterségek, foglalkozások, kiemelkedő hazai tájak, városok, emberi viszonyok, törekvések				
Az olvasási készség fejlesztése, a felolvasás gyakorlása				
Az szövegértő, interpretáló olvasás fejlesztése. A kritikai és kreatív olvasás megalapozása				
Fogalmak	szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, mesefajták, mellékszereplők, <i>jelenet</i> , <i>próba</i> , meseszámok, mesei fordulatok, <i>legenda</i> , monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény, <i>hasonlat</i> , ismétlés, <i>a történet elbeszélője</i> , <i>a vers beszélője</i> ; a mindennapi élettel, emberi élethelyzetekkel, hazánk történetével és tájaival, a természet- és környezetvédelemmel, egészséges életmóddal kapcsolatos elemi ismeretek			
Tematikai egység	Írás, íráshasználat			Óra-keret 12–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Tiszta, rendezett füzetvezetés, olvasható kézírás, írástempó (legalább 12 betű percenként), írott és nyomtatott szöveg 2-3 perces folyamatos másolása, szavakat, legfeljebb néhány rövid mondat látó-halló tollbamondás után, illetve emlékezetből, kép alapján történő írása, kevés hibával, hibajavítás tanítói segítséggel.			
További feltételek	Személyi Tárgyi			

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek összefüggéseinek értelmezése); természettudományos kompetencia (tájékozódás, következtetés); a hatékony, önálló tanulás (következtetés, mintakövetés, kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, empátia); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (önkifejezés írásban, vizuálisan, mozgással).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (az olvasmányok hatásának felismerése, megnevezése), hon- és népismeret (ismerkedés a magyar kultúrával); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (más népek meséi, gyermektörténetei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (véleményformálás); környezettudatosságra nevelés (környezeti tapasztalatok rövid írásos, rajzos megfogalmazása); a tanulás tanítása (elemzés, lényegkiemelés, figyelem, befogadás); testi és lelki egészség (figyelem, önkifejezés, örömmélmény).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, szövegalkotás: mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával, önismeret, felkészítés különböző szövegminták megfigyelésére (műfaji és szövegszerkesztési szempontból), felkészítés rövid szövegek alkotására (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés), az önkifejezés és kreativitás támogatása, fejlesztése (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok), gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezésének fejlesztése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában, az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjai, (gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből, tanári irányítással, csoportosan és önállóan).				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az írás automatizálása, az íráskészség, írástempó fejlesztése		szó-, mondat- és szövegírás másolással, tollbamondással és emlékeztetből; tempófejlesztő gyakorlatok: másolás időre, azonos szöveg tollbamondása egyre rövidebb idő alatt; szósorok, szócsaládok, bővülő mondatok írása; az írás önálló alkalmazása feladatmegoldás során (szógyűjtés, szavak csoportosítása, rendezése, szó szerkezetek, mondatok, szöveg kiegészítése, mondatok átalakítása, bővítése, kapcsolása); mondat-, illetve szövegalkotás az olvasmányok, beszélgetések témájával kapcsolatban; mese, vers, saját könyv írása; önellenőrzés; a hibák javítása	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, az eszközszintű íráshasználat fokozatos fejlesztése, a szöveg tagolásának gyakorlása, szövegek megfigyelése, megbeszélése adott szempontokból, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka, verbális értékelés)	Testnevelés és sport, Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Az írás eszközként való alkalmazása különböző feladatok megoldása során. Gazdaságos írásszokások kialakítása					
Az önálló írásmunkák elrendezése. Az egyéni írás kialakulásának elősegítése, támogatása					
Az írásfeladatok tartalma: az olvasás, a beszédművelés, a szóbeli és írásbeli kommunikáció, az anyanyelv tanulásának témái					
Fogalmak	a szöveg képe				

Tematikai egység	Szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 12–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Helyes légzéstechnika alkalmazása, szavak, szó szerkezetek, mondatok, rövidebb szövegek megfelelő tempójú, hangerejű és hangsúlyozású felolvasása, hangoztatása utánmondással, egyszerű szóbeli közlések megértése, a mindennapi kommunikáció alapformáinak ismerete és alkalmazása, a nem nyelvi jelek megértése és alkalmazása gyakorolt kommunikációs helyzetekben, 3-4 összefüggő mondat alkotása szóban képek, élmény, film és olvasmány alapján, aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékokban.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (képi jelek, számok szóbeli megnevezése); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, szóbeli következtetés); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (verbális élmény vizualizálása, vizuális élmény verbalizálása, képzelet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés, megzenésített versek). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (részvétel drámajátékban különböző szerepekben); hon- és népismeret (a nyelvi és kulturális identitás alakulása); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (híres európai mesealakok); a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (örömlélmény, mozgáskoordináció, drámajáték). Tantárgyi fejlesztési feladatok: a szóbeli közlés és megértés fejlesztése, (gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése), helyesejtés, önbizalom, önismeret, a szerepjátszó képességek fejlesztése	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Szabad, önkifejező fogalmazás szóban	helyesejtési gyakorlatok; beszédértési gyakorlatok	Tanári prezentáció, szemléltetés, megzenésített versek közös meghallgatása, értékelése, verbális élmény vizualizálása, vizuális élmény verbalizálása, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka, verbális értékelés)	Dráma és tánc Vizuális kultúra Ember és társadalom	
A társalgás	(pl. tömörítés, tartalommondás, címadás); monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban			
Élménybeszámoló szóban mindennapi tapasztalatok, olvasmányélmény, filmélmény alapján	szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; önismereti gyakorlatok; társalgási gyakorlatok;			
Történetmesélés olvasmány, kép, cím, képzelet alapján	kommunikációs szituációs (tranzakciós és interakciós) gyakorlatok, dramatikus játék; szövegmondás; véleménynyilvánítás, vita			
Elbeszélés szóban olvasmány alapján				
Elbeszélés szóban kép alapján				
Elbeszélés szóban mindennapi élmény alapján				
Elbeszélés szóban filmélmény alapján				
Elbeszélés szóban a képzelet alapján				
A párbeszéd				
<i>Elbeszélés fogalmazása párbeszéddel</i>				
Fogalmak	elbeszélés, párbeszéd (tapasztalati úton való megismeréssel); beszélő, címzett, beszédhelyzet			

Tematikai egység	Írásbeli szövegek megértése és alkotása		Óra-keret 25–23	
Előzetes ismeret, tevékenység	A feldolgozott irodalmi és rövid ismeretterjesztő szövegek megértése egyszerű feladatok megoldásával szóban, írásban vagy egyéb módon (pl. rajzzal, cselekvéssel), képeslap írása tanítói segítséggel, két-három mondatos szöveg alkotása élmény, kép vagy olvasmány alapján.			
További feltételek	Személyi Tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (betűk a számítógépen); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció, a saját olvasási és szövegalkotási teljesítmény önálló értékelése); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, segítőkészség); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzelet, szókincs, formaérzék, kreativitás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek felismerése, megbeszélése); hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása); környezettudatosságra nevelés (megfigyelés, kísérletezés); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékoság).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, szövegalkotás, szókincsfejlesztés, a jelentésmegértés fejlesztése (szó szerinti jelentés, átvitt értelmű jelentés), a nyelvi eszközök és a jelentés összefüggéseit megértő olvasás fejlesztése, rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasásának fejlesztése, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása, egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás), a szövegek műfaji különbségét érzékelő, tudatosító olvasás fejlesztése (pl. mese és dokumentum, lírai költemény, elbeszélés).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A fogalmazás előkészítő lépései (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, vázlatírás, a szöveg megfogalmazása, önellenőrzés)	néma olvasás; értelmező felolvasás; tartalommondás; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fürtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakoroltatása, a kreatív írásra ösztönző helyzetek létrehozása, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka, verbális értékelés)	Vizuális kultúra Ember és társadalom Ember a természetben	
A szavak, a mondatok és a szöveg kapcsolata				
Szabad, kreatív fogalmazás írásban				
Az elbeszélés részei: a bevezetés, a tárgyalás, a befejezés				

Elbeszélés írásban olvasmány alapján	alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/			
Elbeszélés írásban kép alapján	vázlathoz/képhez; szókincsbővítő			
Elbeszélés írásban mindennapi élmény alapján	gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák keresése, mondatalkotás			
<i>Elbeszélés írásban filmélmény alapján</i>	szópárokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás,			
Elbeszélés írásban a képzelet alapján	kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat			
A párbeszéd	készítése			
	kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdésekből; szövegkiegészítés;			
	szövegátalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás;			
	szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép			
	alapján; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás			
Fogalmak	(tapasztalati úton való megismeréssel) szövegalkotó, címzett; a fogalmazás előkészítése: témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás, vázlat (kérdésekből, tételmondatokból, kulcsszókiból, anyaggyűjtés, a szöveg megfogalmazása, önellenőrzés; tételmondat, kulcsszó; a lényeges és a lényegtelen a szövegben; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; a szöveg tagolása; a szöveg képe; elbeszélés; téma, helyszín, szereplők, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd; fogalmazási hibák: fölösleges szóismétlés, elkalandozás a témától, pongyolaság, aránytalanság, hiányzik egy láncszem stb.			

Tematikai egység	Ismeretek az anyanyelvről	Óra-keret 35–30
Előzetes ismeret, tevékenység	A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése, a magyar ábécé ismerete, a betűrend alkalmazása, az egyszerű és az összetett szavak megkülönböztetése, a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak felismerése, alkalmazása mondat- és szövegalkotásban, a kijelentő, a kérdő, a felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondat megértése, alkalmazása kommunikációs helyzetgyakorlatokban.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (kötőszavak megértése, alkalmazása, következtetések); természettudományos kompetencia (ismert természeti, környezeti jelenségek megnevezése), a hatékony, önálló tanulás (elemző készség, a saját írás megfigyelése), szociális kompetencia (a nyelvi formák hatásának felfogása), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (jelentésgyakorlatok, szókinccs, szöveg hangoztatása, nyelvi kreativitás, formaérzék, ritmusérzék, nyelvi játékoság). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (szókinccsfejlesztés, az anyanyelv néhány sajátosságának tudatosítása); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségre utaló fogalmak, szavak, kifejezések értelmezése, szinonimák keresése); a tanulás tanítása (elemzés, rendszeralkotás, lényegkiemelés, értelmezés); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, nyelvi kreativitás, játékoság); felkészülés a felnőttlét szerepeire (kapcsolattartói nyelvi formák alkalmazása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: nyelvi-nyelvtani jelenségek (pl. hang, szó, mondat; rövid és hosszú hangok, magán- és mássalhangzók) felismerésének fejlesztése (a gyakorlati tudás alapján), az aktív és a passzív szókinccs folyamatos bővítése, szókinccsgyakorlatok, az összefüggések felismertetése, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a nyelvi jelenségek szerepének megfigyelésével, értelmezésével, az anyanyelv és az idegen nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival (pl. magyarul úgy mondjuk, hogy...), helyesejtés, helyesírás, szövegértés, szövegalkotás, nyelvhelyesség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A szófajok	szófajok gyűjtése cím/téma/kép alapján; szófajok felismerése, gyűjtése adott szövegből; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; átalakítása, bővítése, alkotása; helyesírási, nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban; mondat kiegészítése meghatározott szófajú szavakkal; szöveg átalakítása, kiegészítése meghatározott szófajú szavakkal; szóalkotás meghatározott képzők segítségével; szöveg alkotása meghatározott szófajú szavakkal;	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka, verbális értékelés)	Ember és társadalom Ember a természetben Élő idegen nyelv	
A főnév jelentése és fajtái	írott szöveg megértése, beszédértés,			
A főnevek toldalékolása	helyesejtési gyakorlatok,			
A névelő	kommunikációs helyzetgyakorlatok,			
A névutó	folyamatos beszéd, az egyén			
A főnevek, a névelő és a névutó a szövegben	nyelvhasználatának elemzése, értékelése; nyelvvédő tevékenység			
Az ige jelentése és fajtái	az iskolában és a lakóhelyen;			
Az ige toldalékolása	nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban			
Az igekötős ige				
Az igék a szövegben				
A melléknév jelentése				
A melléknév toldalékolása				
A melléknevek a szövegben				
A számnév jelentése és fajtái				
A számnév toldalékolása				
A számnévek a szövegben				
Fogalmak	szófaj, főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, <i>csillagnév</i> , <i>márkanév</i> , <i>díjak neve</i> , cím; családnév, keresztnév, becenév; egyes szám, többes szám; a többes szám jele; a főnév -t ragja; -val, -vel, -vá, -vé rag; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; egyes számú igealak, többes számú igealak; első, második, harmadik személyű igealak; igeragozás; jelen idő, múlt idő, jövő idő; a múlt idő jele; (tapasztalati úton való megismeréssel) <i>személyes névmás</i> ; igekötő, az igekötő és az ige sorrendje; -e <i>kérdőszócska</i> ; (tapasztalati úton való megismeréssel) főnévi igenév az ige jövő idejű alakjában; melléknév, a melléknév alapfoka, középfoka, felsőfoka; fokjel; -i melléknévképző; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; <i>határozott számnév</i> , <i>határozatlan számnév</i> ; keltezés; (tapasztalati úton való megismeréssel) <i>szőösszetétel</i> , <i>szóképzés</i>			

Tematikai egység	Helyesírás	Óra-keret 25-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Az egyjegyű, a kétjegyű mássalhangzók megkülönböztetése, a <i>dzs</i> hang és betű ismerete, a szavak szóelemekre bontása, a szóbeli közlésekben, az írásbeli mondatalkotáskor a <i>-ban</i> , <i>-ben</i> , <i>-ba</i> , <i>-be</i> toldalékok helyes alkalmazása, az egyszerű és az összetett szavak megkülönböztetése, a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak felismerése, alkalmazása a mondat- és szövegalkotásban.	
További feltételek	személyi tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (beszédhallás); matematikai kompetencia (jelek, számok mintakövető írása); természettudományos kompetencia (a lakókörnyezet jellemző természeti elnevezéseinek írása); a hatékony, önálló tanulás (normakövetés, hibajavítási képesség); szociális és állampolgári kompetencia (képesség az önkorrekcióra); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formakövetés, ritmusérzék).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (megfigyelőképesség, összpontosítás), hon- és népismeret (nyelvi identitás); a tanulás tanítása (szabálykövetés, segédeszközök használata); testi és lelki egészség (beszédhallás, mozgáskoordináció, finommozgások); felkészülés a felnőttléti szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, szövegalkotás, nyelvhelyesség, kézikönyvhasználat.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A főnevek helyesírása		írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, írott szöveg megértése; másolás; a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondat-kiegészítés; szó- és mondatátalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és -javítás; tollbamondás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, verbális értékelés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka)	Matematika Ember és társadalom Ember a természetben Informatika	
A köznevek és a tulajdonnevek helyesírása					
Az igék helyesírása					
Az igeikötős igék helyesírása					
A melléknevek helyesírása					
Az -i képzős melléknevek helyesírása					
A számnevek helyesírása					
A keltezés helyesírása					
A párbeszéd helyesírása					
Fogalmak	a köznévfő és a tulajdonnévfő kezdőbetűje; a személynév, az állatnévfő, az intézménynév, a földrajzi névfő, a csillagnév, a márkanév, a cím helyesírása; alakórzó főnevek, alakváltoztató főnevek; a főnévfő -i ragja; -val, -vel, -vá, -vé rag helyesírása; a névutós főnévfő helyesírása; a múlt idejű ige helyesírása; az igeikötő és az ige sorrendje; az igeikötős ige helyesírása; az -e kérdőszócska helyesírása; a középfokú, felsőfokú melléknevek helyesírása; az -i melléknévfőképzős szavak helyesírása; a számnév helyesírása; a tőszámnév, a sorszámnév, a törtszámnév helyesírása; a keltezés helyesírása; párbeszéd				

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Óra-keret 3–2
Előzetes ismeret, tevékenység	Önálló könyvkölcsönzés a könyvtárban, egyszerűbb feladatok elvégzése a könyvekkel kapcsolatban, néhány gyermekújság ismerete.	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár	
	Tárgyi: könyvtár	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek megértése, alkalmazása, logikai kapcsolatok felismerése, alkalmazása); természettudományos kompetencia (természeti jelenségek egyszerű értelmezése); digitális kompetencia (ismerkedés a számítógéppel); a hatékony, önálló tanulás (saját tudásszerzési lehetőségek megnevezése); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formaérzék).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek megnevezése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (kulturális identitás, magyar és más szerzők megkülönböztetése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vitakészség, véleményalkotás); gazdasági nevelés (saját könyvek, tárgyak, a könyvtári könyvek kímélése), környezettudatosságra nevelés (tájékozódás a szűkebb természeti és épített környezetben); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (időbeosztás, szabadidő); felkészülés a felnőttlét szerepeire (választási képesség, könyv- és folyóiratok böngésző és figyelmes olvasása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: könyvtárhasználat, szövegértés, az alpműveltség elsajátításához szükséges tudás csoportos és egyéni technikáinak továbbfejlesztése, az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek továbbfejlesztése (pl. kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok), fokozatos önállóságra nevelés (pl. kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból), tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében (könyv- és könyvtárhasználat, verbális és nem verbális [hangzó és képi] információk feldolgozásának gyakorlása), gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Könyv- és könyvtárhasználat Az anyaggyűjtés módjai	könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a különféle sajtótermékekből, lexikonokból, egyéb kézikönyvekből; <i>jegyzetkészítés</i> ; kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; <i>kulcsszavas</i> tételmondatos és kérdésekből álló vázlat írása; ismeretterjesztő szöveg értelmezése; sajtónyelvi írott szöveg értelmezése; szövegelemzés; szövegalkotás; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés, fűrtábra készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; egyéb szövegfeldolgozó gyakorlatok	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, verbális értékelés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka)	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben Informatika	
Fogalmak	az anyaggyűjtés forrásai: tapasztalat, élmény, olvasmány, beszélgetés; könyvkölcsönzés			

Tematikai egység	Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	Óra-keret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Véleményalkotási képesség, vélemény megfogalmazása szóban és írásban, megosztása másokkal, részvétel drámajátékban szerepjátékban, párbeszédben, az olvasott, hallott mesék, történetek felidézése	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (igazságkeresés, elemi bizonyítás); természettudományos kompetencia (véleményalkotás); digitális kompetencia (gyermekeknek szóló honlapok értékelése néhány szempontból); a hatékony, önálló tanulás (érvek, információk gyűjtése szóbeli és írásbeli véleményalkotáshoz); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, részvétel vitában); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kérdések, vitatémák felvetése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (irodalmi élmények, hősök, élethelyzetek értékelése).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (morális értékek tudatosítása); hon- és népismeret (érvek, példák olvasmányokból); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (érvek, példák olvasmányokból); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (empátia, tolerancia, meggyőzés); gazdasági nevelés (időbeosztás); környezettudatosságra nevelés (véleményalkotás, meggyőzés); a tanulás tanítása (felkészülés véleményalkotásra, vitára); testi és lelki egészség (empátia, önkifejezés); felkészülés a felnőttléti szerepeire (véleményalkotás, vita). Tantárgyi fejlesztési feladatok: gondolkodásfejlesztés, a fogalmi gondolkodás és az ítélőképesség fejlesztése: a szép és a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, a szomorú és a vidám megkülönböztetése különféle verbális, hangzó és képi szövegekről folytatott beszélgetésekben, a jó és a rossz fogalmainak használata mindennapi – különféle médiumok révén szerzett – élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, az esztétikai nézőpont megalapozása, a beszédkészség, az önbizalom, az önismeret fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A véleménynyilvánítás szóbeli formái <i>A vitatkozás egyszerűbb viselkedési szabályai</i>	szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás egy szöveg alapján, látott, átélt vagy hallott eseményről; <i>véleménynyilvánítás különféle nézőpontok alapján; vita</i>	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés,	Ember és társadalom Dráma és tánc	
Fogalmak	vélemény, a vélemény bizonyítása, vita, viselkedés vita közben, szép, csúnya, jó, rossz, vidám, szomorú			

A fejlődés várható eredményei	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló alkalmazza a helyes beszédlégyzést. Az élőbeszédben, a szerepjátékokban és hangos olvasáskor megfelelően alkalmazza a mondat- és szövegfonetikai eszközöket. Ismeri az udvarias viselkedés szabályait, és alkalmazza azokat beszélgetés, kérés, kérdezés és a válaszadás közben. Képes az ismert mese történetének elmondására tömörített és bővített változatban. Képes olvasmány, élmény, film és képzelet alapján szóban elbeszélést alkotni. Olvasás, irodalom A tanuló képes a feldolgozott szövegek, illetve azok kijelölt részletének felolvasására előzetes felkészülés után. Olvasása szövegű és folyamatos. Olvasás közben kevés hibát követ el, ezeket javítja tanítói figyelmeztetésre vagy segítséggel. Szövegűen elmond néhány verset memoriterként. Írott szövegek megértése és alkotása A tanuló némán olvas rövid, ismert témájú szépirodalmi, illetve ismeretterjesztő szöveget, bizonyítja a szövegek megértését egyszerű, ismerős feladatok elvégzésével szóban vagy írásban, esetleg egyéb módon (vizuális vagy dramatikus megjelenítéssel). Megnevezi a szereplőket, kapcsolatukat, legfontosabb tulajdonságait, az események helyét, idejét, sorrendjét. Ismeri és megfelelően alkalmazza az írásbeli fogalmazásra való felkészülés tanult eszközeit. Ismeri a címválasztás lehetőségeit. Önállóan tud anyagot gyűjteni és vázlatot írni egy elbeszélő fogalmazás készítéséhez. Ír hat-nyolc mondatos elbeszélő fogalmazást ismert témáról. Megfelelően alkalmazza a különféle igeidőket a mondatalkotáskor és az elbeszélő fogalmazásokban. A fogalmazásban törekszik az események megfelelő időrendi elrendezésére. Meg tudja különböztetni az elbeszélő fogalmazásokban a bevezetés, a tárgyalás és a befejezés részeit, szerepüket megfogalmazza, és alkalmazza az önállóan írt

	elbeszélésekben. Kerüli a fölösleges szóismétlést. Használja a fogalmazásokban a rokon értelmű igéket, főneveket és a mellékneveket. Megteremti a szövegösszefüggést tématarattal és a mondatok kapcsolásával. Képes az önállóan írt fogalmazása javítására tanítói segítségével. Rendezett, tiszta írásképű fogalmazás készítésére törekszik. Írás, helyesírás A tanuló írása az eszközhasználatnak megfelelő tempójú, olvasható, tiszta, rendezett. Képes 3-4 perccig folyamatosan, másolni, ír tollbamondással, emlékezetből kevés hibával. Az önálló írásbeli munkáiban elkövetett hibáit javítja a tanító vagy a társak segítségével. Képes a helyesírási szótárt tanítói segítséggel használni. Alkalmazza a mondatvégi írásjeleket az egyszerű mondatok végén. Az igeikötös igékre vonatkozó helyesírási szabályokat ismeri, és törekszik megfelelő alkalmazásukra. Megfelelő helyesírással, kevés hibával írja a tanult tulajdonnevek kezdőbetűit mondat- és szövegalkotáskor. Helyesen, kevés hibával írja tollbamondás alapján a <i>-val</i>, <i>-vel</i>, <i>-vá</i>, <i>-vé</i> ragos főneveket. Ismeri és alkalmazza az <i>-i</i> képzős melléknevek megfelelő helyesírását. Megfelelően jelöli a <i>j</i> hangot újabb, a tanító által kijelölt 20 szóban. Kevés hibával írja le a tanító által kijelölt, 20-30 kiejtés szerint írandó és a kiejtéstől eltérő helyesírású igealakot, valamint tollbamondás, illetve emlékezet alapján helyesen írja a főnév alakjait. Törekszik a számnevek betűkkel történő helyes lejegyzésére és a keltezés helyesírási szabályainak alkalmazására. Ismeretek az anyanyelvről A tanuló felismeri és megkülönbözteti a mondatfajtákat. Tudja 10 szólás, közmondás jelentését értelmezni. Felismeri – kevés hibával – a mondatokban, a szövegekben az igét, a főnevet, a melléknevet, a számnevet és a személyes névmást. Helyesen őket a mondat- és szövegalkotáskor. Az igeidőket meg tudja különböztetni, és helyesen alkalmazni a szóbeli és az írásbeli szövegalkotáskor. Ismeri az igeidők kifejezési formáit. Képes az igéket önállóan ragozni múlt, jelen és jövő időben. Meg tudja nevezni a gyakrabban előforduló igeikötőket. Megfelelően használja az igeikötös igéket a beszédben és az írásbeli fogalmazásokban. Felismeri a főneveket a mondatokban és a szövegben. Képes megkülönböztetni a köznevek és a tulajdonnevek főbb fajtáit (a személyneveket, az állatneveket, a földrajzi neveket az intézményneveket, a címekeket). Ismeri a főnév <i>-t</i> ragját és a múlt idő jelét. Helyesen használja a többes számú főneveket és a ragos főneveket a mondat- és szövegalkotáskor. Ismeri a többes szám jelét. Ismeri a névelő fajtáit, képes helyes használatukra a szövegben. Felismeri, és helyesen alkalmazza a szövegben a névutókat, a mellékneveket. Megkülönbözteti és felismeri a szövegben a számneveket. Tanulási képesség Felismeri és alkalmazza a könyv- és könyvtárhasználat főbb tudnivalóit, az önálló ismeretszerzés elemi formáit. Törekszik az anyaggyűjtés különböző módjainak alkalmazására fogalmazásának elkészítéséhez. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése Ismeri az udvarias viselkedés szabályait, és alkalmazza őket véleménynyilvánítás, vitatkozás közben. Képes társai véleményének a türelmes meghallgatására. Törekszik arra, hogy véleményét bizonyítsa egy-két egyszerű példával.
--	--

4. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

A szóbeli kommunikációs készség továbbfejlesztése. A mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása a kommunikációs gyakorlatokban. A szövegfonetikai eszközök és váltások célszerű alkalmazása felolvasáskor. A kitekintő felolvasás megalapozása. A nem nyelvi jelek használatának, szerepének tudatosítása.

A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése a drámajátékkal. Népszokás feldolgozása a drámajáték eszközeivel. A memória, a mozgáskultúra, az utánzóképesség továbbfejlesztése. Újabb mindennapi kommunikációs helyzetek megismerése, a tapasztalatok és a tanulságok megfogalmazása. A mindennapi kommunikációs helyzetekkel kapcsolatos nyelvi fordulatok alkalmazása a kommunikációs körülményeknek megfelelően.

Olvasás, szövegértés

Az olvasás motívumrendszerének erősítése, olvasóvá nevelés az egyéni érdeklődés figyelembevételével. Az olvasástechnika differenciált fejlesztése, az egyéni hibák kiküszöbölése, korrekciója. A szöveg gondolati, érzelmi-hangulati tartalmát közvetíteni képes értelmes és kifejező olvasás kialakítása. Az interpretáló, a kritikai és a kreatív

olvasás fejlesztése, a tanulási képesség további alapozása. A környezettel és a társadalommal, emberi sorsokkal, törekvésekkel, élethelyzetekkel, magatartásmódokkal, értékekkel kapcsolatos ismeretek nyújtása.

Irodalomismeret, műismeret

A műélvezet iránti igény, az esztétikai fogékonyság és az aktív, kreatív, reflektív befogadás formálása. Különböző esztétikai minőségek megtapasztalása irodalmi és más művészeti alkotásokban. Nemzeti irodalmunk és más népek nép- és műköltészeti alkotásainak olvasása; legnagyobb íróink, költőink néhány művének megismertetése. Egy hosszabb házi olvasmány elolvasása. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása (mesegyűjtemény, gyűjtő, fordulópont, csattanó, epikus művek szerkezete, a cselekmény kezdő- és végpontja, emelkedettség a versekben stb.), az alsó tagozaton tanultak rendszerező áttekintése. Néhány alapvető irodalmi téma, emberi élethelyzet felfedeztetése. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék, valamint az önismeret, az önértékelés, az empátia, a fantázia, az önkifejezés és az alkotóképesség fejlesztése. Együttműködő, humánus magatartásra nevelés. Különböző dramatikus formák kipróbálása.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A nyelvi tudatosság erősítése. Az igemódok megkülönböztetése, alkalmazásuk a szóbeli és az írásbeli szövegalkotásban. A szóalkotás főbb módjainak feltárása. A szófajokról tanult ismeretek bővítése, a személyes, a mutató, a kérdő névmás megismerése, szerepük felismerése a szövegben, megfelelő alkalmazásuk a szóbeli és az írásbeli megnyilatkozásokban.

A tanult helyesírási szabályok alkalmazásának erősítése, a helyesírási tudatosság fokozása. A korábban tanult helyesírási szabályok rendszerezése új szempontok szerint: a kiejtésnek megfelelő, a kiejtéstől eltérő és a hagyományos írásmód alapján. A helyesírási szótár használatának gyakorlása.

Az 1–4. évfolyam tananyagának ismételése, rendszerezése, a nyelvi tudatosság erősítése a szóbeli és az írásbeli megnyilatkozásokban.

Írott szövegek megértése és alkotása

A szövegértő olvasás fejlesztése. A különböző típusú szövegek elemző műveleteinek gyakorlása, önálló alkalmazásuk fejlesztése. A szövegértés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése. A szókincs bővítése, a tudatos nyelvhasználat erősítése. A leírás műfaji jellemzőinek feltárása és alkalmazása. A tanuló mint befogadó szerepének tudatosítása. A reklám alapvető műfaji jellemzőinek megismerése, a tömegkommunikáció manipuláló eszközeinek a felismerése és megnevezése.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló ismeretszerzési készség fejlesztése, a könyvtár önálló használatának erősítése. A fontosabb magyar nyelvi kézikönyvek tartalmának és használatának megismerése.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az udvarias véleménynyilvánítás és a vita szabályainak bővítése. Az érvelés alapjainak kialakítása. Különböző alkotóktól, különböző korokban íródott műalkotások keltette élmények megfogalmazása. Szóban és írásban. Véleményformálás erkölcsi, esztétikai kérdésekről, elsősorban az irodalmi szereplők élethelyzetével, döntéseivel, érzelmeivel összefüggésben, indoklással.

Lehetséges irodalmi olvasmányok

Változatos ritmikai, zenei megformálású lírai művek (Petőfi Sándor, Arany János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes) Magyar népmesék: láncmesék, varázsmesék, furfangos mesék (pl. *Rózsa és Ibolya*. Népmese. Feldolg. Arany János, ill. Rabóczky Ferenc. Budapest, Szó Kiadó, 2003.)

Az álomlátó fiú. Furfangos magyar népmesék. Vál. Boldizsár Ildikó, ill. Keresztes Dóra. Bp., Új Palatinus Könyvesház, 2002. 122 p., ill., 25 cm

Duray Miklós: *Csillagszilánk és tövistörök.* Pozsony, Madách K.-Posonium, 1994. 104 p., ill., 24 cm

Kriza János: *Székely népmesék.* Ill. Marton Magda. 2.kiad. Bp., Magyar Mercurius, 1999. 103 p., (Klasszikus magyar mesék.)

Lindgren, Astrid: *Juharfalvi Emil.* Ford. Tótfalusi István, ill. Björn Berg. Váltl. utánny. Bp., Egmont-Hungary, 2003. 123 p.) (Folytatásai: Juharfalvi Emil újabb csínyei; Juharfalvi Emil még egyszer)

Más népek meséi (pl. *A csodamalom.* Balti népmesék. Vál. Bojtár Endre. Bp., Osiris K., 2000. 234 p. ill., 25 cm)

A hóoroszlán meséi. Tibeti mesék. Összeáll. Ábrahám Linda - Szántai Zsolt. Budapest, Novella K., 2005. 252 p.

Történetek a kisiskolás gyermekek mindennapi életéről (pl. Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem.* Ill. Réber László. 3.kiad. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 2004. 32 p.; Janikovszky Éva: *Ha én felnőtt volnék.* Ill. Réber László. 8. kiad. Budapest, Móra Kvk., 2005. 33 p.)

Klasszikusok fiataloknak (pl. Collodi, Carlo: *Pinokkió kalandjai*. Ford. és átdolg. Rónay György. Bp., Falukönyv-Ciceró K., 2004. 157 p., Aesopus [Kr.e. 6. sz.] *Ezópus fabulái*. Ford. Bíró Ágnes, ill. Hedvika Vilgusova. Bp., Elektra Kiadóház, 2003. 58 p.; Andersen, Hans Christian: *A vadhattyük és más mesék*. Ford. Rab Zsuzsa. Bp., Papirusz Book, 1997. 62 p.)

Gyurkovics Tibor: *Gyerekregegyek*. Pomáz, Kráter Műhely egyes., 2001. 397 p., (7 fáttyol életműsorozat)

Háy János: *Alfabéta és a negyven rabló*. Ill. Faltisz Alexandra. Bp., Osiris K., 2002. 103 p.

Kipling, Rudyard: *Gyermekmesék*. Ford. Mikes Lajos, ill. Irsa Katalin. Bp., T-Twins K., 1993. 109 p.

Lázár Ervin: *A Hétfejű Tündér*. Ill. Réber László. 5., bőv. kiad. Bp., Osiris K., 2004. 129 p.

Török Sándor: *Kököszi és Bobojsza*. Ill. Dániel András. Bp., Ciceró Kvk., 2003. 156 p.

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés, beszédészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10	8
Olvasás, irodalom	107	90
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	10	8
Írott szövegek megértése és alkotása	33	30
Ismeretek az anyanyelvről	30	28
Írás, helyesírás	20	18
A tanulási képesség fejlesztése	8	6
Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése vásárlási szokások, árak feltüntetése, élelmiszerek minőségmegőrzési ideje	12	8
Ismétlés, összefoglalás, gyakorlás	58	56
Összesen:	288	252

4. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés, beszédészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 10–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Helyes beszédleghzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása az élőbeszédben, a szerepjátékokban és hangos olvasáskor, az udvarias viselkedés szabályainak alkalmazása beszélgetés, kérdés, kérdezés és a válaszadás közben.	
További feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kompetencia (összehasonlító képesség, artikuláció, beszédleghzés), matematikai kompetencia (jelek megnevezése, összefüggések szóbeli kifejtése); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, szóbeli következtetés); digitális kompetencia (hangos könyvek értékelése); a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet, szóbeli meggyőzés); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció, a hangzás változatainak változatai, ezek értelmezése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzlet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (részvétel drámajátékban különböző szerepekben); hon- és népismeret (a nyelvi és kulturális identitás alakulása); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (híres európai mesealakok); a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (örömmélmény, mozgáskoordináció, drámajáték).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: megfelelő hangképzés, beszédleghzés és hangoztatás, helyesejtés, törekvés a kifejező és mások számára érthető beszédre, szóbeli kommunikáció, szövegértés, nyelvhelyesség, önismeret, gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony (lehetőség szerint érzéketes) közlése, a különféle mondatok felismerése, helyes használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően, a nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyeltetése (pl. a testbeszéd).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kifejező beszéd eszközei: a beszéd nem nyelvi jelei és zenei eszközei	szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok; szöveges légzőgyakorlatok; a magánhangzókkal, a mássalhangzókkal és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartam-gyakorlatok; nyelvtörők; szöveges kiejtési gyakorlatok; mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértési gyakorlatok; önismereti gyakorlatok; folyamatos beszéd; társalgási gyakorlatok; mozgásos játékok; utánzójátékok; memóriafejlesztő gyakorlatok; fantáziagyakorlatok; improvizációs gyakorlatok; bábjáték; szerepjátékok; szövegmondás önállóan és közösen; szövegértelmezés; szómagyarázat; nyelvhelyességi gyakorlatok: mintautánzás, nyelvi helyesbítés	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés	Ének-zene Dráma és tánc Élő idegen nyelv Testnevelés és sport	
Egy dramatizált mese vagy népi játék feldolgozása				
A nyelvi helyesség főbb kérdései szóban				
Fogalmak	(tapasztalati úton) <i>kiejtési jelek</i> , hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, fej-, kéz- és lábmozdulatok, testtartás, távolságtartás, elhallgatás, külső megjelenés			

Tematikai egység	Olvasás, irodalom	Órakeret 107–90
Előzetes ismeret, tevékenység	A feldolgozott szövegek, illetve azok kijelölt részletének felolvasására előzetes felkészülés után, szöveghez és folyamatos olvasás, kevés hibával, hibajavítás önállóan, illetve tanítói segítséggel, néhány vers önálló szöveghez elmondása (memoriter)	
További feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (betűk a számítógépen, tájékozódás mese-honlapokon, hangos könyvek hallgatása); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció, a saját olvasási élmény önálló értékelése); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, irodalmi szereplők döntéseinek indoklása, értelmezése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (találékonyság, formaérzék, kreativitás, élmény). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek felismerése, megbeszélése); hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás, ismerkedés a magyar nyelvű irodalommal, a saját kultúra megbecsülése); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása, más kultúrájú gyermekorsók átélése); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségek megfigyelése, csoportosítása, tájélmény, természeti élmény megfogalmazása); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet, elemzés, lényegkiemelés, szerkezeti sajátosságok megfigyelése); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékoság).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: hangos olvasás, szövegértés, szövegalkotás, az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismertetése és értelmezése (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás), szövegek műfaji különbségének érzékeltetése (pl. mese és dokumentum, lírai költemény és elbeszélés), a korábbi évszázadban született szövegek, a mai és a korábbi nyelvváltozat különbsége (a korosztálynak megfelelő szinten), véleménynyilvánítás.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Olvasmányok: a magyar nép- és műköltészet prózai és verses alkotásai; klasszikus és kortárs írók művei; szemelvények más népek irodalmából; népmesék, népmondák, teremtéstörténetek, legendák, népdalok, közmondások, szólások, műmesék, elbeszélések, versek, regényrészletek Ismerkedés néhány klasszikus magyar író, költő életével, műveivel A szövegek témái: a mesék világa és a valóságos világ: a természet, ember és természet viszonya, emberi törekvések, élethelyzetek, kiemelkedő személyiségek és események a magyar történelemből, sorsok, kapcsolatok, személyiségértékek Rövid ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek, a mindennapi írásbeliség szövegtípusai (ismeretterjesztő leírás; cikk, interjú, könyvismertetés; recept, menütrend, adatlap stb.) A szövegek témái: természeti jelenségek, eredetük, növények, állatok, a teremtés, ember és természet viszonya, természet- és környezetvédelem, egészséges életmód, a történelmünk kiemelkedő személyiségei és eseményei, felfedezések, találmányok, személyiségértékek (kíváncsiság, találékonyság, alkalmazkodás stb.) Az olvasási készség fejlesztése, a felolvasás gyakorlása Az szövegértő, interpretáló olvasás fejlesztése. A kritikai és kreatív olvasás további alapozása	Hangos olvasás, szó-, szó szerkezet- és mondatpiramisok olvasása; az olvasási hibák korrekciója; mondat- és szövegolvasás értelmező hangsúlyozással, hanglejtéssel, tagolással előzetes jelölés után és anélkül; szövegrészletek, rövid szövegek értelmes, kifejező felolvasása felkészülés után; kitekintő felolvasás; az előzetes, illetve az olvasás során szerzett ismeretek, tapasztalatok, élmények, valamint az egyéni reflexiók, gondolatok megosztása, megvitatása; jóslás a cím vagy kulcskifejezések alapján; kérdések megfogalmazása, válaszok keresése; a tanítói bemutató olvasás belefelelkező hallgatása, követése; néma olvasás; ismeretlen szavak, kifejezések értelmezése szótárak, lexikonok segítségével, jelentésük kitalálása a szövegösszefüggésből; a szövegértés műveleteinek alkalmazása; a történet elbeszélőjének azonosítása; a szereplők megnevezése, csoportosítása; cselekedeteik, tulajdonságaik, érzelmeik, valamint a jellemzés írói eszközeinek megfigyelése; a szereplők jellemzése; az események idejének, időtartamának, időrendjének megállapítása, ok-okozati összefüggések feltárása; a szerkezet vizsgálata (pl. a cselekmény kezdő- és végpontjának megállapítása, a fordulat, a tetőpont és a csattanó felismerése); a műfaj felismerése és igazolása; a művek fő gondolatának megragadása közmondások, szólások segítségével; új befejezés kitalálása, a történet folytatása; az olvasottakhoz hasonló helyzetek,	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, megfigyeltetés, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Dráma és tánc Vizuális kultúra	

	állapotok beleélő elképzelése; tartalommondás, dramatizálás; tájékozódás a szövegben, adat- és információkeresés gyors áttekintéssel, lényegkiemelés aláhúzással, a tételmondat, kulcsszavak, kulcskifejezések keresésével, tömörítéssel, hiányzó tételmondat megfogalmazásával, jegyzeteléssel; a mű tagolása, vázlatkészítés; a művészi nyelv eszközeinek felismerése, értelmezése; az olvasottak reprodukálása; néhány alapvető irodalmi téma, emberi élethelyzet felfedeztetése: kapcsolatteremtés az olvasmányok között, összehasonlításuk; véleményalkotás; versek hangulatának, központi témájának, alapgondolatának, gondolategységeinek, érzelmi tartalmának felismerése; a vers beszélőjének azonosítása; a képek és a költői kifejezések értelmezése egyéni asszociációk, reflexiók alapján; a vers formájának vizsgálata, a verszene érzékelte; kifejező versolvasás, versmondás; versírás; új szöveg önálló elemzése adott feladatsor megoldásával; reflektálás az olvasás, megértés folyamatára; önálló ismeretszerzés az olvasmányok témájával, klasszikus íróink, költőink életével, munkáival kapcsolatban; az egyéni olvasmányélmények megosztása; kooperatív munkaformák kipróbálása			
Fogalmak	<i>mesegyűjtemény, gyűjtő, az epikus művek szerkezete, az események kezdő- és végpontja, fordulópont, tetőpont, csattanó, a szereplők jellemzésének írói eszközei, szójáték, nyelvi humor, emelkedettség, pátosz; a mindennapi élettel, emberi élethelyzetekkel, hazánk történelmével, a természet- és környezetvédelemmel, egészséges életmóddal kapcsolatos elemi ismeretek</i>			

Tematikai egység	Szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Ismert mese történetének elmondására tömörített és bővített változatban, olvasmány, élmény, film és képzelet alapján szóban elbeszélés alkotása.	10-8
További feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (képi jelek, számok szóbeli megnevezése); természettudományos kompetencia (jelenségek csoportosítása, megfigyelések, szóbeli következtetés); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (kreativitás, emlékezet, szóbeli meggyőzős); szociális és állampolgári kompetencia (drámajáték, kooperáció, a hangzás változatainak változatai, ezek értelmezése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzelet, történetformálás, érzelmek, élmények vizuális megjelenítése, formakövetés).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (részvétel drámajátékban különböző szerepekben); hon- és népismeret (a nyelvi és kulturális identitás alakulása); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (híres európai mesealakok); a tanulás tanítása (motiváció, figyelem, összpontosítás); testi és lelki egészség (örömmélmény, mozgáskoordináció, drámajáték). Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, szövegértés, szövegalkotás, nyelvhelyesség.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Szabad, önkifejező fogalmazás szóban Társalgás Történetmesélés Leírás szóban: a tárgyak bemutatása, a növények bemutatása, az állatok bemutatása, a táj bemutatása <i>Elbeszélés szóban leírással</i> Jellemzés szóban <i>Elbeszélés szóban jellemzéssel</i> Meghívás szóban <i>A szóbeli üzenet megértése és megfogalmazása</i> <i>A televíziós és a rádiós reklámszöveg megértése</i>	helyesejtési gyakorlatok; beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; önismereti gyakorlatok; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc Vizuális kultúra	
Fogalmak	leírás: haladás az egésztől a részek felé, haladás a részekről az egész felé; tárgyleírás, növényleírás, állatleírás, tájleírás; tájleírás egy pontból körülnézve, közelről távolra, távolról közelre haladva, haladás közben; jellemzés, a jellemzés eszközei; meghívó; <u>üzenet</u> ; <u>reklám</u>			

Tematikai egység	Írott szövegek megértése és alkotása	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Rövid, ismert témájú szépirodalmi, illetve ismeretterjesztő szövegek néma olvasása, a megértés bizonyítása egyszerű, ismerős feladatok elvégzésével szóban vagy írásban, vizuális vagy dramatikus megjelenítéssel, a szereplők, kapcsolatuk, legfontosabb tulajdonságaik megnevezése, az események helyének, idejének, sorrendjének megnevezése, az írásbeli fogalmazásra való felkészülés tanult eszközeinek, a címválasztás lehetőségeinek alkalmazása, önálló anyaggyűjtés, vázlatírás elbeszélő fogalmazás készítéséhez, hat-nyolc mondatos elbeszélő fogalmazás írása ismert témáról, a különféle igeidők alkalmazása, törekvés az események megfelelő időrendi elrendezésére, az elbeszélő fogalmazásokban a bevezetés, a tárgyalás és a befejezés részeinek elkülönítése, szerepük megértése, a főlétes szövegművelés kerülése, a rokon értelmű igék, főnevek, melléknevek alkalmazása, a szövegösszefüggés megteremtése témataratással és a mondatok kapcsolásával, az önállóan írt fogalmazása javítása tanítói segítséggel, törekvés rendezett, tiszta írásképp fogalmazás készítésére.	33-30
További feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek értelmezése, alkalmazása); digitális kompetencia (kézírás és számítógépes írás összehasonlítása); a hatékony, önálló tanulás (motiváció, próbálkozás, korrekció, a saját szövegalkotási teljesítmény hatásának önálló értékelése); környezeti kompetenciák (ismeretterjesztő szövegek értelmezése); szociális kompetencia (együttműködés, empátia, segítőkészség); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képzlet, szókinccs, formaérzék, kreativitás).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek felismerése, megbeszélése); hon- és népismeret (nyelvi és kulturális identitás); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (mesék és történetek befogadása); környezettudatosságra nevelés (megfigyelés, a tapasztalatok rögzítése vázlatban, jegyzetben); a tanulás tanítása (motiváció, összpontosítás, emlékezet); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, ritmusérzék, játékosság). Tantárgyi fejlesztési feladatok: írás, helyesírás, nyelvhelyesség, szövegértés, szövegalkotás, Szókincsbővítés, különböző szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkesztési szempontból, szöveg tagolásának gyakorlása, rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés), önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rímes játékok), gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában, az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből, tanári irányítással, csoportosan és önállóan.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Szabad, kreatív fogalmazás írásban Elbeszélés írásban párbeszéddel A leírás tartalma és formája Leírás olvasmány, film, élmény, megfigyelés, tapasztalat, képzelet alapján A tárgyak bemutatása A növények bemutatása Az állatok bemutatása A tájleírás Elbeszélés leírással A jellemzés tartalma és formája Elbeszélés jellemzéssel A levél tartalma és formája A képeslap A meghívó Az írott üzenet megértése és megfogalmazása Az írott reklámszöveg megértése Dokumentumszövegek megértése	Néma olvasás (globális szövegolvasás, információkereső olvasás, értelmező olvasás, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fürtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), a nyelvi eszközök és a jelentés összefüggésének értelmezése szépirodalmi és nem szépirodalmi olvasmányokban	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc Vizuális kultúra	

	kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/vázlathoz/képhez; szókincsbővítő gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák keresése, mondatalkotás szópárokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás, kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat készítése kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdésekből; szövegkiegészítés; szövegátalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás; szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép alapján; címadás; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás, párhuzamos írás, funkcionális írás	csoportosan és egyéni munkával, verbális értékelés.		
Fogalmak	leírás: haladás az egésztől a részek felé, haladás a részekről az egész felé; tárgyleírás, növényleírás, állatleírás, tájleírás; tájleírás egy pontból körülnézve, közelről távolra, távolról közelre haladva, haladás közben; hasonlat; jellemzés, a jellemzés eszközei; magánlevél; a levél részei; képeslap; meghívás; üzenet; reklám, hirdetés; névmáshasználat a fogalmazásban			

Tematikai egység	Ismeretek az anyanyelvről	Óra-keret 30–28
Előzetes ismeret, tevékenység	a mondatfajták felismerése, megkülönböztetése, kb. tíz szólás, közmondás jelentésének értelmezése, a mondatokban, a szövegekben az ige, a főnév, a melléknév, a számnév, a személyes névmás felismerése, megkülönböztetése, alkalmazása a mondat- és szövegalkotásban, az igeidők megkülönböztetése, alkalmazása a szóbeli és az írásbeli szövegalkotáskor, az igék önálló ragozása múlt, jelen és jövő időben, a gyakrabban előforduló igekötők az igeidők kifejezési formáinak megnevezése, alkalmazása a szövegalkotásban szóban és írásban, a főnevek felismerése a mondatokban és a szövegben, a köznevek és a tulajdonnevek főbb fajtáinak (személynevek, az állatnevek, a földrajzi nevek az intézménynevek, a címek) megkülönböztetése, a főnév -t ragjának és a múlt idő jelének megkülönböztetése, a többes számú főnevek és a ragos főnevek megfelelő használata a mondat- és szövegalkotásban, a névelő helyes használata a szövegben, a névutók, a melléknévek alkalmazása a mondat- és szövegalkotásban, a számnévek megkülönböztetése, felismerése, alkalmazása a szövegben.	
További feltételek	személyi tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (kötőszavak megértése, alkalmazása, következtetések); természettudományos kompetencia (ismert természeti, környezeti jelenségek megnevezése, a köznyelvtől eltérő értelmezése), a hatékony, önálló tanulás (elemző készség, a nyelvi jelenségek megfigyelése), szociális kompetencia (a nyelvi formák hatásának felfogása), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (jelentésgyakorlatok, szókincs, szöveg hangoztatása, nyelvi kreativitás, formaérzék, ritmusérzék, nyelvi játékoság).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (szókincsfejlesztés, az anyanyelv néhány sajátosságának tudatosítása); környezettudatosságra nevelés (természeti jelenségre utaló fogalmak, szavak, kifejezések értelmezése, szinonimák keresése); a tanulás tanítása (elemzés, rendszeralkotás, lényegkiemelés, értelmezés); testi és lelki egészség (mozgáskoordináció, nyelvi kreativitás, játékoság); felkészülés a felnőttélet szerepeire (kapcsolattartói nyelvi formák alkalmazása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, szövegalkotás, az aktív és a passzív szókincs folyamatos bővítése, nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján (pl. hang, szó, mondat; rövid és hosszú hangok, magán- és mássalhangzók), jelentések értelmezése, a szövegalkotásban a korosztály által jól ismert nyelvhasználati szintereken, különböző műfajú és hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékeltetése, a jól felismerhető különbségek megfigyeltetése, a kiejtés és az írás megfelelésének, illetve különbözőségének a megfigyelése, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése (pl. az egyszerű szavak elválasztásának szabályai), ezek alkalmazása, az anyanyelv és az idegen nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival (pl. magyarul úgy mondjuk, hogy...).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az igeragozás	szófajok gyűjtése cím/téma/kép alapján; szófajok felismerése, gyűjtése adott szövegből; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése, átalakítása, bővítése, alkotása; helyesírási, nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban; mondat kiegészítése meghatározott szófajú szavakkal; szöveg átalakítása, kiegészítése meghatározott szófajú szavakkal; szóalkotás meghatározott képzők segítségével; szöveg alkotása meghatározott szófajú szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd, az egyén nyelvhasználatának elemzése, értékelése; nyelvvédő tevékenység az iskolában és a lakóhelyen; nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban	Tanári prezentáció, szemléltetés, szókincsgyakorlatok, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés,	Élő idegen nyelv Dráma és tánc Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A kijelentő mód				
A felszólító mód				
A feltételes mód				
Az igemódok és a mondatfajták kapcsolata				
A személyes névmás				
A mutató névmás				
A kérdő névmás				
A névmások a szövegben				
A névszók: a főnév, a melléknév, a számnév, a névmások				
A szóalkotás egyszerű módjai: a szóösszetétel és a szóképzés alapesetei				
A főnévi igenév				
A szólások és a közmondások				
A nyelvhelyesség alapjai				
Mit tanultunk anyanyelvünkről az 1–4. osztályban?				
Fogalmak	igeragozás, kijelentő mód, felszólító mód, feltételes mód; a felszólító mód jele; a feltételes mód jele; személyes névmás, <i>mutató névmás</i> , <i>kérdő névmás</i> ; <i>névszó</i> ; főnévi igenév; (<i>tapasztalati úton való megismeréssel</i>) <i>szóalkotás</i>			

Tematikai egység	Írás, helyesírás	Óra-keret		
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfelelő tempójú, olvasható, tiszta, rendezett, az eszközhasználatnak megfelelő írás, másolás 3-4 percig folyamatosan, írás tollbamondással, emlékezetből kevés hibával, hibajavítás önállóan, a társak vagy tanítói segítséggel, a helyesírási szótár használata tanítói segítséggel, az egyszerű mondatok mondatvégi írásjeleinek alkalmazása, az igekötős igék helyesírása, a tanult tulajdonnevek kezdőbetűinek helyes írása, kevés hibával a mondat- és szövegalkotáskor, tollbamondás alapján a -val, -vel, -vá, -vé ragos főnevek írása, az -i képzős mellénevek megfelelő helyesírása, a j hang megfelelő írása újabb, a tanító által kijelölt 20 szóban, a tanító által kijelölt, 20-30 kiejtés szerint írandó és a kiejtéstől eltérő helyesírású igealak írása, tollbamondás, illetve emlékezet alapján helyesen a főnév alakjainak helyes írása, törekvés a számnevek betűkkel történő helyes lejegyzésére és a keltezés helyesírási szabályainak alkalmazására.	20–18		
További feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (beszédhallás); matematikai kompetencia (jelek, számok mintakövető írása); természettudományos kompetencia (a lakókörnyezet jellemző természeti elnevezéseinek írása); a hatékony, önálló tanulás (normakövetés, hibajavítási képesség); szociális és állampolgári kompetencia (képesség az önkorrekcióra); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (formakövetés, ritmusérzék).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (megfigyelőképesség, összpontosítás), hon- és népismeret (nyelvi identitás); a tanulás tanítása (szabálykövetés, segédeszközök használata); testi és lelki egészség (beszédhallás, mozgáskoordináció, finommozgások); felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, helyesírás, nyelvhelyesség, kézikönyvhasználat			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kijelentő módú igék helyesírása A felszólító módú igék helyesírása A feltételes módú igék helyesírása A névmások helyesírása A főnévi igenév helyesírása Helyesírásunk alapjai: úgy írjuk, ahogyan ejtjük; a szóelemző írásmód; az ly-os szavak; a magyar családnevek helyesírása; egyszerűsítés a helyesírásban	írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, írott szöveg megértése; másolás; a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondat-kiegészítés; szó- és mondat-átalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és javítás; tollbamondás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés	Természet- és társadalom-ismeret	
Fogalmak	alakörző igék, alakváltoztató igék; a felszólító mód jele; személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás, főnévi igenév; magyar családnevek			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	A könyv- és könyvtárhasználat főbb tudnivalóinak, az önálló ismeretszerzés elemi formáinak alkalmazása az anyaggyűjtés különböző módjainak alkalmazására fogalmazásra történő felkészülésben, az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek alkalmazása.	8-6

További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: könyvtár, számítógép (a világháló használata, pl. gyermekeknek szánt honlapok), videó				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (jelek megértése, alkalmazása, logikai kapcsolatok felismerése, alkalmazása); természettudományos kompetencia (természeti jelenségek egyszerű értelmezése); digitális kompetencia (ismerkedés a számítógéppel); a hatékony, önálló tanulás (saját tudásszerzési lehetőségek megnevezése, írott és képi források kezelése, többkönyvűség); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, elemi tájékozódás a média működéséről); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (szókincs, tájékozottság, ízlés, formaérzék).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (morális értékek megnevezése, megvitatása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (kulturális identitás, magyar és más szerzők megkülönböztetése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vitakészség, véleményalkotás); gazdasági nevelés (saját könyvek, tárgyak, a könyvtári könyvek kímélése), környezettudatosságra nevelés (tájékozódás a szűkebb természeti és épített környezetben); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (időbeosztás, szabadidő); felkészülés a felnőttléti szerepeire (választási képesség, könyv- és folyóiratok böngésző és figyelmes olvasása).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: könyvtárhasználat, kézikönyvhasználat, szövegértés, az alapműveltség elsajátításához szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák megismerése, használatuk gyakorlása, az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek továbbfejlesztése (pl. kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok), a televíziózási szokások alakítása.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
A fontosabb magyar nyelvi kézikönyvek megismerése <i>Az egynyelvű és többnyelvű szótárak</i> Ismeretszerzés az olvasmányokból <i>A lexikonok és az enciklopédiák</i> Az újságok és a folyóiratok Ismeretszerzés a televízióból	könyvtárhasználat, könyvismertetés, szótárhasználat, újságok, cikkek, televíziós és rádiós műsorok megfigyelése; médiafigyelők beszámolója; szövegértési gyakorlatok; jegyzetkészítés; vázlatírás; fűrtábra készítése; szóbeli beszámoló, párbeszéd, vita	Szöveges, hangzó és képi információk tanári prezentációja, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés.	Természet- és társadalom- ismeret, Vizuális kultúra, Élő idegen nyelv, Informatika		
Fogalmak	szótár, lexikon, kézikönyv; magyar nyelvi kézikönyvek: pl. <i>A magyar helyesírás szabályai</i> , <i>Magyar helyesírás – Diákszótár</i> , <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> , szólás- és közmondásgyűjtemény; <i>egynyelvű szótár</i> , <i>többnyelvű szótár</i> ; (tapasztalati úton való megismeréssel) <i>lexikon</i> , <i>enciklopédia</i> ; (tapasztalati úton való megismeréssel) újság, folyóirat				

Tematikai egység	Az ítéloképesség fejlesztése				Óra-keret 12–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Az udvarias viselkedés szabályainak alkalmazása véleménynyilvánításban, vitatkozás közben, a társak véleményének türelmes meghallgatása, véleményének bizonyítása egy-két egyszerű példával.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (igazságkeresés, elemi bizonyítás); természettudományos kompetencia (véleményalkotás); digitális kompetencia (gyermeknek szóló honlapok értékelése néhány szempontból); a hatékony, önálló tanulás (érvek, információk gyűjtése szóbeli és írásbeli véleményalkotáshoz); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, részvétel vitában); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kérdések, vitatémák felvetése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (irodalmi élmények, hősök, élethelyzetek értékelése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (morális értékek tudatosítása, humor); hon- és népismeret (érvek, példák olvasmányokból); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (érvek, példák olvasmányokból); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (empátia, tolerancia, meggyőzés); gazdasági nevelés (időbeosztás); környezettudatosságra nevelés (véleményalkotás, meggyőzés); a tanulás tanítása (felkészülés véleményalkotásra, vitára); testi és lelki egészség (empátia, önkifejezés); felkészülés a felnőttléti szerepeire (véleményalkotás, vita). Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédkészség, önismeret, párbeszédben, vitában való részvétel, gondolkodási képességek fejlesztése (következtetés, általánosítás problémamegoldás, szintézis)				
	Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
	A véleménynyilvánítás formái Felkészülés a vitára Szerepjátékok, vita, a vita illemszabályai	kiejtési gyakorlatok, szerepjáték, szövegértelmezés, véleményalkotás, magatartásformák megfigyelése és értékelése	Tanári prezentáció, szemléltetés, tájékoztatás, magyarázat, a tanulói tevékenységek megszervezése, vitavezetés, kooperatív tanulási helyzetek létrehozása (csoportmunka, pármunka), verbális értékelés	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc	
Fogalmak	Türelem, vélemény, bizonyíték, a vita illemszabályai				

Továbbhaladás feltételei	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló képes érthető, folyamatos beszédre a mindennapi és a kiscsoportos kommunikációban. Alkalmazza a tanult udvarias nyelvi fordulatokat, viselkedési szabályokat a mindennapi kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Olvasás, irodalom A tanuló képes az ismert témájú, tartalmilag megértett szöveg folyamatos, értelmes felolvasására előzetes felkészülés után, kevés hibával. Javítja hibáit tanítói figyelmeztetésre, illetve segítséggel. Némán olvas rövid, életkorának megfelelő témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő szöveget, bizonyítja a megértést ismerős feladatok elvégzésével szóban vagy írásban, esetleg egyéb módon (vizuális vagy dramatikus megjelenítéssel). Megnevezi a főbb szereplőket, kapcsolatukat, legfontosabb tulajdonságaikat, az események helyét, idejét, sorrendjét. Kiemeli az ismeretközlő szövegek lényeges információit. Tudja az olvasottakkal kapcsolatos véleményét 1-2 mondatban önállóan megfogalmazni. Tudja legnagyobb íróink, költőink nevét, néhány tőlük olvasott mű címét. Szövegűen felidéz néhány lírai alkotást. Írás, helyesírás A tanuló ismeri és alkalmazza a tanult szófajokkal kapcsolatos főbb helyesírási szabályokat. Felismeri, mikor írunk a kiejtés szerint, mikor van szükség szóelemzésre. Tudja néhány gyakori, hagyományos írású magyar családnév helyesírását. Biztos a tanító által kijelölt szóanyag helyesírásában. A helyesírási szótárt tanítói segítséggel tudja használni. Ismeretek az anyanyelvről Felismeri és megnevezi a tanult szófajokat, valamint a főnévi igenevet, a személyes névmást a mondatokban és a szövegben. Tagolja a szavakat – kevés hibával – szótőre és toldalékokra. Képes egyszerűbb igealakokat szám, személy, igeidő és igemód szerint elemezni. Megfelelően alkalmazza az igealakokat a szóbeli és az írásbeli kommunikációban. Alkalmazkodik a kommunikációs folyamatban a szövegalkotást befolyásoló tényezőkhöz egészlegesen (holisztikusan). Példák segítségével felismeri a mondatfajták és az igemódok kapcsolatát. Fel tud idézni szövegűen 10 új szólást, közmondást. Írott szövegek megértése és alkotása A tanuló bizonyítja rövid írott szövegek megértését a lényeg kiemelésével, tömörítéssel, egyéb feladatmegoldással. Megfelelően használja a tanult mondatfajtákat írásban. Megfogalmaz önállóan néhány mondatos elbeszélést, leírást, jellemzést, képeslapot, levelet és meghívót. Javítja fogalmazási hibáit tanítói segítséggel. Tud párbeszédet beépíteni az elbeszélő fogalmazásba. Tanulási képesség A tanuló ismeri az önálló ismeretszerzés egyszerűbb formáit, és képes az alkalmazásukra. Tanítói segítséggel tud használni egy-két kézikönyvet. Tud egy magyar nyelvi kézikönyvet tanítói segítséggel használni. Önállóan tájékozódik az iskolai vagy a helyi könyvtárban, valamint a főbb gyermekújságok, -folyóiratok között. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése A tanuló képes – az olvasmányokkal, a filmélményekkel, a mindennapi történetekkel kapcsolatos – önálló véleményének kulturált megfogalmazására. Társai véleményét türelmesen végig tudja hallgatni, törekszik a megértésükre. Felismeri és alkalmazza a vitatkozás főbb viselkedési szabályait. Élményeinek, véleményének megfogalmazásában képes a szép és a csúnya, a jó és a rossz fogalmainak használatára, a szomorú és a vidám megkülönböztetésére. Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak és műalkotásokban a mai köznyelvtől való eltérésének meg tapasztalása révén néhány következtetést meg tud fogalmazni.
--	---

ÉLŐ IDEGEN NYELV

Alapelvek az élő idegen nyelvek 2008-as NAT-ra épülő kerettantervéhez

Általános és kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása az idegen nyelv tanítása során az általános iskola 1–8. évfolyamán

Az „Alapelvek” egy nyolc évfolyamra kiterjesztett élő idegen nyelvi program kialakításában szeretne segítséget nyújtani. Az általános iskolák tanulói számára a kerettanterv a 4. osztálytól kezdve teszi lehetővé élő idegen nyelv tanítását. Az utóbbi 10–15 évben azonban társadalmunkban fokozott és egyre erősödő érdeklődés nyilvánul meg a nyelvoktatás iránt a 9–10 éves életkort megelőző szakaszban is. Ez az indoka annak, hogy az élő idegen nyelvi kerettantervek az általános iskola egészére, az 1. évfolyamtól a 8. évfolyamig készültek.

A NAT élő idegen nyelv műveltségterületében megjelenő kulcskompetenciák

Az élő idegen nyelv tanításának módszertani alapelvei, céljai és szaktárgyi tartalma teljes mértékben összhangban van az alaptanterv többi műveltségi területének céljaival és tartalmával, és tökéletesen megfelel a NAT kiemelt fejlesztési feladatainak, valamint az Európa Tanács kulcskompetenciákkal kapcsolatos ajánlásainak is. Az életkori sajátosságok és a különböző tanulási típusok figyelembevételével egyidejűleg tesz eleget a személyiségfejlesztés, a készség-képesség, illetve a kulcskompetenciák fejlesztési kívánalmainak, miközben társadalmi és interkulturális értékeket, hasznos tantárgyi tartalmakat és ismereteket közvetít, a nyelvet eszközként használva a megismerési folyamatban, melyben a diákok aktívan vesznek részt.

Az idegen nyelvek oktatása során számtalan alkalom kínálkozik arra, hogy eleget tegyünk a NAT 2007-ben megfogalmazott követelményeinek és a kiemelt fejlesztési feladatoknak.

Az *országismereti tananyag*on keresztül a tanulók más népek kultúráját és szokásait ismerik meg. Az idegen nyelvek tanulása bizonyítottan elősegíti a különböző kultúrák iránti nyitottságot, megértést és más népek hagyományainak, szokásainak, életmódjának, ünnepeinek, vallásának megismerésére, megbecsülésére, a másság tolerálására nevel. Tehát **kapcsolódunk Európához**, s ugyanakkor nyitottságra neveljük őket, más kultúrák és szokások befogadására, kifejezzük és erősítjük a szociális és állampolgári kompetenciát, ezen belül az interkulturális kompetenciát.

A **hon- és népismereti** fejlesztési feladatnak akkor teszünk eleget, amikor lakóhelyünkről, szűkebb környezetünkről és Magyarországról beszélünk. Több témakör pedig lehetőséget ad arra, hogy *életmóddal, életvitellel* kapcsolatos kérdésekről beszéljünk (magyar, német/osztrák, ill. angol/amerikai vonatkozásban is).

A **környezeti nevelést** olyan témák kapcsán valósíthatjuk meg, amikor a természetről (folyókról, tavakról), állatokról, természetes alapanyagokról, gyógynövényekről beszélgetünk.

Az idegen nyelvek tanításán belül szinte folyamatos szerepet játszik az **információs és kommunikációs kultúra**. Mivel középpontban a kommunikációs készség fejlesztése áll, magától kínálkozik az alkalom, hogy a gyerek éljen az *emberi kapcsolatok* kialakításának lehetőségével. Több témakör (pl. család, barátok, iskolatársak) segíti a *humanista értékrendre* való nevelést is.

Az Élő idegen nyelv műveltségterület – a lehetőségekhez igazodva – támogatja a könyvtárak, múzeumok és az elektronikus eszközök (számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a nyelvi kifejezőképességek fejlesztésében.

A műveltségterületi kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

Az Élő idegen nyelv műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokban a témakörökben tudja megjeleníteni, ahol a mindennapokhoz kapcsolódnak a nyelvi szituációk és kommunikációs helyzetek, hiszen az itt megjelenő tartalmi elemek alkalmat adnak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a megjelenő gyakorlati helyzetek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A *környezettudatosságra nevelés* érdekében az Élő idegen nyelv műveltségterület igen alkalmas arra, hogy különböző autentikus nyelvi szövegek felhasználásával, feladatokat oldjanak meg, szituációkat játszanak el a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható az Élő idegen nyelv a mindennapi életet, valamint a közügyek idegen nyelven történő intézését feldolgozó témakörein keresztül. E helyzetek feldolgozásán keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezésére vagy szituációs játékokon keresztül a vevői és eladói magatartásminták gyakorlására.

A *sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás* az Élő idegen nyelv műveltségterület tantárgyi óráin is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál

nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

Készségfejlesztés

A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem az ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, és ez megköveteli a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása).

A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben a nyelvtanár legfeljebb 15 tanulóval foglalkozik egyszerre, irányítja az egyéni vagy pármunkát, összehangolja a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.

Angol és német nyelv 1–3. évfolyam

Célok és feladatok

Legfontosabb elvként azt kell leszögezni, hogy az 1–3. évfolyamon nyelvtanítás csakis *nyelvelsajátítás*, és nem *nyelvtanulás* formájában mehet végbe.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, nem várhatunk gyors és látványos nyelvi eredményt. Egyik tipikus jellemzője, hogy vannak gyermekek, akik ilyenkor még nem szívesen szólnak meg az idegen nyelvi órán, de a nyelvi játékokban örömmel részt vesznek.

A kisgyermekkorú idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a gyerekeket, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiáknak a megalapozása.

Az általános iskola 1–3. évfolyamán az élő idegen nyelv tanításának két fontos célja van:

- Segítse hozzá a gyermeket a nyelvi tudatosodáshoz. A gyermek legyen tudatában annak, hogy anyanyelvén kívül más nyelvek is léteznek, és azokon éppúgy kifejezheti gondolatait. A több csatornán (anyanyelven és célnyelven) történő ismeretszerzés az ismeretet megerősíti. A nyelvek iránti fokozott fogékonyság pozitívan hat anyanyelvi fejlődésére is.
- Alapozza meg az idegen nyelvi tanulást. Biztosítsa bizonyos szókincs és struktúrák elsajátítását, a hallás utáni megértést a korának megfelelő témakörökben. Ismertesse meg a tanulót minél több gyermekirodalmi alkotással, és adjon lehetőséget arra, hogy ezek közül egy pár dalt, gyermekverset, illetve mondókát a tanuló megtanuljon.

Az 1–3. évfolyamon a készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítésében követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.) a memorizált, elemezetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal).

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak.

A fentiek alapján tehát természetes, hogy ebben a korban nagy szerepet kapnak a játékok, a rajzolás, a festés, a vágás, a ragasztás, a barkácsolás, a bábozás.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az általános iskola 1–3. évfolyamán az idegen nyelv a szabadon választott órakeret terhére választható tantárgy. Jelenleg oktatási dokumentum nem írja elő kötelezően tanítását. Hangsúlyozzuk azonban, hogy *megfelelő* személyi és tárgyi feltételek esetén az általános iskola kínálhat idegen nyelvi programot az 1–3. évfolyam számára is.

A Nemzeti Tankönyvkiadó által kínált kerettanterv két idegen nyelvre, az angol és a német nyelvre kínál kerettantervi javaslatot, és egyben mintául szolgál más idegen nyelvek kerettanterveinek kialakításához. A nemzetiségi német nyelvtanításban a német mint idegen nyelv tanításához javasolt kerettantervek csak erősen adaptálva használhatók.

Mivel a két nyelv követelményrendszerében és tartalmában számos átfedés van, a közös elemeket csak egyszer említjük (pl. célok, értékelés). Ahol eltérés van, ott természetesen különválasztva tárgyaljuk az angol, ill. német nyelvre vonatkozókat (fogalomkörök).

Évfolyam	1.		2.		3.	
Tantárgyak	A	B	A	B	A	B
Angol nyelv	1	0	1	0	1	0
Német nyelv	1	0	1	0	1	0
Heti összes óraszám	1	0	1	0	1	0
Évi összes óraszám	37	0	37	0	37	0

A tanulók értékelése

Az 1–3. évfolyam tanulói számára az értékelés tartalma és módja meghatározó jelentőségű, és alapjaiban különbözik a későbbi évfolyamok erre vonatkozó előírásaitól, elképzeléseitől. Az egyes tevékenységek után a tanár szóban és nem verbális eszközökkel (mosoly, gesztus) értékeli, buzdít, dicséri. Kerüljük a negatív visszajelzést (szidás, büntetés), inkább ösztönözzük és motiváljuk a gyerekeket.

Az értékelés folyamatába már a kezdeti szakaszban be lehet vonni a tanulókat (önértékelés). Jó gyakorlat az, ha a tanár, a szülő és a tanuló időnként együtt beszélnek meg a tanuló előmenetelét, egyéni tanulmányi gondjait. A tanár az órai munkát természetesen honorálhatja piros pontokkal, matricákkal vagy bármi egyébkel, aminek a tanuló számára motiváló ereje van.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képzési követelmények és tárgyi feltételek

A legfontosabb tárgyi feltételt a tanterem célszerű berendezése biztosíthatja. Alapvető fontosságú, hogy mozgatható asztalok vagy padok, illetve székek álljanak rendelkezésre. Ez a kommunikációt elősegítő – lehetőleg félkör alakú – ülésrend kialakításához szükséges. Fontos még, hogy legyen a tanteremben elegendő hely mozgásos és körjátékok számára, esetleg egy mesesarokban. Legyen lehetőség az órán elkészített tárgyak (pl. képek) és szemléltetőeszközök elhelyezésére. Nagyon hasznos egy idegen nyelvi kiskönyvtár létrehozása, ahol a mesekönyvek, verseskönyvek kaphatnak helyet.

Legyen a teremben lehetőleg CD és/vagy DVD lejátszó, interaktív tábla. Legyen minden tanulónak hozzáférhető helyen külön felszerelése a manipulatív tevékenységekhez: olló, ragasztó, filctollak stb.

Különösen nagy előny ennél a korosztálynál, ha nyelvtanár jó rajzkészséggel, ének- vagy hangszeres (pl. gitár) tudással is rendelkezik.

Mivel a nyelvi készségek közül a hallásértés és a kiejtés ebben a korban fejleszthető leghatékonyabban, fontos, hogy a tanár hiteles mintaként szolgáljon a gyerekek számára.

Összességében a nyelvoktatás más tárgyakhoz képest viszonylag kevés tárgyi feltétel mellett és alacsony anyagi ráfordítással végezhető magas fokon.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Tartalmi szempontok

1. évfolyam

- Az első félévre szánt anyag elsősorban képekre és rajzokra épül.

2–3. évfolyam

- A 2. évben egy-egy figuránál megjelenhet a szó nyomtatott formája is, hogy a gyermek ún. szóképekben szokja az írásképet.
- Az illusztrációk (rajzok, képek, fényképek) szemléletesek legyenek (viccesek is lehetnek), de ne bonyolultak.
- A szövegek, szituációk stb. feleljenek meg a gyermekek életkorának és érdeklődésének.
- Legyenek benne játékok, és bábjátékokra alkalmas rövid mesék.
- Legyen benne részismétlés, ismétlés.

Fontos a *külső* megjelenítés is:

- színes, akár képekkel is illusztrált borító,
- a könyvben sok kép legyen,
- tartalmazzon színezésre, kifestésre alkalmas rajzokat is.

Az alábbi felsorolás – a teljesség igénye nélkül – bemutatja a tankönyvválasztás legfontosabb szempontjait. Ezzel kívánunk segítséget nyújtani abban, hogy a választás mind a tanár, mind a tanulók teljes megelégedését szolgálja, és közösen a legnagyobb fejlődést éri el a célnyelv tanításában és elsajátításában.

NAT kompatibilitás	Taníthatóság
Interkulturális ismeretek	Kiejtés, intonáció
Alapok megteremtése	A könyv stílusa
Motiváció	Életszerűség
Világos felépítés	Változatos, az életkornak megfelelő témák
A nyelvi egységek egymásra épülése	Korszerű tananyag
Készségfejlesztés	Koncentráció más tantárgyakkal
A szókincs mennyisége és minősége	A hangkazetta anyaga
Játékosság	Változatos feladatok
Fokozatosság	Sokszínűség
Vonzó ábrák, képek	Árérték arány

Konkrét témaköröket és fogalomköröket az 1–3. évfolyamra a kerettanterv nem ad, játékos, mozgásos, rajzos foglalkozást javasol bármely olyan tankönyvvvel és taneszközzel, amellyel ennek a korosztálynak az érdeklődése felébreszthető és fenntartható.

Angol és német nyelv 4. évfolyam

Célok és feladatok

Pozitív attitűd kialakítása

A kisiskoláskori idegennyelv-tanulás elsődleges célja az idegen nyelv és annak tanulása iránti pozitív attitűd kialakítása, azaz az idegen nyelv megszerettetése a gyerekekkel. Amennyiben már korábban elkezdtek és megszerették az idegen nyelv tanulását, a pedagógus és a nyelvtanóra feladata a meglévő motiváció és kedvező hozzáállás megőrzése fenntartása, erősítése.

Fókuszban: a nyelvelsajátítás

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. Ezért ebben az életkorban a nyelvelsajátítást – a nyelvtanulással szembeállítva – kell célként és feladatként megnevezni, és az anyanyelv-elsajátítás természetes folyamatához kell közelíteni. A kisiskolás gyermek jellemző tevékenységei a játék, a mozgás, az ének, ügyességi, nyelvi és logikai játékok, a mesehallgatás, a mesemondás, a szerepjátékok stb. Ezért a gyerekek számára érdekes, önmagában is motiváló, életkorukhoz illő, tevékenységek nagy választékát kell biztosítanunk, nagy hangsúlyt fektetve a tantárgyközi integrációra.

A nyelvelsajátítás tanórai megvalósítása

Támaszkodjunk az általános iskola előző szakaszában elsajátított ismeretekre, készségekre és képességekre ugyanúgy, mint a tanulók otthonról hozott háttérismereteire. Az órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért hasznos, ha a tananyag az általuk ismert tartalmakra épül, ami például más tantárgyak anyagának integrálásával érhető el.

Az életkor szerepe a nyelvelsajátításban

A nyelvtanulásnak ebben a szakaszában, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredmény nem várható, ugyanakkor rendkívüli fontossággal bír a későbbi nyelvi és pedagógiai fejlődés szempontjából. A nyelvtanulás kezdeti szakaszában egyes gyerekeknél előfordulhat egy ún. csendes szakasz, melynek során eleinte – ameddig készen nem érzi magát erre – nemigen szólalnak meg. A kezdeti nyelvtanulási folyamatban a négy nyelvi alapkészség közül a legfontosabbak a hallott szöveg értésének és a beszédképességnek a fejlesztése. Ezt a tanórai utasításokkal, mozgásra épülő játékokkal, cselekedtető feladatokkal érhetjük el. A fokozatos fejlődés során el kell érniük, hogy a tanuló merjen idegen nyelven megszólalni.

Sokoldalú személyiségfejlesztés

Kisiskolásokról lévén szó, a tanítás-tanulás középpontjában a holisztikus, az egész személyiséget harmonikusan fejlesztő megközelítés áll. Olyan tevékenységi formákat kell választani a nyelvi foglalkozásokon, melyek a tanulók nyelvi készségein kívül személyiségük más – érzelmi, értelmi, társas, erkölcsi, testi – területeit is fejlesztik egyidejűleg. Az érzékszervek és az érzelmek minél teljesebb, szélesebb körű bevonása, a különböző tanulói típusoknak megfelelő tanítási technikák (pl. vizuális, mozgásos) alkalmazása és variálása biztosítja a tananyag több oldalról való

megközelítését, kellő mélységű rögződését, emlékezetessé téve a tanulási folyamatot minden egyes tanuló számára. A folyamatos ismétlésnek nagy jelentősége van az ismeretek hosszú távú memóriába vésődése szempontjából.

Készségfejlesztés

A negyedik évfolyamon elsősorban a szóbeliség: a hallás utáni értés és a beszédképesség fejlesztése a meghatározó. A nyelvórán a pedagógus már a kezdetektől törekedjen a célnyelvi óravezetésre. Az önálló beszéd tekintetében a követelmények a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Elengedhetetlen a helyes kiejtésre való törekvés, hiszen ebben az életkorban a gyerekek még nagyon fogékonyak erre. Ezért nagyon fontos, hogy a tanulók a pedagógustól mindig a helyes kiejtést hallják. (Ezért hasznos az anyanyelvi beszélőkkel készített hanganyagok használata is!) Amennyiben a tanulók már korábban elkezdtek az idegen nyelvvel való ismerkedést, negyedik osztályos korukra nagy valószínűséggel már foglalkozhatnak az olvasással és az írással. Az idegen nyelven történő írás és olvasás bevezetésével – figyelembe véve az adott tanulócsoport összetételét, képességeit, érdeklődését, motivációját – érdemes várni, amíg erre a konkrét igény megfogalmazódik.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az általános iskola helyi tantervében határozza meg az élő idegen nyelv oktatására fordítható időkeretet. A Nemzeti Tankönyvkiadó által javasolt A illetve B program a 4. évfolyamon a heti két-, illetve háromórás nyelvoktatásra kínál kerettantervet angol és német nyelvre.

Évfolyam	4.	
Tantárgyak	A	B
Angol nyelv (heti összes óraszám)	3	2
Német nyelv (heti összes óraszám)	3	2
Évi összes óraszám	111	74

A tanulók értékelése

Az értékelésnek továbbra is az a legalapvetőbb funkciója, hogy motiválja a tanulót az idegen nyelv tanulásában. Ezért a visszajelzés a 4. évfolyamon is elsősorban pozitív. Kialakul emellett az a funkció is, hogy visszajelzést adjon arról, a tanuló a készségfejlesztés területén az adott időpontban (a tanév közben folyamatosan vagy a tanév végén) éppen hol tart. Visszajelzés a tanulónak (és a szülőnek), hogy melyek az erős és gyenge pontjai, milyen attitűd jellemzi a nyelvtanuláshoz való viszonyát, honnan meríthet bátorítást, önbizalmat, illetve hová kell még energiát befektetnie.

Mivel a tanuló nem utasítható osztályismétlésre az 1–4. évfolyam egyikében sem, a teljesítmény szóveges értékelése kap hangsúlyt. Az érdemjegyekért folyó versengés helyett sokkal inkább a kooperációt, az együttműködést kell elősegítenie. Az értékelés szempontjai közé is be kell, hogy kerüljön a tanulók együttműködési hajlandósága.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek megegyeznek a 3. évfolyamnál részletezettel.

A tankönyvek kiválasztásának elvei megegyeznek a 3. évfolyamnál részletezettel.

4. évfolyam

Tematikai egység	Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása. Az otthon, a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok. Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok. Egészséges táplálkozás. Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek. Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei. Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain. Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.	Óra-keret 74–111 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Nincs	
További különleges feltételek	Nincs	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; interkulturális kompetencia.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: elsősorban a beszédértés, a beszédképesség kezdeteleges szintjének kialakítása, a motiváció kialakítása az idegen nyelv(ek) tanulása iránt.
Tartalmak	
Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló Információcseréhez kapcsolódó	Tanulói tevékenységek Szóismétlések, rövid mondatok ismétlése, dalok, képek és szavak párosítása, egyszerű szavak, rövid mondatok leírása.
Fogalomkörök Cselekvés, történés, létezés kifejezése Birtoklás kifejezése Térbeli viszonyok Időbeli viszonyok Mennyiségi viszonyok Minőségi viszonyok Logikai viszonyok	

ANGOL NYELVI PÉLDÁK**A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok**

	Kezdeményezés és válasz	
Köszönés	Good morning. Hello Tom. Hi!	Good morning. Hello Mary. Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! Good night.	Goodbye. Bye! Good night.
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot.	Not at all. You are welcome. No problem.
Bemutakozás, bemutatás	My name is...	Hello. Hi!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Tetszés, nemtetszés:	Is it nice?	Yes, it's nice. No, it isn't.
	Is he friendly?	

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it?	It's.../ That's... It's big and comfortable.
Információkérés, -adás:	Is he here?	Yes, he is. No, he isn't.

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése	létezés		I am a girl. He is a boy.
Birtoklás kifejezése		Possessive adj.	My, your, his/her/its, our, their dog
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Adverbs	Here, there
Időbeli viszonyok	Időpont	When?	Now
Mennyiségi viszonyok		Cardinal numbers 1-20	One, three, ten, fifteen
Minőségi viszonyok		adjectives	The book is interesting. It is an interesting book. What's it like? What colour is it?
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but

NÉMET NYELVI PÉLDÁK

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Hallo.	Auf Wiedersehen! Tschüss!
Köszönet és arra reagálás	Danke.	Bitte.
Bemutakozás, bemutatás	Ich heiße ...	Er ist mein Bruder. Er heißt Paul.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Tetszés, nemtetszés:	Es ist schön.	Ja, wirklich.
----------------------	---------------	---------------

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist meine Mutter.	Meine Mutter ist zu Hause.
Információkérés, -adás	Wie ist der Film?	Prima!

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause.
Birtoklás kifejezése			
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten...
Időbeli viszonyok	Időpont	Wann?	Jetzt, bald

Mennyiségi viszonyok	Határozott mennyiség	Eins, zwei
Minőségi viszonyok		Wie? Es ist prima! Der Ball ist blau.
Esetviszonyok	Névszók	Nominativ Ich, du, wir
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók	Und / oder / aber
A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló megért ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol; ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést. <i>Beszédkésztség</i> A tanuló egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre, ismert dolgokat megnevez, néhány mondókát, verset, dalt reprodukál. <i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló felismeri a tanult szavak írott alakját, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért, ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál. <i>Íráskésztség</i> A tanuló helyesen lemásol ismert szavakat. Összességében: A tanuló felkészül a nyelvtanulásra, ismerkedik az idegen nyelv fogalmával, kialakul motiváltsága a nyelvtanulás iránt. Elért nyelvi szintje a Közös Európai Referenciakeret szerint még nem értelmezhető.	

MATEMATIKA

Célok és feladatok

A **matematikai nevelés célja** az általános iskola kezdő szakaszán a tanulók felkészítése az egyre önállóbb ismeretszerzésre a tanulás – ezen belül a matematikatanulás – iránti pozitív attitűd kimunkálásával, a megismerő képességek és szokások fejlesztésével, formálásával, az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával.

A **cél szolgáltatában feladatunk**, hogy formáljuk és fejlesszük a tanulók

- figyelmét, megfigyelőképességét,
- emlékezetét,
- lényegkiemelő és absztraháló képességét,
- általánosításra való képességét,
- összefüggéslátását,
- megértési képességét,
- alapvető matematikai képességét és készségét,
- gondolkodását,
- önállóságát az ismeretszerzésben és az ismeretek rendezésében, alkalmazásában,
- alkotóképességét,
- helyes tanulási szokását,
- a matematikai tevékenységek iránti érdeklődését,
- az életkornak megfelelő kommunikációs képességét,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességeit (pl. pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, együttműködés, felelősségvállalás).

Az alsó tagozaton, a matematikai fogalmak építésének kezdeti szakaszában a tanulói tevékenységeknek kettős szerepe van. A matematika tanulásának is a saját, cselekvő tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés az alapja. Ezért a manuális, tárgyi tevékenységek szükségesek a fogalmak kellően változatos, gazdag, konkrét tartalmának megismeréséhez. Másrészt ezek a tevékenységek válnak belsővé, gondolativá, azaz ezek képezik a gondolkodási tevékenységek alapját is.

A fejlesztést szolgáló és a matematikai ismereteket alapozó tevékenységek fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, megfigyelés,
- válogatás, osztályozás és rendezés,
- lényegkiemelés,
- absztrahálás és konkretizálás,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- állítások és kérdések értelmezése,
- tudatos emlékezetbe vésés, felidézés,
- általánosítás és specializálás,
- ellenőrzés,
- döntés,
- adatok gyűjtése (számlálás, mérés, megfigyelés és számítások útján), rögzítése, rendezése,
- összefüggések keresése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmusok követése.

Az első négy év matematikatanulásának feladata – a fejlesztési feladatokon túl – olyan **alapvető matematikai ismeretek** elsajátíttatása, amelyek egyrészt biztosítják a problémamentes továbbhaladást a kötelező oktatás keretében, másrészt segítik a többi tantárgy, műveltségi terület céljainak megvalósulását. A matematika kiemelt témaköreiben az ismereteket folyamatosan összekapcsolva, a konkrétumokhoz mindig újra visszatérve, spirálisan bővítjük. A megértésen alapuló tanulás lényegéhez tartozik, hogy az újabb ismeretelemeket a korábban megszerzett ismeretekhez, sőt ezek alakuló rendszeréhez kapcsoljuk. Ezért már az alapozó szakaszban is fontos szerepe van a témák együttépítésének.

Főbb matematikai témáink:

- Gondolkodási és megismerési módszerek (osztályozás, rendezés, állítások és nyitott mondatok, kombinatorikus alkotások és gondolkodás).
- Számтан, algebra (a természetes szám fogalma a tízezres számkörben, számrendszer, műveletek fogalma, számolás, törtszám és negatív szám fogalmának alapozása, szöveges feladatok megoldása).
- Relációk, függvények, sorozatok.
- Geometria (alkotások, transzformációk, tájékozódás, mennyiségek és mérések).
- Statisztika, valószínűség.

Alapvető fontosságú, hogy valódi tudáshoz segítsük eljutni a gyerekeket. Ne szavakkal, állításokkal ismerkedjenek meg elsősorban, hanem azokkal a tényekkel, fogalmi tartalmakkal, a tárgyi valóságban megtapasztalható összefüggésekkel, amelyek biztonságos alapot képeznek a ráépítéshez, s a megfogalmazások is a tanulók saját alkotásai legyenek. A gyerekek tempójának megfelelően haladva az alaposabb, mélyebb tudás kiépítésére helyezzük a hangsúlyt a nagy mennyiségű ismeret gyors (de felszínesebb) megszerzésével szemben.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás a matematikaórákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórak tanulósszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulósszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A matematika kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A matematika műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokon a feladatokon (statisztika, valószínűség, szöveges feladatok) tudja teljesíteni, amely valóságos hazai és nemzetközi adatok felhasználásával alkalmat adnak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a feladatok adatainak eredményeinek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A környezettudatosságra nevelés érdekében a matematika igen alkalmas arra, hogy különböző, valóságos adatok és tények felhasználásával, feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint az adatokon és azok értelmezésén keresztül végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható a matematika feladatain keresztül, amely amúgy is fontos területe a valóságos életben megjelenő problémák, adatok, összefüggések vizsgálatának. Az adatgyűjtések színtere lehet a vásárlási szokásokról történő gyűjtés, továbbá szöveges feladatok gyártására alkalmasak a vásárlási számlák, amelyeken keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezése stb. Szituációs játékokon keresztül (mérések); fogyasztói kosár készítésére is sort keríthetünk.

A matematikai képességek fejlesztésének eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránti pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az alsó tagozatos tanterv két változat, illetve azok különböző kombinációinak használatára alkalmas. Az első változat heti óraszámai a négy év folyamán 4, 4, 3, 3. A tananyagtartalom oszlopban elsőként feltüntetett óraszámok ehhez a változathoz adják meg az egy-egy résztema feldolgozására fordítandó javasolt óraszámot. Az átlagos tempóban vagy lassabban haladó tanulók esetében az alapvető ismeretek elsajátítására célszerű több időt fordítani, ennek megfelelően arányaiban több órát javasolunk a számtan, algebra témakörre. Ilyen csoportokban a fejlesztés a kisebb lépésekre bontott tananyag feldolgozásával történik. A konkrét tapasztalatszerzésen van a hangsúly, az általánosítás, elvonatkoztatás később kap szerepet.

A második változat a matematika iránt jobban érdeklődő csoportok számára készült, ennek a változatnak a heti óraszámai a négy év során 5, 4, 4, 4. Az elsőhöz képest nem szerepeltetünk többletismeretet, hanem úgy gondoljuk, hogy az igényesebb feldolgozást az jelenti, hogy a témakörök mélyebb tartalmi kimunkálására, összetettebb problémák szerepeltetésére van lehetőség. Több idő fordítható a problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztésére. Az ehhez a változathoz javasolt óraszámok a második órázámként jelennek meg. Az alkalmazó iskola számára lehetőség

van arra is, hogy a két változat számára megfelelő kombinációját válassza. Mód van például arra is, hogy a magasabb heti óraszámot a lemaradó, nehézségekkel küzdő csoport számára biztosítsák, ekkor a többletórák felhasználásának arányait célszerű átalakítani az itt szereplőhöz képest.

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Matematika	5	4	5	4	4	4	4	4
Összesen	5	4	5	4	4	4	4	4
Évi összes óraszám	185	148	185	148	148	148	148	148

A tanulók értékelése

Kisiskoláskorban a tanítói értékelés dominál, ugyanakkor fokozatosan fejlesztjük a reális önértékelésre való képességet. A külső és belső értékelést az előre adott szempontok és az ellenőrzés során szerzett információk alapozzák meg.

Az ellenőrzés területei, formái

A tanulók – tanító által történő – *megfigyelése*:

- önálló tevékenység közben;
- csoportmunkában való részvétel során.

Tanulói megfigyelések:

- egymás munkájának segítése csoportmunkában;
- önellenőrzés.

A fejlődési folyamat követése során végzett *elemzések* informálnak

- a tanulók egyéni haladásáról (tanulási mód, tempó, egyéni nehézségek, különleges érdeklődés, egyéni teljesítmény stb.);
- a fogalomépítés aktuális szintjéről.

A *diagnosztikus mérések* segítik annak megállapítását, hogy az „indulási” és várható „érkezési” szint között meghúzott fejlesztési folyamat ívének mely pontján észlelhető hiány, töréspont. Ezek differenciált okainak kutatása teszi lehetővé a „formáló-segítő” értékelés megfogalmazását. A *szummatív mérések* is hozzájárulnak ahhoz, hogy pontos képet alkossunk a tanulók tudásáról, képességeik fejlődéséről. Ezek a mérések azonban semmiképpen nem fontosabbak és nem adnak hitelesebb információkat a gyerekek felkészültségéről, mint a velük folyamatosan együtt dolgozó pedagógus megfigyelései.

A tanulók értékelése során az egyén fejlettségét viszonyítjuk a saját képesség szerint elérhető legmagasabb szinthez, valamint a fejlesztés során várható eredményhez.

A tantervben az egyes évfolyamok végén a fejlődés várható eredményeinek meghatározását irányelveknek kell tekinteni. Azt, hogy az adott területen mennyire biztatóak az aktuális helyzet és a fejlődés jelei, a pedagógusnak kell megítélnie. Vannak olyan területek, amelyekben viszonylag egyszerűen, teszteléssel megállapíthatók a teljesítmények. Ezeken a területeken is óvatosan kell kezelni a megfogalmazott irányelveket, hiszen pl. a számolni legjobban tudó ember is követ el számolási hibát, az egyébként jó problémamegoldó ember is félreérthet egy-egy olvasott vagy hallott szöveget. Ezért – bár mérésekkel sok területen megbízható információkat szerezhetünk növendékeink tudásáról, felkészültségéről, képességeinek fejlettségéről – kellő mértékben kell támaszkodnunk a folyamatos megfigyelés során gyűjtött tapasztalatokra is.

A különböző témakörökben megfogalmazott értékelés szinterei:

- a probléma felismerésének, megértésének mértéke különböző tapasztalati területeken;
- az eszközhasználat szintje, az önálló tapasztalatszerző tevékenység hatása a feladatmegoldásra;
- az önállóság foka a lényegkiemelésben, az összefüggések felismerésében, kifejezésében;
- a matematikai modellek alkalmazásának mértéke és könnyedsége;
- a különböző matematikai tartalmak és fogalmak elsajátításának szintje;
- a kommunikációs képesség formája és színvonala.

A tanulói önértékelés formálódását különböző szempontok megfogalmazásával segíthetjük. Például:

- a motiváltság és az aktivitás mértéke;
- a figyelem, az együttműködés, a tolerancia színvonala;
- pozitívumok, negatívumok, erősségek, gyengeségek megfogalmazása.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képzési követelmények és tárgyi feltételek

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel, szaktantermek, iskolai könyvtár, PC, internet (lehetőség szerint)).

A tankönyvek kiválasztásának elvei**Tartalmi szempontok**

- Szakmailag kifogástalan.
- Támogatja a tantervben megfogalmazott célok elérését; szem előtt tartja a tanulók személyiségformálását; hangsúlyt helyez a képességfejlesztésre.
- Ötletes és a gyerekek életkorának megfelelő, számukra érdeklődést felkeltő megfogalmazásaival, figyelemfelkeltő fotóival és ábráival hozzájárul a pozitív tanulási motiváció felkeltéséhez és fenntartásához. A kisiskolás korú gyerekek sajátosságainak megfelelően törekszik az életkorból adódó játékszeret és alkotásvágy kielégítésére. Változatos tevékenységek szervezésére tesz javaslatokat, ezáltal segítséget nyújt a kisgyerekek ingerszükségleteinek kielégítésére.
- Olyan útmutatásokat, tanulási feltételeket fogalmaz meg, amelyek jól szolgálják a tanulói fejlesztést. Nem nélkülözi a megértés igényét, ezt önálló tapasztalatszerzéssel, többszörös konkretizációval segíti. A fogalmakat a valóságból absztrahálja. Fontosnak tartja a szimbólumok (szakszavak, kifejezések, jelölések) tartalommal való megtöltését.
- Törekszik az új ismeretek integrálására a meglévők közé, biztosítja a strukturált tanulás feltételeit.
- Problémafelvetései alkalmat kínálnak az aktív tanulásra, az összefüggések felfedezésére, a tanulókat gondolkodásra készíti. Nyitott feladataival, illetve fordított szövegezésű problémáival többféle gondolkodási műveletet aktivizál.
- Gondot fordít arra, hogy a tanulók a bevezetett fogalmakat, eljárásokat új kontextusokban is gyakorolhassák és alkalmazhassák, ezáltal ezek egyre általánosabbá válnak, egyre mélyebbre épülnek, és kapcsolatba kerülnek a már beépült sémákkal. Kellő anyagot kínál a gyakorlás – elmélyítés – alkalmazás – rendszerezés – ismétlés fázisaira. A tananyagot spirálisan bővíti.
- Kihhasználja a tantárgyi integrációt, bemutatja a matematika más tudományterületekhez való kapcsolódását.

Formai szempontok

- Könnyen kezelhető, méretében, megjelenésében (színvilága, ábrái) gyerekközpontú.
- Szerkezete átlátható, logikus.

Személyes meggyőződés szempontja

- Felépítése, szemlélete, tartalmi strukturáltsága a tanító felfogásával egyezik.

Matematika 1-2. évfolyam**Célok és feladatok**

- A megismerés elemi módszereinek építése: az érzékelés finomítása, gyakorlása, a megfigyelés tartósságának, tudatosságának fokozása.
- A gondolatok, megfigyelések kifejezési módjainak gyakorlása tárgyi tevékenységgel és szóban, rajzban, írásban, jelekkel; mások hasonlóan kifejezett gondolatainak értelmezése, megértése.
- A fogalmi gondolkodás alapozása.
- A kombinatorikus gondolkodás előkészítése.
- Széles valóságtartalomra épülő, tovább bővíthető, gazdag, de még konkrét természetes számfogalom a 100-as számkörben; megbízható számérzet.
- Gazdag valóságtartalmú, összefüggéseiben kidolgozott összeadás-, kivonás-, szorzás- és osztásfogalom; a műveleti tulajdonságok gyakorlati felhasználása egyedi, konkrét esetekben.
- Alapszintű jó számolási készségek:
 - jól megértett és helyesen működő számolási eljárások a 100-as számkörben az összeadásra, kivonásra; kidolgozott algoritmusok követése;
 - a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, részekre osztások tudása, további esetek értelmezés utáni kiszámítási tudása.
- A valóság és a számfogalom, a valóság és a műveletek közti kétirányú „átjárás” könnyedé s ezáltal a számokkal való munka biztonságossá tévése.
- Az alkotó, a problémamegoldó és az analógiás gondolkodás fejlődése.
- Törtszám- és negatívszám-fogalom tapasztalati előkészítése.
- Egyszerű, konkrét kapcsolatok megismerése, kifejezése tevékenységgel, rajzzal, szóban, összetartozó párok (hármassok) sorolásával tárgyak, személyek, halmazok, nem matematikai és matematikai fogalmak között.
- Az összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.

- Néhány sorozatra jellemző tulajdonság megismerése.
- Geometriai tulajdonságok és kapcsolatok megismerése; a formalítás fejlesztése, finomítása a mozgás és a látás koordinálásával.
- Tapasztalatok gyűjtése a síkra való tükrözésről, eltolásról; a tengelyes tükrözés végrehajtása a sík mozgásával.
- Térbeli tájékozódás fejlesztése.
- Geometriai mennyiségfogalmak alakítása, gyakorlottság a gyakorlati mérésekben (hosszúság, űrtartalom), a mérési eredmények értékelésében.
- Az adatgyűjtés és -ábrázolás, visszaolvasás gyakorlása.
- A „valószínűségi szemlélet” alapozása, tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a nem véletlen szétválasztására, a valószínűbb és a kevésbé valószínű átélésére, megkülönböztetésére.

1. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	5 óra/hét (185 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos	folyamatos
Számтан, algebra	130	104
Relációk, függvények, sorozatok	15	12
Geometria	35	28
Statisztika, valószínűség	5	4
Összesen:	185	148

1. évfolyam

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek	Óra- keret Folya- matos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (állítások); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (válogatás, csoportosítás különböző a természetben található dolgok között); digitális kompetencia (rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (figyelemösszpontosítás).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (hogyan oldja meg a problémát); környezettudatosságra nevelés (a természetben található dolgok csoportosítása közben); a tanulás tanítása (rendszerezés, figyelem); testi és lelki egészség (tulajdonságok változása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tapasztalatszerzés (tárgyak, személyek tulajdonságai), gondolkodás (osztályozás, válogatás), ismeretek rendszerezése (osztályozás), alkotás adott feltételek szerint (közös tulajdonságok keresése), kreativitás (adott tulajdonságú elemek válogatása), kommunikáció (állítások), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (tevékenységekre).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Összkép felfogása statikus helyzetben és változás során. Szándékos figyelem. Tulajdonságok kiemelése, tudatosodása összehasonlításokkal, a változás megfigyelésével, kontrasztal, szétválogatással. Osztályozás: szétválogatás, szemponttartás.	Tárgyak, személyek, jelek, összehasonlítása (ugyanolyan, nem ugyanolyan). Tárgyak, személyek, jelek, összességek válogatása egyes tulajdonságaik szerint, az eltérő és a megegyező tulajdonságok kiemelése, megmutatása (pl. az oda nem illő elem megkeresésével, a változó tulajdonság visszaváltoztatásával, szétválogatással), megnevezése. Egyes tulajdonságok változtatása; egyes tulajdonságokban eltérő elemek keresése. Több tárgy, dolog, összesség közös tulajdonságainak keresése, kifejezése szóval, jellel. Adott tulajdonságú elemek összeválogatása (adott tulajdonsággal jellemzett összességek létrehozása).	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: tárgyak gyűjtése adott szempontnak megfelelően, gyűjtött tárgyak válogatása megadott szempontok szerint; kapott tárgyak közül a „kakukktójás” keresése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	
Sorba rendezés. A számfogalom és a változást kifejező műveletek előkészítése. A darabszám és a mérőszám fogalmának előkészítése: olyan relációk értelmezése, amelyek a mennyiségeket, halmazokat megkülönböztetik, illetve azonosítják nagyságuk szerint; jelölés nyíllal, a több, kevesebb jelölése a számok között értelmezett >, < jelekkel.	Tárgyak, összességek mennyiségi tulajdonságainak megfigyelése nagyobb különbségek esetén; a különбөзөs irányának kifejezése szavakkal (pl. alacsonyabb, magasabb, kevesebb, több), jelekkel, sorba rendezéssel. Tárgyak sorba rendezése szubjektív szempont szerint; a szempont megőrzése (pl. színek kötött sorrendjének megtartása; formák periodikus sorozata).	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: játékok, csoportmunkák, versenyek a mennyiségi viszonyok megfigyelésére, kifejezésére, tárgyak sorba rendezésére.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	
Állítások. Köznyelvi állítások igazsága. Igaz és nem igaz állítások mennyiségi tulajdonságokkal, viszonyokkal kapcsolatban is.	Állítások alkotása képről. Állítások egyeztetése képpel, helyzettel: illik-e hozzá, igaz-e, fontos-e. Állítások alkotása időben lejátszódó történetekről. Történetről szóló állítások igazságának megítélése.	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: igaz állításhoz megfelelő helyzet, kép alkotása eljátszással, kirakással, rajzzal; állítások igazságának eldöntéséhez, megmutatásához megfelelő képek előállítás eljátszással, kirakással, rajzzal.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra	

Nyitott mondatok. Mennyiségek összehasonlításával kapcsolatos nyitott mondatok; lezárás behelyettesítéssel.	Nyitott mondatok lezárása tárgyi és elvontabb elemek behelyettesítésével; a keletkező állítás igazságának megítélése.	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: csoportmunka közös megbeszéléssel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	
A kombinatorikus gondolkodás előkészítése. Adott elemek közül párok kiválasztása; a párok azonosítása, megkülönböztetése; további párok keresése. Adott 3-5 elemből 2-3 elemű sorozatok kirakása; a sorozatok összehasonlítása.	Adott feltételt kielégítő objektumok keresése, készítése; az előállított objektumok azonosítása, megkülönböztetése.	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: csoportmunka, közös megbeszéléssel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Fogalmak	Ugyanolyan, kevesebb, több.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szóbeli feladatok); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (egyszerű szöveges feladatok a környezetből); a hatékony, önálló tanulás (egyéni és csoportmunkában).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldásokon keresztül); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (szöveges feladatokon keresztül), a tanulás tanítása (tanári irányítás); felkészülés a felnőttléti szerepeire (feladatmegoldásokon keresztül, szerepjáték).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (összefüggések mennyiségek nagysága, egység és mérőszám között), tapasztalatszerzés (mennyiségek mérése), képzelet (szöveges feladatok megjelenítése), gondolkodás (feladatmegoldás), ismeretek alkalmazása (számok nagyságviszonyai), problémakezelés és -megoldás (szöveges feladatok), alkotás és kreativitás, alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint, alkotások adott feltételeknek megfelelően (szöveges feladatok), kommunikáció (csoportmunkában, szerepjátékban), együttműködés (csoportmunkában, szerepjátékban), motiváltság (a feladatmegoldásokra).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes szám. Számfogalom 20-ig. A mennyiségek fogalmi alapozása: hosszúság, tömeg, űrtartalom; a magasabb, alacsonyabb, hosszabb, rövidebb, szélesebb, keskenyebb, vastagabb, vékonyabb; nehezebb, könnyebb; több fér bele, kevesebb fér bele; több, kevesebb viszonyok. Az ugyanannyi és az ugyanakkora kapcsolatok.	Becslés (több, kevesebb; magasabb, alacsonyabb; hosszabb, rövidebb, könnyebb, nehezebb; több, kevesebb). Az összemérés eszközeinek és módszereinek megismerése; a becsült viszony ellenőrzése párosítással, összeméréssel. Hosszúságok közvetlen és közvetett összemérése; kétoldalú mérleg használata tömegek összemérésére, folyadékok áttöltése űrtartalmak összemérésére.	Csoportmunka, egyéni munka, megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	
A szám mint ekvivalens halmazok és mint egyenlő mennyiségek közös tulajdonsága.	Kis számok felfogása összkép alapján (számlálás nélkül) statikus helyzetéről (pl. képekről) és időben széthúzott elemekről (pl. mozdulatok száma, hangjelzések száma). Meg- és leszámlálás egyesével, kettesével; meg- és kimérés alkalmi egységekkel.	Csoportmunka, egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Összefüggések mennyiségek nagysága, egység és mérőszám között.	Különböző nagyságú mennyiségek mérése azonos egységgel. Annak megfigyelése konkrét egyedi esetekben, hogy azonos egységből a nagyobb mennyiséget több teszi ki, a kisebbet kevesebb. Azonos mennyiségek mérése kisebb és nagyobb egységekkel. Annak megfigyelése konkrét egyedi esetekben, hogy a kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, a nagyobbból kevesebb.	Hosszúságmérés saját készítésű mérőszalaggal egyéni munkában, közös megbeszéléssel. Különböző tárgyak mérése csoportmunkában. Az eredmények bemutatása, megbeszélése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Számok jele: olvasásuk, írásuk. Egy-egy szám sokféle alakja: összeg- és különbségalakok az érzékelt valóságnak megfelelően. A + és a – jel bevezetése az összetett alakokhoz. Az = jel bevezetése különféle „nevű” számalakok azonosítására.	Számok jelének megismerése, hozzákapcsolása látott, hallott, más módon érzékelt összességekhez és mért mennyiségekhez. Számok olvasása. Számok jelének írása (még a jegyek helyi értékének tudatosítása nélkül). Számok összetett alakjának leolvasása képekről, hallott, érzékelt helyzetekről: két- és többtagú összegalak, különbségalak. Az egyenlő számok összekötése különféle alakjukban; az = jel használata.	Számok írása, olvasása (diktálás után; számlálás, mérés eredményének, saját gondolatnak és műveleteknek a lejegyzése) – egyéni munka, tanítói ellenőrzés.	Magyar nyelv és irodalom	

Számok nagyságviszonyai bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb. Nagyság szerinti sorrendjük; szomszédjaik; helyük a számegyenesen.	Számok nagyság szerinti összehasonlítása halmazokkal és mennyiségekkel megjelenítve. Sorba rendezésük; növekvő, csökkenő sorrend. Számok megjelenítése számvonalon: lépegetéshez kapcsolva. Eggyel, kettővel, hárommal nagyobb, kisebb: a számokat megjelenítő halmazok elemeinek párosítása a megjelenítő mennyiségek összemérése alapján; a különbség megmutatása a párosításból kimaradó elemekkel, illetve az összemérésben talált többlettel. Számszomszédok megkeresése: mint a számlálásban egymást követő számok; mint a számegyenesen helyileg egymás mellé kerülő számok, és mint az 1-gyel többhöz, 1-gyel kevesebbhez tartozó számok.	Csoportmunka tanítói irányítással.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Számtulajdonságok (párosság, páratlanság, csupa 3-assal való kirakhatóság, számjegyek száma, kéttagú bontott alakjaik stb.); számkapcsolatok (1-gyel, 2-vel nagyobb, kisebb; összegük 10, adott nyitott mondatot igazzá tesznek stb.). Számok vizsgálata egyes tulajdonságaik szerint, a tulajdonságok különféle tartalmának megfelelően. Néhány további számtulajdonság értelmezése darabszámokkal és mérőszámokkal.	Adott tulajdonságú számok keresése, összegyűjtése. (Pl. adott számok közül az olyanok megkeresése, ahány tárgy kirakható 3 egyenlő kupacba.) Számok összehasonlítása során számok közti kapcsolatok felismertetése. (Pl. a második 2-vel nagyobb, mint az első; az egyik 10-zel kisebb a másiknál; a két szám összege 10.). Szavakban vagy jelekkel – pl. nyitott mondattal – megadott kapcsolatban levő számpárok gyűjtése. Annak eldöntése, hogy a szám páros vagy páratlan adott számú tárgy párokba rendezése alapján; két egyenlő elemszámú csoportra szétválasztás alapján; mennyiségek kimérése alapján 2 egységnyi mennyiségekkel, illetve 2 azonos egész mérőszámú mennyiséggel. Adott tulajdonságú számok keresése, alkotása, adott kapcsolatban levő párok keresése.	Csoportmunka tanári irányítással.	Magyar nyelv és irodalom	

Műveletek a 20-as számkörben. A műveletek fogalma. Az összeadás, kivonás értelmezései: hozzáadás és elvétel.	Egy történetben a darabszám változásának felismerése, utánzása pontosan és egyszerűsítve (pl. korongokkal, pálcákkal, golyókkal, ujjakkal); elmondása a szereplő tárgyak, dolgok megnevezésével és puszta számokkal; leírása összeadással, illetve kivonással. Mennyiség változásának felismerése, mérés után kifejezése mérőszámokkal; lejegyzés számokkal. Eljátszott, lerajzolt vagy szavakban megfogalmazott tevékenységekhez, helyzetekhez, képpárokhoz, képhez hozzákapcsolják a megfelelő összeadást, kivonást. Adott összeadás, kivonás megjelenítése tevékenységgel, kirakással, rajzzal, szöveggel. Az összeadás és a kivonás megjelenítése a darabszám és a mérőszám változtatásával, eljátszással, két kép alkotásával; elmesélés szavakkal.	Csoportmunka, szerepjáték, megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Halmazok egyesítése és részhalmaz számossága. Az összesség a részek darabszámának összeadásával jön létre. Az összesség egyik részének darabszámát az összes és a másik rész segítségével kivonás fejezi ki.	Az egyesítés és egy rész kifejezése: szalagok összekötése, szétvágása, folyadékok összeöntése, széttöltése, tömegek együttmérése, szétmérése. A történet pontos, majd egyszerűsített lejátszása, elmondása után az új összességek darabszámát, az új mennyiségek mérőszámát ismét összeadással írjuk le. Például két tál gyümölcs, két doboz ceruza, két csapat gyerek egyesítésével új összességeket hoznak létre. Egy számokkal leírt összeghez kirakással, képpel, szituáció elmondásával kép alkotása. „A tálon összesen 7 szem gyümölcs van, közülük kettő a körte, a többi szilva. A szilvák számát a $7 - 2$ különbséggel írja le” típusú feladatok megoldása konkrét tárgyak kirakásával, a feladatok gyakorlati kivitelezésével, majd leírásával.	Szerepjáték, csoportmunka, egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Dráma és tánc	
Halmazok, mennyiségek összehasonlítása. Összeadás, kivonás értelmezése halmazok, mennyiségek összehasonlítása alapján.	Két szám összehasonlítása megjelenítés után; az összehasonlítás kifejezése relációval (pl. a $<$, $>$ jel alá írt 2 kifejezi, hogy az egyik 2-vel több, nagyobb, mint a másik); a különbség kifejezése kivonással (a kivonás eredménye a különbség). Egy számnál adott számmal nagyobb, kisebb előállítás kirakással, rajzzal; ennek a számnak a kifejezése összeadással, kivonással.	Csoportmunka, egyéni munka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika Vizuális kultúra	

Az összeadás, kivonás legfontosabb tulajdonságai; kapcsolatuk. Megfigyelések a műveletekben szereplő számok nagysága és az eredmény nagysága közötti viszonyról.	Tevékenységek, amelyek kifejezik az összeadás tagjainak felcserélhetőségét; annak megfigyelése, hogy az összeg ugyanannyi. Tevékenységek, amelyekben felismerhetik az összeadandó számok csoportosíthatóságát, szétbonthatóságát. Pl. számok hozzáadása 9-hez, 10-hez, számokból 10 és 9 elvétele; az eredmények páronkénti összevetése.	Közös munka tanári irányítással.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Számolási eljárások; számolási készségek. Számolási eljárások; kéttagú összegek, különbségek megjegyzése. Az önellenőrzés iránti igény kialakításának megkezdése, a feladatmegoldások után ellenőrzés végzése.	Összeadások és kivonások elvégzése a műveletek megjelenítése után. A kiszámítások elvégzése elvontabb modellekkel is (pl. ujjakkal, golyós számolón, színes rudakkal, számvonalon való lépegetéssel). A műveletek leírása; a leírt műveletek értelmezése, számítása; a műveleti jelek és az =, <, > jelek szabályos használata. Feladatmegoldás a műveleti tulajdonságok, kapcsolatok tudatos felhasználásával: összeadás a tagok felcserélésével és a megfelelő kivonások összekapcsolása. Néhány „egyszerűbb” eset megjegyzése tudatos memorizálással. A tízes átlépéses módszer használata (hozzáadás, elvétel megfelelő bontott alakban); analógia 10 és 20 közötti számokra. Nagyobb, egymáshoz közeli számok különbségének számolása a számegyenesen való elhelyezkedésük felhasználásával. A kéttagú összegek és a megfelelő különbségek memorizálása.	Feladatmegoldások változatos helyzetben (csoportmunka, egyéni munka, közös, osztályszintű feldolgozás, tanári magyarázat).	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Háromtagú összeadás, kivonás. Egyszerű hiányos műveletek; nyitott mondatok a számok körében.	Háromtagú összegek, összetett feladatok kiszámolása; a számolási eljárások egyre tudatosabb használata. Hiányos műveletek értelmezése tevékenységgel és szóveges szituációkkal. Lejegyzés nyitott mondattal. A hiányzó szám (számok) megkeresése; ellenőrzés.	Feladatmegoldás csoportosan, tanítói irányítással. Szóveges feladatok megoldása eszközök használatával és nyitott mondatok segítségével.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szóveges feladatok. Megoldás közvetlenül a szituációban; egyszerű modellek használata.	Szóveges feladat megjelenítése, leírása számokkal, műveletekkel, jelekkel. Problémák megoldása tárgyi tevékenységgel, számfeladattal, nyitott mondattal; a műveletek értelmének tartalmasabbá válása. Kérdésre szóbeli felelet adása. Történet, szóveges feladat eljátszása, kirakása, lerajzolása, elképzelése, elmesélése más szavakkal, leírása jelekkel (műveletekkel vagy másképpen). Adott történethez, képhez, képpárhoz szóveges feladat alkotása. Adott számfeladathoz szóveges feladat alkotása.	Szerepjáték, csoportmunka, egyéni munka.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Fogalmak	Ugyanannyi, ugyanakkora, nagyobb, kisebb, összeadás, kivonás, egyenlőség, páros, páratlan.			

Tematikai egység	Relációk, függvények, sorozatok			Óra-keret 15-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kifejezés); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (összefüggések a természeti környezetben); digitális kompetencia (adatgyűjtés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a feladatmegoldásokban új utak keresése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (ritmus, periodikus mozgás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (a feladatok eredményessége), környezettudatosságra nevelés (összefüggések a természeti környezetben); a tanulás tanítása (tanári irányítás); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szerepjáték).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (sorozatok, összefüggések), tapasztalatszerzés (sorozatok folytatása), gondolkodás (összefüggések feltárása), motiváltság (a feladatok helyes megoldása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zök
Összefüggések, viszonyok a gyerekek környezetében. Egyszerű, konkrét kapcsolatok a valóságban, és ezekről leolvasható kapcsolatok a számok között.	Tárgyak, személyek, képek, összességek, síkidomok, geometriai testek, számok összehasonlítása. Az összehasonlításban megjelenő viszony, kapcsolat kifejezése tárgyi tevékenységgel (szétválogatás, sorba rendezés, párokba rendezés, táblázat készítése, kiegészítése), szavakkal és jelekkel (összekapcsolás vonallal, nyíllal, a <, >, = jelek használata) az adott elempárookra vonatkoztatva (általánosítás nélkül). Kapcsolatok, viszonyok tudatosítása (pl. tárgyak között: ugyanolyan színű, alakú, nagyságú; ugyanolyan hosszú, ugyanolyan nehéz, más színű, más alakú, nem ugyanakkora, hosszabb, rövidebb, könnyebb, nehezebb; gyerekek között: ugyanabban a padban ül, ugyanakkor megy haza; halmazok között: ugyanannyi, több, kevesebb; számok között: egyenlő, nagyobb, kisebb, szomszédja stb.). A megismert kapcsolatok kifejezése példák sorolásával (összekapcsolással, szétválogatással, nyíllal, sorba és táblázatba rendezéssel), szavakkal.	Különféle kapcsolatok, viszonyok feltárása tárgyak, személyek, dolgok között – csoportmunka, játék. A kapcsolatok értése és értelmezése egyszerű szöveges feladatokban – egyéni és csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Sorozatok, függvények. Tapasztalati függvények. Szabállyal adott (periodikus és nem periodikus) sorozatok.	Tapasztalati függvények: megfigyelt, mért, számlált adatok sorozatba rendezése. Szabállyal adott sorozat képzése (évszakok, a hét napjai, színek adott sorrendje, egyesével, kettesével való növekedés, csökkenés stb.). Táblázatok kiegészítése adott összefüggés szerint; különféleképpen kifejezett (pl. összekötött rajzok, sorozat egymást követő tagjai közti) kapcsolatok megértése, értelmezése, leolvasása. Szabályukkal megadott egyszerű függvények táblázatának képzése.	Feladatok szabályával megadott egyszerű tárgy-, jel- és számsorozatok folytatására – csoportmunka. Feladatok szavakkal vagy egyszerű jelekkel adott szabálynak megfelelő párok megkeresésére, táblázatba helyezésére – csoportmunka, egyéni munka.	Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra	

Összefüggés keresése. Ráismerés ismert szabályokra sorozatban, táblázatban, új adatokkal is.	Sorozat egy-egy lehetséges szabályának felismerése néhány tagjából; a sorozat folytatása, kiegészítése (pl. periodikus sorozatok mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlettel, sorozatok tárgyhalmazokkal, egyesével növekvő, csökkenő számsorozatok). Gépjátékok: táblázatba gyűjtött párok, hármasok közti azonos összefüggések felismerése, a táblázat kiegészítése, folytatása, az összefüggés kifejezése szavakkal az egyedi párokra vonatkozóan.	Feladatok sorozat egy-egy lehetséges szabályának felismerésére néhány tagjából; sorozat folytatására, kiegészítésére, táblázatok kiegészítésére; új összefüggések felismerésére – csoportmunka, egyéni munka, verseny. Közös megbeszélés.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Ének-zene Testnevelés és sport	
Fogalmak	Sorozat.			

Tematikai egység	Geometria			Óra-keret 35-28
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szerepjáték); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (mérések); digitális kompetencia (ábrák megjelenítése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (ábrázolások).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); hon- és népismeret (tájékozódás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (mértékegységek); környezettudatosságra nevelés (mérések a természetben); a tanulás tanítása (összehasonlítás); felkészülés a felnőttélet szerepeire (szerepjáték).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben (helyek, helyzetek érzékelése mozgással), tapasztalatszerzés (összehasonlítás), problémamegoldás (geometriai transzformációk), alkotás öntevékenyen (térbeli és síkbeli alkotások másolása), kommunikáció (szerepjáték), együttműködés (csoportmunka, szerepjáték), önértékelés (feladatok megoldása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alkotások térben, síkban. Tulajdonságok és kapcsolatok. Alkotások során (mozgással, mozgatással, összeillesztéssel és tapintással) felismerhető, testeket és síkidomokat jellemző tulajdonságok: - szögletes, nem szögletes; lyukas, nem lyukas; van rajta beugrás vagy nincs; tükrös, nem tükrös; - sokszögek oldalainak, csúcsainak száma.	Térbeli és síkbeli alkotások szabadon, másolással és szavakban adott feltételek szerint: térbeli építések testekből (gyufásdobozokból, színes rudakból, legóelemekből); síkbeli alkotások (kirakás, nyírás, tépés, hajtogatás) lapokból. Sorminták és „terülő minták” kirakása, folytatása; a ritmus (szimmetriák) követése. Előállított és gyűjtött testek, síkidomok összehasonlítása, megkülönböztetése alakjuk és állásuk szerint. Testek, síkidomok válogatása különféle tulajdonságaik szerint (pl. síktükrösség szerint, síkidomok válogatása tengelyes tükrösség szerint - ellenőrzés zsebtükörrel, a lapok összehajtásával).	Összehasonlítás térbeli és síkbeli alakzatok (azonosítás, megkülönböztetés) összképük alapján és néhány egyszerű megnevezhető tulajdonságuk alapján – önálló alkotás során. Döntés, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. Testek, síkidomok különböző halmazokba rendezése csoportmunkában, közös megbeszéléssel.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	

Alakzatok. Háromszög, négyszög összképben való felismerése, megnevezése.	Sokszögek oldalainak, csúcsainak számlálása. A „háromszög”, „négyszög”, „ötszög” stb. fogalmak bevezetése, használata.	Szóbeli feladatok a háromszög, négyszög, ötszög, hatszög stb. fogalmak használatára – közös osztályszintű feldolgozás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Geometriai transzformációk. Ismerkedés a síkra való tükrözéssel és a tükörképpel. Az irányok, helyzetek megfigyelése, tudatos azonosítása, megkülönböztetése.	Alakok, helyek, helyzetek érzékelése mozgással (a saját testünk mozgásával, finomabb mozgásokkal: kéz- és szemmozgás). Tevékenységek siktükörrel: • mozgások és mozgatások előtte, a tükörkép megfigyelése, utánzása; • építések, kirakások előtte, a tükörkép megépítése, kirakása a tükör mögött; • a tükörkép előállításának elképzelés szerint, ellenőrzése zsebtükörrel. Felismerik az alakzat tükörképét, megkülönböztetik más helyzetű, pl. az eredetivel egyállású alakzattól, előállítják a tükörképet egyszerű esetekben kirakással, megépítéssel. Képek nézegetése a zsebtükörben, szimmetrikus formák létrehozása zsebtükör mozgatásával, nyírással, festékfolt összesímitásával, átfordítással.	Feladatok megoldása csoportmunkában, pármunkában, önállóan. Tanári bemutatás.	Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra	
Tájékozódás a térben. Tájékozódás mozgással: irányok, távolság és szomszédosság szerint. A térbeli viszonyokat kifejező szavak. Tárgyak (pontok) helyének megadása vonalon, egy kitüntetett helyhez viszonyítva.	Útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása megmutatással és szóban leírt útvonal követésével. Tájékozódást segítő játékok nagy mozgásokkal. Mozgatás terepasztalon. A térbeli viszonyokat kifejező szavak, névutók (előtt, elé, mögött, mögé, között, közé, mellett, mellé, fölött, fölé, alatt, alá, fölfelé, lefelé, jobbra, balra) megértése, használata, játékok, feladatok a térbeli viszonyokat kifejező szavak, névutók használatára; irányok, síkbeli mozgások követésére. Irány és állás megfigyelése, követése finomabb, síkbeli mozgásokkal is. Számok elhelyezése számegyenesen.	Közös osztályszintű feldolgozás, csoportmunka. Közös megbeszélés. A térbeli viszonyokat kifejező szavak, névutók (előtt, elé, mögött, mögé, között, közé, mellett, mellé, fölött, fölé, alatt, alá, fölfelé, lefelé, jobbra, balra) megértése, használata, játékok, feladatok a térbeli viszonyokat kifejező szavak, névutók használatára; irányok, síkbeli mozgások követésére. Irány és állás megfigyelése, követése finomabb, síkbeli mozgásokkal is. Számok elhelyezése számegyenesen.	Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport	
Geometriai mennyiségek és mérésük. Mennyiségek. A különféle hosszúságjellegű mennyiségek (magasság, hosszúság, szélesség, mélység, vastagság, körméretek) összehasonlítása, összemérése és mérése. Az űrtartalom fogalmának alapozása.	Érzékszervi benyomások alapján összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatairól, dolgokról, eseményekről. Tapasztalatszerzés a hosszúságok, űrtartalmak összehasonlításával, összemérésével, alkalmi egységekkel való meg- és kiméréssel.	Csoportmunka, szerepjáték.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Dráma és tánc	

Mérés. Alakzatok, dolgok, események jellemzése mennyiségi tulajdonságaikkal. Hosszúságok és űrtartalmak összemérése, annak megmutatása, hogy melyik mennyiség a nagyobb, melyik kisebb, és mennyivel nagyobb az egyik, mint a másik.	Feladatok becslésre és mérésre, amelyekben a következő összehasonlításokat végzik: magasabb, alacsonyabb, hosszabb, rövidebb, szélesebb, keskenyebb, vastagabb, vékonyabb, mélyebb, sekélyebb, nagyobb, kisebb körméretű, több, kevesebb víz (homok...) fér bele.	Csoportmunka, szerepjáték.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Mértékegységek. Alkalmi; méter, centiméter, liter.	Hosszúság és űrtartalom mérése alkalmmal választott egységekkel (köztük szerepelhet néhány szabványmértékegység is). Mérőszalag készítése.	Csoportmunka, páros munka. Közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Összefüggések: • nagyobb mennyiséghez több kell ugyanabból az egységből; • nagyobb egységből kevesebb kell ugyanahhoz a mennyiséghez.	Mérés közben az összefüggések keresése, megfogalmazása. A mennyiség és a választott egység kapcsolatának felismerése.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Háromszög, négyszög, ötszög, tükrözés, tükörkép, mennyiség, mérés, mértékegység, méter, centiméter, liter.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség	Óra-keret 5-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (játék, csoportmunka); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (statisztikai adatok); digitális kompetencia (adatgyűjtés); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (statisztikai adatok); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; (feladatmegoldás).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); hon- és népismeret (statisztikai adatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (statisztikai adatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); gazdasági nevelés (statisztikai adatok); környezettudatosságra nevelés (statisztikai adatok); felkészülés a felnőttélet szerepeire (adatok).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (adatok), tapasztalatszerzés (adatok rendszerezése); kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatmegoldás).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Statisztika. Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése. Tapasztalati adatok rendezése, oszlopdiagram építése; szembetűnő tulajdonságok leolvasása az oszlopdiagramról.	Adatok ügyes, rendszeres lejegyzése, sorozatba, táblázatba rendezése, valamint „grafikonépítéssel” való megjelenítése. Adatok szétválogatása adott tulajdonság szerint, a különböző adatok előfordulási számának megállapítása. Olvasás a kialakult sorozatról, táblázatról, grafikonról; egyenlő adatok keresése, a legkisebb, legnagyobb kiválasztása.	Mért, számolt adatok lejegyzése sorozatba, táblázatba közös munkával. Grafikonépítés közösen. Adatok szétválogatása, értelmezése csoportmunkában.	Természet- és társadalom- ismeret Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Valószínűség. Tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a biztos eseményről játékok során.	A „biztos”, a „lehetetlen” és a „nem biztos, de lehetséges” fogalmak különválásának segítése feladatokon keresztül. Megfigyelések, kísérletek a „biztos”, a „lehetetlen” és a „nem biztos, de lehetséges” megkülönböztetésére. A „biztos” cáfolása ellenpélda megmutatásával. Néhány egyszerű eseménnyel kapcsolatban objektív tartalmat nyer a „biztos” szó (amikor már nem a vágyukat fejezik ki, pl. most már „biztosan hatost fogunk dobni”). Közös játékok, amelyekben a véletlennek is szerepe van (dobókockás, pörgettyűs, kisorsolós, kártyahúzásra épülő játékok).	Játék, csoportmunka, tanári magyarázat.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport	
Fogalmak	Oszlopdiagram, biztos, lehetetlen.			
A fejlődés várható eredményei	Figyelme szándékos, tudatos, jól irányítható, s legalább 3-4 percben folyamatosan fenntartható. Konkrét tárgyi objektumokat, alakzatokat, összességeket, számokat képes egy-két ismert tulajdonsággal jellemezni. Felismeri a válogatásban együvé került dolgok közös tulajdonságát, ezt kifejezi a válogatás folytatásával vagy szavakkal. Felismeri az egy szempont szerint elrendezett tárgyak közti kapcsolatot, ezt meg tudja nevezni. Állításai a valóságot írják le. Képes adott feltételnek megfelelő alkotások létrehozására; a konstrukció megfelel a feltételnek. Tud alkalmilag választott egységekkel meg- és kimérni hosszúságot, tömeget, űrtartalmat. Két-két számot össze tud hasonlítani biztonsággal nagyság szerint; számokat sorba tud állítani nagyság szerint növekvő és csökkenő sorrendben. Megérti az egyszerű szöveges feladatot (el tudja játszani, meg tudja jeleníteni valamilyen módon, érti az adatok kapcsolatát egymással és a kérdéssel). Helyesen végzi el a szükséges számításokat; felszólításra ellenőrzi eredményét. Eredményét tudja a kérdésre vonatkoztatni; helyesen válaszol a kérdésre. Tud keresni, alkotni megadott kapcsolatban levő elempárokat (tárgyakat, dolgokat, alakzatokat, számokat). Szavakkal adott összefüggést, kapcsolatot ki tud fejezni elemek összekapcsolásával, nyíllal, szétválogatással, sorozatba rendezéssel, táblázatba rendezéssel. Tud adott építőelemekből (testekből) építeni, mozaiklapokból formát, mintát kirakni szabadon. Érti, és alkotásában tudja követni a szóban adott feltételt, feltételeket. Szét tudja válogatni megnevezett geometriai tulajdonság szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat. Felismeri a téglalapot, négyzetet, téglatestet, kockát; helyesen használja ezeket a szavakat; hajtogatással meg tudja mutatni egy négyszögről, hogy az négyzet vagy téglalap. Elképzelés után ki tudja rakni egyszerű térbeli, síkbeli alakzat tükörképét, kirakását ellenőrizni tudja zsebtükörrel. Képes biztonságos mozgásos tájékozódásra.			

	Érti az irányokat kifejező szavakat, képes azok követésére mozgásokban, használni tudja azokat elvégzett vagy képzelt mozgás megadására. Képes mennyiségek összehasonlítására, összemérésére. Tud alkalmilag megválasztott egységgel, valamint a tananyagban megjelölt szabványmértékegységekkel mérni. Akar és tud részt venni a közös tevékenységben és a közös gondolkodásban (aktivitás, motiváltság, feladattudat, mások segítése).
--	--

2. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	5 óra/hét (185 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos	folyamatos
Számтан, algebra	120	96
Relációk, függvények, sorozatok	15	12
Geometria	45	36
Statisztika, valószínűség	5	4
Összesen:	185	148

2. évfolyam

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek			Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Konkrét tárgyi objektumok, alakzatok, összességek, számok egy-két ismert tulajdonsággal jellemzése. A válogatásban együvé került dolgok közös tulajdonságának felismerése, a válogatás folytatása. Az egy szempont szerint elrendezett tárgyak közti kapcsolat felismerése, a kapcsolat megnevezése. A valóságleírása állításokkal.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kifejezőkészség); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (igaz, hamis állítások); digitális kompetencia (adatok keresése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (csoportmunka), európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok, állítások); gazdasági nevelés (adatok, állítások); környezettudatosságra nevelés (adatok, állítások); a tanulás tanítása (feladatmegoldás); testi és lelki egészség (adatok, állítások); felkészülés a felnőttléti szerepeire (adatok, feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tapasztalatszerzés (összehasonlítás), alkotás és kreativitás (osztályozás, válogatás); kommunikáció (állítások), együttműködés (csoportmunka), önismeret (feladatmegoldás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tulajdonságok kiemelése, tudatosítása összehasonlításokkal, a változás megfigyelésével, kontrasztal, szétválogatással.	Tárgyak, személyek, helyzetek, események, jelenségek, elvontabb alakzatok, számok és összességek összehasonlítása, jellemzése tulajdonságok megnevezésével. Konkrét objektumok (tárgyak, személyek, események, jelek) tulajdonságainak kiemelése különféle szituációkban.	A téma folyamatos, az egész tanév során előkerül a legkülönbözőbb pedagógiai eljárások, módszerek használatával. Ezek lehetnek például: csoportmunka, egyéni munka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Osztályozás. Szétválogatások többfelé, szétválogatás kétfelé. A kétfelé válogatás szigorúságának tiszteletben tartása, követése: „Minden elemet el kell helyezni, és minden elem csak egy helyre kerülhet” (aminek a logika alaptörvénye felel meg: „egy dologra mindig igaz bármely adott tulajdonság vagy a tagadása, de csak az egyik igaz”).	Tárgyi és „tárgyasított” fogalmi tevékenységek (pl. a számok helyett számkártyák valóságos mozgatása): • szétválogatások adott, illetve saját szempontok szerint; • válogatások módosítása, hozzá új szempontok alkotása, elrontott válogatásban a hiba megkeresése, tudatosítása, javítása; • elkezdett válogatás szempontjának felismerése, a válogatás folytatása. A válogatáshoz kötött szóbeli kifejezés gyakorlása, javíthatása („Milyeneket tettél ide?”, „Miért nem való ez ide?”, „Mi való még a többi közé?”, Stb.) Kétfelé válogatások. Az együvé kerülő dolgok közös, a többtől eltérő (a halmazt meghatározó) tulajdonságának keresése. A másik részbe kerülő dolgok közös tulajdonságának keresése: az előbbi tulajdonság tagadása. (Pl. ha az egyik részbe kerül az összes logikai lap, ami piros és más nem, akkor a másik részt a „nem piros” tulajdonság határozza meg.)	Tevékenységek végzése csoportmunkában, pármunkában. Közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalomismeret	
Sorba rendezés. Tárgysorozatok, jelsorozatok, számsorozatok különbféle kapcsolatok (rendezési relációk) szerint; a rendezésben lényeges szerepet játszó tulajdonságok kiemelése, szempontok megismerése, követése. Két szempont egyidejű figyelembevétel. Táblázatok, fadiagram.	Összehasonlítások mennyiségi tulajdonságok szerint. Tárgyi és „tárgyasított” fogalmi tevékenységek szubjektív és mérhető mennyiségi tulajdonságok kiemelésére: • adott szempont szerinti sorba rendezések; • új elemek helyének megkeresése a sorban; • elkezdett sorba rendezés folytatása, kiegészítése; • adott sorszámú elem megkeresése; • átrendezés új szempontnak megfelelően; • rendezés, sorba rendezés 2 szempont szerint egyszerre, táblázatok és fadiagram használata. Szituációhoz kötött szóbeli és jelekkel történő kifejezés gyakorlása, javítása. Az összehasonlítások kifejezése szavakkal, jelekkel; a sorba állított elemek jellemzése fokozott mellénevekkel (pl. legalacsonyabb, magasabb, legmagasabb; legkevesebb, több legtöbb).	Csoportmunkában feladatmegoldás közben felismerik, értik és páronkénti összehasonlítással, sorba rendezéssel, szavakkal kifejezik a mennyiségfogalmakra vonatkozó kapcsolatait. Sorba rendezett tárgyak, dolgok, számok új szempont szerinti átrendezése; az elemek sorszámának megváltoztatása az új sorrendnek megfelelően – egyéni munkában.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalomismeret	
Állítások, nyitott mondatok. Az állítások igazságértéke.	Tárgyi tevékenységhez kapcsolt kijelentések alkotása tárgyokról, személyekről, dolgokról, történelemszerű, számokról; tárgyak, személyek, dolgok kapcsolatáról. Egyszerű, a gyerekek előtt álló tárgyokról, személyekről, összességekről, számokról és elemek kapcsolatáról szóló állítások igazságának eldöntése felszólításra.	Szerepjáték, páros munka, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalomismeret	

	Konkrét szituációkban értik és helyesen használják a logika alapvető kategóriáit (igaz, téves állítások). Nyitott mondatok folytatása úgy, hogy igaz legyen, vagy úgy, hogy hamis legyen.			
Nyitott mondatok lezárása behelyettesítéssel. Egy- és többváltozós nyitott mondatok; egy változó többször is szerepelhet a nyitott mondatban. A behelyettesítés szabálya: azonos keretbe csak ugyanazt az elemet lehet behelyettesíteni egyidejűleg, különbözőkbe lehet azonosat is, különbözőt is.	Nyitott mondatok értelmezése szituációkkal, szöveges feladatokkal. Két (több) különböző keretet tartalmazó nyitott mondat megkülönböztetése azoktól, amelyekben csak egy változó szerepel, de több helyen. Nyitott mondatok lezárása elemek, elempárok behelyettesítésével, s az így kapott állítások igazságának megítélése.	Nyitott mondatokhoz szituációk keresése, szöveges feladatok fogalmazása – csoportmunkában. A behelyettesítési szabály értelmezése, gyakorlása egyéni munkában. Nyitott mondatok lezárása igazzá, tévessé (többféleképpen) - közös, osztályszintű feldolgozás.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Kombinatorikus alkotások. Adott feltételt kielégítő alkotások létrehozása, azonosítása, megkülönböztetése.	3-4 elem sorba rendezései tárgyi tevékenységgel (kirakással, színezéssel, rajzban). Minél többféle sorrend keresése. Az azonosítás, megkülönböztetés gyakorlása. Szavakban megfogalmazott, illetve jelekkel kifejezett feltételek megértése, alkotásaikban követése. 3-5 elemből 1, 2, 3 kiválasztásai egyszerre és sorrendben (tárgyi tevékenységgel és „tárgyasított” fogalmi tevékenységgel, pl. számkártyákkal, kivágott síkidomokkal, testekkel). Minél többféle lehetőség keresése, megkülönböztetése. Adott feltételeknek megfelelő 1-nél több különböző objektum létre hozása; az alkotások összehasonlítása, annak megítélése, hogy megfelelnek-e a feltételnek, hogy egymástól különböznek-e.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Tanári bemutatás.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Fogalmak	Sorba rendezés, nyitott mondat.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra-keret 120-96
Előzetes ismeret, tevékenység	Két-két szám összehasonlítása nagyság szerint; számok sorba állítása nagyság szerint növekvő és csökkenő sorrendben. Egyszerű szöveges feladat megértése (el tudja játszani, meg tudja jeleníteni valamilyen módon, érti az adatok kapcsolatát egymással és a kérdéssel). Összeadás és kivonás. Szöveges feladatban a kérdésre adott helyes válasz szóban.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kifejezőkészség); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (szöveges problémák a természettudomány köréből); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás önállóan); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (önálló utak keresése a feladatmegoldásban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (illusztrációk készítése).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló munka), hon- és népismeret (szöveges feladatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (szöveges feladatok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (csoportmunka); testi és lelki egészség (szöveges feladatok); felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (szöveges feladatok), tapasztalatszerzés (műveletek), gondolkodás (szöveges feladatok), ismeretek rendszerezése (művelési tulajdonságok), ismeretek alkalmazása (szöveges feladatok), problémakezelés és -megoldás (szöveges feladatok), alkotás és kreativitás (szöveges feladatok), kommunikáció (szövegértés és -alkotás), együttműködés (csoportmunka).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes számok. Számfogalom 100-ig. A természetes szám mint darabszám, mint mérőszám és mint értékmérő (pl. pénz).	Halmazok összehasonlítása (több, kevesebb), mennyiségek összehasonlítása (hosszabb, rövidebb; nehezebb, könnyebb; több, kevesebb fér bele stb.). Meg- és leszámolás egyesével; hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom, idő meg- és kimérése alkalmilag választott egységgel. Meg- és leszámolás valahányszal: kettesével, tízesével, ötösével (négyesével, hármassal, hatossal); meg- és kimérés az egység többszörösével (pl. kirakás 10 egységenként). Mérőszalag, más skálázott mérőeszköz (pl. mérőhenger) készítése, használata. Feladatokban megfogalmazzák a mérés pontatlanságát a „körülbelül” szó használatával és más kifejezésekkel (pl. egy kicsit nehezebb, mint 23 vadgesztenye, de könnyebb, mint 24 vadgesztenye).	Önálló munka, közös megbeszélés. Csoportverseny a különböző kifejezések megtalálására.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Mértékegység, mennyiség, mérőszám összefüggései. • ha azonos egységgel mérünk, akkor a nagyobb mennyiséghez nagyobb mérőszám tartozik, a kétszer, háromszor nagyobb mennyiséget kétszer, háromszor nagyobb mérőszám fejezi ki; • a kisebb egységből több, a nagyobb egységből kevesebb fejezi ki ugyanazt a mennyiséget; fele, harmad akkora egységgel mérve kétszer, háromszor akkora mérőszám, kétszer, háromszor akkora egységgel	Tapasztalatok gyűjtése az egység, a mennyiség és a mérőszám témában: Mérések végzése (hosszúság, űrtartalom, tömeg) egyéni és csoportmunkában, a tapasztalatok megfogalmazása, tudatosítása, lejegyzése. A centiméter, méter, liter, deciliter, kilogramm egységek használata a mérésekben.	Egyéni munka. Mérések párban.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	

mérve fele, harmadakkora mérőszám fejezi ki ugyanazt a mennyiséget.				
Becslés. A pénz. Az időpont leolvasása különféle órákról.	Darabszám és mérőszám becslése. Pénzszámolás; fizetés különféle címletek használatával többféleképpen.	A pénz használata szerepjátékokban (számlálás, fizetés, fel- és beváltás, nagyobb címletekből visszaadás). Az időpont: helyes leolvasása – szerepjátékok.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Számok írása, olvasása; számrendszeres, helyi értékes alakjuk.	Csoportosítások, váltások különféle alapszámok szerint; a tízes számrendszer szerinti váltások: tízes csomagok, tíz egységet magába foglaló dobozok, tíz egységnyi hosszúságok a számlálásban. A tízforintos érme használata. Számírás, számolvasás a tízes helyiérték-rendszer alapszintű értelmezése alapján. A római számírás alapjainak megismerése.	Feladatok (különféle csoportosítások, váltások) a tízes számrendszer gyakorlására – csoportmunka. Számok írása olvasása – egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Számok sokféle alakban: összeg-, különbség-, szorzat-, hányadosalak és összetettebb alakok; egyenlőségük.	Egy-egy szám sokféle alakjának leolvasása képről, helyzetről különféle szempontoknak megfelelően. Számok sokféle alakjának felismerése képi megfeleltetés nélkül is. Annak megértése, hogy az egyenlő számok helye azonos a számegyenesen.	Egyéni és csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Számok nagysága, távolságuk, nagyság szerinti sorrendjük, egyszerű esetekben arányuk. A számok szomszédjai.	Számok összehasonlítása megjelenítésük után és elképzelés alapján: - melyik nagyobb, melyik kisebb; - mennyivel nagyobb, mennyivel kisebb; - hányszor akkora, hányada. Sorba rendezésük; növekvő, csökkenő sorrend.	Csoportmunka, a csoportok ellenőrzik egymás munkáját. Egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A számok helye a számegyenesen.	A számok helyének, közelítő helyének megkeresése az egyesével, tízesével, húszasával beosztott és a beosztás nélküli számegyenesen. A számok szomszédjainak, tízes szomszédjainak megkeresése.	Csoportmunka irányítással. Játék, verseny.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Számtulajdonságok, számkapcsolatok. Számok osztályozása adott tulajdonság szerint. Adott kapcsolatnak megfelelő számpárok.	Számtulajdonságok (adott számmal – 2-vel, 3-mal, 5-tel – való oszthatóság, jegyek száma, adott számhoz képest a szám nagysága stb.) tapasztalati megismerése különféle tartalmú tevékenységekkel: csoportosításokkal, egyenlő részekre osztással, felírás különféle előre meghatározott alakba. Számkapcsolatok értelmezése megjelenítés alapján. Számok jellemzése, összehasonlítása, szétválogatása adott tulajdonságok szerint; számpárok keresése adott számkapcsolatokhoz.	Csoportmunka. Csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Műveletek a 100-as számkörben. A műveletek fogalma. Az összeadás és a kivonás értelmezése.	Az összeadás és a kivonás értelmezéseinek felújítása, erősítése. A műveletek megjelenítése eljátszással, kirakással, képpel, szöveges feladatokkal.	Egyéni munka, csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
A szorzás mint egyenlő tagok összeadása és mint két halmaz elemeiből képezhető rendezett elempárok számának meghatározása. Az osztás mint bennfoglaló osztás és mint egyenlő részekre osztás. Bennfoglaló osztás maradékkal. Egyenlő részekre osztás tört eredménnyel.	A szorzás és az osztás értelmezésének megismerése (bennfoglaló és egyenlő részekre való osztás): - leolvasása, megfogalmazása eljátszott és szavakkal elmondott történetekről, helyzetekről, képpárokról; - műveletekhez történetek, szöveges feladatok, képek alkotása, kapcsolása.	Csoportmunka irányítással.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
A műveletek tulajdonságai és kapcsolatai; ezek felhasználása számolásban, ellenőrzésben.	Néhány, a számításokban, döntésekben, önellenőrzésben jól felhasználható műveleti tulajdonság és kapcsolat felismerése, megértése konkrétan megjelenített szituációk és jellemző modellek segítségével; alkalmazása konkrét egyedi esetekben.	Feladatok a műveleti tulajdonságok alkalmazására – csoportmunka irányítással.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Monotonitás: a műveletben szereplő számok és az eredmények nagyságának kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Az összeadás tagjainak csoportosíthatósága. A szorzás tényezőinek felcserélhetősége. Disztributivitás.	Különböző feladatok végzése a műveleti tulajdonságokra. Tapasztalatszerzés arra, hogy az összeg nem változik a tagok felcserélésével, csoportosításával. Az összeadás és a kivonás kapcsolata: ha ugyanannyit veszünk el, amennyit hozzáadtunk, akkor visszajutunk a kiinduló számhoz. Tapasztalatszerzés arra, hogy a szorzat nem változik a tényezők felcserélésével. Annak tapasztalása és felhasználása számításokban, hogy egy összeg tagonként is szorozható. A szorzás és a kétféle osztás kapcsolata konkrét szituációkban (adott kép alapján). Tevékenységek és feladatok végzése a műveletek tulajdonságainak megtapasztalására (pénz, képek stb. felhasználása).	Csoportmunka, közös osztályszintű feldolgozás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Számolási eljárások; számolási készségek. Összeadás, kivonás teljes kétjegyűekkel: néhány ügyes módszer kidolgozása (analógiák	Az összeadás és kivonás felépítése teljes kétjegyű számokkal (analógiák értelmezése, használata): - a 20-as számkör összeadásai, kivonásai; - műveletek kerek tízesekkel;	Egyéni munka, csoportmunka. Önálló munka, lejegyzés segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

és műveleti tulajdonságok, kapcsolatok alapján), begyakorlása. Műveletek összekapcsolása; zárójel.	- teljes kétjegyű és kerek kétjegyű számok összeadása, a megfelelő kivonások; - pótlások a következő kerek tízesre, pótlás 100-ra; - teljes kétjegyű és egyjegyű számok összeadása (tízes átlépés nélkül és tízes átlépéssel), a megfelelő kivonások; 9, 8 (és 7) hozzáadása, elvétele $10 - 1$, $10 - 2$, $(10 - 3)$ alakban; - teljes kétjegyűek összeadása, elvétele különféle eljárásokkal; - hiányos műveletek. Összeadás és kivonás együtt; zárójelhasználat.			
A szorzótáblák és a bennfoglalótáblák kiépítése kapcsolatrendszerbe ágyazva. Memorizálásuk. További egyszerű szorzások, osztások elvégzése az értelmezésre támaszkodva.	A szorzó- és a bennfoglalótáblák, részekre osztások megtanulása a konkrét szituációkban megfigyelt tulajdonságok, kapcsolatok felhasználásával.	Feladatmegoldás közösen, csoportban – segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Hiányos műveletek.	További szorzások, osztások és hiányos műveletek végzése az értelmezés és műveleti tulajdonságok, kapcsolatok felhasználásával. Maradékos osztások végzése megjelenítés, lejátszás alapján; számok szétválogatása adott számmal való osztás maradékai szerint. Nyitott mondatok kiegészítése igazzá, nem igazzá. Több lehetőség keresése.	Csoportmunka segítséggel. Lejegyzés segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szöveges feladatok értelmezése, modellezése, megoldása, ellenőrzése.	Egyszerű helyzetet, időben lejátszódó történetet elbeszélő, szóbeli, illetve olvasott szöveg értelmezése: eljátszással, kirakással, rajzzal, a szövegben szereplő jellemző részletek, adatok és összefüggések, kapcsolatok (egyenlőségek, egyenlőtlenségek, egyéb relációk) kiemelésével. Egyszerű, szöveggel adott probléma megoldása közvetlenül az értelmező helyzet alapján.	Szerepjáték csoportmunkában, szöveg értelmezése pármunkában, egyénileg. Közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Egy és két művelettel megoldható szöveges feladatok.	Egy és két művelettel, nyitott mondattal leírható, egyszerű, ismert kapcsolatot tartalmazó és időben lejátszódó szöveges feladatok leírása jelekkel (műveletekkel vagy másképpen) a kialakított értelmező képek segítségével és elképzelés alapján. Megfelelő modellek keresése, alkotása az értelmezett szöveges feladathoz (leírás számokkal; műveletekkel, jelekkel, nyitott mondattal stb.).	Csoportmunka segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	

Szöveges feladatok megoldása.	A szöveges feladat megoldása: a jelek értelmezése, a műveletek elvégzése, a nyitott mondat megoldása, az eredmény vonatkoztatása az eredeti problémára; ellenőrzés segítségével; válaszadás szóban és röviden írásban is (pl. a válasz kiegészítésével, a megfelelő válasz kiválasztásával, egy-két szavas mondattal). Egyszerű fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megértése segítségével; kapcsolatok megfordítása, időbeli sorrend megfordítása. Adott képhez, számfeladathoz, nyitott mondathoz szöveges feladat alkotása.	Csoportmunka, egyéni munka segítségével.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	
A törtszám fogalmának előkészítése. Egységtörtek.	Az 1 egész egyenlő részekre osztásával a fél, negyed, nyolcad, harmad, hatod, tizenketted, ötöd, tized szavak értelmezése különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület). Különféle egységválasztásnál a fenti egységtörtek megjelenítése vágással, tépéssel, hajtogatással, színezéssel; a részek összemérése. Törtszámra vezető osztások néhány egyszerű esetben (pl. a 3 vagy 5 egész két egyenlő részre osztása).	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés és sport	
A negatív szám fogalmának előkészítése. Iránnyal is rendelkező mennyiségek kifejezése „előjeles” számokkal.	Hőmérsékletmérés; mikor van melegebb, hidegebb? Olyan helyzetek átélése, amikor egy mennyiség jellemzéséhez a nagyságán kívül az irányát is meg kell adni (iskolába indulás előtt vagy után 1 órával, születés előtt vagy után 3 évvel, az utcában a harmadik szomszédotok balra).	Beszélgetések, helyzetgyakorlatok olyan témákról, történekekről, amelyeken keresztül értelmezni lehet a negatív számokat.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Dráma és tánc	
Fogalmak	A szám szomszédja, összeg, különbség, műveletek tulajdonságai, ellenőrzés.			

Tematikai egység	Relációk, függvények, sorozatok	Óra-keret 15-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Megadott kapcsolatban levő elempárok keresése, alkotása (tárgyak, dolgok, alakzatok, számok). Szavakkal adott összefüggések, kapcsolatok kifejezése elemek összekapcsolásával, nyíllal, szétválogatással, sorozatba rendezéssel, táblázatba rendezéssel.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia (összefüggések a természetben); digitális kompetencia (szabályjátékok); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (sorozat).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni és csoportmunka); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (összefüggések); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); környezettudatosságra nevelés (ok okozati összefüggés a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); testi és lelki egészség (összefüggések); felkészülés a felnőttélet szerepeire (csoportmunka).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (sorozatok), tapasztalatszerzés (gépek), gondolkodás (sorozatok), alkotás és kreativitás (kapcsolatok keresése), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (játék).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Összefüggések, viszonyok a gyerekek környezetében és a matematikában. Ismert és újabb kapcsolatok: értelmezésük kifejezése különféle módokon.	Kapcsolatok keresése, felismerése tárgyak, személyek, képek, összességek, számok, geometriai alakzatok között (pl. ugyanolyan anyagú, nem ugyanabból készült; szomszédja, ugyanabban a házban lakik; ugyanakkora, nem ugyanakkora; keskenyebb, szélesebb; idősebb, fiatalabb, ugyanolyan korú; nagyobb, nem nagyobb, kisebb; melegebb, hidegebb). A kapcsolat kifejezése tárgyi tevékenységgel (szétválogatás, sorba rendezés, párokba rendezés, táblázat és oszlopdiagram készítése, kiegészítése), az adott elempárookra vonatkoztatva szavakkal és jelekkel (összekapcsolás vonallal, nyíllal, a <, >, = jelek használata). Különbőféleképpen kifejezett kapcsolatok megértése, értelmezése, leolvasása: nyíllal összekötött elempár kapcsolata, kétváltozós nyitott mondat leolvasása, értelmezése párok behelyettesítésével.	Csoportmunka, egyéni munka, segítséggel.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Egyszerű kapcsolatok megfordítása.	A kapcsolat „megfordítása”: a megcserélt pár kapcsolatának kifejezése (pl. Kata magasabb Zolinál – Zoli alacsonyabb Katánál; a 30 kisebb a 47-nél, a 47 nagyobb a 30-nál).	Feladatok csoportmunkában, játék.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Sorozatok, függvények. Tapasztalati függvények: adatok jegyzése (sorozatba, táblázatba) számlálás, mérés eredményeként. Szabályukkal megadott sorozatok. (Periodikus sorozatok; sorozatok egyenletes növekedéssel, csökkenéssel; a szorzótáblák előkészítése. Más szabályú sorozatok.) Szabályukkal megadott egyszerű függvények.	Tárgy-, kép- és számsorozatok készítése: - saját szempont szerint, ritmus, szimmetriák, egyéb rend intuitív követése; - megfigyelt, gyűjtött adatok alapján; - adott szabály, utasítás szerint. Egy- és kétbemenetű táblázatok kiegészítése adott összefüggés szerint; különőféleképpen kifejezett kapcsolatok leolvasása, értelmezése, megértése.	Csoportmunka, játék, irányítással.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés és sport	
Összefüggés-keresés. Sorozat tagjai közt felismerhető összefüggések; többőféle összefüggés – többőféle folytatási lehetőség. A felismert összefüggés kifejezése a sorozat folytatásával, szavakkal (általánosítás nélkül).	Sorozat egy-egy lehetséges szabályának felismerése néhány tagjából, a sorozat folytatása, kiegészítése: periodikus sorozatok mozgással, hanggal, az év hónapjaival, logikai készlettel; sorozatok tárgyhalmazokkal; egyenletesen (egyesével, kettesével, ötösével, tízesével) növekvő, csökkenő és váltakozó különbségű számsorozatok. Periodikus sorozatokban adott tulajdonságú elemek sorszámának megfigyelése, adott helyen álló tag megtalálása.	Csoportmunka irányítással.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Ének-zene	

Táblázat adatpárjai, adathármasai közti összefüggések; többféle összefüggés keresése. A szabály minden értékpárra, értékhármásra érvényes összefüggés. A szabály kifejezése a táblázat kitöltésével, folytatásával, szavakkal.	Gépjátékok: táblázatba gyűjtött párok, hármasok közti azonos összefüggések felismerése, a táblázat kiegészítése, folytatása; az összefüggés kifejezése szavakkal az egyedi párokra vonatkozóan mindkét irányban (pl. a 32-nél 5-tel kisebb a 27, a 27-nél 5-tel nagyobb a 32).	Feladatok egyéni munkában. Az általánosítás alapozása: a táblázatba gyűjtött összes pár ellenőrzése közös munkával.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Elemi ismeretek sorozatokkal, függvényekkel kapcsolatban. Különbségsorozat, hányadossorozat.	Számsorozatok különbségsorozatának felírása; növekedés, csökkenés kifejezése, egyenletes és változó különbségek figyelése.	Feladatok csoportmunkában.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Gépek megfordítása.	Gépek megfordítása; a kétféle működési szabály kapcsolatának építése (pl. ha a gép 7-tel növeli a bemenő értéket, akkor megfordítva a gépet, az 7-tel csökkenti a bedobott értéket).	Csoportmunka irányítással.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyszerű gépek összekapcsolása.	Adott szabályú gépek összekapcsolása (pl. ha az egyik gép 2-szeres, a másik 3-szoros, akkor az összekapcsolt gép 6-szoros), és a szabály alakulásának megfigyelése.	Közös, osztályszintű feldolgozás.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom Informatika	
Fogalmak	Sorozat, gép.			

Tematikai egység	Geometria	Óra-keret 45-36
Előzetes ismeret, tevékenység	Építőelemekből (testekből) építés, mozaiklapokból formák, minták kirakása. A gyűjtött, megalkotott testek, síkidomok geometriai tulajdonságaik szerinti szétválogatása. A téglalap, négyzet, téglatest, kocka fogalmak helyes használata; négyzetről, téglalapról döntés hajtogatással. Egyszerű térbeli, síkbeli alakzat tükörképének kirakása, ellenőrzése zsebtükörrel. Az irányokat kifejező szavak értése, követésére mozgásokban. Mennyiségek összehasonlítása, összemérése. Mérés alkalmilag megválasztott egységgel, valamint a tananyagban megjelölt szabványmértékegységekkel.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (ábrázolás). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás; hon- és népismeret (tájékozódás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (mértékegységek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka, döntés); a tanulás tanítása (feladatok); felkészülés a felnőttlét szerepeire (mérés).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben (útvonalak), tapasztalatszerzés (alakzatok tulajdonságai), képzelet (minták tervezése), emlékezés (útvonalak), ismeretek rendszerezése (tükrözés), alkotás és kreativitás (minták tervezése), kommunikáció (szóbeli feladat megértése, megoldása), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alkotások térben, síkban. Tulajdonságok és kapcsolatok. Az eddig megismert és néhány további geometriai tulajdonság és kapcsolat. (Testek: üreges, tömör, rudakból megépíthető, vagy nem építhető meg; Síkidomok: tükrösség.) Az egybevágóság szemléletes és alkotó előkészítése.	Térbeli építések testekből; síkbeli alkotások (kirakás, nyírás, tépés, hajtogatás) lapokból, pálcákból (pl. szívószálból) és rajzolás szabadkézzel hálón, vonalzóval, sablonhasználattal: szabadon, másolással és szavakban adott feltételek szerint. Alkotott és gyűjtött térbeli és síkbeli alakzatok összehasonlítása: azonosítás, megkülönböztetés összképük alapján különféle helyzetükben is és néhány egyszerű, megnevezhető tulajdonságuk alapján.	Egyéni munka irányítással.	Vizuális kultúra	
Alakzatokban azonosságok keresése (ugyanolyan, ugyanakkora).	Sorminták és „terülő minták” kirakása, folytatása; a síkbeli ritmus (szimmetriák) követése. Előállított és gyűjtött testek, síkidomok szétválogatása megadott és felismert geometriai tulajdonságok szerint. Megkezdett válogatás folytatása, rossz válogatás javítása.	Minták készítése egyéni munkában. Válogatás végzése csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Alakzatok. Kocka, gömb megnevezése intuitív kép alapján. Háromszög, négyszög, téglalap, négyzet.	Sokszögek oldalainak, csúcsainak számlálása, téglalap, négyzet összehajtása, oldalainak összemérése. A „kocka”, a „gömb”, a „négyzet” és a „kör” elnevezések használata. Ráismerés, megkülönböztetés más alakzatoktól összképben. Derékszög, téglalap hajtogatása. Négyzet hajtogatása téglalapból.	Csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Geometriai transzformációk. Tapasztalatok a tükrözésről és az eltolásról.	Tevékenységek síktükörrel (alakzatok tükröképének kirakása a síktükör mögött); síkban a tengelyes tükrökép előállítás a sík mozgatásával is (átfordítás a rögzített tengely körül). Egy és két tükrötengelyre szimmetrikus formák és minták előállítása, kiegészítése, válogatása; ellenőrzés zsebtükörrel, átlátszó papírra másolással. Eltolás a térben, a síkban; az állás megmaradásának megfigyelése. Az eltolás végrehajtása a sík mozgatásával. Minták (sor- és síkminták) készítése eltolással és tükrözéssel. Alakzat tükröképének és eltoló képének felismerése, megkülönböztetése. Elképzelik a mozgatót és az alakzat új helyét, helyzetét, és elgondolásukat ellenőrzik kipróbálással.	Egyéni munka, csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Természet- és társadalom-ismeret	

Tájékozódás a térben. Útvonalak követése, bejárt útvonalak megadása szóban. Alakzatok (pontok) helyének megadása vonalon 1, síkban 2 adattal.	Útvonalak valódi és terepasztalon való bejárása, utánzása, tudatosítása megmutatással és szóban leírt útvonal követésével, bejárt útvonal elmondásával. Egyszerű képek kirakása elbeszélés alapján. Tájékozódás az iskola környékén és a szűkebb lakóhelyen (közös séta). Emlékképek alapján felidéznek, elmesélik, képek segítségével papíron rekonstruálják egy-egy séta során megélt élményeiket, közben helyesen használják a jobbra, balra, előtte, mögötte, között, szemben szavakat.	Közös séta, csoportmunka, megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Természet- és társadalom- ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Tájékozódás a térben. Irány és állás.	Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek: irány és távolság megadásával való tájékozódás udvaron, erdőben; utca és házszám alapján a lakóhelyen; sor és oszlop megadásával osztályban, sakktáblán. Egyszerű alakzatok létrehozása lyukastáblán diktálás alapján. Irány és állás megfigyelése, követése finomabb, síkbeli mozgásokkal is; kapcsolat az eltolás és a tükrözés során keletkező formák megfigyelésével. Figurák, ábrák rajzolása diktálás alapján hálón.	Játék, csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Geometriai mennyiségek és mérésük. Hosszúság, terület, űrtartalom. A különféle mennyiségek méréséhez használható mérőeszközök. A mennyiségek jellemzése mérőszámmal és a választott mértékegységgel.	Mennyiségek összehasonlítása, összemérése, annak megmutatása, hogy melyik mennyiség a nagyobb, melyik kisebb, mennyivel nagyobb az egyik mint a másik, hányszor akkora az egyik, mint a másik. Hosszúságok, űrtartalmak és területek összehasonlítása, összemérése alkalmi egységekkel, szabványmértékegységekkel	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Mértékegységek (alkalmi; méter, deciméter, centiméter, liter, deciliter). Összefüggések. Különböző mennyiség mérése azonos egységgel. Adott mennyiség mérése különböző egységgel.	Hosszúság, űrtartalom, terület mérése alkalmilag választott egységekkel és néhány szabványmértékegységgel. Annak megfigyelése, hogy azonos egységből a kétszer, háromszor, négyszer nagyobb mennyiséget kétszer, háromszor, négyyszer annyit teszi ki. Azonos mennyiség mérése kisebb és nagyobb egységekkel; annak megfigyelése, hogy a fele, harmada, negyede egységből kétszer, háromszor, négyszer annyi teszi ki ugyanazt a mennyiséget.	Mérések végzése önállóan.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Fogalmak	Háromszög, négyszög, téglalap, négyzet, kör, kocka, gömb, hosszúság, terület, űrtartalom, tükrözés, eltolás.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség	Órakeret 5-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése. Tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a biztos eseményről játékok során.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (adatok); digitális kompetencia (adatgyűjtés); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatok megoldásában új utak keresése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (ábrázolás).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (adatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); gazdasági nevelés (adatok); környezettudatosságra nevelés (adatok).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai között (adatok), tapasztalatszerzés (adatgyűjtés), ismeretek rendszerezése (adatok feldolgozása), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Statisztika. Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, ábrázolása és olvasása. Olvasás rögzített adatokról.	Olvasás a kialakult sorozatról, táblázatról, grafikonról: egyenlő adatok keresése, a legkisebb, legnagyobb kiválasztása, a különböző adatok előfordulási számának leolvasása. Mért, számolt adatok jelölése piktogrammal, az adatok lejegyzése sorozatba, táblázatba. Nagyobb számú megfigyeléshez, méréshez kapcsolódó gyakorisági értékek megsejtése. Grafikonépítés, új adat elhelyezése a megkezdett grafikonon.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Valószínűség. Tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a biztos eseményről játékok során. Egyszerű kísérlet lehetséges eseményeinek számbavétele, a kísérlet során bekövetkezett események jegyzése.	Megfigyelések, kísérletek a „biztos”, a „lehetetlen” és a „nem biztos, de lehetséges” megkülönböztetésére. A „biztos” cáfolása ellenpélda megmutatásával, a „lehetetlen” cáfolása példa felmutatásával. Megfigyelt esemény gyakoriságának (a bekövetkezés számának) megállapítása.	Közös játékok, amelyekben a véletlennek is szerepe van; találkozás nagyobb és kisebb valószínűségű eseményekkel. Sejtések megfogalmazása, miszerint az egyik esemény bekövetkezése valószínűbb, a másiké kevésbé valószínű - közös munka, vita.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc Magyar nyelv és irodalom Informatika	
Fogalmak	Véletlen, biztos.			

A fejlődés várható eredményei	Tevékenysége és szóban kifejezett gondolatai általában összhangban vannak. Konkrét tárgyi objektumokat, alakzatokat, összességeket, számokat képes egy-két ismert viszonnal összehasonlítani kérdésre vagy adott szituációnak megfelelően öntevékenyen. Adott szempont szerint tud elemeket válogatni, kétfelé válogatni; kitart egy szempont mellett. Segítséggel (rákérdezés után) helyesen használja a „nem” szót közös tulajdonság megnevezésére. Felismeri az egy szempont szerint elrendezett tárgyak közti kapcsolatot, ezt meg tudja nevezni. Állításai igazak, nyelvhelyességi szempontból kielégítő; az állítások igazságának megítélése helyes. Képes konstrukciókat összehasonlítani, azonosítani, megkülönböztetni. Képes tárgyakat meg- és kiszámlálni egyesével, kettesével, tízesével, ötösével. Tud alkalmilag választott egységekkel és ennek többszöröseivel (kétszeresével, tízszeresével, ötszörösével) meg- és kimérni hosszúságot, tömeget, űrtartalmat. Képes a pénz meg- és kiszámlálására különféle címletek használatával is. Darabszám és mérőszám megállapításában, megbecslésében kifejeződik a viszonyítás korábbi számlálások, mérések eredményéhez. Felismeri tévedését, javítja tévesen megállapított számlálási, mérési eredményét. Készség szinten tudja írni, olvasni a száz-as számkör számait (másolással, diktálás után, saját gondolat kifejezése képpen). Tudja, hogy a kétjegyű szám első számjegye a szám tízeinek száma, második számjegye pedig az egyeseké. Ezt a tudását felszólításra és öntevékenyen is ki tudja fejezni megjelenítéssel (csomagok és elemek, dobozok és elemek, pénzérmék segítségével). Meg tudja állapítani, hogy két szám közül mennyivel nagyobb (kisebb) az egyik, s egész arány esetén hányszorosa az egyik a másiknak. Ismeri a számok szomszédjait, tízes szomszédjait; megtalálja a számok helyét egyesével beosztott számegyenesen, számok közelítő helyét tízesével beosztott és beosztás nélküli 0–100-as számegyenes darabon (meg tudja választani azt a tízes szakaszt, amelyen a szám helye van, tudja, hogy a kijelölt szakasznak melyik felében kell keresni a számot). Ismer néhány számtulajdonságot (páros, páratlan, 3-mal osztható, nem osztható, adott számnál nagyobb, kisebb...), érti ezek tartalmát; tud tulajdonságokhoz számokat, kapcsolatokhoz számpárokat sorolni; össze tud hasonlítani két számot különféle számtulajdonságok szerint.
	Azonosítani tudja egy számnak a különféle alakjait (neveit); ilyen alakjukban is sorba tudja azokat rendezni nagyság szerint. Érti a négy alapműveletet mindegyik tanult értelmezésében: • történelemről, tevékenységről, képpárról, képről le tudja olvasni, le tudja írni a megfelelő műveletet (műveleteket); • meg tudja jeleníteni az elmondott, olvasott műveletet eljárással, kirakással, rajzzal; • szöveges feladatban elmondott történet, helyzetet – megjelenítés vagy elképzelés után – el tud mondani, le tud írni művelettel; • tud szöveges feladatot fogalmazni művelethez. Ismeri egyedi esetekben, a gyakorlatban a tagok, tényezők felcserélhetőségét, a tagok csoportosíthatóságát, a műveletek eredményének változásait a komponensek változásainak függvényében (nő vagy csökken az összeg, különbség, szorzat, hányados, ha az egyik számot növelem, csökkentem). El tudja végezni a kijelölt műveletet. Készség szinten tudja két-két szám összegét, különbségét 20-ig; ennek mintájára biztonságosan tudja • a kerek tízesek összegét, különbségét; • a teljes kétjegyű és kerek kétjegyű számok összegét és a megfelelő különbségalakokat; • a teljes kétjegyű és egyjegyű számok összegét és különbségét tízes átlépés nélkül és tízes átlépéssel; • ki tudja számítani (két lépésre bontva) teljes kétjegyűek összegét, különbségét; ehhez segítségével alkalmaz valamilyen megismert műveleti tulajdonságot, kapcsolatot. Tudja a kisegyszeregyet (10-szer 10-ig); ismer kapcsolatokat az egyes szorzótáblákban és

	különféle szorzótáblák között; felhasználja ezeket számolásban, ellenőrzésben; ki tud számolni más szorzásokat a művelet értelmezése szerint; Tudja a kisegyszeregynek megfelelő bennfoglalásokat, részekre osztásokat; látja a kapcsolatot a szorzás és a kétféle osztás között. Kirakás (eljátszás) után ki tudja számítani az egyszerűbb maradékos osztásokat. Talál, illetve tud alkotni megfelelő matematikai modellt (rajzot, számfeladatot, sorozatot, táblázatot, nyitott mondatot) a szöveges problémához. Tud adott számfeladathoz, nyitott mondathoz egyszerű szöveges feladatot alkotni. Az egységül választott mennyiséget a lehetséges pontossággal osztja egyenlő részekre adott egységtörtnek megfelelően; helyesen megnevezi a leolvasott törtszámot. Le tud olvasni hőmérsékleti értéket 0 fok alatt is.
	Megfeleltetett párok között felismer összefüggést, kapcsolatot, ezt ki tudja fejezni további összetartozó párok keresésével, jelölésével (diagramok, sorozatok, táblázatok folytatása, kiegészítése), szavakkal. Tudja ellenőrizni, hogy adott szabályt követ-e a kialakult sorozat, táblázat. Meg tudja alkotni adott számsorozat különbségsorozatát. Képes 6-12 elemből álló építményt, síkbeli kirakást lemásolni a mintával megegyező elemekből; sormintát, síkmintát folytatni; tud másolni más elemek felhasználásával (pl. színben eltérő elemekkel, több darab kisebb elemmel); felismeri az alak és az állás változását; tudja korrigálni tévedését; tudja használni egyszerű rajzolásban a sablont, vonalzót. Felismeri a téglalapot, négyzetet, téglatestet, kockát; helyesen használja ezeket a szavakat; hajtogatással meg tudja mutatni egy négyzögről, hogy az négyzet vagy téglalap. Összképben és a két kéz mozgásával meg tudja különböztetni egy tárgy, síkidom tükörképét az eltolással kapott (az eredetivel egyállású) képtől; felismeri tárgyak, síkidomok tükörszimmetriáját. A sík mozgásával végre tudja hajtani a tengelyes tükrözést, az eltolást segítséggel. Tudja azonosítani, megkülönböztetni alakzatok állását és a mozgás irányát síkban. Le tudja olvasni a sorozatok, táblázatok, grafikonok adatait. Különbséget tud tenni biztos, lehetetlen és véletlen események közt egyszerű megfigyelt, eljátszott szituációkban.

Matematika 3-4. évfolyam

Célok és feladatok

- Az induktív gondolkodás fejlesztése (tudatos tapasztalatszerzés, kísérletezés, a tapasztalatok rendezése, megállapítások, egyszerű következtetések, kiterjesztés, általánosítás, lényegkiemelés, absztrahálás).
- A gondolkodási folyamatok tudatosabbá, ellenőrzöttebbé, szándékosabbá tévése.
- Az alkotó gondolkodás további alapozása.
- A fogalmi gondolkodás továbbformálása; a rendszerépítés alapozása.
- Elemi módszer alakítása a fogalmak egymáshoz való viszonyának, rendszerének megismeréséhez.
- A gondolatok, megfigyelések kifejezési módjainak gyakorlása (tárgyi tevékenységgel és szóban, rajzban, írásban, jelekkel); mások hasonlóan kifejezett gondolatainak értelmezése, megértése, megítélése igazsága, érdekessége, adott szempontú fontossága szerint.
- Alkalmazásra érett számfogalom kialakulása a 10 000-es körben (alapszintű tájékozottság a nagyobb számok között milliós körben).
- Jó számérzet a 10 000-es számkörben.
- Tiszta és gazdag valóság tartalmú, összefüggéseiben kidolgozott műveletfogalmak; a műveleti tulajdonságok tudatosított és alkalmazott ismerete.
- Alapszintű jó fejszámolási készségek, erre épülő becslőképeség alapozása; jó jártasság a tanult írásbeli műveletek elvégzésében, ellenőrzésében.
- Más számolási eljárások és eszközök elfogadása, megismerésére való nyitottság és készség (pl. sorobán, zsebszámológépek célszerű használata).
- Törtszám és negatív számfogalom tapasztalati továbbépítése.
- Az alkotó, a problémamegoldó, az algoritmikus és az analógiás gondolkodás fejlődése.

- Az eredményeikért való felelősségvállalásnak a fejlődése.
- Problémákban, szöveges feladatokban szereplő kapcsolatok megértése (pl. gyakorlati, más tantárgyakon, más matematikai témákon belüli problémákban), ilyen kapcsolatok kifejezése, ábrázolása; következtetés további kapcsolatokra (pl. a visszafelé vezető kapcsolatra, összefüggésre más elemek között), s ezáltal a problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Az összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.
- Megfigyelések, ismeretek gyűjtése sorozatokról, függvényekről. (Pl. a sorozat növekedése, csökkenése, a változás sebessége; összefüggés leírása nyitott mondatokkal, nyíljelöléssel, a „kijövő érték” változása a „bemenő érték” változása közben.)
- Néhány további geometriai tulajdonság és kapcsolat megismerése; a formalítás továbbfejlesztése, finomítása.
- A szerkesztés és a definiálás gondolati előkészítése konstrukciókkal.
- Tapasztalatok gyűjtése az elforgatásról, a síkra való tükrözés és eltolás felhasználása alkotásokban; az elforgatás végrehajtása a sík mozgásával, az egybevágóság és a hasonlóság transzformációkról, a különféle szimmetriákról. Az egybevágóság és a hasonlóság biztonságos felismerése látványként, fogalmának alapozása jellemző tulajdonságok tudatosításával.
- A térbeli tájékozódás fejlesztése.
- Geometriai mennyiségfogalmak kialakítása; jó gyakorlottság elérése a gyakorlati mérésekben (hosszúság, terület, térfogat és szög), a mérési eredmények értékelésében, egyszerű, a méréshez kapcsolódó számításokban, átváltásokban.
- Az adatgyűjtés, rendezés és ábrázolás, táblázat- és grafikonolvasás és -értelmezés gyakorlása; jellemző adatok keresése. Az átlag fogalmának megalapozása.
- A valószínűségi szemlélet fejlesztése, tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a nem véletlen szétválasztására, a valószínűbb és a kevésbé valószínű átélésére, megkülönböztetésére, ellenőrzésére.

3. évfolyam

Témakörök	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos és ≈ 10 óra
Számтан, algebra	78
Relációk, függvények, sorozatok	16
Geometria	36
Statisztika, valószínűség	8
Összesen:	148

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek				Óra-keret Folyamatos + 10
Előzetes ismeret, tevékenység	Konkrét tárgyi objektumok, alakzatok, összességek, számok összehasonlítása. Az egy szempont szerint elrendezett tárgyak közti kapcsolat felismerése, megnevezése. Igaz állítások kimondása; az állítások igazságának helyes megítélése. Konstrukciók összehasonlítása, azonosítása, megkülönböztetése.				
Nevelési-oktatási célok	Kulskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (tárgyak tulajdonságai a környezetből); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldás területén). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló munka); környezettudatosságra nevelés (tárgyak tulajdonságai a környezetemből); a tanulás tanítása (közös megbeszélés); felkészülés a felnőttélet szerepeire (adott szempontú válogatás). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tapasztalatszerzés (halmazokba rendezés), gondolkodás (válogatás), ismeretek rendszerezése (halmazábrák), kommunikáció (szóbeli), együttműködés (csoportmunka).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Osztályozás, elemek elhelyezése	Tárgyak, számok, alakzatok szétválogatása saját szempontok szerint; mások	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati		

halmazokba egy, illetve egyszerre két tulajdonság szerint. A részhalmazt meghatározó tulajdonság és a kiegészítő halmazának meghatározó tulajdonsága; a logikai „nem”.	válogatásában felismert szempontok szerint. Adott szempontú válogatás hibájának felismerése, javítása.		ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Adott alaphalmaz elemeinek válogatása kétfelé. Címkézés.	Az együvé kerülő elemek közös tulajdonságainak keresése, megnevezése. A tevékenységhez kötött szóbeli kifejezés gyakorlása, javíttatása („Milyeneket tettél ide?”; „Miért nem való ez ide?”; „Melyik címke hova való?”; „Mi igaz biztosan az adott részből véletlenül kivett dologra?”). Az elemek elhelyezéséhez kapcsolódó megállapítások: a „mindegyik”, „egyik sem”, „van köztük olyan”, „nem mind” kifejezések használata. „Címkézés” (olyan tulajdonság megnevezése, amely az adott részben minden elemre igaz, a többi elemre pedig nem igaz). A kiegészítő rész felcímkézése: a logikai „nem” értő, tudatos használata.	Csoportmunka, pármunka, segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Válogatás kétszer kétfelé egyszerre. Venn-diagram. A logikai „és”.	Elemek elhelyezése egyszerre két tulajdonság figyelembevételével; Venn-diagram használata. A szétválogatás szigorú rendjének betartása. Az egyes részekre jellemző tulajdonságok keresése. A logikai „és” használata. Elemek elhelyezése olyan ábrán, amelyen két-két halmaz különféle viszonyban van egymással; egyszerű alá-fölé rendelt fogalmak, mellérendelt fogalmak megjelenése halmazábrákon.	Feladatok az alaphalmaz elemeinek elhelyezésére adott két tulajdonság szerint, elemenkénti döntéssel. Az azonos részbe kerülő elemek jellemezése a logikai „és” helyes használatával – csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Sorba rendezés. Mennyiségi tulajdonságok szerinti sorba rendezések; egyéb szempontok. Szempontválasztás, szemponttartás.	Tárgyak, számok összehasonlítása, mennyiségi tulajdonságok kiemelése. Sorba rendezés adott szempont vagy felismert tulajdonság (a matematika különböző területein tanult és használt mennyiségi viszonyokat felhasználva: szög, terület, térfogat, törtszámok nagyságrendje, számjegyekből alkotott számok rendszere) szerint. Szituációhoz kötött szóbeli kifejezés gyakorlása, javítása.	Egyéni munka, segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Sorba rendezés szubjektív rend vagy megállapodás alapján.	Sorba rendezés pl. aszerint, hogy melyik szín tetszik jobban, melyik kevésbé; melyik játékodat szereted jobban, melyiket kevésbé; mi fontosabb, mi kevésbé fontos; szavak sorba rendezése betűrend szerint. A szempont megtartása hosszabb távon. Elemek átrendezése a szempont megváltoztatása után.	Egyéni munka, segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	

Két szempontú rendezés; a szempontok sorrendje; táblázat, fadiagram.	Két szempontú rendezések, táblázatos és soros elrendezés; táblázatok és fadiagram használata.	Feladatok önálló munkában.	Informatika	
Állítások alkotása, értése.	Tárgyi tevékenységhez kapcsolt kijelentések alkotása tárgyakról, személyekről, dolgokról, összességekről (halmazokról); számokról, történekekről, műveletekről; tárgyak, dolgok, számok, jelenségek kapcsolatáról. Egyszerű, a gyerekek előtt álló tárgyakról, személyekről, összességekről, számokról és elemek kapcsolatáról szóló állítások igazságának eldöntése felszólításra és öntevékenyen.	Feladatok állítások megfogalmazására, az ilyen (konkrét szituációra vonatkozó) állítások megítélésére – önálló munka, csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Nyitott mondatok; megoldásuk adott, kis alaphalmazban.	Nyitott mondatok értelmezése szituációkkal, szöveges feladatokkal. Nyitott mondatok lezárása elemek, elempárok behelyettesítésével, s az így kapott állítások igazságának megítélése. Nyitott mondatok lezárása igazsá, tévessé többféleképpen. Az összes igazsá tevő elem megkeresése adott kis elemszámú alaphalmazban.	Csoportmunka irányítással.	Magyar nyelv és irodalom	
Kombinatorikus alkotások és kombinatorikus gondolkodás. Adott feltételnek megfelelő alkotások létrehozása, azonosítás, megkülönböztetés; az összes lehetőség keresése; rendszeralkotás.	Elemek sorba rendezései; 3, 4 elem esetén az összes lehetőség keresése, elrendezése saját szempontok szerint. Elrendezés adott táblázatban vagy fadiagramon. Hiányzó sorozat megkeresése az alakuló rendszer segítségével. Elemek, elempárok, elemhármak kiválasztása; 3-6 elemből az összes lehetséges pár, hármas kiválasztása egyszerre vagy egymás után. Egy feltétel megváltoztatásától függően a lehetőségek változásának figyelése.	Csoportmunka, segítséggel. Önálló munka segítséggel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Fogalmak	Venn-diagram, a logikai „és”.			

Tematikai egység	Számítan, algebra	Óra-keret 78
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkalmilag választott egységekkel és ennek többszöröseivel meg- és kimérése hosszúságnak, tömegnek, úrtartalomnak. A pénz meg- és kiszámolása különféle címletek használatával is. A százaz számkör számainak írása, olvasása (másolással, diktálás után, saját gondolat kifejezésekképpen). Két szám közül mennyivel nagyobb (kisebb) az egyik, egész arány esetén hányszorosa az egyik szám a másiknak. A számok helye az egyesével beosztott számegyenesen. Egy szám különféle alakjainak (neveinek) azonosítása; számok sorba rendezése nagyság szerint. A négy alapművelet, a kijelölt műveletek elvégzése, műveleti tulajdonságok. Szöveges feladat megjelenítése művelettel; szöveges feladat megfogalmazása művelethez. A kisegyszeregy, szorzás, bennfoglalás. Számfeladathoz, nyitott mondathoz egyszerű szöveges feladat alkotása. Az egységül választott mennyiség egyenlő részekre osztása adott egységtörtnek megfelelően; a leolvasott törtszámok megnevezése. Hőmérsékleti érték leolvasása 0 fok alatt is.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szöveges feladatok megértése, műveletekhez szöveg készítése); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (szöveges feladatokon keresztül); hatékony, önálló tanulás (feladatok); szociális és állampolgári kompetencia (segítés, együttműködés a csoportmunkában); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kreatív feladatmegoldás, új utak keresése a megoldásokban).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (csoport- és egyéni munkában), európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (szöveges feladatokban); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a vélemény elmondása, mások meghallgatása); gazdasági nevelés (szöveges feladatokban); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatokban); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (szöveges feladatok), tapasztalatszerzés (műveletek), gondolkodás (szöveges feladatok), ismeretek rendszerezése (csoportosítások), ismeretek alkalmazása (nyitott mondat), problémakezelés és -megoldás (szöveges feladatok), alkotás és kreativitás (szöveges feladatok), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatok megoldása), önértékelés (a feladatok ellenőrzése).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes szám. Számfogalom 1000-ig. Darabszám, mérőszám, értékmérő tartalom. Mértékegység, mennyiség és mérőszám kapcsolatai. Néhány szabványos mértékegység gyakorlati használata: m, dm, cm, mm; kg, dkg, g; l, dl, cl; óra, perc, másodperc; továbbiak megközelítése: km; t; hl. Pontos szám, közelítő szám. Számok kerekített értéke. A pénz.	Halmazok, mennyiségek becslésszerű összehasonlítása, becslése. Meg- és leszámlálás valahányasával: egyesével, tízesével, százasaival, kettesével, húszasaival, ötösével, ötvenesével stb.; meg- és kimérés választott egységgel, az egység többszöröseivel (pl. kirakás 10, 100 egységenként). Mérőszalag, más skálázott mérőeszközök használata. Elvégzett mérések eredményének magyarázata a mennyiség, egység, mérőszám közt megfigyelt összefüggés alapján. Az összefüggések tudatosítása. Egyszerű át- és beváltások konkrétan elvégzett mérésekhez kapcsolva. Közelítő számlálások; adott pontosságú mérések; hosszúságmérés deciméter-, centiméter-, milliméter-pontossággal. A pénz használata: „vásárlások” kifizetése különféle címletekkel; fizetés visszaadással is.	Önálló munka, csoportmunka, közös megbeszélés. Szerepjáték a pénz használatára.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc	
Számok írása, olvasása. Számok számrendszeres alakja; helyiérték-rendszer; a számjegyek alakja, helyi és valódi értéke.	Csoportosítások, váltások különféle alapszám szerint; a tízes számrendszer szerinti váltások; „súlysorozat”, pénz és más alkalmi szimbólumok használata. Az abakusz és a szorobán megismerése, elemi használata. A helyiérték-rendszer kiterjesztése; számírás, számolvasás. A római szám írása, olvasása.	Feladatok a csoportosításra, váltásokra – egyéni és pármunkában. Az abakusz és a szorobán használata, játék, csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	
Számok sokféle neve (összeg, különbség, szorzat, hányados és összetettebb); az egyenlőség szimmetriája. Egyenlőségük; helyük a számegyenesen.	A számok kifejezése és azonosítása különféle alakjaikban. A számok helyének megkeresése a számegyenesen.	Önálló munka, segítséggel.		

A számok nagyságviszonyainak különféle összetevői: melyik nagyobb, melyik kisebb; nagyság szerinti sorba rendezésük, mennyivel nagyobb, kisebb, hányszorosa, hányada, körülbelül hányszorosa. Helyük, közelítő helyük a számegeyenesen. Szomszédjaik, tízes, százás szomszédok; százásokra, tízesekre kerekített értékük.	Számok összehasonlítása sokféle, a nagyságviszonyukat jellemző kapcsolat szerint, sorba rendezésük. Helyük, közelítő helyük megkeresése az egyesével, tízesével, húszasával, százásával beosztott és a beosztás nélküli számegeyenesen. Szomszédjaik, tízes, százás szomszédjaik, kerekített értékek megállapítása (százásokra, tízesekre kerekített érték). Kerekítés százásokra: a legközelebbi kerek százással való helyettesítés; kerekítés tízesekre: a legközelebbi kerek tízessel való helyettesítés. További „megállapodás szerinti” szabály: 50-et és 5-öt fölfelé kerekítünk. Olyan számok gyűjtése, amelyeknek ugyanaz a százásokra/tízesekre kerekített értékük.	Feladatok az összehasonlításra, sorba rendezésre, a számegeyenesen való ábrázolásra – egyéni munka. Szomszédok keresése, kerekített értékek megadása, csoportmunka, játék.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Számok további tulajdonságai (adott számmal való oszthatóság, jegyek száma, adott számhoz képest a szám nagysága, százásokra kerekített értéke, az 1000-tól való távolsága, közelítő távolsága stb.), kapcsolatai.	Adott számok adott tulajdonságainak megkeresése, megadása. Számkapcsolatok értelmezése. Számok jellemzése, összehasonlítása, szétválogatása adott tulajdonságok szerint; közös és eltérő tulajdonságok kiemelése. Számpárok keresése adott számkapcsolatokhoz (pl. állandó összeg, állandó különbség; más nyitott mondattal megadható viszonyok).	Csoportmunka, pármunka – közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Műveletek 1000-es számkörben. A műveletek fogalma. A négy alapművelet értelmezésének mélyítése, kiterjesztés a közelítő számokkal végzett műveletek körére. Két-három művelet összekapcsolása. Háromtényezős szorzatok értelmezése.	Háromtényezős szorzatok, kettő és több művelet összekapcsolása. Műveletek megfogalmazása eljátszott és szavakkal elmondott történetekről, helyzetekről, képpárokról és műveletekhez történetek, szöveges feladatok, képek alkotása, kapcsolása. Elvontabb modell kidolgozása: szakaszokkal való ábrázolás, számegeyenesen való lépések. A négy alapművelet használata különféle tartalmakban és elvontabb modelleken is. Kiterjesztés közelítő számokkal végzett műveletekre.	Egyszerűsített modellek használata a valóságtartalomtól függetlenül is – csoportmunka. A megfelelő műveletek megválasztása összetettebb szituációkhoz is – csoportmunka, segítséggel.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A műveleti tulajdonságok és kapcsolatok érvényességének kiterjesztése az 1000-es számkör számaira; az általánosítás alapozása. Az összeadás és a kivonás kapcsolata, a szorzás és a kétféle osztás kapcsolata; a hiányos műveletek ismeretlen elemének kapcsolata az inverz művelettel. Felhasználásuk számolásban, ellenőrzésben.	A korábban megismert műveleti tulajdonságok [a műveletek monotonitása; a tagok és a tényezők felcserélhetősége; a tagok és a tényezők csoportosíthatósága; a szorzat széttagolhatósága (disztributivitás)] újbóli értelmezése, fennállásának ellenőrzése a nagyobb számok körében. A tulajdonságok felhasználása az eredmény előre becslésében, számolási eljárásokban, önellenőrzésben. Az általánosítás alapozása elvontabb modellek (hajtogatások, szakaszos ábrák) segítségével. Növelés és csökkentés együtt, növelés és csökkentés összeggel, különbséggel. Több műveletből álló művelet sor zárójellezése a szituáció, szöveg értelmezése szerint.	Feladatok a műveletek monotonitására – önálló munka. A műveleti tulajdonságok felhasználása – közös munka.	Magyar nyelv és irodalom, Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Számolási eljárások; számolási készségek. Fejszámolás: összeadás, kivonás 0-ra végződő háromjegyűekkel (analógiák és műveleti tulajdonságok, kapcsolatok alapján).	Fejszámolási eljárások gyakorlása a 100-as számkör számaival. A 100-as számkör eljárásaival analóg fejszámolási eljárások kidolgozása az 1000-es számkörben: műveletek kerek tízesekkel, kerek százassal; 0-ra végződő és teljes háromjegyű számok növelése, csökkentése kerek százassal. Pótlás a következő kerek tízesre, pótlás 100-ra; 0-ra végződő háromjegyűek pótlása a következő kerek századra, 1000-re. 0-ra végződő háromjegyű és kerek kétjegyű számok összeadása (átlépés nélkül és átlépéssel), a megfelelő kivonások. 90, 80 (és 70) hozzáadása, elvétele 100 – 10, 100 – 20, (100 – 30) alakban. 0-ra végződő háromjegyűek összeadása, elvétele különféle eljárásokkal. 3-tagú összeadások; hiányos összeadások, kivonások végzése.	Számolás fejben – egyéni munka, csoportok versenye.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Teljes háromjegyű számok összegének, különbségének becslése.	Összeg becslése a számok kerekítésével: teljes háromjegyű számok összegének becslése a tagok százassal kerekítésével; a „hiba” nagyságának megfigyelése; a becslés finomítása a tagok tízesekre kerekítésével; az egyik tag százassal kerekítésével, és a másik tag hasonló mértékű, ellentétes irányú változtatásával. Teljes háromjegyű számok különbségének becslése: a kisebbítendő és kivonandó százassal kerekítésével, a „hiba” nagyságának megfigyelése; a becslés finomítása a kisebbítendő és kivonandó tízesekre kerekítésével; a kivonandó százassal kerekítésével és a kisebbítendő hasonló mértékű és egyező irányú változtatásával.	Becslések végzése csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A szorzótáblák és a bennfoglalótáblák ismeretének mélyítése, felidézésének gyakorlottabbá tétele. További egyszerű szorzások, osztások elvégzése az értelmezésre támaszkodva és bontásokkal.	Szorzás, osztás fejszámolással, a szorzótáblák gyakorlása. Kerek tízesek szorzása egyjegyűvel és fordítva, az analógia tartalmának szemléletes kidolgozása után. A megfelelő osztások. Teljes kétjegyűek szorzása 10-zel, egyjegyűek szorzása 10-zel, 100-zal; és a megfelelő osztások végzése. Egyszerű kétjegyűvel való szorzások végzése a disztributivitás szemléletes megértése alapján (pl. egy szám 12-szerese mint a 10-szeresének és 2-szeresének az összege). Teljes kétjegyű, 0-ra végződő háromjegyű szám szorzatának, hányadosának becslése egyjegyű szorzó, egyjegyű osztó esetében.	Feladatok csoportmunkában – közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Műveletek összekapcsolása (összeg, különbség szorzása, osztása; növelés, csökkentés szorzattal, hányadossal).	Maradékos osztások egyjegyű osztóval a 100-as számkörben és kerek tízes osztóval az 1000-es számkörben; számok szétválogatása adott számmal való osztás maradékai szerint.	Feladatok csoportmunkában – közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Hiányos műveletek.	Műveletek összekapcsolása; műveleti sorrend betartása; zárójelezés. Nyitott mondatok felírása, elvégzése a számok körében; egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása próbálgatással véges alaphalmaz esetén.	Feladatok a zárójelek használatára a szituációknak megfelelően. Egyszerű egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása pármunkában.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A számrendszeres gondolkodás továbbépítése; az írásbeli műveleti eljárások alapozása. Írásbeli műveletek végzése. Az írásbeli összeadás és kivonás, egyjegyű szorzóval való szorzás eljárásának megismerése, alkalmazása.	Át- és beváltások eszközzel különféle alapú számrendszerekben; műveletek végzése helyi értékek szerint bontott számokkal. Az írásbeli összeadás megismerése, gyakorlása (váltás nélkül, váltással, hiányos összeadás, többtagú összeadás). Az írásbeli kivonás különféle eljárásainak kidolgozása; a pótlásos eljárás begyakorlása. Az egyjegyű szorzóval való írásbeli szorzás (több egyenlő tag írásbeli összeadása), az eljárás begyakorlása. Nehezebb, egyjegyűvel való osztások eredményének megbecslése, a hányados javítása, közelítése visszaszorításokkal.	Feladatok az írásbeli összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzás műveleteire. Az eredményeik ellenőrzése előzetes becsléseik vagy műveleti tulajdonságok alapján – pármunka.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szöveges feladatok. Egy és két művelettel leírható és más modellel értelmezhető szöveges feladatok megoldása, ellenőrzése.	Szóban és írásban kapott egyszerű és összetett szöveges feladatok értelmezése, megjelenítése, átfogalmazása. Fordított szövegezésű feladatokban a kapcsolatok, időbeli sorrend megfordítása. A kérdés megértése. A megoldás elképzelése, megbecslése. Az értelmezett szöveges feladathoz alkalmas modell keresése, készítése; leírása jelekkel (műveletekkel vagy másképpen); eljátszás, konkrétabb és elvontabb formában: rajz, táblázat, diagram, szakaszos ábra). <i>A modellbe átfogalmazott feladat megoldása; ellenőrzése. A megoldás értelmezése az eredeti probléma megoldásaként. Ennek összevetése az eredeti feltételekkel, valósággal. Felelet megfogalmazása a kérdésre. A felelet leírása.</i> A megoldás összevetése az adatokkal, a várt eredménnyel, a valósággal. Adott képhez, számfeladathoz, egyéb modellhez szöveges feladat alkotása. Szöveges feladatokhoz többféle megoldási mód keresése, célszerűségének, szépségének, egyszerűségének mérlegelése.	Önálló munka segítséggel, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Törtszám, negatív szám. Egységtörtek és többszöröseik kis nevezők esetén.	Az 1 egész egyenlő részekre osztásával kapott egyszerű egységtörtek értelmezése különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület, szög); ilyen egységtörtek többszöröseinek előállítása, megnevezése (jelölés: a nevező betűkkel, a számláló számmal, pl. 2 harmad, 3 negyed.). Mennyiségek mérése az egység valamely egységtört részével (pl. fél egységgel, negyeddal, harmaddal).	Csoportmunka, a tapasztalatok közös összegzése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Megjelenített törtszámok egyenlősége, nagyságviszonyai.	Különféle egységválasztásnál a fenti egységtörtek megjelenítése vágással, tépéssel, hajtogatással, színezéssel, a részek összeillesztése a számnak megfelelően. Előállított törtek összehasonlítása: nagyság szerinti sorrend megállapítása, egyenlők keresése. Törtszámra vezető osztások néhány további egyszerű esetben.	Törtek előállítása, összehasonlítása, nagyság szerinti sorrend előállítása – csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A negatív szám kétféle típusú tapasztalati alapja: számegyenes modell és hiány. Megjelenített egész számok egyenlősége, nagyság szerinti sorrendje.	Olyan helyzetek átélése, amikor egy mennyiséget a nagyságán kívül az irányával is kell jellemezni (az iskolától 100 lépésre jobbra vagy balra, időszámításunk előtt vagy után a 10. évszázadban, negyed fordulat jobbra vagy balra). Hőmérsékletmérés: mikor van melegebb, hidegebb? A készpénz és az adósság szembeállítás; a vagyoni helyzet megállapítása, összehasonlítása. (Mikor állsz jobban anyagilag: ha 5 forintod van, vagy ha 10 forint adósságod van?) Egyenlő vagyoni helyzetek különféle előállításai.	Negatív számokkal való ismerkedés sokféle tapasztalatszerzéssel csoportmunkában, közös megbeszéléssel, otthoni tapasztalatgyűjtéssel.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Dráma és tánc Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Mértékegység, mennyiség, mérőszám, m, dm, cm, mm; kg, dkg, g; l, dl, cl; óra, perc, másodperc; a számjegyek alaki, helyi és valódi értéke; törtszám, negatív szám.			

Tematikai egység	Relációk, függvények, sorozatok	Óra-keret 16
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfeleltetett párok közötti összefüggések, kapcsolatok felismerése, további összetartozó párok keresésével való kifejezése jelöléssel (diagramok, sorozatok, táblázatok folytatása, kiegészítése), szavakkal. Adott szabály követésének ellenőrzése a kialakult sorozatban, táblázatban. Adott számsorozat különbségsorozatának létrehozása.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szövegalkotás szóban és írásban); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (kapcsolatok a természetben); digitális kompetencia (adatok rendezése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunkában a szerepek változása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kreatív, új utak keresése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (sorozatok, összefüggések a művészetben). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló és csoportmunka); gazdasági nevelés (egyszerű kapcsolatok a gazdaságban); környezettudatosságra nevelés (ok-okozat a környezetben); a tanulás tanítása (feladatmegoldás); felkészülés a felnőttlét szerepeire (összefüggések a gyakorlatban).	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (összefüggések a világban), tapasztalatszerzés (adatgyűjtés), gondolkodás (kapcsolatok megkeresése), ismerethordozók használata (adatgyűjtés), ismeretek alkalmazása (sorozatok), alkotás és kreativitás (összefüggések keresése), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatok megoldása).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Relációk (összefüggések, kapcsolatok, viszonyok) és kifejezésük különféle módokon.	Elemek (tárgyak, alakzatok, mennyiségek, jelenségek, számok) közti kapcsolatok felismerése, tudatosítása, kifejezése különféle, megismert módokon (szétválogatás, sorba rendezés, párokba rendezés, táblázat és oszlopdiaagram készítése, sor-oszlop alakú diagram készítése, kiegészítése; összekapcsolás vonallal, nyíllal, $a <$, $>$, $=$, $\neq$, $\approx$, $\leq$, $\geq$ jelek használata), mindig az adott elempárookra vonatkoztatva. Különféleképpen kifejezett kapcsolatok megértése, értelmezése, leolvasása.	Tárgyak, dolgok, adatok, mennyiségek, számok kapcsolatának feltárása valóságos helyzetekben, szöveges feladatokban, a kapcsolatok kifejezése különféle módokon, és egyszerű következtetések elvégzése ismert összefüggések alapján – önálló és csoportmunkában.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyszerű kapcsolatok megfordítása számok között is (nagyobb – kisebb; osztója – többszöröse). Következtetés újabb kapcsolatokra.	A kapcsolat „megfordítása”: a megcserélt pár kapcsolatának kifejezése szavakkal. Egyszerű következtetések bizonyos elemek közt fennálló kapcsolatból más elemek kapcsolatára (pl. arra, hogy visszafelé is fennáll-e ugyanaz a kapcsolat, ha egyik irányban fennáll; vagy átöröklődik-e a kapcsolat egy közvetítő elemen át). Következtetés újabb kapcsolatokra a megadott elemek között (egyszerű inverz kapcsolatok pl. szülője – gyereke; összetett kapcsolatok, pl. a fiának a fia az unokája). Kapcsolatok kifejezése általános összefüggésként nyitott mondatlall.	Feladatok csoportmunkában, pármunkában, közös ellenőrzés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Sorozatok, függvények. Tapasztalati függvények. Szabályával kifejezett sorozat, függvény értékei, értékpárjai, értékhármasai.	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése, a megfigyelt jelenség jellemzése a rendezett adatokkal (pl. a változás iránya, gyorsasága). Tárgy- és számsorozatok készítése adott szabály szerint, táblázatok kiegészítése adott összefüggés szerint.	Adott szabályú sorozatok folytatása, adott szabályú táblázatok kiegészítése – önálló munka segítségével. A szabály érvényességének ellenőrzése – közös munka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene	
Összefüggés-keresés. Sorozatban, táblázatban felismert összefüggés megadása szavakkal, jelekkel. Nyíljelölés, nyitott mondatok. Összefüggés ellenőrzése.	Sorozat néhány tagjából különféle összefüggések felismerése, ehhez a különbségsorozat megfigyelése. A sorozat folytatása, kiegészítése, szabályának megfogalmazása többféleképpen (az egymást követő elemek közti összefüggéssel vagy a sorszám függvényében). Gépjátékok: táblázatba gyűjtött párok, hármasok közti azonos összefüggések felismerése, a táblázat kiegészítése,	Számlálással, méréssel gyűjtött vagy adott elemek sorozatában összefüggések felismerése, az összefüggések kifejezése szóban, egyszerűbb esetekben nyíljelöléssel, nyitott mondatlall –	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	

	folytatása. Az összefüggés kifejezése szavakkal. Az általánosítás alapozása: nyitott mondatokkal, nyíljelöléssel leírt összefüggések kiválasztása a táblázatba gyűjtött összes pár ellenőrzése után; szabályok formálásának kezdete (önálló megfogalmazás, ellenőrzés a párok behelyettesítésével). Kapcsolatok kifejezése általános összefüggésként nyíljelöléssel, nyitott mondattal. Egy-egy táblázathoz többféle szabály keresése.	csoportmunka, segítséggel.		
Egyszerű ismeretek gyűjtése sorozatokról, függvényekről.	Számsorozatok különbségsorozatának, hányadossorozatának felírása; növekedés, csökkenés kifejezése, egyenlő és változó különbségek figyelése. A változások gyorsaságának összevetése, felismertetése.	Pármunka, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom	
„Megfordított gépek”. Szabályleolvasás.	Gépek megfordítása. A fordított kapcsolat (inverz) megfogalmazása a fordított táblázatból, vagy az eredeti szabályból.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Két egyszerű szabályú függvény összekapcsolása.	Gépek összekapcsolása. Összekapcsolt gépek szabályának megfogalmazása; annak megfigyelése, hogy a működés szabálya függhet az összekapcsolás sorrendjétől.	Feladatok csoportmunkában, a tapasztalatok megbeszélése.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Kapcsolat megfordítása.			

Tematikai egység	Geometria	Óra-keret 36
Előzetes ismeret, tevékenység	6-12 elemből álló építmény síkbeli kirakása, lemásolása a mintával megegyező elemekből; sorminták, síkminták folytatása; az alak és az állás változásának felismerése; egyszerű rajzolásban a sablon és a vonalzó használata. A téglalap, négyzet, téglatest, kocka kifejezések helyes használata. Tengelyes tükrözés, eltolás a sík mozgásával. Alakzatok állása és a mozgás irányának azonosítása, megkülönböztetése síkban.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia; digitális kompetencia (tájékozódás térben); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új megoldások keresése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (építés testekből, sorminták).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (tájékozódás a környezetben); európai azonosságtudat - egyetemes kultúra (tájékozódás a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (mérések).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben (séta), tapasztalatszerzés (mérés), problémakezelés és -megoldás (mérés különböző egységekkel), kommunikáció (közös munka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatmegoldás).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alkotások térben, síkban. Tulajdonságok és kapcsolatok. Az eddig megismert és néhány további, testeket és síkidomokat jellemző tulajdonság és kapcsolat. Testek: lapok, csúcsok, élek száma; konvexitás; a lapok alakja, egybevágósága. Síkidomok: oldalak, csúcsok száma, oldalak, szögek nagysága. Alakra jellemző tulajdonságok: hosszúság, tömzsi, kövérkés, karcsú.	Térbeli építések testekből, síklapokból; síkbeli alkotások (kirakás, nyírás, tépés, hajtogatás) lapokból, pálcákból (pl. szívószálból), és rajzolás szabadkézzel hálón, pontrácson, vonalzóval, sablonhasználattal, körzővel: szabadon, másolással, emlékezetből és szavakban adott feltételek szerint.	2-3 feltételnek megfelelő térbeli és síkbeli alakzatok létrehozása saját fantáziájuk szerint – egyéni munka. Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat előállítása, megkülönböztetése; egyszerű esetekben az összes lehetséges alkotás keresése csoportos munkával. Annak eldöntése, hogy a létrehozott konstrukciók rendelkeznek-e a megadott feltételekkel – pármunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Az egybevágóság és a hasonlóság szemléletes és alkotó előkészítése. Alakzatokban azonosságok és különbségek keresése (ugyanolyan, ugyanakkora, ugyanannyi lapja van, ugyanakkorak a szögei). Az egybevágóság és a hasonlóság szemléletes fogalma az alak és a nagyság összehasonlításával.	Sorminták és „terülő minták” kirakása, folytatása; a síkbeli ritmus (szimmetriák) követése; „parkettázás” kirakással, sablonnal, szögestáblán, hálóra rajzolással. Előállított és gyűjtött testek, síkidomok szétválogatása különféle geometriai tulajdonságok, kapcsolatok (pl. hasonlóság, egybevágóság) szerint. Adott térbeli és síkbeli alakzatok jellemző azonos és különböző tulajdonságainak felismerése: (egybevágóság és hasonlóság, összképük alapján való megkülönböztetése különféle elforgatott helyzetükben is; néhány egyszerű, megnevezhető tulajdonságuk, pl. az alakjukra, oldalméretekre, szögek nagyságára vonatkozó megfigyelések) alapján Értik és helyesen használják a megismert testek és a síkidomok nevét.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Alakzatok. Téglatest, kocka, gömb. Téglalap, négyzet, kör.	Testek lapjainak, éleinek, csúcsainak számlálása, a lapok tulajdonságainak vizsgálata. A téglatest, kocka, téglalap, négyzet tulajdonságainak vizsgálata. A gömb alakú és a szögletes testek összehasonlítása. Körök rajzolásával minták készítése. Sokszögek oldalainak, csúcsainak számlálása. Derékszög keresése síkidomokon. Téglalap, négyzet azonosítása különféle helyzetükben; összehajításuk, oldalaik, szögeik összemérése.	Pármunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	

Geometriai transzformációk. További tapasztalatok a tükrözésről és az eltolásról. Ismerkedés az elforgatással, a nagyítással, kicsinyítéssel.	Testek, síkidomok tükröképének, eltolt képének, elforgatottjának megépítése, kirakása, rajzolása másolópapír segítségével, a sík mozgatásával. Tükrözés párhuzamos tengelyekre, annak megfigyelése, hogy minden második kép ugyanúgy áll. Tükrözés metsző tengelyekre, az elfordulás megfigyelése. Síkban sor- és síkminták, parkettaminták kirakása, rajzolása az egybevágósági transzformációk alkalmazásával. Ilyen minták nézegetése, ellenőrzése, melyik hogyan készülhetett. Nagyítás nagyított építőelemekkel, nagyított hálóra rajzolással, az alak megmaradásának megfigyelése; nyújtás, zsugorítás ellenpéldaként.	Csoportmunka, pármunka. Sor- és síkminták készítése – egyéni munka.	Vizuális kultúra	
Tájékozódás a térben. Útvonalak követése, jelölése (kézmozdulattal, nyíllal, képpel), a megfigyelések rögzítése. A tér egy pontjának megadása 3 adattal, síkbeli pontok jellemzése 2 adattal.	Útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása megmutatással és szóban leírt útvonal követésével, bejárt útvonal elmondásával, lerajzolásával, a megfigyelt objektumok megjelölésével. Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek: irány és távolság megadásával való tájékozódás udvaron, erdőben; utca, házszám és emelet alapján a lakóhelyen; sor és oszlop megadásával osztályban, sakktáblán, torpedójátékban; térbeli malomjáték. A tanulók környezetében megjelölt útvonalak és az azokról készített egyszerű térképek összekapcsolása; a bejárt útvonalon készített fotók kiválasztására. Irányra, állásra és távolságra vonatkozó utasítások követése, ill. megfogalmazása síkban; adott ponttól indulva, adott pont elérése. Figurák, ábrák rajzolása diktálás alapján, kész ábrák másolása irányváltoztatással vagy a rács méretének megváltoztatásával.	Közös séta, csoportmunka. Feladatok a síkban való eligazodásra irány és távolság megadása szerint, illetve más két adat alapján; térben 3 (független) adat szerint – csoportmunka. Feladatok kitűzött helyek, célpontok elérésére mozgással, rajzzal, egyszerűbb esetekben képzeletben, utasítások alapján – pármunka, csoportmunka.	Természet- és társadalomismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Magyar nyelv és irodalom	
Geometriai mennyiségek és mérésük. Mennyiségek. Hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom és szög.	Hosszúságok, területek, térfogatok, szögek összehasonlítása, összemérése, alkalmi egységekkel meg- és kimérése. Gyakorlati méréseik a felsorolt szabványmértékegységekkel, annak megállapítása, hogy az egyik mennyiség hányszor akkora, mint a másik.	Csoportmunka.	Természet- és társadalomismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Mérés. Mennyiségek becslése, mérése. Méréseszközök és mérési technikák különféle mennyiségek esetében.	Hosszúság mérése (kerület is) alkalmilag választott és szabványos egységekkel; hosszúságmérés adott pontossággal. Terület mérése lefedéssel, háló használatával, a téglalap területének megmérése. A térfogat (űrtartalom) mérése különféle egységekkel való megépítéssel, kitöltéssel, folyadék széttöltésével egységnyi poharakba. A szög mérése hajtogatott derékszöggel vagy annak felével, harmadával.	Mérések végzése párban és önállóan.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Mértékegységek. Alkalmi; kilométer, méter, deciméter, centiméter, milliméter, derékszög, hektoliter, liter, deciliter, centiliter.	Gyakorlati mérések, a mérési tapasztalatok felhasználása egyszerű számításokban és szöveges feladatokban. A mérés pontatlanságát kifejezik a „körülbelül” szó tudatos használatával, vagy más kifejezésekkel.	Feladatok a mérésre, szöveges feladatok – csoportmunka, egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Összefüggések. A mérőszámok a választott egységtől való függése, a mérés pontatlansága. Kapcsolatok különféle mennyiségek között.	Mérés közben kapcsolatok felismerése különféle mennyiségek között (pl. a terület változása az oldalak változásai közben, a térfogat változása különféle hosszúságú függvényében, azonos anyagú, de eltérő alakú és nagyságú tárgyak, edények térfogatának, űrtartalmának összehasonlítása).	Mérések végzése – csoportmunka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport	
Fogalmak	Alakzatok, téglatest, kocka, gömb, téglalap, négyzet, kör, kilométer, méter, deciméter, centiméter, milliméter, derékszög, hektoliter, liter, deciliter, centiliter.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség			Óra-keret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, ábrázolása és olvasása. Olvasás rögzített adatokról. Tapasztalatok gyűjtése a véletlen és a biztos eseményről játékok során. Egyszerű kísérlet lehetséges eseményeinek számbavétele, a kísérlet során bekövetkezett események jegyzése.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); digitális kompetencia (az adatok rendszerezése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); hon- és népismeret (adatok az országról); gazdasági nevelés (adatok a gazdaságról); környezettudatosságra nevelés (adatok a környezetről); a tanulás tanítása (egyéni munka).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (adatok feldolgozása), tapasztalatszerzés (adatgyűjtés), ismeretek rendszerezése (adatok rendszerezése), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Statisztika. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása és olvasása. A kísérleti eredmények jellemzése közös munkával.	Mért, számolt adatok lejegyzése sorozatba, táblázatba. Olvasás a kialakult sorozatról, táblázatról, grafikonról: egyenlő adatok keresése, a legkisebb, legnagyobb kiválasztása, az összes adatot együtt jellemző adatok keresése; a medián. Kiemelkedő (rekord) adatok gyűjtése.	Adatok rendszerezése, értelmezése – csoportmunka. Grafikon készítése közösen vagy egyénileg.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport Magyar nyelv és irodalom	
Valószínűség. Tapasztalatok gyűjtése a különböző eséllyel bekövetkező eseményekről. Sejtések.	Tapasztalatok gyűjtése a különböző eséllyel bekövetkező eseményekről játékok során, esélylatolgatás. Közös játékok, amelyekben a véletlennek is szerepe van (pl. kockadobással, korongok, érmék dobásával, 2 kocka dobásaival, golyóhúzással, kártyák húzásával, rendezésével, pörgettyűkkel); stratégiák alakítása, kipróbálása, módosítása.	Csoportmunka. Sejtések összevetése a megfigyelt és a kísérletben gyűjtött adatok gyakoriságával közös munka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	

	Adott kísérlet lehetséges eseményeinek számbavétele, a kísérlet során bekövetkezett események jegyzése, adott események gyakorisági diagramjának készítése. Adott kísérlet eseményeinek sorba állítása bekövetkezésük esélye szerint. A sejtések ellenőrzése kísérlettel. Gyakorisággal, valószínűséggel kapcsolatos sejtések megfogalmazása. Megfigyelések, kísérletek jegyzése, tervezés a sejtések ellenőrzésére. A kísérleti adatok rendezése, szemléletes rögzítése.			
Fogalmak	Valószínűség.			
A fejlődés várható eredményei	Megfigyelései tudatosak és szándékosak. Megfigyeléseinek tartalma helyes, a megállapítások igazak. Tud adott elemeket szétválogatni, kétfelé válogatni adott szempont szerint; meg tudja határozni a részeket az elemek közös tulajdonságával. Adott, két halmazt jelölő halmazábrán, adott címkék szerint el tud helyezni elemeket a halmazok különféle viszonya esetében. Adott, teljes rendszert alkotó 12-20 elemet el tud rendezni táblázatosan, sorosan egyszerre két rendezési szempont szerint. Állításai a valóságot írják le, igazak, nyelvhelyességi szempontból jók. Képes nyitott mondat megoldásának keresésére. Alkotásai során megnyilvánul valamely szempont rendszeres követése. Törekszik az összes lehetőség megkeresésére, ehhez a létrehozott objektumokat elrendezi valamilyen szabadon választott rend szerint. Tud darabszámot, mérőszámot helyesen megállapítani pontos és közelítő számlálással, méréssel. Kellő gyakorlottsággal rendelkezik az alapvető mennyiségek mérésében, a mérőeszközök használatában, leolvasásában és a mérési módszerek alkalmazásában. Össze tud hasonlítani két számot nagyság szerint, Sorba tud rendezni számokat növekvő és csökkenő rendben; ismeri a számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait. Meg tudja adni egy-egy szám sokféle alakját, tudja, hogy különféle alakban is a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához tartoznak. Adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz hozzá tudja kapcsolni a megfelelő műveletet a műveletek mindegyik értelmezése szerint. Készség szintű a fejszámolása a 100-as számkörben (összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás) és az analóg számításokban a tízezres számkörben. Önállóan megérti a hallott, olvasott szöveget, fel tud használni különféle modelleket, jelöléseket az adatok és kapcsolatuk ábrázolására. Meg tudja jeleníteni a legegyszerűbb egységtörteket és többszöröseiket különféle mennyiségekkel többféle egységválasztással Szavakkal adott összefüggést, kapcsolatot ki tud fejezni különféle módokon: elemek összekapcsolásával, nyíllal, szétválogatással, sorozatba rendezéssel, táblázatba rendezéssel. Helyesen, önállóan tud sorozatot, táblázatot folytatni szavakkal, formulával (nyíljelöléssel, nyitott mondattal) adott szabály szerint.			
	Felismeri az egyszerű (egy művelettel megadható szabályú) gép megfordításával nyert gép szabályát, két egyszerű gép összekapcsolásával nyert gép szabályát. Adott építőelemekből (testekből, síklapokból, élvázépítőből) tud építeni, mozaiklapokból formát, mintát ki tud rakni szabadon. Képes építményt, síkbeli kirakást lemásolni a mintával megegyező és más elemekből; sormintát, síkmintát tud folytatni, a benne levő szimmetriákat követni; felismeri az alak és az állás változását. Képes szétválogatni a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat megnevezett, illetve felismert geometriai tulajdonság szerint. Felismeri a téglatest, kocka, téglalap, négyzet legfontosabb tulajdonságait, és ezeket a			

	tulajdonságokat meg tudja mutatni ilyen testeken, síkidomokon. Megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, sima lapon sablonnal, másolópapírral a sík mozgathatóságával egyszerű alakzat tükörképét, eltolt képét. Jól tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen; bejárt útvonalon visszatér a helyre; megtalálja a házat adott utca és házszám alapján. Ismeretlen helyen szavakkal adott információk szerint jól tájékozódik; érti az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket. Képes meg- és kimérni adott egységgel hosszúságokat, területeket, térfogatokat, szögeket. Ismeri és helyesen használja a hosszúságmérés és az űrtartalom mérés szabványos egységeit, a köztük levő arányt. Tud területet és térfogatot mérni a tanult módokon; egyszerű téglalap területét ki tudja számítani az egységek kirakásának elképzelése alapján. Tevékenyen és szívesen vesz részt a közös munkában.
--	---

4. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok
	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos és ≈ 10 óra
Számтан, algebra	74
Relációk, függvények, sorozatok	16
Geometria	38
Statisztika, valószínűség	10
Összesen:	148

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek			Órakeret Folyamatos + 10
Előzetes ismeret, tevékenység	Helyes tartalmú megfigyelések, igaz megállapítások. Adott elemek szétválogatása kétfelé adott szempont szerint; a részek meghatározása az elemek közös tulajdonságával. Adott, két halmazt jelölő halmazábrán, adott címkék szerint az elemek elhelyezése a halmazok különféle viszonya esetében. Adott, teljes rendszert alkotó 12-20 elem elhelyezése táblázatosan, sorosan egyszerre két rendezési szempont szerint. Nyitott mondat megoldásának keresése. Alkotások létrehozása valamely szempont rendszeres követése közben. A létrehozott objektumok elrendezése az összes lehetőség megkeresésével, valamilyen szabadon választott rend szerint.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia; digitális kompetencia (csoportosítás); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (gyakorlati feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: döntés kritikai gondolkodás, szabálykövetés, problémamegoldás, rendszerezés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Osztályozás, elemek elhelyezése halmazokba. Elemek közös tulajdonságának	Elemek (tárgyak, tárgyképek, fogalmakat képviselő modellek, jelek) válogatása, osztályozása saját vagy adott szempont szerint; felismert szempont követése.	Csoportmunka, közös megbeszéléssel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

kifejezése kétfelé válogatással. A logikai „nem”.	A diagramban elhelyezett elemek közös, meghatározó tulajdonságaikkal való jellemzése, kétfelé válogatás.		Magyar nyelv és irodalom	
Elemek elhelyezése halmazábrán egyszerre két (három) szempont szerint. Elemekhez és címkékhez diagram készítése. A logikai „és” és a logikai „vagy”.	Elemek elhelyezése adott diagramban. A kétfelé válogatás szigorú szabályának követése. Diagram készítése, elkészült diagram részeinek jellemzése halmazra vonatkozó állítással és a benne levő elemek közös, meghatározó tulajdonságával. Az elemek elhelyezéséhez kapcsolódó szóhasználat gyakorlása: „mindegyik”, „egyik sem”, „van köztük olyan”, „nem mind”; a logikai „nem” értő, tudatos használata; a logikai „és” használata; a logikai „vagy” értelmezése.	Adott alaphalmaz elemeinek elhelyezése halmazábrákon – önállóan. Diagram készítése, elkészült diagram részeinek jellemzése – csoportmunkában. A logikai „és” és a logikai (megengedő) „vagy” használatának gyakorlása közös munkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Halmazok kölcsönös helyzetei; alá- és fölérendeltség; mellérendeltség.	Különféle viszonyban levő tulajdonságoknak (fogalmaknak) megfelelő halmazábrák értelmezése, bennük elemek elhelyezése, ilyen ábrák keresése, készítése. Elemek elhelyezése olyan ábrán, amelyen két-két halmaz különféle viszonyban van egymással; egyszerű alá-fölérendelt fogalmak, mellérendelt fogalmak megjelenítése halmazábrákon. Megállapítások két tulajdonság viszonyával kapcsolatosan a kialakult ábra alapján (pl. mindegyik 4-gyel osztható szám páros; amelyik négyszögnek mindegyik szöge derékszög, az tükrös).	Feladatok a halmazokra – csoportmunka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Sorba rendezés egy és egyszerre két szempont szerint.	Adott és a gyerekek által előállított elemek különféle elrendezései, a rendszer kiegészítésére szolgáló újabb elemek létrehozása, keresése, tulajdonságainak megnevezése. Azonos elemek rendezése után átrendezése új adott vagy önállóan megválasztott szempont szerint; szempontváltás (pl. betűrendben felsorolt verscímek átrendezése a kezdő sorok betűrendje szerint).	Feladatok elemek egyszerű rendszerezésére egy- és kétszempontú sorba rendezéssel – önálló munka. Rendszerépítésben a táblázatok és a fadiagramok önálló használata. Kialakított rendszerek kiegészítése további elemek elhelyezésével – csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Szemponrtartás, szempontváltás.	Kétszempontú rendezések; táblázatok és fadiagram használata (soros és táblázatos rendszerek). A szempontok sorrendjének cseréje után új rend kialakítása (pl. nagyság szerint sorba rendezett számok átrendezése az első számjegyek nagysága szerint, és ezen belül a számjegyek száma szerint). A rendszert jellemző szóbeli kifejezések gyakorlása, igazságának megítélése a valósággal való összevetés alapján, javítása.	Új szempontok találása elemek rendezéséhez – csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Állítások alkotása, értése; nyitott mondatok.	Tárgyi tevékenységhez kapcsolt kijelentések alkotása tárgyról, személyekről, dolgokról, történeésekről,	Megfigyeléseik, gondolataik elemekre és összességekre	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

	számokról, alakzatokról; összességekről (halmazokról); tárgyak, dolgok, számok, alakzatok, jelenségek kapcsolatáról.	vonatkozó állításoknak a kifejezése az előttük kialakuló és felidézett helyzetekben – csoportmunka. Állítások igazságának megítélése felszólításra és öntevékenyen.	Magyar nyelv és irodalom	
Nyitott mondatok; egyenletek, egyenlőtlenségek és más számokkal és nem számokkal kapcsolatos nyitott mondatok. Nyitott mondat megoldása kis alaphalmazon; a tervszerű próbálgatás módszere. Az alaphalmaz változásával változhat a megoldás. A tervszerű próbálgatás lépései.	Nyitott mondatok értelmezése nyitott szituációkkal, szöveges feladatokkal, relációkkal. Nyitott mondatok lezárása elemek, elempárok behelyettesítésével, s az így kapott állítások igazságának megítélése. Az összes igazzá tevő elem megkeresése véges alaphalmazokon; a tervszerű próbálgatás módszerének alkalmazása. Olyan nyitott mondatok megoldása, amelyek az alaphalmaz minden elemére igazzá válnak (azonosságok).	Nyitott mondatok kiegészítése – csoportmunka. Nyitott mondat megoldásának megkeresése (teljes igazsághalmaz) adott, kis alaphalmazon önálló munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Kombinatorikus alkotások és kombinatorikus gondolkodás. Adott feltételnek megfelelő összes alkotás létrehozása, elrendezése. A feltétel változásával a lehetőségek számának együttváltozása.	Elemek sorba rendezése; 3-5 elem esetén az összes lehetőség megkeresése. Az előállított véges sorozatok elrendezése; hiányzó lehetőségek keresése. Kiválasztások: 3-7 elemből az összes lehetséges pár, hármas (négyes) kiválasztása egyszerre (pl. csapatok összeállítása), vagy egymás után (pl. monogramok, 2, 3, 4 jegyű számok képzése). Az előállított együttesek, sorozatok elrendezése; hiányzó lehetőségek keresése. Egy-egy feltétel megváltoztatása során a lehetőségek változásának figyelése. A lehetőségek számaiból sorozat, táblázat készítése, értelmezése; okkeresés.	Az adott feltételnek megfelelő konstrukciók létrehozása – pármunka. A létrehozott objektumok elrendezése valamilyen (lehetőleg már önállóan megalkotott) rend szerint. A rendszer kiegészítése a hiányzó lehetőségek megkeresésével – pármunka. A lehetőségek (és a lehetőségek száma) alakulásának megfigyelése egy-egy feltétel változása során.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Logikai „és”, logikai „vagy”.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Két szám nagyság szerinti összehasonlítása. Számok növekvő és csökkenő rendben való sorba rendezése; a számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjai. Egy-egy szám sokféle alakja. Adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz a megfelelő művelet kapcsolása. Fejszámolása a 100-as számkörben (összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás) és az analóg számításokban a tízezres számkörben. A hallott, olvasott szöveg értelése, különféle modellekben való felhasználása, a jelölések, az adatok és kapcsolatuk ábrázolása. A legegyszerűbb egységtörték és többszöröseinek különféle mennyiségekkel többféle egységválasztással való megjelenítése.	74

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, csoportmunka); matematikai kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatmegoldás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szöveges feladatok megjelenítése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés (műveletek), gondolkodás (szöveges feladatok), ismeretek alkalmazása (műveletek), problémakezelés és -megoldás (szöveges feladatok), kommunikáció (szöveges feladatok), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes szám. Számfogalom 10 000-ig. Pontos szám, közelítő szám számláláshoz, méréshez, értékekhez kapcsolódóan.	Halmazok, mennyiségek becslésszerű összehasonlítása, becslése. Pontos és közelítő meg- és leszámlálás valahányasával: egyesével, tízesével, százasaival, ezresével, húszasaival, ötvenesével, háromszázasaival; gyakorlati meg- és kimérés különféle egységekkel, az egység többszöröseivel (pl. 10-, 100-, 1000-szeresével).	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Mérés és elemi mértékismeret. A pénz.	A mennyiség, egység és mérőszám közti összefüggések számításokban, becslésben és ellenőrzésben való tudatos használata. Mértékváltások gyakorlatban elvégzett mérésekhez kapcsolva. Mérőszalag, más skálázott mérőeszközök használata. Mérések előtt becslések végzése mérési tapasztalatok alapján. Mérések adott pontossággal; a mérés pontosságának kifejezése. A pénz használatának gyakorlása: adott összeg kifizetése különféle módokon.	Egyéni munka, közös megbeszélés. Szerepjáték a pénz használatára.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret Dráma és tánc	
Számrendszeres gondolkodás; helyiérték-rendszer.	Csoportosítások, váltások különféle alapszám szerint; a tízes számrendszer szerinti váltások; „súlysorozat”, pénz és más megállapodáson épülő szimbólumok használata (pl. szorobán).	Különféle váltások végzése csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Számok írása, olvasása. Számok sokféle neve; egy-egy alak alkalmas megválasztása. Az egyenlőség szimmetriája.	A helyiértékes írásmód tudatos építése, kiterjeszthetőség nagyobb számok felé és a törtszámok irányába is. (A tizedes tört fogalmának előkészítése.) A római számírás (-olvasás) gyakorlása. Egy-egy szám sokféle (összeg, különbség, szorzat, hányados és összetettebb) alakjának létrehozása az érzékelt valóságnak vagy az elképzelésnek megfelelően. Összehasonlításhoz, számításhoz, érveléshez megfelelő számalak keresése, választása segítségével.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	

Számok nagyságával kapcsolatos ismeretek kiterjesztése a tízezres számkör számaira. Számegyenes, szomszédok, kerekített értékek.	Számok összehasonlítása (melyik nagyobb, kisebb; mennyivel, hányszor akkora, hányada, körülbelül hányszor akkora, körülbelül hányada), sorba rendezésük. Helyük, közelítő helyük az egyesével, tízesével, húszasával, százasával, ezresével beosztott és a beosztás nélküli számegyenesen. Szomszédjaik, tízes, száz, ezres szomszédjaik; kerekített értékek (ezresekre, százasokra, tízesekre kerekített érték); kapcsolat az adott pontosságú mérésekkel. Olyan számok gyűjtése, amelyeknek ugyanaz a százasok/tízesekre kerekített értékük.	Számok nagyság szerint növekvő és csökkenő sorrendbe állítása - egyéni munka. Tájékozódás a számegyenesen, számtáblázatokon – pármunka. Számok egyes, tízes, száz és ezres szomszédjainak megadása, kerekítése tízesekre, százasokra, ezresekre - egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Számok további tulajdonságai és kapcsolatai. Formai jegyek (pl. a párosság, 5-tel oszthatóság felismerése a szám alakjából).	Nagyobb számok jellemzése, összehasonlítása, szétválogatása korábban megismert és újabb tulajdonságok szerint (pl. adott számmal való oszthatóság, jegyek száma, a szám nagysága adott számhoz képest, ezresekre, százasokra, tízesekre kerekített értéke, az 1000-tól, 10000-től való távolsága, közelítő távolsága). Számok jellemzése, osztályozása számkapcsolatok szerint (pl. osztója, többszöröse, összegük, különbségük adott szám, szorzatuk, hányadosuk adott szám, az egyik legfeljebb 10-zel nagyobb a másiknál).	A megismert számtulajdonságokkal, számkapcsolatokkal számok jellemezése - csoportmunka. Számok válogatása tulajdonsággal, számkapcsolattal megfogalmazott feltételeknek megfelelően – pármunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom, Természet- és társadalom-ismeret	
Műveletek 10 000-es számkörben. A műveletek fogalma. Értelmezés közelítő számokkal is. Az összeadás és a kivonás; a szorzás és az osztás kapcsolata. A műveleti sorrend; zárójelhasználat.	Az összeadás és kivonás értelmezéseinek felújítása, mélyítése szöveges feladatokkal, szituációkkal, pontos és közelítő számokkal. A szorzás, osztás értelmezéseinek felújítása szöveges feladatokkal, szituációkkal. Több művelet összekapcsolása. Tapasztalatszerzés a műveleti sorrend megváltoztatásáról, eredményváltoztató hatásáról. A zárójelelhagyásra vonatkozó megállapodás megismerése, gyakorlása.	Feladatok a műveletekre – csoportmunka, egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Műveleti tulajdonságok, kapcsolatok kiterjesztése nagyobb számokra; egyszerű esetekben általánosítással.	Az összeadás, kivonás tulajdonságainak tudatosítása és felhasználása konkrét esetekben (mitől hogyan változik az összeg, a különbség, mikor marad változatlan; a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, növelés és csökkentés összeggel, különbséggel). A szorzás és a kétféle osztás kapcsolatának erősítése konkrét szituációkkal számolásokban, ellenőrzéssel.	Feladatok a műveleti tulajdonságok használatára – egyéni munka, általánosítás közös megbeszélésen.		
Műveletek összekapcsolása; műveleti sorrend; zárójellezés, a zárójel elhagyása. (Megállapodás: a szorzás és az osztás jobban köt, mint az	A műveletek néhány fontos tulajdonságának megfigyelése, tudatosítása konkrét esetekben (a szorzat, hányados változásai; a tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; a disztributivitás) és alkalmazása a szorzótáblák gyakorlásában, kiterjesztésében; számításokban, ellenőrzésben.	Feladatok csoportmunkában, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom-ismeret	

összeadás és a kivonás; zárójel nélkül a szorzást, osztást kell előbb elvégezni.) Felhasználásuk számolásban, ellenőrzésben, érvelésben.	Összetett számfeladatok értelmezése, a zárójel használata és elhagyása.			
Számolási eljárások; számolási készségek. Fejszámolás: összeadás, kivonás 00-ra végződő négyjegyűekkel (analógiákra támaszkodva).	A 20-as számkör összeadásai, kivonásai; műveletek végzése kerek tízesekkel, kerek századokkal, kerek ezresekkel; 00-ra, 0-ra végződő és teljes négyjegyű számok összeadása kerek ezresekkel; megfelelő kivonások végzése; pótlások 100-ra, 1000-re, 10 000-re több lépéssel; 00-ra végződő négyjegyű és kerek háromjegyű számok összeadása (átlépés nélkül és átlépéssel), a megfelelő kivonások végzése; 00-ra végződő négyjegyűek összeadása, elvétele különféle eljárásokkal.	Számolás egyéni munkában.		
Összeg, különbség becslése.	Összeg, különbség becslése a számok kerekítésével: • 0-ra végződő és teljes négyjegyű számok összegének becslése; • közelítés a tagok ezresekre kerekítésével; a „hiba” nagyságának megfigyelése; • a becslés finomítása a tagok századokra kerekítésével; • a becslés finomítása az egyik tag ezresekre kerekítésével és a másik tag hasonló mértékű, ellentétes irányú változtatásával; • 0-ra végződő és teljes négyjegyű számok különbségének becslése; • közelítés a kisebbítendő és a kivonandó ezresekre kerekítésével, a „hiba” nagyságának megfigyelése; • a becslés finomítása a kisebbítendő és kivonandó századokra kerekítésével; • a becslés finomítása a kivonandó ezresekre kerekítésével, és a kisebbítendő hasonló mértékű és egyező irányú változtatásával.	Feladatok becslésre – egyéni munka, pármunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szorzás, osztás a kisegyszeregynek megfelelő esetekben analógiák megértése és a műveleti monotonitás alapján.	Szorzás, osztás fejszámolással. A szorzótáblák gyakorlása: • kerek tízesek, századok, ezresek szorzása egyjegyűvel; • egyjegyűek és teljes kétjegyűek szorzása 10-zel, 100-zal, 1000-rel és a megfelelő osztások; • egyjegyűek szorzása kerek tízesekkel, kerek századokkal, kerek ezresekkel; és a megfelelő osztások; • egyjegyűek és teljes kétjegyűek szorzása kis kétjegyű számokkal (a szorzó összegre vagy különbségre bontásával).	Számolások egyéni munkában, közös megbeszélés.		

Szorzat, hányados becslése.	A szorzat és a hányados becslése, (a nagyobb tényező kerekítése); kétoldali közelítése (a kisebb tényező helyettesítése tízes szomszédjaival; az osztandó és az osztó kerekítései).	Számolások egyéni munkában, közös megbeszélés.		
Maradékos osztás. Nyitott mondatok a számok körében; egyenletek, egyenlőtlenségek.	Maradékos osztások egyjegyű osztóval a 100-as számkörben és kerek tízes, kerek száz-as osztóval az 1000-es, 10 000-es számkörben; számok szétválogatása adott számmal való osztás maradékai szerint. Törtszámra vezető osztások végzése néhány egyszerű esetben. Nyitott mondatok a számok körében; egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása tervszerű próbálgatással.	Számolások egyéni munkában, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret Magyar nyelv és irodalom	
Írásbeli műveletvégzés. Összeadás és kivonás. Egyjegyűvel való szorzás.	A számrendszeres gondolkodás továbbbépítése; az írásbeli műveleti eljárások alapozása. Az írásbeli összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzás kiterjesztése nagyobb számok körére, gyakorlása. Ellenőrzés a becslt eredménnyel való összevetéssel és más módokon.	Feladatok az írásbeli összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzásra – csoportos munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- és társadalom- ismeret	
Kétjegyűvel való szorzás. Egyjegyűvel való osztás. Kétjegyűvel való osztás.	A kétjegyű szorzóval való írásbeli szorzás eljárásának megismerése (szorzás 10-zel, kerek tízessel, teljes kétjegyűvel két lépésben), az eljárás begyakorlása. Többféle ellenőrzési mód megismerése. Az egyjegyűvel való írásbeli osztás eljárásának megismerése, gyakorlása; ellenőrzés szorzással; maradékos osztás esetén szorzással és a maradék szorzathoz való hozzáadásával. A kétjegyűvel való írásbeli osztás egyszerűbb eljárásának megismerése, gyakorlása (a visszaszorzás lejegyzésével és a pótlás elvégzésével).	Feladatok csoportmunkában, segítséggel, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szöveges feladatok. Egy és két művelettel leírható és más modellel értelmezhető szöveges feladatok megoldása, ellenőrzése. Többféle megoldás keresése, összevetése.	Elmondott vagy olvasott, egyenes és fordított szövegezésű egyszerű és összetett szöveges feladatok megjelenítése, átfogalmazása, értelmezése (eljátszás, konkrét és elvontabb rajz, pl. szakaszos ábrázolás, területtel, táblázattal). A kérdés, valamint a kérdés és az adatok közti kapcsolat megértése. Felesleges adatok kiszűrése; hiányok pótlása adatgyűjtéssel (mérés, számolás), érdeklődéssel. Ellentmondó adatok kiszűrése. A megoldás elképzelése, megbecslése. Matematikai modell keresése, készítése; leírás jelekkel (műveletekkel, sorozattal, táblázattal, vagy másképpen), megoldása, ellenőrzése. A különféle megoldási módok elemzése, értékelése (célszerűség, egyszerűség, ötletesség, szépség szempontjából). Adott képhez, számfeladathoz, egyéb modellhez szöveges feladat alkotása.	A szöveges feladat problémájához matematikai modelleket összehasonlítanak, kiválasztanak, alkotnak – csoport- és egyéni munkában.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Dráma és tánc Testnevelés és sport	

Törtszám. További egységtörtek és többszöröseik kis nevezők esetén. Megjelenített törtszámok egyenlősége, nagyságviszonyai; helyük a számegyenesen. A törtjelölés bevezetése.	Az 1 egész egyenlő részekre osztásával kapott további egyszerű egységtörtek (fél, negyed, nyolcad, harmad, hatod, tizenketted, ötöd, tized, tizenötöd, huszad, heted, tizennegyed) értelmezése különféle mennyiségeken; ilyen egységtörtek többszöröseinek előállítás, megnevezése. Törtvonalas jelölés bevezetése. Hosszúságok, területek, tömegek, űrtartalmak, szögek mérése az egység felével, harmadával, negyedével, egészek és törtek „mérése” más törtekkel (pl. a fél mérése negyedekkel, hatodokkal, nyolcadokkal, a 2 harmad mérése hatodokkal, kilencedekkel, az 1 egész mérése egységtörtekkel). Különféle egységválasztásnál a fenti egységtörtek megjelenítése vágással, tépéssel, hajtogatással, színezéssel, a részek összeillesztése a számnak megfelelően. Előállított törtek összehasonlítása: nagysági sorrend megállapítása, egyenlők keresése; formai jegyek megfigyelése. Törtszámok helye a számegyenesen. Számok törtreszeinek keresése (pl. 16-nak a háromnegyed része).	Feladatok törtekkel – egyéni és csoportmunkában, közös megbeszéléssel.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A negatív szám kétféle típusú tapasztalati alapja; számegyenesmodell és hiány. Megjelenített egész számok egyenlősége, nagyság szerinti sorrendje. Jelölés előjeles számokkal. Helyük a számegyenesen.	Hőmérsékletmérés; mikor van melegebb, hidegebb? Más irányított mennyiségek jellemzése megfelelő előjeles számokkal. Kézpénz és adósság; vagyoni helyzetek összehasonlítása; egyenlő vagyoni helyzetek különféle előállításai.	Egész számok nagyság szerinti rendezése konkrét tartalmaik felidézése alapján – egyéni munka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Műveleti sorrend, zárójel, maradékos osztás.			

Tematikai egység	Relációk, függvények, sorozatok	Óra-keret 16
Előzetes ismeret, tevékenység	Szavakkal adott összefüggés kapcsolatának kifejezése különféle módokon: elemek összekapcsolásával, nyíllal, szétválogatással, sorozatba rendezéssel, táblázatba rendezéssel. Sorozat, táblázat folytatása szavakkal, formulával (nyíljelöléssel, nyitott mondattal) adott szabály szerint. Az egyszerű (egy művelettel megadható szabályú) gép megfordításával nyert gép szabályának felismerése, két egyszerű gép összekapcsolásával nyert gép szabályának felismerése.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (összefüggések a természetben); digitális kompetencia (összefüggések ábrázolása); a hatékony, önálló tanulás (közös munka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kreatív feladatmegoldás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (ábrázolás). Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (együttműködés); gazdasági nevelés (összefüggések a gazdaságban); környezettudatosságra nevelés8környezeti összefüggések); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (összefüggések a világban), tapasztalatszerzés (adatgyűjtés), gondolkodás (kapcsolatok megkeresése), ismerethordozók használata (adatgyűjtés), ismeretek alkalmazása (sorozatok), alkotás és kreativitás (összefüggések keresése), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatok megoldása).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Relációk (összefüggések, kapcsolatok, viszonyok) értelmezése és kifejezése elemek (tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek, számok) között.	Elemek közti kapcsolatok kifejezése különféle, megismert módokon (szétválogatás, sorba rendezés, párokba rendezés, nyíldiagram és táblázat készítése, kiegészítése, ábrázolás párhuzamos számegyenespáron; összekapcsolás vonallal, nyíllal, $a <, >, =, \neq, \approx, \leq, \geq$ jelek használata). Adott alaphalmazon az összes ilyen relációban levő elempár megkeresése. A kapcsolat kifejezése általános összefüggésként nyíljelöléssel, nyitott mondattal.	Feladatmegoldás relációk értelmezésére és kifejezésére – csoportmunkában.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Adott kapcsolat megfordítása: a megcserélt párok kapcsolatának kifejezése. Következtetés újabb kapcsolatokra.	A kapcsolat „megfordítása”: a megcserélt pár kapcsolatának kifejezése. A megfordított kapcsolat megfogalmazása szavakkal. Egyszerű következtetések az elemek között fennálló további kapcsolatokra (a szimmetria és az átszállíthatóság megsejtése; a reláció tagadása, családkapcsolatok, számok közti relációk összetétele: pl. két „2-vel nagyobb” reláció összetétele a „4-gyel nagyobb” relációt eredményezi).	Egyszerű következtetések végzése ismert összefüggések alapján – csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Sorozatok, függvények. Tapasztalati függvények. Szabállyal adott sorozatok, függvények folytatása, kiegészítése.	Tárgy- és számsorozatok készítése gyűjtött adatokból (számláláshoz, méréshez, egyéb megfigyelésekhez kapcsolva). A megfigyelt jelenség jellemzése a rendezett adatokkal. Tárgy- és számsorozatok készítése adott szabály szerint, táblázatok kiegészítése adott összefüggés szerint; különféleképpen kifejezett kapcsolatok leolvasása, értelmezése, megértése.	Adott szabályú sorozatok adott szabályú táblázatok kiegészítése; az adott szabály érvényességének ellenőrzése – csoportmunka, közös megbeszélés.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Sorozat egészében érvényes összefüggések, szabályok felismerése, megadása szavakkal, jelekkel. A szabály érvényességének ellenőrzése.	Sorozat lehetséges szabályainak felismerése néhány tagjából, ehhez a különbségsorozat felhasználása; a sorozat folytatása, kiegészítése, a folytatás szabályának megfogalmazása többféleképpen. A szabály érvényességének ellenőrzése az elemek behelyettesítésével. Következtetés távolabbi (nagyobb sorszámú) elemekre.	Felismernek összefüggéseket számlálással, méréssel gyűjtött vagy adott elemek sorozatában, táblázatában, ezt kifejezik szóban, nyíljelöléssel, nyitott mondattal többféleképpen.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Adott táblázat egészében érvényes összefüggések, szabályok felismerése; a szabály érvényességének ellenőrzése.	Gépjátékok: táblázatba gyűjtött párok, hármasok közti azonos összefüggések felismerése, a táblázat kiegészítése, folytatása. A talált általános összefüggés kifejezése szavakkal; nyitott mondatok, nyíljelöléssel leírt összefüggések kiválasztása, alkotása, ellenőrzése. Egy-egy táblázathoz többféle szabály keresése.	Feladatmegoldás csoportmunkában.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Egyszerű ismeretek gyűjtése sorozatokról, függvényekről.	Számsorozatok különbségsorozatának, hányadossorozatának felírása; növekedés, csökkenés kifejezése, egyenletes és változó különbségek figyelése. A sorozat növekedési sebességének megfigyelése. Táblázatok bemenő adatainak növekvő sorrendbe rendezése, a kijövő adat változásának megfigyelése. A függvényértékek változásának, a változás egyenletességének, egyenletlenségének megfigyelése.	Csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Függvény inverze. Két egyszerű szabályú függvény összekapcsolása.	Gépek megfordítása; a megfordított gép szabályának keresése, tudatosítása. Gépek összekapcsolása; annak megfigyelése, hogy a működés szabálya függhet az összekapcsolás sorrendjétől. Összetett szabályú gép helyettesítése két egyszerű gép összekapcsolásával. (Pl. azt a gépet, amely a bemenő szám kétszeresét csökkentti 5-tel, helyettesíthetjük a kétszerező és az 5-tel csökkentő gépek – ilyen sorrendű – összekapcsolásával.)	Egyszerű szabály inverzének kifejezése (a megfordított gép szabálya) táblázat segítségével vagy anélkül – pármunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Függvény.			

Tematikai egység	Geometria	Óra-keret 38
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott építőelemekből építés, mozaiklapokból minta kirakása. Építmény, síkbeli kirakás lemásolása a mintával megegyező és más elemekből; sorminta, síkminta folytatása, a benne levő szimmetriák követése; az alak és az állás változásának felismerése. A gyűjtött, alkotott testek, síkidomok szétválogatása megnevezett, illetve felismert geometriai tulajdonság szerint. A téglatest, kocka, téglalap, négyzet legfontosabb tulajdonságainak felismerése. Egyszerű alakzat tükörképének, eltolt képének megépítése, kirakása, megrajzolása hálón, sima lapon sablonnal, másolópapírral a sík mozgásával. Képes meg- és kimérni adott egységgel hosszúságokat, területeket, térfogatokat, szögeket. Ismeri és helyesen használja a hosszúságmérés és az űrtartalom-mérés szabványos egységeit, a köztük levő arányt. Tud területet és térfogatot mérni a tanult módokon; egyszerű téglalap területét ki tudja számítani az egységek kirakásának elképzelése alapján.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (önálló alkotások); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (önálló alkotások). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (mértékegységek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (együttműködés); a tanulás tanítása (feladatmegoldás); testi és lelki egészség (feladatok); felkészülés a felnőttlét szerepeire (feladatok).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben (transzformációk), tapasztalatszerzés (mérések); ismeretek alkalmazása (transzformációk), alkotás és kreativitás (építés), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatok megoldása), motiváltság (feladatmegoldás).
--	--

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Alkotások térben, síkban. Tulajdonságok és kapcsolatok. Testek és síkidomok jellemzése geometriai tulajdonságokkal és kapcsolatokkal. Néhány további geometriai tulajdonság (testek hálója) és kapcsolat (párhuzamosság, merőlegesség). Az egybevágóság és a hasonlóság szemléletes és alkotó formálása, szemléletes fogalmának kialakítása, néhány jellemző tulajdonságának összegyűjtése. Alakzatok és részeik jellemzése tulajdonságaikkal.	Térbeli építések testekből, síklapokból, élvázépítőkből; síkbeli alkotások (kirakás, nyírás, tépés, hajtogatás) lapokból, pálcákból, és rajzolás szabadkézzel hálón, pontrácson, vonalzóval, sablonhasználattal, körzővel: szabadon, másolással és szavakban adott feltételek szerint. Olyan feltételek alkotása, amelyeknek még kevesebb, esetleg már csak egy alkotás felel meg. Testek hálójának kiterítése többféleképpen; testhálók tervezése, belőlük testek összeállítása. Sorminták és „terülő minták” kirakása, folytatása; a síkbeli ritmus (szimmetriák) követése; „parkettázás” kirakással, sablonnal, szögestáblán, hálóra rajzolással. Alakzatok szimmetriáinak vizsgálata a tér, illetve a sík mozgatásával. Az egybevágóság és a hasonlóság szemléletes fogalmának tudatosítása. Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat előállítás, megkülönböztetése; egyszerű esetben az összes lehetséges alkotás keresése.	Csoportos vagy egyéni munka.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Alakzatok. Testek, síkidomok. Téglatest, kocka, gömb. Téglalap, négyzet, kör.	Testek lapjainak, élleinek, csúcsainak, sokszögek oldalainak, csúcsainak számlálása. Testek lapjainak vizsgálata alakjuk, méretük, kölcsönös helyzetük szerint; síkidomok oldalainak, szögeinek vizsgálata méretük, oldalak kölcsönös helyzete szerint. A téglatest, kocka, téglalap, négyzet tulajdonságainak vizsgálata, tudatosítása, összegyűjtése és megjegyzése. Alkotott és gyűjtött testek, síkidomok szétválogatása, halmazokba helyezése különféle címkéknek megfelelően.	Alakzatok tulajdonságainak vizsgálata – csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Geometriai transzformációk. A tapasztalatok bővítése az egybevágósági és a hasonlósági transzformációkról, a különféle szimmetriákról. Két tükrözés egymás után.	Testek, síkidomok tükröképének, eltolt képének, elforgatottjának megépítése, kirakása, rajzolása másolópapír segítségével, a sík mozgatásával. Két transzformáció végrehajtása egymás után. Síkban sor- és síkminták, parkettaminták kirakása, rajzolása az egybevágósági transzformációk alkalmazásával. Ilyen minták vizsgálata, ellenőrzése, melyik hogyan készülhetett.	Pármunka, csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	

	Nagyítás nagyított építőelemekkel, nagyított hálóra rajzolással; a nagyított alakzat megalkotása az eredeti elemekkel; az alak megmaradásának megfigyelése; nyújtás, zsugorítás, torzítás ellenpéldaként.		Magyar nyelv és irodalom	
Tájékozódás a térben. Útvonalak, térképek készítése, követése, bejárása visszafelé. A tér egy pontjának megadása 3 adattal, síkbeli pontok jellemzése 2 adattal.	Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek: irány és távolság megadásával, vagy térkép szerint való tájékozódás udvaron, erdőben; utca, házszám és emelet alapján a lakóhelyen; sor és oszlop megadásával osztályban, sakktáblán, alakzatok rajzolása diktálás alapján; térbeli malomjáték. Figurák, ábrák rajzolása diktálás alapján, kész ábrák másolása irányváltotatással vagy a rács méretének megváltoztatásával, torzítása adott irányú nyújtással vagy ferde rácsra másolással. Tájékozódási játékok.	Útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása megmutatással és szóban leírt útvonal követésével, bejárt útvonal elmondásával. Ilyen útvonalak bejárása a valóságban jól ismert terep „térképén”; térkép rajzolása jól ismert terepről – csoportmunka. Figurák, ábrák rajzolása – egyéni munka.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Dráma és tánc Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport	
Geometriai mennyiségek és mérésük. Mennyiségek. Hosszúság (kerület is), terület, térfogat, űrtartalom és szög.	Hosszúság becslése, mérése alkalmilag választott és szabványos egységekkel; hosszúságmérés adott pontossággal. Gyakorlati mérések, a mérési tapasztalatok felhasználása egyszerű számításokban és szöveges feladatokban.	Hosszúságok, területek, térfogatok (űrtartalmak) szögek összehasonlítása, összemérése, alkalmi egységekkel meg- és kimérése; gyakorlati méréseik a szabványmértékegységek használata csoportmunka, pármunka.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Mérés. Geometriai mennyiségfogalmak alakítása; jó gyakorlottság elérése a gyakorlati mérésekben, a mérési eredmények értékelésében, egyszerű, a méréshez kapcsolódó számításokban, átváltásokban.	Területek összehasonlítása, összemérése, mérése lefedéssel, hálón való leszámolással; a téglalap területének mérése, számítása a sorok számának és az egy sorba kirakható egységek számának szorzataként; rácsszögek területének mérése a kiegészítés módszerével, átdarabolással. Adott kerületű síkidomok területének mérése, adott területű síkidomok kerületének megfigyelése, vizsgálata. Hasonló síkidomok területének mérése.	Feladatmegoldás párban.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Mértékegységek. Alkalmi, kilométer, méter, deciméter, centiméter, milliméter, négyzetcentiméter, négyzetméter, köbcentiméter, köbméter, derékszög, derékszög törtrészei, hektoliter, liter, deciliter, centiliter, milliliter.	Térfogatmérés különféle módszerekkel (pl. egységnyi térfogatú testekkel lemásoljuk a testet, és megszámláljuk a felhasznált elemeket; kitöltjük egységekkel a dobozt; vízbe merítjük a testet, és a kiszorított folyadék mennyiségét mérjük); a téglatest térfogatának mérése; a térfogatszámítás alapozása.	Mérések pármunkában.	Természet- és társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeret	

Összefüggések. Összefüggés a mennyiség, a mértékegység és a mérőszám között. Egyszerű váltások. A mérés pontatlansága. További kapcsolatok a különféle mennyiségek között.	Szögmérések: az elfordulás mérése, sokszögek belső szögeinek mérése hajtogatott derékszög-mérővel: derékszög, fél, harmad, negyed derékszög egységekkel.	Feladatmegoldás önállóan.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport	
Fogalmak	Négyzetcentiméter, négyzetméter, köbcentiméter, köbméter, derékszög, derékszög törtreszei.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség				Órakeret 10
Előzetes ismeret, tevékenység	Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása és olvasása. A kísérleti eredmények jellemzése közös munkával. Tapasztalatok gyűjtése a különböző eséllyel bekövetkező eseményekről. Sejtések.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (adatok a természetből); digitális kompetencia (adatok rendezése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás), kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásban).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka); hon- és népismeret (adatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (együttműködés); gazdasági nevelés (adatok felhasználása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (feladatok).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (adatok), alkotás és kreativitás (valószínűség), kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatok megoldása), motiváltság (feladatmegoldás).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Statisztika. Adatok gyűjtése, rendezése, grafikonok készítése, kész diagramok értelmezése. Adatsokaság jellemzése: módusz, medián, átlag.	Mért, számolt adatok lejegyzése sorozatba, táblázatba; grafikon készítése. Olvasás a kialakult sorozatról, táblázatról, grafikonról: egyenlő adatok keresése, a legkisebb, legnagyobb kiválasztása, az összes adatot együtt jellemző adat keresése, a medián, a leggyakoribb adat (módusz) és az átlag meghatározása. Adatsokaságok összehasonlítása.		Grafikon készítése közösen vagy egyénileg. Egyszerű adatsokaság jellemzésére használják a középső adatot és az adatok számtani közepét (átlagát) – csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport	
Valószínűség. Események rendezése bekövetkezésük megsejtett valószínűsége szerint. A sejtések ellenőrzése további kísérletekkel, a kísérletekhez kapcsolódó események gyakorisági diagramjának előállításával.	Kísérletek lehetséges kimeneteleinek számbavétele, az egyes események bekövetkezéseinek megfigyelése, rögzítése. Gyakorisággal, események eloszlásával, relatív gyakorisággal, valószínűséggel kapcsolatos sejtések megfogalmazása. Kísérletek tervezése, végrehajtása, a sejtések ellenőrzésére, összevetése a megfigyelt és kísérletben gyűjtött adatok gyakoriságával (egyszerű esetekben relatív gyakoriságával) magyarázatok keresése a tapasztalatok okaira. Véletlen események valószínűségének összehasonlítása. Közös játékok, amelyekben a véletlennek is szerepe van; stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése, módosítása.		Közös munka, csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport	
Fogalmak	Módusz, medián.				

Továbbhaladás feltételei	Figyelmét legalább 8-10 percben folyamatosan képes irányítani, fenntartani. Megfigyelései igazak, lényegre törők. A tevékenysége és a szóban kifejezett gondolat összhangban vannak. Érti és helyesen, könnyedén használja a tulajdonság tagadását elemek kétfelé válogatásánál. Tudja indokolni egy-egy elem elhelyezését halmazábrán az összetett tulajdonság megnevezésével, helyesen használja ehhez a logikai „és”-t, vagy más, ezzel hasonló értelmű szavakat. Tudja javítani a hibás elhelyezést, és tudja indokolni a változtatást. Tud a halmazokra, egyes részeire vonatkozó állításokat megfogalmazni, ilyen állítások igazságát meg tudja ítélni; elemeivel adott halmazábrához talál megfelelő címkéket. Adott, teljes rendszert alkotó 12-20 elemet el tud rendezni táblázatosan, sorosan egyszerre két rendezési szempont szerint; tud használni hozzá táblázatot, fadiagramot. Képes gyűjtött vagy készített elemeket két szempont szerint rendezni, tud további elemeket keresni, alkotni a rendszerben mutatózó hiányoknak megfelelően. Mások által kialakított rendszert át tud látni, s ezt ki tudja fejezni a táblázat, sorozat kiegészítésével. Elfogadja a rendszerképzés igényét, törekszik a teljességre kombinatorikus jellegű feladatok megoldásában. Állításai nyelvhelyességi szempontból kifogástalanok. Az igazság megítélése helyes. Kialakult az igazság megítélésének igénye: öntevékenyen, felszólítás nélkül is megítéli állítások igazságát. Nyitott mondat megoldásának keresésekor törekszik a teljességre. A követett megoldási módszer lépései helyesek, célravezetők. Adott feltételnek megfelelő konstrukciókat létre tud hozni. Felismeri a rendszerbe nem illő, illetve azonos konstrukciókat; pótolja a hiányt, javítja a hibát. Tud darabszámot, mérőszámot helyesen megállapítani pontos és közelítő számlálással, méréssel; tudja megbecsülni, becslését finomítani közelítő számlálással, méréssel. Helyes képzete van a gyakorlati méréseiben használt szabványos egységekről; egyszerű következtetéseket tud végezni elvégzett mérésről más (a rendszerben szomszédos) egységgel való mérés várható eredményére. Helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig; érti a számjegyek különféle értékeit (helyi, alaki, valódi érték); érti a 10-szerezés, 100-szorozás, 1000-szerezés kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való balra tolódással. Tudja a jegyek számának és a számjegyek alakiértékének szerepét a nagyság alakulásában, megállapítja tízesekre, százásokra, ezresekre kerekített értékét, megtalálja helyét a számegyenesen. Képes számokat jellemezni tulajdonságaival, más számokhoz fűződő kapcsolataival. Tud műveletet megjeleníteni, modellezni, szöveges feladattal értelmezni. Ismeri konkrét egyedi esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat (a tagok és a tényezők felcserélhetőségét és csoportosíthatóságát, a disztributivitást, a műveletek monotonitását (az eredmény függését az összetevők változásaitól), az összeadás és kivonás kapcsolatát, a szorzás és a kétféle osztás kapcsolatát; ezeket az ismereteket felhasználja számításaiban, az eredmény ellenőrzésében, összetett alakú számok összehasonlításában, képes a felhasználás tudatosítására. Készség szintű a fejszámolása a 100-as számkörben (összeadás, kivonás, egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás) és az analóg számításokban a tízezres számkörben (0-ra végződő 3-jegyűek, 00-ra végződő négyjegyűek összeadása, kivonása, egyjegyűvel való szorzása, maradék nélküli egyjegyűvel való osztása). Tudja a számokat 10-zel, 100-zal, 1000-rel szorozni és (nem maradékos esetben) osztani; tud kerek kétjegyűvel, háromjegyűvel szorozni, osztani a kisegyszeregynek megfelelő analóg esetekben (pl. $60 \cdot 70$, $5 \cdot 300$, $4800 : 600$, $6300/9$, $6300/90$, $6300/900$). Meg tudja becsülni teljes négyjegyűek összegét, különbségét, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel, háromjegyűek egyjegyűvel való szorzatát, teljes három- és négyjegyűek egyjegyűvel és kétjegyűvel való osztásának hányadosát kerekített értékekkel való műveletvégzéssel. Helyesen tudja elvégezni a tanult írásbeli műveleteket. Felelősséget vállal az eredményéért, kialakult az igénye és képessége az önellenőrzésre (összeveti a számolás eredményét a becsült eredménnyel, ellenőrzi valamilyen módon a számítás pontosságát), javítja a talált hibákat. Önállóan megérti a hallott, olvasott szöveget, fel tud használni különféle modelleket, jelöléseket az adatok és kapcsolatuk ábrázolására, feltárására, értelmezésére; át tudja fogalmazni a szöveget a megértés érdekében; ki tudja választani a probléma megoldásához szükséges adatokat. Képes az egyszerű szöveges problémák megoldására: • tud választani, alkotni megfelelő matematikai modellt (egyszerűsített rajz, számfeladat, nyitott mondat, táblázat, diagram);
--	---

- helyesen oldja meg a kijelölt műveleteket, nyitott mondatokat; helyesen olvassa le a megoldást diagramról, táblázatról; ellenőrzi a számításokat;
- az eredményt tudja vonatkoztatni az eredeti probléma kérdésére, összeveti a valósággal, feltételekkel; helyesen válaszol a kérdésre.

Meg tudja jeleníteni a legegyszerűbb egységtörteket és többszöröseiket különféle mennyiségekkel többféle egységválasztással; fel tudja használni ezeket a modelleket törtszámok összehasonlítására, különféle alakú egyenlő törtszámok keresésére.

Összeméréssel, méréssel le tudja olvasni adott mennyiség mérőszámát, ha ez egyszerű egységtört, vagy ennek többszöröse.

Le tud olvasni különféle, tanult modellekben megjelenített negatív számokat; össze tud hasonlítani természetes számokat és negatív egész számokat nagyság szerint a használt modellen belül. Elő tudja állítani egész számok különféle összegalakjait; megtalálja egész számok helyét a számegyenesen.

Felismer összefüggéseket sorozat adott tagjai, táblázat adott elempárjai, elemhármasai, számpárjai, számhármasai között; ezt kifejezi a sorozat, táblázat különféle folytatásaival, kiegészítésével.

Képes talált általános összefüggést megfogalmazni szavakkal, esetleg nyíljelöléssel, nyitott mondattal; ezeket tudja önállóan ellenőrizni az adatok behelyettesítésével.

Egyszerű rajzolásban tudja használni a sablont, vonalzót, körzőt.

Érti, és alkotásában tudja követni a szóban adott feltételt, feltételeket; képes adott feltétel szerint több különféle alkotást létrehozni, meg tudja fogalmazni az alkotásai közti különbséget; egyszerű esetben megtalálja az összes, adott feltételnek megfelelő alkotást; további feltétel megkötése után kiválasztja a még mindig megfelelőket.

Tudja ellenőrizni a tükrözés, eltolás helyességét tükör és másolópapír segítségével; elő tudja állítani egyszerű síkidom elforgatottját másolópapír segítségével.

Felismeri kész mintákban alakzat tükörképét, eltolt és elforgatott képét; ellenőrizni tudja tükör, másolópapír segítségével; építeni tud mintát különféle transzformációk segítségével (sormintát eltolásokkal, tükrözésekkel, síkmintát tükrözésekkel, elforgatásokkal).

Képes térben, síkban másolni nagyított, kicsinyített elemekkel, eredeti elemekkel (ugyanakkora kockákkal, ugyanazon a négyzethálón); felismeri az alak változatlanságát, változását, és ennek megfelelően javítja saját munkáját.

Megtalál pontot síkban, egyszerű térképen, négyzethálón (pl. sakktáblán) két adat segítségével; térben három független adat segítségével.

Tud szöveget mérni hajtogatott derékszögmérővel.

Tevékenyen és szívesen vesz részt a közös munkában.

Adatokat el tud rendezni sorozatba, táblázatba, ábrázolni tudja azokat grafikonon; sorozatból, táblázatból, grafikonról adatokat visszaolvas; talál az egész adategyüttest jellemző adatokat (pl. a nagyság szerinti középsőt, a legnagyobb, legkisebb adatokat, ezek távolságát, a leggyakoribb adatot); ki tudja számítani az adatok átlagát.

Képes megfogalmazni sejtést véletlen eseményekkel kapcsolatban (melyik valószínűbb, melyik kb. hányszor fog előfordulni a következő 30 próbában, melyik nem fog előfordulni egyszer sem...); sejtését össze tudja vetni a megfigyelt események gyakoriságával.

EMBER ÉS TÁRSADALOM EMBER A TERMÉSZETBEN

Célok és feladatok

Az Ember a természetben műveltségi terület keretében folyó oktatás és nevelés alapvető célja, hogy megalapozza a tanulók természettudományos ismereteit a szűkebb és a tágabb környezetükről. Feladata az élő és élettelen természet szoros kapcsolatának, az ember és a természet összetartozásának, egymásrautaltságának, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismertetése; a természetben lezajló változások, kölcsönhatások, jelenségek tudományos bemutatása, modellezése, magyarázata; pozitív attitűdök kialakítása, tudatosan cselekvő emberek formálása.

A műveltségi terület sajátos fejlesztési feladatainak teljesítése révén hozzájárul a természet megszerettetéséhez, az értékeinek megóvása iránti felelősség alakulásához.

A Nemzeti alaptanterv lehetővé teszi, hogy az Ember a természetben műveltségi területben megfogalmazott tartalmak integrált vagy önálló tantárgyak keretében oktathatók legyenek.

Az 1–4. évfolyam természet- és társadalomismeret tantárgya integráltan tartalmazza az Ember a természetben műveltségi terület adott életkorra megfogalmazott ismereteit és fejlesztési feladatait, melyhez szervesen kapcsolódnak az Ember és társadalom műveltségi terület társadalmi környezetet bemutató elemei.

A 6–10 éves gyermekeket az érdeklődés, a nyitottság és az aktív tetterekészség jellemzi, amikor a közvetlen és tágabb környezetüket figyelik, vizsgálják, megismerik. Ezeket az életkori adottságokat figyelembe véve a tantárgy olyan képességeket, készségeket fejleszt, olyan ismereteket ad, amelyek segítik a megfigyeléseken, egyszerű vizsgálatokon alapuló ismeretszerzést. Továbbá biztosítja, hogy a tanulók megismerjék a különböző információhordozókat és tudjanak azokból tanítói segítséggel új ismeretekhez jutni.

Mivel a tanulók közlési vágya ebben a szakaszban erős, sokat és szívesen beszélnek, ezért fontos, hogy legyen alkalmuk élményeiket, tapasztalataikat szóban elmondani, rajzos formában kifejezni, majd a 4. évfolyam végére írásban nyelvtanilag helyesen megfogalmazni. A tantárgynak biztosítania kell a tanulók az önkifejezési képességeinek kibontakozását a gyűjtőszöveg, a rajz, a dal, a versmondás, a dramatizálás, a kézügyesség fejlesztésében is.

A tantárgy feladata továbbá, hogy a tanulók tudják megkülönböztetni a környezetükben levő élő és élettelen anyagokat, vegyék észre az élőlények és környezetük közti szoros kapcsolatokat. Fedezzék fel a természet szépségét, törekedjenek értékeinek megóvására.

A mindennapok tapasztalataira építve, elemi szinten ismerjék meg az anyagi világ felépítését és működését, az anyag mennyiségi és minőségi változását.

A környezetünk élőlényének megismerése tudatosítsa bennük az élet tiszteletét és az ember felelősségét a környezetéért.

A lakóhely és a hazai táj megismerése során alakuljon ki a lakóhely és a haza iránti szeretet, kötődés és értékek védelme, óvása iránti igény. Igazodjanak el lakóhelyükön és a környező világ jellegzetességeiben. A lakóhely megismerése során tanuljanak meg önállóan, szabályosan, balesetmentesen közlekedni.

Vegyék észre a természeti és a társadalmi folyamatok kölcsönhatásait, az ember hatását a természeti környezet állapotára. Érezzék, hogy felelősek a környezetük jövőjéért.

Életkoruknak megfelelően tudjanak tájékozódni térben és időben.

Életkori sajátosságainak megfelelően legyenek tisztában testük felépítésével, működésével, és tegyenek meg minden tőlük telhetőt egészségük megőrzéséért. Ismerjék és kerüljék el a testüket, egészségüket károsító hatásokat, törekedjenek az egészséges életvitelre.

Mivel a kezdő és bevezető szakaszban a tanulói tevékenységek alapvetően az érzékelésen alapuló tapasztalatszerzésen, illetve motorikus tevékenységeken alapulnak, a sajátos nevelési igényű tanulók számára elengedhetetlen egyéni fejlesztési terv kidolgozása sajátosságaikból adódó hátrányaik csökkentésének, illetve kompenzálásának elősegítésére.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszám

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Természet- és társadalom- ismeret	3	1,5	3	1,5	3	1,5	3,5	2
Évi összes óraszám	111	56	111	56	111	56	129	74

A tantárgy kétféle éves óraszámú az iskolának választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba, illetve azonos óraszám esetén a jelzett többlettartalmakat beépítsék-e vagy sem.

A tanulók értékelése

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. Módszerét tekintve belső értékelés.

A tanulók értékelésének a Bevezetésben leírt elvei, szempontjai a bevezető és kezdő szakaszra is érvényesek. Fokozott figyelmet kell azonban fordítani a Közös célok és feladatok című pontban megfogalmazottakra, melyek szerint e két szakasz egyik legfontosabb feladata a tanuló saját képességeibe vetett hitének, önbizalmának megalapozása. Ezért az értékelés elsődleges célja is a fejlesztés, a pozitívumok megerősítése, illetve segítségnyújtás a hiányosságok, hibák csökkentéséhez, leküzdéséhez.

A tanulók sokoldalú tevékenykedtetésének megfelelően az értékelési szempontoknak is sokoldalúaknak kell lenniük.

Az értékelés alapja lehet a tanuló

- tényismereti szintje,
- megfigyelésben szerzett jártassága,
- jártassága a tanult ismeretszerzési módokban,
- produktumainak szintje (pl. gyűjtőmunka eredményessége, ügyesség a játékokban, manuális tevékenységekben),
- órai aktivitása, a feladatokhoz való viszonyulása.

Az 1–2. évfolyamon javasolt a tanulók munkájának folyamatos szóbeli, negyedévenként pedig szöveges értékelése.

A 3–4. évfolyamon a tanév során a tanulók ismereteikről szóban, írásban, rajzos feladatokban számolnak be.

Az értékelés módjaként a negyedik évfolyam félévéig folyamatos szóbeli, negyedévenként pedig szöveges értékelés javasolt.

A 4. évfolyam második félévétől a tanulók teljesítményét a pedagógiai folyamat által megkívánt időközönként érdemjeggyel, év végén osztályzattal zárjuk. (Az évközi érdemjegyek, a félévi és az év végi osztályzatok helyett az iskola pedagógiai programja a tanulói teljesítmények minősítésére egyéb jelölést, szöveges értékelést is előírhat.)

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Képesítési feltételek

Törvényi háttér: A közoktatásról szóló törvény.

Az 1–4. évfolyamon a természet- és társadalomismeret tantárgyhoz tanítói, illetve konduktori végzettség szükséges.

Tárgyi feltételek

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel); szaktantermek; iskolai könyvtár (lehetőség szerint), megfelelő a 11/1994. MKM rendeletnek.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A 6–10 éves korosztály tankönyvének kiválasztása különösen sok odafigyelést, körültekintő választást igényel, mert a jó tankönyvnek fontos szerepe van a tantárgyon keresztül a természet megszerettetésében.

Ezért olyan tankönyvet válasszunk, amely a tantervi célkitűzésnek megfelelően a természeti és társadalmi jelenségeket az érzékszervi megfigyeléssel szerezhető tapasztalatokon keresztül, a közvetlen környezetből származó ismeretekkel összeköthetően mutatja be. A könyv tematikája fejlessze a térbeli és az időbeli tájékozódás képességét is. A megértést változatosan tevékenykedtető feladatok, kérdések segítsék.

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képek, ábrák ne csupán illusztratív szerepet töltsenek be: legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A képekre, ábrákra is vonatkozzanak kérdések, feladatok. Kerüljük a zsúfolt, nehezen áttekinthető képeket, ábrákat tartalmazó tankönyveket! A képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. Különbüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések

segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a leckéket egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják rövid összefoglalások.

A könyv nyelvezte legyen érthető, olvasható a tanulók számára. Ne tartalmazzon feleslegesen sok fogalmat és tényt, ugyanakkor biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli és tankönyvön kívüli formáit.

A tevékenységközpontú tanítás és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek.

Előny, ha a tankönyvhöz készülnek tanítást segítő eszközök, pl. tanári kézikönyv.

Természet- és társadalomismeret 1–2. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók legyenek képesek közvetlen környezetükben lévő tárgyak, élőlények, jelenségek érzékelhető tulajdonságairól tanítói irányítással megfigyeléseket végezni, a tapasztalatokat tudják tanítói kérdések segítségével elmondani néhány mondatban és rögzíteni rajzban, írásban.

Tudjanak a tanult számkörnek megfelelően méréseket végezni, használják helyesen a megtanult mértékegységeket. Tudják a környezetükben előforduló tárgyak méretét saját testükhöz viszonyítani. Megadott szempontok alapján tudjanak csoportosításokat végezni. Legyen gyakorlatuk a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek elemi szintű összehasonlításában.

Tudjanak tájékozódni az időben. Tudják felsorolni helyes sorrendben a napszakokat, a napokat, a hónapokat és az évszakokat. Ismerjék az évszakok időjárását, a természet évszakai változását.

Nevezék meg környezetük tárgyait és azok anyagát, ismerjék környezetük legfontosabb anyagfajtaikat, azok halmazállapotát. Ismerjék az anyagok érzékelhető tulajdonságait.

Értsék és használják a helyzetet és helyet meghatározó fogalmakat (előtte, mögötte, mellette, felette, alatta, között). Tudjanak tájékozódni térben, pl. az iskolában.

Ismerjék meg az otthon és az iskola közötti út legfőbb közlekedési veszélyforrásait. Tudják a biztonságos közlekedés szabályait.

Ismerjék testük részeit és a helyes test- és fogápolást. Tudjanak tájékozódni a testükön.

Óvják, védjék a természet szépségeit.

Fejlesztési feladatok

Az alábbi fejlesztési feladatok a Nemzeti alaptantervnek a természettudományos kompetenciáról, illetve ennek ismeret-, képesség- és attitűdjellegű összetevőiről szóló leírása felépítését követik.

1. Tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól

A tanuló konkrét példákon át szerezzen tapasztalatokat a természeti és a társadalmi folyamatok kölcsönhatásairól, az ember hatásáról a természeti környezet állapotára. Érezze, hogy felelős a környezete jövőjéért, és ezért óvja meg a környezete értékeit.

Életkorának megfelelő szinten ismerje meg, hogy a természetről milyen tudományos módszerekkel (megfigyelés, vizsgálódás, mérés) szerezünk ismereteinket, és fokozatosan alakuljon benne az igény ezek elemi szintű megismerésére.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni az életkorának megfelelő, a családi környezetből hozott technikai és társadalmi ismeretekről.

Legyen képes néhány, a mindennapi életben használt egyszerű technikai eszköz működését leírni a hétköznapi ismeretek segítségével.

Tudja konkrét példákban a nyersanyagot megkülönböztetni a terméktől.

2. Természettudományos megismerés

A tanuló legyen képes a természet jelenségeit célzottan megfigyelni és a természeti, technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzeléseit megfogalmazni.

Tanítói irányítással tudjon érzékszervi úton egyszerű vizsgálatokat, méréseket végezni. Ismerje a vizsgálódások, mérések eszközeit, és tudja azokat eleinte tanítói segítséggel, majd önállóan használni. Legyen gyakorlata a mennyiségek mérésében (hosszúság, idő, térfogat, hőmérséklet) és a tanult mértékegységek használatában.

Tudja megfigyeléseit, tapasztalatait szóban és írásban nyelvtanilag helyesen megfogalmazni és rajzos formában kifejezni.

Tudjon egyszerű képet és szöveget értelmezni, azokból a lényeget kiemelni.

Legyen képes ismereteket szerezni a természeti és a technikai környezet jelenségeiről, folyamatairól, tanítói segítséggel vegye észre az ezekben megnyilvánuló szabályszerűségeket.

Tanítói segítséggel tudjon tájékozódni egyszerűbb forrásanyagokban, és legyen jártas az adatok gyűjtésében.

Legyen képes megadott szempontok szerint elemi szintű összehasonlításokat, csoportosításokat végezni.

3. Tájékozódás az élő és élettelen természetről

3.1. Az anyag

Tudjon konkrét példákon keresztül az anyag és a tárgy között különbséget tenni.

Legyen képes az anyagfajták különbözőségeit felismerni és megadott szempont szerint azokat csoportosítani.

Vegye észre az anyagfajta és a használat közti összefüggéseket.

Legyen képes egyszerű anyagok technikai formálására, egyszerű használati tárgy (pl. játék növényi termésekből) készítésére.

Ismerje meg vizsgálódásaival a közvetlen környezetében előforduló fontosabb élőlényeket és élettelen dolgokat.

Ismerje fel az anyagok különböző halmazállapotát és a víz halmazállapot-változásait.

Legyenek elképzelései az anyagok összetettségéről, pl. tudjon egyszerű keveréket, oldatot készíteni.

3.2. Energia

Legyen tapasztalata a természetben előforduló, érzékszervi úton vizsgálható alapvető jelenségek, folyamatok közötti kölcsönhatásokról.

Legyen képes felismerni és tanítói segítséggel néhány szóval megfogalmazni a természeti jelenségek változásának okait.

Tudatosuljon benne, hogy a technikai eszközöket működtető anyagok készletei végesek, ezért takarékosan kell bánni az anyagokkal és az energiaforrásokkal.

3.3. Információ

Legyen képes a szűkebb környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalására.

Tudjon érzékszervi úton és méréssel információt szerezni a környezetében lévő tárgyakról, élőlényekről és az így szerzett ismeretekkel összehasonlításokat végezni.

Tanítói segítséggel tájékozódjon gyermekenciklopédiákban, -lexikonokban.

3.4. A tér

Tudjon tájékozódni térben.

Legyen képes távolságokat saját testéhez viszonyítani és megmérni. Legyen képes irányokat megadni viszonyítással.

Tudjon tájékozódni a lakóhelyén, és egyszerű útvonalrajzok alapján.

3.5. Idő és a mozgás

Tudjon tájékozódni a mindennapok időviszonyaiban. Szerezzen gyakorlatot az idő becslésében és mérésében.

Ismerje és használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket: perc, óra, nap, hét, hónap, év.

Tudja használni az idő viszonyítására szolgáló kifejezéseket: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor a nagyszüleim gyerekek stb. voltak, nagyon régen.

Tudjon az időben viszonyításokat végezni (pl. előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen) és eseményeket, jelenségeket, tárgyakat, személyeket időrendbe állítani.

Ismerje a napszakok, évszakok váltakozását.

Tudja, hogy az idő múlása hatással van az élőlényekre, azok is megváltoznak.

3.6. Lakóhely, Magyarország

Ismerje meg az iskolája, a lakóhelye múltjának egyes eseményeit, szokásait és az iskolai élet legfontosabb szabályait. Ismerje a lakóhely természeti adottságait és az emberek életét lakóhelyén régen és most, valamint a nemzeti ünnepeinkhez és jelképeinkhez kapcsolódó eseményeket. Alkalmazza a viselkedési és illemszabályokat. Ismerje meg a biztonságos közlekedés rá vonatkozó szabályait. Tudja, hogyan előzheti meg a baleseti helyzeteket.

3.7. Rendszer

Legyen képes a környezetében megfigyelhető természetes és mesterséges rendszerek felismerésére (pl. tárgyak, jelenségek összetartozása, élőlények és környezetük).

3.8. Az élet

Legyen elképzelése az élet értelmezésére, el tudja választani az élt az életteltől.

Legyenek elemi ismeretei a születéssel és az egyedfejlődéssel kapcsolatban.

Legyen képes az élőlények főbb jellemzőit megfigyelni, elmondani, lerajzolni és néhány mondatban leírni.

Tudjon élőlényeket egyszerű csoportokba (pl. növény–állat–ember, emlős–madár, fásszárú–lágyszárú) sorolni.

Ismerje testének felépítését, működését és az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszereket, az egészséges életmód feltételeit.

Figyelje saját testének működését, és ismerje fel az egészségestől eltérő változásokat, a betegség tüneteit.

Rendelkezzen az egészsége megőrzéséhez szükséges higiénés szokásokkal, tudja, mit kell tenni szervezete egészséges fejlődése érdekében.

Fogadja el a testi fogyatékkal élő embereket, alakuljon ki irántuk segítőkész magatartás.

Becsülje meg környezete értékeit. Ismerje a környezetét szennyező anyagokat. Lásza be, hogy a környezet állapota hatással van minden élőlény életére és az ember egészségére.

Gyakorolja azokat a tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld szeretetéhez vezetnek.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz

1. évfolyam			2. évfolyam		
Témák	A	B	Témák	A	B
1. Mesterségek, foglalkozások	5	3	Mesterségek, foglalkozások	5	3
2. Élettelen természet	8	4	Élettelen természet	9	4
3. Információ	3	1	Információ	3	2
4. Tájékozódás	5	3	Tájékozódás	7	2
5. Évszakok	12	6	Az idő	6	3
6. Az otthon, az iskola és a lakóhely	8	4	Lakóhelyismeret	9	5
7. Az élet	20	10	Az élet	21	10
Az élő természet	11	5	Az élő természet	10	4
Az ember	6	3	Az ember	7	4
Környezetünk védelme	3	2	Környezetünk védelme	4	2
Új ismeretet közlő óra, séta (kirándulás)	36	18	Új ismeretet közlő óra, séta (kirándulás)	37	20
Összefoglalás, ellenőrzés	14	7	Összefoglalás, ellenőrzés	14	7
Összesen	111	56	Összesen	111	56

A kerettanterv alkalmazása

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése és készségek kialakítása. Ezért a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Emiatt a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.).

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhöz kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanító által választott további konkrét tartalommal. A kerettanterv az adaptációs munkának ezt a részét néhány példával illusztrálja. Például a nyersanyag-termék folyamat vizsgálatánál: búza és kenyér, fa és fából készült tárgyak stb. rendezi a fejlesztési célokat helyi tantervvé.

Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikai egységek/fejlesztési feladatok táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők. Egyes esetekben zárójelben szerepel(nek) az(ok) a tevékenység(ek), ismeret(ek), amely(ek) különösen jó lehetőséget nyújt(anak) az adott fejlesztési feladathoz. Más esetekben vagy kézenfekvő, vagy a teljes egység szolgálja a fejlesztést. Jellemzően ilyen például az énkép, önismeret fejlesztése, hiszen ehhez bármelyik tematikus egység hozzájárul annak feldolgozása közben a tanítói visszajelzések, a fejlesztő értékelés révén. Az átfedésekre minden évfolyamon a legjobb példa az „Információ” tematikus egység, hiszen mindkét szakaszban alapvető tevékenység a megismerési, ismeretszerzési módok elsajátítása,

az ehhez szükséges képességek fejlesztése. Így az erre az egységre javasolt óraszámok a helyi sajátosságoknak megfelelően beépíthetők már tematikai egységekbe.

Az adaptációs munka fontos része az időrendi sorrend meghatározása is. Például az évszakok megismerése, bár egy tematikai egységben szerepel, nyilvánvalóan a megfelelő időszakban végezhető el, hiszen különösen a kezdő, de a bevezető szakasz is az érzékelhető tulajdonságok megfigyelésén és az így szerezhető tapasztalatok kapcsán végezhető fejlesztési feladatokon alapul.

Az adaptációs munkát, illetve a kerettanterv A és B változata közötti választást segíti az ajánlott többlettartalmak és -tevékenységek *dőlt betűs* jelölése. A nagyobb óraszám választása esetén sem feltétlenül szükséges azonban ezek beemelése: az így nyert időkeretet további fejlesztésre, gyakorlásra, differenciált foglalkozásra, az egyéni fejlesztési tervek (pl. sajátos nevelési igényű tanulók esetében) jobb érvényesítésére lehet fordítani.

Az adaptációs munkában az orientációt segíti a „Fogalmak” sor kettős tagolása. A felső sorban szerepelnek azok a kulcsfogalmak, amelyek a pedagógiai folyamat megtervezéséhez nyújtanak iránymutatást, hiszen kialakításuk sok esetben olyan absztrakciós szintet igényel, amely csak jóval később, esetleg csak a középiskolában érhető el. Az alsó sorban szerepelnek azok a fogalmak, amelyek a kulcsfogalmaknak a tanulók esetében elérendő szintjét, formáját jelzik.

1. évfolyam

Tematikai egység	A tudományos megismerés alapozása	Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: alkalmanként kísérő pedagógus. Tárgyi: a konkrét témakörök szerint.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetéről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A konkrét témakörökhöz kapcsolódva.	Tapasztalatszerzés tanulmányi séta során az osztályról, iskoláról és az iskola környékéről. A közvetlen környezet növényeinek, állatainak megfigyelése. A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. A megismert tárgyakról, élőlényekről képek gyűjtése. A tanuló meglévő tapasztalatainak (élményeinek) és megfigyeléseinek kifejezése szóban. Az évszakok változásának megfigyelése. Anyagok, tárgyak, élőlények csoportosítása megadott szempontok alapján. A megfigyelt élőlények felismerése képek, szövegek, filmfelvételek, szókártyák alapján. Munkatankönyv (tankönyv) feladatainak megoldása rajzolással, színezéssel, összekötéssel. Változások felismerése, azok fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken.	A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzelések megfogalmaztatása beszélgetésekben. A vizsgált jelenségekkel kapcsolatos előzetes tudás számbavétele a megfigyelések, vizsgálódások végzése előtt.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés Matematika	
Fogalmak	Megfigyelés, vizsgálódás, tapasztalatszerzés. Változás, csoportosítás.			

Tematikai egység	Mesterségek és foglalkozások	Óra-keret 5-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés, kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, aktivitás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (képek, tárgyak elrendezése, rajzok készítése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (kapcsolat a környezettel); hon- és népismeret (viszonyulás a lakóhelyhez); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tolerancia); gazdasági nevelés (tárgyak, eszközök használata, óvása); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása); testi és lelki egészség (a szóba kerülő ételekkel kapcsolatos táplálkozási szokások).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (egyszerű eszközök használata); a természettudományos megismerés (megfigyelés, tapasztalatszerzés); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (példák a változás fogalmának megalapozásához).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Régi és mai mesterségek, foglalkozások.	A lakóhely régi mesterségeinek megismerése. Régi használati tárgyakra gyűjtemény (képi, tárgyi) készítése.	Előzetes ismeretek feltárása. Egyszerű szerepjátékok. A helyi adottságoktól függően tanulmányi séta, pl. pékség meglátogatása, alkalmas helytörténeti kiállítás egy részének megtekintése.	Magyar nyelv és irodalom	
Nyersanyag és termék.	Háztartásban használt egyszerű technikai eszközök működésének megismerése, pl. dió- és mákdaráló, reszelő, hámozó használata. Egyszerű ételeink és nyersanyagai összekapcsolása, pl. hogyan lesz a búzából kenyér.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás.			
	Néhány konkrét mesterség, eszköz.			

Tematikai egység	Élettelen természet			Óra-keret 8-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	Tárgyi: a játékkészítéshez szükséges eszközök, anyagok; a halmazállapotok bemutatásához szükséges eszközök, anyagok; keverékek, oldatok készítéséhez szükséges eszközök, anyagok.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés, szóbeli kifejezőképesség); matematikai kompetencia (test, alak); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kreativitás, feladatvállalás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (kreativitás a tervezésben, kézügyesség). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (eszközök óvása); környezettudatosságra nevelés (takarékoság a felhasznált anyagokkal); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása); testi és lelki egészség (a vizsgált élelmiszerekhez kapcsolódva). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (egyszerű eszközök használata, anyagok átalakítása); a természettudományos megismerés (megfigyelés, tapasztalatszerzés, elképzelések megfogalmazása a jelenségekről); tájékozódás az élő és az élettelen természetéről (test/tárgy és anyag megkülönböztetése, példák a változás fogalmának megalapozásához, halmazállapotok megfigyelése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tárgy és anyag.	A lakás, az iskola, a játszótér tárgyai és azok anyagainak felismerése, összehasonlítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A tárgyak és anyaguk megnevezése.	Az anyaggal kapcsolatos gyermeki elképzelések feltárása egy adott vizsgálódás során. A tárgy és anyaga megnevezésének gyakoroltatása. A szilárd, a folyékony és a légnemű anyagok bemutatása elemi szinten. A tapasztalatok megbeszélése. (Dráma)játék a készített tárgyakkal.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Természetes és mesterséges anyagok.	Játékok <i>tervezése és</i> készítése mesterséges és természetes (pl. papír, növényi termékek) anyagok felhasználásával. Az olló, ragasztó és egyéb eszközök rendeltetésszerű használata.		Vizuális kultúra	
A halmazállapotok.	A víz halmazállapotainak megfigyelése és megismerése. A megfigyelt változások elmondása.		Magyar nyelv és irodalom	
Egyszerű keverékek és oldatok.				

	Különböző anyagok halmazállapotának megfigyelése. A búzaszem és a belőle készült liszt megfigyelése szabad szemmel és nagyító alatt. Élelmiszer-ipari nyersanyagokból egyszerű keverékek, illetve víz hozzáadásával oldatok készítése. Egyszerű megfigyelések végzése. A környezetünkben előforduló anyagok felismerése (fa, kő, papír stb.) és csoportosítása tulajdonságaik (kemény, puha, érdes stb.) alapján. <i>Az anyagok és belőlük készíthető tárgyak közti összefüggések felismerése.</i>			
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, anyag. Folyékony, szilárd, légnemű (halmazállapot) anyagok (érzékelhető) tulajdonságai.			

Tematikai egység	Információ			Óra-keret 3-1
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (aktivitás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. zenei hangok).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés (hő fontossága); környezettudatosságra nevelés (takarékoság a hővel); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása); testi és lelki egészség (pl. romlott élelmiszerek felismerése, zaj káros hatása, jó világítás fontossága).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (egyszerű eszközök használata, anyagok átalakítása); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, tapasztalatszerzés, elképzelések megfogalmazása a jelenségekről); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (test/tárgy és anyag megkülönböztetése, hang-, hő- és fényjelenségek).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Információszerzés érzékeléssel.	Az anyagok (élelmiszerek) érzékelhető tulajdonságainak vizsgálata tapasztalással.	Egyszerű játékok a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban.	Vizuális kultúra	
	Játékos érzékelési gyakorlatok (hanggal, hővel, fénnel).		Ének-zene	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, anyag, változás. Tapintás, látás, hallás, szaglás.			

Tematikai egység	Tájékozódás	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés, szóbeli kifejezőkészség); matematikai kompetencia (térfogalom, mennyiségi viszonyok, „kisebb-nagyobb” összehasonlítása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (aktivitás). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (egyszerű eszközök használata); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, tapasztalatszerzés, viszonyítás); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (testek méretei, távolságok).	
	Tartalmak	Tanulói tevékenységek
	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Tájékozódás a térben.	A saját testhez viszonyított irányok helyes használata. Tárgyak helyzetének viszonyítása és az ennek kifejezésére alkalmazott szavak helyes használata. Távolságok viszonyítása és az ennek kifejezésére alkalmazott szavak helyes használata.	Térérzet tudatosítása játékos feladatokkal.
		Testnevelés
		Vizuális kultúra
		Dráma és tánc
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat. Irány, távolság.	

Tematikai egység	Évszakok	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés, szóbeli kifejezőkészség); matematikai kompetencia (sorbarendezés, mennyiségek összehasonlítása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás („vázlat” készítése és használata); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kreativitás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (rajzok készítése, ünnepi díszítési szokások). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (ünnepek, szokások); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (ünnepek, szokások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire (ünnepek).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (az évszakok hatása); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (a természetben megfigyelhető változások, időfogalom megalapozásának elkezdése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A napszakok.	A nap időtartamának, a napszakok váltakozásának megfigyelése. A megfigyelések, az eredmények rajzos rögzítése. Időjárás megfigyelése és lejegyzése rajzos formában. A napi időjárás elmondása megfigyelések alapján. A napok, a hónapok, az évszakok rendezése, csoportosítása. Az évszakok jellemzőinek megfigyelése. A víz eltérő halmazállapotainak felismerése a csapadékokban. Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, szokások megismerése, ezeken való részvétel. Dramatikus játékok. Az élővilág évszakai változásának megfigyelése.	Előzetes ismeretek feltárása. Megfigyelések végzése a természetben. Egyes változások okainak felismertetése. Dramatikus játékok.	Dráma és tánc Ének-zene Vizuális kultúra Magyar nyelv és irodalom	
Az időjárás elemei.				
A hét, a hónapok.				
Évszakok: ősz, tél, tavasz, nyár.				
Ünnepek, szokások.				
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, energia. A hét napjai, a hónapok neve, az évszakok és jellemzőik, egyes időjárási jelenségek, ünnepek.			

Tematikai egység	Az otthon, az iskola és a lakóhely	Óra-keret 8-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	személyi: kísérő pedagógus a sétákhoz. tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (csoportosítás, osztályozás); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (pl. video- vagy digitális kamerával készített családi képek, filmek, ezek megtekintése számítógépen); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (családi és egyéb kapcsolatok fontossága, tolerancia); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (képek, filmek).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (szerep a családban); hon- és népismeret (a lakóhely sajátosságai); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (viselkedés az iskolában, másság elfogadása); gazdasági nevelés (gazdálkodás, pénzkereset a családban); környezettudatosságra nevelés (környezet értékeinek megóvása); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (balesetmentes közlekedés); felkészülés a felnőttléti szerepeire (családi kapcsolatok, viselkedés az iskolában, közlekedési szabályok betartása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (családi kapcsolatok, foglalkozások; évszakok és közlekedés kapcsolata); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (tájékozódás a térben).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az otthon, élet a családban.	Családi fényképek, családrajzok bemutatása (a család tagjai, <i>tulajdonságok</i> , foglalkozások, családi ünnepek; rokonok, <i>szomszédok</i> , <i>barátok</i>). A családi munkamegosztás bemutatása. Az iskola épületének, környékének bejárása. Tájékozódás az iskolában. Az óvoda és iskola közötti különbségek felfedezése. Az iskolai szokások megismerése, gyakorlása. Az iskola dolgozói és munkájuk megismerése. Ismerkedés az iskola környékének <i>nevezetességeivel</i> , jellegzetességeivel. Séta az iskola környékén. A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása (zebra, közlekedési lámpa, jelzőtáblák; a közlekedés veszélyhelyzeteinek elkerülése). Az utazással kapcsolatos illemszabályok használata gyakorlatban. <i>Járművek csoportosítása.</i>	Illemszabályok (köszönés, kérés, megköszönés) gyakorlása dramatikus játékokkal – beilleszkedési, alkalmazkodási problémák, másság felismertetése, normasértő magatartás bemutatása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika	
Az iskolai élet legfontosabb szabályainak megismerése.				
Az iskola környéke.				
A gyalogos közlekedés szabályai.				
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, magatartás. Szabályok, kapcsolatok.			

Tematikai egység	Az élet			Óra-keret 20-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus a sétákhoz, kiránduláshoz.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (csoportosítás, osztályozás); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (felelősségérzet: állatok, növények gondozása, közös cselekvési formák); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, javaslattétel); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (esztétikus környezet iránti igény).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (állatokhoz, növényekhez való viszony); hon- és népismeret (lakókörnyezet állatai, növényei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (együttes cselekvés közös cél érdekében, felelősségvállalás); gazdasági nevelés (hulladékgyűjtés haszna); környezettudatosságra nevelés (környezet- és természetvédelem); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, rendszerezés); testi és lelki egészség (környezet szerepe, táplálkozási szokások); felkészülés a felnőttlét szerepeire (felelősségérzet). Tudatos vásárlás.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (a környezet és az ember kapcsolata); a természettudományos megismerés (érzékkelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, egyes összefüggések, kapcsolatok felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (élő és élettelen megkülönböztetése, élőlények főbb csoportjai közötti tájékozódás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az élő természet.	Az élőlények és az élettelen dolgok megkülönböztető jegyeinek felismerése,	Az állat- és a növényfogalom gazdagítása.	Magyar nyelv és	

	összehasonlításuk (élőlény, ember, állat, növény). Egy <i>lágyszárú virágos</i> növény, <i>a fa és a cserje</i> részeinek (fásszár, lombkorona) megfigyelése, megismerése. A környezetben előforduló növények részeinek gyűjtése, rajzolása, csoportosítása. Főbb élőlénycsoportok, a növények és az állatok felismerése. Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása. Életjelenségek megfigyelése. A környezetben leggyakoribb növények (szobanövények vagy kerti virágok) gondozása. Otthon tartott kisállatok megfigyelése (mérete, alakja, színe, mozgása, életmódja, szaporodása), megismerése, gondozásuk elemi ismerete. Kérdésre az állat jellegzetességeinek felsorolása. Téli madárvédelem. Madáreleség készítése magokból.	A természeti környezetben tanúsított helyes magatartás kialakítása. A település sajátosságaitól függően látogatás állatkertben, vadasparkban, állattenyésztő-telepen, kertészetben.	irodalom Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika Testnevelés	
Az ember.	A születéssel, a csecsemő fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok megbeszélése. Az emberi test részeinek felismerése. Tájékozódás a saját testen (a test fő részei, testrészek, érzékszervek). A helyes napirend, étrend összeállítása. Egészséges táplálkozás. Az évszakoknak megfelelő öltözködés. A helyes tisztálkodási szokások kialakítása. A helyes fogápolás gyakorlása. Helytelen szokások megbeszélése. A mozgás fontosságának bemutatása.	A születéssel, az egyedfejlődéssel kapcsolatos gyermeki elképzelések felszínre hozása. Szerepjátékok.		
Környezetünk védelme.	Hulladékgyűjtés, rend és tisztaság igénylése. Az osztály és az iskola növényeinek ápolása. Az egészséges életkörülmények igénylése. <i>Lakóhelyi környezetvédelmi problémával való foglalkozás.</i> Az osztály, az iskola és az iskola környéke tisztaságának megóvása. Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van.	Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formák kialakítása, gyakoroltatása.		
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás; környezet- és természetvédelem. Élő, élettelen, ember, növény, állat, testrészek, egyes életjelenségek (táplálkozás, mozgás, szaporodás).			

2. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerés alapozása	Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, tapasztalatszerzés, mérés; összehasonlítás megfigyelt tulajdonságok alapján, csoportosítás egyszerű szempontok alapján; élő és élettelen megkülönböztetése; egyszerű eszközök használata; tanult anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságai.	

További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus.			
	Tárgyi: konkrét témakörök alapján.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zök
A konkrét témakörökhöz kapcsolódva.	A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzelések és megfigyelések megfogalmazása beszélgetésekben. Az adott tárgyról, jelenségről véleményalkotás. A mindennapi életben fontos szerepet játszó mennyiségek és azok mérésének fokozatos megismerése, gyakorlása: egyszerű mérések végzése, mértékegységek használata. A hosszúságmérés, térfogatmérés, időmérés, tömegmérés, hőmérsékletmérés gyakorlása. A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Tapasztalatszerzés tanulmányi séta, kirándulás során, a lakóhelyen. Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban: újságokból, könyvekből képek, cikkek gyűjtése pl. a lakóhelyről, a haszonállatokról, a tápláléknövényekről. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. Változások felismerése, azok fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján. Érzékelések alapján összehasonlítások végzése, pl. melegebb, hidegebb, simább. Gyűjtemények készítése a természetben, háztartásban található tárgyakból. Használati tárgyak csoportosítása az anyaguk alapján. Kérdések feltevése az adott összefüggéssel kapcsolatban. A munkatankönyv, feladatlap kérdéseire vagy szóbeli kérdésekre önálló írásbeli válaszadás.	A tanulók meglévő tudásának számbavétele a megfigyelések, mérések végzése előtt. Tanulmányi séta, kirándulás.	Matematika	
			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Magyar nyelv és irodalom	
			Vizuális kultúra	
			Ének-zene	
			Testnevelés	
			Informatika	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, mérés, változás, anyag, információforrás.			
	Konkrét témakörök szerint.			

Tematikai egység	Mesterségek, foglalkozások			Óra-keret 5-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rajzos rögzítése; tapasztalatok változásról; anyagok, tulajdonságok; összehasonlítás, csoportosítás.			
További különleges feltételek	személyi			
	tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés, szóbeli és írásbeli kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési folyamatok); a hatékony, önálló tanulás (törekvés a lényegkiemelésre); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (tárgyak esztétikuma).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (közös vonások, lényeg felismerésének gyakorlása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (foglalkozások megismerése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (foglalkozások; technika hatása a természetre; a nyersanyagok felhasználása, szerepe); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyagok átalakítása, <i>energiafogalom kialakításának kezdete</i>).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Nyersanyagból termék.	A megismert anyagok kapcsán (pl. fa, papír) beszélgetés, elképzelések elmondása: Mi készülhet belőle? Hol készítik? Kik készítik? Hol vásárolhatjuk meg? <i>Hogyan készítették régen és most? Tudatos vásárlás, reklamációk intézése.</i> Azonos anyagból készült tárgyaink számbavétele, különböző szempontok szerinti csoportosítása.	Az előzetes ismeretek feltárása. Irányított beszélgetés. Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának tudatosítása. A szemléltetés különböző módjai.	Magyar nyelv és irodalom	
<i>Hagyományos és modern feldolgozási folyamat.</i>			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Vizuális kultúra	
			Ének-zene	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, anyag, energia. Egyes eszközök, nversanyag, termék.			

Tematikai egység	Élettelen természet	Óra-keret 9-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalat, mérés, halmazállapotok, anyagok felismerése és megkülönböztetése, egyszerű összehasonlítás, csoportosítás.	
További különleges feltételek	Tárgyi: anyagok, eszközök a tárgyak készítéséhez.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (mennyiségi viszonyok, becslés); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (törekvés a lényegkiemelésre); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (kreativitás a tárgyak készítésében).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (víz, levegő); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, tervezés); testi és lelki egészség.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (eszközök, mesterséges anyagok használata); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, mérés, becslés); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (halmazállapotok, anyagok szerkezete, összetétele).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyag.	A mesterséges környezetünkben gyakori anyagfélék megfigyelése, az anyagfajták különbözőségének felismerése, a tárgyak anyagainak felismerése. Anyagnevek anyagfajtákhoz rendelése, a megnevezések gyakorlása. Környezetünk anyagai halmazállapotának felismerése, megfigyelése. Az anyagok csoportosítása halmazállapotuk alapján. Az anyagok tulajdonságainak megfigyelése (alaktartás, átlátszóság, <i>összenyomhatóság</i> – a víz tulajdonságai, halmazállapotai; a levegő tulajdonságai, mozgása). <i>A természetes és mesterséges anyagok szerkezetének megfigyelése szabad szemmel és nagyító alatt.</i> A tapasztalatok megbeszélése és rögzítése. Egyszerű használati tárgyak készítése fából, papírból, textilből, bőrből stb. Az anyagfajta és a használata közti összefüggés felismerése. Becslések, egyszerű mérések végzése tanítói segítséggel (térfogat-, tömeg-, hőmérsékletmérés). Mérőeszközök és a mértékegységek használata. Az anyagok mérhető és nem mérhető tulajdonságainak megkülönböztetése.	A víz halmazállapot-változásainak ismételt bemutatása. Az anyag szerkezetével (összetettségével) kapcsolatos gyermeki elképzelések feltárása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés Matematika	
Fogalmak	Anyag, megfigyelés, tapasztalat, mérés, változás, energia. Anyagok összetétele (összetettsége), mérhető és nem mérhető tulajdonságok.			

Tematikai egység	Információ	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalatszerzés látással, hallással, szaglással, tapintással, összehasonlítás, tapasztalatok szóbeli megfogalmazása.	3-2
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (empátia, segítőkészség); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (szolidaritás a fogyatékkal élőkkel); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyagok és tulajdonságaik).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Információszerzés érzékeléssel.	A közvetlen környezetben levő dolgok (tárgyak, élelmiszerek) érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása, megismerése.	Kapcsolódás a többi témakörhöz.	Vizuális kultúra	
	Összehasonlítások az érzékek alapján, a megfigyelések és a tapasztalatok kifejezése szóban.		Ének-zene	
			Testnevelés	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, anyag.			
	Látás, hallás, szaglás, tapintás.			

Tematikai egység	Tájékozódás			Órakeret 7-2
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalat; mérés, becslés; tájékozódás a közvetlen környezetben; hosszúság és mértékegységei, gyalogos közlekedés elemi szabályai.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció (mértékegységek elnevezései); matematikai kompetencia (mennyiségi viszonyok, becslés, sorba rendezés); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (az iskola környékének megismerése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (egyszerű vázlatrajzok készítése, ismeretek felidézése); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (közlekedés); a természettudományos megismerés (mérés, becslés, egyszerű modellek használata – útvonal mint a valóság képe); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (mérések, távolságok).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tájékozódás a térben.	Tájékozódás az osztályban és az iskola épületében, irányok, távolságok, hosszak, <i>nagyságrendek</i> meghatározása. Távolságok meghatározása becsléssel és méréssel. A hosszúság mértékegységeinek használata. Az otthon környékének megfigyelése. Egyszerű útvonalrajzok készítése, az útvonal elmondása. Az iskola környékének megfigyelése. A lakóhely tömegközlekedésének megfigyelése. A helyes közlekedés gyakorlása, a közlekedési szabályok ismerete.	Térérzet tudatosítása játékos gyakorlatokkal. Verseny a környék jellegzetes épületeinek felidézésére, leírására, lerajzolására.	Matematika	
Közlekedés.			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Vizuális kultúra	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat. Mérések, mértékegységek, útvonal, közlekedési szabályok.			

Tematikai egység	Az idő			Óra-keret 6-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalat, mérés, becslés, mértékegység.			
További különleges feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (mennyiségek használata, összehasonlítása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (információszerzés forrásból – naptár); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (ünnepek, szokások); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (ünnepek, szokások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (nap-tár szerepe, ünnepek); a természettudományos megismerés (változások megfigyelése, mérés, becslés, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (idő fogalmának alapozása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-ök
Tájékozódás az időben.	Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata (ma, tegnap, holnap), az időhatároló kifejezések használatának gyakorlása. Az idő becslése és mérése, a mértékegységek használata (perc, óra, nap, hét, hónap, év). Ismerkedés a naptárral, <i>a naptár használata</i> . A természet változásához fűződő jeles napok hagyományainak megismerése: karácsony, farsang, húsvét, <i>Szent Iván és Péter-Pál napja</i> .	Beszélgetés. Gyűjtőmunka. Dramatikus játékok a hagyományokkal kapcsolatban.	Matema-tika	
Az év jeles napjai.			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Ének-zene	
			Vizuális kultúra	
	Dráma és tánc			
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, idő. Az idő mértékegységei, időmérés, naptár, ünnepek.			

Tematikai egység	Lakóhelyismeret	Óra-keret 9-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A lakóhely környékének ismerete, tájékozódás a lakóhely környékén.	
További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus. Tárgyi: terepasztal.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (térformák); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (a természet szépsége).	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (kötődés a lakóhelyhez, nemzeti ünnepek); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetéről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A lakóhely és környékének felszíninformái.	A lakóhely felszínének és vizeinek megfigyelése tanulmányi séta során. A megfigyelt felszíninformák kialakítása terepasztalon. Felszíninformák elnevezéseinek gyakorlása (pl. síkság, dombok, hegyek, völgy, patak, folyó, tó). A lakóhely <i>múltjának megismerése</i> , a lakóinak élete régen és most, a lakóhely népszokásainak megismerése, ápolása. Helytörténeti múzeum megtekintése. Családi és nemzeti ünnepek megismerése.	Tanulmányi séta, múzeumlátogatás, beszélgetés az ünnepekről.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A lakóhely múltja.			Magyar nyelv és irodalom	
Családi és nemzeti ünnepek.			Vizuális kultúra	
			Ének-zene	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, tér, idő, történelmi forrás. Egyes felszíninformák, ünnepek, múzeumi tárgyak.			

Tematikai egység	Az élet	Óra-keret 21-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalat, tapasztalat rögzítése, növény, állat, ember, változás.	
További különleges feltételek	Személyi: kísérő pedagógus.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (mennyiségek összehasonlítása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása, vizuális információforrások használata); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (rajzok készítése, képek leírása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (élőlények védelme, környezetet szennyező anyagok); a tanulás tanítása (rajzos, szöveges „vázlat” készítése); testi és lelki egészség (táplálkozási szokások, egészségre ártalmas anyagok); felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (a természeti környezet szerepe); a természettudományos megismerés (mérés, vizsgálódás különböző szempontok alapján); tájékozódás az élő és az élettelen természetéről (növények, állatok, emberek felépítése, környezete).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az élő természet.	Zöldségfélék, gyümölcsök érzékelhető és mérhető tulajdonságainak megfigyelése, a növény szerveinek megismerése a tápláléknövényeinken. A tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. A zöldségek és a gyümölcsök szerepének tudatosulása a táplálkozásunkban. Néhány haszonállat és vadon élő állat főbb jellemzőinek megismerése, az állat főbb jellemzőinek elmondása szóban. Az állatok felismerése szöveg, kép alapján. Az élőlények és a nekik megfelelő környezet párosítása konkrét példákban. Haszon- és a vadon élő állatok képeinek csoportosítása. Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása adott szempontok alapján (emberek-állatok-növények, fásszárú-lágyszárú, madár- emlős-rovar). A környezet élőlényeinek megbecsülése, védelme: téli madárvédelem (madáreledel elhelyezése madáretetőben).	Az állat- és a növényfogalom gazdagítása. Séta a piacon vagy látogatás a zöldségboltban. A szemléltetés különböző módjai.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika	
Az ember.	„Én is változtam”: a család tagjai külső tulajdonságainak megfigyelése (csecsemő, gyermek, serdülő, felnőtt, idős), mérések végzése a testen. A belső szervek megnevezése, szerepük megismerése elemi szinten. A táplálékok egyszerű csoportosítása (növényi-állati eredetű, nélkülözhetetlenélkülözhetetlen stb.). A szervezet számára szükséges táplálékok ismerete, a megfelelő táplálkozási szokások kialakítása. Az étkezés illemszabályainak gyakorlása. Gyermekebetegek, és az ezeket gyógyító orvosok munkájának megismerése. Beszélgetések a gyermekebetegekről, a gyógyításról és a környezetünkben élő fogyatékos, sérült emberekről.	Az egyedfejlődéssel és az öröklődéssel kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés	
Környezetünk védelme.	Az otthonunkban található és használt egészségre ártalmas anyagok (mosószerek, vegyszerek) megismerése, példák gyűjtése. Beszélgetés a környezetünk szennyező forrásairól (levegő-, víz-, talajszennyező anyagok) és a környezetünk védelméről. A környezet állapotának hatása az ember egészségére.	Beszélgetés. Példák gyűjtése különböző szempontok alapján csoportokban. Kooperáció tanítói irányítással a csoportok között az eredmények megosztásában.		
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, energia, életjelenségek, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint. Növények szervei, haszonállat, vadon élő állat, belső szervek, szennyező anyag.			

A fejlődés várható eredményei	A tanuló legyen képes a közvetlen környezetében önállóan megfigyeléseket végezni, a tapasztalatait tudja tanítói kérdések segítségével elmondani szóban, és rögzíteni írásban, rajzban. Ismerje az anyagok érzékelhető és mérhető tulajdonságait. Ismerje fel és nevezze meg a tanult jelenségeket, élőlényeket. Megadott szempontok alapján tudjon csoportosításokat végezni. Használja helyesen a megtanult mértékegységeket, végezzen méréseket. Sorolja fel helyes sorrendben a napszakokat, a napokat, a hónapokat és az évszakokat. Ismerje az évszakok időjárási jellemzőit, a természet évszakai változását.
--------------------------------------	--

Természet- és társadalomismeret 3–4. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók tudjanak tanítói irányítással megfigyeléseket, egyszerű vizsgálódásokat végezni, és fokozatosan alakuljon ki bennük a tudományos vizsgálódás iránti igény.

Tudják megkülönböztetni a környezetükben levő élő és élettelen anyagokat, vegyék észre az élőlények és környezetük közti szoros kapcsolatokat. Fedezzék fel a természet szépségét, törekedjenek értékeinek megóvására.

Vegyék észre a természeti és a társadalmi folyamatok kölcsönhatásait, az ember hatását a természeti környezet állapotára. Érezzék, hogy felelősek a környezetük jövőjéért.

A környezetük élőlényeinek megismerése tudatosítsa bennük az élet tiszteletét és az ember felelősségét a környezetéért.

Életkoruknak megfelelően tudjanak tájékozódni térben és időben.

A lakóhely és a hazai táj megismerése során alakuljon ki a lakóhely és a haza iránti szeretet, kötődés és az értékek védelme, megóvása iránti igény. Igazodjanak el lakóhelyük környezetében. A lakóhely megismerése során tanuljanak meg önállóan, szabályosan, balesetmentesen közlekedni.

Életkori sajátágaiknak megfelelően legyenek tisztában testük felépítésével, működésével, és tegyenek meg minden tőlük telhetőt egészségük megőrzéséért. Ismerjék és kerüljék el a testüket, egészségüket károsító hatásokat. Törekedjenek az egészséges életvitelre.

A tantárgy készítse fel a tanulókat arra, hogy tapasztalataikat szóban, írásban nyelvtanilag helyesen megfogalmazzzák, és rajzos formában kifejezzék. Biztosítsa a tanulóknak az önkifejezési képességek kibontakozását a gyűjtőszemrevételek, rajz, dal, versmondás, dramatizálás, a kézügyesség fejlesztésében.

Fejlesztési feladatok

1. Tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól

A tanuló konkrét példákban, folyamatokban vegye észre a természeti és a társadalmi folyamatok kölcsönhatásait, az ember hatását a természeti környezet állapotára. Érezze, hogy felelős a környezete jövőjéért, és ezért óvja meg a környezete értékeit.

Tudja, hogy a természetről mely tudományos módszerekkel (megfigyelés, vizsgálódás, kísérlet, mérés) szerezzük ismereteinket, és fokozatosan alakuljon benne az igény ezek elemi szintű megismerésére.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni az életkorának megfelelő, a családi környezetből hozott technikai és társadalmi ismeretekről.

Legyen képes néhány, a mindennapi életben használt technikai eszköz működését elmondani a hétköznapi ismeretek segítségével.

Tudja néhány példán végigkísérni a nyersanyag termékké alakulását.

2. Természettudományos megismerés

A tanuló legyen képes a természet jelenségeit célzottan megfigyelni és a természeti, technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzeléseit megfogalmazni.

Tanítói irányítással tudjon egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket végezni. Ismerje a vizsgálódások, mérések eszközeit, és tudja azokat eleinte tanítói segítséggel, majd önállóan használni. Legyen gyakorlata a tanult mértékegységek használatában.

Tudja megfigyeléseit, tapasztalatait szóban és írásban nyelvtanilag helyesen megfogalmazni és rajzos formában kifejezni.

Tudjon egyszerű képet és szöveget értelmezni, azokból a lényegyet kiemelni.

Legyen képes ismereteket szerezni a természeti és a technikai környezet jelenségeiről, folyamatairól, ezek törvényszerűségeiről.

Tanítói segítséggel tudjon tájékozódni egyszerűbb forrásanyagokban, és legyen jártas az ismeretek gyűjtésében. Legyen képes megadott szempontok szerint elemi szintű összehasonlításokat, csoportosításokat végezni.

3. Tájékozódás az élő és élettelen természetről

3.1. Az anyag

Tudjon az anyag és a tárgy között különbséget tenni. Legyen képes az anyagfajták különbözőségeit felismerni és megadott szempont szerint azokat csoportosítani. Vegye észre az anyagfajta és a használat közti összefüggéseket.

Legyen képes egyszerű anyagok technikai formálására, egyszerű használati tárgy készítésére.

Ismerje meg vizsgálódásaival a közvetlen környezetében előforduló fontosabb élőlényeket és élettelen dolgokat.

Ismerje fel az anyagok különböző halmazállapotát és halmazállapot-változását.

Életkorának megfelelő szinten tudja megfogalmazni az anyag szerkezetével, összetételével kapcsolatos elképzeléseit, és játékos formában tudjon egyszerű keveréket, oldatot készíteni.

3.2. Energia

Legyen jártas a természetben előforduló alapvető jelenségek, folyamatok és a köztük lévő kölcsönhatások felismerésére, egyszerű összefüggések magyarázatára.

Legyen képes felismerni és néhány szóval megfogalmazni a természeti jelenségek változásának okait.

Legyenek tapasztalatai energiaátalakulási folyamatokról konkrét pár-kölcsönhatások során (égéssel, hővel, fénnel, halmazállapot-változásokkal kapcsolatos jelenségek).

Tudatosuljon benne, hogy a technikai eszközöket működtető anyagok készletei végesek, ezért takarékosan kell bánni az anyagokkal és az energiával.

3.3. Információ

Legyen képes a szűkebb környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető és mérhető tulajdonságainak megtapasztalására.

Tudjon információt szerezni a környezetében lévő tárgyokról, élőlényekről és az így szerzett ismeretekkel összehasonlításokat végezni.

Tanítói segítséggel tájékozódjon gyermekenciklopédiákban, -lexikonokban.

3.4. A tér

Tudjon tájékozódni térben.

Legyen képes távolságokat megbecsülni és megmérni.

Tudjon tájékozódni a lakóhelyén, az útvonalrajzokon, különböző méretarányú egyszerű térképvázlatokon és térképen. Ismerje a legfontosabb térképleleteket (vizek, domborzat, államhatár, települések).

Legyen képes irányokat megadni viszonyítással vagy égtájakkal. Tudjon iránytűvel égtájakat meghatározni és irányított megfigyeléseket végezni a lakóhely környékén.

Ismerje a lakóhelye földrajzi helyzetét Magyarországon.

Ismerje fel a Földön kívüli térségek létét.

3.5. Idő és a mozgás

Tudjon tájékozódni a mindennapok időviszonyaiban. Szerezzen gyakorlatot az idő becslésében és mérésében.

Ismerje és használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket: perc, óra, nap, hét, hónap, év.

Tudja használni az időmeghatározó kifejezéseket: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor a nagyszüleim gyerekek stb. voltak, nagyon régen.

Tudjon az időben viszonyításokat végezni (pl. előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen) és eseményeket, jelenségeket, tárgyakat, személyeket időrendbe állítani.

Ismerje a napszakok, évszakok váltakozását.

Tudja, hogy az idő múlása hatással van az élőlényekre, azok is megváltoznak.

Ismerje fel a helyváltoztató mozgás és az eltelt idő közti összefüggéseket.

Legyen képes a mozgásokat egyszerű szempontok alapján összehasonlítani.

3.6. Lakóhely, Magyarország, a Föld és az Univerzum

Ismerje meg az iskolája, a lakóhelye múltját, hagyományait, szokásait és az iskolai élet legfontosabb szabályait. Ismerje a lakóhely és hazánk nagytájainak természeti adottságait és az emberek életét e területeken, valamint a nemzeti

ünnepeinkhez és jelképeinkhez kapcsolódó eseményeket. Ismerje fel, hogy hazánkban élnek különböző kisebbségek és népcsoportok, ismerje meg hagyományait.

Alkalmazza a viselkedési és illemszabályokat. Ismerje meg a biztonságos közlekedés rá vonatkozó szabályait. Tudja, hogyan előzheti meg a baleseti helyzeteket.

Tudjon elemi ismereteket gyűjteni az égitestekről, és legyen képes egyszerű megfigyeléseket végezni a meglévő tudásának az ellenőrzésére. Legyen elemi szintű ismerete a Föld alakjáról és a Naprendszeréről.

3.7. Rendszer

Legyen képes környezetében megfigyelhető természetes és mesterséges rendszerek felismerésére, a változások elkülönítésére és leírására (pl. élőlények és környezetük, élőlények szervei, a víz szerepe a természetben).

3.8. Az élet

Legyen elképzelése az élet értelmezésére, el tudja választani az élő az élettelenről.

Tegyen szert elemi evolúciós szemléletre a születéssel, az egyedfejlődéssel kapcsolatban.

Legyen képes az élőlények főbb jellemzőit megfigyelni, elmondani, lerajzolni és néhány mondatban leírni.

Tudjon élőlényeket egyszerű csoportokba (pl. növény-állat, emlős-madár-rovar, fásszárú-lágyszárú) sorolni.

Ismerje testének felépítését, működését és az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszereket, az egészséges életmód feltételeit.

Figyelje saját testének működését, és ismerje fel az egészségestől eltérő változásokat, a betegség tüneteit.

Rendelkezzen az egészsége megőrzéséhez szükséges higiénés szokásokkal, tudja, mit kell tennie szervezete egészséges fejlődése érdekében.

Fogadja el a testi fogyatékkal élő embereket, alakuljon ki irántuk segítőkész magatartás.

Becsülje meg környezete értékeit. Ismerje a környezetét szennyező anyagokat. Lásza be, hogy a környezet állapota hatással van minden élőlény életére és az ember egészségére.

Gyakorolja azokat a tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld szeretetéhez vezetnek.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz

3. évfolyam				4. évfolyam			
	Témák	A	B	Témák	A	B	
1.	A gazdálkodás és a termelés	4	2	(A gazdálkodás és a termelés az „Országismeret” témakörben)			
2.	Élettelen természet	12	6	Élettelen természet	3	3	
3.	Információ	2	1	Információ	2	1	
4.	Tájékozódás, térképismeret	6	3	Tájékozódás	3	2	
5.	Az idő és a mozgás	2	1	A Naprendszer	5	3	
6.	Ország- és lakóhelyismeret	16	8	Országismeret	17	14	
7.	Az élet	18	9	Az élet	30	20	
	Az élő természet	9	4	Az élő természet	20	10	
	Az ember	7	3	Az ember	6	6	
	Környezetünk védelme	2	2	Környezetünk védelme	4	4	
	Új ismeretet közlő óra, séta (kirándulás)	37	19	Új ismeretet közlő óra, séta (kirándulás)	55	24	
	Összefoglalás, ellenőrzés	14	7	Összefoglalás, ellenőrzés	14	7	
	Összesen	111	56	Összesen	129	74	

A kerettanterv alkalmazása

A kerettanterv alkalmazásáról a kezdő szakasz kapcsán elmondottak a bevezető szakaszra is érvényesek.

3. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerés alapozása			Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző évfolyam hasonló tematikai egysége alapján gyakorolt tevékenységek, ismeretek.			
További különleges feltételek	Személyi: alkalmanként kísérő pedagógus, könyvtáros. Tárgyi: konkrét témakörök szerint.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A témakörökhöz kapcsolódva.	Megfigyelés, vizsgálódás, tapasztalatszerzés. Beszélgetés a természeti és technikai tárgyakról, jelenségekről. Véleményalkotás szóban.	A tanulók előzetes tudásának számbavétele a megfigyelések, vizsgálódások elvégzése előtt.	Matematika	
	Egyszerű kísérletek és megfigyelések végzése. A mindennapi életben fontos szerepet játszó mennyiségek és azok mérésének fokozatos megismerése, gyakorlása. A mérések fogyasztók általi ellenőrzése.	Tanulmányi séta, kirándulás során megfigyelések végzése.	Magyar nyelv és irodalom	
	Összefüggések keresése a vizsgálódások során, a változások nyomon követése. A változások fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel.	Könyvtárlátogatás, bevezetés a könyvtárhasználatba.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
	A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján.		Vizuális kultúra	
	Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban.		Ének-zene	
	Könyvtárlátogatás. Ismerkedés gyermek-enciklopédiákkal, térképekkel, térképvázlatokkal.		Dráma és tánc	
	Értő szövegolvasás. A tankönyv ábráinak, képeinek elemzése tanítói segítséggel. A tapasztalatok kifejezése szóban, rögzítése önállóan írásban, rajzban.		Testnevelés	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, mérés, történelmi dokumentum (forrás). Az egyes témakörök alapján.			

Tematikai egység	Élettelen természet				Óra-keret 12-6
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, mérés, tapasztalat, tapasztalatok rögzítése, halmazállapot(változások), egyszerű képek, ábrák, szövegek értelmezése.				
További különleges feltételek	személyi				
	tárgyi				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (rövid írásbeli szövegek alkotása, szövegértés, véleményalkotás); matematikai kompetencia (csoportosítás, rendszerezés); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (<i>internetes időjárás-jelentés, műholdas felvételek</i>); a hatékony, önálló tanulás (rendszerezés, önálló információszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (tájékozottság iránti igény); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, aktivitás, kreativitás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (művészeti alkotások a vízről). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (szólások gyűjtése a vízről); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (felelősségtudat: energiatakarékosság); gazdasági nevelés (takarékoság az energiával); környezettudatosságra nevelés (energiagazdálkodás, víz szerepe); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, rendszerezés, szöveges és rajzos információforrások feldolgozása); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire (tűzvédelem). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (a víz szerepe, energiafelhasználás); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése, következtetések levonása); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyagok tulajdonságai: halmazállapotok, éghetőség, mágnesesség, átlátszóság; folyamatok: halmazállapotváltozás, égés; energia- és kölcsönhatás-fogalom megalapozásának kezdete).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Az anyag.	A halmazállapotokról szerzett tapasztalatok bővítése nem kemény szilárd anyagokkal és a nagyobb viszkozitású folyadékokkal. A nagyobb viszkozitású folyadékok és a víz tulajdonságainak összehasonlítása. A víz halmazállapotai, a halmazállapot-változások megnevezése (fagyás, olvadás, párolgás, forrás). Kölcsönhatások megfigyelése, bemutatása: egyszerű kísérletekkel változások előidézése, pl. melegítéssel. A szilárd tárgyak egymásra hatásának előidézése, pl. papír és kréta vagy ceruza egymásra hatása. <i>Eltérő keménységű ceruzák nyomának összehasonlítása.</i>	Játékos kísérletek, gyakorlatok. A gyűjtőmunka eredményéből bemutató (összeállítás, kiállítás, dekoráció) készítése. Megbeszélés, pl. összefüggések keresése. Önálló szövegfeldolgozás, pl. a víz körforgása a megfigyelésekhez kapcsolódva.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra		

	Összefüggés keresése a rajzolat minősége és a ceruza keménysége között. Vizsgálódások a vízzel. A tapasztalatok rögzítése. Játékos ismerkedés egyszerű keverékekkel. Oldat készítése a szilárd, a folyékony, a légnemű anyagok és a víz egymásra hatásának megfigyelésére (<i>oldószer, oldott anyag, oldat, szén-dioxid</i>). Összefüggések keresése a változások során. Példák keresése tanítói segítséggel a víz szerepének bemutatására (a víz körforgása, a víz útja a természetben, a vizek haszna és veszélyei). Szólások, közmondások, műalkotások gyűjtése a vízről. <i>Egyszerű következtetések levonása időjárás-jelentésekből.</i>			
Az energia.	Párkölcsonhatások megfigyelésével és példák gyűjtésével tapasztalatok szerzése energiaátalakulási folyamatokról (pl. a fa elég – hő keletkezése, a benzin „elfogy” – az autó mozog, melegítés – a víz felforr, az áramot bekapcsoljuk – az izzó világít). Beszélgetés az energiaforrásokról, az energia felhasználásáról, a készletek végeességének problémájáról. Takarékos szemlélet, magatartás kialakítása, gyakorlása. Kísérletek a mágnessel (<i>vonzás és taszítás</i>). Az anyagok csoportosítása mágnesesség alapján. <i>Ismerkedés az iránytűvel.</i> A természetes és mesterséges fényforrásaink megismerése, példák gyűjtése, csoportosítása. <i>Árnyjátékok. Az anyagok csoportosítása: átlátszó, áttetsző, nem átlátszó.</i> Az anyagok csoportosítása éghetőség alapján. <i>Az égés feltételeinek megfigyelése tanítói kísérlet alapján.</i> Teendők tűz esetén, a tűzoltók értesítése. Védekezés tüzesetek ellen. <i>Tűzoltás, a tüzelőanyagok megismerése. A tűzoltókészülék használata. A tűzoltók munkájának megismerése.</i> Az időjárás elemeinek (napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék) és változásaiknak megfigyelése. A víz halmazállapotainak felismerése a csapadékfélékben. Az időjárás elemeinek összekapcsolása az évszakokkal. Takarékos energiafelhasználás.	Beszélgetés. Bemutató kísérlet. Játékos tanulói kísérletek, gyakorlatok.		
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, anyag, változás, kölcsönhatás, energia, mérés. Halmazállapot, halmazállapot-változás (fagyás, olvadás, párolgás, forrás), anyagok összetétele (oldat), égés, fényforrás.			

Tematikai egység	Információ			Óra-keret 2-1
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információszerzés eddig gyakorolt formái.			
További különleges feltételek	személyi			
	tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (a számítógép szerepe); a hatékony, önálló tanulás (önálló információszerzés, tervezés); szociális és állampolgári kompetencia (véleményalkotás, tolerancia); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (vizuális források használata, film). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (pl. a sport szerepe); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szabadidő eltöltése). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (szabadidő, szórakozás szerepe); a természettudományos megismerés (könyvtár mint információforrás); tájékozódás az élő és az élettelen természetéről.			
	Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
	A könyvtár. Szabadidő.	Könyvtárlátogatás. Ismerkedés a könyvtár használatával. Beszélgetés a szabadidő hasznos eltöltéséről, a szórakozási formákról, <i>élménybeszámoló készítése</i> (szóban vagy írásban, rajzzal vagy képpel illusztrálva).	Könyvtári foglalkozás (akár más tematikai egységhez kapcsolódva). Beszélgetés. Közös program szervezése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Testnevelés Dráma és tánc Ének-zene
Fogalmak	Tapasztalat, információforrás.			
	Könyvtár, mozi, színház, sport.			

Tematikai egység	Tájékozódás, térképismeret	Óra-keret 6-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Tájékozódás a lakóhely, az iskola környékén; egyszerű ábrák értelmezése; mágnesesség, felszíni formák.	
További különleges feltételek	személyi	
	tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vizuális információk szöveges megfogalmazása); matematikai kompetencia (térszemlélet, kicsinyítés); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (térképek az interneten); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (Magyarország); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (Magyarország földrajzi helye Európában); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tájékozottság igénye); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés (térkép mint a valóság modellje); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (Magyarország domborzata).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zők
Térképi ábrázolás.	Alaprajz készítése körülrajzolással. Egyszerű alaprajzok rajzolása kicsinyítéssel.	Megfigyelések tanulmányi séta során. Játékos tájékozódási gyakorlatok a szabadban.	Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
	Útvonalrajzok készítése az osztály, az iskola környékének alaprajza alapján.			
	A valóság térképi ábrázolásának megismerése: térképvázlat és a térkép összehasonlítása.			
	A térképjelek felismerésének gyakorlása: a felszíni formák és a vizek ábrázolása, országhatár, megyehatár jelölése.			
	Tájékozódás a világtájak szerint az iránytű segítségével: a világtájak nevének, jelölésének gyakorlása. Tájékozódás a szabadban.			
	Ismerkedés Magyarország domborzati és közigazgatási a térképével. Térképhasználat gyakorlása.			
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás; történelmi tér, helyszín.			
	Kicsinyítés, térkép, térképjelek, világtájak, iránytű.			

Tematikai egység	Az idő és a mozgás	Óra-keret 2-1
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, mérés, a tapasztalatok rögzítése, változások felismerése, a távolság és az idő mértékegységeinek használata.	
További különleges feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (összefüggés mennyiségek között, viszonyítási rendszer); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés (változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, összefüggések felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (mozgások; mennyiségek közötti összefüggések létezésének felismerése; időfogalom további alapozása)			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A helyváltoztató mozgás.	Helyváltoztató mozgások megfigyelése játékos gyakorlatok közben. A helyváltoztatás és az eltelt idő összefüggésével való ismerkedés. A forgás és a keringés bemutatása gyerekekkel. A mozgások összehasonlítása, csoportosítása egyszerű szempontok alapján (pl. gyors-lassú, egyenesen-„kanyarodva”, hely vagy helyzet változása).	Szerepjátékok. Egyszerű mérések (távolság, idő).	Matematika	
A forgás és a keringés.			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Testnevelés	
			Dráma és tánc	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, idő, mozgás.			
	Helyváltoztató mozgás, forgás, keringés.			

Tematikai egység	Országismeret, a lakóhely	Órakeret 16-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Térkép használata, térképjelek felismerése, a lakóhely felszíni formái, képek, ábrák értelmezése.	
További különleges feltételek	személyi	
	Tárgyi: terepasztal	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (felkészülés szöveg nyilvános előadására, riportkészítés); idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (kicsinyítés, távolság, térformák); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (képrögzítés); a hatékony, önálló tanulás (önálló adatgyűjtés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, kapcsolatteremtés, vélemény és bírálat elfogadása, eredmények megosztása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (lakóhelyhez, hazához tartozás); hon- és népismeret (ismerkedés hazánk földrajzi és kulturális jellemzőivel, népszokások); európai azonosságtudat-egyetememes kultúra (Magyarország fekvése, világhírű magyarok szerepe); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (értékeink tudatosítása, véleményalkotás); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (természeti értékeink védelme); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, tervezés); felkészülés a felnőttlet szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (települések, közlekedés); a természettudományos megismerés (változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, kapcsolatok felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (felszíni formák megismerése, térfogalom fejlesztése).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A lakóhely felszíne és vizei.	Képek gyűjtése a felszínformákról (alföld, hegységek, forrás, torkolat). A lakóhelyre jellemző felszínformák kiválasztása.	Kooperáció csoportok között, pl. gyűjtőmunka felosztása, majd közös eredmény létrehozása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Magyarország.	Felszínformák kialakítása terepasztalon. A felszínformák azonosítása Magyarország térképén.	Tanulmányi séta, kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom	
Településtípusok.	Megyék, megyeszékhelyek, nagyvárosok azonosítása Magyarország közigazgatási térképén. Példák gyűjtése különböző településtípusokra (tanya, falu, város).	Beszélgetés a tanulók belföldi utazási tapasztalatairól (pl. nyaralás), kapcsolódás a szabadidő, szórakozás témakörhöz.	Vizuális kultúra	
Nagyvárosok, főváros.	Tájékozódás a térképén. Magyarország fekvésének megismerése térkép segítségével. <i>Haza, nemzet és ország megkülönböztetése tanítói segítséggel.</i> Az ország, a főváros nevezetességeinek megismerése kiránduláson, sétán és film, videó, képek stb. segítségével. <i>Egy-két világhírű magyar tevékenységéről adatgyűjtés, az eredmények bemutatása.</i>	Filmek, képek megtekintése, megbeszélése. A nyilvánosan bemutatott produkciók (beszámolók, riportok, gyűjtemények stb.) közös értékelése megadott szempontok alapján.	Ének-zene	
Népszokások.	Riportkészítés a lakóhely híres embereivel. Magyar, nemzetiségi és roma népszokások gyűjtése, megismerése.	Eltérő vélemények esetén állásfoglalás, indoklás kérése.		
Közlekedés, szállítás, kereskedelem.	Ismerkedés a lakóhely közlekedésével, a kerékpáros közlekedés szabályai és veszélyei: helyes közlekedési magatartási formák bemutatása, gyakorlása.			
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, történelmi tér, helyszín. Felszínformák (alföld, hegységek, forrás, torkolat), település (tanya, falu, város), megye, megyeszékhely, főváros, ország, haza, nemzet.			

Tematikai egység	Az élet	Óra-keret 18-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Élő és élettelen megkülönböztetése, növény, állat, ember, élőlények csoportosítása, megfigyelés, változások követése, anyagok tulajdonságai.	
További különleges feltételek	Tárgyi: szemléltető modellek, képek.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (modellhasználat); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (tolerancia, segítőkészség); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (igényesség a környezet iránt). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (lakóhely problémái); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (felelősség a környezet iránt, másság elfogadása); gazdasági nevelés (szelektív hulladékgyűjtés haszna); környezettudatosságra nevelés (környezet óvása); a tanulás tanítása (tervezés); testi és lelki egészség (táplálkozás, mozgás, környezet minősége); felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (a környezet és az ember kapcsolata); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, kísérlet, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése, összefüggések keresése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (egyes növények, állatok, az ember felépítése, életjelenségei).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az élő természet.	Kapcsolatok keresése az élőlények között konkrét példákon keresztül: növény-növény, állat-állat, növény-állat kapcsolata, kapcsolatok az emberrel. Kapcsolatok keresése az élőlények és az élettelen környezetük között pl. a bab csírázásának példáján: a növények fejlődésének megfigyelése különböző életfeltételek (termőtalaj, víz, fény, levegő, hőmérséklet) között. Szemléltető anyagon, modellen a virág részeinek megfigyelése, megismerése, a virág mint a növény szaporító szerve. A házi méh testrészeinek felismerése, megnevezése és jelentősége a növények életében (megporzás). Az állatok életfeltételeinek vizsgálata konkrét példákon keresztül: akvárium halak életfeltételeinek megfigyelése. Vízben és szárazföldön élő állatok életfeltételeinek vizsgálata. <i>Példák keresése a környezet változásainak hatására az állatok életére. Az állatok évszakonként eltérő viselkedésének alátámasztása példákkal.</i> Néhány állat fejlődésének, viselkedésének megfigyelése. Néhány állat (pl. ponty, éti csiga, méh) testfelépítésének megfigyelése, és tanítói segítséggel kapcsolatba hozása életmódjukkal, környezetükkel. Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása adott szempontok alapján (emlős, madár, gerinctelen állatok).	A tanulók előzetes ismereteinek, tapasztalatainak feltárása beszélgetés során. Szemléltető modellek használata. A közvetlen környezetben megfigyelhető élőlények vizsgálata. A korábban megfigyelt állatokról szerzett tapasztalatok felidézése.	Magyar nyelv és irodalom Művészetek Biológia Földünk és környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika	
Az ember – testünk működése.	A testünk életjelenségeinek és azok változásainak megfigyelése, mérése. Légzésszám, pulzusszám, testhőmérséklet mérése. Tapasztalatok megbeszélése, az értékek összehasonlítása. Az ember mozgásának megfigyelése, a test szilárd vázával való kapcsolata. A szervezet számára szükséges táplálékok ismerete, a megfelelő táplálkozási szokások kialakítása. Oksági összefüggések keresése a betegségek és kialakulásuk feltételei között. A betegségek megelőzésének lehetőségei. Gyakori betegségek felismerése, a gyulladás elemi ismeretei. A betegápolás, beteglátogatás szabályainak megismerése,	A családi környezetből hozott ismeretek felhasználása.		

	gyakorlása. Az egészséges életkörülmények igénylése. Eltérő fejlődésű embertársaink (sajátos nevelési igényű gyermekek) elfogadása.			
Környezetünk védelme.	Lakóhelyi környezetvédelmi problémák megbeszélése. Környezetvédő viselkedés, magatartás kialakítása: tisztaság, rend megóvása, szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása. A lakóhelyet szennyező források megfigyelése.	Beszélgetés, vélemények összevetése, indoklás kérése.		
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, energia (nem definiálva), életjelenségek, környezet- és természetvédelem.			
	Szerveződési szint (még nem definiálandó), légzés, táplálkozás, mozgás, egészség, betegség, magatartás, anyagok összetétele, szennyező anyagok, szelektív hulladékgyűjtés.			

A fejlődés várható eredményei	A tanuló legyen képes a környezetében található tárgyak, anyagok, élőlények, természeti formák, jelenségek megfigyelésére, a tapasztaltak elmondására, rögzítésére írásban és rajzban. Tapasztalatai alapján legyen képes dönteni egy rövid szöveg igazságtartalmáról. Ismerjen a tankönyvön kívül más ismerethordozókat, tudja azokat csoportosan használni. Tudja a főbb jellemzőik alapján megkülönböztetni a halmazállapotokat. Használja helyesen az oldódás és olvadás szavakat. Ismerje az időjárás elemeinek nevét. Megadott szempontok alapján tudjon csoportosításokat végezni. Az iránytű segítségével állapítsa meg a fő világtájakat. Ismerje környezetének, hazánkban legjellemzőbb felszíni formáit és felszíni vizeit. Ismerje elemi szinten hazánk nagytájakait. Tudjon lakóhelyén biztonságosan közlekedni. Tudja felsorolni a növények és az állatok életéhez szükséges környezeti feltételeket. Ismerje fel és nevezze meg egy fás szárú, egy lágy szárú növény, egy emlős, egy madár, egy gerinctelen állat testrészeit. Ismerje testének működését elemi szinten. Tudjon a testén méréseket végezni. Az egészséges és a beteg állapotot tudja egymástól megkülönböztetni. Ismerje néhány konkrét példa alapján a talaj-, a víz-, a levegőszennyezés megelőzését, a szennyezés egészségkárosító hatásait.
--------------------------------------	---

4. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerés alapozása	Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A hasonló tematikai egység kapcsán előző évfolyamokon gyakorolt tevékenységek.	
További különleges feltételek	Személyi: alkalmanként kísérő pedagógus.	
	Tárgyi: a konkrét témakörök szerint.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetememes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetéről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A többi tematikai egységhez kapcsolódva.	Tapasztalatszerzés tanulmányi séta, kirándulás során. A tapasztalatok kifejezése szóban (tanulói kiselőadás) és rögzítése önállóan írásban, rajzban. Az adott tárgyról, jelenségről véleményalkotás. Kérdés felvetése az adott összefüggésről, problémáról. Beszélgetés a természeti és technikai tárgyakról, jelenségekről. Egyszerű megfigyelések és kísérletek elvégzése önállóan, pl. a környezetszennyezéssel, halmazállapot-változásokkal, égéssel kapcsolatosan. Mérések végzése, a mérőeszközök, a mértékegységek használata. Összefüggések keresése a vizsgálódások során, a változások felismerése és nyomon követése. A változások fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján. Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. Gyermekenciklopédiák használata adott témában, ismeretgyűjtés, pl. égitestekről. Önálló beszámoló a forrásanyag ismereteiből.	A tanuló előzetes tudásának számbavétele a megfigyelések, vizsgálódások elvégzése előtt.	Matematika Magyar nyelv és irodalom Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Testnevelés Ének-zene Dráma és tánc	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, mérés. Az egyes témakörökhöz kapcsolódva.			

Tematikai egység	Élettelen természet	Óra-keret 3-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, kérdésfelvetés, véleményalkotás, összehasonlítás, anyagok tulajdonságai, égés, energiafogalom előzőekben elért szinten.	
További különleges feltételek	Tárgyi: vizsgált anyagok (pl. közetek).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vita, érvelés) természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (kritikai gondolkodás); szociális és állampolgári kompetencia (érvelés, érvek meghallgatása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (állásfoglalás kialakítása, védelme); gazdasági nevelés (takarékoság, üzemanyagok ára); környezettudatosságra nevelés (véges nyersanyagkészletek); a tanulás tanítása (közös vonások kiemelése – lényegkiemelés); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (közlekedés, nyersanyagok, energiahordozók felhasználása); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok, kölcsönhatások felismertetése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyagok tulajdonságai, energiafogalom további alapozása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Energiahordozók és nyersanyagok.	A természeti környezet anyagainak felismerése, megkülönböztetése. A természetben előforduló kövek (kőzetek) felszínének megfigyelése tapintással, szabad szemmel és nagyítóval. A közlekedési eszközeink működését biztosító, energiát adó anyagok megnevezése, megkülönböztetése saját elképzelések alapján. Beszélgetés az egyes energiát adó anyagok készleteinek végességéről.	Beszélgetések a tanulók háttérismereteinek figyelembe vételével. Vélemények, indoklások elvárása, <i>ütköztetése játékos formában, pl. „szakértői” csoportok között.</i>	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, anyag, energia, változás, környezet- és természetvédelem. Anyagok tulajdonságai, halmazállapot, égés.			

Tematikai egység	Információ	Óra-keret 2-1
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információszerzés eddig gyakorolt formái.	
További különleges feltételek	személyi Tárgyi: számítástechnika-terem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (ismerkedés az internettel); a hatékony, önálló tanulás (lényegkiemelés); szociális és állampolgári kompetencia (tájékozódás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (véleményalkotás); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló ismeretszerzés, tervezés); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (hírközlési eszközök); a természettudományos megismerés (tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, lényegkiemelés); tájékozódás az élő és az élettelen természetről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Rádió, televízió, internet, újságok. Múzeumok.	Az ismeretszerzés egyéb forrásainak (rádió, televízió, internet, újságok) megismerése, használata. Lényegkiemelés a híryanagyokból, információhalmazokból. Célzott ismeretszerzés. Múzeumlátogatás.	Törekvés a tanulók egyre nagyobb fokú önállóságára. Célzott ismeretszerzés a többi tematikai egység tartalmai kapcsán.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Információforrás, tapasztalat. Rádió, televízió, internet, újság, múzeum.			

Tematikai egység	Tájékozódás			Óra-keret 3-2
Előzetes ismeret, tevékenység	Térkép, térképjelek, égtájak; tájékozódás.			
További különleges feltételek	Tárgyi: földgömb.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (irányok kifejezése égtájakkal); matematikai kompetencia (kicsinyítés, modell, térszemlélet); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (internetes térképek, műholdas felvételek); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés térképről); szociális és állampolgári kompetencia (tájékozódás hazánkról); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (Magyarország jellemzői); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (Magyarország helye); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (különböző térképek); a természettudományos megismerés (tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, modellhasználat – földgömb); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (felszíni formák, Föld).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
A térkép. <i>A földgömb.</i>	A tanult térképjelek felismerésének gyakorlása. Tájékozódás Magyarország domborzati és közigazgatási térképén, a lakóhely térképén. Tájékozódás a földgömbön (Egyenlítő, Északi-sark, Déli-sark).	Csoportos és önálló térképhasználat játékos feladatok megoldásában. Verseny.	Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, történelmi tér, helyszín. Térkép. földgömb. Egyenlítő. Északi-sark. Déli-sark.			

Tematikai egység	A Naprendszer			Óra-keret 5-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Tájékozódás, távolság, idő és mértékegységei, becslés, Föld, forgás, keringés, évszakok, napszakok, vizuális ábrák értelmezése.			
További különleges feltételek	személyi tárgyi			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (számítógépes szimulációk az égitestek mozgásáról); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (évszakok jelentősége, a Föld helye a Naprendszerben); a természettudományos megismerés (érzékelhető tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, ok-okozati kapcsolatok felismertetése, modellhasználat, elképzelések ellenőrzése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (tér- és időfogalom fejlesztése, tájékozódás, Naprendszer, égitestek és jellemzőik).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
A Naprendszer.	A világmindenségről alkotott tanulói elképzelések megbeszélése. Elemi ismeretek gyűjtése az égitestekről. <i>Az égitestek csoportosítása. Egyszerű megfigyelések végzése a meglévő tudás ellenőrzése érdekében.</i> A Föld mozgásainak modellezése, a forgás és a keringés következményeinek megismerése elemi szinten: a napszakok és az évszakok változásának bemutatása. <i>A Hold felszínének és fényváltozásainak megfigyelése szabad szemmel és távcsővel. A fényváltozások lerajzolása.</i>	A tanulói elképzelések feltárása, megbeszélése. A mindennapi szemlélet és a tudomány álláspontjának ütköztetése: miért gondolták régen, hogy a Föld lapos? A szemléltetés különböző módjai (modell, szemléltető film).	Matematik a Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészete k	
A Föld és mozgásai.				
<i>A Hold és jellemzői.</i>				
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, változás, idő, mozgás, rendszer. Nap, bolygó, hold, keringés, forgás.			

Tematikai egység	Országismeret			Óra-keret 17-14
Előzetes ismeret, tevékenység	Tájékozódás Magyarország térképén, rendszerezés, települések, felszíni formák.			
További különleges feltételek	személyi tárgyi			

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (digitális képrögzítés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, kreativitás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (a természet szépségének felismerése, tudatosítása).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (a hazához tartozás); hon- és népismeret (hazánk megismerése); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tájékozottság hazánkról); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (természeti értékek óvása); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, önállóság, tervezés); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (természeti értékek); a természettudományos megismerés (tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, rendszerezés); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (felszíni formák, tájékozódás a térben).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Magyarország tájai.	Magyarország tájainak felismerése képek és leírások alapján. Magyarország természeti tájait, városait, nevezetességeit bemutató képek, képeslapok gyűjtése, rendszerezése tájak szerint. Az ország természeti értékeinek, nevezetességeinek elemi szintű megismerése (az Alföld, a Kisalföld, a Dunántúl, az Északi-középhegység, legnagyobb tavunk, a Balaton). A hazai táj szépségeinek, értékeinek megismerése.	A gyűjtőmunka eredményének bemutatása, közös értékelése. Kooperáció a csoportok között. Tanulmányi séta, kirándulás során a felszíni formák megfigyelése, azonosítása, konkrét (természeti, kulturális, történelmi) nevezetességek megismerése. Élménybeszámoló készítése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene	
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, történelmi tér, helyszín. Magyarország tájegységei.			

Tematikai egység	Az élet	Óra- keret 30-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Élőlények főbb csoportjainak megkülönböztetése, életjelenségek, oldatok, keverékek, összehasonlítás, rendszerezés.	
További különleges feltételek	személyi tárgyi	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (csoportosítás, halmazok); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (társas kapcsolatok, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (helyes életmód); hon- és népismeret (Magyarország jellemző haszonnövényei, -állatai); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (környezetvédelem); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása, tervezés, rendszerezés); testi és lelki egészség (helyes életmód, táplálkozás); felkészülés a felnőttléti szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről (emberi kapcsolatok, életmód); a természettudományos megismerés (tulajdonságok megfigyelése, változások megfigyelése, tapasztalatszerzés, tapasztalatok rögzítése, összefüggések felismerése); tájékozódás az élő és az élettelen természetről (növényfélék, egyes állatfajták és jellemzőik, életmód és környezet kapcsolata).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az élő természet.	A leggyakoribb gyümölcsfélék, zöldségfélék, szántóföldi növények megfigyelése és megkülönböztetése. Hasonlóságok és különbségek keresése a növények testfelépítése, élete, környezeti igénye és termesztése között néhány növény példája alapján (pl. szilvafa és rokonai, almafa, szőlő; paprika, paradicsom, fejes káposzta, sárgarépa, petrezselyem, vöröshagyma; búza, kukorica, burgonya, cukorrépa). Szemléltető anyagok vizsgálata. Megfigyelt tulajdonságok alapján a növények jellemzése szóban vagy írásban. <i>A termesztett növények kártevőinek felismerése és kártételük megnevezése (néhány rovar- és gombakártevő).</i> A haszonnövények táplálkozásban betöltött szerepének megismerése. Az állatok testfelépítésének, életének megfigyelése képeken, modelleken, táblókon. Megfigyelt tulajdonságok alapján az állatok jellemzése szóban vagy írásban (háziállatok: sertés, szarvasmarha, házi tyúk, házi kacsa; néhány ház körül élő állat). Az állatvédelmi szabályok fontossága, tudatosítása. A megismert növények és állatok csoportokba sorolása jellemző jellegek alapján (pl. fás szárú-lágyszárú, évelő-egynyári, madár- emlős, háziállat-vadonélő állatok, gyümölcsök-zöldségfélék).	Megfigyelések végzése tanulmányi séta, kirándulás során. Önálló, páros vagy csoportos forrásfeldolgozás (képek, ábrák, szövegek). Kooperáció különböző formái a csoportok között.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés	
Az ember.	A bőrünk gondozása, ápolása fontosságának belátása – a bőr mint testünk védelmi vonala. A bőrünk felépítése és egészségének védelme. A helyes és helytelen öltözködés jellemzőinek csoportosítása. A fejlődő szervezet számára helyes életmód megismerése. A szervezetet károsító szokásoktól való tartózkodás mint magatartási forma kialakítása. A mozgás fontosságának bemutatása. Helyes és az egészséget károsító szokások megkülönböztetése (dohányzás, szeszital-fogyasztás, kábítószerhasználat). Az ember mint társas lény. A barátság.	Dramatikus játékok. Beszélgetés az emberek kapcsolatairól. Irodalmi példák kerestetése.		

Környezetünk védelme.	Helyi környezetvédelmi problémával való foglalkozás. A talaj, a vizek és a levegő leggyakoribb szennyező anyagainak megismerése. A környezetszennyezéssel kapcsolatos vizsgálódások, megfigyelések végzése. A környezetünkben (patak, folyóvíz) vett vízminta egyszerű vizsgálata. <i>A levegő portartalmának vizsgálata.</i> A talaj-, a víz-, a levegőszennyezés megelőzési lehetőségeinek megismerése. Összefüggések felismerése: a szennyezés egészségkárosító hatása; <i>jelenlegi tevékenységünk és a jövőbeli környezeti hatások közti összefüggések.</i>	Csoportmunka, eredmények megosztása.		
Fogalmak	Megfigyelés, tapasztalat, anyag, változás, energia, életjelenségek, szerveződési szint, környezet- és természetvédelem. Gyümölcsfélék, zöldségfélék, szántóföldi növények, haszonállat, vadon élő állat, egészség, szennyező anyag.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló legyen képes a környezetében előforduló tárgyak, élőlények, természeti formák, jelenségek önálló megfigyelésére, a tapasztaltak elmondására, rögzítésére írásban és rajzban. Ismerjen a tankönyvön kívül más ismerethordozókat, és azokból tudjon új ismeretekhez jutni. Tudjon önállóan méréseket végezni, használja helyesen a megtanult mértékegységeket. Megadott szempontok alapján tudjon csoportosításokat, rendszerezéseket végezni. Tudja a világtájakat meghatározni. Legyen képes a leggyakoribb térképlelek alapján, elemi szinten térképet használni. Ismerje környezetének, hazánkban legjellemzőbb felszíni formáit és felszíni vizeit. Ismerje elemi szinten hazánk nagytájakait, környezeti értékeit, és az ott élő emberek életét. Tudjon lakóhelyén biztonságosan közlekedni. Tudja felsorolni a növények és az állatok életéhez szükséges környezeti feltételeket. Ismerje fel és nevezze meg egy fás szárú, egy lágyszárú növény részeit, egy emlős, egy madár testrészeit. Ismerje fel a házban és a ház körül élő leggyakoribb állatokat, háziállatokat. Tudja megkülönböztetni a leggyakoribb gyümölcsfajtákat, zöldség- és szántóföldi növényeinket. Ismerje testének működését elemi szinten. Tudjon a testen méréseket végezni. Ismerje a talaj-, a víz-, a levegőszennyezés megelőzését, a szennyezés egészségkárosító hatásait.
--------------------------	--

MŰVÉSZETEK

Célok és feladatok

A **művészetek** műveltségi terület alapja a nemzeti és az egyetemes emberi kultúra, valamint mindennapi életünk, tervezett-alakított környezetünk és a természet esztétikai jelentésekkel is bíró tartománya. E tág kultúraértelmezésből következően sokféle lehetőség adódik a tanulók sajátos megismerési módjainak, tevékenységeinek érvényesüléséhez.

E területek közös jellemzője **értékközvetítő és értékörző** mivoltuk, továbbá az, hogy **aktív befogadásra** és **alkotásra** is készítetnek. A művészetek műveltségterület tehát egyaránt fejleszti az alkotás és a létrehozás tevékenységeihez kapcsolódó, valamint a megismerés, a befogadás tevékenységhez kapcsolódó kompetenciákat, oly módon, hogy **a találkozás a művészettel a gyermek számára természetes élmény legyen, és a mindennapi élet tevékenységeibe szervesen illeszkedjen.**

A művészetek műveltségi részterületei az **éneke-zene, a dráma és tánc, a vizuális kultúra, a mozgóképkultúra és médiaismeret.** Mindezek – mai művészetfelfogásunk szerint – **önálló művészeti ágazatok.** Bár számos rokon vonással rendelkeznek, kialakulásuk, kifejezőmódjuk és az adott korban betöltött szerepük szempontjából igen különbözőek.

A nevelésben betöltött szerepükkel **egymás hatását** viszont **erősítik,** mivel mindegyik célja, hogy a művészetekről mint az alkotás, a megismerés, a **kommunikáció összetett formáiról** olyan **élményszerű tapasztalatokat,** ismereteket nyújtson, amelyek nagyban hozzájárulnak a **legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához.**

Több műveltségi részterületnek is célja – a sajátos kifejezési eszközeivel kapcsolatos ismeretszerzés és képességfejlesztés mellett – **a kultúra köznapi jelenségeinek kritikai feldolgozása,** a legfontosabb kommunikációs módok tanulmányozása. Ily módon az órai tevékenységek referálnak konkrét művészi alkotásokra is, továbbá a mindennapi élethez kapcsolódó megnyilvánulásokra is.

A különböző művészeti területekkel összefüggő gyakorlati tevékenységek, kreatív feladatok által az ismeretek élményszerűvé válnak. A feladatok segítik az észlelés érzékenységének fejlesztése révén a mélyebb megismerést, amely segíti a kifejezés árnyaltságát, és végeredményben, nagyban hozzájárul a kreativitás fejlesztéséhez. **Céljuk tehát elsősorban a képességek fejlesztése, a szellemi, lelki források gyarapítása, az esztétikai fogékonyság, a fantázia, az érzékenység fokozása.** Ennek szükségszerű eredménye, hogy a művészet minden területe **felhívja a figyelmet a környezetvédelem szerepének a fontosságára.** Másrészt egy **egészséges minőségérzék** kifejlesztésével hozzájárul a természeti környezetet felhasználó ember által alakított **fogyasztói társadalom minden következményének megfelelő értelmezéséhez, akár annak fogyasztóvédelmi vonatkozásaira is.**

A **művészetek tanítása mással nem helyettesíthető** módon járul hozzá a nemzeti és az európai azonosságtudat kialakításához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismertetéséhez, közös élményanyaggal szolgálva az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti örökség és a belőle kibontakozó kortárs művészetek megismertetésével a művészeti nevelés segítséget nyújt a fiataloknak, hogy saját koruk kultúrájában jobban eligazodjanak, felismerjék és becsüeljék a ma születő értékeket is. A **nemzeti és az európai kultúra mellett a más kultúrák értékeivel** való megismerkedés fokozza **nyitottságukat,** felkelti és fejleszti az új iránti kíváncsiságukat, **toleranciájukat.**

A terület **különösen alkalmas a sajátos nevelési igényű tanulók foglalkoztatására és felzárkóztatására,** így a művészeti tárgyak **inkluzív pedagógiai vonatkozásai vitathatatlanok.** Másrészt jól ismert a művészeti tevékenységek igen eredményes terápiás lehetősége is, így nagyban hozzájárul a testi és lelki egészség megőrzéséhez is, így módon az egészségnevelés része.

A művészeti nevelés hatékonyságát természetesen fokozza, ha **a művészetek más műveltségi területekkel összefonódva jelennek meg** az iskolai gyakorlatban.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Dráma és tánc	1	0,5	1	0,5	1	0,5	1	0,5
Ének-zene	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1
Vizuális kultúra	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1
Heti összes óraszám	4	2,5	4	2,5	4	2,5	4	2,5
Évi összes óraszám	148	92,5	148	92,5	148	92,5	148	92,5

A kerettanterv használata

A művészeti tárgyak kerettantervi szemlélete megegyezik abban, hogy a tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. Például feltételezhetően az ének-zene tanórán jelen van adott témához kapcsolódó zenehallgatás, továbbá éneklés (interpretáció) és ezen keresztül bizonyos zeneelméleti ismeretek (zenei hallás és kottaismeret) bemutatása, megtanítása is. Míg például a vizuális kultúra tantárgy egy tanórán belül egy konkrét rajzi feladattal segítheti a közvetlen tapasztalat útján szerzett megfigyelő képességet, de fejlesztheti az alkotó és problémamegoldó képességet is, továbbá ösztönözheti az önértékelést is.

A tanulók értékelése

A bevezetésben részletezett értékelési céloktól és típusoktól függ, hogy milyen alapelvek alapján értékelünk. A művészeti területeken különösen nagy hangsúlyt kap a formáló, motiváló (formatív) értékelés, hisz ennek segítségével biztosítható az alkotás örömeinek megőrzése, továbbá a saját teljesítményekhez viszonyított egyéni továbblépés feltételei. Ennek érdekében, és különösen az adott terület szubjektivitását gyakran túlhangsúlyozó nézőpontok ellensúlyozására igen fontos, hogy a szaktanár törekedjen a tárgyszerű értékelésre. A viszonylagos tárgyszerűség feltétele, hogy az adott munkát (teljesítményt) jól meghatározott szempontok szerint kell megvizsgálni, a teljesítmény erősségeit és gyengeségeit meg kell nevezni, valamint az utóbbiak javításához szükséges teendőket ismertetni kell.

A fentiekből következik, hogy a művészetek esetében különösen fontos értékelési mód a szóbeli értékelés, azaz kiváltképp az alkotó munka esetében folyamatos egyéni korrekció szükséges, az eltérő egyéni képességek és készségek figyelembevételével. Kizárólag a megfelelő értékelési eljárások gyakorlásával lehet sikeres az adott műveltségterület szempontjából oly fontos képességfejlesztő stratégia.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Az ötödik–hatodik évfolyamon a művészeti tantárgyakhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, illetve konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó, szakirányú tanítói végzettség szükséges. Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat–tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket.

A hetedik–nyolcadik évfolyamon a dráma és tánc, ének-zene, vizuális kultúra, mozgókép-kultúra és médiaismeret tantárgynak megfelelő képesítést nyújtó tanári végzettség szükséges.

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel); szaktantermek; iskolai könyvtár (lehetőség szerint), megfelelően a 11/1994. MKM rendeletnek.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A művészeti nevelés nem minden esetben feltételezi a tankönyvek használatát, mert a képességfejlesztésen alapuló művészeti neveléshez nem feltétlenül szükséges a hagyományos tankönyvi forma.

Tankönyvválasztás esetén a tankönyv segítse az egységes alapokra épülő differenciálást, amennyiben lehetővé teszi, hogy a tanulók adottságaikkal, saját fejlődési ütemükkel összhangban tanulhassanak.

A tankönyv elsősorban keret, sokkal inkább egy kiindulópont legyen, a benne szereplő ismeretanyag más csoportosításban is feldolgozható, más irányokba továbbfejleszthető, pedagógiai céljai más feladatokon keresztül is megvalósíthatóak legyenek.

A tankönyvek kiváltképp az alsóbb évfolyamokon inspiráló képeket, feladatokat, játékokat tartalmazzanak. A feldolgozást segítő képek, feladatok, játékok akkor segítik leginkább a fejlesztést, ha az életkori sajátosságoknak megfelelnek. A képeket kiegészítő szöveges részek fontos jellemzője, a jól tagolt, érthető megfogalmazás. A tankönyvben szereplő esetleges ismeret jellegű tudáselemek (pl. művek címe, alkotók, évszámok) ne uralják a tananyagot. A tankönyv inkább biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységre, és ösztönözzön az önálló tanulói ismeretszerzésre, így szolgálva a helyi tantervben foglalt sajátos feladatok teljesítését. A művészeti tankönyvek

gyakran tematikai egységekbe (pl. család, állatok, város) sorolt felépítése segítheti a szaktanárt abban, hogy a kerettantervi fejlesztési célok köré csoportosított tevékenységeket konkrét tanórába rendezze.

A személyiségfejlesztés és a legkülönbözőbb képességek fejlesztése más-más ismeretanyagon, tevékenységen keresztül egy komplex művészeti program keretében valósítható meg leginkább. Ez szemléletváltást feltételez, amelyhez a tankönyv segítséget nyújthat, hangsúlyozni kell azonban, hogy a hatékony tanári tevékenységet semmilyen tankönyv nem helyettesítheti, mert az iskolában – kiváltképp a művészetek tanításával – nem egyszerűen ismeretek átadása folyik.

Dráma és tánc 1–4. évfolyam

Célok és feladatok

- Nyugodt, derűs, biztonságot adó csoportlétkör megteremtése.
- Játékbátorság kialakítása.
- Fölösleges gátlások, szorongások oldása.
- Örömkeresés az együttes munkában, megfelelő szerepek megtalálása a közös játékokban.
- Egymásra figyelés fejlesztése, a közös munka során az együttműködés képességének fejlesztése.
- Közlélekenység, játékoság megőrzése az új elvárások között is.
- Biztonságos eligazodás az általuk megélt élethelyzetekben.
- Önmaguk folyamatos megismerése, és a környezetük nyitott, kíváncsi megismerése.
- Önálló vélemény megfogalmazása, részvétel alapszintű elemző beszélgetésekben.
- Tudatos figyelem a környezetre.

Fejlesztési követelmények

- A tanulók ismerjék fel és különböztessék meg a különféle érzékszervek által nyújtott információkat!
- Érzékeljék a teret!
- Vegyenek részt egyszerűbb páros és csoportos játékokban és azok megbeszélésében!
- Ismerjék a közösségi viselkedés legáltalánosabb szabályait, és viselkedésük legyen adekvát a különböző kommunikációs helyzetekben!
- Legyenek képesek tudatos eszközhasználatra!
- Ismerjék meg a befogadás élményét a látott színházi előadások és/vagy népszokások kapcsán!

Fejlesztési feladatok

1. A megjelenítéshez, csoportos játékhoz szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.
2. Rögtönzési képességek fejlesztése (improvizáció a megismert technikák alkalmazásával).
3. Problémamegoldó, ismeretszerzési, tanulási képességek.
4. Megismerő-, befogadóképességek (színházi előadások megtekintése és véleményezése).

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 0,5 óra/hét (18 óra)
A megjelenítéshez, a játékhoz szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése.	folyamatos	folyamatos
Kreativitás és kooperativitás képességének fejlesztése.	folyamatos	folyamatos
Tanulási és kifejezési képesség fejlesztése.	folyamatos	folyamatos
Színházi előadás, néphagyomány.	folyamatos	folyamatos

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai lényegében megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokban belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan, ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

A dráma és tánc kerettanterv A és B változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a Nat dráma és tánc műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusztevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre.

1–2. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	A megjelenítéshez, a játékhoz szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése		Óra-keret folyamatos	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Különböző érzékszervi érzékelés megkülönböztetése; a közösségi viselkedés legalapvetőbb szabályainak ismerete; együttműködés képessége a feladatmegoldás során; tiszta, artikulált beszéd.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés egyszerű formáinak gyakorlása).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Csináld! (koncentrációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Kint-bent Kezds-befejezés)	Az együtt játszás örömeinek megélése. A játékbátorság kialakítása, a csoport előtti megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása. Színek, hangok formák, anyagok élményszerű megtapasztalása, felismerése, jellemzése csoportosítása megadott szempontok szerint. Megadott tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása. Érzékelést fejlesztő gyakorlatok. Egyensúly-, ritmus-, és térérzékelés: ritmusérzék fejlesztése játékkal. A térköz fogalma, mérése és tartása. Térbeli tájékozódás, mozgás téralakzatokban. Memóriagyakorlatok: vizuális, akusztikus, térbeli, motorikus, érzelmi memória fejlesztése.	Beszélgetés. Csoportos vagy páros játék (kiszámoló, adogató, körjáték, érzékelő, memória). Gyakorlatok (ritmus-, érzékelő, memória-, térköztartás, egyensúly-).	Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés	

Mozdulj! (mozgásos gyakorlatok) (ajánlott téma: Kint-bent) Kezdés-befejezés)	Testrészek mozgása együtt és külön, a testrészek mozgáslehetőségeinek felismerésével. Mozgás és mozdulatlanlanság megkülönböztetése. Mozgás ritmusra, zenére, szövegre. Látható, hallható, érzékelhető ritmus azonosítása. Járás, futás variációkkal. Egyszerű mozgások és tartáshelyzetek utánzása, tükrözése (pl. állatmozgások utánzása az ember mozgáslehetőségeivel).	Játék (mozgásos játékok, tükörjátékok). Gyakorlatok (járás- és futásgyakorlatok variációkkal).	Vizuális kultúra Ének-zene Testnevelés	
Mondd el! (kommunikációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Kint-bent) Kezdés-befejezés)	A beszédre készítés gyakorlása játékkal. <i>Memória- és koncentrációfejlesztő gyakorlatok, mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő gyakorlatok játékkal.</i> <i>Légyőgyakorlatok, beszédgimnasztikai gyakorlatok végzése.</i> Szöveges hanggyakorlatok végzése (pl. állathangok utánzása). Ritmikus szövegmondás (pl. versmondás ritmikus mozgással). Nyitó- és záróformák gyűjtése és használata népmesékből, állatmesékből. Népi gyermekjátékok gyűjtése és kipróbálása.	Beszélgetés. Egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka. Játék (memória, koncentrációs, kommunikációs, mozgásos, népi gyermekjátékok). Gyakorlatok (légyő-, beszédgimnasztikai, szöveges hanggyakorlatok).	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Testnevelés	
Fogalmak	<i>Anyagok, színek, formák, hangok; tapintás, hallás, szaglás, látás, ízlelés; sor, kör, irányok, ékalak, vonal, térköz; mozgás, mozdulatlanlanság, testrészek; testrészek mozgása együtt és külön; járás, futás, térdelés, hasalás, gurulás; versengő játékok, ügyességi játékok szabályjátékok; fantázia, utánzás.</i>			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kreativitás és kooperativitás képességének fejlesztése		Óra-keret folyamatos	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Különböző érzékszervi érzékelés megkülönböztetése; a közösségi viselkedés legalapvetőbb szabályainak ismerete; együttműködés képessége a feladatmegoldás során; tiszta, artikulált beszéd.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés egyszerű formáinak gyakorlása).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Idézd fel! (fantázia- és konstrukciós játékok) (ajánlott téma: Népmesék, állatmesék)	Fantáziajátékok létező vagy képzeletbeli lények megjelenítésével. Utánzó játékok.	Játék (fantázia, utánzó).	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra	

Játsszunk együtt! (kooperációs gyakorlatok)	Csoportos, kiscsoportos és egyéni megnyilvánulások elkülönítése. Kötött mozgású játékok gyakorlása (pl. Elvesztettem zsebkendőmet, Bújj, bújj, zöld ág). Csoportszervezési játékok gyakorlása. Kapcsolatépítő és kapcsolattartó játékok gyakorlása. <i>Csoportos improvizációs játékok gyakorlása tanári irányítással.</i> <i>Gyermekjátékok lépésmotívumainak szabad variálása.</i> <i>Szituációs gyermekjátékok gyakorlása (pl.: Gyertek haza ludaim, Adj, király, katonát!).</i>	Beszélgetés. Csoportos vagy kiscsoportos játék (kötött mozgással, csoportszervezési, kapcsolatteremtő, szituációs).		
Ismerd meg! (a kreativitás gyakorlatai, tárgy- és eszközhasználat) (ajánlott téma: Varázslatok Népmesék, állatmesék)	Kreatív játékok tárgyakkal (pl. tárgyak nem rendeltetésszerű használata). Mindennapi tárgyak gyűjtése, használata bábként. <i>Bábkészítés.</i> <i>Papírmaszkok készítése (pl. egy mimikára).</i>	Beszélgetés. Feladatmegoldás (bábkészítés). Egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Fogalmak	<i>Báb: újra rajzolt báb, újbáb, síkbáb, pálcikabáb; maszk, szerep, szereplő; kint – bent; a szerkezet elemei: eleje, közepe, vége; fő cselekményszál, mellékszál; főszereplő, mellékszereplő.</i>			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Tanulási és kifejezési képesség fejlesztése		Óra-keret folyamatos	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Különböző érzékszervi érzékelés megkülönböztetése; a közösségi viselkedés legalapvetőbb szabályainak ismerete; együttműködés képessége a feladatmegoldás során; tiszta, artikulált beszéd.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés egyszerű formáinak gyakorlása).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hogyan? (kifejezési formák megismerése)	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása. A beszéd, az ének és a mozgás összekapcsolása játékhelyzetben és/vagy ritmikus formában. A szerepbe lépés élményének megélése, elkülönítése.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka. Játék (szerep, szituációs).	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra	

Hol? (a tér használata) (ajánlott téma: Kint-bent Kezdet-befejezés)	<i>A kezdet és a vég felismertetése térbeli struktúrákban.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés.		
Milyen elemekből? (időkezelés és drámaszerkezet) (ajánlott téma: Varázslatok Népmesék, állatmesék)	A kezdet és a vég felismertetése időbeli struktúrákban. A főhős és a szereplők megkülönböztetése. <i>Ismert mesék szereprendszerének megismerése és ezek leszűkítése.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés.		
Miért érzem ezt? (a hatás elemzése)	Adott feladatsituációk közben jelentkező érzelmek megbeszélése.	Beszélgetés.		
Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében	Lehetséges feldolgozási módok: <i>Szerepjáték tárgyakkal (a tárgyak megváltoztatása nélkül).</i> Játék megváltoztatott, átalakított tárgyakkal. Történetek tárgyakkal. Történetek hangokkal. <i>Csoportos improvizációs játékok tanári irányítással zajló játékokban.</i> Szituációteremtés: csoportos és egyéni mozgások ütköztetése. A csoportos együtt mozgások hatása. Lépésmotívumok összefűzése. A tudatosítás lehetséges formái: Egyszerű magatartásformák, viselkedések elemzése a csoportos improvizációk kapcsán. Mozgások jelentésének elemzése.	Projekt módszer: Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni vagy csoportos játék (szituációs). Improvizációs gyakorlatok. Vita.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra	
Fogalmak	Egy- és kétlépéses csárdás: sarokemelgetés, dobbantás, dobogó lépések, szökdelés; nézőtér, színpad, közönség, szereplők, szerepek, díszlet, jelmez; siker.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Színházi előadás, néphagyomány	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Különböző érzékszervi érzékelés megkülönböztetése; a közösségi viselkedés legalapvetőbb szabályainak ismerete; együttműködés képessége a feladatmegoldás során; tiszta, artikulált beszéd.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés egyszerű formáinak gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A megismerő- és befogadóképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Színházi előadások	Gyermekszínházi előadás megtekintése. Beszélgetés a látottakról.	Színházi előadás megtekintése. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Hagyományok és kultúrák (ajánlott téma: Népmesék Ünnepek)	Versek, mesék befogadását, elmondását segítő játékok és gyakorlatok. Néphagyomány gyermekjátékainak, szokásainak megismerése.	Beszélgetés. Éneklés. Szemléltetés. Játék (pl. kiolvasó, párválasztó).		
Fogalmak	Néző, színész, népszokás, népi játékok: altatók, ringatók, kiolvasók, párválasztók, fogyógyarapodó, kapuzós gyerekjátékok; népköltés: népmesék, mondókák, gyermekmondókák, bölcsődalok, évszakokkal kapcsolatos mondókák, találós kérdések.			
A fejlődés várható eredményei 2. évfolyam végén	Részvétel a közös játékokban, a beszélgetésekben. Néhány vers, mondóka, énekes játék ismerete. Részvétel egyszerű mozgásos játékokban.			

3–4. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	A megjelenítéshez és játékhoz szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő közösségi viselkedés; fokozott egymásra figyelés a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása; rövid szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. gazdag nyelvi kifejezőképesség gyakorlása); a hatékony, önálló tanulás (pl. választás a feladatok között); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (pl. változatos önkifejezési formák gyakorlása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. aktív részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés (pl. játék közben az egyén és a környezet kapcsolatának megfigyelése); a tanulás tanítása (pl. önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Figyeld meg! (koncentrációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Természet)	Csoportos mozgásos, hang-, idő- és térérzékelő gyakorlatok. Összetett, több érzékterületre épülő gyakorlatok. <i>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok.</i> <i>Hangutánzás (pl. természet, állatok, karakterek).</i> Önmagunk megfigyelése.	Beszélgetés Egyéni vagy csoportos játék (kiszámoló, adogató, körjáték). Gyakorlatok (ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok).	Ének-zene Testnevelés	
Mozogj természetesen! (mozgásos gyakorlatok) (ajánlott téma: Van-nincs Ugyanaz másképpen...)	Testhelyzetet, mozgást megfigyelő és utánzó játékok. Térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok egyszerű mozgástechnikai, illetve alapfokú tánctechnikai elemek felhasználásával. A különböző testrészek mozgásának funkcionális/díszítő jellegű összehangolása – mozgáskoordináció. Mozgás, mozdulat elemzése és utánzása képről, fényképről.	Játék (mozgásos).		
Fogalmazd meg! (kommunikációs gyakorlatok)	A verbális emlékezet erősítése. Megfelelő beszédlégzés kialakítása. A szóhasználat, kiejtés, metakommunikáció és a tartalom összehangolása. Az üzenet tartalmának és érzelmi töltésének egyidejű megértése.	Beszélgetés. Vita. Gyakorlatok (légző).	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
Fogalmak	Ritmus: belső ritmus; ritmushangszerek, ritmikai többszólamúság; körmozgások, nyitódó és csukódó körök, sormozgások, fésű; lengető lépések, ugrások két lábon, egy lábon; a párlakotás módjai; fogásmódok (kéz-, váll-, derék- stb.).			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kreativitás és kooperativitás képességének fejlesztése	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő közösségi viselkedés; fokozott egymásra figyelem a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása; rövid szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. gazdag nyelvi kifejezőképesség gyakorlása); a hatékony, önálló tanulás (pl. választás a feladatok között); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (pl. változatos önkifejezési formák gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. aktív részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés (pl. játék közben az egyén és a környezet kapcsolatának megfigyelése); a tanulás tanítása (pl. önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Képzeld el! (fantázia- és konstrukciós játékok) (ajánlott téma: Ugyanaz másképpen Természet)	Fantáziajátékok elképzelt tárgyakkal, elképzelt személyekkel, elképzelt helyzetekben. <i>Képek leírása, leírás alapján kép készítése.</i>	Játék (fantázia).	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
Működünk együtt! (kooperációs gyakorlatok)	Csoportalakítás és csoportépítés játéka. Társválasztó és társ kijelölő játékok. Csoportos improvizációs játékok. Rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése.	Beszélgetés. Csoportos és kiscsoportos játék (csoportszervezési, társválasztó, improvizációs).		
Fogd meg, vedd fel! (a kreativitás gyakorlatai, tárgy- és eszközhasználat) (ajánlott téma: Ugyanaz másképpen Természet)	Állás és járás egyszerű kellékekkel és jelmezekben (pl. palástban, koronával, körgallérban). <i>Színpadi eszközök tartása (pl. alabárd, párna, tálca).</i> <i>Dramatizált történet játszása közösen készített bábokkal.</i>	Játék (tárgyakkal, bábbal).		
Fogalmak	Metakommunikációs eszközök: tér, megjelenés, testtartás, gesztusok, mimika, tekintet.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Tanulási és kifejezési képesség fejlesztése	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő közösségi viselkedés; fokozott egymásra figyelem a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása; rövid szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. gazdag nyelvi kifejezőképesség gyakorlása); a hatékony, önálló tanulás (pl. választás a feladatok között); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (pl. változatos önkifejezési formák gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. aktív részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés (pl. játék közben az egyén és a környezet kapcsolatának megfigyelése); a tanulás tanítása (pl. önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hogyan? (kifejezési formák megismerése)	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása. A mozgás és a tánc határai: a tánc funkcionális és jelentésbeli sajátosságai.	Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Szemléltetés.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Hol? (a tér használata)	A szereplő és helyszín viszonyának megismerése. <i>A tér (pl. valós és képzelt terek) és a helyszín azonosítása.</i> <i>Egyszerű berendezési tárgyak elhelyezése.</i> <i>Helyszínteremtés tárgyakkal.</i>	Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Szemléltetés. Önálló feladatmegoldás (berendezés).	Vizuális kultúra	
Milyen elemekből? (időkezelés és drámaszerkezet)	<i>A szerkezet megfigyelése a csoporton belüli rögtönzésekben.</i> A színház formai elemeinek megfigyelése látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben: egyszerű jelmezek, kellékek, berendezési tárgyak. Önkifejezési formák kipróbálása különféle dramatikus formákban.	Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Szemléltetés.		
Miért érzem ezt? (a hatás elemzése)	<i>Változatok: egyes eszközök használata több változatban – a jelentések különbözőségeinek megokolása, értelmezése.</i>	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Szemléltetés. Vita.		
Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében	Lehetséges feldolgozási módok: Ismert történet eljátszása. Közös dramatizálás a tanult bábos, mozgásos módokon, majd rögtönzött beszéddel, zenei elemekkel. A tudatosítás lehetséges formái: A játék utáni megbeszélés. A drámaóra által felvetett kérdések és válaszlehetőségek keresése.	Projekt módszer: Játék. Beszélgetés. Szemléltetés. Vita.		
Fogalmak	Ismétlés, ismétlés fajtái: refrén, visszhang; ellentét, a jelenet indítása, csúcspontja és befejezése.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Színházi előadás, néphagyomány	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő közösségi viselkedés; fokozott egymásra figyelem a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása; rövid szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. gazdag nyelvi kifejezőképesség gyakorlása); a hatékony, önálló tanulás (pl. választás a feladatok között); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. változatos önkifejezési formák gyakorlása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. aktív részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosság-tudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk sajátos játékainak gyakorlása); környezettudatosságra nevelés (pl. játék közben az egyén és a környezet kapcsolatának megfigyelése); a tanulás tanítása (pl. önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: A megismerő- és befogadóképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Színházi előadás	Gyermekszínházi előadás megtekintése. Részvétel a látott előadás alapszintű elemző megbeszélésében.	Színházi előadás megtekintése. Beszélgetés.	Magyar nyelv és irodalom	
Hagyományok és kultúrák (ajánlott téma: Ünnepek)	Az emberélet szakaszaihoz, fordulóihoz kapcsolódó hagyományok, dalok és szertartások (pl. lakodalom) megismerése. Ünnepekörök játéakai, a kezdés és a befejezés ünnepei családban, közösségben. Táncos alaplépések elsajátítása.	Beszélgetés. Játék. Éneklés. Táncos alaplépések gyakorlása.	Ének-zene	
Fogalmak	Betlehemes, lucázós, regölös játékok; bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat.			
Tovább lépés feltételei 3. évfolyam vége	Részvétel a közös játékokban, a beszélgetésekben. Néhány vers, mondóka, énekes játék ismerete. Részvétel egyszerű mozgásos játékokban.			
Tovább lépés feltételei 4. évfolyam vége	Részvétel a közös játékokban, a beszélgetésekben. Néhány vers, mondóka, énekes játék ismerete. Részvétel egyszerű mozgásos játékokban. Részvétel egyszerű készségfejlesztő játékokban.			

Ének-zene 1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség fejlesztése.

Az ének-zene tanítása mással nem helyettesíthető.

„A zene az életnek olyan szükséglete, mint a levegő: Hogy levegő nélkül nincs élet, sokan csak akkor veszik észre, ha már nagyon hiányzik...” (Kodály Zoltán)

A zene megismeréséhez az élményszerűsége át vezet az út, mely kétféle módon történhet: a saját közvetlen cselekvés által kapott zenei élményen és a zeneművek élményszerű megismerésén át. A zenei élményeknél elsődleges a saját énekhang és a dallam. Ezt követik a mozgásos élmények, melyet a ritmus által élhetünk meg, majd a zenei kultúra alapozójaként a szövegkarakter élményei. A zenei ismereteken át történő nevelés (zenei olvasás és írás, improvizáció, készség- és képességfejlesztés a zeneirodalom és a népzene alkotásain át) nagy hatású. A zenei neveléssel elérhető nyitottság kialakítja a más művészeti ágak, területek felé is a nyitottságot, így komplexen vihető át a tudástartalom.

„Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelezettsége.” (Kodály Zoltán)

A zenei neveléssel 5 fontos nevelési cél érhető el.

1. A személyiség teljes, harmonikus fejlesztése

1.2. Az önálló alkotótevékenység kialakulása

1.3. Az azonosságtudat kialakulása

1.4. Az ítélőképesség és ízlés fejlődése

1.5. A zeneszerető és -értő emberré válás

E célok úgy érhetők el, ha a zene és az élet jelenségei egybekapcsolódnak az énekórákon és más területeken is. Ha kisiskolás korban nem válik természetessé ez a kölcsönösség, később nehéz felkelteni a zenével való kapcsolat igényét.

Fejlesztési feladatok

1. Zenei alkotóképesség
 - 1.1 Interpretáció
 - 1.2 Improvizáció
2. Megismerő- és befogadóképességek
 - 2.1 Zenehallgatás
 - 2.2 Zenei hallás és kottaismeret

A tematikai egységek/fejlesztési célok megegyeznek a fejlesztési feladatokkal.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
(Zenei alkotóképesség) Interpretáció	18	15
(Zenei alkotóképesség) Improvizáció	15	6
(Megismerő- és befogadóképességek) Zenehallgatás	15	10
(Megismerő- és befogadóképességek) Zenei hallás és kottaismeret	8	6
Összesen	56	37

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó

tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan, ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

Az ének-zene kerettanterv A és B változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a NAT ének-zene műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusztevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre.

1–2. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Interpretáció (előadói képesség)		Óra- keret Évfolyamonként: 18–15 2 évfolyam összesen: 36–30	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Mondókák, gyermekdalok és -játékok ismerete; dalritmus, mondókaritmus tartása; mérő- és ritmustaps megfelelő végrehajtása; megfelelő ritmusvisszhang visszaadása és dallambújtatás.			
Nevelési- oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó egyszerű észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. egyszerű zenei ritmusok visszaadása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. éneklés önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kedvenc dalok önálló előadása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak éneklése); a tanulás tanítása (pl. daltanulás tanári segítséggel); testi és lelki egészség (pl. éneklés a családi ünnepeken).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Én Külső megjelenésünk A saját hangom Mások (családtagjaim, barátaim) hangja	Gyerekdalok gyűjtése, éneklése melyeknek szövegében külső és belső jellemrajz van. Szerepjátékokra alkalmas párbeszédes dalok éneklése, egyre pontosabb kezdésével, a közös tempó tartásával. <i>Éneklés két szólamban. (pl. Anyám édesanyám).</i> Egyöntetű éneklés a szöveghez igazodó mozgásokkal (pl. Körtéfa; Lánc, lánc, eszterlánc).	Beszélgetés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Éneklés mérőütéssel. Játék (kiszámoló, adogató).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Testnevelés	
Egy és sok ...és milyenek a többiek? Ellentétek	<i>Önálló és közös éneklés egyszerű kísérettel, egyöntetűen, többféle kifejezéssel.</i> <i>Az osztott figyelem gyakorlása: éneklés különböző mozgásokkal együtt. (pl. Gólya viszi a fiát).</i> <i>Használati tárgyak megszólaltatása mint ütőhangszerek</i> (pl. cigányoknál a kanna, kanál, afrikaiaknál a különböző módon hangszerré alakított fadarabok).	Beszélgetés. Éneklés. Játék (asszociációs, mozgásos). Táncos alaplépések gyakorlása.		

Varázslatok Van – nincs	Mozgással is kifejezhető tartalmak eljátszása (pl. pantomimjáték, „tűz-víz” keresőjáték).	Játék (szerepjáték, ügyességi játék).		
Jelek, jelzések Köszöntés, megszólítás	Köszöntések, megszólítások, játékra hívók, kérések, fohások gyűjtése a játékdalokból (pl. Ess eső ess; Süss fel nap; Isten éltesen Péter Pál).	Beszélgetés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Éneklés.		
Fogalmak	Mérőütés, kiszámoló, adogató körjáték, tempó: lassú-gyors, tá szűn, refrénes dalok, regölés, zenei írásjelek, a kotta története: ötvonalas kotta, neumák, hullámvonalak, pacák, foltok.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Improvizáció		Óra-keret Évfolyamonként: 15–6 2 évfolyam összesen: 30–12	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Mondókák, gyermekdalok és -játékok ismerete; dalritmus, mondókaritmus tartása; mérő- és ritmustaps megfelelő végrehajtása; megfelelő ritmusvisszhang visszaadása és dallambújtatás.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalszövegek átfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. improvizatív játék ritmussal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kreatív játék); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak, népi játékeinak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladat megoldása önállóan); testi és lelki egészség (pl. improvizatív, önálló feladatmegoldás).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
Én Torzítások	Dalok szövegének megváltoztatása úgy hogy rólunk szóljon (pl. név, öltözké behelyettesítésével). <i>Dalok szövegének megváltoztatása, átírása adott cél érdekében (pl. további versszakok kitalálása).</i>	Beszélgetés. Feladatmegoldás. Éneklés. Játék (körjáték, párcserélő, sorjáték).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Egy és sok Szólisták – együttes	<i>Dalok szövegének megváltoztatása, átírása adott cél érdekében (pl. ugyanaz a dallam más-más karakter kifejezésére).</i> <i>Refrénes dalok szövegváltoztatása.</i>	Éneklés. Feladatmegoldás. Játék.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Varázslatok Fantáziavilág	Dal szereplőinek mozgásának megelevenítése (pl. Jön a kocsi – Kodály – Weöres). <i>Belső hallás fejlesztése: hangos és „néma” éneklés váltakoztatásával.</i> Dalok átültetése gesztusokra, némajátékokra, pantomimra (pl. Amerikából jöttünk, híres mesterségünk címere...).	Játék (asszociációs, szerepjáték). Éneklés.	Testnevelés	

Jelek, jelzések Hangjelzés Köszönés, köszöntés Játék a jelekkel	Különböző funkciót betöltő hangjelek, hangjelzések gyűjtése környezetünkben. (Pl. kommunikáció jeleinek megidézése: például indiánüvöltés imitálása, állathangok utánzása, szirénahang felidézése.) Köszöntés, köszönés szokásainak, gesztusainak gyűjtése (pl. kalapemelés, főhajtás, meghajlás, letérdelés, tisztelgés, integetés). Kreatív zenei játékok különféle jelekkel a memória, formaérzék, fantázia, improvizatív képesség fejlesztésére.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Játék (kreatív játék, mozgással).		
Fogalmak	Dallam, magas – mély, kreatív hangszerhasználat, csend: békés csend, vihar előtti csönd, a természet csendje, az éjszaka „zenéje”, veszekedés utáni béke, hangjelzések, „néma éneklés”.			

Tematikai egység /	Zenehallgatás		Óra-keret Évfolyamonként: 15–10 2 évfolyam összesen: 30–20	
Fejlesztési cél				
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Mondókák, gyermekdalok és -játékok ismerete és felismerése; dalritmus, mondókaritmus tartása; mérő- és ritmustaps megfelelő végrehajtása; megfelelő ritmusvisszhang visszaadása és dallambújtatás.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó egyszerű észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. egyszerű zenei ritmusok felismerése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok bemutatása önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. zenei kifejezőeszközök értelmezése).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kedvenc dalok kiválasztása és tetszésítélet megfogalmazása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladatmegoldás önállóan); testi és lelki egészség (pl. zenehallgatás hangulati hatásainak felismerése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképeség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Én Én és mások Mese-, dalszereplők hangjainak sokfélesége Testem a hangszerem	Egyértelmű karakterek megfigyelése zeneművekben (pl. lendületes, pergő nyelvű, halandzsázó, magával ragadó, áhítatos, ünnepélyes zene – Rossini: A sevillei borbély nyelvtörő). Tempóváltozások követése zenehallgatás közben. Ritmus- és dallammotívumok utánzása, pontos ismétlése, a tudott dalok éneklése – szolmizációs kézzel is. A zene egyenletes lüktetésének bemutatása járással, futással, mozdulatutánzással.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Testnevelés	
Egy és sok Szóló – tutti Fő- és mellékszereplők	Ritmus- és dallamosztinató megfigyelése zenehallgatás közben. (pl. kéthangos – „dudabasszus” kíséret). Hangszerek mint szélsőséges karakterek alkotóinak megfigyelése zenehallgatás közben (pl. fuvola és kürt – Prokofjev: Péter és a farkas című művében).	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		

Varázslatok Egyszer volt, hol nem volt...	A „varázserejű” hangszerek megfigyelése (pl. Mozart: <i>A varázsfuvola</i> – A bűvös csengettyű). Dalok, mondókák gyűjtése az eltűnt idők szokásairól (pl. esővarázslók, Nap-hívogatók).	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Jelek, jelzések Hangjelek a zeneművekben	Zenei példák bemutatása a zeneművekben megszólaló hangjelzésekre.	Zenehallgatás. Beszélgetés.		
Fogalmak	Zenei karakter, tempóváltás, ritmus, hangszer.			

Tematikai egység /	Zenei hallás és kottaismeret		Óra-keret Évfolyamonként: 8–6 <i>2 évfolyam összesen:</i> 16–12	
Fejlesztési cél				
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Mondókák, gyermekdalok és -játékok ismerete és felismerése; dalritmus, mondókaritmus tartása; mérő- és ritmustaps megfelelő végrehajtása; megfelelő ritmusvisszhang visszaadása és dallambújtatás.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó egyszerű észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. egyszerű zenei ritmusok felismerése); kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia (pl. önálló feladatmegoldás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (pl. egyszerű kifejezési formák értelmezése a zenében).			
	Kiemelt fejlesztési területek: a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. a zene hangulati hatásának felismerése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Én	Játék a ritmussal és dallammal (pl. dalok ritmikai sajátosságainak megjelenítése mozgással).	Játék.	Matematika Magyar nyelv	
Egy és sok Egy szólam – több szólam	<i>Ritmuselemek, motívumok megnevezése, megszólaltatása.</i> <i>Dallammotívumok bemutatása.</i>	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.	és irodalom Dráma és tánc Vizuális kultúra	
Varázslatok	<i>A megjegyzett, megtanult ritmusok, dallamok megnevezése, lejegyzése ritmusnévvel, szolmizálva.</i>	Játék (korong és ritmusjelekkel). Feladatmegoldás.		

Jelek, jelzések Hangjelzések Hangmagasság Kotta	Különböző hangjelzések (morzejel, vezényszavak, kürtjelek: ébresztő, takarodó, rádiós szignál, hűtőkocsi hangjelzése, mobiltelefon jelzései, színház jelzőcsöngetése, karmester jeladása) értelmezése. A hangok hosszúságának kifejezése morzejelekkel, pálcikákkal, ritmusjelekkel. A hangok magasságának jelölése különböző eszközökkel: dallamrajzzal, kézjellel, posztótablán, korongokkal – a lejegyzés előkészítéséül. Dallamfelismerés. <i>Hagyományos kottairás.</i> <i>Kottaolvasás „színes hangokkal”.</i> Megfelelő zenei írásjelek alkalmazása: felismerésük, olvasásuk, lejegyzésük 1, 2, 3 vonalra.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (kottairás, -olvasás).		
Fogalmak	Alapritmusok, hangszín, tempó és dinamika, elemi ritmusértékek, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel, pentaton dallamelemek, szolmizációs hangok, hang, kézjel, betűkotta, hangjegy, hangmagasság: dallamrajzzal, kézjellel, szinkópa.			

A fejlődés várható eredményei 2. évfolyam végén	Megfelelő számú dal önálló és csoportos éneklése. Énekelt dalok ritmuskísérete mozgással. Dalok mondókák ritmusának felismerése, és megfelelő ritmushasználat improvizációval, ritmusírás, -olvasás. Különböző hangkészletű dalok éneklése és szolmizálása. Vokális és hangszeres hangszínek felismerése. Zenei hangulatok jellemzése. Emberi hangfajták megkülönböztetése, megismerése hangzás alapján.
--	--

3–4. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Interpretáció (előadói képesség)	Óra-keret Évfolyamonként: 18–15 2 évfolyam összesen: 36–30
Előzetes ismeret, tevékenység	Dalos játékok előadása, ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése, kezdőhang felismerése; dalok mondókák ritmusának visszaadása, megfelelő tempóválasztás és tempótartás; néhány perces zenei szemelvény megfigyelése; a vonalrendszer ismerete, tanult dallamelemek elhelyezése a vonalrendszeren, újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; hangzás alapján hangszerek megkülönböztetése és felismerése.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. zenei ritmusok visszaadása); önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. éneklés önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel). Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. saját környezet felismerése a dalokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak éneklése); a tanulás tanítása (pl. daltanulás tanári segítséggel); testi és lelki egészség (pl. gyermekjátékok előadása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. dramatikus játékok előadása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Azonos – különböző	Párbeszéd dalok (pl. Volt nekem egy kecském, Hol jártál báránykám) dramatizált előadása (pl. összekevert szereplőkkel). Dramatikus népi játékok, (pl. regölés, betlehemezés, busójárás) bemutatása, gyakorlása (pl. Kelj fel gazda, Keljtek fel pásztorok, Ma van húsvét napja). Éneklés egy- és kétszólamban (pl. Bölcsődal).	Beszélgetés. Éneklés. Játék (dramatikus játék).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Falu – város Népzene – műzene	A népzene és műzene összehasonlítása (pl. Új a csizmám Kodály feldolgozásában). Népzene és műzene éneklése (pl. Falu végén van egy ház, Hej tulipán).	Kérdve kifejtés. Éneklés.		
Virágok, állatok A természet, mint szimbólum	A természet jelenségeinek keresése a magyar népdalokban (pl. Zöld erdőben a tücsök, Csipkefa bimbója) mondókákban, gyermekjátékokban.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Kezdet – befejezés	A kánonban éneklés gyakorlása. <i>Gyerekdalok kezdő és záró motívumainak gyűjtése, csoportosítása.</i> Nytás-zárás gyakorlása a klasszikus periódusban.	Beszélgetés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Éneklés.		
Fogalmak	Népdal, műdal, népszokás, dó- és lá-pentachordok le és fel; szekvenciák, belépés.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Improvizáció	Óra-keret Évfolyamonként: 15–6 2 évfolyam összesen: 30–12
Előzetes ismeret, tevékenység	Dalos játékok előadása, ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése, kezdőhang felismerése; dalok mondókák ritmusának visszaadása, megfelelő tempóválasztás és tempótartás; néhány perces zenei szemelvény megfigyelése; a vonalrendszer ismerete, tanult dallamelemek elhelyezése a vonalrendszeren, újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; hangzás alapján hangszerek megkülönböztetése és felismerése.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. zenei hatások megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. improvizatív játék ritmussal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel). Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kreatív játék); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak, népi játékeinak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladat megoldása önállóan); testi és lelki egészség (pl. improvizatív, önálló feladatmegoldás). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Azonos – különböző	Éneklés hangszínváltással a szerepeknek megfelelően.	Éneklés. Játék (dramatikus).	Dráma és tánc	
Falu – város Népzene – műzene	Éneklés improvizált ritmuskísérettel csoportban és egyénileg (pl. Hopp Juliska).	Éneklés. Játék.		
Kezds – befejezés	Zenei kérdés-válasz játék (pl. szöveggel, szolmizálva, kézjellel) csoportban és párosban.	Páros vagy csoportos játék.		
Fogalmak	Osztinató, periódus, prima volta, secunda volta, bölcsődalok, siratók.			

Tematikai egység /	Zenehallgatás		Óra-keret Évfolyamonként: 15–10 2 évfolyam összesen: 30–20	
Fejlesztési cél				
Előzetes ismeret, tevékenység	Dalos játékok előadása, ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése, kezdőhang felismerése; dalok mondókák ritmusának visszaadása, megfelelő tempóválasztás és tempótartás; néhány perces zenei szemelvény megfigyelése; a vonalrendszer ismerete, tanult dallamelemek elhelyezése a vonalrendszeren, újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; hangzás alapján hangszerek megkülönböztetése és felismerése.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó egyszerű észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. egyszerű zenei ritmusok felismerése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok bemutatása önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. zenei kifejezőeszközök értelmezése).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kedvelt zeneművek kiválasztása és tetszésítélet megfogalmazása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladatmegoldás önállóan); testi és lelki egészség (pl. zenehallgatás hangulati hatásainak felismerése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképeség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Azonos – különböző	Variációkból a témák felismerése (pl. mű többféle hangszerrel: felfogás, feldolgozás, tempó, hangszerelés szerint). Zenés párbeszéd megfigyelése (pl. Mozart: <i>A varázsfuvola</i> – Tamino és az örök kérdés-válasza, illetve Rossini: <i>A sevillai borbély</i> , Almaviva és Doktor Bartolo kettőse). Vegyes kar szólamainak felismerése. A világ jellegzetesen más zenéinek megismerése (pl. skót, japán, indiai).	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom	
Falu – város Népzene – műzene	Zenei karakterek megfigyelése és azonosítása különböző zeneművekben. Dalkarakterek összehasonlítása (pl. Mozart, Dohnányi, Kodály).	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Virágok, állatok	Az ember és a természet viszonyának megfigyelése balladákban.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.	Ember a természetben	
Fogalmak	Témavariáció, zenei karakter, tempo giusto, parlando, legato, staccato.			

Tematikai egység /	Zenei hallás és kottaismeret	Óra-keret Évfolyamonként: 8–6 2 évfolyam összesen: 16–12
Fejlesztési cél		
Előzetes ismeret, tevékenység	Dalos játékok előadása, ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése, kezdőhang felismerése; dalok mondókák ritmusának visszaadása, megfelelő tempóválasztás és tempótartás; néhány perces zenei szemelvény megfigyelése; a vonalrendszer ismerete, tanult dallamelemek elhelyezése a vonalrendszeren, újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; hangzás alapján, hangszerek megkülönböztetése és felismerése.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. egyszerű zenei ritmusok felismerése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. önálló feladatmegoldás és bemutatás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. kifejezési formák értelmezése a zenében).	
	Kiemelt fejlesztési területek: a tanulás tanítása (pl. önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. a zene hangulati hatásának felismerése).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképesség.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Azonos – különböző	Egész és félhang távolságok kottaképének megjelenítése. Zenei formák értelmezése – hallás után és kottáról. Hétfokú dallamok megfigyelése – olvasása szolmizációs jelekkel, kézjelekkel, betűkottáról, kottáról. Kottamásolás: dallamrajz, betűkottáról kottába, kotta szolmizációs nevekkal. <i>Hosszabb dalok átültetése egyik jelről a másikra, énekléssel (pl. betűről – kézjelre, kottáról – betűjelre).</i>	Feladatmegoldás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Matematika	
Kezds – befejezs	Daltanulás betűről és kézjelről Hallott zenei szemelvény kottakövetése. <i>Pontos indítás gyakorlása, karnagyi jelzések követése a különböző karakterek és tempók érzékeltetésére (pl. karmesterjáték: indítás, lezárás, játék a dinamikával – gesztusok utánzása).</i>	Feladatmegoldás. Játék.		
Fogalmak	Félhang, szekund (kis és nagy), ütemfajták, kottakövetés, dallamrajz, fokozatos dinamikák: erősítés, halkítás; páros, páratlan felismerése; váltakozó ütem, sorszerkezet.			
ovábbblépés feltételei 3. évfolyam vége	Könnyű többszólamú dalok éneklése. Rövid zenei részletet figyelemmel követése, megadott szempontok alapján. <i>Tanári irányítással ritmus- és dallammotívumok visszaidézése (utóritmizálás és szolmizálás, felismerés, lejegyzés, reprodukálás).</i> 20 magyar dal (pl. 15 népdal, 5 műdal) és 10 más nyelvű éneklése emlékezetből. Karakteres zenei szemelvények felismerése.			
Továbbblépés feltételei 4. évfolyam vége	Könnyű többszólamú dalok éneklése. Rövid zenei részletet figyelemmel követése, megadott szempontok alapján. <i>Tanári irányítással ritmus- és dallammotívumok visszaidézése (utóritmizálás és szolmizálás, felismerés, lejegyzés, reprodukálás).</i> A tanult ritmusképletek felismerése, megszólaltatása, hármass ütemben is. Könnyebb hétfokú hangkészletű dalok önálló éneklése szolmizálva. 50 magyar és 10-15 más nyelvű játékos dal éneklése emlékezetből. Karakteres zenei szemelvények felismerése, szóbeli jellemzése. A tanult népdalok felismerése zeneművekben és feldolgozásokban.			

Vizuális kultúra 1–4. évfolyam

Célok és feladatok

- A tanulók látáskultúrájának megalapozása.
- A vizuális megismerő-, befogadó- és alkotóképességek fejlesztése.
- A kommunikáció köznap, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése.
- A látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodás segítése.
- A síkbeli, térbeli ábrázoló-, kifejező-, közlő-, alakító-, konstruáló képességek fejlesztése.
- Fejlesztzeni a tanulók kritikus befogadóképességének megalapozását.
- Erősíteni a művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő személyiségformáló szerepét.
- Érzelmekkel kísért önkifejezés, képi gondolkodás fejlesztése, vizuális képzetkincs bővítése.

Fejlesztési feladatok

1. Megismerés, befogadás
 - 1.1 Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása
 - 1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás
 - 1.3 Kommunikáció
2. Kreativitás
 - 2.1 Alkotóképesség
 - 2.2 Problémamegoldó képesség
3. Önismeret – önértékelés – önszabályozás

A tematikai egység/fejlesztési célok megegyeznek a fejlesztési feladatokkal.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
(Megismerés, befogadás) Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása	12	9
(Megismerés, befogadás) Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	16	10
(Megismerés, befogadás) Kommunikáció	12	8
(Kreativitás) Alkotóképesség	16	10
(Kreativitás) Problémamegoldó képesség	folyamatos	folyamatos
Ön ismeret – önértékelés – önszabályozás	folyamatos	folyamatos
Összesen	56	37

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon

belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

A vizuális kultúra kerettanterv A, B és C változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a NAT vizuális kultúra műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusz tevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre. A vizuális kultúra kerettanterv C változata projektrendszerű, abban egy-egy témakör köré csoportosítva jelennek meg a fejlesztést szolgáló tevékenységek, a megszerzendő ismeretek. Ez a tanulási forma nagyobb lehetőséget nyújt az integrációra, a más tanórákon szerzett ismeretek hasznosítására. Az átfogó témakörök kijelölése a lehetséges kapcsolódások figyelembevételével történt. Más tantárgyi tartalmak érintése természetesen a vizuális kultúra aspektusából történik. A kerettanterv csak az átfogó témakörökre tesz javaslatot, és arra, hogy ott milyen vizuális fejlesztési tevékenységek ajánlottak. Egy-egy témakörön belül több projekt is szervezhető. A tanár feladata, hogy meghatározza, aktualizálja, pontosítsa a konkrét projektfeladatokat, a tanulócsoportok ismeretében megtervezzék azok sorrendjét és az optimális időkereteket.

A továbbhaladás feltételei az A, B és C változatoknál azonosak.

1–4. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása		Óra- keret Évfolyamonként: 12–9 4 évfolyam összesen: 24–18	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű elmesélése, megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.			
Nevelési- oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. közvetlen tapasztalatok szóbeli megfogalmazása); természettudományos kompetencia (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérző képesség fejlesztése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. a közvetlen környezet megismerése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak megismerése); környezettudatosságra nevelés (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
Anyagok	Különböző anyagok élményszerű megismerése, <i>tapintás, szaglás, hallás</i> , látás segítségével. Különböző anyagok jellemzése és leírása: közvetlen élmények szóbeli megfogalmazása. Különböző anyagok átalakítása: eszköz nélkül és egyszerű kéziszerszámokkal végzett anyagalakítás. <i>Kreatív anyagalakítás egyszerű (használati) tárgyakkal.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás egyénileg vagy kiscsoportban. Játék (érzékelő, asszociációs).	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Különböző anyagok. Egyszerű eszközök. Egyszerű használati tárgyak.

Közvetlen környezet Forma Szín Felület Méret Arány Térviszonyok	A közvetlen környezet látványainak megfigyelése és leírása: egyszerű formák, színek, felületek, méretek, arányok megfigyelése, leírása és tetszésítélet megfogalmazása. <i>Természeti formák gyűjtése megadott szempont alapján.</i> Természeti környezet látványainak megfigyelése és leírása, megjelenítése síkban és térben. <i>Egyszerű térviszonyok (előttem-mögöttem, jobbra-balra, bent-kint, felettem-alattam) megfigyelése, leírása és egyszerű vizuális megjelenítése szabadkézi rajzban és festéssel.</i> A közvetlen környezet tárgyainak, jelenségeinek személyeinek élményszerű megjelenítése síkban és térben.	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás. <i>Séta, kirándulás.</i> <i>Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.</i> Játék (kreatív mozgás).	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalomismeret Testnevelés	Gyűjtött természeti formák.
Műalkotás	Műalkotások megfigyelése, leírása és tetszésítélet megfogalmazása (pl. Mária-ábrázolások a középkorból és reneszánszból, Paál László tájábrázolása, P. Cézanne csendéletei, P. Picasso kubista képei). A vizuális nyelv legegyszerűbb elemeinek (pl. vonal, folt) megfigyelése alkotásokon. <i>A vizuális kifejezés egyes eszközeinek (pl. kiemelés mérettel, színnel) megfigyelése, leírása.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Csoportos játék (asszociációs).	Magyar nyelv és irodalom	Megfelelően kiválasztott műalkotások szemléltetése.
Fogalmak	Látvány; kép, anyag, anyagminőségek, felület: kiemelkedő – lapos, érdes – sima, forma: szabályos – szabálytalan, szín: sötét – világos szín, élénk – tompa szín, pont, vonal: egyenes – görbe vonal, folyamatos – szaggatott vonal, folt, méret: kicsi – nagy – még nagyobb; zárt, nyitott, szabályos, szabálytalan forma; <i>térviszonyok, másolás</i> , forma, arány, műalkotás.			

Tematikai egység /	Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	Óra-keret Évfolyamonként: 16–10 <i>4 évfolyam összesen:</i> 32–20
Fejlesztési cél		
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli összehasonlítása); természettudományos kompetencia (pl. térkép használata); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérző képesség fejlesztése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. a közvetlen környezet megismerése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak megismerése); környezettudatosságra nevelés (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Anyagok, tárgyak Természeti és mesterséges tárgy Téri helyzetek	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok gyűjtése. Természeti és mesterséges tárgyak jellemzése, csoportosítása, összehasonlítása szóban. <i>Tárgyak jellemzése, összehasonlítása műalkotásokon.</i> <i>Tárgyak csoportosítása anyaguk, színük, nagyságuk, formájuk, rendeltetésük szerint.</i> Térbeli formák kiterjedésének, méreteinek megfigyelése és egymáshoz viszonyítása. Téri helyzetek és a takarás jelenségének megfigyelése és megjelenítése különböző eszközökkel (pl. verbálisan, rajzban, szerepjátékkal). Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése mintakövetéssel.	Séta. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás. Játék (asszociációs, koncentrációs).	Magyar nyelv és irodalom Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek	Különböző tárgyak. Megfelelően kiválasztott műalkotások szemléltetésre. Egyszerű nyersanyagok és eszközök.
Közvetlen környezet Tájékozódás térben Funkcionális terek Térdekoráció	Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén út, épület, jelzőtábla segítségével. Közvetlen környezet (lakás, iskola) funkcionális térrészeinek jellemzése. Térdekoráció-készítés adott cél érdekében (pl. karácsony, farsang). <i>Különböztetés, eligazodás a valós és az ábrázolt térben a tárgyak helye és a megfigyelhető irányok között.</i>	Séta. Játék mozgással. Kérdve kifejtés. Beszélgetés. Feladatmegoldás kiscsoportban.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	<i>Megfelelően kiválasztott fotók, műalkotások szemléltetésre.</i>
Műalkotások	Műalkotások csoportosítása különböző szempontok szerint. <i>Műalkotások reprodukcióinak gyűjtése megadott szempontok szerint (pl. téma, hangulat, tetszés alapján).</i> Elemző beszélgetés műalkotásokról: vizuális nyelv (színek, formák, elrendezés) és ábrázolási téma (ábrázolt tárgyak, élőlények, események), illetve az alkotás technikai megoldása szerint.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni gyűjtőmunka. Játék (asszociációs).	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	Megfelelően kiválasztott műalkotások szemléltetésre.
Fogalmak	Használati tárgy – dísz tárgy, munkaeszköz, szerszám, síkforma – térforma, természetes – mesterséges forma, szimmetria – aszimmetria, hosszúság – szélesség – magasság, álló forma – fekvő forma, festmény, szobor, építmény – festészet, szobrászat, építészet, épületek funkciója, makett.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kommunikáció	Óra-keret Évfolyamonként: 12–8 4 évfolyam összesen: 24–16
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelek szóbeli értelmezése); természettudományos kompetencia (pl. térképjelek olvasása); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. a saját gesztusok értelmezése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb vizuális jeleinek megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. emberi érzelmek megfigyelése, leírása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ábrák, jelek A mindennapok vizuális jelei Magyarázó ábra	A mindennapokban használt jelek, jelzések gyűjtése, válogatása, csoportosítása közlés funkciója szerint (pl. tiltás, irányítás). Történet, esemény rövid képsorainak értelmezése (pl. szöveg nélküli képregény történetének elmesélése; fotók sorba rendezése). Egyszerű magyarázó ábrázolás és szöveges magyarázat alapján műveletek elvégzése (pl. origami készítésének lépései).	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom	<i>Megfelelően kiválasztott fotók, ábrák szemléltetésre.</i>
Gesztusok	Az emberi gesztusok, mozdulatok értelmezése játékokban. Érzelemlágy, hangulatot kifejező arckép értelmezése. <i>Érzelmeket kifejező arckép festése.</i>	Szerepjáték. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	Film vagy képanyag.
Fogalmak	Jel, jelzés, színkeverés, körvonal, ábra, fázisrajz, térképázlat, képsorozat, magyarázó ábra, nézetek: elől-, oldalt, felülnézet, dekoráció, dísz, minta, gesztus, maszk, árnykép.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Alkotóképesség	Óra-keret Évfolyamonként: 16–10 4 évfolyam összesen: 32–20
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. az elkészült munkák szóbeli bemutatása); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérző képesség fejlesztése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. saját ötletek bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját élmények vizuális megjelenítése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak felhasználása az alkotásban); környezettudatosságra nevelés (pl. újrahasznosítható nyersanyagok felhasználása); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. családi kapcsolatok személyes megjelenítése). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Történetek	Történetek (pl. mese, versek, kitalált események) vizuális megjelenítése síkban és térben. Bábok és díszletek készítése kitalált történethez, szépirodalmi alkotásokhoz. <i>Dramatizált történet előadása bábozással.</i> Szépirodalmi alkotásokhoz vagy kitalált történetekhez érzelmeket kifejező maszk készítése.	Mesélés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni vagy csoportos feladatmegoldás. <i>Szerepjáték.</i>	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Dráma és tánc	
Közvetlen környezet	Átélt élmények, események személyes hangú kifejezése síkban (rajzban, festéssel) és térben (gyurmázás). Karakter kiemelésével jelmezkészítés. Emberi kapcsolatok (családi, baráti) megjelenítése síkban (rajzban, festéssel) és térben (gyurmázás). <i>Díszítmény tervezése megadott szempontok szerint (pl. ritmikus ismétlődéssel.</i> Egyszerű tárgyak (használati, dísz tárgyak) készítése hulladékok újrahasznosításával.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.		Különböző nyersanyagok (hulladék).
Műalkotások	Műalkotások átalakítása megadott szempontok alapján vágással, ragasztással. <i>Műélmény alapján a vizuális kifejezés egyes eszközeinek (pl. kiemelés mérettel, színnel) síkbeli és térbeli megjelenítése.</i>	Beszélgetés Kérdve kifejtés <i>Feladatmegoldás</i>		Megfelelően kiválasztott műalkotások szemléltetésre.
Fogalmak	Emlékkép, álmkép, érzélem kifejezés, báb, bábdíszlet, jelmez; síkbáb, kesztyűbáb, ujjbáb, ecsetrajz, tempera- és akvarellfestés; gipszfáragás, lenyomatkészítés (krumpli-, papír-, dugó-, növénynyomat), pecsételés, agyagszobor mintázással, papírszobor; papírhajtogatás, origami, papírpasztika, fonás, gyöngyfűzés, kötözés, szövés, textílfestés, papír- és textílbátik; kötözés, nyírás, rojtozás, sodrás, száradás, tépés.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Problémamegoldó képesség	Óra-keret Folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Problémahelyzetek megoldása	Kapott vagy választott feladat értelmezése. A feladatmegoldáshoz szükséges irányított lépések követése. Megfelelő – a feladat megoldásához szükséges – anyagok, eszközök kiválasztása.	Az eddig felsorolt eljárások, módszerek.	Minden tantárgy	
Feladatmegoldás önállóan	Kisebb részfeladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartás.			
Fogalmak	Választás, önállóság, felszerelés, munkakörnyezet.			

Tematikai egység /	Önismeret – önértékelés – önszabályozás			Óra-keret folyamatos
Fejlesztési cél				
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.			
Nevelési- oktatási cél	Kulcskompetenciák: önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Önismeret, önértékelés, önszabályozás.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Önkép és a közvetlen környezet	Vizuális esztétikai preferenciák érvényre juttatása az alkotó és befogadó tevékenység során. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában.	– Az eddig felsorolt eljárások, módszerek	Minden tantárgy	
Fogalmak	Tetszik – nem tetszik, indoklás, együttműködés, bemutatkozás, értékelés, önértékelés.			
A fejlődés várható eredményei 2. évfolyam végén	Felismerhető ábrázolás készítése (pl. ház, fa, ember, alma). Személyes élmények alapján kifejező alkotások létrehozása. Az alkotó tevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat. A felszerelés önálló rendben tartása. A látvány (pl. műalkotások) szemlélése során bizonyos vizuális nyelvi elemek (pl. forma, szín, vonal) megfigyelése, leírása és használata. A szobor, festmény, tárgy, épület megkülönböztetése. Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.			
A fejlődés várható eredményei 3. évfolyam végén	Az alkotómunkában a vizuális nyelvi kifejezőeszközök alkalmazása (pl. elemek, ritmusok, síkbeli és térbeli kompozíciók). Művekkel kapcsolatban indokolt tetszésítélet megfogalmazása. Egy-két műalkotás felismerése. A vizuális nyelv adott szintű használata, egyszerű magyarázóábrák készítése. Tárgyalás a konstruálás szabályainak figyelembevételével. Múzeumi, kiállítási élmények élményszerű megfogalmazása.			

A fejlődés várható eredményei 4. évfolyam végén	Alkotómunka, és az ehhez kapcsolódó megfigyelő, elemző feladatok értelmezése. Bonyolultabb alkotó feladatok megoldására (pl. illusztráció készítése; egyszerű jelmez készítése). Tárgyalkotás a konstruálás szabályainak figyelembevételével. A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek megkülönböztetése és leírása. Látványok, műalkotások néhány perces szemléltetése és megfigyeléseinek, gondolatainak, érzéseinek megfogalmazása. Rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat.
--	--

Projektfeladatok 1–4. évfolyam számára

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás Kommunikáció	Alkotóképesség Problémamegoldó képesség Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Óra-keret Évfolyamonként: 56–37 <i>4 évfolyam</i> <i>összesen:</i> 111–74	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 1. évfolyamon az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek. Látvány megadott szempontok szerinti megfigyelése, leírása és értelmezése. Látványok, vizuális jelenségek lényegi vonásainak kiemelése és adott szempontú csoportosítása. Személyes élmények, egyszerű tapasztalatok, látványok élményszerű megjelenítése síkban rajzolással, festéssel és térben mintázással.			
Nevelési- oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli leírása, összehasonlítása); természettudományos kompetencia (pl. térkép használata); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérző képesség fejlesztése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatmegoldás során saját döntések preferálása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját élmények vizuális megjelenítése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak leírása, felhasználása az alkotásban); környezettudatosságra nevelés (pl. újrahasznosítható nyersanyagok felhasználása); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek személyes megjelenítése); felkészülés a felnőttlétre szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképeség; Kreativitás; Önismeret, önértékelés, önszabályozás.			
Tartalom (projekt)	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az érintetlen természeti környezet vizuális értelmezése, összeállított tematikus mappák, „enciklopédiák” készítése. Tájak, természeti jelenségek, emberek, növények, állatok látványai és képi magyarázatai. (Alak, testfelépítés, mozgás-változás/fejlődés, színbeli jellemzők, élőhelyek. Természetes anyagok tulajdonságai, felhasználása.)	A természeti környezet látványainak megfigyelése és leírása: egyszerű formák, színek, felületek, méretek, arányok megfigyelése, leírása és tetszésítélet megfogalmazása. Természeti formák gyűjtése megadott szempont alapján. Természeti környezet látványainak megfigyelése és leírása, megjelenítése síkban és térben. A természeti környezet jelenségeinek, személyeinek élményszerű megjelenítése síkban és térben. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás, a természetben talált anyagokból. Közlő ábrák (pl. élőlény fejlődése, időjárás)	Projektmódszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában	Minden tantárgy	

	összefüggések, mozgásfázisok) készítése rajzban, képsorban, folyamat értelmezése (pl. fotók sorba rakásával). Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.			
A lakóhely (természetes és mesterséges környezetének) vizuálisan megragadható jellemzőinek feldolgozása komplex eszközökkel (pl. maketten). A település, utca, iskola, lakás természeti és épített környezete, (épületei, műemlékei, utcarendszere, terei, közlekedése). Az ott lakó emberek jellegzetes foglalkozásai, a munkahelyek és a szórakozási lehetőségek képi-tárgyi világának néhány jellegzetessége.	Tájékozódás a lakóhely téri helyzeteiben (pl. egyszerű útvonalrajzok készítése az otthon és az iskola, az iskola és a könyvtár között). A lakóhely térképének értelmezése. A lakóhely egy fontos részletének makettezése, a környezet, és a benne élő emberek kapcsolatának szemléltetésével. A maketten saját vizuális jelrendszer alkalmazása (pl. a mi lakásunk saját jele, az én kedvenc cukrárszám saját jele). A feladatnak és az ábrázolási-kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek kiválasztása a lehetőségek közül. Anyagok és eszközök jellemzőinek, használatának megtapasztalása. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában	Minden tantárgy	

A lakókörnyezet terei, tárgyai, az otthonhoz kapcsolódó tevékenységek élményszerű személyes megismerése. A művészet és a természet megjelenése a saját lakókörnyezetben.	A „mi lakásunk” és a „ti lakásotok” összehasonlítása különböző eszközökkel. Építménytípus (pl. a kertesi családi ház és a tömbházi lakás) megfigyelése, verbális jellemzése, jellemzése asszociációs játékban. Lakás, kert ábrázolása elképzelés és emlékezet alapján. Alaprajzvázlat készítése. A lakás funkcionális térrészeinek megnevezése, jellemzése és ábrázolása. A különböző térrészek, jellemző tárgyainak, berendezési tárgyainak összegyűjtése, jellemzése, bemutatása különböző eszközökkel (pl. fotógyűjtés). Tárgyak csoportosítása funkció szerint. Egyszerű tárgy tervezése a „saját szobámba” vagy „saját polcomra”). Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
Képzelt utazás (pl. térben és időben) vizuális megtervezése és bemutatása. A kiválasztott vagy kitalált cél (pl. egy elképzelt város) milyen közlekedési eszközökkel érhető el, praktikus úti ruházat és poggyász kitalálása. Bemutatásra kerülnek az út során érintett tájak, a települések építészeti és más művészeti értékei, az ott lakó emberek kultúrája (pl. öltözködés, ételek, zene).	Térképvázlat, útvonalrajz készítése, térképek, térképrajzok olvasása. Téri helyzetek, irányok közötti eligazodás elemzésben. Építészeti és képzőművészeti alkotások származási helyének megkeresése térképen. Fotóalbum készítése gyűjtött képekből, a tanuló által választott témában. Egyszerű tárgyak készítése, tervezése saját célra (pl. öltözet kiegészítő) különböző anyagokból. Építészeti és képzőművészeti alkotások származási helyének megkeresése térképen. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	

	A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.			
Az ember tevékenységének vizuális megismerése a természetett növényekkel, a tenyésztett háziállatokkal kapcsolatban. Virágok, fák, gyümölcsök, gabonafélék, zöldségek vizuális jellemzőinek, termesztésének és felhasználásának bemutatása komplex eszközökkel.	Információgyűjtés az adott lakókörnyezetben (pl. település, ország, kontinens) természetett vagy tenyésztett jellemző növényekről, állatokról. Az eredmények szemléltetése különböző vizuálisan értelmezhető ábrákkal (pl. diagrammal). Élőlények, jelenségek ábrázolása különféle célokra emlékezetből (pl. a kiválasztott növények, állatok képével memóriakártya készítése). Gyűjtőmunka a felhasználásra vonatkozólag. A felhasználást bemutató képsorozat (pl. képes szakácskönyv) készítése. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
A létfenntartáson túl, az ember hiedelmei és művészeti (festészeti, szobrászati, grafikai) tevékenységének a megismerése. Miért ilyen a kép, a szobor?	Egy kiválasztott múzeum (pl. a saját településen) megtekintése megadott szempontok szerint (pl. a legjobban tetsző tárgyak kiválasztása). Műalkotások megfigyelése, leírása, lerajzolása és tetszésítélet megfogalmazása indoklással. A választott műtárgy (pl. néprajzi tárgy, szobor, festmény) „lemásolása”. A választott műtárgyhoz kapcsolódó gyűjtés (pl. funkció, téma, hangulat alapján további tárgyak reprodukciói). Elemző beszélgetés a gyűjtött műalkotásokról: vizuális nyelv (színek,	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	

	formák, elrendezés) és ábrázolási téma (ábrázolt tárgyak, élőlények, események), funkció, illetve az alkotás technikai megoldása szerint. Műalkotásokban ábrázolt személyek, lények azonosítása attribútumok alapján, jelképek olvasása. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.			
Információhordozó vizuális jelenségek értelmezése az ember mindennapi életében. (Csomagoláson, plakáton, könyvborítón.)	Gyűjtött csomagolások, reklámanyagok, reklámképek csoportosítása, rendezgetése (pl. tárgyfajta, üzen szempontjából). Adott iskolai rendezvényhez (rendezvénysorozathoz) a kommunikációs anyag (pl. plakát, meghívó) és enteriőr megtervezése kiscsoportokban. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. A közös alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	

Az ünnep és a családi, baráti együttlétek tárgyi és képi világa. Az ünnepi hangulat és ajándékozás.	Egy átélt ünnepi élmény, történés, emlék kiválasztása és vizuális megjelenítése síkban vagy térben. A választott ünnephez kapcsolódó emberi gesztusok, mozdulatok leírása és értelmezése. Érzelemvilágot, a választott ünnep hangulatát kifejező arckép, csoportkép festése. Fotóalbum készítése gyűjtött és készített képekből az ünnep, a család témájában. Ünnepi díszek, ünnepi dekoráció közös tervezése, készítése. Egyszerű tárgyak készítése ajándékként, (pl. játékok, tárolóedény, egyéb használati tárgyak, dísz tárgyak) különböző anyagokból konstruálva, átalakítva. Tárgyak csomagolása. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
---	---	--	------------------------	--

Irodalmi, zenei és színházi élmények kifejezése vizuálisan. Mesék, kitalált történetek.	Egy elképzelt történet kitalálása és leírása egy elképzelt világban. Bábok és bábdíszlet tervezése és készítése csoportban, a kitalált történetekhez. A feladatnak és az ábrázolási-kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek kiválasztása a lehetőségek közül. Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. A közös alkotások bemutatása, értelmezése a szándék és az eredmény viszonylatában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalta témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartása.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
Fogalmak	Látvány; kép, anyag, anyagminőségek, felület: kiemelkedő – lapos, érdes – sima, forma: szabályos – szabálytalan, szín: sötét – világos szín, élénk – tompa szín, pont, vonal: egyenes – görbe vonal, folyamatos – szaggatott vonal, folt, méret: kicsi – nagy – még nagyobb; zárt, nyitott, szabályos, szabálytalan forma; <i>térviszonyok, másolás</i>, forma, arány, műalkotás, használati tárgy – dísz tárgy, munkaeszköz, szerszám, síkforma – térforma, természetes – mesterséges forma, szimmetria – aszimmetria, hosszúság – szélesség – magasság, álló forma – fekvő forma, festmény, szobor, építmény – festészet, szobrászat, építészet, épületek funkciója, makett; jel, jelzés, színkeverés, körvonal, ábra, fázisrajz, térképvázlat, képsorozat, magyarázó ábra, nézetek: elől-, oldalt, felülnézet, dekoráció, dísz, minta, gesztus, maszk, árnykép; emlékkép, álomkép, érzelmek kifejezés, báb, bábdíszlet, jelmez; síkbáb, kesztyűbáb, ujjbáb, ecsetrajz, tempera- és akvarellfestés; gipszfaragás, lenyomat készítés (krumpli-, papír-, dugó-, növénynyomat), pecsételés, agyagszobor mintázással, papírszobor; papírhajtogatás, origami, papírplasztika, fonás, gyöngyfüzés, kötés, szövés, textilfestés, papír- és textilbatik; kötés, nyírás, rojtozás, sodrás, száradás, tépés; választás, önállóság, felszerelés, munkakörnyezet, tetszik - nem tetszik, indoklás, együttműködés, bemutatkozás, értékelés, önértékelés.			

INFORMATIKA

Célok és feladatok

Az informatika mindennapi életünk szerves részévé vált, az információ érték. Mindenkinek el kell sajátítania a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait.

Az informatika műveltségterület keretében folyó oktatás, nevelés és fejlesztés célja, hogy felkészítse a tanulókat az informatikai társadalom kihívásaira.

Az iskolai oktatás keretei között biztosítani kell a sokféle informatikai eszköz és módszer használatára való felkészülést is. E gyorsan változó, fejlődő területen nagyfokú az ismeretek elavulása, ezért különösen fontos, hogy – az egész életen át tartó tanulás jegyében is – figyelmet fordítsunk az informatikai ismeretek folyamatos megújítására.

Az információ egyre inkább nyilvánossá, mindenki számára elérhetővé válik. A műveltségi terület feladata egyebek mellett a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása is.

Növekszik a vizuális kommunikáció hatása; a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is rendelkezésünkre áll üzeneteink kifejezésére.

Az informatikai eszközök használata veszélyeket is jelent, meg kell ismerni az informatikai környezet egészségünkre gyakorolt hatását és a túlzott számítógép-használat ártalmait.

Nem felejtethetjük el a papír alapú információátvitel óriási történelmi szerepét. A tantárgy foglalkozásainak kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakulásának.

Az NTK kerettanterve az információs társadalomban szükséges ismeretek és gyakorlati tudások, képességek rendszerét úgy építi fel, hogy a hangsúlyt a gyakorlati informatikai írástudásra, a tanulói tevékenységre és a kompetenciák fejlesztésére helyezi.

A műveltségi területben megfogalmazott tartalom egyetlen integráló jellegű tantárgy keretei között kerül feldolgozásra. Így az informatika tantárgy keretében a tanulók a számítástechnikai és a könyvtári területtel is ismerkednek. Erre azért van szükség, mert az információszerzés két fontos hozzáférési formájáról van szó.

A tantárgy keretében szervezett foglalkozások megfelelő szervezésével jellemzővé tehető a tanulók számítógépes környezetben végzett olyan egyéni tevékenysége, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényli. Ilyen munkaformák esetében lehetségessé válik az egyes tanulókkal való személyes differenciált foglalkozás. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, valamint az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez, akik számára esetenként nem, vagy csak korlátozottan biztosított az otthoni számítógép-használat. A velük való személyes törődés és az egyénhez illesztett tanulásszervezés más tantárgyak óráin alig lehetséges keretei között a gyerekek a tanulást, a munka eredményét örömként, pozitív élményként élhetik meg. Az így, a nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát is eredményesebbé teheti.

A foglalkozások témája, információtartalma tág határok között választható meg, ezért az informatika tantárgy kiválóan alkalmas az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó céljainak, elveinek megfelelő témákhoz, – mint például az egészségfejlesztéshez, a környezetvédelemhez és a fogyasztóvédelemhez – kötődő információk megjelenítésére, feladatok elvégzésére. A tantárgy foglalkozásainak kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakulásának.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai, a tantárgyi óraszámok megoszlása az egyes témakörök között

Témakörök	1. évf.		2. évf.		3. évf.		4. évf.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Az informatikai eszközök használata	8	4	8	4	6	4	6	3
Informatikaalkalmazói ismeretek	10	5	8	4	10	4	10	5
Infotechnológia	13	5	13	6	13	6	13	6
Infokommunikáció	3	2	4	2	4	2	4	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	3	2	4	2	4	2	4	2
Heti óraszám	1	0,5	1	0,5	1	0,5	1	0,5
Évi összes óraszám	37	18	37	18	37	18	37	18

A tanterv kétféle órakeretre épülő változata közötti különbség elsősorban az alkotásra, a számítástechnikai produktumok elkészítésére, a gyakorlásra fordítható időben van. Azonos az elsajátítandó ismeretanyag és a megfogalmazott követelmények sora.

A kétféle óraszámú modell lehetővé teszi, hogy az iskola a számára optimális módon alakítsa ki tantárgyi struktúráját.

A kerettanterv használata

A tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. A tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében végzett feladataihoz, személyes törekvéseihez. Legyenek a tevékenységnek felhasználható produktumai, például névjegykártya, eseményekhez kötődő meghívó, élménybeszámoló, osztályújság, tablók, a megkeresett, továbbfeldolgozott információk kötődjenek komplex tevékenységekhez, feladatokhoz, projektekhez.

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Informatikaalkalmazói ismeretek; Infotechnológia) kezdetekor diagnosztikus értékelés során tárjuk fel a tanulók ismereteit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok, illetve szóveges értékelés formájában adunk.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, ami folyamatos szóbeli értékeléssel valósul meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

- tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,
- elkészített dokumentumait,
- ismereteinek szintjét,
- fejlődését,
- órai aktivitását,
- együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét)

értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és havonta érdemjeggyel.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai

A kisiskolások tevékenységét a játék és az önálló alkotás igénye jellemzi. Figyelmük azonban még nem tartós, ezért nem számíthatunk egy teljes tanóra folyamán egyenletes teljesítményre.

Elsősorban a tanulói tevékenység rendszeres figyelemmel kísérésével tudunk információt szerezni a tanítási folyamatról. Érdemes hosszabb időszakban megfigyelni a kicsik tevékenységét, részvételét a foglalkozásokon.

Az értékelés alapja elsősorban a tanulói tevékenység, másodsorban a tanulói produktum.

Az esetenként alkalmazott értékelés változatos, de rendszeres, a kisgyermek által is felismerhető rendszerű legyen: szóbeli értékelés, rajzos értékelés.

Az értékelésben elsősorban a jól teljesített elemeket emeljük ki. A gyengébben teljesítőket is biztassuk. Ügyeljünk arra, hogy azok a tanulók, akiknek nincs otthon számítógépe, semmiképpen ne érezzék úgy, hogy emiatt lemaradnak.

Mind egyénileg, mind csoportosan és az egész tanulócsoport munkáját értékeljük.

Semmiképpen sem szabad definíciókat, szabályokat betanultatni a gyermekekkel, a számonkérésre ne használjunk kikérdezést, feleltetést, dolgoztatást.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek A 11/1994. MKM rendeletben meghatározottak alapján

- számítógépterem (1 tanuló/1 gép) multimédia számítógépekkel, számítógép termenként nyomtatóval; iskolai könyvtár;
- ezenfelül: internetelérés, digitális fényképezőgép vagy web-kamera, szkennel.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

- megfelelő feldolgozásban tartalmazza a szükséges ismeretanyagot;
- adjon segítséget a gyakorlati munkához;
- ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát;
- támogassa a csoportmunkát;
- korosztálynak megfelelő nyelvezet és stílus;
- az ábrák és képek mennyisége, minősége és tartalma igazodjon a fejlesztési követelményekhez;
- sokféle feladatot tartalmazzon a könnyűtől a nehézig;
- hardver- és szoftverfüggetlen legyen, vagy többféle lehetőséget mutasson be;
- megfelelően kezelje az informatika gyorsan változó részeit.

A fejlesztési feladatok szerkezete a NAT szerint

1. Az informatikai eszközök használata
2. Informatikaalkalmazói ismeretek
 - 2.1 A gyakorlati életben használt legfontosabb írásos formátumok gépi megvalósítása, igény a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására
 - 2.2 Adatbázisok, adattáblák alkalmazása, keresés az adatbázisban
3. Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)
 - 3.1 Az adott probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása
 - 3.2 Algoritmizálás, adatmodellezés (a hétköznapi életben és az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részleteinek felismerése és különféle formákban történő megfogalmazása)
 - 3.3 Egyszerűbb folyamatok modellezése, a paraméterek módosítása
4. Infokommunikáció
 - 4.1 Információkeresés, információközlés
 - 4.2 Információs technológián alapuló kommunikációs formák
5. Médiainformatika
6. Az információs társadalom
7. Könyvtári informatika
8. Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században

1–2. évfolyam**Célok és feladatok**

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás bevezető szakaszában a kisdíák szerezen tapasztalatokat a legalapvetőbb informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerzés és a kommunikáció „játékszabályai”-ról, alapelemeiről (pl. irányok, betűk – írás, számok – számolás).

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, ismerje meg a tanuló a számítógép kezelésének alapjait, az egér és a billentyűzet használatát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat, elsősorban oktatójátékokat használjon.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek is. Játsszon el és fogalmazzon meg algoritmusokat, ismerjen meg olyan programozási nyelvet, amely alkalmas a robotszerű működés megmutatására, az algoritmusok kipróbálására.

Az információszerzés adatok használatát jelenti. Tudja a kisdíák, hogy személyi adatai fontosak, megfelelően kezelendők.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár lehetőségeit.

Nagyon fontos az, hogy a gyermek korának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzon. Minden tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a gyerekek. Használjuk a játék erejét! Az egyénileg végzett

tevékenységeket váltsák ki a csoportoknak adott, közösen megoldható feladatok. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoporthoz.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

1. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 0,5 óra/hét (18 óra)
Az informatikai eszközök használata	8	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	10	5
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	13	5
Infokommunikáció	3	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	3	2
Heti összes óraszám	1	0,5
Évi összes óraszám	37	18

2. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 0,5 óra/hét (18 óra)
Az informatikai eszközök használata	8	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	8	4
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	13	6
Infokommunikáció	4	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	4	2
Heti összes óraszám	1	0,5
Évi összes óraszám	37	18

1. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai rendszerek megismerése (könyv, TV, telefon, hirdetőtábla stb.).	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.	Természet- és társadalom-ismeret Magyar nyelv és irodalom	Szemléltető-eszközök, tárgyak.
A gépterem rendje.	Beszélgetés. Szituációs játékok technikai eszközökkel (pl. telefon, pénztárgép).	Csoportos játék.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Játékkellékek.
Ismerkedés az adott számítógépes környezettel.	A jól működő számítógép. Az egér használata. A géptermi házirend megismerése (érthető és elfogadható szabályok).	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Testnevelés Matematika	Szemléltető-eszközök, tárgyak.
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül.	A billentyűzet használata: ujjgyakorlatok, irányok gyakorlása. Programok indítása, használata. Kilépés a programból.			
Fogalmak	Gépterem, teremrend. A számítógép főbb részegységei (a megnevezés szintjén). Hogyan „beszélgetünk” a számítógéppel? Számítógépes programok.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 10–5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyszerű alkotások „kép- és betűnyomdák” használatával.	Kész minták használata. Betűelemek írása, rajzos feladatok (nem számítógéppel!). Kisgyermekeknek való kész elemekből építkező program használata. Mobiltelefonlogó tervezése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Vizuális kultúra	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak.
Egyszerű rajzos dokumentumok készítése.	Rajzolóprogram futtatása. Egyszerű rajzok, ábrák készítése (adott témában). A rajz módosítása.		Magyar nyelv és irodalom Matematika Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
			Magyar nyelv és irodalom Matematika	
Tanult betűk begépelése.	Betűk és rajzok párosítása.	Önálló feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom Matematika	
Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.	„Zene alkotása” néhány motívumból közösen.	Tanári bemutatás, csoportmunka.	Ének-zene Matematika	
	Egyszerű animációs technikával mozgókép készítése kézi úton.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.	Vizuális kultúra	
Képek (állatok, növények) csoportosítása, értelmezése.	Képek gyűjtése. A képek csoportosítása különböző szempontok alapján.	Önálló feladatmegoldás.	Matematika Természet- és társadalomismeret	
Közhasznú információforrások megismerése.	Rajzos osztályórarend készítése	Tanári bemutatás, csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Elemekből épül fel a kép. A számítógéppel is elemekből nyomdázhatunk. Rajzolóprogram. Rajzeszközök. Színek. Begépelés, javítás. Zene „nyomdázása”. Képkockák. Animáció. Egyforma, különböző. Képes gyermeklexikon. TV-műsor, moziműsor.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 13–5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Látható, hallható, tapintható jelek keresése környezetünkben. Adott információ kifejezése többféleképpen.	Tanári bemutatás, csoportmunka.	Természet- és társadalom-ismeret Matematika Ének-zene Testnevelés	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak.
Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása.	Mindennapi feladatok megoldási tervének elkészítése. A terv megvalósítása.	Csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Életvitel és gyakorlat	
Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.	Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Algoritmusok kipróbálása, eljátszása, végrehajtása.		Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Algoritmusok végrehajtása számítógépen.				
Mindennapi adatok leírása.	Anyaggyűjtés. Az adatok megfogalmazása.	Megbeszélés.	Matematika	
Az algoritmusokban használt adatok értelmezése.	Az algoritmusban használt adatok kigyűjtése.			
Egy egyszerű fejlesztő rendszer, a Logo használata.	A korosztálynak megfelelő egyszerű fejlesztőrendszer használata, pl. a Logo. Egyszerű ábrák rajzolása Logo parancsokkal. Teknőc kertje.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.	Matematika	
Fogalmak	Érzékszerveink szerepe az információszerzésben. Személyes adatok. Elemi parancsok. Jelek az állatvilágban. Jelek a környezetünkben, pl. piktogram, KRESZ-tábla. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan. Részek, a részek sorrendje. A teknőc kertje. A teknőc. A teknőc mozgatása.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 3–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információszerzés, irányított keresés.	Hirdetőtábla készítése.	Csoportmunka.	Osztályközösségi feladatok.	Információforrások.
Fogalmak	Közlés, hír, hirdetés.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 3–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: könyvtár.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ismerkedés az iskolai könyvtárral.	Beiratkozás. A könyvtár elrendezése. Viselkedés a könyvtárban.	Látogatás könyvtárban. Beszélgetés, önálló kipróbálás.	Magyar nyelv és irodalom	Gyermek-könyvek, rajzok, képek, tárgyak.
Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.	Különböző tantárgyak tananyagához kapcsolódó művek megkeresése.		Tantárgyi anyagok.	
A könyv szerzője és tartalma.	Könyvek csoportosítása.			
Az új, informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek kipróbálása.	Mese-, vers-, zenehallgatás. CD használata segítséggel. Internetes portálok felkeresése.			
Fogalmak	A gyermekkönyvtár. Képeskönyvek. Mesekönyvek, versek. Ismeretterjesztő művek. Hagyományos és elektronikus dokumentumok. Szerző.			

2. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata			Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok hétköznapi információs rendszerekről, a számítógép billentyűzetének és az egérnek a használata, a számítógépteremben érvényes magatartási szabályok betartása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai rendszerek megismerése (telefon, televízió, TV-text).	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás.	Vizuális kultúra	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok.
Számítógépes környezet megismerése. A feladat megoldásához szükséges, adott alkalmazói környezet használata.	A legalapvetőbb perifériák feladatának megismerése. A géptermi házirend megismerése (érthető és elfogadható szabályok). Rajzoljuk le a számítógépet!			
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül.	A programok felülete. A billentyűzet és az egér használata.		Tantárgyi anyagok.	
Számítógépes oktatójátékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	Többféle játék, oktató-, ismeretterjesztő program futtatása.			
Fogalmak	Informatikai környezetek jellemzői. A számítógép főbb részegységei (a megnevezés szintjén). A gépterem rendje. A felhasználó utasításai. A számítógépes programok valamilyen feladatot oldanak meg.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a számítógép alkalmazásairól, számítógéppel elvégzett feladatokról. Célszerű műveletek elvégzése a számítógépen (egyszerű rajzolás, karakterek bevitele).	

További különleges feltételek	Személyi
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyszerű alkotások „kép- és betűnyomdák” használatával.	A minták elrendezése. Szavak írása (nem számítógéppel!).	Önálló feladatmegoldás.		Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak.
Egyszerű rajzos dokumentumok készítése.	Egyszerű rajzok, ábrák készítése önállóan. A rajz kifestése többféleképpen. A rajzeszközök megfelelő beállításai. A rajz folytatása, módosítása.	Tanári bemutatás, önálló feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Matematika	
Egyszerű szöveges dokumentumok készítése.	Szöveg begépelése, javítása. Egyszerű szöveges, illetve rajzos-szöveges dokumentumok készítése.	Tanári bemutatás, önálló feladatmegoldás.	Írás.	
Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.	Zenei kirakóprogramok használata.		Ének-zene	
	Egyszerű animációs technikával mozgókép készítése.		Testnevelés	
Adatok csoportosítása, értelmezése.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Az adatok csoportosítása különböző szempontok alapján.		Tantárgyi anyagok.	
Közhasznú információforrások megismerése.	Iskolai információk keresése.			
Fogalmak	A munka megtervezése. Rajzolóprogram. Színek. A rajzeszközök kiválasztása. Rajzlap. A szöveges anyagok fontossága. Zene „nyomdázása”. Animáció. Kérdőív, adatlap, nyomtatvány (pl. könyvtári beiratkozás). Az iskolai könyvtár nyitva tartása. Tudakozó, Teletext, Képes gyermeklexikon.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 13–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A problémák számítógépes megoldásáról szóló, a hétköznapi életből vett tapasztalatok. Egyszerű problémák, és megoldási eljárások megfogalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Látható, hallható, tapintható jelek vizsgálata a környezetünkben. Adott információ kifejezése többféleképpen. Egyezményes jeleink.	Tanári bemutatás, csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Matematika	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak.
Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás.	Milyen informatikai eszközt érdemes használni? Megoldási terv készítése. A terv és a megvalósítás összehasonlítása.	Csoportmunka tanári irányítás mellett.	Matematika	
Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.	Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Algoritmusok kipróbálása, eljátszása, végrehajtása.			
	Algoritmusok végrehajtása számítógépen.			
Mindennapi adatok leírása.	Anyaggyűjtés. Az adatok elrendezése.	Megbeszélés.		
Az algoritmusokban használt adatok értelmezése.	Az algoritmusban használt adatok kigyűjtése. Az adatok változtatásának hatása, nyomon követése.			
Egy egyszerű fejlesztő rendszer, a Logo használata.	A korosztálynak megfelelő egyszerű fejlesztőrendszer használata, pl. a Logo. Egyszerű ábrák rajzolása Logo-beli eljárással.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.		
Fogalmak	Érzékszerveink szerepe az információszerzésben. Az emberek jelzései egymás felé (mimika, gesztus, testbeszéd). Milyen eszközöket használunk? Részek. A részek kapcsolata. Sorrend. Programot írunk! Mire szolgálnak az adatok? Kiinduló adat, eredmény. Eljárás írása. Ismétlés.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a hétköznapi életben folyó infokommunikációs eszközökről, megoldásokról.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információszerzés, irányított keresés.	A keresés időtartamának és eredményességének megfigyelése.	Csoportmunka.	Tantárgyi anyagok	Információforrások.
Fogalmak	Infőkommunikáció otthon, illetve a könyvtárban			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a gyermekkönyvtárban folyó tevékenységekről és a lehetőségekről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete.	Beiratkozás. A könyvtár elrendezése. Viselkedés a könyvtárban. A könyvtár használatának technikája.	Látogatás könyvtárban, beszélgetés, önálló kipróbálás.	Magyar nyelv és irodalom	Gyermekkönyvek, rajzok, képek, tárgyak.
Felfedező keresés az életkornak megfelelő információforrásokban.	Több tantárgy tananyagához kapcsolódó művek megkeresése.		Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
A főbb dokumentumfajták megkülönböztetése, tartalmának és adatainak megállapítása.	Kedvenc könyvem könyvtárosi szemmel – könyvek jellemző adatainak kikeresése.		Tantárgyi témák.	
Az új informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismertetése.	Információ megkeresése TV teletextről, CD-ről, internetes portálok felkeresése.			

Fogalmak	A könyvtár. Ismeretterjesztő művek a könyvtárban. A könyv. Szépirodalom (mese, regény, vers). Szótárak, lexikonok. Szerző, mű címe, oldalszám. Hagyományos és elektronikus dokumentumok. Médiumok. Teletext. CD használata (elektronikus könyv, szótár).
A fejlődés várható eredményei	Az informatikai eszközök használata A tanuló: - Ismerje és tartsa be a számítógépterem és a számítógépek használatának rendjét. - Ismerje fel a számítógép fő perifériáit, azokat tudja megnevezni. - Munkái során a célnak megfelelően használja a billentyűzetet és az egeret. - Tudjon használni egyszerű játék- és oktatóprogramokat. Informatikaalkalmazói ismeretek A tanuló: - Szerezzen tapasztalatot rajzos és szöveges dokumentumok kézi elkészítésében. - Tudja használni egyszerű rajzkészítő program legfontosabb funkcióit. - Legyen képes egyszerű rajz elkészítésére. - Tudjon szövegírásra használni egyszerű alkalmazói programot. - Tudjon lejátszani kész zenei anyagot és animációt. - Legyen tudomása arról, hogy elkészült munkái elmenthetők, visszatölthetők. Infotechnológia A tanuló: - Ismerjen fel jeleket, piktogramokat, tudja értelmezni azokat. - Tudjon összeválogatni azonos vagy hasonló információt hordozó ábrákat. - Szerezzen tapasztalatot egyszerű adatok kikeresésében. - Tudjon segítséggel felépíteni egyszerűbb algoritmusokat. - Legyen képes a Logo programozási nyelvben egyszerű algoritmus létrehozására, a teknőc tudatos irányítására. Infokommunikáció A tanuló: - Lásson néhány weboldalt. Médiainformatika, könyvtári informatika A tanuló: - Legyen képes a gyermekkönyvtárban segítséggel, megadott dokumentumfajtát megkeresni. - Lássa, hogy sokféle korszerű informatikai eszköz állhat rendelkezésünkre.

3–4. évfolyam

Célok és feladatok

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás fejlesztő szakaszában a kisdíák szerezzen tapasztalatokat az alapvető informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerzés és a kommunikáció „játékszabályai”-ról, alapelemeiről (pl. irányok; betűk – írás, számok – számolás).

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, a tanuló ismerje meg a számítógép kezelésének alapjait, az eger és a billentyűzet használatát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat használjon.

Használjon egyszerű rajzoló-, szövegíró, zenehallgatásra és felvétel készítésére alkalmas programokat.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. A tanuló játsszon el és fogalmazzon meg algoritmusokat, ismerjen meg olyan programozási nyelvet, amely alkalmas a robotszerű működés megmutatására, az algoritmusok kipróbálására.

Az információszerzés adatok gyűjtését és feldolgozását jelenti. Tudja a kisdíák, hogy személyi, környezeti, iskolai adatai fontosak, megfelelően kezelendők.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit.

Nagyon fontos az, hogy a gyermek korának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzunk. Minden tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozhatnak a gyerekek. Használjuk a játék erejét! Az egyénileg, elszigetelten végzett tevékenységeket gyakran kiválthatja a csoportoknak adott, közösen megoldható feladat. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoport.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

3. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 0,5 óra/hét (18 óra)
Az informatikai eszközök használata	6	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	10	4
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	13	6
Infokommunikáció	4	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	4	2
Heti összes óraszám	1	0,5
Évi összes óraszám	37	18

4. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 0,5 óra/hét (18 óra)
Az informatikai eszközök használata	6	3
Informatika-alkalmazói ismeretek	10	5
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	13	6
Infokommunikáció	4	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	4	2
Heti összes óraszám	1	0,5
Évi összes óraszám	37	18

3. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Óraszám 6–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok információs rendszerekről. A számítógép alapvető perifériáinak ismerete, kezelése, karakterek bevitele, egérműveletek elvégzése, egyszerű programok alapvető kezelése.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai rendszerek megismerése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok.
Számítógépes környezet megismerése. A feladat megoldásához szükséges adott alkalmazói környezet használata.	A számítógép perifériái helyes működés esetén. A számítógép be- és kikapcsolása. A géptermi házirend megismerése (érthető és elfogadható szabályok).			
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül.	Program indítása, használata. Menüpontok, ikonok, parancsok használata. Kilépés a programból. A billentyűzet és az egér használata.		Tantárgyi anyagok. Osztálybajnokság szervezése.	
Számítógépes oktatójátékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	Többféle játék, oktató-, ismeretterjesztő program futtatása.			
Fogalmak	Minden rendszernek megvannak a maga használati szabályai. SMS, számítógép, mikrohullámú sütő. A számítógép főbb részegységei a megnevezés szintjén. A géptermi rendje. Hogyan jelez a számítógép? Hogyan utasíthatjuk a számítógépet? A számítógépes programok valamilyen célt szolgálnak!			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 10–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok számítógépes alkalmazásokról (szövegek, rajzok készítése, hangos, képi anyagok stb.). A legegyszerűbb felhasználói programok elemi használata.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógéptermi, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttélet szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyszerű rajzos dokumentumok készítése.	A dokumentum elmentése és nyomtatása segítségével. Rajzos dokumentum megnyitása segítségével. A rajz módosítása.	Tanári bemutatás, önálló feladatmegoldás.	Vizuális kultúra	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.
Egyszerű szöveges dokumentumok készítése.	Szövegírás számítógéppel, a szöveg begépelése, javítása. Egyszerű szöveges, illetve rajzos-szöveges dokumentumok készítése.		Magyar nyelv és irodalom	
Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.	Hang felvétele, lejátszása hagyományos és számítógépes eszközökkel csoportokban. Egyszerű animációs technikával mozgókép készítése.		Ének-zene	
			Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Adatok csoportosítása, értelmezése.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Az adatok csoportosítása különböző szempontok alapján.		Matematika Magyar nyelv és irodalom	
Közhasznú információforrások megismerése.	Ötletek gyűjtése az önálló információszerzéshez.		Matematika Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret	
Fogalmak	Rajzolóprogram. Mentés, megnyitás. Kijelölés. A billentyűzet szövegíráshoz szükséges részei. Hanglejátszás. Hangfelvétel. Animáció. Fázisok. Kérdőív, nyomtatvány, pl. könyvtári beiratkozás. Közös információkeresés. Tudakozó. Telefonkönyv. Teletext. Gyermeklexikonok.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 13–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A hétköznapi életben használt jelek, jelzések értelmezése. Egyszerű problémák és megoldási eljárások értelmezése.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Az időjárás megfigyelése. Egyezményes jeleink. Saját titkosírás készítése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Természet- és társadalom- ismeret	Szemléltető- eszközök, tárgyak, információ- források, feladatlapok.
Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása.	Gyűjtőmunka: Mikor érdemes használnunk telefont, magnót, rádiót stb.?	Csoportmunka.	Matematika Ének-zene Természet- és társadalom- ismeret	
Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.	Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Algoritmusok kipróbálása, eljátszása, végrehajtása. Algoritmusok végrehajtása számítógépen.		Különböző tantárgyi helyzetek.	
Mindennapi adatok.	Anyaggyűjtés: a tanulók testmagassága, névnapok, fényképek a tanulókról.	Csoportmunka.	Tantárgyi adatok gyűjtése.	
Az algoritmusokban használt adatok értelmezése.	Az algoritmusban használt adatok kigyűjtése. Az adatok változtatásának hatása, nyomon követése.			
Egy egyszerű fejlesztő rendszer használata, helyzet és pozíció, robotok.	A korosztálynak megfelelő egyszerű fejlesztőrendszer pl. a Logo használata. Egyszerű ábrák rajzolása Logo parancsokkal. Tervezzünk házat a teknőcnek!	Feladattal vezetett egyéni munka.	Matematika	
Fogalmak	Jelek a természetben. Titkos jelek. Milyen eszköz kell az egyes problémák megoldásához ? Milyen problémák oldhatók meg informatikai eszközökkel? Sorrend. A részek kapcsolata. Programot írunk! Szöveges és számadatok. Ábrák és képek. Paraméter. Programozás. Eljárás írása. Ismétlés. Paraméteres eljárások.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Böngészőprogramok, weboldalak, levelezőprogram alapszintű kezelése.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információszerzés, irányított keresés.	Játékok az információ adás-vétel szituációról. Internetes keresési feladatok megoldása.	Csoportmunka.	Infokommunikáció otthon, a könyvtárban, az iskolában.	Játékkellékek. Feladatok.
Fogalmak	Információt közlünk. Információt keresünk. Kommunikáció információs céllal.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A gyermekkönyvtár lehetőségek gyakorlott használata.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében való eligazodás.	Beiratkozás. A könyvtár elrendezése. Viselkedés a könyvtárban. A könyvtár használatának technikája.	Látogatás könyvtárban, beszélgetés, önálló kipróbálás.	Az ismeretterjesztő művek csoportjai.	Gyermekkönyvek, rajzok, képek, tárgyak.
Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.	Több tantárgy tananyagához kapcsolódó művek megkeresése.		Természet- és társadalomismeret	
A főbb dokumentumfajták megkülönböztetése, tartalmának és adatainak megállapítása.	Könyvek jellemzőinek bemutatása.		Magyar nyelv és irodalom	
Az új informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismertetése.	Teletext használata. Elektronikus könyv, CD használata. Internetes portálok felkeresése.			
Fogalmak	A könyvtár. Hagyományos és elektronikus dokumentumok. A könyv. Ismeretterjesztő művek a könyvtárban. Alapvető dokumentumtípusok. Médiumok.			

4. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata			Óraszám 6–3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű programok kezelőelemeinek ismerete, használata, célszerű kezelése, a gép ki- és bekapcsolása, perifériák használata, mentés, megnyitás.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai rendszerek megismerése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás.		Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok.
Számítógépes környezet megismerése. A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	A betűk helye a billentyűzeten. CD, DVD, pendrive és floppy használata. A géptermi házirend megismerése (érthető és elfogadható szabályok).			
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül.	A felhasználói felület jeleinek értelmezése. A billentyűzet és az egér használata.		Matematika	
Számítógépes oktatójátékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	Többféle játék-, oktató-, ismeretterjesztő program futtatása A programok hasonlóan használhatók – általános használati szabályok keresése. Minden program más – különbségek keresése.			
Fogalmak	A korszerű eszközök mint lehetőség. MMS, számítógép. A számítógép főbb részegységei a megnevezés szintjén. A gépterem rendje. A számítógép programok segítségével működik. A számítógépes programok valamilyen célt szolgálnak.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 10–5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű szöveges dokumentumok, rajzok készítése és nyomtatása, adatok információk, források azonosítása. A legegyszerűbb számítógépes információszerzés végrehajtása, hangfájlok lejátszása, az eszközök kezelése.	

További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon-és népismeret; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Egyszerű alkotások „kép- és betű-nyomdák” használatával.	Digitális fénykép felhasználása.	Tanári bemutatás önálló feladatmegoldás.	Vizuális kultúra	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.	
Egyszerű rajzos dokumentumok.	Rajzos dokumentumok készítése, módosítása.		Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra		
Egyszerű szöveges dokumentumok készítése.	Szövegírás számítógéppel. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű szöveges, illetve rajzos-szöveges dokumentumok készítése. Ismerkedés a vágólappal.		Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene		
Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.	Hang felvétele, lejátszása hagyományos és számítógépes eszközökkel. Beszélő könyv. Egy történet képben és hangban. Egyszerű animációs technikával mozgókép készítése. Hanggal, szöveggel, képpel, animációval közös dokumentum készítése hagyományos és számítógépes technikával.		Vizuális kultúra.		
			Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra		
			Matematika		
Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra					
Adatok csoportosítása, értelmezése.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Az adatok csoportosítása különböző szempontok alapján.				
Közhasznú információforrások megismerése.	Kulturális műsorajánló. Menetrend. Telefonkönyv. Internetes portálok felkeresése.				
Fogalmak	A billentyűzet szövegíráshoz szükséges részei. A vágólap. Kész elemek. Rajzolóprogram. Színek. Írás a rajzlapon. Mentés, megnyitás, nyomtatás. Transzformációk, saját színek. Hanglejátszás, hangfelvétel, animáció. Összetett dokumentumok. Kérdőív, nyomtatvány, (pl. könyvtári beiratkozás). Közös információkeresés. Nyilvános információs források.				

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 13–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű problémákhoz köthető adatok azonosítása, értelmezése. Egyszerű problémamegoldó eljárások megfogalmazása.	

További különleges feltételek	Személyi
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Állatok jelzéseinek megfigyelése videofelvételről. Titkosítások megfejtése. Saját titkosítás készítése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Természet- és társadalom- ismeret	
Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása.	A helyzetnek megfelelő informatikai eszköz kiválasztása. Egyszerű problémák megoldása	Csoportmunka tanári irányítással.	Természet- és társadalom- ismeret	Szemléltető- eszközök, tárgyak, információ- források, feladatlapok.
Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.	Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Algoritmusok kipróbálása, eljátszása, végrehajtása.	Feladattal vezetett egyéni munka.		
Mindennapi adatok leírása.	Anyaggyűjtés.		Természet- és társadalom- ismeret	
Az algoritmusokban használt adatok értelmezése.	Az algoritmusban használt adatok kigyűjtése. Az adatok változtatásának hatása, nyomon követése.			
Egy egyszerű fejlesztő rendszer, a Logo használata.	A korosztálynak megfelelő egyszerű fejlesztőrendszer használata, pl. a Logo. Egyszerű ábrák rajzolása Logo parancsokkal. Tervezzünk házat a teknőcnek!			
Fogalmak	Jelek a természetben, az állatvilágban. Titkos jelek. Az emberek jelzései egymás felé (mimika, gesztus, testbeszéd). Problémák és a problémákat megoldó eszközök. Részek, a részek kapcsolata, sorrend. Program, paraméterezés, paraméteres eljárások, rekurzív eljárások, elágazást tartalmazó eljárások.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Böngészőprogram, weboldalak, levelezőprogram gyakorlott alapszintű kezelése.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan- esz- közök
Információszerzés, irányított keresés.	Internetes információkeresés. Elektronikus kereskedelem.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Könyvtári infokommunikáció. Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalomismeret	Információforrások, feladatok.
Fogalmak	Információt közlünk. Információt keresünk. Kommunikáció információs céllal.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A könyvtár gyakorlott használata, a szabályok betartása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan- esz- közök
Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete.	Kölcsönzés, beiratkozás. A könyvtár elrendezése. Viselkedés a könyvtárban. A könyvtár használatának technikája.	Látogatás könyvtárban, beszélgetés, önálló kipróbálás.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalomismeret Matematika	Gyermek-könyvek, rajzok, képek, tárgyak.
A főbb dokumentumfajták megkülönböztetése, tartalmának és adatai.	Alapvető dokumentumtípusok, adatok.			
Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.	Több tantárgy tananyagához kapcsolódó művek megkeresése.			

Az új informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségei.	Elektronikus könyv, CD használata. Internetes portálok felkeresése.			
Fogalmak	A könyvtár. A könyv. Szótárak, lexikonok. Szépirodalom (mese, regény, vers). Ismeretterjesztő művek a könyvtárban. Hagyományos és elektronikus dokumentumok. Médiumok.			

A fejlődés várható eredményei	Az informatikai eszközök használata A tanuló: - Ismerje és tartsa be a számítógép üzemeltetésének rendjét, a gépterem használatának szabályait. - Tudja megnevezni a számítógép fő részeit, ismerje azok funkcióját. - Munkája során gyakorlottan használja a billentyűzetet és az egeret. - Tudjon tájékozódni a számítógép grafikus felhasználói felületén. - Ismerje fel az általa használt programok ikonjait. - Tudja önállóan elindítani az általa használt programokat. - Tudjon megfelelő menüelemeket, parancsokat célszerűen használni. Informatikaalkalmazói ismeretek A tanuló: - Tudja használni egy egyszerű rajzkészítő program funkcióit. - Használja a rajzolóprogramot rajzos, szöveges munkáinak megalkotására, módosítására. - Tudjon szövegírásra használni egy szövegszerkesztő programot. - Javítsa a gépelési hibákat. - Tudjon adatokat lejegyezni, sorba rendezni, keresni. - Legyen gyakorlott a multimédia eszközök használatában. - Tudja segítséggel elmenteni és visszatölteni munkáit. - Tudja, hogy az el nem mentett dokumentumok elvesznek. - Tudja segítséggel kinyomtatni munkáit.
A fejlődés várható eredményei	Infotechnológia A tanuló: - Tudjon példát mondani az információ megjelenési formáira. - Tudjon egyszerű titkosírást készíteni, az üzenetet visszafejteni. - Értsen meg néhány lépéses algoritmust. - Tudjon segítséggel felépíteni egyszerűbb algoritmusokat. - Tudjon a Logo környezetben ismétlődést tartalmazó rajzot készíteni. Infokommunikáció A tanuló: - Olvasson elektronikus leveleket. - Lásson néhány, az iskolai tananyaggal kapcsolatos weboldalt. Könyvtári és médiainformatika A tanuló: - Használja az iskolai könyvtár néhány szolgáltatását. - Ismerje a helyben olvasás és a kölcsönzés szabályait. - Legyen képes megkeresni a tanulmányaihoz szükséges műveket.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLATI ISMERETEK

Célok és feladatok

A műveltségterület, illetve tantárgy már az első évfolyamtól kezdődően egyértelműen a hétköznapi és munkavégzési tevékenységhez kötődik, egyebek mellett az ehhez szükséges magatartást, szokásokat, készségeket, attitűdöket alapozza meg, elsősorban a cselekvésre, a tapasztalati tanulásra, az öntevékenységre, a iskolán kívüli tevékenységeknek az oktatásba való beintegrálására kínál lehetőséget. Olyan ismereteket nyújt, olyan képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

Célja az, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotótevékenységben egyaránt. Az alkotás örömeinek átélése során elégedettséget érezzenek a munkában, végső soron kialakul a pozitív alkotó magatartás. Ennek érdekében egyre több lehetőséget biztosítunk a gyermekek önálló képzeletére, illetve annak aktivitását célzó technikai feladatok megoldására is.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kézügyesség fejlesztését, és a mindennapokban praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magába. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be. Az oktatásában a manualitás központi helyet foglal el. A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek- és ifjúkor a legalkalmasabb, később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

Az életvitel ismeretek körébe tartoznak a háztartástan, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás és a szolgáltatások területei. Idesorolhatók a helyes közlekedés és ennek szabályainak ismerete is.

A műveltségi terület keretében folyó oktatás, fejlesztés, illetve a tanulói tevékenységek (problémamegoldás, tanulás gyakorlás stb.) révén megszerezhető kompetenciáknak a felnőttkor felé haladva nem lineárisan, hanem párhuzamosan kell fejlődniük, a felnőttkorban is valamennyi párhuzamosan van jelen, illetve változik. Ennek megfelelően a műveltségterület illetve tantárgy egyes témakörei többször, tanévente újra és újra, bővülő és magasabb szintű tartalommal jelennek meg. A tanéveken belüli témakörök szerinti foglalkozások a helyi lehetőségeknek megfelelően „Életvitel és gyakorlat”-on belül, illetve más műveltségterület, tantárgy foglalkozásaival együtt komplex foglalkozásokba, projektekbe szervezhető, a tanulói teljesítmény és produktumok portfólióba gyűjthetők. Különösen jó alkalmat adnak erre a tanulmányi kirándulások, az erdei iskola, a tanév sajátos szervezésű időszakai (diákhét). Ezek feladatanyagának elkészítéséhez nem nélkülözhető a helyi tananyagfejlesztés. Mindezek a lehetőségek tovább bővíülhetnek több éven át visszatérő helyszínek, partneriskolai kapcsolatok (kistélepülési és nagyvárosi iskolák között) szervezésével, pályázatokba, helyi települési akciókba való bekapcsolódás, illetve – elsősorban a munkának, a munkahelyek világának megismerésére – más, az iskola társadalmi környezet által kínált lehetőségek fokozottabb kihasználásával.

A tantárgy keretében szervezett foglalkozásokon a témából és a tanulói tevékenységekből következően jellemzővé tehető a tanulók olyan egyéni illetve csoportos tevékenysége, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényel. Másik sajátos körülmény, hogy a foglalkozások jelentős része kétkezi tevékenységek, terepgyakorlatok révén teljesül. Ilyen munkaformák esetében lehetségessé válik az egyes tanulókkal, csoportokkal való differenciált foglalkozás. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, valamint az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez, akik számára otthon a tantárgyhoz kötődő technikai, tárgyi környezet nem, vagy csak korlátozottan áll rendelkezésre, akiknek az életéből hiányzanak a fejlődést biztosító családi minták és iskolai pályához is meghatározó személyes élmények. A velük való személyes törődés és az egyénhez illesztett tanulásszervezés más tantárgyak óráin alig lehetséges keretei között a tanulást, a munka eredményét ők is örömként, pozitív élményként élhetik meg. Az így a nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát eredményesebbé teheti. Az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elvei, céljai, – mint például az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem – egyes foglalkozások keretében közvetlenül, témaként is megjelennek. A foglalkozások anyaga, információtartalma tág határok között választható meg, ezért a tantárgy a tanulók személyes élethelyzetéhez is igazodó tevékenységek, feladatok elvégzése révén különösen hatékonyan szolgálhatja ezeknek a céloknak az elérését, azaz a tudnivalók információként való megtanulásán túl a követendő minták elfogadását, a helyes szokások kialakítását.

A kerettanterv alkalmazása

A tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. A tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében szerzett ismereteihez és személyes törekvéseihez. A feladat lehetőleg legyen komplex, és mindig legyenek – különösen a kétkezi tevékenységgel járó foglalkozásokon – produktumok, amelyek személyes célra (például egy pénztárca, ékszerek, ételek, utazási terv), vagy kollektív munka részeként például egy rendezvény megszervezése során hasznosulnak.

1–4. évfolyam

Célok, feladatok

A természetes és mesterséges környezet anyagainak megismerése, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzése érzékszervi tapasztalással. Összefüggések felismerése az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazása. Tájékozódás az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról.

Az emberi alkotással létrehozott terek, esztétikai követelményeinek, a szerkezetnek és a formának a kapcsolata. Az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek megismerése.

Becsles, mérés, egymás mellé rendezés, méretazonosság megállapítása. Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. Tervek, elképzelések rajzi megjelenítése egyéni elképzelés szerint. Egyszerű makett elemzése és készítése terv alapján. A munkaeszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használata.

A szárazföldi, vízi és légi közlekedés történetének ismerete. A városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek bemutatása. Kerékpározás forgalomtól elzárt területen, ismerkedés a kerékpáros közlekedés szabályaival. Az utazással kapcsolatos illemszabályok ismerete.

Az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemi ismeretei. Egyszerű házimunkák elvégzése. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység végzése. Balesetmentes szabadidőtöltés és játék. Környezetkimélő és a természetet szerető életmód kialakítása.

Az óraszámok megoszlása az egyes témakörök között

Témakörök	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
1. Anyagok és átalakításuk	20	20	20	20
2. Építés	4	4	4	4
3. Jeles napok, népszokások	4	4	4	4
4. Közlekedési ismeretek	4	4	4	4
5. Háztartás és életvitel	5	5	5	5
Heti összes óraszám	1	1	1	1
Évi összes óraszám	37	37	37	37

A tanulók értékelése

Elméleti ismeretek értékelése

- szóbeli (órai munka, felelet, gyűjtőmunka),
- írásbeli (rajzos feladatok, témazáró).

Gyakorlat értékelése

- a tanuló tevékenységének megfigyelése útján,
- szóban,
- az elkészült tárgy értékelésével,
- rajzosan.

Az 1–2. évfolyam életkori sajátosságait figyelembe véve

- Az értékelés folyamatosan terjedjen ki az egész tanítási órára. Ösztönző, fejlesztő jellegéből adódóan nyújtson segítséget a hibajavításhoz, lemaradás esetén a felzárkózáshoz.
- Az értékelési szempontok egyértelműek legyenek, mindig jelenjenek meg a tanulók előtt (pl. 1. osztályban év elején rajzos formában).
 - A személyre szóló értékelésben egyebek mellett tükröződjön
 - képességek (kommunikációs, megismerő-, cselekvőképességek), készségek fejlődése,
 - a személyiségjegyek alakulása (pl. együttműködési képesség).

A tanulók értékelésénél felhasználható további szempontok

- a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme a tanítási órán és a tanítási órán kívül;
- páros vagy csoportmunka közben a közös munkában való részvétel;
- a tanult ismeretek alkalmazása;
- az alkotás folyamatához szükséges képességek (kommunikációs, problémafelismerő, problémamegoldó, megfigyelő-, elemző-, lényeglátó-, konstruáló-, ítélő-, döntőképességek), készségek (manuális, szervezőkészségek) fejlődése és szintje;
- a munkadarab esztétikuma és megfeleltetése a funkciónak;
- a megadott szempontok alapján történő szóbeli értékelés színvonala;
- elemi munkaszokások fejlődése.

A 3–4. évfolyam életkori sajátosságait figyelembe véve

- személyre szóló legyen, személyiségfejlesztő hatást érzünk el vele;
- motiváló legyen, biztosítson sikerélményt;
- az alkotási folyamat (tervezés, kivitelezés, tökéletesítés) folyamatos legyen;
- tárgyszerű legyen (pozitívumok kiemelése, rámutatás a hiányosságokra, útmutatás a fejlődéshez).

A tanulók értékelésénél felhasználható szempontok

- tanórai aktivitás, kreativitás;
- csoportmunka során tanúsított együttműködési képesség, szervezőkészség;
- önálló információgyűjtés ismeretterjesztő forrásokból;
- tanult ismeretek önálló alkalmazása;
- szakkifejezések alkalmazása;
- műszaki rajzi feladatok szabványossága;
- munkadarab vagy modell megfeleltetése a funkciónak (anyag, forma, szerkezet, esztétikum);
- önértékelés színvonala megadott vagy választott szempontok alapján;
- társak munkájának értékelése megadott szempontok alapján, illetve önállóan;
- elemi munkaszokások alkalmazása;
- környezettudatos magatartás megnyilvánulási formái;
- szabályismeret, a tanult szabályok gyakorlati alkalmazása közlekedés és életvitel során.

Az életkori sajátosságainak figyelembevétele a Taneszközök, tankönyvek kiválasztásánál

- A tankönyvek mint tanulói segédeszközök járuljanak hozzá a kisiskolások komplex személyiségformálásához.
- Alkalmassak legyenek az elméleti és a gyakorlati ismeretek egységben történő tanítására.
- A tankönyvekben található feladatsorok, illusztrációk önálló ismeretszerzésre ösztönözzenek, segítsék elő az elméleti ismeretek megértését, a tanultak rögzítését, gyakorlati alkalmazását.
- Az ismeretek alkalmazását gyakoroltató, összefoglaló kérdések, illetve a megadott értékelési szempontok önellenőrzésre, önértékelésre sarkallják a tanulókat.
- A megismerő-, a cselekvő- és a kommunikációs képességek együttes fejlesztésével alapozzák meg a gyermekek „technikai műveltségét”.

- Gyakorlati tevékenység közben tudatosan fejlesszék a tanulók kézügyességét, nagy gondot fordítva a finommozgások automatizálására.
- A gyermekek természetes kíváncsiságára alapozva ismertessék meg őket a természet közeli életmódhoz szükséges ismeretekkel, tevékenységekkel, illetve egy-egy kézműves mesterség alapfogásaival.
- A feladatok készítsék fel a kisiskolásokat a biztonságos közlekedésre, a kulturált közlekedési magatartásformák elsajátítására, a veszélyhelyzetek felismerésére, egészségük tudatos megővására és az önellátásra.
- A tankönyvcsalád felépítése vegye figyelembe a többi tankönyvvel létrehozható kapcsolódási lehetőségeket (környezetismeret, matematika, rajz és vizuális kultúra, magyar irodalom, ének-zene, informatika).

1. évfolyam

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk				Óra-keret 20 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Játék képlékeny anyagokkal, papírokkal, papírtárgyakkal, fonalakkal, textilanyagokkal, -tárgyakkal.				
További különleges feltételek	Személyi:				
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Munkakultúra, környezetkultúra.	Agyagtárgyak készítése, gyurmázás, formázás díszítés. Tárgykészítés fából és a természet kincseiből (természetes anyagokból, pl. termésekből). Tárgykészítés papírból, hajtogatás, nyírás, szakítás. Tárgykészítés fonalból és textíliából. A készített tárgyak bemutatása, megbeszélése.	Tanári bemutatás Tanári magyarázat. Megfigyelés, mintakövetés, önálló tárgykészítés.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra	Agyag vagy gyurma, különféle papírok, faanyag-minták, természeti tárgyak, termések, fonalak, textilek, tárgyminták. Kézi mintázóeszközök, olló, vonalzó, csiszolóvászón.	
Fogalmak	az anyag, az anyag viselkedése és tulajdonságai, képlékenység; hajlítás, rugalmasság, törés; a tárgy viselkedése, szakítás, nyírás, (vágás) merevség; fonat, szövet, csomózás, kötözés.				

Tematikai egység	Építés	Óra-keret: 4 óra		
Előzetes ismeret, tevékenység	Játék különféle építőelem-készletekkel, homokozás. Ceruza használata.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: a tevékenységhez berendezett szaktanterem, a környezetben lévő épületek, építmények.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Dokumentumismeret. Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra, információs kultúra.	Ismerkedés az építőelemekkel, az elemek csoportosítása alakjuk, méreteik, anyaguk, színük és más (tárgy-) tulajdonságaik szerint. Összefüggés meglátása a modell és a valóság között. Építés minta, fénykép, látszati rajz alapján, egyéni elképzelés szerint. Körvonalrajz, alaprajz készítése, a tevékenység megbeszélése.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés. Páros, kiscsoportos tevékenység.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Természet- és társadalom-ismeret	Építőelem-készletek, építmény-modellek, rajzok, rajzeszközök.
Fogalmak	építés, épületek, építmény, építőelemek, építőelemek tulajdonságai, csoportjai, építés síkban, építés térben, alaprajz, körvonalrajz			

Tematikai egység	Jeles napok, népszokások	Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Csoportos játékok, az ünnepekhez kötődő szokások, családi események. Játék természeti és más egyszerű tárgyakkal, papírokkal, papírtárgyakkal, fonalakkal, textilanyagokkal.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Népi játékszerek, ajándéktárgyak, karácsonyi díszek készítése minták, saját ötletet alapján. Ajándécsomagolás, díszítés természetes anyagok felhasználásával. Ismerkedés hagyományos tojásfestő eljárásokkal, tojásfestés természetes anyaggal. Húsvéti játékok, népszokások eljátszása.	tanári bemutatás önálló munka csoportos játék	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene	Agyag vagy gyurma, különféle papírok, faanyag-minták, természeti tárgyak, termékek, fonalak, textilek, tárgyminták. Kézi mintázóeszközök, olló, vonalzó, csiszolóvászón. Játékkellékek.
Fogalmak	ünnepek, családi ünnepek, népszokások, jeles napok; kézművesség, tojásfestés			

Tematikai egység	Közlekedés			Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Közlekedés az iskola és a lakóhely között, élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi feltételek: a település utcai környezete, közlekedési park.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A munka és a technika szükségessége, fenntarthatóság. Az alkotás folyamata: problémafelismerés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Közlekedés-kultúra, biztonságkultúra, információs kultúra.	A közlekedésről szóló tapasztalatok megbeszélése. Csoportos gyalogos közlekedési gyakorlása. Csoportos helyi, városi közösségi (tömeg-) közlekedés gyakorlása.	Beszélgetés. Csoportos kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Természet- és társadalom-ismeret	Képek, rajzok, videofilm.
Fogalmak	a közlekedés veszélyessége és biztonsága, közlekedési szabály, magatartási szabály, közlekedési jelzés; úttest, járda, járdaszegély, gyalogátkelőhely, jelzőlámpa, megállóhely.			

Tematikai egység	Háztartás és életvitel			Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok, élmények, szerepjátékok a családi és a háztartási tevékenységekről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: probléma-felismerés; tervezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, környezetkultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Családi szerepek, családi ünnepek, ünnepi szokások eljátszása. Otthoni szabadidős programok összeállítása. Rajzos napirend készítése. A házimunkákról, az egészséges és kulturált étkezésről, az egészséges öltözködésről szóló képes, rajzos feladatok megoldása.	Csoportmunka. Páros munka. Egyéni munka.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Testnevelés és sport	Képek, rajzok, videofilm, háztartási tárgyak.
Fogalmak	a család mint közösség, családi ünnep; tervszerűség az időbeosztásban, rendszeret, a munkaterület rendje; egészséges és kulturált étkezés; egészséges öltözködés; szabadidő, programok, házimunkák, munkamegosztás.			

2. évfolyam

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk	Óra-keret 20 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A képlékeny anyagok célszerű alakítása, papírhajtogatás, manipulálás fonalakkal, egyszerű csomózás. Játék természeti tárgyakkal, faanyagokkal.	
További különleges feltételek	Személyi:	
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra.	Agyagozás, gyurmázás. A fazekas mesterség megfigyelése. Tárgykészítés, szerkezetkészítés fából és természetes anyagokból. A fafeldolgozó munkák megfigyelése. Összetett tárgy készítése papírból, ragasztás. A papír tulajdonságainak vizsgálata. Tárgykészítés fonalból és textíliából, nemezelés, varrás. Tapintásos, látási, hallási, szaglási stb. észlelési, kezűgyesség-fejlesztő feladatok, gyakorlatok, játékok.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés videofilmel. Önálló tárgykészítés bemutatás és rajz alapján. Páros és csoportos feladatok.	Matematika Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra	Agyag, kézi mintázóeszközök. Faanyagok, különféle természetes anyagok. Különféle papírok, ragasztó, présúlyok. Fonalak, textílek, olló, tű, vonalzó. Tárgyminták, sablonok. Videofilmek mesterségekről.
Fogalmak	az anyag formázása, a tárgy díszítése, szárítás, égetés, fazekasság, termék, termelés; faanyag, a fafeldolgozó szakmák termékei; textilanyag, varrás; alakzatok, méret, mérés, síkidomok, sablon, minta, nedvesítés, ragasztás, ragasztóanyag.			

Tematikai egység	Építés	Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Játék építmények készítése minta, fénykép, rajz alapján. Egyszerű tárgyak körülrajzolása, sematikus lerajzolása.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem, a környezetben lévő épületek, építmények.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás. Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Dokumentumismeret. Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra, információs kultúra.	Építőkészlet elemeinek, méreteinek, és szerkezeti szerepének azonosítása az építményben. Összefüggés meglátása a modell és a valóság között. Építés térben minta, fénykép, látszati rajz, kicsinyített rajzok alapján, egyéni elképzelés szerint. A kicsinyítés, nagyítás fogalmának alkalmazása. Körvonalrajz és alaprajz készítése a megépített modelltől. A tervek és modellek összehasonlítása.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés videofilmel. Páros, kiscsoportos tevékenység.	Matematika Természet- és társadalom-ismeret	Építőelem-készletek, építmény-modellek, rajzok, rajzeszközök.
Fogalmak	becslés-mérés, kicsinyítés, nagyítás; látszati rajz, vázlatrajz, körvonalrajz, alaprajz; fedés, illeszkedés, támasztás, határolás, áthidalás, összekötés.			

Tematikai egység	Jeles napok, népszokások			Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Csoportos játékok, az ünnepekhez kötődő szokások, családi események. Játék és célszerű manipuláció természeti és más egyszerű anyagokkal, papírokkal, fonalakkal, textilanyagokkal.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Őszi határjárás, termékek, természetes anyagok gyűjtése. Tárgykészítés (pl. népi játékszerek) a gyűjtött anyagokból. Csuhé, fűz vessző, stb. vizsgálata, megmunkálása. Farsangi maszkok készítése minta, rajz vagy saját ötlet alapján. Farsangi népszokások eljátszása.	Csoportos munka. Tanári bemutatás. Önálló munka. Csoportos játék.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Testnevelés és sport	Természeti tárgyak, termékek, fonalak, textilek, tárgyminták. Kézi eszközök, olló, vonalzó, csiszolóvászson stb. Játékkellékek.
Fogalmak	Őszi természeti jelenségek, őszi termények, betakarítás, farsang, farsangi népszokások.			

Tematikai egység	Közlekedés				Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Élmények, tapasztalatok a településen belüli gyalogos és közösségi közlekedésről, a közlekedési szokásokról, magatartásról.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: városi utcai környezet, közlekedési park.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A munka és a technika szükségessége, fenntarthatóság. Az alkotás folyamata: problémafelismerés.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Közlekedéskultúra, biztonságkultúra, információs kultúra.	A közlekedésről szóló tapasztalatok megbeszélése. A gyalogos közlekedés legfontosabb szabályainak szöveges megtanulása, gyakorlása. Csoportos gyalogos közlekedési gyakorlása. Csoportos városi és távolsági közösségi (tömeg-) közlekedési gyakorlása. Gyalogosok és közösségi közlekedésben részt vevők megfigyelése, a tapasztaltak összevetése a szabályokkal.	Kérdésekkel irányított csoportmunka. Csoportos gyakorlás irányítás mellett. Páros munka megfigyelési szempontok alapján.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Természet- és társadalom- ismeret Informatika	Piktogramok, rajzok, videofilm, települési térkép.	
Fogalmak	közút, gyalogos közlekedés, közlekedés járművel, egyéni és közösségi (tömeg-), helyi és távolsági közlekedés; a közlekedés biztonsága és veszélyei, közlekedési szabály, a gyalogos és a közösségi közlekedés szabályai, magatartási szabály; járda, járdaszegély, járdasziget, gyalogátkelőhely, úttest, jelzőlámpa, parkoló, mozgó, kanyarodó jármű, megállóhely.				

Tematikai egység	Háztartás és életvitel				Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok, élmények, szerepjátékok a családi eseményekről és a háztartási tevékenységekről, a háztartási munkák céljának ismerete.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: probléma-felismerés; tervezés. Munkavégzési és tanulási szokások.				

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, környezetkultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Hétköznapi családi szerepek, az étkezéssel kapcsolatos házimunkák (bevásárlás, árfeltüntetés, élelmiszerek minőségmegőrzési ideje, ételkészítés, tálalás, mosogatás, ételtárolás) eljátszása. Házon kívüli, szabadtéri szabadidős programok összeállítása, rajzos napirend készítése. A házimunkákról, az egészséges és kulturált étkezéssel kapcsolatos feladatok megoldása.	Tanári bemutatás. Egyéni és csoportmunka, páros megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom- ismeret Testnevelés és sport	Háztartási eszközök, tárgyak, képek, rajzok, játékkellékek.
Fogalmak	a család közös tevékenységei, étel, élelmiszer, ételkészítési módok, étel-alapanyagok, ételtárolás; tervszerűség az időbeosztásban, rendszeret; egészséges és kulturált étkezés, higiénia, az étkezéssel kapcsolatos szabályok, étkezési kellékek; szabadidő, programok, házimunkák, munkamegosztás.			
A fejlődés várható eredményei	A foglalkozásokon való, aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása a tevékenység elvégzése. Tapasztalatszerzés az ember természetátalakító munkájáról közvetlen környezetében. Egyéni indíttatású problémaérzékenység kialakítása. Problémamegoldás, tervkészítés irányítással. A természetes és a feldolgozott anyagok tulajdonságának vizsgálata a tanult anyagvizsgálati módszerek alkalmazásával (érzékszervi tapasztalás, alakíthatóság). A vizsgált anyagok megmunkálásához szükséges eszközök és szerszámok szabályos, balesetmentes használata. Megadott műveleti sorrend alapján utánzással egyszerű modellek készítése, építése térben (szükség esetén segítségkérés). A rajzeszközök helyes használata, körvonalarajz készítése az építőelemekről, körvonalarajz és vázlatrajz készítése egyszerű modellekről. A munkavégzés értékelése szóban megadott értékelési szempontok alapján. Elemi higiéniai és munkaszokások gyakorlati alkalmazása. Zárt csoportban történő gyalogos és tömegközlekedés során az elemi szabályok és a kulturált viselkedési szokások betartása.			

3. évfolyam

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk	Óra-keret 20 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Példák ismerete fa- és textilanyagok használatára. Agyag, fa, textil tárgyak anyagának felismerése tapintás és látvány alapján. A képlékeny anyagok alakítása, papírhajtogatás, alakkivágás terv, leírás szerint, manipulálás fonalakkal, csomózás, kötözés, varrás, ragasztás.	
További különleges feltételek	Személyi: Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás. Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra.	Összetett tárgy, alakzat, szerkezet készítése papírból, kartonból, hullámpapírból, hajtogatás, tűzéssel, ragasztással. A papíryananyagok tulajdonságainak vizsgálata. Tárgykészítés, szerkezetkészítés fából és természetes anyagokból. A fafeldolgozó munkák megfigyelése. Tárgykészítés fonalból és textíliából, bőrből, szabás, lukasztás, varrás, hímzés, gyöngyfüzés önállóan, bemutatás és rajz alapján. Egyszerű használati tárgy, dísz tárgy, ékszer készítése különféle természetes anyagokból. Tapintásos, látási, hallási, szaglási stb. észlelési, kézügyesség-fejlesztő feladatok, gyakorlatok, játékok.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés videofilmmel. Megfigyelés, mintakövetés, önálló tárgykészítés. Páros és csoportos feladatok.	Matematika Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra	Faanyagok, különféle természetes anyagok. Különféle papírok, ragasztó, préréssúlyok, Fonalak, textílek, bőrök, szike, olló, tű, vonalzó. Tárgyminták, sablonok. Videofilmmek mesterség-gekről.
Fogalmak	az anyag, használati tárgy, dísz tárgy, alakítás, díszítés, termék, termelés, szakma, szakmunka; faanyag, papír alapanyagok, textilanyagok, bőrök, feldolgozó szakmák és termékek; alakzatok, méret, mérés, síkidomok, sablon, minta, nedvesítés, ragasztás, ragasztóanyag; anyagok viselkedése és mechanikai tulajdonságai.			

Tematikai egység	Építés			Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A kicsinyítés és a nagyítás helyes értelmezése, alkalmazása rajz alapján való játék építmények készítésekor. Összetett alakzatok, tárgyak körülrajzolása, sematikus lerajzolása. Körző, vonalzó használata.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: a tevékenységhez berendezett szaktanterem, a környezetben lévő épületek, építmények.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Dokumentumismeret. Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra, információs kultúra.	Összefüggés meglátása a rajz, a modell és a valóság között, épületek, építmények részeinek, méreteinek azonosítása. Mérések épületekben, építményeken, az adatok lejegyzése. A kicsinyítés, nagyítás fogalmának alkalmazása. Nézeti rajz és alaprajz készítése egyszerű épületről, építménvről.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés. Egyéni és kiscsoportos feladatmegoldás.	Matematika Természet- és társadalom-ismeret	Építőelem-készletek, építmény-modellek, rajzok, rajzeszközök.

Fogalmak	síkbeli és térbeli alakzatok geometriai jellemzői, méretei, kicsinyítés, nagyítás méretarány; látszati rajz, vázlatrajz, körvonalrajz, nézet, metszeti rajz, alaprajz; fedés, illeszkedés, támasztás, határolás, áthidalás, összekötés.
-----------------	---

Tematikai egység	Jeles napok, népszokások				Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Csoportos játékok, az ünnepekhez kötődő szokások, családi események. Természeti tárgyak, természetes és más anyagok díszítése, alakítása, papírhajtogatás, alakkivágás terv, leírás szerint, manipulálás fonalakkal, csomózás, kötözés, varrás, ragasztás.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Háztartáskultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Népi játékszerek, ajándéktárgyak, karácsonyi díszek betlehemi bábok készítése minta, rajz és saját ötlet alapján. Ajándécsomagolás, díszítés természetes anyagok felhasználásával. Húsvéti játékok, népszokások eljátszása.	Tanári bemutatás. Önálló munka. Csoportos játék.	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene	Természeti tárgyak, termékek, fonalak, textilek, tárgyminták. Kézi eszközök, olló, vonalzó, csiszolóvászson stb. Játékkellékek.	
Fogalmak	ünnepek, családi ünnepek, népszokások, jeles napok kézművesség, tojásfestés.				

Tematikai egység	Közlekedés	Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. Élmények, tapasztalatok települések közötti egyéni és közösségi közlekedésről, a közlekedési szokásokról, magatartásról.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: tárgyi feltételek: városi, utcai környezet, közlekedési park.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A munka és a technika szükségessége, fenntarthatóság. Az alkotás folyamata: problémafelismerés.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Közlekedés-kultúra, biztonságkultúra, információs kultúra.	A gyalogos, közúti, vasúti közlekedésről szóló tapasztalatok megbeszélése. A közúti gyalogos közlekedés szabályainak, valamint a helyi közösségi (tömeg-) közlekedés magatartási szabályainak szöveges megtanulása, gyakorlása. Csoportos gyalogos közlekedési gyakorlat. Csoportos városi és távolsági közösségi (tömeg-) közlekedési gyakorlat. Gyalogosok és közösségi közlekedésben részt vevők megfigyelése, a tapasztaltak összevetése a szabályokkal.	Kérdésekkel, feladattal irányított csoportmunka. Kiscsoportos gyakorlás felügyelet mellett. Páros munka megfigyelési szempontok alapján.	Magyar nyelv és irodalom Matematika Természet- és társadalom-ismeret Informatika	Képek, táblák, piktogramok, rajzok, videofilm, települési térkép.
Fogalmak	a közlekedés múltbeli fejlődési szakaszai, célja, személyszállítás, áru fuvarozás, jármű, egyéni és közösségi (tömeg-), helyi és távolsági közlekedés; a közlekedés biztonsága és veszélyei, gyalogos és közösségi közlekedési szabály, magatartási szabályok, jelzések; menetjegy, bérlet, járat, menetrend, menetidő, átszállás, megállóhely, mozgó és parkoló járművek, sebesség, sebességhatár, elsőbbség.			

Tematikai egység	Háztartás és életvitel			Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A családi eseményekben, programokban, háztartási munkákban való közreműködés során szerzett tapasztalatok, a háztartási munkák céljának és eszközeinek ismerete.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: probléma-felismerés; tervezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, környezetkultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Hétköznapi családi szerepek, a ruházkodással, (mosás), tisztálkodással, lakásfenntartással kapcsolatos (takarítás, hulladékkezelés, fűtés, karbantartás) kapcsolatos házimunkák eljátszása. Több napos házon kívüli szabadidős programok (kirándulás, nyaralás) összeállítása, rajzos napirend készítése. A házimunkákról, a ruházkodásról, mosásról, tisztálkodásról, takarításról, lakásfenntartásról szóló feladatok megoldása.	Csoportos munka tanári irányítással. Egyéni csoportmunka, páros megbeszélés. és	Magyar nyelv és irodalom Természet- és társadalom-ismeret Testnevelés és sport	Háztartási eszközök, tárgyak, képek, rajzok, játékkellékek.

Fogalmak	öltözet, ruházkodás, takarítás, mosás, mosószer, tisztítószer, hulladék, szemét, újrahasznosítás; kulturált megjelenés, egészség és higiénia, tisztaság, szokások; szabadidő, programok, kirándulás, nyaralás.
-----------------	--

4. évfolyam

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk				Óra-keret 20 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Példák ismerete fémek és műanyagok használatára. Papír-, fa-, textilanyagok alapvető technológiai tulajdonságai. Aggag, fa, textil tárgyak anyagának felismerése tapintás és látvány alapján. Egyszerű tárgykészítés papír-, fa- és textilanyagokból. Mérőeszközök használata, egyszerű méretezett alakzatok rajzolása.				
További különleges feltételek	Személyi: Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás. Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Munkakultúra, környezetkultúra.	Ismerkedés a fémekkel, műanyagokkal, alapanyagokkal (féltermékekkel), a megmunkáló kézi szerszámokkal és technológiákkal, munkafolyamatokkal. Egyszerű tárgyak készítése fém, műanyag alapanyagból. Összetett tárgy, szerkezet készítése fém, fa, műanyag alapanyagokból. Szegezés, lukasztás, csavarozás, ragasztás, festés, díszítés. Összetett használati tárgy, báb, játék készítés fonalból, textíliából, bőrből, saját terv, minta vagy rajz alapján. Szabás, lukasztás, gomb, patent stb. varrása, hímzés, festés, batikolás. A tárgy funkciójának meghatározása, a tárgy megtervezése, önálló elkészítése. Használati tárgy készítése háztartásban keletkező hulladékanyagból és tárgyakból (pl. csomagolóeszközből) saját ötlet vagy minta alapján. Tapintásos, látási, hallási, szaglási stb. észlelési, képesség-fejlesztő feladatok, gyakorlatok, játékok.	Önálló munka. Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés videofilmmel. Páros és csoportos feladatok.	Matematika Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra	Fémhuzalok, lemezek, műanyag alapanyagok fém megmunkáló szerszámok. Faanyagok, papírok, ragasztók, présnyűlyok. Fonalak, textilek, bőrök, szike, olló, tű, vonalzó. Tárgyminták, sablonok. Videofilmekek mestersé-gekről.	
Fogalmak	anyag, alapanyag (féltermék), használati tárgy, dísz tárgy, alakítás, díszítés, termék, termelés, munkaművelet; faanyag, papír alapanyagok, textil anyagok, bőrök, festőanyagok eljárások, feldolgozó szakmák és termékek; alakzatok, méret, mérés, síkidomok, sablon, minta, nedvesítés, ragasztás, ragasztóanyag; anyagok viselkedése és mechanikai tulajdonságai.				

Tematikai egység	Építés		Óra-keret: 4 óra	
Előzetes ismeret, tevékenység	Élmények, megfogalmazott tapasztalatok épületekről, építményekről. Játék építmények készítése, rajz, leírás alapján. Egyszerű tárgyak nézeteinek rajzolása. Hosszmérés, térbeli méretek értelmezése.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem, a környezetben lévő épületek, építmények.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Dokumentumismeret. Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Munkakultúra, környezetkultúra, információs kultúra.	Összefüggés meglátása a rajz, a modell és a valóság között, különböző épületek, építmények esetében. Épületek jellemzése, kialakításának és funkciók kapcsolatának tanulmányozása. Nézeti rajz és alaprajz készítése épületről, építményről. Ismerkedés az építőanyagokkal, az épület szerkezeti részeivel, felületeivel az építés folyamatának (szerkezetépítés, szakipari munkák, fenntartás, felújítás) tanulmányozása.	Tanári bemutatás, magyarázat, szemléltetés videofilmmel. Páros, kiscsoportos tevékenység.	Matematika Természet- és társadalom- ismeret	Építőelem- készletek, építmény- modellek, rajzok, rajzeszközök. Építési foglalkozások- ról szóló videofilmek.
Fogalmak	lakóépület, középület, üzemi épület, lakás, helyiségek, használati funkciók; építési anyagok, falazat, földem, tető, padló, burkolat, nyílászáró; építési szakmák, munkák, termékek (produktumok); látszati rajz, vázlatrajz, körvonalrajz, nézet, metszeti rajz, alaprajz.			

Tematikai egység	Jeles napok, népszokások	Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Csoportos játékok, az ünnepekhez kötődő szokások, családi események. Természeti tárgyak, természetes és más anyagok díszítése, alakítása, papírhajtogatás, alakkivágás terv, leírás szerint, manipulálás fonalakkal, csomózás, kötözés, varrás, ragasztás.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: tervezés; konstruálás, kivitelezés. Munkavégzési és tanulási szokások.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Őszi természetjárás, felhasználható anyagok, ehető termések gyűjtése. Nád, gyékény, csuhé, fűz vessző, stb. vizsgálata, megmunkálása, tárgykészítés (pl. népi játékszerek) a gyűjtött anyagokból. Farsangi jelmez készítése, farsangi népszokások eljátszása.	Csoportos munka. Tanári bemutatás. Önálló munka. Csoportos játék.	Természet- és társadalom- ismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene	Természeti tárgyak, termések, fonalak, textilek, tárgyminták. Kézi mintázóeszközök, szerszámok, olló, vonalzó, csiszolóvászón stb.
Fogalmak	őszi természeti jelenségek, őszi termények, betakarítás, farsang, farsangi népszokások.			

Tematikai egység	Közlekedés			Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A gyalogos és a települési közösségi közlekedés szabályainak, jeleinek, jelzéseinek ismerete és betartása. Élmények, tapasztalatok a közúti, a vasúti, a vízi és a légi közlekedésről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: városi, utcai környezet, közlekedési park.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A munka és a technika szükségessége, fenntarthatóság. Az alkotás folyamata: problémafelismerés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Közlekedéskultúra, biztonságkultúra, információs kultúra.	A gyalogos, a kerékpáros, a közúti, a vasúti, a vízi és a légi közlekedésről szóló tapasztalatok megbeszélése. A kerékpáros és a közúti gyalogos közlekedés szabályainak, valamint a közösségi (tömeg-) közlekedés legfontosabb szabályainak szöveges megtanulása, gyakorlása. Gyalogos közlekedési gyakorlat, városi és távolsági közösségi (tömeg-) közlekedési gyakorlat, segítségnyújtás más közlekedőknek.	Kérdésekkel, feladattal irányított csoportmunka. Kiscsoportos gyakorlás felügyelet mellett.	Matematika Természet- és társadalom- ismeret Informatika	Képek, táblák, piktogramok, rajzok, videofilm. Kresz-könyv.

	Az egyéni és a közösségi közlekedés megfigyelése, a tapasztaltak összevetése a jelzésekkel és a szabályokkal, járművek jelzéseinek és mozgásának megfigyelése, veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása.	Páros munka megfigyelési szempontok alapján.		
Fogalmak	A közlekedés célja, fejlődése, gyalogos, közúti, vasúti, a vízi és a légi közlekedés, közlekedési járművek, létesítmények; a közlekedés biztonsága és veszélyei, magatartási szabályai, jogszabálya (KRESZ), közlekedésirányítás, közlekedési rendszet, sebességhatár, fékút, baleset, sérülés, közlekedési jelzésrendszer, közúti jelzések, jelzőtáblák.			

Tematikai egység	Háztartás és életvitel			Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A háztartási eszközök, gépek használatával kapcsolatos tapasztalatok és alapvető műszaki jellegű ismeretek. Szabadidős programban, utazásban, valamint háztartási munkákban való közreműködés során szerzett tapasztalatok.			
További különleges feltételek	Személyi:			
	Tárgyi: az adott tevékenységhez berendezett szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az alkotás folyamata: probléma-felismerés; tervezés. Munkavégzési és tanulási szokások.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Háztartáskultúra, környezetkultúra, egészségkultúra, szabadidő-kultúra.	Háztartási gépek célszerű és biztonságos használatának megbeszélése, a velük végzett házimunkák modellezése. A veszélyhelyzetek elemzése. A gépekkel végzett házimunkákról szóló feladatok megoldása. Utazási, szabadidős programok összeállítása, az utazás feltételeinek meghatározása, a részletes program elkészítése, utazócsomag összeállítása, költségek, a pénz beosztása. Utazással kapcsolatos fogyasztóvédelmi ismeretek.	Tanári bemutatás. Egyéni és csoportmunka, páros megbeszélés.	Matematika Természet- és társadalom-ismeret Testnevelés és sport	Háztartási eszközök, tárgyak, képek, rajzok, játékkellékek.
Fogalmak	háztartási gép, használati utasítás, veszélyhelyzet, a gép rendellenes működés, hibája, javítása; gazdaságosság, takarékoság, költség, szolgáltatás, utazás, szállás, étkezés.			

A fejlődés várható eredményei	A foglalkozásokon való, aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása a tevékenység elvégzése. A természetes és a mesterséges környezet kapcsolatának megismerése. A munka és a technika szükségességének, jelentőségének felismerése az ember életében (haszna, veszélyei). Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek megtapasztalása. Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása, szakszerű eszköz- és szerszámhasználat. Önálló tervezés és kivitelezés tárgyalakotásban, építésben (szükség esetén segítségkérés). Az elképzelések, tervek rajzos megjelenítése, egyszerű rajzos ábrák olvasása, értelmezése. Egyszerű esetekben alaprajz, nézetrajz és tárgy megfeleltetése. Mérés centiméter-pontossággal, a mérési eredmények lejegyzése. Szülők foglalkozásának megnevezése, rövid bemutatása. A takarékoság, gazdaságosság lehetőségeinek ismerete mindennapi életünkben. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A közúti kerékpáros közlekedés elemi szabályainak ismerete. A kulturált és balesetmentes járműhasználat szabályainak gyakorlati alkalmazása.
--	--

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Jelen kerettanterv a 2007. évi **Nat felülvizsgálati** folyamatához csatlakozva, a közoktatással szembeni változó elvárások miatt a sport dekonstrukcióját és a nevelés rekonstrukcióját képviseli. A testnevelésmozgást és egyúttal gondolkodást fejlesztő szerepe, mint eszköz a sikeres karrier, a boldog, örömteli élet felépítésében, prioritást élvez az előző megfogalmazáshoz képest. A diákok kompetenciákkal történő felvértezése folyamatában az egészség tudatos fejlesztése, megőrzése mellett nagyobb hangsúlyt kap a változásokhoz való alkalmazkodás, a jövőre irányultság, a környezetvédelem.

A közoktatásban megjelenő mozgástartalmak újszerű feldolgozásával, csoportosításával a mozgás eszközként jelenik meg a fiatalok kreativitásának, a jövőért való felelősségének és innovatív viselkedésének kialakításában, mégpedig úgy, hogy az a lehető legtöbb örömforrást jelentse az általános iskolai diákok számára, tehát ne csak passzív elszenvedői, hanem aktív alanyai legyenek a testnevelés óráknak.

A változtatások következtében a fejlesztő feladatok sora, a gyakorlat variációk, játékok, sportági választhatóság bővül. A bevezető, kezdő szakaszban külön témakörben jelenik meg a mozgásfejlesztés, mely az olvasás, írás, számolás tanulásában segíthet. Nagyobb hangsúlyt kap a balesetek megelőzésére való kötelezettség az egyéni adottságok – testalkat tekintetében.

Bővült a kreatív alkalmazási választék és a mozgás komplex fejlesztésének lehetősége akár más tantárgyakkal együtt is. Többször kap említést a játékoság és a variációk bővítése a gyakorlattípusok és a szerhasználat tekintetében, a tanulói pozitív hozzáállás erősödése érdekében. A még szabadabb sportági választás lehetőséget ad a helyi adottságokhoz alkalmazkodó további helyi tantervek készítéséhez.

Célok és feladatok

A **Testnevelés és sport** műveltségi terület továbbra is az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget és az egészségfejlesztést kiszolgáló környezet és eszközök (természetes és mesterséges egyaránt) kíméletét saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak.

A műveltségi terület más műveltségi területekkel összhangban ismereteket, meggyőződéseket, értékítéleteket alakít ki az ember biológiai, pszichikai természetéről. Képesé tesz a környezetben végbemenő változások egészségügyi jelentőségének értékelésére, egyben összhangot teremt az egyéni tevékenység és az életmód között.

A *sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás* a Testnevelés és sport tantárgyi órákon is szükséges. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulószervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulószervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A Testnevelés és sport az *egészségnevelési* feladatát kiemelten kezeli, hiszen az itt végzett gyakorlati tevékenységek fontos szerepet játszhatnak a mindennapi testmozgás igényének megalapozásában. Arra kell törekedni, hogy a gyakorlatok a fizikai felkészítésen túl élményeket adjanak a diákoknak, így elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását.

A *környezettudatosságra nevelés* érdekében a Testnevelés és sport műveltségterület is alkalmas arra, hogy többek között a mindennapi környezet tisztaságának hangsúlyozásával, a szelektív szemétygyűjtés alkalmazásával a tanulók megérthetik azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak és felkészülhetnek „Gondolkodj globálisan és cselekedj lokálisan!” magatartásra.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a fogyasztói magatartásra való nevelés is megoldható a műveltségterület keretében, hiszen itt is mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezésére.

A testnevelés a köznapi, kulturált viselkedés társadalmilag kialakult és hasznos mozgáskészletének elsajátítását, az alapvető viselkedési sémák alkalmazását segíti elő. Igényt kelt az esztétikus, szép test, a helyes testtartás kialakítására és fenntartására, a takarékos formákat előnyben részesítő, önálló testedzésre, sportolásra, a mozgásos önkifejezésre. Mindezek feltétele, hogy a tanulók ismerjék motorikus képességeik szintjét, a motorikus képességek fejlesztésének és fenntartásának módját, legyen személyes és társas élményük a mozgásos játék, egészséges és sajátos nevelési igényű társaik teljesítményét, motorikusan képzetek, mozgásuk kulturált, felismerik a testnevelés és a sport egészségügyi és prevenciós értékeit. Cél, hogy a rendszeres fizikai aktivitás és a test kulturális tartalmai váljanak valóra.

A korcsoportos tantervek az alábbi főbb fejlesztési területeken tartalmazzák a feladatokat:

Az egészséggel kapcsolatos feladatok

A mozgáskultúra fejlesztése

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása

Értékes személyiségvonások fejlesztése

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámjai

Évfolyam	1.		2.		3.		4.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Testnevelés és sport	4	3	4	3	4	3	4,5	3,5
Heti óraszám összesen	4	3	4	3	4	3	4,5	3,5
Évi óraszám összesen	148	111	148	111	148	111	166	129

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Testnevelés és sport	3	2,5	3	2,5	4	2,5	4	2,5
Heti óraszám összesen	3	2,5	3	2,5	4	2,5	4	2,5
Évi óraszám összesen	111	92	111	92	148	92	148	92

A tantárgy kétféle éves óraszama az iskoláknak választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba.

A nem szakrendszerű oktatás

Az ötödik-hatodik évfolyamon a testnevelés tantárgyhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy a testnevelés és sport tantárgy oktatásához megfelelő képesítést nyújtó tanítói végzettség szükséges.

Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat-tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket.

A hetedik-nyolcadik évfolyamon a testnevelés tantárgynak megfelelő képesítést nyújtó tanári végzettség szükséges.

A tanterv alkalmazásához szükséges tárgyi feltételek

Tornaterem (tornaszoba), sportudvar, felszereltség és Taneszközök a 11/1994. MKM rendeletnek megfelelően.

A tanulók értékelése

Tekintettel arra, hogy a tanuló nem látja a saját mozgását, az értékelés sajátossága, hogy a partnerek folyamatosan figyelik egymás mozdulatait. A tanulók számára természetes, hogy szövegesen értékelik őket nem csak az óra közben, óra végén, hanem a nagyobb időegységet követően írásban is: **Az 1–4. évfolyamos szöveges értékelés** szöveghasználata folyamatosan beépülhet az órai kommunikációba, tanár-diák és diák-diák viszonylatban is.

Az értékelési rendszer illeszthető tetszőlegesen célokhoz, feladatokhoz illetve témakörökhöz. Az eljárás az értékelés során egyszerű kérdés-válasz formájában jut el az eredményhez: Hol tart a tanuló a kívánt célállapot elérésének útján? A tanulók teljesítményének értékelése a **4. évfolyam végétől osztályzattal** minősít az ötös fokozatú skálán. A kezdetkor a szövegesen értékelt egyes részterületek, témák külön-külön osztályzattá alakítandók, majd ezt követheti a bizonyítványba kerülő érték, a jegy megállapítása.

Az értékelési rendszer kialakítását az 5–6. évfolyamokban célszerű az 1–4. évfolyamok gyakorlata szerint követni. A szöveg átváltása osztályzattá a tanuló jelenlétében, bevonásával történjen. Általában kerülendő a mozgás elkülönült, vizsgaszerű osztályzása. A lezáró rész vagy félévi, év végi osztályzat 50%-a a motivációból álljon, vagyis a folyamatos munka minőségéből. Az anyanyelven folytatott kommunikáció (kulcskompetencia) esetében abban az esetben végeztük jól a dolgunk, ha a diák el tudja mondani, mi miért helyes, helytelen a testnevelés órán, és ő miben jó,

mely területen gyengébb. Az ok és okozati összefüggésekre már lehet alapozni: edzettség, teherbírás fejlesztése és a tanulás megtanulása kompetencia összekapcsolása során a tanuló jeles, ha megfogalmazza, hogy a felmérések miatt vannak, mit kell tennie a fejlődéshez. A sport- és mozgáskulturális tanulás során a növekvő figyelmet és mozgáskontrollt jutalmazzuk jobban, természetesen elvárás a gyakorlat minősége, kivitele. Az ügyes játékosnak a sportszerű hozzáállásban is jelest kell mutatnia. A vállalkozó diák, aki aktív és megbízható, bármely részterületen megerősítendő az osztályzat által is. Az életet összetartó szabályok ebben az életkorban nagyon szükségesek. Támogatni és jutalmazni, pozitív megerősítést kell adni a szabálykövetésért, a szabályok szerinti folyamatos munkáért, a csapatok sikeréért, az elesettebb társak segítéséért, a lányok tiszteletéért, a fair play szellemért.

A 7–8. évfolyamon az értékelési rendszerben már természetes és elfogadott az osztályzat, a jegy. A tanulótól elvárható, hogy ellenkezés nélkül fogadja el másoktól kapott kontrollt (tanár, tanulótárs) gyakorlás közben. A nagyobb témakörök, a motiváció minősítése, részosztályzatai önértékelés eredményei is lehetnek. A félévi, év végi osztályzat fele továbbra is a motivációra épüljön, vagyis a diák folyamatos munkája erősen nyomjon a latban.

A kimenetkor, a nyolcadik évfolyam befejezésekor a jeles tanuló tisztában van a prevenció jelentőségével, és személyes példamutatással harcol a saját gyengesége kompenzálásáért. Az edzés hatásfokának növeléséhez szükséges tudást a gyakorlatban alkalmazza. A hosszabb mozgássorozatok, bonyolultabb technikákat jól bemutatja, másokat is kontrollál, segít, visszajelzi a hibákat, azok javításáért felelős. A diáktársakkal együtt saját adekvát megoldásokkal is kiegészítheti az ellenőrzési feladatokat, alapttechnikákat. Eredményesen, sportszerűen, jó technikával és a csapat tagjaként, nem önző módon játszik. Órarendeket, játékcsokokat, játékokat tud lebonyolítani, vagy/és játékot vezet tanári segítséggel.

A végosztályzat megállapításában már a tanuló is részt vehet.

Alapvetően kétféle számonkérés és ennek megfelelően kétféle értékelés történhet. A tanulás folyamatában arra vonatkozhat az ellenőrzés (számonkérés), hogy a tanuló hol tart adott „pillanatban” az elsajátítandó tananyag interiorizálásában. Annak megítélése, hogy a pedagógus szerint hol kellene tartania, igen szubjektív. Ebben a társakkal való összevetés segíthet. A másik számonkérés az időszakos, amelyik a tananyag feldolgozása végén aktuális. Itt már a tananyagra vonatkozó minőségi elvárások (jóság kritériumok) lehetnek az értékelés alapjai.

A fizikai fejlődés objektív mutatói, a **mérési adatok** felvétele és rögzítése az iskolák törvény által előírt kötelezettségei. Az idősoros mérési folyamat és annak eredménye egyik fontos feltétele a tanulók teljesítménye, mozgáskultúrája fejlődésének:

A teljesítménypróbákban produkált értékek jelzésértékűek – „teljesítménytükör”, a tanuló értékelésében a saját magához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

Jelen kerettanterv a mellékletében egy lehetséges teljesítménypróba rendszert mutat be az 1–4. és az 5–8. évfolyamok számára. A tanulók fizikai, fittségi mérésének rendszerét az iskolák dokumentumai közül az **Intézményi Minőségirányítási Program** tartalmazza.

A testnevelés és sport kerettanterv alkalmazása

A nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a testnevelés és sport kerettanterv tematikai/fejlesztési céljai megegyeznek. Ennek oka, hogy a testnevelés és sport tantárgy tevékenységének legfontosabb céljai a képességek fejlesztése és a készségek kialakítása. A táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tematikus egység tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben.

Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát [figyelembe véve az iskolák igen különböző felszereltségét, szociokulturális háttérét, természetes környezeti adottságait, az iskolai sporthagyományait, valamint a testnevelő tanár(ok) sportági versenytapasztalatait].

A testnevelés és sport kerettanterv az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja. Pl. a népi hagyományban található mozgásos, kergetős stb. játékok ápolása (Gyertek haza ludaim, Ninive, Lipem-lopom a szőlőt stb.).

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több képesség fejlesztésére alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése szerint egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a helyi tanterv és/vagy szaktanár által választott korábbi konkrét tartalomnak.

1–4. évfolyam

A NAT bevezető és kezdő szakaszában a testnevelés és sport tanítása-tanulása a testkultúra elemeiből nyert értékekből olyan testi műveltséggel (ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel, képességekkel) ruházza fel a kisiskolásokat, amely későbbi cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza. Ez teszi alkalmassá őket arra, hogy a későbbiekben képesek legyenek sportági feladatok és mozgásrendszerek eredményes elsajátítására, motorikus képességeik hatékony fejlesztésére. Sajátos módszereivel, elsősorban mozgásos játékokkal és versengésekkel segíti a zökkenőmentes átmenetet a kötetlenebb óvodai élet és az önálló munkát követelő iskolai élet között, kötődést jelentő élményeket nyújt mozgásvágyuk fenntartásához.

A **bevezető szakaszban** – melyet a NAT nem tekint önálló képzési szakasznak – az óvodára jellemző játékoság, utánzás segítségével indul el az iskolás a konkrét művelleti gondolkodással összekapcsolt fizikai fejlődés útján. A motoros sémák fogalmi készletét ekkor alapozza meg. A közvetlen szemléleten és cselekvésen alapuló gondolkodás szakaszában minden kisgyerek igényli a differenciálást, az egyéni képességeknek megfelelő haladást. A **kezdő szakasz** az iskolai teljesítményelvárások által visszaszabályozott tanítási-tanulási folyamatok uralkodnak. A kezdeti egyenlőtlenségek kiegyensúlyozása és az azt követő többnyire differenciált fejlesztés aránya csökken. A tanítás-tanulás folyamatában minden szereplő a motiválás és a tanulásszervezés eredményeként már a teljesítményekre összpontosít. Ez az időszak biológiaiilag determináltan ideális a mozgástanulás és a sportműveltség megalapozására.

Célok és feladatok

- Az alapvető (generikus) mozgáskészségek továbbfejlesztése, az esetleges „deficit” pótlása.
- A koordinációs képességek kialakítása, továbbfejlesztése.
- A kondicionális képességek szervi alapjainak alapozása és relatív – a testtömeghez és a megoldandó feladatokhoz mért – fejlesztése.
- Az ordinatív mozgáskészlet (sportágakban kidolgozott feladatmegoldások) alapjainak elsajátítása.
- Állandó öröm- és élményszerzési lehetőség nyújtása a játékokon, versenyeken, kreatív feladatokon keresztül.
- Az értékes személyiségvonások megerősítése, a negatív személyiségvonások visszafogása, az együttműködő munka elfogadtatása.
- Az előbbiekkal összefüggésben, eredményképpen edzettség, jó egészségi szint, a betegségekkel szembeni ellenálló-képesség, a helyes testtartás elérése.

Fejlesztési feladatok

Az egészséges testi fejlődés

- A tanulók életkorának megfelelően a keringési, légzési és mozgatórendszerük fejlesztése.
- A foglalkoztatás hatására a megbetegedésekkel szembeni ellenállás növelése.
- Rendszeres mozgástevékenység iránti igény megerősítése.
- A testtartásért felelős izmok izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálása.
- Az alapvető higiéniai ismeretek, a gyakorlatban is alkalmazható tudás bővítése.

A mozgáskultúra fejlesztése

- A gyakoroltatással a gyors illetve a kitarató futás irama a távhoz és a terephez igazítása, futás közben akadályok leküzdése. Ugrás-, dobástechnikák megtanítása, az alapvető (generikus) készségkészlet gazdagítása.
- Egyszerű, torna jellegű támasz- és függéshelyzetek és egyszerű hely- és helyzetváltoztatások támaszban és függésben segítségével a természetes mozgások biztonságának fejlesztése.
- Változatos feladathelyzetekben kreatív tevékenységre késztetések.
- Egyszerűsített sportjátékok szervezése az elemi szintű játékkészség változatos alkalmazására.
- A vízbiztosság kialakítása, és egy úszásnem megtanítása.
- A kondicionális és koordinációs képességszint, a mozgásos cselekvési biztonság, az összerendezett mozgások folyamatos fejlesztése.
- A feladatmegoldások során az életkornak megfelelően fejlesztett izomzattal a testtömeg feletti uralom kialakítása.
- A játékok elemi szabályismeretének bővítése.

A mozgásigény fenntartása

- Az új feladatmegoldások, a játék, a versengés, a sportolás élményszerű átélésének biztosítása.
- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti természetes igény megerősítése, az egészségért felelős, tudatos magatartás megalapozása.

Személyiségfejlesztés

- Az értékes személyiségvonások (önzetlenség, feladatvállalás, félelemérzés leküzdése, állhatatosság és kitartás, együttműködési képesség, fair play, empátia-készség, mások megértése, őszinteség, nyitottság, igazmondás stb.) megerősítése.
- A negatív személyiségvonások (önzés, lustaság, bátortalanság, a feladatok elodázása, irigység, szabályok megszegése, mások érdekeinek megsértése, hazudozás stb.) visszafogása.

Témakörök és óraszámok

A tantárgy kétféle éves óraszama az iskolának választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba.

Témák	1. évfolyam		2. évfolyam		3. évfolyam		4. évfolyam	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Heti óraszám	4	3	4	3	4	3	4,5	3,5
1. Alaki gyakorlatok	8	7	8	7	8	5	10	7
2. Gimnasztika, prevenció	14	10	14	10	14	10	16	13
3. Természetes mozgások, sportági alapozás	54	40	54	40	62	50	66	55
4. A labdakezelés alapjai	24	15	24	15	25	18	30	22
5. Mozdulatos kifejező, speciális képességfejlesztés	14	9	14	9	15	10	20	14
6. Úszás	20	20	20	20	10	8	10	8
7. Higiéniai ismeretek, szabadidős sporttevékenységek	14	10	14	10	14	10	14	10
Évi óraszám összesen	148	111	148	111	148	111	166	129

1–2. évfolyam

A lányok és fiúk terhelhetősége azonos, személyiségfejlődésük párhuzamos. Módszertanilag javasolt, hogy a játékoság, a pozitív megerősítés, a jutalmazás, a dicséret és az önállóság engedése segítse a folyamatba való érzelmi bevonódást. Az ismeretszerzés a tapasztalat által, az érzelmekre alapozva történjen. A szükséges minimális frontális hatás mellett a csoportos és csapatban történő együttműködés, együttmozgás domináljon. Kerülni kell az időérzéklet és túlzott figyelem-összpontosítást igénybe vevő foglalkozásokat. A természetes mozgásigény kielégítésén legyen a hangsúly.

Tematikai egység	Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	8–7
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció. Tárgyi: osztályterem, tornaterem, folyosó, sportudvar.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás, igazodás, iránytartás az iskolában, tornateremben, a térben, a társsal és a társhoz, irányváltás állásban és járás közben, iramváltás járás közben, a felsoroltak alkalmazása játék közben, személyközi kommunikáció közben.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Kommunikációs szabályok.	Az öltözést követően maguktól helyezkednek el az utasítások során tanultak szerint az órakezdethez. Az alakzatokat a folyosón közlekedve is tudják alkalmazni a testnevelésen megismert verbális jeleknek megfelelően.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Visszacsatolás. Szerepjáték.	Más tanítási órákon (magyar nyelv és irodalom, matematika, vagyis az írás-olvasás-számolás tanulása) történő mozgástevékenységek.	Képi illusztrációk.
Sorakozás.	Tájékozódnak a térben, ismerik a teremhez és a társakhoz való kapcsolódás térviszonyait (pl. ablak alatt, fal mellett, padok előtt, társ mögött stb.).			
Állások.	Az alak gyakorlatok kezdetén megszüntetik a beszélgetést.			
Testfordulatok helyben.	Vonulnak ütemtartással, dobbantással, zenére, énekkel. Párban egymásnak „vezényelnek” és mozognak is a társ utasításai szerint.			Íránytáblák, testoldal jelölések (pl. csuklópánt).
Oszlop, vonal, sor, kör alakzatok.	Mese és fantáziajáték közben is mozdulnak az utasító alak vezényszavakra. Az egyenletes térelosztás, helyezkedés		Vizuális kultúra.	Segédvonalak.
Járas.	játékai a térben.			
Vonulások.	A már ismert számfogalmakat alkalmazva is alakítanak kört, oszlopot, vonalat stb.		Ének-zene.	Ritmuskeltő eszközök.
Térelosztás.			Vizuális kultúra.	
Kapcsolódó játékok.			Matematika.	Számtáblák.
Fogalmak	Alapállás, sorakozó, indulj, állj, tornasor, egyes oszlop, jobb, bal, jobbra át, balra át, pár, páros sorakozás, kartávolság, sor, vonal, kör, kézfogás, lassan, gyorsan.			
	Pihegy állás, oszloj, hátra arc, kettős oszlop, nyitódj, zárkózz, vállfogás, lánc, távolságtartás.			

Tematikai egység	Gimnasztika, prevenció, mozgásfejlesztés	Óra-keret 14–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: pontos tanári bemutatás, tanári kooperáció a mozgás és tantermi tanulás fejlesztése során.	
	Tárgyi: elegendő tér a tág mozgások számára.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a testi képességek fejlesztése, koordináció a hosszúsági és szélességi tengely mentén, szaknyelvi kifejezések megtanítása, az írás-olvasás tanulásának mozgáskoordinációs megalapozása.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Képességfejlesztés, a fogalmak megismerése.	Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; a csont-, az izom- és az ízületi rendszer lehetőségeit kihasználó, de kímélő, merevségektől mentes egyszerű 1–4 ütemű kéziszersz- (labda, babzsák, gombolyag), társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Visszacsatolás. Utánzás. Szerepjáték.	Matematika.	Az osztály létszámának megfelelő számú kéziszersz.
Koordináció a mozgásképp megértése és motoros rögzítése.	Testhelyzetek, kartartások, alapformák: legszokványosabb testhelyzeteket, kartartásokat és alapformákat tartalmazó szabad-, társas- és kéziszersz- gyakorlatok.	A helyes testtartás gyakorlása tükrönél.	Mindennapos testnevelés.	Projektor és laptop a mozgásképp bemutatására.
Ritmus és ütemtartás.	Az 1–2, 1–4. ütemű gimnasztikai gyakorlatok végzése ritmustartással, énekre, zenére, ritmuskeltő eszközökre, hangokra; ritmikai és dinamikai variációk a 4 ütemben.		Ének-zene. Dráma és tánc.	Ritmuskeltő eszközök, magnetofon
A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, javítása.	A helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez.		Minden tanítási óra.	Tükrör. Állandó, rajzos gyakorlatsor.
Mozgásérzékelés. Mozgásképp megértése és rögzítése. Tér tájékozódás.	A térirányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel; utánzás azonos térirányban állásnál és szemben a tükrözés szabályai szerint. A testoldalak változatos gyakorlatai azok nevének rögzítésére, a saját testről alkotott képzet kialakítása, a testhatárokról tapasztalatok szerzése, a felegyenesedés gyakoroltatása, mindenféle keresztmozgás, a nagymozgások mellett a finommotorika fejlesztése sokféle eszközzel.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Utánzás. Páros munka.	Magyar nyelv és irodalom. Matematika. Írás-olvasás-számolás tanulója. Ének-zene. Vizuális kultúra.	Fakanál. Kendő. Golyó. Bóják.

Verbális tartalmak.	A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában	Visszacsatolás.	Magyar nyelv és irodalom.	Táblák
Fogalmak	Testhelyzetek – terpeszállás, guggolótámasz, fekvőtámasz, törökülés, nyújtottülés, terpeszülés, hanyattfekvés, hasonfekvés. Kartartások – magas tartás, mellő középtartás, csípőre tartás, oldalsó középtartás. Mozgásformák – hajlítás, nyújtás, lendítés, ugrás, gurulás, lépés, belégzés, kilégzés, keresztezés. Testrészek – irányok – szerek. Ütemtartás, emelés, térdelő támasz, fél fordulat.			

Tematikai egység	Természetes mozgások			Óra-keret 54–40
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció.			
	Tárgyi: tornaterem, sportudvar.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A futógyorsaság, reakciógyorsaság és cselekvésgyorsaság fejlesztése, a koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése, az ugró- és dobókészség fejlesztése, a helyzetnek megfelelő alkalmazás a játékhelyzetekben.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Járások, futások.	Járás és futás kötetlenül és oszlopban, meghatározott útvonalon is (oda-vissza, körben, hullámvonalban stb.) rövid és nyújtott, gyors és lassú lépésekkel. Rövid távú gyors futás saját tempóban egyenes vonalon. Futások irányváltoztatással.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Gyakorlás. Utánzás. Páros munka.	Magyar nyelv és irodalom: írás, olvasás, fogalmazás. Matematika.	Kemény és puha felületű szőnyegek.
Ugrások.	Rövid idejű, kis erőfeszítésű szökdelések egy, váltott és páros lábon meghatározott távolságig, helyben, előre és hátra. Szökdelések kötéláthajtással. Távolba ugrás helyből és nekifutással, elugró sávból.			
Dobások.	Egy- és kétkézes dobások, egyszerű dobásformákkal. Hajítási kísérletek kis súllyal távolba és célba, célzás mozgó célpontra.			Maroklabda, szivacs labda, rongy labda.

Támaszok, kúszások, mászások	Támaszgyakorlatok talajon, padon és bordásfalon. Mászás előre és hátra. Helyváltztatás állatmozgást utánozva. Helyváltztatás vízszintes és rézsútos padon, hason- és hanyattfekvésben, kéz-láb támaszban, rákjárással, pókjárással. „Vándormászás” függőállásból bordásfalon. Gurulóátfordulás előre guggolótámaszból, terpeszállásból zsugor- és terpeszülésbe. Gurulóátfordulás hátra enyhén lejtős felületen. Felugrások és leugrások kéztámasszal különböző szerekre (pad, zsámoly, egyrészes szekrény).	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Utánzás. Visszacsatolás. Akadálypályák leküzdése.	Írás, olvasás. Matematika.	Pad, zsámoly, bordásfal. Talaj-szőnyegek, ugró-szekrény.
Egyensúly-gyakorlatok.	Egyensúlyozó járás vonalon és padon, pad merevítő gerendáján előre, hátra és oldalra			
Egyszerű szabályokon alapuló fogójátékok, testnevelési játékok, sor- és váltóversenyek, akadálypályákon gyakorlás és versenyek.	Kapcsolódó játékok: tolvajlépés, futóversenyek, fogójátékok, vonatozás, tűz-víz, repülő-, mágnes-fogó, sorversenyek, talicskázás kéz- és lábtámaszban; sor- és váltóversenyek állatutánzó járással, szökdelő fogó, kecskézés, szökdelő oszlop stb., „vándormászás”, döngető újságpapír gombóccal, rongylabdával, lufival, kislabdával; „dobj és szökdelj!”, „ki dob a legmesszebbre?”, céllabda, stb.	Egyéni, páros és csapatmunka, játék, felfedezés.	Tanórai és tanórán kívüli sportfoglalkozások, mindennapos testnevelés.	Bóják, jelzőszalagok, jelzőtrikók, nagy dobókocka.
A rúd- és a kötélmászás technikája.	Függés bordásfalon, rúdon és kötélén: fogás, függeszkedés, fára mászás.	Bemutatás, gyakorlás.		Kiegészítő tornakészlet
Fogalmak	Járas sarkon, lábujjon, négykézláb, pókjáras, rákjáras, nyuszi ugrás, sánta róka, fókamászás, dobás, szökdelés, váltóverseny, sorverseny, fogó, futó, ház, indulási vonal, elugrás, talajra érkezés. Szökkenés, hajítás.			

1–2. évfolyam

Tematikai egység	Labdagyakorlatok, játékok a sportjátékok előkészítésére	Óra-keret 24–15
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: kooperáció a tanórán kívüli foglalkozásokat tartó pedagógusokkal, edzőkkel Tárgyi: tornaterem, sportudvar, iskolaudvar	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a labda sajátosságainak megismerése, a gömbérv és a labdaügyesség fejlesztése, a dobás és fogásbiztonság fejlesztése, a labdatovábbítási lehetőségek és a labda elkapása megismerése, a labdás tudás célszerű használata a játékban, a szabályok és a sportszerűség elfogadása, betartása, játékszerepek vállalása, versenybírói próbálkozások tanári kontrollal.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Gurítás, elkapás, dobás.	Labdás ügyességfejlesztés: álló labda megfogása, felemelése, visszahelyezése; labdagörgetés egy és két kézzel helyben, a lábak körül és továbbhaladással; gurítás a társhoz oda-vissza terpeszülésben; feldobott labda elfogása; eldobott labda elfogása futással egy pattanás után a földre érés előtt.	Tanári ismertetés tanári bemutatás, tematikus megbeszélés (pl. szabályszegés, kitartás). Szemléltetés. Képek felmutatása. Csoportmunka és pármunka. Felidézés, megerősítés előkészítése. Értékelés, visszacsatolás.	Anyanyelv. Matematika. Vizuális kultúra. Mindennapos testnevelés.	Mindenféle formájú és anyagú labda.
Labdavezetés kézzel, lábbal.	Labdavezetés kézzel helyben (állásban, ülésben, guggolásban) és továbbhaladással kötetlenül. Labdavezetési kísérletek lábbal. Alapgyakorlatok (egy-két) kézzel, lábbal, labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása.			Bóják.
Célzás.	Célzás álló és mozgó tárgyra különböző távolságokra és magasságban.			Célkeret.
Kapcsolódó labdás játékok.	A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére. Szabadulás a lufitól vagy a labdától, adogatóversenyek, labdacica gurítással, dobással, labdavadászok stb. Testnevelési, népi és kreatív játékok labdával; labdakezelés szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban.			Jelzőszalagok, trikók, nagy dobókocka.
Fogalmak	A használt labdák ismerete: gumilabda, foci, röplabda, kosárlabda stb., gurítás, feldobás, leejtés, elkapás, átadás, pattintás és vezetés. Szabály, szabálytalanság, hiba, büntetés, sportszerűség.			

Tematikai egység	Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés	Óra-keret 14–9
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: a pedagógus pontos ritmusalkalmazása. Tárgyi: tanterem, tornaterem – nem kőborítással.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – nonverbális elemek; matematikai kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosság-tudat, egyetemes kultúra; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a dalra és zenére végzett mozgások pontos ritmusának és esztétikájának fejlesztése és a kreatív, alkotó mozgáskifejezés lehetőségei által a pszichomotoros tehetségfejlesztés.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ritmikai alapozás.	Kétnegyedes ütemben egyszerű motívumok kitáncolása tapsra, zenére. Mozgás- és zenei ritmus összehangolása, ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással. Alakzatváltoztatások: csoportos, páros és egyéni járások, guggolások, karmozgások, tánclépések.	Tanári ismertetés. Tanári bemutatás. Szemléltetés. (Képek, filmek) Csoportmunka és pármunka. Értékelés, visszacsatolás.	Anyanyelv. Ének-zene. Matematika. Technika.	Ritmuskeltő eszközök, magnetofon, film, CD.
Táncos alapozás.	Körjátékok zenére, dalokra. Tánc motívumok (elsősorban ugrós tánc), motívumfüzérek zenére, ritmuskeltő eszközökre, énekre. Gyermektánc koreográfiák.		Anyanyelv. Ének-zene. Dráma és tánc. Természet- és társadalom-ismeret.	
Ritmusos mozgás beszéddel, énekkel összekötve.	Gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok.	Tankönyvi szövegek megbeszélése, közös feldolgozása.	Vizuális kultúra. Technika.	
Népi játékok.	A népi hagyományban található mozgásos, kergetős stb. játékok ápolása (Gyertek haza ludaim, Ninive, Lipem-lopom a szőlőt stb.).	Bemutatás. Szimuláció, szerepjáték, játék.		
Kreatív mozgások.	Egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg, állatutánzó és mozgásformákat (pl. különféle. járások) utánzó mozdulatok.			Kellékek, jelzésre használt eszközök (sapka, bot, korona stb.).
Fogalmak	Ritmus, igazodás a ritmushoz, motívum, motívumsor, toppantás, dobbantás, néptánc, modern tánc, koreográfia.			
	Állóképek, szobor, figura-karakter, csárdás, cifra.			

Tematikai egység	Úszás	Óra-keret 20–20
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.	
További különleges feltételek	Személyi: úszás oktatására képzett szakember.	
	Tárgyi: az aktuális törvényi előírások szerint működő uszoda.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az élethossziglan tartható sportolás, testmozgás lehetőségének megalapozása az úszni tudás által.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Vízhez szoktatás.	Előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok). Sorakozás és vonulás derékig érő vízben. Szabadgyakorlatok a vízben. A vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés), versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel. Játékok, futások, szerekekkel mozgások.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Gyakorlás. Utánzás. Visszacsatolás. Szerepjáték.	Anyanyelv. Természet- és társadalomismeret. Matematika.	Állásra alkalmas, sekély víz.
Az úszás technikai alapjai – egy úszásnem választása.	Siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek. Kar- és lábmunka összehangolása.			Deszka, sekély, majd mély víz.
Játékok úszófeladattal.	Fogójátékok a vízben, hajóvontatás, gyöngyhalász, halacska, egyéb játékok, labdacica.			Labda, gumimatrac, lufi stb.
Fogalmak	Lebegés, merülés, siklás, kartempó, lábtempó, mellúszás, úszás háton.			

Tematikai egység	Higiéniai ismeretek, egészséges szabadidő eltöltés			Óra-keret 14–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek.			
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció és kapcsolat a szülőkkel. Tárgyi: tisztálkodási lehetőség, a felszerelések elhelyezhetősége, idő a szoktatáshoz, sportudvar, szabadter.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: az alapvető higiéniai ismeretek megszerzése, a tudás bővítése a szabadidő helyes eltöltésére, az egészséges életmód és a szabadban végzett fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ismeretek a testről.	A test tulajdonságainak felfedezése és tudatos megismerése a mozgások során: csontok, izmok, ízületek. A test képességeinek fejlesztése, épségének védelme: ügyesség, bátorság és óvatosság. Balesetvédelmi alapismeretek, önmaguk és mások épségének megvédése.	Tanári ismertetés tanári bemutatás. Szemléltetés. (képek, film) Gyakoroltatás. Kérdés. Értékelés.	Anyanyelv. Ének-zene. Vizuális kultúra. Természet- és társadalomismeret.	Rajzok, képek, filmek, olvasmányok.

Higiéniiai, egészségvédelmi ismeretek.	Az öltözék, az egyéni felszerelés gondozása; tisztálkodás az óra után. A tisztaság fontossága: tiszta test, tiszta öltözék, mosakodás, rendszeret. Az öltöző és a gyakorlótér rendje és tisztasága. Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése.	Visszacsatolás. Tankönyvi szövegek, otthoni tapasztalatok, szokások megbeszélése, közös feldolgozása, bemutatása. Szimuláció, játék.		Egyéni felszerelés, osztály felszerelés.
Szabadidős, szabadidő sporttevékenységek.	Séták, szánkózás, hócsata és hóemberépítés. Ügyességet fejlesztő közlekedési eszközök használata (kerékpározás, görkorcsolyázás, gördeszkázás, korcsolyázás). Edzés a természetben; csoportos kirándulás, az időjárásnak megfelelő öltözködés. A közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása. Közlekedés balesetvédelmi akadálypályán. Alkalmazkodás hideghez, meleghez.			Szabadidős sport-eszközök.
Fogalmak	Kézmosás, hajápolás, körömápolás, a felszerelés tisztántartása, baleset, sérülés, sebellátás alapismeretei, izom, csont, ízület, túra, legfontosabb közlekedési jelek, legfontosabb turistajelek.			

A fejlődés várható eredményei	A tanulók a tanár utasításai szerint – a megegyezéssel szavakat és jeleket automatikusan, gyorsan és veszteségmentesen végrehajtva – végzik az óra rendjét szolgáló alakzatváltozásokat. A bemutatott az egyre bővülő terminológiai fogalmakat alkalmazó szóbeli tanári közléseket segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítják. A tanári hibajavítás irányítását követik. A természetes mozgások területén automatizált a helyes végrehajtási technika, más-más gyakorlati variációban alkalmazható. A tornász tartás, mint mozgáskoordinációs specialitás, felszólításra láthatóvá válik. Helyes a téri tájékozódás a hosszanti és a kereszt tengely körüli forgásokban és a téri viszonyrendszerben. Célszerűen összerendezettek a mozgások a játékokban, az akadályversenyeken való alkalmazás során. Biztonságos, többnyire automatizált labdakezelés a legegyszerűbb elkapási és dobási módokban. Elemi szintű a labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása és a szabályismeret az egyszerűsített sportjátékokban. A motorikus emlékezet jól működik a koreografált mozgássorok bemutatásakor, a mozgás többnyire igazodik a zene ritmusához. A kreatív produktum létrehozása, aktív részvétel a mozgáskészlet kifejező. Vízbiztos, automatizált cselekvések az úszásban, az úszási kísérlet hossza sportági jellegnek megfelelően 50 m. Minden testmozgásban balesetkerülő viselkedés. A szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás.
--------------------------------------	---

3–4. évfolyam

A szocializációs folyamatokban, nevelésben a nemek elkülönülése megindul, ezt szem előtt tartva a tananyag még lehet azonos, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség. A tanár megkérdőjelezhetetlen véleménye már nem érvényes, kezdődik az elhatárolódás. Módszertanilag javasolt a tanári nyugalom, az erős személyes kapcsolódás. A pozitív megerősítés, dicsérek mellett az önkontroll, önértékelés, önfelegyelem elvárása néha vegye át a jutalmazás helyét. A csoportok spontán alakulhatnak, az extrém megnyilvánulásokat kezelni kell szelíd türelemmel. A szabályok betartásában egyéni elszámoltathatóság legyen, a siker lehet egyéni és közös is. A többletmunka elvégzése csak a jutalom fogalmához kapcsolódjon.

3–4. évfolyam

Tematikai egység	Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához				Óra-keret 10–5
Előzetes ismeret, tevékenység	Tanári utasításoknak megfelelő tér és eszközhasználat.				
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció.				
	Tárgyi : osztályterem, tornaterem, folyosó, sportudvar.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: folyamatosan szabályozottan gyakoroltatni, alkalmazni a járást, a térbeli mozgást tornateremben, a térben, a társsal és a társsal való együttműködésben, a felsoroltak alkalmazása koncentrációt igénylő játékok közben.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Kommunikációs szabályok.	Az órakezdés rendjének tudatos, önkontroll szabályozta megfelelés; a kialakított verbális (a helyes nyelvhasználatot megkövetelve) és nonverbális kommunikációs formák szerinti mozgás, gyors reagálás a jelekre.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Utánzás. Pozitív visszacsatolás. Szerepjáték.	Tantárgyak (anyanyelv, ének-zene, vizuális kultúra, természet- és társadalom-ismeret) tanítási órái.	Képi illusztrációk.	
Sorakozás.	Az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása (öltözőrend, soralakítás, igazodás, köszönés, jelentésadás, balesetmentesítés – ráógumi, karóra, egyéb tárgyak, cipőfűző stb.), alaki mozgássorok automatizálása.				
Testfordulatok.	Testfordulatok ütemtartással, előírászerűen, testfordulatok ugrással.				
Oszlop, vonal, sor, kör alakzatok.	Párokba fejlődés és 1-2 beosztás szerint kétsoros vonal, kettes oszlop alakítása. Köralakítás vonalból kézfogással.		Vizuális kultúra.	Segéd-vonalak.	
Vonulások.	Harmonikus és természetes járással vonulás. Menet megindítása megállítása egyes és kettes oszlopban; járás helyben és átmenet járásba és vissza.		Ének-zene.	Ritmus-keltő eszközök.	
Térelosztás.	Nyitódás-záródás, távköz és térköz tartással rendezett gyakorló alakzat kialakítása.				
Kapcsolódó játékok.	Koncentrációs játékok. Mozdulatlanság, baglyocska, szoboralakítás, vonalkövetés, csoportalakítások változó létszámmal, feladattal.		Matematika.	Számtáblák.	
Fogalmak	Pihenj állás, lépés indulj, csoport állj, kettes oszlop, kettős kör, hátra arc, kartávolság, távköz, térköz, egész távolság, szakadozás.				

Tematikai egység	Gimnasztika, prevenció, mozgásfejlesztés			Óra-keret 16–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az alapvető gimnasztikai alapformákra elnevezésének ismerete, azokra épülő, egyszerű gimnasztikai gyakorlatok utánzással követése, alapvető formák.			
További különleges feltételek	Személyi: pontos tanári bemutatás, kép, tanári kooperáció a mozgás és tantermi tanulás fejlesztése során. Tárgyi: elegendő tér a tág mozgások számára.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia;			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A fogalmak bővítése, a mozgáskép megértése és motoros rögzítése, verbális formák – szaknyelvi szókincs bővítése, alkalmazása, számonkérése a mozgással párhuzamosan. A munkabírás – a testi képességek fejlesztése, koordináció automatizálása a hosszúsági és szélességi tengely mentén, a mozgások időbeliségéhez való alkalmazkodás fejlesztése, az írás-olvasás, matematika tanulásának mozgáskoordinációs erősítése, a társakért vállalt felelősség megalapozása. A tanár vezető szerepének elfogadása, konfliktuskezelés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Képességfejlesztés.	A használt fogalmak száma növekszik, a fogalomhoz tartozó mozgásképek pontosabban és automatizáltan ismétlődnek. Az ügyesség és állóképesség fejlesztése mellett az erősítés és a nyújtás nagyobb teret kap. Az ismétlés-számok növekednek. Állandóan végzett gyakorlatok épülnek az órába.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Utánzás. Gyakorlás. Lassú és pontos ismételtetés, esetenként	Matematika	Ugrókötel, gumiszalag.
Koordináció a mozgáskép megértése és motoros rögzítése.	A csont-, az izom- és az ízületi rendszer lehetőségeit kihasználó, de kímélő, merevségektől mentes 1–8 ütemű, utánzással végrehajtható előkészítő gyakorlatok szer nélkül és szerekekkel (pad, bordásfal, zsámoly). Önállóan, társutánzással, valamint szaknyelvi utasításra végzett egyszerű kéziszer-, társas-, utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációkkal a 8 ütemben; tükrözések bonyolultabb térirányokkal.	tükrönnél (énkép és önkontroll) Hibajavítás. Visszacsatolás, ellenőrzés.	Mindennapos testnevelés	Tanulónként elegendő kéziszer. Tükör.
Ritmus és ütemtartás.	Ritmikus feladatok énekre, zenére. Gimnasztikai rövid (4x8 ütem) mozdulatsorok helyes, kontrollált testrész- és testtartással, törekedve a folyamatos ütemtartásra.		Ének-zene	Ritmuskeltő eszközök, ritmusos szövegek.

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, javítása.	Tartásjavító és a gerincdeformitásokat megelőző (korrigáló), légző- és talpboltozatot erősítő gyakorlatok. A még erős utánzási motiváltság segítségével pozitív hangulatú, játékos izolált izomzati erősítés a célnak megfelelően, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal. „Hat a hátért” 6 gyakorlat összeállításával, szülőikkel együtt is gyakorolva (cicahát, kisasztal, gyíkhelyzet, úszás a földön, pillangó, ejtőernyős stb.).		Vizuális kultúra.	Tükör. Állandó gyakorlatsor, rögzítetten, papírfórmán is.
Mozgásérzékelés. Mozgásképmegértése és rögzítése. Téri tájékozódás.	A verbális formák gyakorlása páros gyakorlatoknál, egymás tanítása egy-két elemi helyzetet, változatos testrész és testirányt, testrészeket keresztező mozgást is előírva. A helyes irányba és testtartással végzett mozgások bemutatása egymásnak, egyénenként, lehetőleg tükörnél is.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Utánzás. Gyakorlás. Páros munka.	Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra.	Tükör.
Fogalmak	Testhelyzetek – terpeszguggoló támasz és fekvőtámasz, hátsó és oldalsó fekvőtámasz, térdelő és guggoló állás, térdelő ülés. Kartartások – oldalsó középtartás, rézsútos kartartások, hajlított kartartások, kéztartások (ökölbe, nyitott). Mozgásformák – lazítás, erősítés, ismétlésszám. Testrészek – irányok – szerek , prevenció: megelőzés, gerincferdülés, lúdtalp, hasi légzés. Tempó, egész fordulat, fejtartás, reggeli torna.			

Tematikai egység	Természetes mozgások – atlétikai képesség- és mozgásfejlesztés			Óra-keret 40–30
Előzetes ismeret, tevékenység	Az egyszerű típusos mozgásminták végrehajtásánál többnyire automatizált a helyes végrehajtási technika, más-más gyakorlati variációban is alkalmazható.			
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció. Tárgyi: tornaterem, sportudvar, rugalmas talajborítás.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A futógyorsaság, reakciógyorsaság és cselekvésgyorsaság fejlesztése, az atlétikai koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése, a változó helyzetnek megfelelő önszabályzás, célszerű alkalmazás a gyakorló és a játék helyzetekben, balesetveszélyes helyzetek elkerülése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Járások, futások, az atlétikai futó versenyszámok alapozó gyakorlatai.	Járások változó ritmusban és ritmustartással, változó távokon és irányokkal; hátrafelé, ütem- és lépéshosszszabályozással, oldalirányban keresztlépéssel, magas térdemeléssel. Egyszerű futóiskolai gyakorlatok. Hosszú távú futások saját tempóban.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Gyakorlás. Utánzás. Felidézés. Pozitív	Magyar nyelv és irodalom. Matematika.	Kemény és puha felületű szőnyegek. Gátak, akadályok. Hosszú ugrókötelek.

	Futás saját tempóban (2-3000 m lányok, 4-5000 m fiúk). Járás behunyt szemmel előre, hátra és oldalra keresztlépéssel, mélytérdhajtásban, járás ütemtartással. Futás irányítva, jelekkel, feladatokkal (bekötött szemmel, párokban, társhoz igazított iramban). Átfutás hajtott kötélén. Futás akadályokon át, padra, zsámolyra fel- és lelépéssel. Felfutás lépcsőn, lejtőn és vissza. Futás guggolórajttal, rajtversenyek. Rövid távú vágtafutások. Gyors futások irányváltoztatással.	visszacsatolás. Páros munka. Verseny-szituációk.		
Ugrások.	Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jellegű szökdelések, ugrások saját erőbeosztással. Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-30 mp-ig saját beosztással; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások megkülönböztetése az erőközlés irányát tudatosan irányítva; a két láb váltott használata az elrugaszkodáskor. Szökdelések helyben és továbbhaladással taps ritmusát követve. Kötéláthajtás egy, váltott és páros lábon szökdeléssel, meghatározott ideig, áthajtási technikák különféle módokon ugrókötéllal (előre, hátra, keresztezve, hosszú kötél alatt szövegmondással csoportosan, párban, egyénileg). Felugrások helyből és nekifutásból emelkedő szerekre (rézsútos pad), leugrások szőnyegre. Távolugrás helyből és nekifutással, elugrósávból. Magasugrás helyből és nekifutással.			
Dobások.	Dobások távolba és célba különböző körméretű és tömegű labdával, a céltávolság növelésével. Dobások két kézzel előre és hátra, a fej fölött és a lábak között. Dobási (vetési) kísérletek az oldalsíkban szerzett lendülettel előre és hátra. Ütések lufival és könnyű labdával szabadon, felfelé. Gyorserejű célba dobások kis súlyú szerrel távolságba függőlegesen és vízszintesen, dobások két kézzel kis súlyú szerrel, vetések, hajítások helyből, kilépésből, 2-3 lépéses koordinált lendületszerzéssel; dobásformák mozdulatai különböző testhelyzetekből, bekötött szemmel. Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése.			Maroklabda, szivacs labda, Rongy labda. Kendő, karika.

Egyszerű szabályokon alapuló fogójátékok, testnevelési játékok, sor- és váltóversenyek, akadálypályákon gyakorlás és versenyek.	Fogójátékok, különböző sor- és váltóversenyek, futóversenyek, vakfogójárással („erre csörög a dió...”, tapsolással és énekléssel, félperces fogójáték, páros fogó, helycsere, „Balatoni halászok”, skalpvadászat, félperces fogó stb.). Kengurufogó, ugróiskola, ugróversenyek. Kiszorítósdí hajítással, egyszerű fogyasztójáték, tűzharc (egy, két, három labdával), döngető, vadászlabda, csapatos versenyek: „Ki lök a legmesszebbre?”, „Ki céloz ügyesebben?” stb. A szabályok megértése, a kérdéses kultúrájának kialakítása, a szabályok etikai vonatkozásai (előnyyszerzés, becsületesség, a kudarc elviselése stb.), önkontrollra kondicionálás, érveléseket és magyarázatokat is felmutató tanulói (kitalált) szabályjátékok.	Egyéni, páros és csapatmunka. Játék. Felfedezés. Magyarázat. Érvelés, vita.	Mindennapos testnevelés helyi terve.	Bóják, jelzőszalagok, jelzőtrikók.
Fogalmak	Gyorsfutás, vágta, hosszútávú futás, lépéshossz, rajthelyzet, térdemeléssel és sarokemeléssel futás, váltott lábú szökdelés, állóképesség, távolugrás, magasugrás, vetés, lökés, mozgó célpont. Sorverseny, váltóverseny, vita, érvelés.			

Tematikai egység	Természetes mozgások – torna képességfejlesztés	Óra-keret 26–20
Előzetes ismeret, tevékenység	Az egyszerű, típusos mozgásminták végrehajtásánál többnyire automatizált a helyes végrehajtási technika, amely más-más gyakorlati variációban is alkalmazható.	
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció. Tárgyi: tornaterem, sportudvar, játszótér.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Növekvő erő kifejtés és lendületesebb végrehajtás, a saját mozgás kontrollja, a segítségadás megszervezése, tornászos testtartás – pontos kivitelezés automatizációja, a kéz és lábmozgások harmonizálása, megtartott egyensúlyi helyzetek.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Támaszok, kúszások, mászások, függések – torna sportági alapozás.	Támasz- és függésgyakorlatok talajon, padon és bordásfalon. Mászás előre és hátra. Helyváltoztatás állatmozgást utánozva. Helyváltoztatás vízszintes és rézsútos padon, hason- és hanyattfekvésben, kéz-láb támaszban, rákjárással, pókjárással. Felugrások és leugrások kéztámasszal különböző szerekre (pad, zsámoly, egyrészes szekrény).	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Utánzás. Felidézés. Pozitív visszacsatolás. Páros munka. Versenyszituációk.	Matematika. Magyar nyelv és irodalom.	Pad, zsámoly, bordásfal. Talajszőnyegek, ugrószekrény.

	Járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, neheztett körülmények között; gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások. Gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkezve; a kéz- és lábtámasz közötti távolság növelése; gurulóátfordulás előre, hátra, oldalra, lejtős felületen. Tarkóállás és zsugor fejállás 2 mp-ig és lábmozgásokkal; kézálási és kézen átfordulás oldalt kísérletek; előbbi bordásfalnál önállóan és társ segítségével; mellő mérlegállás. Bakugrás, bátorugrás; a testalkat és erőállapot szerinti differenciált szerhasználatl függőleges repülés számolyról és 2-3 részes szekrényről; fordulatok; 2-3 részes szekrényre felugrás kéztámaszon át. Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel.			
Egyensúly- gyakorlatok.	Egyensúlyozó járás vonalon és padon, pad merevítő gerendáján előre, hátra és oldalra, hely- és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben, a tornász tartás mellett (lányoknál a legelőnyösebb életkor). Helycsere padon egymással szemben haladva.			
Egyszerű szabályokon alapuló testnevelési játékok, akadálypályákon gyakorlás és versenyek.	Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel. Sor- és váltóversenyek tornafeladattal. Mozdulatlanság, szoboralakítás, „Ki áll tovább egy lábon?”; sor- és váltóversenyek, pincérvény, „Állítsd meg a karikát!” stb.	Egyéni, páros és csapatmunka. Játék. Felfedezés. Magyarázat. Érvelés, vita.	Mindennapos testnevelés helyi terve.	Bóják, jelzőszalagok, jelzőtrikók.
A rúd- és a kötélmászás technikája.	Függés bordásfal, rúdon és kötél: fogás, függeszkedés. „Vándormászás” függőállásból bordásfal. 2-5 fogással fokozódó gyorsasággal, mászások; versenyek, függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovaladás; vándormászás bordásfal növekvő távolsággal, fára mászás.	Bemutatás, gyakorlás.		Kiegészítő torna-készlet.
Fogalmak	Támasz, függés, egyensúlyozás, fejenállás, tarkóállás, mérleg, kézálási, kézen átfordulás oldalt, függőleges repülés, mászó kulcsolás. Repülő gurulóátfordulás, spárga, függeszkedés.			

Tematikai egység	Labdagyakorlatok, játékok a sportjátékok előkészítésére				Óra-keret 30–18
Előzetes ismeret, tevékenység	Elemi szintű a labdatechnikai készlet – legegyszerűbb elkapási és dobási módok – célszerű alkalmazása és elemi a szabályismeret az egyszerűsített sportjátékokban.				
További különleges feltételek	Személyi: kooperáció a tanórán kívüli foglalkozásokat tartó pedagógusokkal, edzőkkel.				
	Tárgyi: tornaterem, sportudvar, iskolaudvar.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az 1–2. osztályos fejlesztési feladatok emelkedő cselekvésbiztonsággal és önállósággal, a legmegfelelőbb dobási és elkapási módok kiválasztása játék közben, alkalmazkodás a repülő labda nagyságához, útjához, ívéhez, sebességéhez, önálló és sportszerű játék képessége.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Gurítás, elkapás, dobás.	Mint az előző évfolyamokon, valamint: Neheztelt labdakezelési gyakorlatok (egy-két) kézzel, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; a mozgás sebességviszonyainak variálása; különböző sebességgel repülő, guruló, pattogó különböző fajtájú labdák elfogása, kezelése. A kiszámíthatatlanság, állandóan változó helyzet megteremtése által a helyzetfelismerés alkalmának növelése.	Tanári ismertetés tanári bemutatás. Szemléltetés. Csoportmunka és pármunka. Szervezése. Felidézés. Megerősítés. Értékelés, pozitív visszacsatolás. Versenyeztetés.	Anyanyelv. Matematika. Vizuális nevelés. Mindennapos testnevelés helyi terve.	Mindenféle formájú és anyagú labda.	
Labdavezetés kézzel, lábbal.	Labdavezetés kézzel helyben (állásban, ülésben, guggolásban) és továbbhaladással kijelölt pályán, hullámvonalban. Labdavezetés kis területen, az ütközések elkerülésével. Labdavezetés lábbal, cselezés. Labdadobási kísérletek kidobó állásból befordulással, majd később mozgásból (nekifutásból). Útési kísérletek: guruló labda terelgetése és labdatáncoltatás, a labda földre ütogetése bottal.				Bóják.
Célzás.	Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése. Repülő tárgy eltalálása.				Célkeret, karika.

Kapcsolódó labdás játékok.	Kapcsolódó játékok: népek labdája, szabadulás a labdától, bombázó, zsinórlabda, számolylabda, pontszerző, adogatóversenyek, sor- és váltóverseny szlalomozva, labdavadászok, háromudvaros fogyasztójáték, labdacica stb. Labdakezelés osztott figyelemmel pl. szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban, a látás korlátozásával.			Jelzőszalagok, trikók, nagy dobókocka.
Fogalmak	Egykezes átadás, kétkezes átadás, alsó átadás, felső átadás, mellső átadás, dekázás, szlalom labdavezetés, helyezkedés, labda útja, íve. Fair play, pattintott átadás, siker, kudarc.			

3–4. évfolyam

Tematikai egység	Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés			Óra-keret 20–10
Előzetes ismeret, tevékenység	A koreografált mozgássorok bemutatásakor, a mozgás többnyire igazodik a zene ritmusához. A kreatív mozgáskészlet előhívható.			
További különleges feltételek	Személyi: a pedagógus pontos bemutatása. Tárgyi: tanterem, tornaterem – parkett, melegpadló borítással.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – nonverbális elemek; matematikai kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a dalra és zenére végzett mozgások pontos ritmusának és esztétikájának fejlesztése és a kreatív, alkotó mozgáskifejezés lehetőségei által a pszichomotoros tehetségfejlesztés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ritmikai alapozás.	Mozgás és zenei ritmus összehangolása, négygyedű és háromgyedű ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással. Alakzatváltoztatások: csoportos, páros és egyéni járással, guggolások, karmozgások, ugrások és szökdelések, táncleírások.	Tanári ismertetés, tanári bemutatás. Szemléltetés (képek, filmek). Csoportmunka és pármunka. Értékelés, visszacsatolás.	Anyanyelv. Ének-zene. Matematika. Technika.	Ritmuskeltő eszközök. Magnetofon, film, CD.

Táncos alapozás.	Körjátékok zenére, dalokra és gyermekmondókákra. Tánc motívumok különböző dialektusokból (elsősorban ugrós tánc), motívumfüzérek zenére, ritmusra, énekhangra. Rövidebb, egyszerű mozgásrendszerű koreográfiák betanulása. Gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák, a táncstílus követése.		Anyanyelv. Dráma és tánc. Természet- és társadalom- ismeret Technika.	
Ritmusos mozgás beszéddel, énekkel összekötve.	Gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok.	Tankönyvi szövegek megbeszélése, közös feldolgozása, bemutatása. Szimuláció, szerepjáték, játék.		
Népi játékok.	A népi hagyományban található mozgásos, kergetős stb. játékok ápolása			Kellékek, jelzésre használt eszközök (sapka, bot, korona stb.).
Kreatív mozgások.	Egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg. Rövid, egyszerű, koreografált mozgássorok zenével, dallal, szerekkel (labdával, szalaggal, bottal). Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag kreatív játékokba felhasználása.			
Fogalmak	Táncstílus, motívumfűzér, etűd, ugrós, eszközös tánc, páros tánc.			
	Tabló, karakter.			

Tematikai egység	Úszás	Óra-keret 10–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Vízbiztos, automatizált cselekvések az úszásban, az úszási kísérlet – közben megállásokkal – hossza sportági jellegnek megfelelően 50 m.	
További különleges feltételek	Személyi: úszás oktatására képzett szakember.	
	Tárgyi az aktuális törvényi előírások szerint működő uszoda.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az élethossziglan tartható sportolás, testmozgás lehetőségének megalapozása az úszni tudás által, az 1–2. osztályos fejlesztési feladatok ismétlése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Vízhez szoktatás.	Előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok). Ugrások, futások, merülések derékig érő vízben. Szabadgyakorlatok a vízben. A két úszásnem előkészítő gyakorlatai.	Leírás. Szemléltetés. Bemutatás. Gyakorlás. Utánzás. Felidézés.	Anyanyelv. Természet- és társadalom-ismeret Matematika.	Állásra alkalmas, sekély víz.
Az úszás technikai alapjai – két úszásnem választása.	Siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek gyors-, hát- és mellúszásban. Kar- és lábmunka összehangolása. Fejesugrás- kísérletek, egyszerű fordulások.	Pozitív visszacsatolás. Páros munka. Verseny-szituációk.		Deszka, sekély, majd mély víz.
Játékok úszófeladattal.	Ismételt játékok, váltóversenyek, víz alatti úszófeladatok, vízbeugrások tréfas feladatokkal.			Labda, gumi-matrac, lufi stb.
Fogalmak	A négy úszásnem, rajtkő, feszített víztükör, krallozás, vízfogás.			

Tematikai egység	Higiéniai ismeretek, egészséges szabadidő eltöltés	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Gondos felszerelés, balesetmentes viselkedés; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz való természetes hozzáállás.	14–10
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció és kapcsolat a szülőkkel Tárgy: tisztálkodási lehetőség, a felszerelések elhelyezhetősége, idő a szoktatáshoz, sportudvar, szabadter.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtté válásra. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a sportolást követő alapvető higiéniai rutin kialakítása, a tudás és rutin bővítése a szabadidő helyes eltöltésére, az egészséges életmód és a szabadban végzett fizikai aktivitás gyakorlása által a belső igény kifejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Ismeretek a testről.	Az 1–2. évben tanultak további következtetés gyakorlása. A test tulajdonságairól megismert sajátosságok felidézése és pontos fogalomhasználat a szituációknak megfelelően. Balesetvédelmi alapismeretek bővítése. Önmaguk és mások épségének megvédése különös tekintettel a felelősségre a társnak nyújtott segítségadásban.	Tanári ismertetés tanári bemutatás. Szemléltetés (képek, filmek). Csoportmunka és pármunka. Értékelés, visszacsatolás. Tankönyvi szövegek megbeszélése,	Anyanyelv. Ének-zene. Matematika. Technika. Anyanyelv. Ének-zene. Vizuális nevelés, Dráma és tánc. Természet- és társadalom-	Rajzok, képek, filmek, olvasmányok.

Higiéniiai, egészségvédelmi ismeretek.	Az öltözközés, az egyéni felszerelés önálló gondozása; önálló tisztálkodás az óra után, a tisztálkodási szerek ésszerű használata. A tisztaság fenntartása, tiszta test, tiszta öltözközés, tiszta környezet, rendszeret, az öltöző és a gyakorlótér rendje és a felszerelés önellenőrzése.	közös feldolgozása, bemutatása. Szimuláció, szerepjáték, játék.	Ismeret. Technika.	Egyéni felszerelés osztály-felszerelés.
Szabadidős, szabadidő sporttevékenységek.	A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb. Az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása. Ügyességet fejlesztő közlekedési eszközök használata (kerékpározás, görkorcsolyázás, gördeszkázás, korcsolyázás). Közlekedés balesetvédelmi akadálypályán. Alkalmazkodás hideghez, meleghez.			Szabadidős sporteszközök
Fogalmak	Kézmosás, hajápolás, körömápolás, a felszerelés tisztántartása, baleset, sérülés, sebellátás alapismeretei, izom, csont, ízület, túra, legfontosabb közlekedési jelek, legfontosabb turistajelek.			

A fejlődés várható eredményei a harmadik évfolyam végén

A tanulók ismerik, értik a vezényszavakat, elfogadják és végrehajtják a rendgyakorlatokat.
Pontosan követik az alapvető gimnasztikai alapformákra épülő, egyszerű gimnasztikai gyakorlatokat.
Elfogadhatóan rajtolnak, futnak, ugranak és dobznak.
Technikailag jól és az erő megfelelő adagolásával mutatnak be kúszás, mászás, támasz és függés feladatokat.
A torna, tánc és a kifejező mozgás gyakorlatait kis segítséggel, biztonságosan és szép testtartással hajtják végre.
A labdát általában a helyzetnek megfelelően használják.
Örömmel és a szabályokat többnyire követve vesznek részt a testnevelési játékokban, labdajátékokban.
Egyre kevesebb megállással úsznak.

Az ötödik évfolyamba továbbhaladás feltételei

A tantárgyi tudás tartalmait elfogadják, a tudáshoz kapcsolódó tanulási teljesítményekre összpontosítanak.
Az órákezdes tudatos, önkontrollal szabályozva történik; a kialakított verbális (a helyes nyelvhasználatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formákat betartják.
A tanári, önálló és társ által közvetített hibajavítás irányítását követik.
Változatos térirányokban tudnak tükrözni, mindkét tengely körüli mozgásokban biztonsággal cselekszenek.
A tartási rendellenességeket otthoni gyakorlatokkal, saját (családi) felelősséggel is kompenzálják a tanult gyakorlatokkal.
A tanult tananyag visszaadásában, az edzettségi szintben önmagukhoz mérten láthatóan, mérhetően fejlődnek.
A természetes mozgások harmonikusak, a futások, dobások, ugrások közelítik a sportági technikát.
A versengésben a játékszerepeket tudomásul veszik, a szabályokat betartják, a tanár és esetenként a társak irányító, bírói szerepét elfogadják. Vállalkoznak önálló szabályjátékok létrehozására. A motorikus emlékezetük automatizáltan működik a koreografált mozgássorok bemutatásakor.
A tisztaságot, a fittséget, a sportos életmód külső és fizikai megjelenését értéknek tekintik.

**Az alapozó és a fejlesztő szakasz általános céljai és feladatai
(5–8. évfolyam)**

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam)

Az önértékelés képességének kialakítása és fejlesztése.

A rendszeres testmozgás és a sport iránti igény megerősítése és kielégítése.

A tanulóknak meglévő szolidaritásérzés, együttműködő- és segítőkészség értékének tudatosítása és fejlesztése.

Az egészséges életmóddal összefüggő pozitív beállítódások, magatartásoknak és szokások megerősítése.

A környezettel való harmonikus és konstruktív kapcsolathoz szükséges ismeretek, képességek és készségek kialakítása és fejlesztése.

A megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékének tudatosítása.

Az értelmes tanulás feltételének megteremtése az érzékelés útján szerzett tapasztalatok gyűjtésével, rendszerezésével és sokoldalú értelmezésével.

A képi reprezentációk szerepének tudatosítása a tanulásban és a mindennapi életben.

Aktív tevékenységre lehetőséget adó feladatok adása a tanulóknak: kísérletek, megfigyelések, projektek stb.

A kritikai és kreatív olvasás képességének fejlesztése.

Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak az elsajátíttatása, gyakoroltatása.

A problémamegoldó gondolkodás és a döntésképeség megalapozása.

A kreativitás fejlesztése.

Az önálló tanulás és az önműveléshez szükséges ismeretek és képességek megalapozása.

A tudományos ismeretek megértéséhez és elsajátításához szükséges szemléleti keretek és alapfogalmak megismertetése.

Az idegen nyelvtudás mindennapi életben történő felhasználási lehetőségeinek megismertetése.

A közösségek demokratikus működésének megértését elősegítő alapelvek megismertetése.

Az európai és a nemzeti azonosságtudat erősítése, ápolása.

Más népek és kultúrák megismerése iránti igény és beállítódás kialakítása.

A tanuláshoz, a feladatokban való részvételhez szükséges koncentrációs képességek és akarat tulajdonságok fejlesztése.

A fejlesztő szakasz (7–8. évfolyam)

Az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése.

A szociális képességek fejlesztése, az érzelmi intelligencia mélyítése és gazdagítása.

Az emberi cselekedetek és konfliktusok értelmezése okaik, következményeik és az emberi értékekkel való összevetésük szempontjából.

Az egyéni és a közérdek, a többség és a kisebbség fogalmának tisztázása a környezeti, társadalmi és kulturális konfliktusok megbeszélése kapcsán.

A megismerési képességek fejlesztése, különös tekintettel a megfigyelési, kódolási, értelmezési, indoklási, bizonyítási képességekre.

A képi reprezentációk értelmezéséhez és tanulásban való felhasználásukhoz szükséges vizuális képességek fejlesztése.

A kulcsfogalmak tartalmának folyamatos gazdagítása és mélyítése.

A problémaszituációkban is könnyen alkalmazható és működőképes fogalomrendszer kiépítése.

A véleményformálás és a vélemények, érvek kifejtéséhez, értelmezéséhez, megvédéséhez szükséges képességek kialakítása.

Az elvont fogalmi és elemző gondolkodás megalapozása.

A kritikai gondolkodás megalapozása és fejlesztése.

A komplex és különböző forrásokból származó információk kezeléséhez szükséges képességek kialakítása és fejlesztése.

Az önálló, felnőtt élettel kapcsolatos helyes döntések megalapozása.

A tanulók felkészítése a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra.

Az általános műveltség megalapozásához szükséges ismeretek átadása. Az egyetemes emberi kultúra legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeinek megismerése.

A szűkebb és tágabb környezet természeti értékeinek, történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, megóvására történő ösztönzés és nevelés.

A tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakítása.

Az emberiség előtt álló globális problémák megismerése.

Az idegen nyelvű kommunikáció fejlesztése.

Más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerése.

Az önálló és kritikus attitűd kialakításának megkezdése a médiákkal kapcsolatban.

Az információs technológia adta lehetőségek felhasználása a tanítás-tanulás folyamatában.

A lakóhely tanulási terepként történő felhasználása az ismeretek alkalmazásának gyakorlásához.

Életszerű, valóságos problémák és feladathelyzetek teremtése az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

Tantervek műveltségterületenként**MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM****5–8. évfolyam****Célok és feladatok**

Az anyanyelv használata a társadalmi kommunikáció alapja, ezért az anyanyelvi készségek birtoklásának meghatározó szerepe van a társadalom értékeinek közvetítésében, gyakorlásában és védelmében. Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése, összhangban a tanulók előzetes tudásával és nyelvfejlődésével. A fejlesztés döntő eleme a szóbeli és írásbeli befogadásban, a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban szerepet játszó képességek és tudás fejlesztése. Ennek eredményeképpen várhatjuk el, hogy az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az értelmes, kifejező beszéd, az olvasás és írás igényes használata, az önálló tanulási és önművelési képesség minden egyes tanuló szintjén továbbfejlődjék. Az anyanyelv tudatos ismerete alapozza meg és segíti elő más nyelvek elsajátításának a képességét is. Fejleszti a tanuló önálló, kritikai gondolkodását. Minden tantárgy tanulásának az alapja a megfelelő szintű szövegértési és szövegalkotási készség. A megfelelő kommunikációnak is előfeltétele, hogy a tanuló ismerje az anyanyelvét felépítő elemeket, a velük összefüggő szabályokat, azáltal is, hogy mint anyanyelve használója tapasztalatokat gyűjt a magyar nyelv jelenéről, szövegek olvasásával pedig a múltjáról is.

A pedagógiai munka középpontjában az egyéni szükségletekre figyelő fejlesztés áll. A tananyag-feldolgozás az érzelmi befogadásra, a motiválásra és a kognitív megértésre épül, a tanuló a folyamatok aktív részese. Az oktatás és a nevelés légköre gyermekközpontú, biztonságot adó és humánus. A tantárgyi terület céljai – a tanulók sajátosságaihoz igazodva – általános érvényűek, a sajátos nevelési igényű, illetve a kisebbségi és emigráns tanulókkal való foglalkozás a helyi tantervében, az oktatott tanulók jellemzőihez alkalmazva jelenik meg az egyéni fejlesztési tervekben.

Az anyanyelvi oktatás tananyagát a nyelvtudomány újabb eredményeire épülő korszerű ismeretek adják. A kerettanterv tananyaga nyelvhasználat-központú és szövegszemléletű. De a különböző anyanyelvi és irodalmi ismeretek elsajátítása csak eszköz a tanulók értelmi, önálló ismeretszerzési és kommunikációs képességeinek a kialakításához, fejlesztéséhez. A nevelés elsősorban a képességek és a készségek fejlesztésére irányul.

Az anyanyelvi és az irodalmi nevelés az iskolai képzés szorosan összetartozó része. Az irodalmi képzés alapvető fejlesztési célja az élményszerző, értő olvasás gyakorlatának és igényének továbbfejlesztése, a kommunikációs készségek, képességek fejlesztése, az önálló és interaktív tevékenységekben való sikeres részvétel támogatása. Az iskolai nevelés feladata az anyanyelvről és az irodalomról való elvont gondolkodás alapjainak kialakítása, fejlesztése is. Cél továbbá az alapvető irodalmi ismeretek elsajátíttatása is, elsősorban azok megfigyelésében, következtetések megfogalmazásában, alkalmazásában megtestesülő képességek alakítása. Kimelt cél az irodalom, az irodalmi alkotások megkedveltetése, az olvasás igényének kialakítása, az irodalmi művek adta élmények, érzések ismeretté, tudássá való transzformálása, az elemzésre, értelmezésre való figyelem felkeltése és kialakítása, az irodalomhoz és a művészetekhez való pozitív viszonyulás megteremtése. Ezzel szorosan összefügg a szóbeli és írásbeli képességek, az önkifejezés, az önálló szövegművek alkotására való képességek, a vitakészség kialakítása és fejlesztése. Az irodalmi nevelésnek feladata továbbá a megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása, az irodalom és a művészetek iránti érdeklődés állandó fejlesztése, az önálló ízlés kialakulásának az elősegítése.

E feladatok teljesülésével elvárható, hogy a tanulók az anyanyelvi készségek birtokában irodalmi művek önálló és közös feldolgozására, értelmezésére, valamint különböző műfajú szövegek alkotására legyenek képesek. Ennek érdekében ismerjék meg a szövegekkel való kreatív bánásmód eljárásait, a szövegalkotás örömét, a szövegek létrehozásának lépéseit és az írásbeliség általános normáit, kritériumait.

Célunk természetesen az is, hogy a tanulók az általános, egyetemes erkölcsi-etikai és esztétikai értékeket megismerve, átélve alakuljon a saját értékrendjük, egyéni ízlésük. Legyenek képesek a saját és az általános értékek között megfelelő egyensúlyt teremteni, véleményüket, kritikai megjegyzéseiket ezek összhangjával alakítsák ki. A tanulók tudjanak különbséget tenni elsődleges és másodlagos szempontok, értékes és értéktelen, fontos és lényegtelen között. Alakuljon ki bennük egy motivált, mindenfajta kultúrára, kulturális értékre nyitott, érdeklődő befogadói attitűd, az irodalommal és az anyanyelvvél való foglalkozás, az olvasás, a moziba, a színházba való járás váljon életük, hétköznapijuk részévé, maguk által is megfogalmazott igényé. Alakuljon ki bennük fogékonyság az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lélekállapotok, hangulatok, illetve erkölcsi értékek, törvények, társadalmi kérdések problémafelvetése iránt. Fontos, hogy ezekről a kérdésekről önálló véleményüket, gondolataikat megfogalmazzák, vitatkozzanak ezekről, fejlődjön vitakészségük, kritikai gondolkodásuk.

A fent mondottakból következik, hogy az alapozó és a fejlesztő szakasz magyar nyelv és irodalom foglalkozásain széleskörű lehetőség nyílik a Nemzeti Alaptantervben rögzített egészségnevelési, környezetvédelmi és fogyasztóvédelmi kerestantervi területek fejlesztésére is. Az egészségnevelés egyik tantárgyi lehetősége az artikulációs bázis, a beszédhallás, a kézíráshoz szükséges motoros képességek, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék továbbfejlesztése. Mindezek hozzájárulnak a tanulók jóllét állapotának eléréséhez és fenntartásához. A kreatív mozgások gyakorlatok, a dramatikus játékok, a különböző élethelyzeteket szimuláló helyzetgyakorlatok lehetőséget adnak az egészség megőrzésében meghatározó mozgásos élmények pozitív átéléséhez, az ebben az életkorban különösen fontos saját testkép kialakításához. E képzési szakaszban is kiemelt feladat a beteg, sérült és fogyatékkal élő tanulótársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás kialakítása. Az egészségnevelés módszereiben megjelenhet az egészség állapotáról, a társadalom és az egészség viszonyáról szóló szövegalkotási téma, illetve az ezt megelőző információgyűjtés is (pl. interjúk készítése, viták, önismereti csoportok). A különböző ismeretterjesztő és más olvasmányokhoz kapcsolódó beszélgetéseket olyan módon érdemes vezetni, hogy szó essék az egészséges életvitel, a környezetvédelem és a fogyasztási szokások korosztálynak szóló, a korosztály mindennapi életvitelét érintő kérdésekről. Így például az egészségkárosító magatartások (a mértéktelen televíziózás, a mozgáshiány, a túltápláltság stb.) megbeszélése egyúttal fejleszti a diákok önismeretét, kritikai gondolkodását, önkifejezési, érvelési képességét is.

A környezettudatosságra nevelésnek is lényeges összetevője a cselekvéses tanulás. A diákok szóban megbeszélhetik, majd a különböző megismert írásos műfajokban is rögzíthetik tapasztalataikat a szűkebb-tágabb természeti és épített környezetükben megfigyelt jelenségekről (pl. állattartás, állatvédelem, természetvédelem, a fák védelme, energia- és víztakarékosság, légszennyezés, zajszennyezés, alternatív közlekedési módok). A tapasztalataik értékelése pedig elősegíti felelősségérzetük, kritikai gondolkodásuk alakulását. Az anyanyelvi és irodalmi képzésnek része a környezet kulturális értékeinek megismerése, az ezekkel kapcsolatos pozitív attitűdök kialakítása. A kommunikációs képességek fejlesztésére, így például a meggyőző érvelés tanítására, a vitahelyzetek megélésére alkalmas témákat találhatunk a fenntartható fejlődés, az ökológiai egyensúly, a növekedés korlátai, a környezet állapota és az életminőség összefüggése kérdéseiben. A kreatív, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése révén a tanulók érzékennyé válhatnak az életminőségük és környezetük állapota iránt. Mindehhez hozzájárulhat például adott nyelvi, irodalmi témák analitikus, analógiás és holisztikus körüljárása, megbeszélése, viták, szimulációs játékok kezdeményezése.

A fogyasztóvédelmi nevelés feladata e képzési szakaszban a fogyasztás és a fogyasztási szokások sokoldalú megbeszélése, a fogyasztói kultúra alakítása. A tanulók egy részét erős hatások érik a túlfogyasztásra, jöllehet ebben az életkorban tisztában vannak az alapvető szükségleteiket meghaladó igényekkel. Beszélgetéseket kezdeményezhetünk a felnőttek és a gyerektársak fogyasztási szokásaitól, a gyermekeket célzó reklámok tartalmáról, azok nyelvi és vizuális eszközeiről. Szituációs játékokban feldolgozhatjuk például a közlekedés, a vásárlás helyzetét, ide értve például az élelmiszerek, az iskolaszerek, a könyvek vagy más fogyasztási termékek vásárlását. Mindezek fontos összetevője, hogy a tanulók tisztában legyenek a fogyasztási szokásokban szerepet játszó döntésekről. Egészségvédelmük érdekében is fontos, hogy felismerjék a veszélyes termékeket, a jogos panaszok rendezésének eljárásait. Mindezek természetes módon is helyet kaphatnak a nyelvi nevelésben, így például reklamáció írásában, tájékoztatás kérésében. E műfajokkal egyúttal a pragmatikus írásbeliség néhány fontos sajátosságát is elsajátíthatják.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Megjegyzés: a piros, áthúzott óraszámok csökkenni a nem szakrendszerű képzésre fordított időkerettel.								
Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
Tantárgyak	A	B	A	B	A	B	A	B
Magyar nyelv	2	2	2	2	2	1	2	1
Irodalom	3	2	3	2	2	2	2	2
Összesen	5	4	5	4	4	3	4	3
Évi összes óraszám	185	148	185	148	148	111	148	111

A nem szakrendszerű oktatás

Az ötödik-hatodik évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyhoz a nem szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy a műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanítói végzettség szükséges. Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat-tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket. A nem szakrendszerű oktatásban az anyanyelvhez kapcsolható kompetenciák fejlesztésére a javasolt tantárgyi Órakeret terhére heti 2-3 tanóra fordítható. Ebben az esetben a tantárgyi tananyagegységek fejlesztési feladatai a nem szakrendszerű oktatás keretében kerülnek feldolgozásra.

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltségterületet közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

A továbbhaladás feltételeiben megfogalmazottak nem a minimumkövetelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. A továbbhaladás feltételei elsősorban a legfőbb fejlesztési-képzési feladatok teljesülése révén elvárható teljesítményeket nevezik meg. Tájékoztatásul szolgálhatnak arra, hogy amíg az osztály ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető 20%-os keret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezek gyakorlását akár az egész osztálynak, akár differenciáltan a valamelyik feltételben elmaradt tanulóknak.

A teljesítmények értékelésében fontos szempont a fogalmak ismeretének, elsősorban funkcionális alkalmazásának fokozatos, az életkori teljesítőképességhez szabott értékelése. Ebben az életkori, gondolkodásfejlődési szakaszban ugyanis fontos, semmivel nem pótolható feladat a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Az 5–6. évfolyamban a nyelvtani és irodalmi fogalmak fölismerése a követelmény, a 7–8. évfolyamban azonban már megnevezésük fogalmi magyarázat (definíció) formájában és az ismeretek önálló alkalmazása szóban és írásban, valamint elvárható e tudás alapján saját munkájuk fokozatos önkontrollja.

A tanulói teljesítmény értékelésének legfőbb szempontja a *szövegértésben* és *szövegalkotásban* (beleértve az olvasási és íráskészséget, az írásbeli munkák helyesírását is) az évfolyamon átlagosan elérhető szint teljesítése, a tanult önálló biztonságos felhasználása az irodalmi és ismeretterjesztő művek feldolgozásában, az irodalmi és a személyes élmény megfogalmazásában, gyakorlati írás- és beszéd-készség a mindennapi élet és a tanulmányok változatos kommunikációs helyzeteiben. Az eddig bevált feladattípusok mind alkalmazhatók részképességek értékelésére, de a tudás évfolyamonként mérésére elsősorban olyan írásbeli és szóbeli komplex feladatok alkalmasak, amelyek – a kerettanterv fejlesztési elveivel összhangban – a tanult ismeretanyag alkalmazásában lehetőséget adnak a nyelvi kreativitás, a személyes élmény és vélemény megnyilvánulására is. A 8. évfolyamon elvárható legalább egy téma, résztema adatgyűjtésen (könyvtári búvárkodáson) alapuló önálló kidolgozása szabadon választott vagy adott témában és/vagy műfajban (beszámoló, olvasónapló, kiselőadás, előre elkészített hozzászólás, műsorrészlet stb.) is.

Mindezek értelmében a pedagógus folyamatosan végezzen az osztályában személyre irányuló értékelést, illetve visszatérően az osztályt érintő, teljes körű értékelést is. Az értékelés kritériumait ismerjék a tanulók, sőt ezeknek megfelelően ők maguk is végezzenek önértékelést, illetve folyamatosan sajátítsák el társaik értékelésének tárgyszerű, tapintatos formáit. Célszerű külön értékelni az önálló tevékenységeket, önálló teljesítményeket és a közös, valamint a csoporttevékenységet. Fontos, hogy a tanulók az ellenőrző, értékelő feladatok elvégzése után maguk is pontosabb képet alkothassanak saját és társaik képességeiről, felismerjék hiányosságaikat, érezzék szükségét a hiányok pótlásának, a hibák kijavításának.

A tanulók munkájának megítélésében hangsúlyos szerepet kap a szóbeli és az írásbeli kommunikációs készség: az írás, a helyesírás, az olvasás, a szóbeli és az írásbeli szövegalkotás értékelése. A beszéd-készség mérése legyen folyamatos, ám minden esetben jellemezze a személyiség tisztelete; hiszen célja elsősorban az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. Az anyanyelvi tudás értékelésében meghatározó az anyanyelvi jártasságok, képességek, készségek szintjének az ellenőrzése. A nyelvi rendszer ismerete eszközjellegű, a nyelvi tudatosság fokozatos fejlesztését, a kommunikáció, a nyelvhasználati tevékenységek továbbfejlődését szolgálja.

Az értékelés lehetőleg döntően személyre szóló, fejlesztő legyen, ennek érdekében a tanuló aktuális teljesítményét érdemes a korábbi teljesítményéhez is viszonyítani. A reális és ösztönző értékelés alapja a tanulók tudásának, teljesítményének alapos ismerete. E tekintetben nagy jelentősége van a folyamatos megfigyelésnek, adatgyűjtésnek, az adatok rendszerezésének, a teljesítményekre, a gyűjtött információkra történő tanári reflektálásnak. Az adott képzési szakaszban elsősorban formáló-segítő értékelésre van szükség, vagyis annak megerősítésére, amit a tanuló már tud, amit sikeresen old meg. A fejlesztő értékelés egyúttal útmutatást ad arra nézve: hogyan emelhetné tudását, teljesítményét még magasabb szintre.

A tanár változatosan, árnyaltan értékelje a tanulók munkáját. A tanári értékelés formáját tekintve lehet verbális vagy nonverbális, illetve szóbeli vagy írásbeli visszajelzés (ez utóbbiak egy szótól a szövegig terjednek). A tanár figyelme terjedjen ki a tanulók írásbeli munkáinak folyamatos javítására, szöveges értékelésére is.

A tanulók értékelésének fajtáit tekintve szükség van év eleji diagnosztikus értékelésre, folyamatos formatív értékelésre, valamint szummatív értékelésre. Az év eleji diagnosztikus értékelés azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés. A formatív értékelés célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében. A tanév során legyenek szummatív értékelések is, pl. a témazáró anyanyelvi és irodalmi dolgozatok, fogalmazások, év végi felmérések.

Az ellenőrzés különféle formái harmonikusan jelenjenek meg a nevelési folyamatban, pl. szóbeli feladatmegoldás, írásbeli feladatmegoldás, cselekvés, vizuális megjelenítés, szóbeli felmérés, írásbeli felmérés, szóbeli felelet, írásbeli felelet, szóbeli beszámoló, szóbeli házi feladat, írásbeli házi feladat, dolgozat, feladatlap, memoriter mondása. A feladatlapok tartalmazzanak feleletválasztó, feleletalkotó és képességjellegű tudást mérő feladatokat egyaránt.

A tanulók munkájának az értékelése az iskolai minőségbiztosítás alapja is egyben, a pedagógus önszabályozásának az eszköze.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Képesítési feltétel a pedagógus szakirányú végzettsége. Tárgyi feltétel az iskolában meglévő demonstrációs eszközök és szükség szerint saját készítésű eszközök mellett az iskolai könyvtár, számítógép, Internet. Néhány téma esetében szükséges a könyvtáros tanár tevékenysége, múzeumlátogatáskor pedig múzeumpedagógiai szolgáltatások is igénybe vehetők.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Vegyük figyelembe, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgálja, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze. A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. A nagy fejezetek és a szövegek, gyakorlatok legyenek arányosak, különüljenek el a különböző didaktikai funkciójú anyagrészek. A tankönyv ne tartalmazzon indokolatlanul fogalmakat, lexikális tényeket, ugyanakkor biztosítson lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre. Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (pl. fogalomtár, névtár, különböző táblázatos összegzések) és tankönyvön kívüli formáit.

A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és fejlesztési követelmények maximális figyelembevétele mellett – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslélektan legújabb eredményeire. A tankönyvek fontos jellemzője a szakmai, didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; a tanulhatóság és a taníthatóság. Választásukban lényeges szempont, hogy a tananyag feldolgozásában elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Az olvasmányok témái kapcsolódjanak a gyerekek mindennapi életéhez, ugyanakkor adjanak betekintést – a gyerekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak megfelelően – a természettel, a társadalmi élettel, a művészetekkel kapcsolatos ismeretkörökbe, segítsék a tanulókat eligazodni szűkebb és tágabb környezetükben és saját belső világukban. Tegyük lehetővé a gyerekek kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos nevelő hatások érvényesítését. A szövegek kínáljanak lehetőséget a nemzeti hagyományok közvetítésére és más kultúrák megismerésére is. Az igényes szövegválasztás, szöveggondozás sikerrel járulhat hozzá az olvasás megszerettetéséhez, az olvasóvá neveléshez. Az irodalmi tankönyv legyen tekintettel a befogadási folyamat emocionális és kognitív sajátosságaira. Legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket. Vegye figyelembe a fiúk-lányok egyéni érdeklődését is, és a „fiction” iránt közömbös gyerekek számára kis arányban „non-fiction” szövegeket is adjon. Ez tág teret engedjen a diák egyéni ízlésének, a differenciálásnak, a „kötelezően választható” instrukciónak, és bő műlistáival, könyvajánlásaival olvasmányhalmazok koncentrikusan bővülő körét kínálja fel a tanulóknak.

A tanulók munkáltatását biztosító Taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínálnak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére.

A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a gyerekek számára.

A tankönyvek megjelenésükkel is motiválják a gyermekeket olvasásra, az anyanyelvvel való foglalkozásra. Ízléses, a szövegekhez szervesen tartozó illusztrációkat tartalmazzanak. A tankönyvekben és munkafüzetekben levő tananyag, illetve a gyakorlatok jól tagoltak, áttekinthetők legyenek. A taneszközök legyenek alkalmasak a mindennapi munkára. A tankönyveket elfogadható, reális áron kínálják. Legyen a taneszköz modern és újszerű. Vegye figyelembe a könyvkiadást változásait, adjon alkalmat rá, sőt tegye megkerülhetetlenné a kulcskompetenciák és más képességek fejlesztését. Legyen életszerű, a gyerekekhez közelálló, esztétikailag is megnyerő.

A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is segítsék. A program tanítására, a tankönyvhasználatra – fővárosi és vidéki helyszínnel – tanító-továbbképző tanfolyamok kínáljanak felkészítést a pedagógusoknak.

Az anyanyelvi és irodalmi tankönyv az általános iskola 5–8. évfolyama mellett a hat- és a nyolcosztályos gimnáziumok azonos évfolyamain is legyen használható.

5. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Az egyszerű, érthető, hatékony közlések megfogalmazása a különféle kommunikációs helyzetekben (pl. a társalgás, a kérdés, a tudakozódás, a felelet, a beszámoló műfajában). A kommunikáció céljának felismerése, a kommunikációs szándéknak és a kommunikációs körülményeknek megfelelő, változatos, különféle mondatokkal kifejezett rövid üzenet megfogalmazása. Mások üzenetének rövid szóbeli összefoglalása.

Mások számára is érthető, nyelvileg igényes és helyes beszéd, megfelelő artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés és szünettartás alkalmazása. A testbeszéd és a mondandó kifejező összehangolása.

Rövid terjedelmű memoriterszövegek (versek, rövid prózarészletek) kifejező elmondása.

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás.

Tájékozódás a tankönyvi szövegben: a tagolás, a betűtípusok, a betűméretek, a szöveg képének megfelelő értelmezése.

Rövidebb terjedelmű (min. 200 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló feldolgozása vázlatírással, lényegkiemeléssel, összefoglalással. Vélemény szóbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján.

Írásbeli szövegek megértése és alkotása

Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés, magánlevél) személyes és olvasmányélmények, filmélmények alapján. Kreativitás és a műfaji sajátosságok figyelembevételének harmóniája a fogalmazásokban.

Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban. Az önkifejezés képessége a szabad fogalmazásban és a szöveggyakorlatokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok stb.). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában. Az anyaggyűjtés és az anyag elrendezése alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

Íráskép és helyesírás

Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő és rendezett írásmód gyakorlása.

A helyesírási alapelvek alkalmazásának felismerése saját és mások munkáiban. A helyesírási alapelvek érvényesülésével kapcsolatos törvényszerűségek, az elválasztás, a betűrendbe sorolás és a keltezés főbb helyesírási szabályainak alkalmazása. Javítás tanári irányítással és önállóan szótár segítségével. Szótárhasználat tanári segítségével.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló könyvkölcsönzés, könyvtárhasználat alapvető lépéseinek teljesülése. Az önálló ismeretszerzés gyakorlása, pl. különböző írott és elektronikus forrásokból információk keresése megadott témához egyénileg és csoportosan. Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók (könyv, elektronikus adathordozók stb.) működéséről és használatáról. Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata. Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához. A tanulási célú, továbbá a

nyilvánosságnak szánt összefoglalás sajátosságainak és szerepének felismerése és alkalmazása pl. a szóbeli felelet és a beszámoló műfajában.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása. A nyelvi elemek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése, rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között és a szavakat alkotó szóelemek között. Alapszintű felismerések megfogalmazása a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv szóalakjainak összehasonlításakor.

Jártasság a szavak jelentésvizsgálatainak a feltérképezésében a korosztály szintjén: pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű, ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. A szókincs bővítése az állandósult szókapcsolatokkal, pl. közmondásokkal, szólásokkal. Ismerkedés egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek fölépítésével és használatával. Az írásbeli és szóbeli szöveg alkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók alkalmazása a beszéd, az írásbeli fogalmazás és a helyesírás terén.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az irodalomolvasás iránti érdeklődés továbbfejlesztése, elmélyítése, új motívumokkal való gazdagítása (pl. képzelet, kaland, önismeret, emberismeret) és fenntartása. Más korokban született irodalmi szövegek különbözőségének a tapasztalása. Ismerkedés különböző lírai és epikai műfajokkal. Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása a klasszikus és a kortárs magyar és világirodalom köréből. Tájékozódás az irodalmi mű szerkezeti felépítésében, megformálási sajátosságiban.

Az ítéletképeség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodás képessége és törekvése a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és az olvasmányok tartalmáról, hatásáról. Aktív részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása. Más korokban született mindennapi szövegek különbözőségének a tapasztalása. Köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi mindennapi szövegek szókincsbeli különbözőségének megélése.

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés	11	8
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	12	8
Írott szövegek megértése és alkotása	22	18
Íráskép és helyesírás	19	13
A tanulási képesség fejlesztése	6	4
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	25	17
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1) lírai alkotások	20	16
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1) elbeszélő költemény	20	16
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1) szépprózai alkotások	20	16
Az ítéletképeség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése	6	4
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	24	28
Összesen:	185	148

5. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés	Óra-keret 11–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi és a kiscsoportos kommunikációban, a tanult udvariassági fordulatok, viselkedési szabályok alkalmazása a mindennapi kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Önálló történetmondás, megfelelő hangsúlyozással, beszédtempóval.	
További feltételek	Személyi	
	Tárgyi	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; valamennyi kompetenciaterületen az érthető, folyamatos beszéd, így a matematikai kompetencia; a természettudományos kompetencia; a digitális kompetencia alkalmazásában; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az érthető önkifejezésben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.					
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret: az anyanyelv hangzásvilága, beszédmód, regionális nyelvhasználati jellemzők az iskola környezetében; a magyar nyelv Európában, európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a beszédmód tudatosításában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a testtartásra, beszédleégzésre való figyelemben; felkészülés a felnőttléti szerepeire.					
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, beszédleégzés, tapasztalatok bővítése a hangzó szöveg zenei elemeiről, a beszédhallás, beszédtempó fejlesztése, szövegértés, testbeszéd, hallott szöveg összefoglalása.					
Tartalmak		Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A beszélőszervek működése		Helyesejtési gyakorlatok: szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok, szöveges légzőgyakorlatok a magánhangzók, a mássalhangzók, a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartam-gyakorlatok, nyelvtörők, szöveges kiejtési gyakorlatok, mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok.		Tanári magyarázat, szemléltetés, megbeszélés, kommunikációs helyzetek teremtése, szituációs játékok szervezése a beszéd, a testbeszéd alkalmazására, megértésére, a tanulók tevékenységének megszervezése.	Testnevelés és sport Ének-zene Dráma és tánc	
A helyes beszédleégzés						
A hangok helyes ejtése						
A beszéd zenei eszközei és alkalmazásuk						
Fogalmak		A beszélőszervek, beszédleégzés, <i>beszédhibák</i> , a kiejtés szabályai, a beszéd zenei eszközei: beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés, szünet.				

Tematikai egység	Szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 12–8
Előzetes ismeret, tevékenység	Helyes beszédleégzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása az élőbeszédben, történetmondásban, mesélésben.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szóbeli instrukciók, magyarázatok követése, megértése a matematikai, a természettudományos, a digitális kompetenciában, a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia társakkal való együttműködésben, az udvariasság nyelvi formáinak alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az önálló szövegalkotásban.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját beszédmod megfigyelésében, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a beszédpartnerrel való együttműködésben; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés a környezeti problémák megfogalmazási képességében; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség az udvarias kapcsolatteremtésben és kapcsolattartásban; felkészülés a felnőttlétre szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, szövegértés, a szóbeli szövegalkotás néhány műfaja és normái, nyelvi helyesség, a közvetlen személyközi kommunikációi helyzeteinek gyakorlása, a kérdezés, a kérdések feltevésének képessége.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kommunikáció fogalma és tényezői	Helyesejtési gyakorlatok; beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; önismereti gyakorlatok; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás; vita.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, szóbeli kommunikációs helyzetek modellezése, szituációs játékok, verbális értékelés.	Dráma és tánc Történelem Természetismeret, Földrajz	
Az állatok kommunikációjának sajátosságai				
A köszönés, a megszólítás, a bemutatás és a bemutatkozás				
Kérés szóban				
Az udvarias szóbeli tudakozódás				
Elbeszélés, leírás és jellemzés szóban				
A felelet				
A szóbeli beszámoló fajtái és jellemzői				
Fogalmak	A kommunikáció fogalma, a kommunikációs folyamat tényezői: adó, vevő, kapcsolat, kód, üzenet; a kérdés, tudakozódás, a felelet, <i>a szóbeli beszámoló műfaji jellemzői, az állatok közötti kommunikáció.</i>			

Tematikai egység	Írott szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 22–18
Előzetes ismeret, tevékenység	Rövid írott szövegek megértése a lényeg kiemelésével, tömörítéssel, egyéb feladatmegoldással, a tanult mondatfajtákat alkalmazása írásban, néhány mondatos elbeszélés, leírás, jellemzés, képeslap, levél, meghívó fogalmazása, párbeszéd beépítése elbeszélő fogalmazásba, fogalmazási hibák javítása tanítói segítséggel.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: a szövegértés és szövegalkotási kompetencia érvényesítése az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikációban; a matematikai, a természettudományos kompetencia területén; a digitális kompetencia alkalmazásában; az írásbeliség alkalmazása mint a hatékony, önálló tanulás egyik formája; írásbeli tájékozódás a szociális és állampolgári kompetenciát érintő kérdésekben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a kreatív írás alkalmazásában. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját írásbeli önkifejezés jellemzőinek tudatosításában; hon- és népismeret a magyar írásbeliség alkotásainak megértésében; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra a másnyelveken írott, más kultúrát megjelenítő nyelvi alkotások megértésében, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az írásbeli műfajok alkotásában; környezettudatosságra nevelés a környezeti problémák megfogalmazásában; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kapcsolatépítésben; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: szókincsfejlesztés, az írástechnika továbbfejlesztése, a tankönyvi szövegtípusok tanulmányozása, következtetések megfogalmazása, az egyes írásbeli műfajok kritériumai, szövegek létrehozásának lépései, a szövegalkotásban, kommunikációs normák, problémamegoldó gondolkodás alkalmazása a szövegek létrehozásában, szövegértés, értő olvasás, szó szerinti és átvitt értelmű jelentés, az olvasói, befogadói szerep tudatosítása, önkifejezés és kreativitás, könyvtárhasználat.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munkaservezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kommunikációs folyamat tényezői az írott szövegekben	Néma olvasás (globális szövegolvasás, információkereső olvasás, értelmező olvasás, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás; tartalommondás; A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján, kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszó-keresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fűrtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szöveg-átalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/vázlathoz/képhez; szókincsbővítő gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák keresése, mondatalkotás szópárokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás, kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat készítése kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdésekből; szövegkiegészítés; szöveg-átalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás; szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép alapján; címadás; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás, párhuzamos írás, funkcionális írás.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, szövegműfajok prezentálása, írásbeli kommunikációs helyzetek modellezése, verbális értékelés.	Informatika Vizuális kultúra Történelem Élő idegen nyelv Természetismeret	
Kérés írásban				
A szövegszerkesztés menete				
Az elbeszélés				
A leírás				
A jellemzés				
A magánlevél				
Az írásbeli beszámoló				
A könyvtári dokumentumtípusok				
Fogalmak	Tervezett és nem tervezett szöveg, az elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, írásbeli beszámoló műfaji jellemzői, a könyvtári dokumentumtípusok fajtái.			

Tematikai egység	Íráskép és helyesírás				Óra-keret 19–13
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult szófajokkal kapcsolatos főbb helyesírási szabályok alkalmazása, annak felismerése, mikor írunk a kiejtés szerint, mikor van szükség szóelemzésre, néhány gyakori, hagyományos írású magyar családnév helyesírása, a tanító által kijelölt szóanyag biztos helyesírása, a helyesírási szótár használata tanári segítséggel.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; olvasható íráskép és helyesírásra való törekvés a matematikai, a természettudományos kompetenciák alkalmazásában, a számítógépes írás a digitális kompetenciában, a hatékony, önálló tanulás a saját helyesírás megfigyelésében, értékelésében, szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a normák alkalmazásában, a helyesírás szerepének megértésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az írásképpel.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, önkontroll a helyesírási képesség ismeretében, hon- és népismeret az anyanyelv írásbeli normáinak tudatosításában; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a helyesírási segédkönyvek használatában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a helyesírási jelenségek megfigyelésében; testi és lelki egészség a jó beszédhallásban; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, helyesírás, a szótárhasználat szerepe és gyakorlata.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-ök
Az írás története	Írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, ábécéhasználat; írott-szöveg megértése; másolás; a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondatkiegészítés; szó- és mondat-átalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és hibajavítás; tollbamondás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata.		Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, írásbeli kommunikációs helyzetek modellezése, tollbamondás, hibajavítás, megbeszélés, verbális értékelés.	Informa-tika Élő idegen nyelv, Vizuális kultúra	
A helyesírás szerepe					
A helyesírási segédkönyvek és használatuk					
A magyar ábécé és a betűrend					
Az elválasztás					
A keltezés formái és helyesírása					
A helyesírási alapelvek					
Fogalmak	Képirás, fogalomírás, ékírás, szóírás, a magyar helyesírás jellemzői; ábécé, helyesírási szabály, helyesírási alapelv, a kiejtés elve, a szóelemzés elve, a hagyomány elve, az egyszerűsítés elve, az elválasztás szabályai, a keltezés.				

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Óra-keret 6–4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az önálló ismeretszerzés egyszerűbb formáinak ismerete és alkalmazása, kézikönyvek használata tanítói segítséggel, önálló tájékozódás az iskolai vagy a helyi könyvtárban, valamint a főbb gyermekújságok, -folyóiratok között, egy magyar nyelvi kézikönyv (egynyelvű szótár) használata tanári segítséggel.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén: verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási eljárások, lépések tudatosításában, hon- és népismeret: egynyelvű szótárak jelentősége; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az egynyelvű szótárak használatában; gazdasági nevelés a célirányos információgyűjtésben; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat, folyamatos beszéd, különböző tartalmak tanulási módjainak tudatosítása (pl. helyesírás, memoriter, fogalmi tanulás, szövegek összegzése), véleménynyilvánítás.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyaggyűjtés módjai Vázlatírás A könyvtári dokumentumtípusok és használatuk A segédkönyvek <i>típusai</i> és használatuk szabályai A fontosabb egynyelvű szótárak <i>jellemzői</i> és használatuk A felelet fölépítése és előadásmódja	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; írott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; szerepjáték; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; vázlatírás kulcsszókból, tételmondatokból és kérdésekből; fűrtábra készítése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző tanulási helyzetek modellezése (pl. vázlat felhasználása, kulcsszó keresése, téma azonosítása), gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Történelem Természetismeret Földrajz	
Fogalmak	Egynyelvű szótár, többnyelvű szótár, segédkönyv, könyvtári kölcsönzés, katalógus, felelet.			

Tematikai egység	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 25–17
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult szófajok, valamint a főnévi igenév, a személyes névmás felismerése, azonosítása a mondatokban és a szövegben, szótagolás kevés hibával, a szótó és toldalékok elkülönítése, az egyszerűbb igealakokat szám, személy, igeidő és igemód szerinti elemzése, az igealakok megfelelő alkalmazása a szóbeli és az írásbeli kommunikációban, alkalmazkodás a kommunikációs folyamatban a szövegalkotást befolyásoló tényezőkhöz, példák segítségével a mondatfajták és az igemódok kapcsolatának felismerése, kb. 10 szólás, közmondás ismerete.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: fogalmi és problémamegoldó gondolkodás, szabályszerűségek felismerése és alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia területén: a hatékony, önálló tanulás a nyelvtani jelenségek tudatosításában; szociális és állampolgári kompetencia az anyanyelvi identitás alakításában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a nyelvi rendszer kreatív lehetőségeinek felismerésében.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, az anyanyelv, a regionális köznyelv: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kommunikációs helyzetek megfigyelésében, a nyelvi elemzés kreatív lehetőségeinek megélésében; felkészülés a felnőttélet szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldó gondolkodás, fogalmi gondolkodás, tájékozódás a nyelvi rendszerben, helyesejtés, nyelvi egység, nyelvi elemző készség, a nyelv lehetőségeinek kutatása, helyesírás, szövegalkotás, szókincsbővítés, könyvtárhasználat.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyanyelv szerepe	szóalak elemzése, hangok és szóelemek felismerése; a hangok és a toldaléktípusok szerepének megfigyelése; a szóalakváltozatok kommunikációs szerepének megfigyelése; a grammatikai formák használatának elemzése; a hangok és a szóelemek csoportosítása; grammatikai formák gyűjtése cím/téma/kép alapján; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; grammatikai forma helyettesítése más grammatikai formával; szöveg, mondat, szó, szóelem átalakítása; szöveg, mondat, szó, szóelem bővítése; mondat, szó, szóelem alkotása; helyesírási gyakorlatok a szóelemekkel és a hangokkal/betűkkel kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; idegen nyelvi hangok és szóalakok összehasonlítása magyar hangokkal és szóalakokkal; jelentésmegadás saját tudás alapján és szótárhasználattal; a fogalom és jelölői	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző szövegelemzési helyzetek megteremtése, gyakorlása, idegen nyelv, anyanyelv azonosságainak és különbségeinek tudatosítása, megbeszélés, verbális értékelés.	Ének-zene Dráma és tánc Történelem Élő idegen nyelv	
<i>A beszéd és a nyelv</i>				
A nyelvi rendszer fölépülése				
A magánhangzók és a mássalhangzók képzése, jellemzői				
A magánhangzók és a mássalhangzók kapcsolódásának a törvényei				
<i>A hangszimbolika</i>				
<i>A szóelemek és kapcsolódásuk törvényszerűségei</i>				
A toldalékok				
A magyar nyelv és a tanult idegen nyelv szóalakjainak összehasonlítása.				
Az egyszerű és az összetett szavak				
Az állandósult szókapcsolatok				

A hangalak és a jelentés kapcsolata: a hangutánzó, a hangulatfestő, az egy- és többjelentésű, a rokon értelmű, az ellentétes jelentésű, az azonos alakú és a <i>hasonló alakú szavak</i> .	viszonyának összehasonlítása a magyar és az idegen nyelvekben; a hangalak és a jelentés összefüggésének feltárása a szövegkörnyezet alapján; mondat, szó szerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben; rokon értelmű és ellentétes jelentésű szóelemek, szavak, mondatok gyűjtése; állandósult szókapcsolatok gyűjtése és értelmezése; hangutánzó, hangulatfestő szavak gyűjtése és felhasználása szövegalkotáskor; diáknyelvi, szaknyelvi szövegek értelmezése; diáknyelvi szavak gyűjtése; többjelentésű szavak jelentéseinek és a jelentések összefüggésének a feltárása; mondat kiegészítése meghatározott jelentésű és stílusértékű szavakkal; szó, mondat szövegbe építése és a jelentések értelmezése; beszélt és írott szövegben implicit jelentések feltárása, szöveg átalakítása, jelentések összehasonlítása; szöveg kiegészítése meghatározott jelentésű szavakkal, szókapcsolatokkal; szöveg alkotása meghatározott jelentésű szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd, szótárhasználat			
Fogalmak	Rövid és hosszú, magas és mély magánhangzók, rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók, hangrend, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, szótó, tőszó, toldalék, képző, jel, rag, összetett szó, előtag, utótag, hangutánzó szó, a hangulatfestő szó, egy- és többjelentésű szó, a rokon értelmű szó, ellentétes jelentésű szó, azonos alakú szó, <i>hasonló alakú szó, közmondás, szólás, szállóige</i> .			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1) lírai alkotások	Óra-keret 20-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Mesék, mondák, történetek, lírai alkotások befogadása, tapasztalatok irodalmi művek megbeszéléséről, főbb szerkezeti, ritmikai jellemzőiről, a jó és a rossz, a szép és csúnya fogalmának lehetséges tartalmáról	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; nyelvi találékonyság, kreativitás a matematikai, természettudományos kompetencia területén, verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból a digitális kompetencia alkalmazásával; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában, az irodalmi alakok érzelmeinek befogadásában; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: hon- és népismeret: a magyar és az európai irodalom befogadásában; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az egynyelvű szótárak használatában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználatl; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszédhallás, a ritmusérzék, a képzelet, a szókincs, a fogalmi gondolkodás fejlesztése a szerkezet, költői képek és alakzatok megfigyelésével, hatásuk értelmezésével, az érzelmi világ gazdagítása, az emlékezet fejlesztése a memoriter révén			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Változatos ritmikai, zenei formálású, hangnemű lírai művek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból és a világirodalomból pl. Arany János: <i>Családi kör</i> , <i>Rege a csodaszarvasról</i> , Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> , Csokonai Vitéz Mihály: <i>Keserűdes</i> , Kosztolányi Dezső: <i>Mostan színes tintákról álmodom</i> , Tóth Árpád, József Attila, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes művei (pl. <i>Bors néni</i>), lírai alkotások a mai magyar irodalomból (pl. Kányádi Sándor, Varró Dániel), megzenésített versek (pl. Kaláka együttes, Sebő együttes)	Beszédértés, olvasás, szövegek hangoztatása, a költői képek, képek, szófordulatok megfigyelése, a költői alkotás témájának azonosítása, a szóhangulat, szójelentés értelmezése, szinonimák keresése, szótárhasználat, költői képek és alakzatok megfigyelése, hangulati hatásuk értelmezése, szóban és írásban, anyaggyűjtés az interneten, illusztrációk készítése; különböző előadásmódok megfigyelése, az alkotások hatásának szóbeli és írásbeli megfogalmazása, szerepjáték; szómagyarázat; kulcsszók keresése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján, memoriter előadása.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző szövegbefogadási helyzetek modellezése (pl. irányított olvasás, kreatív jóslás, előadás-változatok összehasonlítása, vázlat felhasználása, kulcsszó keresése, téma azonosítása), gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene	
Fogalmak	Versritmus, a versritmus összetevői, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, versszak, refrén, ellentét, párhuzam, ismétlés, dal, műfordítás.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (2) elbeszélő költemény	Órakeret 20-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Mesék, mondák, történetek, lírai alkotások befogadása, tapasztalatok irodalmi művek megbeszéléséről, főbb szerkezeti, ritmikai jellemzőiről, a jó és a rossz, a szép és csúnya fogalmának lehetséges tartalmáról.	
További feltételek	Személyi Tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; nyelvi találékonyság, kreativitás a matematikai, természettudományos kompetencia területén, verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból a digitális kompetencia alkalmazásával; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában, az irodalmi alakok érzelmeinek befogadásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret: a magyar és az európai irodalom befogadásában; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az egynyelvű szótárak használatában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszédhallás, a ritmusérzék, a képzelet, a szókincs, a fogalmi gondolkodás fejlesztése a szerkezet, költői képek és alakzatok megfigyelésével, hatásuk értelmezésével, az érzelmi világ gazdagítása, az emlékezet fejlesztése a memoriter révén.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i> A szöveg közös és önálló olvasása, megbeszélése, a szöveg értelmezésének előkészítése különböző szempontból A szerkezet, a fordulópontok, cselekményelemek azonosítása és értelmezése A hangzó szöveg befogadása: az előadásmód megfigyelése Élethelyzetek, hősök, magatartásformák megfigyelése, értelmezése, beszélgetés, vita a hősök indítékairól, döntéseiről, érzelmeiről	Beszédértés, olvasás, a szöveg hangoztatása, a téma, a szereplők, a cselekményelemek, fordulatok, azonosítása, az alakok érzelmeinek, döntéseinek megfigyelése, értelmezése, a költői képek, képek, szófordulatok megfigyelése, a szóhangulat, szójelentés értelmezése, szinonimák keresése, szótárhasználat, költői képek és alakzatok megfigyelése, hangulati hatásuk értelmezése, szóban és írásban, anyaggyűjtés az interneten, illusztrációk készítése; különböző előadásmódok megfigyelése, az alkotás hatásának szóbeli és írásbeli megfogalmazása, szerepjáték; szómagyarázat; kulcsszók keresése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szöveg-kiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján, memoriter előadása.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző szövegbefogadási helyzetek modellezése (pl. irányított olvasás, kreatív jóslás, előadásváltozatok összehasonlítása, vázlat felhasználása, kulcsszó keresése, téma azonosítása), tematikus megbeszélés (pl. szerelem, veszteség, kaland, vándorlás) verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Természet-ismeret Történelem Földrajz	
Fogalmak	Elbeszélő költemény, téma, cselekmény, szereplő, olvasói várakozás, versritmus, a versritmus összetevői, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, versszak, ellentét, párhuzam, ismétlés, érzelmi fogalmak: pl. veszteség, bátorság, remény, öröm.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (3) szépprózai alkotások	Óra-keret 20-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Mesék, mondák, történetek, lírai alkotások befogadása, tapasztalatok irodalmi művek megbeszéléséről, főbb szerkezeti, ritmikai jellemzőiről, a jó és a rossz, a szép és csúnya fogalmának lehetséges tartalmáról.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; nyelvi találékonyság, kreativitás a matematikai, természettudományos kompetencia területén: verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból a digitális kompetencia alkalmazásával; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában, az irodalmi alakok érzelmeinek befogadásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret: a magyar és az európai irodalom befogadásában; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az egynyelvű szótárak használatában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszédhallás, a képzelet, a szókincs, a fogalmi gondolkodás fejlesztése a szerkezet, költői képek és alakzatok megfigyelésével, hatásuk értelmezésével, az érzelmi világ gazdagítása, az emlékezet fejlesztése a memoriter révén.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az ifjúsági irodalom szövegeinek közös és önálló olvasása, megbeszélése Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> További művek, például: Mark Twain: <i>Tom Sawyer kalandjai</i> J. K. Rowling: <i>Harry Potter</i> Lewis Carroll: <i>Alice csodaországban</i> Csukás István: <i>Keménykalap és krumpliorr</i> A szöveg értelmezése különböző szempontból: a szerkezet, a fordulópontok, cselekményelemek azonosítása és értelmezése; a hangzó szöveg befogadása: az előadásmód megfigyelése; a szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása A tetőpontok, a fordulópontok azonosítása, értelmezése Élethelyzetek, hősök, magatartásformák megfigyelése, értelmezése, beszélgetés, vita a hősök indítékairól, döntéseiről, érzelmeiről.	Beszédértés, olvasás, a szöveg hangoztatása, a téma, a szereplők, a cselekményelemek, fordulatok, azonosítása, az alakok érzelmeinek, döntéseinek megfigyelése, értelmezése, a szóhasználat, szófordulatok megfigyelése, a szóhangulat, szójelentés értelmezése, szinonimák keresése, szótárhasználat, a szöveg hangulati hatásának értelmezése, szóban és írásban, anyaggyűjtés az interneten, illusztrációk készítése; különböző előadásmódok megfigyelése, a szereplők érzelmeinek, döntéseinek értelmezése szóban és írásban, jellemzés megfogalmazása, szerepjáték, kisebb jelenetek dramatizált megjelenítése, szómagyarázat; kulcsszók keresése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző szövegbefogadási helyzetek modellezése (pl. irányított olvasás, kreatív jóslás, előadásváltozatok összehasonlítása, vázlat felhasználása, kulcsszó keresése, téma azonosítása), tematikus megbeszélés (pl. szerelem, veszteség, kaland, vándorlás), verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Földrajz Természetismeret	
Fogalmak	Elbeszélés, elbeszélő, párbeszéd, regény, történet, szereplő, téma, helyszín, cselekmény, kaland, szereplő, konfliktus, olvasói várakozás, érzelmi hatás.			

Tematikai egység	Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	Órakeret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az olvasmányokkal, a filmélményekkel, a mindennapi történetekkel kapcsolatos – önálló véleményének kulturált megfogalmazása, a társak véleményének meghallgatása, megértése, a vitatkozás főbb viselkedési szabályainak alkalmazása, a szép és a csúnya, a jó és a rossz fogalmainak használata, a szomorú és a vidám megkülönböztetése, más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak és műalkotásokban a mai köznyelvtől való eltérésének megtapasztalása révén néhány következtetés megfogalmazása.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai, természettudományos kompetencia; verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az irodalmi alakok élethelyzetének, döntéseinek megismerésében, megértésében, az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási eljárások, lépések tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés a célirányos információgyűjtésben; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, részvétel párbeszédben, vitában, szóbeli és írásbeli véleménynyilvánítás.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Érzelmi állapotok értelmezése (elsősorban az olvasmányok alapján)		Szövegelemzés; szövegalkotás; szerepjáték; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szöveg-kiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző véleménynyilvánítási helyzetek modellezése, verbális értékelés.	Dráma és tánc Vizuális kultúra Történelem Földrajz Természetismeret Ének-zene	
Erkölcsei döntések megbeszélése az indítékok azonosításával					
Fogalmak		Olvasó, átélés, hatás, érzelem, humor, jó, rossz, igazság, igazságosság,			

Továbbhaladás feltételei	Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló eligazodik a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni. Alkalmazza a kérdés és a tudakozódás szóbeli formáit a közléshelyzetnek megfelelően.
	Írott szöveg megértése és alkotása A tanuló képes egy kb. 200 szavas írott (dokumentum és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan (tematikus) vázlatot tud készíteni. Ismeri a szövegszerkesztés alapvető eljárásait. Képes tanári segítséggel a szövegalkotáshoz anyagot gyűjteni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Min. 100 szavas magánlevelet meg tud fogalmazni.
	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről A tanuló ismeri a főbb beszélőszervek működését. Felismeri a magánhangzókat, a mássalhangzókat. Ismeri a hangok csoportosításának a főbb szempontjait (rövid és hosszú, mély és magas magánhangzók, rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók). Felismeri egyéni közlésmódjának jellemzőit, megfelelő hangképzésre és helyes beszédlelézésre törekszik. Felismeri, és hatásuk néhány szavas értékelésével megnevezi a hangutánzó, a hangulatfestő, a többjelentésű, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat különböző szövegekben, törekszik ezek használatára a szóbeli és írásbeli fogalmazásokban. Segítséggel tudja használni a Magyar szinonimaszótárt vagy a Magyar szókincstárt. Tud memoriterként min. 10 magyar közmondást és szólást, ezeket képes értelmezni.

	Íráskép és helyesírás A tanuló alkalmazza a betűrendbe sorolás, az elválasztás és a keltezés a fontosabb szabályait. Képes a Magyar helyesírási szótár használatára, tanári segítségével. Meg tudja különböztetni a szótőt és a toldalékokat, az összetett szavakat előtagra és utótagra tudja bontani. Képes megnevezni a helyesírási alapelveket, saját munkáiban felismeri a főbb helyesírási alapelvek alkalmazásának eseteit, törekszik a tanult helyesírási szabályok alkalmazására. A tanulási képesség fejlesztése A tanuló képes az önálló tudásszerzés egyes lépéseinek elkülönítésére, szövegek kulcsszavainak azonosítására, vázlat, jegyzet felhasználására. El tud igazodni a tankönyvében, azt célirányosan használni tudja. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése A tanuló képes 5-6 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni, olvasmányainak hatásáról, az olvasottak főbb jellemzőiről rövid önálló szöveget alkotni. Memoriterként tud kb. 2-4 lírai alkotást és egy elbeszélő költemény kb. 12 soros részletét. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése A tanuló képes a saját és a nem saját álláspont azonosítására, mások véleményének meghallgatására, megértésére. Alapvető érzelmeket, erkölcsi magatartásformákat azonosítani tud. Képes véleményének rövid, kulturált megfogalmazására.
--	--

6. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Egyszerű, érthető, pontos, hatékony közlések megfogalmazása a különféle kommunikációs helyzetekben (beszélgetés, véleménynyilvánítás, vita stb.).

A kommunikáció céljának fölismerése, és annak megfelelő, nyelviileg is változatos, igényes üzenet megfogalmazása.

A témának és a beszédhelyzetnek megfelelő vélemény megfogalmazása és megvédése. Mások véleményének figyelmes meghallgatása, a többszereplős helyzetek megértése.

A különféle szóbeli kommunikációs helyzetekben igyekezzen a tanuló a beszédhelyzethez, a témához, a hallgatósághoz alkalmazkodva megfogalmazni üzenetét. Legyen képes a saját vagy más üzenetének rövid szóbeli összefoglalására.

Mások számára is érthető, nyelviileg igényes és helyes beszéd, megfelelő artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés és szünettartás alkalmazása. A testbeszéd és a mondandó kifejező összehangolása. Mások testbeszédének, arcjátékának megfigyelése, értelmezése a kommunikációs üzenetben.

Rövid terjedelmű memoriterszövegek (versek, rövid prózarészletek) kifejező elmondása.

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező és értelmező olvasás.

Tájékozódás a tankönyvi szövegben: a tagolás, a betűtípusok, a betűméretek, a szöveg képiének megfelelő értelmezése.

A szövegben kifejtett információk visszakeresése, értelmezése.

Rövidebb (min. 200-300 szavas) és egy-egy hosszabb terjedelmű szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló feldolgozása vázlatírással, lényegkiemeléssel, összefoglalással. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján. Vélemény szóbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban.

Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés, magánlevél) személyes és olvasmányélmények, filmélmények alapján. Kreativitás és a műfaji sajátosságok figyelembevételének harmóniája a fogalmazásokban.

Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben.

Az önkifejezés képessége, kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok stb.). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában.

Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés a gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megtapasztalása, gyakorlása (könyvkölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjai, a sajtótermékek és szerkezeti felépítésük jellemzőinek megismerése).

Önálló ismeretszerzés megtapasztalása, gyakorlása (pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg, csoportosan). Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók (könyvek, újságok, folyóiratok, elektronikus adathordozók stb.) működéséről, használatáról.

Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.

A jegyzetelés alapvető technikájának megismerése és alkalmazása az anyaggyűjtés során.

Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megtapasztalása, megértése.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (rendszerszerű összefüggések felfedezése a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között).

Ismerkedés az egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.

A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése és alkalmazása a beszéd és a helyesírás terén. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása (tulajdonnevek helyesírása stb.). A megismert helyesírási kézikönyvek megfelelő alkalmazása a szövegalkotáskor. Javítás önállóan és tanári segítséggel.

Annak felismerése, hogy a magyar nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti az idegen nyelv elsajátítását.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az irodalomolvasói, befogadói tapasztalatok gazdagítása, elmélyítése. Művek olvasása és feldolgozása a magyar és világirodalom különböző korszakaiból. A fogékonyság fejlesztése az irodalom sajátos kifejezésformáinak felismerésében és értelmezésében.

Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodási képesség fejlesztése, törekvés a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és az olvasmányok tartalmáról, hatásáról. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése, a saját álláspont kialakítása és megfogalmazása. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása.

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés	14	8
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	12	10
Írott szövegek megértése és alkotása	14	10
Íráskép és helyesírás	19	13
A tanulási képesség fejlesztése	6	4
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	25	20
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1)	15	10
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (2)	15	13
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (3)	15	13
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (4)	15	13
Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	10	8
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	25	26
Összesen:	185	148

6. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés	Óra-keret 14–8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Helyes beszédlégzés, beszédtempó, jó szöveghallás, biztos beszédértés, eligazodás a mindennapi kommunikációs helyzetekben, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáinak alkalmazása, törekvés az egyszerű, érthető, hatékony közlésre, mások rövidebb szóbeli üzeneteinek megértése, összegzése, a kérdés és a tudakozódás szóbeli formáinak alkalmazása a közléshelyzetnek megfelelően.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; valamennyi kompetenciaterületen az érthető, folyamatos beszéd, így a matematikai kompetencia; a természettudományos kompetencia; a digitális kompetencia alkalmazásában; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az érthető önkifejezésben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret: az anyanyelv hangzásvilága, beszédmód, regionális nyelvhasználati jellemzők az iskola környezetében; a magyar nyelv Európában, európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a beszédmód tudatosításában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a testtartásra, beszédlégzésre való figyelemben; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, beszédlégzés, tapasztalatok bővítése a hangzó szöveg zenei elemeiről, a beszédhallás, beszédtempó fejlesztése, szövegértés, testbeszéd.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A beszédszervek működése	Helyesejtési gyakorlatok: szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok, szöveges légzőgyakorlatok, a-magánhangzók, a mássalhangzók, és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartam-gyakorlatok, nyelvtörők, szöveges kiejtési gyakorlatok, mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a különböző megfigyelési, tanulási, önkifejezési helyzetek modellezése, kommunikációs helyzetek teremtése, szituációs játékok szervezése a beszéd, a testbeszéd alkalmazására, megértésére, a tanulók tevékenységének megszervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Ének-zene Dráma és tánc	
A helyes beszédlégzés				
A hangok helyes ejtése				
A beszéd zenei eszközei, alkalmazásuk és hatásuk				
Fogalmak	A beszélőszervek, beszédlégzés, <i>beszédhibák</i> a kiejtés szabályai, a beszéd zenei eszközei: beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés, szünet.			

Tematikai egység	Szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 12–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Eligazodás a mindennapi kommunikációs helyzetekben, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáinak alkalmazása, törekvés az egyszerű, érthető, hatékony közlésre, mások rövidebb szóbeli üzeneteinek megértése, összegzése, a kérdés és a tudakozódás szóbeli formáinak alkalmazása a közlőhelyzetnek megfelelően.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szóbeli instrukciók, magyarázatok követése, megértése a matematikai, a természettudományos, a digitális kompetenciában, a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia társakkal való együttműködésben, az udvariasság nyelvi formáinak alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az önálló szövegalkotásban. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját beszédmód megfigyelésében, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a beszédpartnerrel való együttműködésben; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés a környezeti problémák megfogalmazási képességében; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség az udvarias kapcsolatteremtésben és kapcsolattartásban; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, szövegalkotás, nyelvi helyesség, az udvarias nyelvi magatartás, önbizalom, önkifejezés, a nyelv lehetőségeink kreatív kutatása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kommunikáció fogalma és tényezői <i>Az állatok kommunikációjának sajátosságai</i> A köszönés, a megszólítás, a bemutatás és a bemutatkozás Kérés szóban Az udvarias szóbeli tudakozódás Elbeszélés, leírás és jellemzés szóban A felelet A szóbeli beszámoló fajtái és jellemzői	Helyesejtési gyakorlatok; beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; önismereti gyakorlatok; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás; vita	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző szóbeli kommunikációs helyzetek modellezése, szituációs játékok, gyakorlás, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	Dráma és tánc Természetismeret Történelem	
Fogalmak	A kommunikáció fogalma, a kommunikációs folyamat tényezői: adó, vevő, kapcsolat, kód, üzenet; a kérdés, tudakozódás, a felelet, <i>a szóbeli beszámoló műfaji jellemzői, az állatok közötti kommunikáció.</i>			

Tematikai egység	Írott szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 14–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Kb. 200 szavas írott (dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértése, információk visszakeresése, a szöveg tartalmának összefoglalása, önálló vázlat készítése, a szövegszerkesztés lépéseinek ismerete, alkalmazása, tanári segítséggel a szövegalkotáshoz anyag gyűjtése, rövid elbeszélés, leírás, jellemzés önálló megfogalmazása, saját élmények írásbeli kifejezése képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján, min. 100 szavas magánlevél megfogalmazása.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: a szövegértés és szövegalkotási kompetencia érvényesítése az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikációban; a matematikai, a természettudományos kompetencia területén; a digitális kompetencia alkalmazásában; az írásbeliség alkalmazása mint a hatékony, önálló tanulás egyik formája; írásbeli tájékozódás a szociális és állampolgári kompetenciát érintő kérdésekben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a kreatív írás alkalmazásában.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját írásbeli önkifejezés jellemzőinek tudatosításában; hon- és népismeret a magyar írásbeliség alkotásainak megértésében; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra a más nyelveken írott, más kultúrát megjelenítő nyelvi alkotások megértésében, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az írásbeli műfajok alkotásában; környezettudatosságra nevelés a környezeti problémák megfogalmazásában; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kapcsolatépítésben; felkészülés a felnőttélet szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szókincsfejlesztés, az írástechnika továbbfejlesztése, az egyes írásbeli műfajok kritériumai, szövegek létrehozásának lépései, a szövegalkotásban, kommunikációs normák, problémamegoldó gondolkodás alkalmazása a szövegek létrehozásában, szövegértés, értő olvasás, szó szerinti és átvitt értelmű jelentés, az olvasói, befogadói szerep tudatosítása, könyvtárhasználat, az udvarias nyelvi magatartás, önbizalom, önkifejezés, a nyelv lehetőségeink kreatív kutatása, önkifejezés és kreativitás, szövegműfajok normái, könyvtárhasználat.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kommunikációs folyamat tényezői az írott szövegekben	Néma olvasás (globális szövegolvasás, információkereső olvasás, értelmező olvasás, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszó-keresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fűrtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző olvasási, szövegalkotási helyzetek modellezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Történelem Informa- tika Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Kérés írásban				
A szövegszerkesztés menete				
Az elbeszélés				
A leírás				
A jellemzés				
A magánlevél				
Az írásbeli beszámoló				
A könyvtári dokumentumtípusok				

	szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/vázlathoz/képhez; szókincsbővítő gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák keresése, mondatalkotás szópárokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás, kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat készítése kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdés ekből; szöveg-kiegészítés; szövegátalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás; szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép alapján; címadás; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás, párhuzamos írás, funkcionális írás.			
Fogalmak	Tervezett és nem tervezett szöveg, az elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, <i>írásbeli beszámoló műfaji jellemzői</i> , a könyvtári dokumentumtípusok fajtái.			

Tematikai egység	Íráskép és helyesírás	Óra-keret 19–13
Előzetes ismeret, tevékenység	A betűrendbe sorolás, elválasztás és a keltezés fontosabb szabályai, a Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel, a szótó és a toldalékok megkülönböztetése, az összetett szavak előtagra és utótagra bontása, a helyesírási alapelvek megnevezése és alkalmazása, a saját munkáiban a főbb helyesírási alapelvek alkalmazása, törekvés a tanult helyesírási szabályok alkalmazására.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; olvasható íráskép és helyesírásra való törekvés a matematikai, a természettudományos kompetenciák alkalmazásában, a számítógépes írás a digitális kompetenciában: a hatékony, önálló tanulás a saját helyesírás megfigyelésében, értékelésében, szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a normák alkalmazásában, a helyesírás szerepének megértésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az írásképpel.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, önkontroll a helyesírási képesség ismeretében, hon- és népismeret az anyanyelv írásbeli normáinak tudatosításában; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a helyesírási segédkönyvek használatában; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a helyesírási jelenségek megfigyelésében; testi és lelki egészség a jó beszédhallásban; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szövegértés, kézírás, helyesírás, íráskép, szótárhasználat	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az írás története <i>A helyesírás szerepe</i> A helyesírási segédkönyvek és használatuk A magyar ábécé és a betűrend Az elválasztás A keltezés formái és helyesírása A helyesírási alapelvek	Írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, ábécéhasználat; írott szöveg megértése; másolás; a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondat-kiegészítés; szó- és mondat-átalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és hibajavítás; tollbamondás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző tanulási helyzetek modellezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Történelem Vizuális kultúra	
Fogalmak	<i>Képirás, fogalomírás, ékírás, szóírás, a magyar helyesírás jellemzői; ábécé, helyesírási szabály, helyesírási alapelv, a kiejtés elve, a szövelemzés elve, a hagyomány elve, az egyszerűsítés elve, az elválasztás szabályai, a keltezés.</i>			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése			Óra-keret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Mások türelmes meghallgatása, a saját vélemény rövid, kulturált megfogalmazása, beszélgetés, előadás (5-6 mondatban) a mindennapi élményekről, olvasmányokról, ezek hatásáról, kézikönyvek, segédanyagok keresése a könyvtárban, a gyűjtött anyagok használata.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási eljárások, lépések tudatosításában; hon- és népismeret: egynyelvű szótárak jelentősége; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az egynyelvű szótárak használatában; gazdasági nevelés a célirányos információgyűjtésben; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, szövegértés, könyvtárhasználat, folyamatos beszéd, a véleménynyilvánítás formáinak és attitűdjeinek fejlesztése, elemi érvelési technikák.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyaggyűjtés módjai Vázlatírás A könyvtári dokumentumtípusok és használatuk A segédkönyvek típusai és használatuk szabályai A fontosabb egynyelvű szótárak jellemzői és használatuk	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; írott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; szerepjáték; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; vázlatírás kulcsszókból, tételmondatokból és kérdésekből;	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző tanulási, szótárhasználati helyzetek modellezése, vázlat, kulcsszó,	Informatika Történelem Természettudomány Földrajz	

A felelet fölépítése és előadásmódja	fűrtábra készítése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján	témaazonosítás gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.		
Fogalmak	Egynyelvű szótár, többnyelvű szótár, segédkönyv, könyvtári kölcsönzés, katalógus, felelet.			

Tematikai egység	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről			Óra-keret 25–20
Előzetes ismeret, tevékenység	A főbb beszélőszervek működésének ismerete, a magánhangzók, mássalhangzók azonosítása, a hangok csoportosításának főbb szempontjai (rövid és hosszú, mély és magas magánhangzók, rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók), a saját egyéni hangképzés jellemzőinek felismerése, törekvés a megfelelő hangképzésre és helyes beszédlegzésre.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: fogalmi és problémamegoldó gondolkodás, szabályszerűségek felismerése és alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia területén, a hatékony, önálló tanulás a nyelvtani jelenségek tudatosításában; szociális és állampolgári kompetencia az anyanyelvi identitás alakításában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a nyelvi rendszer kreatív lehetőségeinek felismerésében.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, az anyanyelv, a regionális köznyelv: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kommunikációs helyzetek megfigyelésében, a nyelvi elemzés kreatív lehetőségeinek megélésében; felkészülés a felnőttélet szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldó gondolkodás, fogalmi gondolkodás, tájékozódás a nyelvi rendszerben, helyesejtés, nyelvi egység, nyelvi elemző készség, a nyelv lehetőségeinek kutatása, helyesírás, szövegalkotás, szókinsz bővítés, könyvtárhasználat.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka-és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyanyelv szerepe	Szóalak elemzése, hangok és szóelemek felismerése; a hangok és a toldalék-típusok szerepének megfigyelése; a szóalakváltozatok kommunikációs szerepének megfigyelése; a grammatikai formák használatának elemzése; a hangok és a szóelemek csoportosítása; grammatikai formák gyűjtése cím/téma/kép alapján; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; grammatikai forma helyettesítése más grammatikai formával; szöveg, mondat, szó, szóelem átalakítása; szöveg, mondat, szó, szóelem bővítése; mondat, szó, szóelem alkotása; helyesírási gyakorlatok a szóelemekkel és a hangokkal/betűkkel kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; idegen nyelvi hangok és szóalakok összehasonlítása magyar hangokkal és szóalakokkal;	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző nyelvi elemző helyzetek modellezése, gyakorlása, nyelvváltozatok megfigyeltetése, idegen nyelv, anyanyelv azonosságainak és különbségeinek tudatosítása megbeszélés, verbális értékelés.	Ének-zene Dráma és tánc Történelem Természetismeret	
A beszéd és a nyelv				
A nyelvi rendszer fölépülése				
A magánhangzók és a mássalhangzók képzése, jellemzői				
<i>A magánhangzók és a mássalhangzók kapcsolódásának a törvényei</i>				
A hangszimbolika				
<i>A szóelemek és kapcsolódásuk törvényszerűségei</i>				
A toldalékok				
A magyar nyelv és a tanult idegen nyelv szóalakjainak összehasonlítása.				

Az egyszerű és az összetett szavak	jelentésmegadás saját tudás alapján és szótárhasználattal; a fogalom és jelölői viszonyának összehasonlítása a magyar és az idegen nyelvekben; a hangalak és a jelentés összefüggésének feltárása a szövegkörnyezet alapján; mondat, szószerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben; rokon értelmű és ellentétes jelentésű szóelemek, szavak, mondatok gyűjtése; állandósult szókapcsolatok gyűjtése és értelmezése; hangutánzó, hangulatfestő szavak gyűjtése és felhasználása szövegalkotáskor; diáknyelvi, szaknyelvi szövegek értelmezése; diáknyelvi szavak gyűjtése; többjelentésű szavak jelentéseinek és a jelentések összefüggésének a feltárása; mondat kiegészítése meghatározott jelentésű és stílusértékű szavakkal; szó, mondat szövegbe építése és a jelentések értelmezése; beszélt és írott szövegben implicit jelentések feltárása, szöveg átalakítása, jelentések összehasonlítása; szöveg kiegészítése meghatározott jelentésű szavakkal, szókapcsolatokkal; szöveg alkotása meghatározott jelentésű szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd, szótárhasználat			
Az állandósult szókapcsolatok				
A hangalak és a jelentés kapcsolata: a hangutánzó, a hangulatfestő, az egy- és többjelentésű, a rokon értelmű, az ellentétes jelentésű, az azonos alakú és a <i>hasonló alakú szavak</i> .				
Fogalmak	Rövid és hosszú, magas és mély magánhangzók, rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók, hangrend, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, szótő, töszó, toldalék, képző, jel, rag, összetett szó, előtag, utótag, hangutánzó szó, a hangulatfestő szó, egy- és többjelentésű szó, a rokon értelmű szó, ellentétes jelentésű szó, azonos alakú szó, <i>hasonló alakú szó, közmondás, szólás, szállóige</i> .			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1)	Óra-keret 15-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Olvasói tapasztalatok lírai művek, elbeszélő költemény, kisepikai művek, egy-egy regény befogadásában. Az irodalmi kifejezésformák néhány jellemzőjének azonosítása. Saját olvasási igény megnyilvánulása olvasmányválasztásban, a választás indoklásában.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés a célirányos információgyűjtésben; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, szövegértés, eligazodás a mondák történetsszövéseiben, szereplői között, könyvtárhasználat, folyamatos beszéd, véleménynyilvánítás	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Regék, magyar népmondák Mondafeldolgozások Más népek mondái	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, írott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; szómagyarázat; szövegtömörítés; kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző olvasási helyzetek modellezése, vázlat, kulcsszó, témaazonosítás gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informa- tika Történe- lem Földrajz	
Fogalmak	Szóbeliség, írásbeliség, szózhagyomány, hagyomány, mese, rege, monda.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (2)	Óra- keret 15-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Szóbeliség (szózhagyomány), monda, próbatétel; ritmika (ütem és hangsúly, felező tizenkettes); elbeszélő költemény, varázsmesék, mondák, János vitéz; szövegértő olvasás, szövegalkotás: történetmondás, jellemzés, álláspont, vélemény megformálása, kooperáció csoportban	
További feltételek	Személyi – szaktanár. Tárgyi: videó, számítógép, projektor; szinonimaszótár, értelmező szótár.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia a táj, a természeti környezet megjelenítésének megfigyelésében; digitális kompetencia illusztrációk, hanganyagok gyűjtésében; a hatékony, önálló tanulás a memoriterben; szociális kompetencia a hősök lelki, érzelmi motívumainak átélésében, értelmezésében; kezdeményezőképeség kérdések felvetésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a mű egészének és részleteinek megélésében, hatásának megfogalmazásában. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a lelki történetek, indulatok, cselekedetek megbeszélésében, hon- és népismeret a Toldi forrásainak azonosításában; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a múlt és a jelen eltérő értékrendjének felfogásában; gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés az életkörülmények megfigyelésében; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédkézség, szóbeli szövegek alkotása és megértése, olvasás, írott szöveg megértése, írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás, ismeretek az irodalomról, az ítéletképeség, az esztétikai és történelmi érzék fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Arany János: <i>Toldi</i>	Ritmizáló olvasás, megfigyelés, következtetés, szövegértelmezés, szójelentés azonosítása, képek, retorikai alakzatok azonosítása és értelmezése, a téma felkutatásában könyvtári és digitális tájékozódás, kiscsoportos vita, állásfoglalás kifejtése szóban és írásban, események, tettek, cselekményfordulatok értelmezése és értékelése, drámajáték, kiselőadás, szövegalkotási tevékenységek: vázlatkészítés, összegzés, értelmezés, narratív műfajok (elbeszélés), jellemzés készítése, kreatív írás (szövegtranszformálás, kreatív jóslás); együttműködés csoportban, vizuális önkifejezés, vizuális értelmezés.	Tanári magyarázat, tanári prezentáció, tematikus megbeszélés (pl. bizalom, féltékenység, normaszegés, kitartás, énerő); Szemléltetés (illusztrációk, rajzfilmes adaptáció részletei, hanganyagok részletei); Szövegelemzés és értelmezés, szókincsfejlesztés; csoportmunka és pármunka szervezése, felidézés, megerősítés előkészítése, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Természetismeret	
A <i>Toldi</i> átfogó bemutatása, a részletes szövegértelmezés előkészítése különböző szempontokból: műfaj, elbeszélésmód, kompozíció, cselekményelemek, hőstípusok, a mottók, az Előhang és a tizenkét ének.				
A <i>Toldi</i> olvasása és megbeszélése: elbeszélésmód, szókincs, szóképek, kifejezések értelmezése, a vershangzás, szöveghangzás befogadása				
Élethelyzetek, hősök, hőstípusok, a szereplők kapcsolatai és indítékai, magatartásformák (pl. Miklós élethelyzete a többi szereplő nézőpontjából)				
Felépítés, kompozíció: a részletek a mű egészében (pl. nyílt és zárt terek, helyszínek, napszakok, vándorlás kalandok, próbatételek, igazságtétel)				
Részletek kreatív újraolvasása, kreatív írásbeli és szóbeli feladatmegoldások				
A részletek, cselekményelemek jelentése, szerepe, a mű egészében, a mű egésze a részletekben (felidézés, megerősítés memoriterrel is)				
A <i>Toldi</i> az emlékezetben: szállóigék, <i>Toldi</i> -adaptációk megbeszélése, hangzó anyagok meghallgatása a világhálóról				
Toldi-dosszié készítése: rajzok, illusztrációk, emlékezet sorok, motívumok				

Fogalmak	Motívum (vándormotívum), évszak és napszak (dél, éj, hajnal), örökség, testvérfeltékenység, hőstípus, sértés, sértettség, szégyen, harag, önérzet, nézőpont, elbeszélő, hős, konfliktus, kifejtés, epizód, cselekményelemek, lelkiismeret, beavatás, feloldás.
-----------------	--

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (3)				Óra-keret 15-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Szóbeliség (szájhagyomány), monda, próbatétel; ritmika (ütem és hangsúly, felező tizenkettes); elbeszélő költemény, varázsmesék, mondák, János vitéz; szövegértő olvasás, szövegalkotás: történetmondás, jellemzés, álláspont, vélemény megformálása, kooperáció csoportban				
További feltételek	Személyi: Tárgyi: videó, számítógép, projektor; szinonimaszótár, értelmező szótár.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia a részletek gondos megfigyelésében; digitális kompetencia a regény hatásának mai felidézésében (pl. a Nagy Könyv); a hatékony, önálló tanulás hosszabb lélegzetű mű elolvasásában; szociális kompetencia; kezdeményezőképeség kérdések, problémák felvetésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a mű hatásának megélésében, megértésében. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a rokonszenves, ellenszenves szereplők kiválasztásában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a szereplők teteinek értelmezésében; gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés a cselekmény körülményeinek, a szereplők életmódjának azonosításában; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése, olvasás, írott szöveg megértése, írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás, poétikai fogalmakkal a fogalmi gondolkodás és a szövegértés fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka-és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Egy regény: pl. Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i>	Közös és önálló olvasás, megfigyelés, következtetés, szövegértelmezés, szójelentés azonosítása, fordulatok értelmezése, a téma felkutatásában könyvtári és digitális tájékozódás, kiscsoportos vita, állásfoglalás kifejtése szóban és írásban, események, tettek, cselekményfordulatok értelmezése és értékelése, drámajáték, kiselőadás, szövegalkotási tevékenységek: vázlatkészítés, összegzés, értelmezés, narratív műfajok (elbeszélés), jellemzés készítése, kreatív írás (szövegtranszformálás, kreatív jóslás); együttműködés csoportban, vizuális önkifejezés, vizuális értelmezés.	Tanári magyarázat, tanári prezentáció, tematikus megbeszélés. Szemléltetés (illusztrációk, rajzfilmes adaptáció részletei, hanganyagok részletei); szövegelemzés és értelmezés, szókincsfejlesztés; csoportmunka és pármunka szervezése, felidézés, megerősítés előkészítése, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Történelem Természetismeret Informatika		
A regény átfogó bemutatása, a részletes szövegértelmezés előkészítése különböző szempontokból: műfaj, elbeszélésmód, kompozíció, cselekményelemek, szereplők hőstípusok					

A regény olvasása és megbeszélése:				
Élethelyzetek, hősök, hőstípusok, a szereplők kapcsolatai és indítékai, kalandok, hőstettek, magatartásformák (pl. a főhősök, a többi szereplő nézőpontjából)				
Felépítés, kompozíció: a részletek a mű egészében (pl. helyszínek, vándorlás kalandok, próbatételek, igazságtétel)				
Részletek kreatív újraolvasása, kreatív írásbeli és szóbeli feladatmegoldások				
A részletek, cselekményelemek jelentése, szerepe, a mű egészében, a mű egésze a részletekben (felidézés, megerősítés)				
Az <i>Egri csillagok</i> az emlékezetben: a siker lehetséges összetevői, adaptációk megbeszélése				
Egri csillagok dosszié készítése: rajzok, illusztrációk, emlékezet sorok, motívumok				
Regények, regényrészletek a magyar és a világirodalomból Pl. Defoe: Robinson Crusoe, Verne Gyula egy regényének részlete, Stevenson: Kincses sziget, Fekete István: Tüskevár, Nógrádi Gábor: Gyermekrablás a Palánk utcában, Darvasi László: Trapiti és a borzasztó nyúl. Szerelmes és bűnügyi gyermekregény. Ende, Michael: Momo				
Fogalmak	Kaland, kalandregény, hőstípus, önérzet, nézőpont, elbeszélő, hős, konfliktus, kifejtet, epizód, cselekményelemek, beavatás, feloldás.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (4)	Óra-keret 15-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Zeneiség, ritmus tapasztalatok különböző lírai alkotások befogadásában, a hatás kifejezésében	
További feltételek	Személyi – szaktanár Tárgyi: videó, számítógép, projektor; egynyelvű szótárak (pl. szinonimaszótár, értelmező szótár)	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, digitális kompetencia hangzó anyagok és illusztrációk gyűjtésében; a hatékony, önálló tanulás a memoriterben; szociális kompetencia az együttműködésben; kezdeményezőképeség kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a szövegmondásban, a művek befogadásában.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a nyelvi kifejezőképeség értékének felismerésében, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyvetemes kultúra az alkotások megismerésében, átélésében; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az empátiában; környezettudatosságra nevelés a természeti képek átélésében; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a ritmusgyakorlatokban, az önkifejezésben, a kreatív írásban; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: szókincesfejlesztés, beszédhallás ritmusérzék, a versmondási, ritmizálási készség fejlesztése, hangulatok, benyomások megfogalmazásának előkészítése, az élménykifejezés fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Képek és formák a költészetben	Ritmizáló olvasás, megfigyelés, következtetés, szövegértelmezés, szójelentés azonosítása, képek, retorikai alakzatok azonosítása és értelmezése, kiscsoportos vita, állásfoglalás kifejtése szóban és írásban, szövegalkotói tevékenységek: vázlatkészítés, összegzés, értelmezés, kreatív írás együttműködés csoportban, vizuális önkifejezés, vizuális értelmezés.	Tanári magyarázat, tanári prezentáció, tematikus megbeszélés Szemléltetés, illusztrációk, Szövegelemzés és értelmezés, szókincesfejlesztés; csoportmunka és pármunka szervezése, felidézés, megerősítés előkészítése, értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Különböző korok alkotóinak lírai művei a klasszikus és a kortárs magyar irodalomból és a világirodalomból				
A szövegek olvasása és megbeszélése				
A szövegértelmezés előkészítése különböző szempontokból: műfaj, hangnem, zeneiség, szókinces, képek és alakzatok				
A lírai művek témájának, hangulatának, hangnemének felismerése, megbeszélése				
Fogalmak	Lírai hős, ritmus, zeneiség, rím, metafora, hasonlat, megszemélyesítés, metonímia, humor, játékoság.			

Tematikai egység	Az ítézőképeség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Mások türelmes meghallgatása, a saját vélemény rövid, kulturált megfogalmazása, beszélgetés, előadás (5-6 mondatban) a mindennapi élményekről, olvasmányokról, ezek hatásáról, kézikönyvek, segédanyagok keresése a könyvtárban, a gyűjtött anyagok használata.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, verbális, vizuális, auditív információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyvetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés a célirányos információgyűjtésben; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználat; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, szövegértés, könyvtárhasználat, folyamatos beszéd, véleménynyilvánítás	

Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Részvétel beszélgetésben a mindennapi és az olvasmányok által keltett élményekről		Szövegelemzés; szövegalkotás; szerepjáték; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; érvek, példák gyűjtése, rendszerezése, véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző véleménynyilvánítási helyzetek modellezése, csoportmunka, vita megszervezése, vitavezetés, megbeszélés, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Történelem	
Véleményalkotás, saját és csoportvélemény vélemény megfogalmazása szóban és írásban					
A véleményhez érvek, indoklások, példák gyűjtése, rendszerezése					
Fogalmak		Érv, bizonyíték, példa, idézet, idézés.			

Továbbhaladás feltételei	Szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló törekszik a mások számára is érthető, nyelviileg igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra. Eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolattartás udvarias formáit, figyeli és értelmezni tudja partnerei kommunikációs nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek megértésére, összefoglalására, továbbadására. Képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Képes 3-4 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni. Írott szöveg megértése és alkotása A tanuló képes egy kb. 200-250 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban megfogalmazni. A tanulási képesség fejlesztése A tanuló tanári irányítással képes a szövegalkotáshoz anyagot gyűjteni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Felismeri és megnevezi a legáltalánosabb sajtótermékeket (napi-, hetilap, folyóirat). A különféle írott információhordozókból tanári segítséggel jegyzetet készít. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről A tanuló ismeri a főbb szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, névelő, névtő, kötőszó, igező, kötőszó) általános jellemzőit, alaki sajátosságait. Ezeket írott szövegben felismeri és meg is tudja nevezni. Íráskép és helyesírás Ismeri, és alkalmazni tudja a mindennapi írásbeli alkotásaiban az ige, a főnevek (különös tekintettel a tulajdonneveket), a számnevek és melléknevek legáltalánosabb helyesírási szabályait és nyelvhelyességi tudnivalóit. Ismeri a szóképzés fogalmát, néhány képzőt felismer és megnevez.
---------------------------------	--

	Irodalmi kultúra, irodalmi művek elemzése és értelmezése A tanuló képes hosszabb epikai művek befogadására, főbb jellemzőik megnevezésére (szerző, cím, szereplők, helyszínek, főbb cselekményfordulatok). Olvasmányélményei alapján képes különböző hangulatú, hangnemű lírai alkotások versformájának azonosítására, néhány költői kép, alakzat, motívum felismerésére, megnevezésére, a versszak és a nagyobb szerkezeti egységek viszonyának megértésére, megfogalmazására. Az ítéliképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése A tanuló képes olvasmányélményei és mindennapi élményei alapján érzéseinek, véleményének néhány mondatos összefüggő megfogalmazására, saját és mások álláspontjának azonosítására. Érzékeli a szöveg hangnemét (pl. humoros, szomorú), ezek hatását meg tudja fogalmazni, néhány hatáskeltő elem megnevezésével. Olvasmányaihoz kötődően meg tudja különböztetni a jó, rossz fogalmát, az igazságos és igazságtalan cselekedet főbb jellemzőit.
--	--

7. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez a különféle konkrét beszédhelyzetekben. Együttműködés a beszédpartnerrel, törekvés a vele történő empatikus viszony kialakítására.

Mások véleményének meghallgatása, megértése és annak tömör reprodukálása a többszereplős helyzetekben.

Az érvelés folyamatának és technikájának elsajátítása: az érvek felkutatása, a vélemény, az állásfoglalás kialakítása, kulturált közlése.

A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtőeszközök alkalmazása (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő használata). Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése, törekvés a hibák segítségével történő javítására.

A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus ismert jeleinek megfigyelése a kommunikációban, törekvés ezek megfelelő, szükség szerinti tudatos alkalmazására.

A memoriterek szöveghű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpad előadás).

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, kifejező és értelmező fölolvása.

A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése, megértése. Néhány szövegértési technika megismerése.

A szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése, alkalmazásuk a szövegalkotásokban.

Közepes terjedelmű (min. 200-300 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló olvasása, feldolgozása a megadott szempontok alapján.

A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek közötti különbség megfigyelése, megfogalmazása.

Vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján.

Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Olvasható, esztétikus íráskép. Törekvés a helyes írásmódra, a megfelelő szóhasználatra.

Szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, vélemény készítése, köszöntés írásban, alkalmi beszéd stb.).

A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásban.

Az önkifejezés képességének és a kreativitásnak a különböző műfajokban (érvelés, köszöntés, hozzászólás stb.) történő bemutatása. Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése más-más nézőpontból.

Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egyenylevű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból).

Adatok, ismeretek gyűjtése különböző információhordozókról tanári segítséggel, csoportosan. A gyűjtött, ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.

Az információ kritikus befogadásának megalapozása (pl. azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással).

Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés, a lényegkiemelés gyakorlása.

Önálló vázlatkészítés a gyűjtött rövidebb szövegek alapján.

Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése.

A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése. A szóalkotásmódok fajtáinak megismerése. A szóösszetételek sajátosságai és szerepük a kommunikációban.

Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhez való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében. Az egyszerű mondat szerepe és hatása a kommunikációban.

A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának a felismerése, az ismeretek bővítése. A szóösszetételek legáltalánosabb szabályainak megismerése, gyakorlása és alkalmazása. A helyesírási kézikönyvek használatának gyakorlása. Javítás tanári irányítással és önállóan.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek elemzése és értelmezése

Annak felismertetése, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az olvasói élményeket és befogadói tapasztalatokat. A nyelvi kultúra, a kulturált nyelvi magatartás, a kreativitás, az irodalomolvasói szerep megélésének továbbfejlesztése. Az olvasott művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek és gondolatok empatikus, átélő befogadása, összevetése a köznapis tapasztalati valósággal. A lírai formanyelv sajátosságainak vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei), következtetések megfogalmazása. Epikai és drámai művek olvasása, megbeszélése, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, szereplők megfigyelése, jellemzése, következtetések megfogalmazása. Kapcsolatteremtés a különböző művészeti területek között (mozgókép-kultúra, vizuális kultúra, dráma és tánc).

Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodás képessége és törekvés a kulturált önkifejezésre. A véleménynyilvánítás udvarias és tapintatos formáinak alkalmazása. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása.

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés	12	3
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	6	4
Írott szövegek megértése és alkotása	10	8
Íráskép és helyesírás	8	6
A tanulási képesség fejlesztése	4	3
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	24	18
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1)	15	13
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (2)	15	13
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (3)	15	13
Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	6	4
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	33	26
Összesen:	148	111

7. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés		Óra-keret 12–3		
Előzetes ismeret, tevékenység	Törekvés az egyszerű, érthető, hatékony közlésre, a mások számára is érthető, nyelvilag igényes beszédre, megfelelő artikulációra.				
További feltételek	Személyi Tárgyi				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; valamennyi kompetenciaterületen az érthető, folyamatos beszéd, így a matematikai kompetencia; a természettudományos kompetencia; a digitális kompetencia alkalmazásában; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az érthető önkifejezésben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját beszédmód tudatosításában, fejlesztésében; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra a kommunikációs folyamat tényezőinek azonosításában, gyakorlásában; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kifejező beszédben, jó beszédhallásban; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: egyszerű, érthető, hatékony közlés, beszédlégzés, artikuláció, beszédhallás, beszédértés, hangos olvasás, folyamatos, jól formált beszéd, mondatfonetikai eszközök, a beszéd zenei elemei, testbeszéd, önismeret, tudatos beszédformálás, együttműködés a beszédpartnerrel.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zök
A hangsúly fajtái, szerepe a kommunikációban		helyesejtési gyakorlatok: szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok, hangsúly- és hangerőgyakorlatok; szöveges légzőgyakorlatok, időtartam-gyakorlatok, nyelvtörők, szöveges kiejtési gyakorlatok, mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; szabad előadás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző beszédhelyzetek modellezése, a testbeszéd összetevőinek megfigyeltetése, gyakorlása, dramatikus formák, improvizáció, megbeszélés, verbális értékelés.	Ének-zene Dráma és tánc Vizuális kultúra Testnevelés és sport	
A hanglejtés					
A beszédszünet					
A beszédtempó					
A hangerő szerepe					
A kifejező előadás					
Fogalmak		A kiejtés szabályai, a beszéd zenei eszközei: beszédtempó, hangsúly (szóhangsúly, szakaszhangsúly, mondathangsúly), beszédszünet, beszédtempó, hangerő, hanglejtés, kiselőadás.			

Tematikai egység	Szóbeli szövegek alkotása és megértése	Óra-keret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Eligazodás a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáinak alkalmazása, partnerei verbális és nem nyelvi kommunikációjának megfigyelése, törekvés a megértése, mások rövidebb szóbeli üzeneteinek megértése, összefoglalása és továbbadása, mások türelmes meghallgatása, véleményének rövid, kulturált megfogalmazása, álláspontjának megvédése, beszélgetés, beszámoló mindennapi élményeiről, olvasmányai hatásáról.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szóbeli instrukciók, magyarázatok követése, megértése a matematikai, a természettudományos, a digitális kompetenciában, a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia társakkal való együttműködésben, az udvariasság nyelvi formáinak alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az önálló szövegalkotásban. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját szóbeli képességek tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a nyelvi kapcsolattartás különböző módjaiban; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a műfajok lehetőségeinek, normáinak közvetítésében; testi és lelki egészség a szóbeli megnyilvánulások hatásának megélésében; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a hangos és a néma olvasás továbbfejlesztése, szókincsfejlesztés, önbizalom, önkifejezés, önismeret, szövegértés, következtetés a szövegben ki nem fejtett tartalmakra, szövegalkotás, folyamatos, jól formált beszéd, nyelvi helyesség, műfajok szabályainak és kreatív lehetőségeinek tudatosítása, testbeszéd, a beszéd zenei elemei.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kiselőadás A hozzászólás és a felszólalás A köszöntés és köszönetnyilvánítás szóban A rövid alkalmi beszéd felépítése (pl. születésnap, névnap köszöntő, gratuláció)	beszéderítés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban, írásban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; kiselőadás-vázlat írása kiegészítéssel, sorba rendezéssel, önállóan; kiselőadás tartása vázlat segítségével; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás; hozzászólás, felszólalás írása, előadása, véleményalkotás adott témáról	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző beszéd helyzetek modellezése, szituációs játékok szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc Mozgókép-kultúra és média-ismeret Társadalom-ismeret, ember-ismeret, etika	
Fogalmak	Kiselőadás, anyaggyűjtés, elővázlat, vázlat, az előadás fölépítése (bevezetés, tárgyalás, befejezés), a szöveg kidolgozása, fölkészülés a kiselőadásra; köszöntés, köszönetnyilvánítás; az alkalmi beszéd felépítése.			

Tematikai egység	Írott szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Kb. 200-250 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértése, a szövegből információk visszakeresése, a szöveg tartalmának összefoglalása, önálló vázlatkészítése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmazása szóban és írásban, kérdések feltevése. Különbő írott információhordozókból az anyaggyűjtés során tanári segítséggel jegyzet készítése.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: a szövegértés és szövegalkotási kompetencia érvényesítése az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikációban; a matematikai, a természettudományos kompetencia területén; a digitális kompetencia alkalmazásában; az írásbeliség alkalmazása mint a hatékony, önálló tanulás egyik formája; írásbeli tájékozódás a szociális és állampolgári kompetenciát érintő kérdésekben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a kreatív írás alkalmazásában.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a beszédpartnerrel való együttműködésben, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra a magyar és az európai kultúra kommunikációs normáinak, lehetőségeinek megismerésében; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az írástechnika továbbfejlesztése, jegyzetelés, nyelvi magatartás adott kommunikációs helyzetben, az írásbeli kommunikáció élethelyzetei, véleménynyilvánítás, szövegértés, szövegalkotás, érvelés, nyelvi helyesség, stílusérték			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
A hozzászólás írásban	Néma olvasás (globális szövegolvasás, információkereső olvasás, értelmező olvasás, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fűrtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/vázlathoz/képhez; szókincs-bővítő gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, az írásbeliség különböző helyzeteinek modellezése, szituációs játékok szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Hon- és népismeret Mozgókép- kultúra és médiaisme- ret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

	keresése, mondatalkotás szó párokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás, kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat készítése kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdésekből; szövegkiegészítés; szövegátalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás; szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép alapján; címadás; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás, párhuzamos írás, funkcionális írás.			
A köszöntés és köszönetnyilvánítás írásban				
Fogalmak	Tervezett szöveg, az írásbeli hozzászólás, köszöntés, köszönet írásban, alkalmi beszéd fogalma, jellemzői, a beszéd fölépítése.			

Tematikai egység	Íráskép és helyesírás			Óra-keret 8-6	
Előzetes ismeret, tevékenység	A mindennapi írásbeli alkotásaiban az ige, a főnevek (különös tekintettel a tulajdonnevek), a számnevek és melléknevek legáltalánosabb helyesírási szabályainak és nyelvhelyességi tudnivalóinak alkalmazása.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; olvasható íráskép és helyesírássra való törekvés a matematikai, a természettudományos kompetenciák alkalmazásában, digitális kompetencia: szövegszerkesztés számítógéppel, a hatékony, önálló tanulás a saját helyesírás megfigyelésében, értékelésében, szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a normák alkalmazásában, a helyesírás szerepének megértésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az írásképpel.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, önkontroll a saját helyesírás tudatosításában: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés a mozaikszavak, rövidítések, a reklám, a hirdetés helyesírásának megfigyelésében; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesírás, szövegértés, szótárhasználat.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zök
A szóalkotásmód leggyakoribb fajtái (szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó-alkotás)		Írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, írott szöveg megértése; másolás; válogató másolás, tollbamondás, a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondatkiegészítés; szó- és mondatátalakítás; a helyes	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének (pl. gyűjtőmunka a lakókörnyezet feliratairól) megszervezése, az	Informatika Hon- és népismeret	
A mozaikszók helyesírása					
A mellérendelő szóösszetételek helyesírása					
Az alárendelő szóösszetételek helyesírása					

A különírás és az egybeírás szabályai	forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és hibajavítás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata.	írásbeliség különböző helyzeteinek, a helyesírás alkalmazásának modellezése, nyelvi játékok szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.		
Fogalmak	Szóalkotás: szóképzés, mozaikszó-alkotás, betűszó, szóösszevonás, szóösszetétel; mellérendelő szóösszetételek: <i>valódi_mellérendelő szóösszetételek, szóisméltések, ikerszók</i> ; alárendelő szóösszetételek: <i>alanyos, tárgyas, határozós, jelzős és jelentéstömörítő szóösszetételek. Szervetlen szóösszetételek</i> . Teljes egybeírás, kötőjeles egybeírás.			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése			Óra-keret 4-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Anyaggyűjtés a szövegalkotáshoz tanári irányítással, önállóan rövid elbeszélés, leírás és jellemzés fogalmazása, a legáltalánosabb sajtótermékek felismerése, megnevezése (napi-, hetilap, folyóirat), önálló tájékozódás a könyvtárban.			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, kézikönyvek.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási szokások tudatosításában, értékelésében, hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és a felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség a biztonságos felkészülésben; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, önálló feladatvégzés, feladatvégzés csoportban, együttműködés, könyvtárhasználat, gyűjtött források kritikus befogadásának megalapozása, források elrendezése, forráshasználat, szövegértés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyaggyűjtés forrásai	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; írott és hallott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; szövegkiegészítés, kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; vázlatírás kulcsszókból, tételmondatokból és kérdésekből; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre, adatok sorba rendezése.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a forrásgyűjtés és használat különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése,	Informatika Földrajz Hon- és népismeret	

		gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.		
A forrásjegyzék és a hivatkozás				
Fogalmak	Írott forrás, elektronikus forrás, hivatkozás, a hivatkozás adatai.			

Tematikai egység	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről			Óra-keret 24–18
Előzetes ismeret, tevékenység	A főbb szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, névelő, névutó, kötőszó, igekötő, kötőszó) általános jellemzőinek ismerete, pl. alaki sajátosságai, felismerésük írott szövegekben, a szóképzés fogalma, néhány képző felismerése, megnevezése.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: fogalmi és problémamegoldó gondolkodás, szabályszerűségek felismerése és alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia területén, a hatékony, önálló tanulás a nyelvtani jelenségek tudatosításában; szociális és állampolgári kompetencia az anyanyelvi identitás alakításában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a nyelvi rendszer kreatív lehetőségeinek felismerésében. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a kreatív elemzési gyakorlatokban, hon- és népismeret a magyar nyelv grammatikai sajátosságainak felismertetésében; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a nyelvi rendszer megfigyeltetésében, alkotóelemeinek felismertetésében; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani, összefüggései, problémamegoldás, fogalmi gondolkodás, analízis, szintézis, nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, szövegértés, kreatív gondolkodás			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A nyelvi szintek	Szó szerkezetek, szóösszetételek gyűjtése cím/téma/kép alapján; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; szöveg, mondat, szó, szóelem átalakítása; szöveg, mondat, szó, szóelem bővítése; mondat, szó, szóelem alkotása; helyesírási gyakorlatok a szóösszetételekkel, szó szerkezetekkel kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; mondat, szó szerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben; rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak, szó szerkezetek, mondatok gyűjtése; állandósult szókapcsolatok gyűjtése és értelmezése; adott szó szerkezetek, szóösszetételek gyűjtése és	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, az anyanyelv és az idegen nyelv azonosságának, eltéréseinek	Élő idegen nyelv	
A szó szerkezetek				
A mondat fő részeinek (alany, állítmány) jellemzői, típusai				
Az állítmány				
Az alany				
A tárgyas szó szerkezet				
A határozós szó szerkezet				
A jelzős szó szerkezet				
A mellérendelő szó szerkezetek				
Az egyszerű mondat komplex elemzése				
A szó szerkezetek használatának nyelvhelyességi kérdései				

A szóalkotásmód leggyakoribb fajtái	felhasználása szövegalkotáskor; szöveg kiegészítése meghatározott jelentésű összetett szavakkal, szószerkezetekkel; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd, szótárhasználat.	összevetése, elemzési gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés.		
Fogalmak	Hangok, szóelemek, szavak, szószerkezetek, mondatok, szöveg, szószerkezet, alárendelő, mellérendelő és hozzárendelő szószerkezet, alany-állítmányi szószerkezet, állítmány (igei állítmány, névszói állítmány, névszói-igei állítmány), alany (határozott alany, határozatlan alany, általános alany), tárgyas szószerkezet, tárgy (határozott tárgy, határozatlan tárgy), határozós szószerkezet (hely-, idő-, szám-, mód-, eszköz-, ok-, cél-, fok-mérték-, tekintet-, állapot-, szám-állapot- eredet-, eredmény-, társ-, hasonlító-, részes-, mód- és állapothatározós szószerkezet), jelzős szószerkezet (minőség-, mennyiség-, birtokos, értelmező jelző), mellérendelő szószerkezet (kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető), szóalkotásmódok: szóképzés, mozaikszó-alkotás, betűszó, szóösszevonás, szóösszetétel.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi szövegek elemzése és értelmezése (1)			Óra-keret 15–13
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető ismeretek a lírai műformákról, memoriter felidézése, ritmusgyakorlatok végzése, költői képek, alakzatok felismerése, megnevezése, a „saját kedvenc versek” megválasztása és indoklása, ismeretek a magyar nyelv grammatikai rendszeréről (pl. mondatformák, szójelentés), önálló tájékozódás a könyvtárban			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: könyvtár, kézikönyvek, műsoros CD, Internet			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció-tájékozódás a tanult idegen nyelven írott irodalom néhány szerzőjéről; matematikai kompetencia a ritmusszervező elvek, verselési módok megfigyelésében természettudományos kompetencia pl. tájleíró költemények és tényszerű tájleírás összevetésében, információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási motívumok, szokások tudatosításában: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és a felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom befogadása, érzelmek átélése révén is; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: fogékonyság a zeneiségre, ritmusra, a műformák szerkezeti képi sajátosságaira, fantáziafejlesztés, szókincsfejlesztés, formai változatok érzékelése, a következtetés képességének továbbfejlesztése, a nyelvi és kulturális identitás továbbfejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ritmus, kép, kifejezésmód – a líra alapformái	Lírai alkotások önálló olvasása, figyelem a részletekre és a mű egészére, szövegű és kifejező előadása, motívumok, toposzok azonosítása, eredetük felkutatása (pl. jelképszótár használatával), képek,	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a forrásgyűjtés és	Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgókép-kultúra és	
Dal, elégia, óda, epigramma, ballada: különféle témájú lírai alkotások a klasszikus magyar és világirodalomból				

Lehetséges alkotások: Arany János: <i>Szondi két apródja</i> és még 2-3 mű, Balassi Bálint egy műve, Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i> , Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i> , Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i> , <i>Szeptember végén</i> és még 3-4 mű, Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> és még egy mű, Kosztolányi Dezső 1-2 lírai alkotása, Weöres Sándor 1-2 műve	alakzatok azonosítása, jelentésük értelmezése, következtetések megfogalmazása, memoriter kifejező előadása, költői képek, alakzatok mondattani, szókinszbeli jellegzetességeinek azonosítása, értelmezése, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, a szövegek értelmezése, összevetése, ismerkedés az interneten található versgyűjteményekkel, saját antológia szerkesztése.	használat különböző helyzeteinek modellezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	médiaismeret	
Fogalmak	Versformák, időmértékes és hangsúlyos verselés, műfajok: dal, elégia, óda, epigramma, ballada, himnusz, a lírai mű beszédhelyzete, címzett, hangnem, idézet, hivatkozás, nemzeti jelképek.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi szövegek elemzése és értelmezése (2)			Óra-keret 15–13
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető ismeretek a lírai műformákról, memoriter felidézése, ritmusgyakorlatok végzése, költői képek, alakzatok felismerése, megnevezése, a „saját kedvenc versek” megválasztása és indoklása, önálló tájékozódás a könyvtárban			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, kézikönyvek, műsoros CD, Internet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott irodalom néhány szerzőjéről; matematikai kompetencia a ritmusszervező elvek, verselési módok megfigyelésében természettudományos kompetencia pl. tájleíró költemények és tényszerű tájleírás összevetésében, információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében, a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási motívumok, szokások tudatosításában: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom befogadása, érzelmek átélése révén is; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: fogékonyság a zeneiségre, ritmusra, a műformák szerkezeti képi sajátosságaira, fantáziafejlesztés, szókinszfejlesztés, formai változatok érzékelése, a következtetés képességének továbbfejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Epikai művek: elbeszélések, regényrészletek, regények a klasszikus és kortárs magyar és világirodalomból	Elbeszélő művek önálló olvasása figyelemmel a mű egészére és a részletekre, kiválasztott részek szövegű és kifejező hangos felolvasás, a téma, a szereplők, a helyszínek, az időszerkezet, a cselekményelemek, a szerkezetet alkotó elemek azonosítása, mondatok, kisebb, majd nagyobb egységek	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a forrásgyűjtés és használat különböző	Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgókép-kultúra és médiaismeret Hon- és népismeret	
Változatok az epikus elbeszélésmódra				
Hősök, hőstípusok, élethelyzetek				

Lehetséges alkotások: Jókai Mór egy regényének részletei (pl. <i>A kőszívű ember fiai</i> , <i>Az új földesúr</i>), Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> és 2-3 kisepikai műve, Kosztolányi Dezső 1-2 elbeszélése, egy-két mű a kortárs magyar és világirodalomból	kisebb, majd nagyobb egységek jelentésének értelmezése, következtetések megfogalmazása, alakzatok (pl. ellentét, halmozás), az elbeszélői nézőpont azonosítása, jellemzés, mondattani, szókincsbeli jellegzetességeinek azonosítása, értelmezése, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, a szövegek értelmezése, összevetése, ismerkedés az interneten található szépprózai szövegekkel, saját „belső könyvtár” összeállítása.	különböző helyzeteinek modellezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés	népismeret	
Fogalmak	Elbeszélői nézőpont, hős, hőstípus, élethelyzet, történetmondás, az elbeszélés és a történet időrendje.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi szövegek elemzése és értelmezése (3)			Óra-keret 15-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető ismeretek a dramatikus formákról, párbeszéd, monológ, jelenet			
További feltételek	Személyi: Tárgyi: néhány elemi, jelzésszerű díszlet, könyvtár, kézikönyvek, műsoros CD, Internet			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció- tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott irodalom néhány szerzőjéről; információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttjátszásban, együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret a saját olvasási motívumok, szokások tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikái lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom befogadása, érzelmek átélése, mozgásos előadásmód révén is; felkészülés a felnőttlet szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: felkészítés drámai művek befogadására, a mű egészének átlátására, részletek előadására a dramatikus játék eszköztárával, lehetőség szerint egy színházlátogatás közös megbeszélése, a rendezői értelmezés, a díszlet, a jelmezek, a színészi játék eszközeinek azonosítása, közös értelmezése			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Egy drámai mű (vígjáték, színmű) feldolgozása (megtekintése színházban)	A drámai mű önálló és közös olvasása, figyelem a részletekre és a mű egészére, szövegű és kifejező előadása, a téma, a helyszínek, a szereplők és kapcsolataik azonosítása, a dialógusok, a monológok, a komikus jegyek megfigyelése, értelmezése, memoriter	Színházlátogatás (lehetőség szerint), tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, szereposztás,	Dráma és tánc Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és Médiaismeret	
Az epikai és drámai formák, az epikai és a drámai történetmegjelenítés hasonlóságainak és eltéréseinek azonosítása				

A mű értelmezése, kisebb jelenetek előadása: figurateremtés hanggal és nem verbális eszközökkel	kifejező előadása, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, szereplők jellemének összevetése, ismerkedés az interneten található színházi programokkal, ajánlásokkal.	instrukciók a megjelenítésre, „rendezés”, megbeszélés, verbális értékelés.		
Fogalmak	Színház, szereplő, díszlet, kellék, komédia, színmű, jelenet, párbeszéd, monológ, helyzet, humor, komikum, jellemkomikum, helyzetkomikum.			

Tematikai egység	Az ítézőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése				Óra-keret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Olvasmányélmények és mindennapi élménye alapján érzések, érzelmek, hangulatok, következtetések önálló megfogalmazása, vélemény néhány mondatos összefüggő előadása szóban és írásban, a saját és mások álláspontjának azonosítása, érvek gyűjtése, rendszerezése erkölcsi és ízlésbeli kérdésekről, olvasmányok értelmezéséről.				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár.				
	Tárgyi: könyvtár, kézikönyvek.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló véleményalkotás gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás az érvek, hivatkozások rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a kérdezés, a véleményformálás gyakorlatában, az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási, filmnézési szokások tudatosításában, értékelésében: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és a felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség a biztonságos felkészülésben; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a tetszésnyilvánítás árnyalt formái, hivatkozások, példák meggyőző alkalmazása, eltérő ízlésítéletek elfogadása, a saját álláspont megvédése, módosítása, a nézőpont azonosítása, a kulturális sokszínűség megfigyelése irodalmi és más alkotásokban (pl. színházművészet, filmművészet, képzőművészet), reflexiók a látott, olvasott, megbeszélte művekben feltárt erkölcsi kérdésekről, a szórakozás igénye és a szórakoztatás műfajai a tömegkommunikációban.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Műalkotások tematikus összehasonlítása (pl. regény és filmes adaptáció, lírai alkotás, kisepikai alkotás illusztrációja)	Összehasonlítás, példák önálló keresése, illusztrációk gyűjtése az olvasott művekhez, élethelyzetek elemzése többféle nézőpontból, a nézőpont azonosítása, a személyes és a közösségi igazság konfliktusai és más konfliktusok megbeszélése, vitatása, szórakoztatóipari produktumok hatásának megbeszélése.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a forrásgyűjtés és használat különböző helyzeteinek modellezése, tanulói	Mozgókép-kultúra és médiaismeret Hon- és népismeret Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek		
Különböző tetszésnyilvánítási módok, ízlésítéletek megbeszélése, összehasonlítása					
Élethelyzetek döntési lehetőségeinek, erkölcsi dilemmáinak megbeszélése					

A szórakoztatóipar hatása (vita)		tevékenységek szervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.		
Fogalmak	Tetszés, izlés, izlésítélet, összehasonlítás, szórakoztatóipar.			

Továbbhaladás feltételei	Beszédművelés, szóbeli szövegek alkotása és megértése A tanuló törekszik mások számára is érthető, nyelvi igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra. Eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Tud szóban és írásban rövid, mindennapi köszöntőt fogalmazni, képes háláját, köszönetét, kérését, kritikáját néhány összefüggő mondatban kifejezni, érthetően, kifejezően tolmácsolni. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és továbbadni. Képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált szóbeli és írásbeli megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Képes adott témában, felkészülés után, vázlat segítségével néhány perces kiselőadást tartani. Az írott szöveg megértése és alkotása Képes egy kb. 250-300 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakérésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan tud jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmára, felépítésére, stílusára vonatkozó véleményét szóban és írásban megfogalmazni. A tanulási képesség fejlesztése A tanuló tud a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet készíteni. Képes a gyűjtött anyagot elrendezni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Tanári segítséggel le tudja jegyezni a felhasznált információforrások adatait. Íráskép, helyesírás A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak helyesírásában. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről A tanuló ismeri és megérti a főbb szó szerkezeteket (alárendelő, mellérendelő, hozzárendelő szó szerkezetek), általános jellemzőiket. Ezeket felismeri írott szövegekben, és meg tudja nevezni. Logikus gondolkodása bizonyítékként fölismeri és megnevezi a mondat részeit (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző), a tanult módon jelöli az egyes mondatrészeket az egyszerű mondatokban. A mondatok változataiból képes néhány következtetés megfogalmazására. Ismeri a szóalkotás legáltalánosabb módjait és azok helyesírását. Irodalmi kultúra, irodalmi művek elemzése és értelmezése A tanuló képes különféle műfajú szépirodalmi művek szerkezetének és jelentésének bemutatására, a szerkezeti elemek elkülönítésére, a szereplők és élethelyzetük jellemzésére. Szóban és írásban be tudja mutatni a szépirodalomban megjelenített érzelmeket, gondolatokat, eszméket. Felismeri a lírai alkotások formanyelvének főbb sajátosságait, ezek hatásáról, jelentéséről néhány állítást, következtetést is tud tenni. Azonosítani tud konfliktusokat, konfliktuskezelési eljárásokat, ezeket néhány szempontból értelmezni is tudja. Memoriterként tud legalább 2-3 lírai alkotást és kb. 10 soros drámarészletet.
---------------------------------	--

	Az ítéldéesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése A tanuló képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Meg tudja különböztetni a helyzetkomikumot és a jellemkomikumot. A különböző művészeti alkotások között meg tud nevezni néhány közös és eltérő vonást. Egy-egy szempontból össze tud hasonlítani egymástól lényegesen különböző esztétikai normákat képviselő műveket.
--	--

8. évfolyam

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Alkalmazkodás a különféle konkrét beszédhelyzetekben a kommunikációs folyamat tényezőihez. A kommunikáció céljának és közlési szándékának megfelelő mondatfajták változatos és tudatos használata.

A beszédpartnerrel való együttműködésre és empatikus viszony kialakítására való törekvés. Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben.

Tudatos, nyelvi megkülönböztetése a látott, átélt és feltételezett eseményeknek. Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése (pl. a szándék, a hatáskeltés eszközei a kommunikáció eredményessége szempontjából).

Az érvelés folyamatának és technikájának elsajátítása: a lehetséges érvek felkutatása, megfogalmazása, a vélemény, állásfoglalás kialakítása.

A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés mód eszközeinek alkalmazása (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása). Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése.

A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus ismert jeleinek megfigyelése a kommunikációban, törekvés ezek megfelelő, szükség szerint tudatos alkalmazására.

A memoriterek szöveghű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpadi előadás).

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, kifejező és értelmező fölolvása.

A különböző szövegtípusok jelentésének megértése, értelmezése. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése, értelmezése. Néhány szövegértési technika megismerése. A szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése, alkalmazásuk a szövegalkotásokban.

Közepes terjedelmű (min. 300-350 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló olvasása, önálló feldolgozása az alapvető szövegelemzési eljárásokkal (pl. a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válasz a szöveggel kapcsolatos kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).

Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. régi, archaizáló) szövegek megismerése, és segédeszközökkel (egynyelvű szótárak, jegyzetek stb.) történő megértése.

A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek közötti különbség megfigyelése, megfogalmazása. A tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbség megfigyelése és megfogalmazása (pl. hír és kommentár).

A vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban.

Írásbeli szövegek alkotása, írásképp, helyesírás

Olvasható, esztétikus írásképp. Törekvés a helyes szóhasználatra és helyes írásmódra.

Szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés készítése, önéletrajz, kérvény írása stb.).

A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásokban.

Az önkifejezés képességének és a kreativitásnak a különböző műfajokban (párbeszédek írása, dramatizálás, párbeszédes forma átírása epikus formába, érvelés, ismertetés, ajánlás stb.) történő bemutatása. Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése más-más nézőpontból.

Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egyynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból).

Adatok, ismeretek gyűjtése különböző információhordozókból csoportosan és önállóan. A gyűjtött ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.

Az információ kritikus befogadásának megalapozása (pl. azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése csoportosan, egyénileg).

Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.

A tömörítés, a lényegkiemelés gyakorlása.

Önálló jegyzet- és vázlatkészítés rövidebb szövegek alapján.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; a szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése. A mondatfajták kommunikációs funkcióinak megfigyelése és alkalmazásuk a beszédhelyzetnek megfelelően.

Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhöz való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.

A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának a felismerése, az ismeretek bővítése. A helyesírási kézikönyvek használatának gyakorlása. A tanult helyesírási szabályok ismeretében az írásbeli munkák önálló, illetve a helyesírási kézikönyv segítségével történő javítása.

Példák (régébbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.

Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetésének a képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek elemzése és értelmezése

A nyelvi kultúra, a kulturált nyelvi magatartás, a kreativitás, az irodalomolvasói szerep megélésének továbbfejlesztése. Az olvasott művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek és gondolatok empátiás, átélő befogadása, összevetése a köznapis tapasztalati valósággal. Műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, például, szerepük értelmezésével. A lírai formanyelv sajátosságainak vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képesség eszközei), következtetések megfogalmazása, formanyelv összevetése különböző korokból származó alkotásokban. Epikai és drámai művek olvasása, megbeszélése, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, szereplők megfigyelése, jellemzése, következtetések megfogalmazása. Tájékozódás az irodalom kronológiájában és „földrajzában”, a helyi hagyományok, irodalmi és kulturális emlékhelyek ismerete. Néhány alapvető irodalmi téma, vándormotívum jelentésének elemzése, például. Kapcsolatteremtés a különböző művészeti területek között (mozgókép-kultúra, vizuális kultúra, dráma és tánc).

Az ítélelképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodás képessége és törekvés a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Az érvelés alapjainak ismerete és alkalmazása. Néhány mondatos vélemény megfogalmazása a mindennapi és a társadalmi élettel kapcsolatos témakörökről. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása. Más korokban született szövegek különbözőségének a tapasztalása. Köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek különbözőségének felismerése.

Tematikai egységek	Javasolt óraszámok	
	A	B
Beszédművelés	6	4
Szóbeli szövegek megértése és alkotása	6	3
Írott szövegek megértése és alkotása	16	12
Íráskép és helyesírás	6	3
A tanulási képesség fejlesztése	4	2
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	24	12
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (1)	20	15
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (2)	18	12
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése (3)	18	12
Az ítélelképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése	10	6
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	20	30
Összesen:	148	111

8. évfolyam

Tematikai egység	Beszédművelés	Óra-keret 6-4		
Előzetes ismeret, tevékenység	Mások számára is érthető, nyelvtileg igényes beszéd, megfelelő artikuláció, mások meghallgatása, a saját vélemény megfogalmazása, kulturált képviselése.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; valamennyi kompetenciaterületen az érthető, folyamatos, a nyelv zenei lehetőségeivel élő kifejező beszéd, párbeszéd és vita a matematikai kompetencia; a természettudományos kompetencia alkalmazásában; digitális kompetencia a vitához szükséges anyaggyűjtésben, a források alkalmazásában; a hatékony, önálló tanulás vitára való egyéni készülésben; szociális és állampolgári kompetencia az érthető önkifejezésben és a toleráns, kulturált vitamódszerek alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a párbeszédben, vitában való részvételben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját beszédmód tudatosításában, fejlesztésében; hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra a kommunikációs folyamat tényezőinek azonosításában, gyakorlásában; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kifejező beszédben, jó beszédhallásban; felkészülés a felnőttlétt szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: egyszerű, érthető, hatékony közlés, érvelés, beszédlevezés, artikuláció, beszédhallás, beszédértés, hangos olvasás, folyamatos, jól formált beszéd, mondatfonetikai eszközök, a beszéd zenei elemei, testbeszéd, tudatos beszédformálás, együttműködés a beszédpartnerrel.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A mondat- és szövegfonetikai eszközök	helyesejtési gyakorlatok: szövegmentes egyszerűbb és összetett légzőgyakorlatok, hangsúly- és hangerőgyakorlatok; szöveges légzőgyakorlatok, időtartamgyakorlatok, nyelvtörők, szöveges kiejtési gyakorlatok, mondat- és szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértés, folyamatos beszéd, páros kommunikációs helyzetgyakorlatok, hiányos párbeszéd kiegészítése, adott témáról párbeszéd készítése, eljátszása, érvek alkotása adott szempont szerint, kifejező érvelés különböző kommunikációs helyzetekben, különböző álláspontokat képviselve.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, az előadásmód különböző helyzeteinek modellezése, dramatikus formák, improvizáció, érvelés tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Ének-zene Dráma és tánc Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és médiaismeret	
A vita				
A párbeszéd				
Fogalmak	A kiejtés szabályai, a beszéd zenei eszközei, a vita, a párbeszéd			

Tematikai egység	Szöbeli szövegek alkotása és megértése	Óra-keret 6-3			
Előzetes ismeret, tevékenység	Eligazodás a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáinak alkalmazása, szóban és írásban rövid, mindennapi köszöntő megfogalmazása, hálájának, köszönetének néhány önálló megfogalmazása és érthető, kifejező tolmácsolása, figyelem a kommunikációs partnerre, a verbális és nem nyelvi jelekre, közlésekre, törekvés az egyszerű, érthető, hatékony közlésre, mások rövidebb szóbeli üzeneteinek megértése, összefoglalása, továbbadása, mások türelmes meghallgatása, véleményének rövid, kulturált szóbeli és írásbeli megfogalmazása, álláspontjának megvédése, kiselőadás tartása.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szóbeli instrukciók, magyarázatok követése, megértése, logikai kapcsolatok köztiszavainak, utalószavainak használata a matematikai, a természettudományos kompetenciaterületen, a digitális kompetenciában; a kommunikációs folyamat (pl. beszédhelyzet, címzett) jellemzőinek alkalmazása a hatékony, önálló tanulásban; a szociális és állampolgári kompetenciákban, a társakkal való együttműködésben, az udvariasság nyelvi formáinak alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az önálló szövegalkotásban.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját szóbeli képességek tudatosításában: hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a nyelvi kapcsolattartás különböző módjaiban; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a műfajok lehetőségeinek, normáinak közvetítésében; testi és lelki egészség a szóbeli megnyilvánulások hatásának megélésében; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a hangos olvasás továbbfejlesztése, szókincsfejlesztés, önbizalom, önkifejezés, önismeret, szövegértés, következtetés a szövegben ki nem fejtett tartalmakra, szövegalkotás, folyamatos, jól formált beszéd, nyelvi helyesség, műfajok szabályainak és kreatív lehetőségeinek tudatosítása, beszédhelyzet, címzettek, közlésfolyamat, érvelés, saját médiahasználat tudatosítása, a párbeszéd, a vita kommunikációs sajátosságai testbeszéd, a beszéd zenei elemei.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A kommunikációs folyamat jellemzői		Beszédtetés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban, írásban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás; páros kommunikációs helyzetgyakorlatok, hiányos párbeszéd kiegészítése, adott témáról párbeszéd készítése, eljátszása, érvek alkotása adott szempont szerint, kifejező érvelés különböző kommunikációs helyzetekben, különböző álláspontokat képviselve.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc Társadalom-ismeret, ember-ismeret, etika Mozgókép-kultúra és médiaismeret	
A tömegkommunikáció formái					
Párbeszéd szóban					
A mondat jelentése a szövegben					
A köztiszók helyes használata a mellérendelő összetett mondatokban					
A szórend és a mondatrend					
A szöveg és a kommunikáció kapcsolata					
A vita					
Az érvelés					
Fogalmak	Kommunikációs tényezők (feladó, címzett, üzenet, kód, kapcsolat, csatorna, valóság, közös előzmény, beszédhelyzet); egyirányú, kétirányú, közvetett, közvetlen kommunikáció; párbeszéd, monológ; a társalgási együttműködés alapelvei; mondatfajták, eldöntendő, kiegészítendő kérdés; szórend, mondatrend; vita. érv. kulturált vita: tömegkommunikáció.				

Tematikai egység	Írott szövegek megértése és alkotása	Óra-keret 16-12		
Előzetes ismeret, tevékenység	Kb. 250–300 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértése, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezése, a szövegből információk visszakeresése, a szöveg tartalmának összefoglalása, önálló jegyzet és vázlat készítése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmazása szóban és írásban.			
További feltételek	Személyi Tárgyi			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: a szövegértés és szövegalkotási kompetencia érvényesítése az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikációban; a matematikai, a természettudományos kompetencia területén; a digitális kompetencia alkalmazásában; az írásbeliség alkalmazása mint a hatékony, önálló tanulás egyik formája; írásbeli tájékozódás a szociális és állampolgári kompetenciát érintő kérdésekben; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a kreatív írás alkalmazásában.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a beszédpartnerrel való együttműködésben: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az írástechnika továbbfejlesztése, beszédhelyzet, címzettek, közlésfolyamat, szövegértés, szövegalkotás, érvelés, saját médiahasználat tudatosítása, a párbeszéd, a vita kommunikációs sajátosságai, szókincsfejlesztés, nyelvi helyesség, problémamegoldó és fogalmi gondolkodás, kreativitás, stílusérték.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz-zök
A párbeszéd az írott szövegekben	Néma olvasás (globális szövegolvasás, információkereső olvasás, értelmező olvasás, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés; tételmondat-keresés; kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat,	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása,	Mozgóképkultúra és médiaismeret Vizuális kultúra	
A mondat jelentése és kommunikációs funkciója az írott szövegben				
A szórend és a mondatrend				
A tömegkommunikáció (a sajtó, a rádió és a televízió)				
A tömegkommunikáció legjellemzőbb műfajai				
A szöveg és a kommunikáció kapcsolata				
Az ismertetés, a könyvajánlás				
Az önéletraiz				

A kérvény	táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fűrtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; szöveg-összehasonlítás; témaadás; anyaggyűjtés cím/téma/vázlat/kép alapján; szó- és kifejezésgyűjtés megadott témához/címhez/vázlathoz/képhez; szókincsbővítő gyakorlatok (szómagyarázat, szinonimák keresése, mondatalkotás szópárokkal stb.); mondatgyakorlatok (beágyazás, kiegészítés, tömörítés, stilizálás stb.); szövegalkotást előkészítő vázlat készítése kulcsszavakból/tételmondatokból/kérdésekből; szövegkiegészítés; szövegátalakítás (tömörítés, bővítés, stílusváltás stb.); szövegtagolás; szövegalkotás megadott vázlat/cím/téma/szövegtípus/kép alapján; címadás; szövegjavítás; önkifejező, kreatív fogalmazás, párhuzamos írás, funkcionális írás.	megbeszélés, verbális értékelés		
Fogalmak	Párbeszéd, szörend, mondatrend, a mondatok kommunikációs funkciója, tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió; reklám, hirdetés, sajtóműfajok: hír, tudósítás, kommentár, glossza, jegyzet, riport, interjú; a szöveg; ismertetés, könyvajánlás, modern önéletrajz, hagyományos önéletrajz, kérvény.			

Tematikai egység	Íráskép, helyesírás	Óra-keret 6–3
Előzetes ismeret, tevékenység	Törekvés a biztos helyesírásra, olvasható, rendezett íráskép, a helyesírási segédkönyvek önálló alkalmazása, önálló hibajavítási képesség és gyakorlat.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; olvasható íráskép és helyesírásra való törekvés a matematikai, a természettudományos kompetenciák alkalmazásában, digitális kompetencia: szövegszerkesztés számítógéppel; a hatékony, önálló tanulás a saját helyesírás megfigyelésében, értékelésében, szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a normák alkalmazásában, a helyesírás szerepének megértésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az írásképpel.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, önkontroll a saját helyesírás tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés a mozaikszavak, rövidítések, a reklám, a hirdetés helyesírásának megfigyelésében; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: kézírás, az írásjelek alkalmazása, helyesírás, szövegértés, önismeret, forráshasználat, szótárhazsnálat.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A párbeszéd helyesírása Az írásjelek az egyszerű és az összetett mondatokban Az idézés A szöveg központosása A helyesírási szabályzat használata	Írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, írott szöveg megértése; válogató másolás, tollbamondás, a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; emlékezetből való írás; szó- és mondatkiegészítés; szó- és mondatátalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és -javítás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata, írásjelek pótlása, javítása.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Történelem Mozgókép- kultúra és médiáisme- ret társadalom- ismeret, emberisme- ret, etika	
Fogalmak	a párbeszéd helyesírása, mondatzáró írásjelek, a mondatok, tagmondatok közötti írásjelek, az idézés formái			

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Óra-keret 4-2
Előzetes ismeret, tevékenység	A különféle írott és elektronikus információhordozókból anyaggyűjtés, adatok, gondolatok, álláspontok gyűjtése, jegyzet készítése, a gyűjtött anyag elrendezése, tanári segítséggel a felhasznált információforrások adatainak rögzítése, rövid elbeszélés, leírás és jellemzés megfogalmazása, saját élmény, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján, adott témában, felkészülés után, vázlat segítségével néhány perces kiselőadás tartása.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret a saját tanulási szokások tudatosításában, értékelésében, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség a biztonságos felkészülésben; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, önálló feladatvégzés, feladatvégzés csoportban, együttműködés, könyvtárhazsnálat, gyűjtött források kritikus befogadásának továbbfejlesztése, a források elrendezése, forráshazsnálat, hivatkozás, szövegértés.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A könyvtári anyaggyűjtés módjai A katalógusok fajtái Az anyag elrendezése A cédulázás A jegyzetkészítés A vázlatírás módjai	könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; írott és hallott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; szövegkiegészítés, kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; vázlatírás kulcsszókból, tételmondatokból és kérdésekből; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre, adatok sorba rendezése.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a forrásgyűjtés és forráshasználat különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Társadalom- ismeret, emberisme- ret, etika	
Fogalmak	Anyaggyűjtés, anyagelrendezés, betűrendes katalógus, tárgyszó-katalógus, szakkatalógus, katalóguscédula, ETO-szám, jegyzetelés, vázlatírás, cédulázás.			

Tematikai egység	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről				Óra-keret 24–12
Előzetes ismeret, tevékenység	A főbb szó szerkezetek (alárendelő, mellérendelő, hozzárendelő szó szerkezetek), általános jellemzőinek szövegbeli felismerése, jellemzőik ismerete, a mondat részeinek felismerése, megnevezése (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző), jelölésük a tanult módon, a szóalkotás legáltalánosabb módjainak és azok helyesírásának ismerete, alkalmazása.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: fogalmi és problémamegoldó gondolkodás, szabályszerűségek felismerése és alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia területén, a hatékony, önálló tanulás a nyelvtani jelenségek tudatosításában; szociális és állampolgári kompetencia az anyanyelvi identitás alakításában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a nyelvi rendszer kreatív lehetőségeinek felismerésében.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a kreatív elemzési gyakorlatokban, hon- és népismeret a magyar nyelv grammatikai sajátosságainak felismertetésében; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a nyelvi rendszer megfigyeltetésében, alkotóelemeinek felismertetésében; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani, összefüggései, nyelvi elemző készség, nyelvi norma, grammatikai rendszer, szövegértés a szövegek elemzésével, a nyelvi hatás, meggyőzés, manipuláció, reklám.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
A mondatok a kommunikációs tartalom és a szándék szerint	Szöveg, mondat kiegészítése/átalakítása/bővítése; szöveg, mondat alkotása; helyesírási gyakorlatok az összetett mondatokkal kapcsolatban; nyelvhelyességi	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a	Élő idegen nyelv Vizuális kultúra Mozgókép-		

	gyakorlatok; mondat értelmezése a szövegben; mondatok gyűjtése és értelmezése; mondat kiegészítése/átalakítása meghatározott szempont szerint; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, mondatfonetikai eszközök alkalmazása szöveg/mondat fölolvásásakor; kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd; régi és mai szövegek összevetése; régi szöveg átalakítása; szó- és szólásmagyarázat, egyszerű etimologizálási feladatok; régi szavak adott szempont szerinti gyűjtése; szövegtömörítés; a szöveg tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; a szöveg részei közötti logikai kapcsolatok elemzése/jelölése; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; fűrtábra készítése a szöveg alapján; a szöveg formai alakítása (kiemelések elvégzése, keret, szín, betűméret, betűforma stb. választása), a szöveg tartalmával kapcsolatos önálló szövegalkotás, szógyűjtés adott szempont szerint, szótárhasználat, szócikk készítése, szójelentés magyarázata; nyelvmemória tanulmányozása, elemzése; régi és mai szövegek összevetése; régi szöveg átalakítása; szó- és szólásmagyarázat; egyszerű etimologizálási feladatok; tájnyelvi, rétegnyelvi szövegek meghallgatása, hallás utáni elemzése; médiafigyelés (a médiában megnyilatkozók nyelvhasználatának jellemzése); a saját, a környezet nyelvhasználatának megfigyelése, elemzése; tájnyelvi és csoportnyelvi szavak gyűjtése; tájnyelvi állandósult szókapcsolatok gyűjtése; csoportnyelvi és tájnyelvi szavak, állandósult szókapcsolatok jelentésének értelmezése szótárhasználattal és szövegkörnyezetben; tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek elemzése; köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek összehasonlítása; szöveg	nyelvi elemzés különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, az anyanyelv és az idegen nyelv azonosságának, eltéréseinek összevetése, elemzési gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés.	kultúra és médiaismeret	
--	---	---	--------------------------------	--

	átalakítása, átírása más nyelvváltozatba; szövegalkotás megadott nyelvváltozatban szóban és írásban; kiselőadás pl. egy nyelvjárásról, egy hobbinyelvről, a határon túli magyarokról; vita pl. a kisebbségek nyelvhasználatáról, a nyelvjárás és a köznyelv kapcsolatáról, a csoportnyelvekről, az ifjúsági nyelvről; grammatikai formák összevetése idegen nyelvi megfelelőjükkal; a magyar nyelv jellemzőinek szemléltetése példákkal; szögyűjtés a nyelv és a kultúra összefüggésének bizonyítására.			
A mondatok szerkezetük szerint				
Az egyszerű mondat: tö- és bővített mondat				
Az összetett mondatok fajtái				
Az alárendelő összetett mondatok				
A mellérendelő összetett mondatok				
A tagolt és a tagolatlan mondat				
A teljes és a hiányos mondat				
A többszörösen összetett mondatok				
A magyar nyelv eredete és rokonsága				
A magyar nyelv típusa				
A köznyelv szóbeli és írott változata				
A nyelvjárások				
A csoportnyelvek				
Az ifjúsági nyelvhasználat				
A tömegkommunikáció fajtái: a sajtó, a rádió és a televízió				
A reklám és a hirdetés				
Fogalmak	Mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, felszólító, óhajtó, kérdő mondat; a mondat fajtái szerkezet szerint: egyszerű, összetett mondatok; tagolt és tagolatlan mondatok; teljes és hiányos mondatok; mellérendelő összetett mondatok: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető mondatok; alárendelő mondatok: állítmányi, alanyi, jelzői, tárgyi, határozói alárendelő mondatok; sajátos jelentéstartalmú mellékmondatok; többszörösen összetett mondatok; a magyar nyelv eredete, nyelvrokonság, nyelvemlék, nyelvtípusok: elkülönülő, ragasztó, hajlító; köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv; ifjúsági nyelv; tömegkommunikáció; reklám, hirdetés, sajtóműfajok: hír, tudósítás, kommentár, glossza, jegyzet, riport, interjú.			

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi művek elemzése és értelmezése (1)		Óra-keret 20-15	
Előzetes ismeret, tevékenység	Olvasottság, tájékozottság a házi olvasmányokban és a saját belső „könyvtárban”,			
További feltételek	Személyi: múzeumpedagógus Tárgyi: múzeumlátogatás			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: az önálló ismeretszerzés gyakorlati lépéseinek alkalmazása az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén, információk (pl. hangzó anyagok) gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás pl. saját jegyzetek, adatok rendszerezésében, rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási szokások tudatosításában, értékelésében, hon- és népismeret a lakókörnyezet irodalmi és kulturális hagyományainak feltárásában; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom átélő befogadása révén, felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a maitól eltérő szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok befogadására, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a humorra, a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, eltérő művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés az olvasmányokhoz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Lírai és epikai formák, szerzők és művek a 20. század és a jelen magyar irodalmából és világirodalmából: lírai alkotások és szépprózai művek feldolgozása	Tájékozódás az irodalmi kronológiában (adatok gyűjtése és rendszerezése, irodalom-történeti atlasz használata, tájékozódás a helyi kulturális hagyományokban),művek önálló és közös olvasása, megbeszélése, a szöveg írott képének és hangzásának összevetése, a művészi kifejezésmódok, stílusesszközök szerepének megfigyelése, értelmezése, az egyes szerzők egy-egy tipikus témájának, kérdésfelvetésének, formanyelvi, szóhasználati sajátosságainak feltárása, vershallgatás, a hangzó előadásmódok összehasonlítása, kreatív jóslás, történet-befejezések változatai, a hangnem, a történetmondás, az elbeszélői nézőpont azonosítása, a humor, a paródia, a groteszk eszközei és hatásának nyelvi, gondolati elemzése, egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában és az utókor szemében.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, az irodalomolvasás helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgókép-kultúra és médiaismeret Társadalom- ismeret, emberismeret, etika	
Például: Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> , Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> , Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila, Radnóti Miklós néhány alkotásának értelmezése				
Két-három alkotás a 20. század második felének magyar és világirodalmából (pl. Golding: <i>A legyek ura</i> , Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> , Örkény István, Nemes Nagy Ágnes, Mészöly Miklós, Szabó Magda)				

Fogalmak	Hagyomány, kulturális, irodalmi emlékhely, motívum, szimbólum, jelentés, lírai én, vershelyzet, történetmondás, elbeszélő, főhős, látásmód, paródia, humor, groteszk, előreutalás, késleltetés.
-----------------	---

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi szövegek elemzése és értelmezése (2)				Óra-keret 20-15
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető ismeretek a dramatikus formákról, párbeszéd, monológ, jelenet, tapasztalatok a dramatikus játékokban, drámarészlet előadásában, lehetőleg színházlátogatásban				
További feltételek	Személyi: Tárgyi: néhány elemi, jelzésszerű díszlet, könyvtár, kézikönyvek, műsoros CD, internet				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott irodalom néhány szerzőjéről; információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében, a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttjátásban, együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási motívumok, szokások tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom befogadása, érzelmek átélése, mozgásos előadásmód révén is; felkészülés a felnőttléti szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: felkészítés drámai művek befogadására, a mű egészének átlátására, részletek előadására a dramatikus játék eszköztárával, lehetőség szerint egy színházlátogatás közös megbeszélése, a rendezői értelmezés, a díszlet, a jelmezek, a színészi játék eszközeinek azonosítása, közös értelmezése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök	
Egy drámai mű (vígjáték, színmű, tragédia) feldolgozása (megtekintése színházban)	A drámai mű önálló és közös olvasása, figyelem a részletekre és a mű egészére, szövegű és kifejező előadása, a téma, a helyszínek, a szereplők és kapcsolataik azonosítása, a dialógusok, a monológok, a komikus jegyek megfigyelése, értelmezése, memoriter kifejező előadása, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, szereplők jellemének összevetése, ismerkedés az Interneten található színházi programokkal, ajánlásokkal.	Színházlátogatás (lehetőség szerint), tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, szereposztás, instrukciók a megjelenítésre, „rendezés”, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Mozgókép-kultúra és médiaismeret Vizuális kultúra Dráma és tánc		
Az epikai és drámai formák, az epikai és a drámai történetmegjelenítés hasonlóságainak és eltéréseinek azonosítása					
A mű értelmezése, kisebb jelenetek előadása: figurateremtés, szituáció előadása hanggal és nem verbális eszközökkel					
Fogalmak	Színház, néző, szereplő, díszlet, kellék, komédia, színmű, jelenet, párbeszéd, monológ, helyzet, humor, komikum, jellemkomikum, helyzetkomikum, improvizáció, feszültség, késleltetés, szituáció.				

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, irodalmi szövegek elemzése és értelmezése (3)				Óra-keret 18-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Népköltészet, gyermekirodalom, népszerű irodalom, kalandirodalom, televíziózás, krimi, képregény				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, Internet.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott (megjelentett, adaptált) népszerű irodalomról; információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a népszerű irodalom alkotásainak, témáinak elemei tipizálásában, a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdezés módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a (kritikus) vélemény megformálásában, az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási, tévé nézési motívumok, szokások tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés a népszerű irodalom hatáskeltő eszközeinek piaci értékéről, környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az erőszak kritikus szemlélésében; felkészülés a felnőttlét szerepeire a kulturális javakból való válogatásban.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a népszerű irodalom szerepének értelmezése, tudatosítása, néhány műfajának tárgyszerű bemutatása, ízlésfejlesztés, a kritikus gondolkodás, az önismeret, emberismeret fejlesztése				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A népszerű irodalom néhány műfaja (pl. lektűr, képregény, krimi, tudományos-fantasztikus irodalom): 1-2 műfaj részletesebb megbeszélése		A kiválasztott szövegek önálló és közös olvasása csoportban, véleményformálás adott szempontok szerint és önállóan, az egyes műfajok tipikus problémáinak, helyzeteinek, hatáskeltő eszközeinek megfigyelése, rendszerezése, a hatás megfogalmazása szóban és írásban, tetszésnyilvánítások összehasonlítása, kritikus vélemény indoklása, áttekintés az olvasott, hallott, látott művekről, a témák, motívumok azonosítása, közös elemek felkutatása, rendszerezése, hatásuk megfogalmazása.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	Informatika, Médiaismeret és mozgókép-kultúra Vizuális kultúra Dráma és tánc Életvitel és gyakorlati ismeretek Társadalom-ismeret, ember-ismeret, etika	
Az irodalom nagy témái (pl. gyermekkor, ifjúkor, felnőttkor, társas kapcsolatok, identitás, vándorlás, kaland, évszakok, napszakok): műrészletek közös olvasása, megbeszélése					
Fogalmak		Népszerű irodalom, lektűr, krimi, képregény, fantasztikum, ízlés, hatás, hatáskeltő eszközök, téma, vándortéma, motívum, vándormotívum.			

Tematikai egység	Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése				Óra-keret 10-6
Előzetes ismeret, tevékenység	Erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezése, bemutatása példákkal, aktív, tartalmas részvétel elemző beszélgetésekben, a különböző művészeti alkotások között néhány közös és eltérő vonás felismerése, megnevezése, saját olvasói szerep, a saját és kortárs olvasmányélmények megbeszélése				
További feltételek	Személyi				
	Tárgyi				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: önálló véleményalkotás az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén: információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás az érvek, hivatkozások, példák, vélemények rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a kérdéses, a véleményformálás gyakorlatában, az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási, filmnézési, szabadidős szokások tudatosításában, értékelésében: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés a kultúra árának tudatosulásában, környezettudatosságra nevelés a manipulációs hatások kritikus megítélésében; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom átélő befogadása; memoriterek szöveghű tudása révén, felkészülés a felnőttlét szerepeire a tetszés- és ízlésvélemény megformálásában.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a tetszésnyilvánítás árnyalt formái, hivatkozások, példák meggyőző alkalmazása, eltérő ízlésítéletek elfogadása, a saját álláspont megvédése, módosítása, a nézőpont azonosítása, a kulturális sokszínűség megfigyelése irodalmi és más alkotásokban (pl. színházművészet, filmművészet, képzőművészet), az olvasott, reflexiók a látott, olvasott, megbeszélte művekben feltárt erkölcsi kérdésekről, a szórakozás igénye és a szórakoztatás műfajai a tömegkommunikációban.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Műalkotások tematikus összehasonlítása (pl. regény és filmes adaptáció, lírai alkotás, kisepikai alkotás illusztrációja, az irodalom nagy témái)	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; írott és hallott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; szövegkiegészítés, kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; vázlatírás kulcsszókából, tételmondatokból és kérdésekből; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre, adatok sorba rendezése.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a forrásgyűjtés és forráshasználat különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informa-tika Mozgó-képkultúra és média-ismeret Vizuális kultúra Társada-lomisme-ret, emberis-meret, etika		
Különböző tetszésnyilvánítási módok, ízlésítéletek megbeszélése, összehasonlítása					
Különböző nyelvhasználati módok megfigyélése, értelmezése, értékelése (pl. köznyelv, diáknyelv, szleng, durva beszéd)					
Élethelyzetek döntési lehetőségeinek, erkölcsi dilemmáinak megbeszélése					
Fogalmak	Tetszés, ízlés, ízlésítélet, összehasonlítás, nézőpont, kulturális különbség, kulturális sokszínűség, érték.				

A tovább-haladás feltételei	Beszédművelés, szóbeli szövegek alkotása és megértése A tanuló eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Beszélgetés közben ügyel a párbeszéd illemszabályainak betartására. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni.
------------------------------------	--

	Az írott szöveg megértése és alkotása A tanuló képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakérésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. A tanulási képesség fejlesztése A tanuló képes a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes a helyi és az iskolai könyvtár anyagában eligazodni, tudja használni a könyvtári adatbázist egy-egy témához történő anyaggyűjtésben. Képes a gyűjtött anyagot elrendezni, önállóan rövid elbeszélést, leírást, jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Le tudja jegyezni az állításaihoz felhasznált információforrások adatait. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről A tanuló ismeri és a szövegalkotásban értelmesen használja a különböző mondatfajtaikat. Felismeri és meg tudja nevezni az összetett mondatokat (mellérendelő és alárendelő összetett mondatok) és azok altípusait. A mondatok változatairól értelmes következtetéseket tud megfogalmazni. Törekszik az összetett mondatok különböző fajtáinak változatos használatára a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában egyaránt. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése, A tanuló bizonyítja a szöveg értő befogadását biztosító olvasási képességét, különféle műfajú és témájú szövegek felolvasásával, elmondásával. Képes különféle műfajú szépirodalmi művek szerkezetének és jelentésének összegző bemutatására, a szerkezeti elemek elkülönítésére, a szereplők és élethelyzetük jellemzésére. Szóban és írásban be tudja mutatni az olvasmányaiban megjelenített érzelmeket, gondolatokat, eszméket. Felismeri a lírai alkotások formanyelvének főbb sajátosságait, ezek jelentését, hatását meg tudja fogalmazni. Értelmesen tudja használni az irodalmi ismeretterjesztés néhány műfaját (pl. kritika, könyvajánlás, kulturális atlasz). Memoriterként tud 3-4 lírai alkotást és kb. 15-20 soros drámarészletet. Íráskép, helyesírás A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az idézés helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. Képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált szóbeli és írásbeli megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Képes spontán, illetve irányított vitában kulturáltan részt venni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni. Törekszik a mások számára is érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra. Az ítézőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése A tanuló képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, értelmezésére, példával történő bemutatására. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, saját véleményével. Felismeri és megérti a más nézőpontú állításokat, véleményeket. Képes az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatására önálló véleménynyilvánítással, képes tárgyyszerű tetszésnyilvánításra, ízlésítélete példákkal alátámasztott önálló megfogalmazására. A különböző művészeti alkotások között meg tud nevezni néhány közös és eltérő vonást. Egy-egy szempontból össze tud hasonlítani egymástól lényegesen különböző esztétikai normákat képviselő műveket.
--	---

ÉLŐ IDEGEN NYELV

Angol és német nyelv 5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az 5–8. évfolyamokon a nyelvtanítás alapvető célja egyrészt motivációs-lelki, másrészt nyelvi. Mivel a 10 éves gyermek még nem érez erős belső késztetést a nyelvtanulás iránt, információszerzésében még nem alapvető az idegen nyelvű források használata, szükséges, hogy a már az előző tanévben (tanévekben) felkeltett érdeklődés továbbra is fennmaradjon tanári buzdítás, az életkornak megfelelő élvezetes tevékenységi formák, valamint ezek eredményeképpen sikerélmény biztosítása révén. Az 5–8. évfolyamokon elsősorban az életkornak megfelelő kommunikatív nyelvtudás kialakítása a cél (nem ismereteket kell szereznük a nyelvről, hanem használni kell tudni a nyelvet). A nyelvtanulás célja ezenkívül a 10–14 éves korosztály olvasóvá nevelése az idegen nyelvi gyermek- és ifjúsági irodalom iránti érdeklődés felkeltése révén. Ugyancsak kiemelt cél az informatikai eszközök használata iránti igény felkeltése és fenntartása, információkeresés a világhálón az őket érdeklő témákban (mese- vagy regényhősök, állatok, nevezetességek, híres emberek stb.).

A nyelvtanulás ebben az életkorban még mindig elsősorban a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül, azonban fokozatosan megjelennek a tudatos nyelvtanulás formái is. Habár a nyelvi célok között a négy alapkészség (hallás utáni megértés, beszéd-készség, olvasásértés, írás) közül még mindig a szóbeli készségek (hallás utáni megértés, illetve beszéd-készség) fejlesztése áll előtérben, egyre több olvasási és írásbeli feladattal is találkozhatnak a tanulók. A 10–14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére. Ugyanakkor egyre inkább képes arra, hogy szabályszerűségeket felismerjen az idegen nyelvben. Nyelvhasználatában a megértés- és közlésképesség dominál, a nyelvhelyesség még nem az erőssége. A legfontosabb nyelvtani struktúrák automatizálása azonban elengedhetetlen.

Arra kell törekednünk, hogy a 4. évfolyamon (vagy az első négy évfolyamon) domináló mozgásos, manipulatív, szituatív tevékenységi formák fokozatosan bővüljenek olyanokkal, amelyek egyre magasabb követelményeket támasztanak a gondolkodás terén. Nagyon hasznosak és a nyelvi mellett az általános fejlesztési célokat is szolgálják a problémamegoldó, a kvízjellegű, a kreativitást igénylő, a felfedeztető és a komplex tevékenységeket elváró feladatok, például megadott témában felmérés készítése, információkeresés, projektkészítés.

Autonóm tanulóvá válás

Az 5–8. évfolyam nyelvtanításának céljai között külön hangsúllyal kell megemlíteni a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozását. A tanulás tanulása, amely az alaptantervben meghatározott egyik kiemelt fejlesztési terület, az 5–8. évfolyamokon egyre változatosabb feladatokban jelenik meg. Célja elsősorban az, hogy a tanulókat egyre nagyobb önállóság megszerzésére buzdítsa saját tanuláskuk irányítása terén. Ezzel kapcsolatos elvárás, hogy alakuljon ki bennük az önértékelés igénye és készsége, tudjanak és akarjanak élni számukra sikeres tanulási technikák alkalmazásával. Legyenek képesek megfogalmazni kérdéseket, meglátni problémákat az idegen nyelv és az anyanyelv összehasonlítása során.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámjai

Az élő idegen nyelv műveltségterületen belül a NAT egy élő idegen nyelv kötelező oktatását írja elő. Tehát a műveltségterület tantárgyán az adott iskolában, ill. tanulócsoporthoz tanított idegen nyelvet értjük.

A Nemzeti Tankönyvkiadó kerettanterve a Magyarországon jelenleg leggyakrabban tanított két idegen nyelvre, az angolra és a németre ad tantervi javaslatot.

A Nemzeti Tankönyvkiadó által javasolt óraterv kétféle óraszámjavaslatot tartalmaz, melyet az alábbi táblázat mutat:

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
Tantárgyak	A	B	A	B	A	B	A	B
Angol nyelv	4	3	4	3	4	3	4	3
Német nyelv	4	3	4	3	4	3	4	3
Heti összes óraszám	4	3	4	3	4	3	4	3
Évi összes óraszám	148	111	148	111	148	111	148	111

Megjegyzés: Az óraszámjavaslat kialakításánál a Magyarországon általános gyakorlatot tartottuk szem előtt: az iskolák nagy része heti 3-4 órában tanítja az idegen nyelvet az 5–8. évfolyamokon.

Meglátásunk szerint a kétféle óraszám között nincs olyan nagy különbség, mely két teljesen különböző kerettantervi változatot indokolna. Ennélfogva a Nemzeti Tankönyvkiadó angol és német kerettanterve a heti 3 óras „alapórászámból” – *B* variáció – indul ki.

– Az *A* variáció esetén a haladás üteme lassítható, az órai munka játékos, csoportos foglalkozásokkal bővíthető. Nem javasoljuk a gyorsabb haladást akkor sem, ha az iskola helyi tantervében az idegen nyelv nagyobb óraszámot kaphat.

A tanulók értékelése

Az értékelésnek az általános iskolai nyelvtanulás teljes időtartama alatt az a legalapvetőbb funkciója, hogy motiválja a tanulót az idegen nyelv tanulásában. Ezért a visszajelzés minden évfolyamon is elsősorban pozitív, a kevésbé sikeres, javításra szoruló fejlesztések csak a pozitívumokhoz képest kaphatnak hangsúlyt. A tanuló maga is egyre inkább képessé válik saját eredményeinek, eredményességének értékelésére mind a tanóra, mind a tanórán kívül folytatott idegennyelvi kommunikáció során.

Kialakul emellett az a funkció is, hogy visszajelzést adjon arról, a tanuló a készségfejlesztés területén az adott időpontban (a tanév közben folyamatosan vagy a tanév végén) éppen hol tart. Visszajelzés a tanulónak (és a szülőnek), hogy melyek az erős és gyenge pontjai, milyen attitűd jellemzi a nyelvtanuláshoz való viszonyát, honnan meríthet bátorítást, önbizalmat, illetve hová kell még energiát befektetnie.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Az idegen nyelvet oktató pedagógusnak a közoktatásról szóló törvény szerinti szakképesítéssel kell rendelkeznie.

A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem az ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása).

A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.

A legfontosabb tárgyi feltételt a tanterem célszerű berendezése biztosíthatja. Alapvető fontosságú, hogy mozgatható asztalok vagy padok, illetve székek álljanak rendelkezésre. Ez a kommunikációt elősegítő ülésrend kialakításához szükséges. Legyen lehetőség az órán elkészített tárgyak (pl. képek) és szemléltetőeszközök elhelyezésére.

Legyen a teremben lehetőleg CD- és/vagy DVD-lejátszó, interaktív tábla. Legyen minden tanulónak hozzáférhető helyen külön felszerelése a manipulatív tevékenységekhez: olló, ragasztó, filctollak stb.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Fontos alapelv, hogy nem a tankönyv hivatott meghatározni a nyelvoktatást, hanem a koncepcionális, tantervalapon végiggondolt nyelvoktatás megvalósításához kell kiválasztani a megfelelő tankönyvet, tankönyvcsaládot.

A tankönyv akkor hasznos eszköze a nyelvoktatásnak, ha mindig az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztését célozza, akkor korszerű, ha eleget tesz a Közös Európai Referenciakeretben megfogalmazott és a NAT-ban nevesített nyelvtudási szintek funkcionális nyelvhasználati előírásainak, és akkor jó, ha a tanárnak öröm tanítani belőle, és a tanulónak öröm tanulni vele.

A feladat tehát csak annyi, hogy hasznos, korszerű és minden résztvevő számára vonzó tankönyvet, tankönyvcsaládot válasszunk.

Angol és német nyelv 5. évfolyam

Célok és feladatok

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az 5. évfolyamon elkezdődik a beszéd-készség fejlesztése.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (beszédkészség, olvasásértés, szókincs stb.), kialakulóban vannak nyelvtanulási stratégiái. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

5. évfolyam

Tematikai egység	Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek. Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése. Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása. Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok. Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola. Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések. Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél. Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre. Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd. Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Óra-keret 148–111 óra
Előzetes ismeret, tevékenység		
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés. Tantárgyi fejlesztési feladatok: elsősorban: beszédértés fejlesztése, beszédkészség kialakítása, másodsorban: olvasásértés, írás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló Információcseréhez kapcsolódó Fogalomkörök Cselekvés, történés, létezés kifejezése Birtoklás kifejezése Térbeli viszonyok Időbeli viszonyok Mennyiségi viszonyok Minőségi viszonyok Logikai viszonyok	Szóismétlések, rövid mondatok ismétlése, dalok, néhány mondatos párbeszéd, képek és szavak párosítása, egyszerű szavak, rövid mondatok leírása. Csoportos és társasjátékok.

A tartalmakhoz tartozó konkrét angol és német nyelvi példákat két évfolyamra vonatkozóan a 6. évfolyam kerettanterve tartalmazza.

A tovább- haladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol; ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért; ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr. <i>Beszédkésztség</i> A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol; tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel; megértési probléma esetén segítséget kér. <i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat elolvas; ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló szövegben fontos információt megtalál; ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért. <i>Íráskésztség</i> A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz. Összességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A1-szintjére.
---	---

Angol és német nyelv 6. évfolyam

Célok és feladatok

A hatodik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) két éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, órávezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. A 6. évfolyamon folytatódik a beszédkésztség fejlesztése, a tanulók egyre többször hoznak létre írott szöveget az idegen nyelven.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (beszédkésztség, olvasásértés, szókincs stb.), kialakulóban vannak nyelvtanulási stratégiái. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

6. évfolyam

Tematikai egység	Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek. Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése. Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása. Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok. Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola. Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések. Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél. Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre. Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd. Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Óra-keret 148–111 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A1-szint elérése	
További különleges feltételek		
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés. Tantárgyi fejlesztési feladatok: elsősorban: beszédértés továbbfejlesztése, beszédkézség kialakítása, másodsorban: olvasásértés, írás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló Információcseréhez kapcsolódó A partner cselekvését befolyásoló Interakcióban jellemző	Szóismétlések, rövid mondatok ismétlése, dalok, néhány mondatos párbeszédek, képek és szavak, szavak és mondatok párosítása, néhány rövid mondat leírása. Adaptált mesék, történetek meghallgatása, eljátszása. Társasjátékok párban és csoportban. Játékos kommunikáció. E-mailezés a tanárral, a tanulótársakkal.
Fogalomkörök Cselekvés, történés, létezés kifejezése Birtoklás kifejezése Térbeli viszonyok Időbeli viszonyok Mennyiségi viszonyok Minőségi viszonyok Logikai viszonyok	

ANGOL NYELVI PÉLDÁK**Tartalom****Kommunikációs szándékok**

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me.	Pardon?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it.
Bemutakozás, bemutatás	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés és arra reagálás	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Tetszés, nemtetszés	Do you like Italian food? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Akarat, kívánság	Would you like a cake?	I'd like an ice-cream

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What does that mean? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's big and comfortable.
Információkérés, -adás	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelett?	Yes, I did. At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour.
Tudás, nem tudás	Where does he live?	I have no idea.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés és arra reagálás	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar please?	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.
javaslat és arra reagálás	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. What shall we do? No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés: Betűzés kérése, betűzés: Nem értés:	Did you say the castle? Can you spell it for me? It spells... Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?
----------------------	--	--

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?

Birtoklás kifejezése		Past forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its, our, their dog
		Genitive 's	Kate's brother Whose?
Térbeli viszonyok	Írányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between
Időbeli viszonyok			
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.
	Időpont	When?	Now, Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday When? What time? In the morning, at night ... Now I'm having a bath. I saw a film yesterday. I'm going to play chess tomorrow. What's the time? It's eight. It's quarter to eight.
Mennyiségi viszonyok		Irregular plurals Cardinal numbers 51-100 Ordinal numbers	Children, people, men, women first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money.
Minőségi viszonyok		Comparative and superlative of short adjectives Irregular comparative and superlative forms of adjectives	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. Good/bad (better, worse)
			What's it like? What colour is it?
Modalitás		Can ability Must/needn't	I can swim. I must read it. You needn't do it now.
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because

Szövegösszetartó eszközök		Articles	A, an, the
		Some+plural noun any+plural noun Some +singular noun Any +singular noun	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
		Nominative and Accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
		Demonstrative pronouns	This, that, these, those
		Indefinite pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody

NÉMET NYELVI PÉLDÁK**Tartalom****Kommunikációs szándékok**

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüss!
Köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
Bemutakozás	Ich heiße ...
Megszólítás	Entschuldigung, ...
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
Gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
Egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
Tetszés, nemtetszés	Das finde ich gut / blöd!
Akarat, kívánság, képesség	ich will..., ich möchte..., ich kann...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
Információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. Wie alt bist du? 12.
Igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht).

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés	Gib mir bitte ...!
Javaolat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne!
Meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.
Kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés	Wie bitte?
Nem értés	Ich verstehe nicht.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.
		Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	Múltidejűség	Präteritum (csak: haben, sein) Perfekt	Er hatte ein Fahrrad. Ich war schon in England. Ich habe ein Eis gegessen.
	Jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		sich-Verben	Ich freue mich.
Birtoklás kifejezése			
		haben	Ich habe einen Bruder.
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok			
	Irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten...
		in, auf, vor, hinter, neben (A/D)	Ich lege das Heft auf den Tisch. Er steht neben dem Bett.
Időbeli viszonyok			
	Gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, oft, immer, nie	Ich spiele oft mit Peter.
	Időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag
Mennyiségi viszonyok			
			eins, zwei
	Határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	Határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts	Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
Modalitás		möchte können, wollen	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause.
	Felszólítás		Komm morgen wieder! Spielt Tennis!
Esetviszonyok	Névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ	Mein Freund zeichnet Bilder.
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók		und/oder/aber/denn
	Névmások		das ich, mich, mein, dieser, man

A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló - utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol; - jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért; - jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr; - jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti. <i>Beszédkésztség</i> A tanuló - jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrába rendezett mondatokban válaszol; - jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel; - megértési probléma esetén segítséget kér; - tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz. <i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló - jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas; - jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál; - jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért. <i>Íráskésztség</i> A tanuló - ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír; - egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz; - egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlét) létrehoz. Összességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A1 szintjére.
-----------------------------------	---

Angol és német nyelv 7. évfolyam

Célok és feladatok

A hetedik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) három éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak. Órai munkájukban egyre változatosabban kommunikálnak, a játékokon kívül megjelennek a valós nyelvi kommunikációs feladatok. Az osztálytermen kívül is próbálkoznak az idegen nyelvi kommunikációval.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. A receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése mellett egyre hangsúlyosabban megjelennek produktív készségek (beszéd és írás). A 6. évfolyamon folytatódik a beszédkésztség fejlesztése, a tanulók egyre többször hoznak létre írott szöveget az idegen nyelven.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Fejlődnek nyelvtanulási stratégiái. Idegen nyelven kommunikálni kezd a tanórán kívül is, a tanár segítségével. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében. Élvezi, ha megérti az autentikus hallott szövegeket vagy szövegtöredéket bármely élethelyzetben.

7. évfolyam

Tematikai egység	Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek. Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése. Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása. Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok. Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola. Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések. Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél. Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre. Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd. Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Óra-keret 148–111 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A1 szint elérése	
További különleges feltételek		
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés. Tantárgyi fejlesztési feladatok: elsősorban: beszédértés továbbfejlesztése, beszédkészség kialakítása, másodsorban: olvasásértés, írás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló Információcseréhez kapcsolódó A partner cselekvését befolyásoló Interakcióban jellemző	Adaptált történetek, egyszerű párbeszéd meghallgatása, eljátszása. Kommunikatív feladatok megoldása párban és csoportban. Társasjátékok, játékos kommunikáció párban és csoportban. A reklámok és az Internet mint forrás bekapcsolása. E-mail, „chat” játékosan egymás közt és a tanárral. A nyelvtanulás nyelvhasználatá bővül, az osztálytermen kívül is élni kezd. Egyszerű, követhető projektfeladatok tanári segítséggel.
Fogalomkörök Cselekvés, történés, létezés kifejezése Birtoklás kifejezése Térbeli viszonyok Időbeli viszonyok Mennyiségi viszonyok Minőségi viszonyok Logikai viszonyok	

A tartalmakhoz tartozó konkrét angol és német nyelvi példákat két évfolyamra vonatkozóan a 8. évfolyam kerettanterve tartalmazza.

A tovább- haladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti; képes egyszerű történetet megérteni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti. <i>Íráskészség</i> A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz; egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözet, baráti levelet) létrehoz; ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír; kb. 30-40 szavas jellemzést, beszámolót ír. Összességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2-szintjére.
--	--

Angol és német nyelv 8. évfolyam

Célok és feladatok

A nyolcadik évfolyam megkezdésekor már minden diák konkrét élethelyzetekben használja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és alapvető stratégiákat már használnak. Órai munkájukban egyre változatosabban kommunikálnak, a játékokon kívül megjelennek a valós nyelvi kommunikációs feladatok. Az osztálytermen kívül is egyre eredményesebben próbálkoznak az idegen nyelvi kommunikációval.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. A receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése mellett egyre hangsúlyosabban megjelennek produktív készségek (beszéd és írás). A 8. évfolyamon folytatódik a beszéd-készség fejlesztése, a tanulók egyre többször hoznak létre írott szöveget az idegen nyelven, projektfeladatokat oldanak meg az osztálytermen kívül, csoportmunkában a tanár segítségével.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Fejlődnek nyelvtanulási stratégiái. Idegen nyelven kommunikálni kezd a tanórán kívül is, a tanár segítségével. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében. Élvezi, ha megérti az autentikus hallott szövegeket vagy szövegtöredéket bármely élethelyzetben. Tudomásul veszi, hogy az idegen nyelv(ek) tanulása, az idegen nyelvi kommunikáció életének szerves része lesz.

8. évfolyam

Tematikai egység	Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek. Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése. Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása. Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok. Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola. Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések. Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél. Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre. Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd. Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Óra-keret 148–111 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A2-szint elérése	
További különleges feltételek	Személyi: A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása). A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben kb. 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, beszédkézség, olvasásértés, írás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló Információcseréhez kapcsolódó A partner cselekvését befolyásoló Interakcióban jellemző	Rövid autentikus szövegek meghallgatása, néhány mondatos visszaadása szóban és írásban. Kommunikatív feladatok megoldása párban és csoportban. Társasjátékok párban és csoportban. Játékos kommunikáció. Projektfeladatok tanári segítséggel.
Fogalomkörök Cselekvés, történés, létezés kifejezése Birtoklás kifejezése Térbeli viszonyok Időbeli viszonyok Mennyiségi viszonyok Minőségi viszonyok Logikai viszonyok	A reklámok és az Internet mint forrás bekapcsolása. E-mail, „chat” idegen anyanyelvűekkel. A nyelvtanulás nyelvhasználatát bővül, az osztálytermen kívül is élni kezd. A nyelvtanulás egyre önállóbbá válik, az idegen nyelvi kommunikációban rejlő lehetőségekre a tanuló egyre pozitívabban reagál.

ANGOL NYELVI PÉLDÁK**Tartalom****Kommunikációs szándékok**

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás	My name is... Have you met Jane? May I / Can I / Let me introduce myself. May I / Can I / Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás	Happy Christmas / New year / Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas / New Year / Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad / very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough.
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French. I am unable to ride a horse.
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Szükségesség	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes.

Lehetőség	It may rain. She might be late.	
Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film. I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../ It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információkérés, -adás	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did. At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right. It's me.
Tudás, nem tudás	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás	Keep off the grass. You must not smoke here.	
javaslat és arra reagálás	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.

Kínálás és arra reagálás	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.
--------------------------	--	--

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés Nem értés, magyarázatkerés, magyarázatértés ellenőrzése Betűzés kérése, betűzés Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was? Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean? Can you spell it for me? It spells... Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
----------------------	---	---

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
		Future with Will	When will you be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Past forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten.
		Have with will	I will have a Porsche when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its, our, their dog
		Possessive pronouns Genitive 's Of Whose?	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above, ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...

Időbeli viszonyok		Adverbs of time with Present Perfect Simple	already, yet, just
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple	How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi viszonyok		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women, ...
		Cardinal numbers	One, two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse)
			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like? It's too big. It's not small enough.
Modalitás			
		Should/shouldn't	You should ask her.
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to (Past)	Did you have to be there?
		Musn't	Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
		Conditional I	We'll stay at home if it rains.
		Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
		Infinitive to express purpose	I've been to London to visit the Queen.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.

Szövegösszetartó eszközök	Névelők	A, an, the
	Some+plural noun any+plural noun	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
	Some +singular noun Any + singular noun	
	Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
	Demonstrative pronouns	This, that, these, those
	Indefinite pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody ...
	Reflexive pronouns	myself...

NÉMET NYELVI PÉLDÁK**Tartalom****Kommunikációs szándékok**

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Megszólítás	Entschuldigung, ...
Köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüss!
Köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
Bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
Érdeklődés hogyan lett iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
Engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
Gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!
Személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Dein(e)..., Viele Grüße.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás	Es tut mir Leid!
Öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass... Schade, dass...
Csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
Remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
Bánat	Schade, dass...
Bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. Was meinst du dazu?
Véleménynyilvánítás	Meiner Meinung nach...
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
Egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
Tetszés, nemtetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
Akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf, ich soll
Ígéret	Ich mache das schon!
Szándék, terv	ich will...
Dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
Események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
Információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
Igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
Tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
Javaolat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
Meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
Kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
Nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése			
		sein, es gibt	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.
	Jelenidejűség	Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.

	Múltidejűség	Präteritum (csak haben, sein)	Er hatte ein Fahrrad.
		Perfekt	Ich habe ein Eis gegessen.
	Jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		sich-Verben	Ich freue mich.
	Személytelenség	es	Es ist kalt. Es regnet.
Birtoklás kifejezése			
		haben, gehören Wessen?	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.
		von, -s	das Buch von Peter, Peters Geschichte
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok			
	Írányok, helymeghatározás		hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten...
		Präpositionen mit dem A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen (A/D)	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich stelle das zwischen die Betten.
		Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um	Gehen Sie durch den Park!
		Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von	Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok			
	Gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	Időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis den ganzen Tag
	Időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok			
			eins, zwei erste, zweite
	Határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	Határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.

		Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations)	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch
		Vergleiche	Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.
Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause.
	Felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	Névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Logikai viszonyok	Alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Temporalsatz	denn, weil, Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Als / wenn ...,
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagt, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók Névmások		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener man

A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr; jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni. <i>Beszédképesség</i> A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrába rendezett mondatokban válaszol; egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket elmesél; megértési probléma esetén segítséget kér; egyszerű párbeszédben részt vesz; fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.
-----------------------------------	---

A tovább- haladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti; képes egyszerű történetet megérteni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti; képes jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti. <i>Íráskészség</i> A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz; egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlét, baráti levelet) létrehoz; ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír; kb. 50-70 szavas jellemzést, beszámolót ír. Össességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2 szintjére.
---	---

MATEMATIKA

Célok és feladatok

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatahoz szükséges matematikai ismereteket és eszközöket, bemutatni azok egyszerű, konkrét gyakorlati hasznosságát.

Az első négy osztályban a korábbi évekhez képest csökkent a kötelezően biztosított matematikaórák száma, ezért az 5. osztályba lépéskor nagyobb szerepet kap az ismétlésre épülő rendszerezés. Különös figyelmet kell fordítani a fogalmak alapozására, kialakítására, elmélyítésére, s ez nem nélkülözheti a sokoldalú tevékenységeket, változatos cselekvéseket. A kísérletezés, a játék szerepe nem szűnhet meg az 5-8. évfolyamokon sem. A fentiek és az életkori sajátosságok figyelembevétele indokolja, hogy az 5-6. évfolyamok tananyagában és időráfordításban is lényegesen nagyobb szerepet kap a számtan-algebra témakör, mint a további két évfolyamon. A megfelelően kialakított számfogalom, a bővülő számkörben végzett műveletek értése és begyakorlottsága alapfeltétele a további eredményes munkának.

Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása.

A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét, és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.

Az 5-8. osztályban egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.

Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani – és alkalmazni is tudni kell – a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem.

Ebben a szakaszban – miközben a matematikai ismeretek egy része absztraktabbá válik – jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Éppen ezért hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére. A matematika tanításának-tanulásának a felső tagozaton is jellemzője a felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve – az életkori sajátosságok figyelembevételével – általánosítunk. A tanulási folyamatnak legyen jellemzője a fokozatos absztrahálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.

A matematika – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás a matematika órákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórak tanulósszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulósszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A matematika kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A matematika műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokon a feladatokon (statisztika, valószínűség, szöveges feladatok) tudja teljesíteni, amely valóságos hazai és nemzetközi adatok felhasználásával alkalmat adnak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a feladatok adatainak, eredményeinek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A környezettudatosságra nevelés érdekében a matematika igen alkalmas arra, hogy különböző, valóságos adatok és tények felhasználásával, feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint az adatokon és azok értelmezésén keresztül végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható a matematika feladatain keresztül, amely amúgy is fontos területe a valóságos életben megjelenő problémák, adatok, összefüggések vizsgálatának. Az adatgyűjtések színtere lehet a vásárlási szokásokról történő gyűjtés, továbbá szöveges feladatok gyártására alkalmasak a vásárlási számlák, amelyeken keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezésére stb. Szituációs játékokon keresztül (mérések); fogyasztói kosár készítésére is sort keríthetünk.

Az általános iskolai matematikai nevelés adjon biztos alapot a reálisan megválasztott középfokú tanulmányok folytatásához.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

A felső tagozatos tanterv két változat, illetve azok különböző kombinációinak használatára alkalmas. Az első változat heti óraszámai a négy év folyamán 4, 3, 3, 3. A tananyagtartalom oszlopban elsőként feltüntetett óraszámok ehhez a változathoz adják meg az egy-egy résztema feldolgozására fordítandó javasolt óraszámot. Az átlagos tempóban vagy lassabban haladó tanulók esetében az alapvető ismeretek elsajátítására célszerű több időt fordítani, ennek megfelelően arányaiban több órát javaslunk a számtan, algebra témakörre. Ilyen csoportokban a fejlesztés a kisebb lépésekre bontott tananyag feldolgozásával történik. A konkrét tapasztalatszerzésen van a hangsúly, az általánosítás, elvonatkoztatás később kap szerepet.

A második változat a matematika iránt jobban érdeklődő csoportok számára készült, ennek a változatnak a heti óraszámai a négy év során 5, 4, 4, 4. Az elsőhöz képest nem szerepeltetünk többletismeretet, hanem úgy gondoljuk, hogy az igényesebb feldolgozást az jelenti, hogy a témakörök mélyebb tartalmi kimunkálására, összetettebb problémák szerepeltetésére van lehetőség. Több idő fordítható a problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztésére. A matematika szakköri órák mellett ezeken a többletóránál készíthetjük fel tehetséges tanítványainkat a különböző matematikaversenyekre is. Ehhez a változathoz a javasolt óraszámok úgy jelennek meg, hogy az első változat óraszámai mellett hozzáadva feltüntetjük a többletórászámt. Ez a felépítés lehetővé teszi a tantervet alkalmazó iskola számára azt is, hogy a két változat számára megfelelő kombinációját válassza. Mód van például arra is, hogy a magasabb heti óraszámot a lemaradó, nehézségekkel küzdő csoport számára biztosítsák, ekkor a többletórák felhasználásának arányait célszerű átalakítani az itt szereplőhöz képest.

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Matematika	5	4	4	3	4	3	4	3
Összesen	5	4	4	3	4	3	4	3
Évi összes óraszám	185	148	148	111	148	111	148	111

A nem szakrendszerű oktatás

Az oktatási törvény rendelkezik a nem szakrendszerű oktatás bevezetéséről az 5-6. osztályban: „A bevezető és a kezdő szakaszban, továbbá a helyi tantervben meghatározottak szerint az alapozó szakasz kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozása időkeretének huszonöt-ötven százalékában nem szakrendszerű oktatás, az alapozó szakasz fennmaradó időkeretében és a fejlesztő szakaszban szakrendszerű oktatás folyik.” Így természetesen, az iskola döntésének megfelelően, a matematikaórák egy részét is ilyen módon kell megtartani. A részletes tantervben minden témánál jelezzük, hogy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciák közül melyek fejlesztésére alkalmas az anyag. Ez segítséget nyújt a helyi tantervek elkészítéséhez, hiszen mód van kiválasztani azokat az órákat, amelyek megfelelnek annak a rendelkezésnek, hogy: „a nem szakrendszerű oktatásban a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése folyik”. A nem szakrendszerű oktatás keretében a matematikai kompetenciák fejlesztésére heti 2-3 óra használható fel a fenti órakeret terhére.

A tanulók értékelése

A javasolt ellenőrzési módszerek:

- **feladatlapok** (műveletek elvégzése, állítások igazságtartalmának eldöntése, nyílt végű mondatok helyes befejezése, hibakereséses feladatok elvégzése, egyszerű feleletválasztás, többszörös feleletválasztás ellenpéldák indoklásával, rajzos, szerkesztéses feladatok, logikai feladatok megoldása indoklással stb.);
- **szóbeli felelet** (órán megoldott mintára feladatok számonkérése, házi feladatok helyes megoldásának szakszerű kommunikálása, lényegkiemelés, érvelés, kiselőadás felkészülés alapján, órai feladatok végrehajtása, szerkesztések végrehajtása stb.);
- **témazáró dolgozat** (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);
- **otthoni munka** (feladatok, szerkesztések, tesztek építése, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- **fűzetvezetés** (írásképek, áttekinthetőség, pontosság stb.);
- **csoportmunka** (statisztikai adatgyűjtés, valószínűségi kísérletek elvégzése stb.);
- **projektmunka** és annak dokumentálása;
- **versenyeken, vetélkedőkön való szereplés**, elért eredmények.

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók

- **motiváltak legyenek** a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, ez a tanár részéről **következetességet és céltudatosságot** igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után **önértékelést** is kell végezniük;
- hallgassák meg **társaik értékelését** az adott szempontok alapján;
- fogadják meg **tanáraik** észrevételeit, **javaslatait**, kritikáit **akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés.**

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel, szaktantermek, iskolai könyvtár, PC, internet (lehetőség szerint).

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A matematika tantárgy tanításához a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő, a szaknyelv használatát fokozatosan bevezető és alkalmazó taneszközök, tankönyvek közül lehetőleg olyanokat kell használni, amelyek lehetőséget biztosítanak a sokoldalú képességfejlesztésre, tartalmukban korszerűek és tananyagstruktúrában a tanulói ismeretszerzés sajátosságaihoz illeszkednek, ezért a tananyag eredményesebb elsajátítását teszik lehetővé.

A taneszköz kiválasztásánál érdemes előnyben részesíteni az alábbi jellemzőket, ha azok értelmezhetők az adott taneszközhöz:

- a taneszközcsaládokat,
- a munkáltató-tevékenykedtető jellegű, ezzel is pozitívan motiváló,
- feladatokban gazdag,
- az egyéni haladást jól szolgáló, differenciált tanulást-tanítást támogató,
- az önálló tanulásra ösztönző, azt lehetővé tevő, tehát a tanulásirányítást jól megvalósító,
- tanultakat rendszerező és jól strukturált,
- tipográfiailag jól szerkesztett (pl. ábrák, kiemelések), didaktikailag jól felépített tankönyveket.

Matematika 5-6. évfolyam

Célok és feladatok

Az 5-6. évfolyamon az első négy évre támaszkodva fontos cél az alapkészségek továbbfejlesztése. Kiemelt fontosságú a biztos számolási tudás kialakítása. A számtan-algebra témakörben gyakorlati tevékenységekkel fejlesszük a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben dolgozunk. Az alpműveletek körében célunk az egyre biztosabb műveletfogalom kialakítása, a számolási készség folyamatos továbbfejlesztése. Az újonnan bevezetett műveletek megértéséhez, elvégzéséhez, gyakorlásához különböző elektronikus eszközöket, zsebszámológépet is használhatunk, miután meggyőződünk arról, hogy ezzel az adott probléma megértését jobban támogatjuk.

Másik fontos cél a kommunikációs készség továbbfejlesztése írásban és szóban egyaránt. A fejlesztésnek ki kell térnie arra, hogy a tanuló mások szóban vagy írásban közvetített gondolatait megértse, saját gondolatait megfelelően közvetítse. Mindezeket egyszerre fejleszthetjük és értékelhetjük a tankönyvi/feladatgyűjteményi szövegek értésével, az órai vitákban való érveléskészség, vitakészség fejlesztésével, a feladatmegoldások során a szóbeli válaszok, magyarázatok igénylésével. A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használtassuk az anyanyelvet, illetve a szaknyelvet, s fokozatosan bővítsük a jelölésrendszert.

A tanulókat hozzá kell szoktatni, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. A gyakorlati számításoknál is elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával el kell érniük, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el. Fontos hozzászoktatni a tanulókat, hogy a több lépésben megoldható feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. Folyamatosan fejleszteniünk kell a verbális kommunikáció mellett az igényes grafikus kommunikáció kialakítását is, megértetve a tanulókkal, hogy egyetlen okos gondolat sem ér semmit, ha azt nem tudják valamilyen módon helyesen kinyilvánítani.

A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk, éppen ezért nagy hangsúlyt kell fektetni az egyszerű, közérthető, frappáns alkalmazások megválasztására, mert ezzel a matematika hasznosságát mutatjuk meg.

Folyamatosan nagy hangsúlyt kell fektetnünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel történő megoldására.

A geometria eszközeinek felhasználásával fejleszteniünk kell a tanulók síkban való tájékozódását és térszemléletét. Fordítsunk megfelelő figyelmet a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére is. Ez hozzásegít ahhoz, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével mutassuk be, értsük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, illetve olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges.

Ne csak a matematikából, hanem a mindennapi gyakorlatból, a közvetlen környezetből, életkörülményekből kiindulva szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ez a módszer segítheti őket a sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásában, alkotó viták kialakításában, egymás gondolatainak megismerésében, a tolerancia kialakításában.

5. évfolyam

<i>Témakörök</i>	<i>Javasolt óraszámok</i>	
	5 óra/hét (185 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos	folyamatos
Számtan, algebra	75	65
Összefüggések, függvények, sorozatok	21	15
Geometria, mérés	42	35
Statisztika, valószínűség	16	10
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8	8
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	23	15
Összesen:	185	148

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismétlésére;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

5. évfolyam

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott elemek szétválogatása adott szempontok szerint két részre; részek és elemek meghatározása közös tulajdonságával. Adott, két halmazt jelölő halmazábrán, adott címkék szerint elemek elhelyezése a halmazok különféle viszonya esetében. A halmazokra, egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása, ilyen állítások igazságának megítélése; elemeivel adott halmazábrához megfelelő címkék megtalálása. Elemek két szempont szerint rendezése, további elemek keresése a rendszerben mutatkozó hiányoknak megfelelően. Kombinatorikus jellegű feladatok megoldása, az összes lehetőség megtalálásának igénye. A valóság leírására alkalmas állítások megfogalmazása megfelelő nyelvhelyességgel. Az állítás igazságának megítélése. Nytott mondat megoldásának keresésére, a megoldásban a teljességre törekvés. Adott feltételnek megfelelő konstrukciók létrehozása.	
További különleges feltételek	Tárgyi számítógép, internet.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (a nyelv logikai elemeinek használata, lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (halmazokat tárgyaló szöveges problémákon keresztül); digitális kompetencia (táblázatok, grafikonok készítésekor, értelmezésekor), hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén keresztül, a kritikai gondolkodás és a döntési képesség fejlesztésével); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttélet szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (adatok), tapasztalatszerzés (megoldások tervezése), gondolkodás (feladatmegoldás), ismeretek rendszerezése (kapcsolatok rendszerezése), ismeretek alkalmazása (szabálykövetés, halmazok használata); alkotás adott feltételek szerint (kapcsolatok); kommunikáció (csoportmunka), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatmegoldás); önismeret, önértékelés (ellenőrzés), reflektálás (a munka javítása), önszabályozás (fegyelmezett munkavégzés).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A matematika tanulási módszereinek megismerése.	Különböző tanulási technikák megismerése és alkalmazása: olvasott tankönyvi szöveg feldolgozása, a lényeg kiemelése, kérdések megfogalmazása, a házi feladat elkészítési módjának tudatosodása.	Közös megbeszélés; egyéni és csoportos munka.	Informatika	
Összehasonlításához szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden, van olyan).	Kiselőadások, jegyzetek készítése, kutatási feladatok, projektmunkák. A tananyagra, gyakorlati alkalmazásokra vonatkozó állítások megfogalmazása, igaz-hamis voltának eldöntése a nyelv logikai elemeinek egyre tudatosabb használatával. A tárgyi eszközökkel, virtuális módon megvalósítható célirányos játékok, a valószínűségi és a statisztikai szemlélet fejlesztése.	Kiselőadás, projektmunka. Egyéni munka, csoportmunka. Játék.	Magyar nyelv és irodalom Természet-ismeret	

Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. Változatos tartalmú szövegek értelmezése.	Kapcsolatok felismerését és lejegyzését támogató egyszerű szimbólumok megértése, felismerése, alkalmazása és olvasása.	Szövegek feldolgozása egyéni vagy páros munkában. Szövegek megbeszélése – közös elemzése.	Magyar nyelv és irodalom Történelem Természet- ismeret	
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Különböző feladatok, problémák megoldásának megtervezése, az eredmények ellenőrzése zsebszámológéppel, szöveg esetén a szövegbe való helyettesítéssel.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Természet- ismeret	
Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem sorba rendezése.	Különböző tárgyak, termékek, színek, betűk, alakzatok stb. adott vagy választott szempontok szerinti csoportosítása, sorba rendezése, a lehetőségek számbavétele, egyszerű esetekben az összes lehetőség megkeresése.	Páros munka, csoport- munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet- ismeret	
Fogalmak	kisebb, nem nagyobb, nagyobb, nem kisebb.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra- keret 75-65
Előzetes ismeret, tevékenység	Számok írása és olvasása a tízes számrendszerben 10 000-ig; a számjegyek különféle értékeinek értése. Számok nagyság szerinti összehasonlítása; számok sorba rendezése; számok kerekített értékei, a számegyenes, egy szám különböző alakjai. Műveletek megjelenítése, modellezés, szöveges feladatok értelmezése. Konkrét egyedi esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságok. Hallott és olvasott szöveg értése, modellezése, megfelelő jelölések használata az adatok és kapcsolatuk ábrázolására, feltárására, értelmezésére; a probléma megoldásához szükséges adatok kiválasztása. Egyszerű szöveges problémák megoldása. Megfelelő matematikai modell választása, létrehozása (egyszerűsített rajz, számfeladat, nyitott mondat, táblázat, diagram). Műveletek, nyitott mondatok megoldása, megoldás leolvasása diagramról, táblázatból. Törtszámok összehasonlítása, különféle alakú egyenlő törtszámok keresése. Különböző modellekben megjelenített negatív számok leolvasása; természetes számok és negatív egész számok összehasonlítása. Egész számok különféle összegalakjainak előállítás; az egész számok helye a számegyenesen.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (szöveges feladatok a természettudomány köréből); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködési készség, szabálykövetés, kritikai gondolkodás fejlesztése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben, tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (szöveges feladatok); tapasztalatszerzés (műveletek), gondolkodás (szöveges feladatok), ismeretek rendszerezése (halmazok), ismeretek alkalmazása (szabálykövetés, halmazok használata), problémakezelés és -megoldás (szöveges feladatok), alkotás adott feltételek szerint (egyenletek). Kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka), motiváltság (feladatmegoldás), önismeret (feladatmegoldás), önértékelés (ellenőrzés), reflektálás (közös megbeszélés), önszabályozás (a hibák javítása)..	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Alaki érték, helyi érték. Negatív szám értelmezése. Törtek kétféle értelmezése.	Számadatok gyűjtése a valóságos világból. Számok helyes leírása, olvasása. Az alaki és helyi érték megkülönböztetése. Tájékozódás a számegyenesen. Számkártyák, játékpénz, adósságcédula használata. Törtek értelmezése és szemléltetése darabolással, kirakással, rajzolással, gyakorlati példákkal.	Irányított információgyűjtés. Önállóan végzett feladatmegoldás megbeszélése.	<i>Történelem</i> Természetismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Ellentett, abszolút érték.	Az ellentét és az abszolút érték meghatározása konkrét számok esetén.	Feladatmegoldás (egyéni, csoportos).	Természetismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Műveletek szóban (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen: - természetes számok körében osztók, többszörös; - összeadás, kivonás az egészek és a pozitív törtek körében; - szorzás, osztás pozitív törtek és tizedes törtek esetében természetes számokkal (0 szerepe a szorzásban, osztásban); szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	Feladatok megoldása szóban és írásban a műveletek helyes értelmezésére, pontos elvégzésére. Egyszerű, rövid, a témához kapcsolódó versenyek tanulói csoportok, egyének között.	Feladatmegoldás (egyéni, csoportos). Játék, verseny.		
Műveleti sorrend.	Konkrét példák kapcsán annak megtapasztalása, hogy a műveleti sorrendtől való eltekintés különböző eredményekre vezet, így nem teszi egyértelművé a matematikán belül való tevékenységet.	Feladatmegoldás (egyéni, csoportos).		
Tízese alapú számrendszer. Kettes alapú számrendszer.	Az átszámításokhoz kapcsolódóan alapműveletek gyakorlása, tapasztalatszerzés a helyi érték és alaki érték szerepéről mindkét számrendszerben. Számkártyák, helyiérték-táblák használata.	Feladatmegoldás (egyéni, csoportos), közös megbeszélés. Kiselőadás.	Informatika	

Kerekítés, becslés, ellenőrzés.	Ellenőrzések végzése zsebszámológépek egyszerű használatával.	Feladatmegoldás csoportmunkában.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással, ellenőrzés behelyettesítéssel egyszerű szöveges feladatok.	Egyszerű matematikai modellek megismerése és alkalmazása szöveges gyakorlati feladatokban.	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Magyar nyelv és irodalom	
Arányos következtetések (pl. szabványmértékek átváltása), egyszerű szöveges feladatok.	Szöveges feladatok modellezése.	Feladatmegoldás csoportmunkában.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	alaki érték, helyi érték; negatív szám, tört szám, ellentett, abszolút érték; számrendszer.			

Tematikai egység	Összefüggések, függvények, sorozatok	Óra-keret 21-15
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott összefüggés, kapcsolat kifejezése különféle módokon. Sorozat, táblázat folytatása szavakkal, formulával (nyíljelöléssel, nyitott mondattal) adott szabály szerint. Felismert általános összefüggések megfogalmazása szavakkal, nyíljelöléssel, nyitott mondattal; ezek ellenőrzése az adatok behelyettesítésével. Egyszerű (egy művelettel megadható szabályú) gép megfordításával nyert gép, valamint két egyszerű gép összekapcsolásával nyert gép szabályának felismerése.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (bizonyos természettudományos jelenségek függvénykapcsolatain keresztül); digitális kompetencia (táblázatok, grafikonok készítésekor, értelmezésekor); hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén keresztül, a kritikai gondolkodás és a döntési képesség fejlesztése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a (szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (kapcsolatok); problémakezelés és -megoldás (mennyiségek közötti összefüggések).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Számegyenes, számintervallumok ábrázolása, ábráról való leolvasása.	Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Helymeghatározás konkrét gyakorlati szituációkban. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.	Feladatmegoldás egyéni és pármunkában. Játék.	Természet- ismeret Földrajz	
Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata, abban hiányzó elemek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, grafikonja.	Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése, lejegyzése. Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése.	Adatsorok alapján grafikon készítése, grafikon adataiból táblázat készítése – egyéni munka.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Feladatmegoldás.	Csoportos munka, közös megbeszélés.	Természet- ismeret Földrajz	
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével.	Ismert szabály alapján elemek meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása. Több megoldás keresése.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	derékszögű koordináta-rendszer.			

Tematikai egység	Geometria, mérés	Óra-keret 42-35
Előzetes ismeret, tevékenység	Építés adott építőelemekből, formázás, mintázás mozaiklapokból, szabadon, minta után. Vonalzó, körző használata egyszerű rajzolásban. A gyűjtött, megalkotott testek szétválogatása, síkidomok csoportosítása adott, illetve felismert geometriai tulajdonság szerint. A téglatest, kocka, téglalap, négyzet legfontosabb tulajdonságainak felismerése, az adott tulajdonságok bemutatása ilyen testeken, síkidomokon. Hosszúságok, területek, térfogatok, szögek megmérése egységekkel. Téglalap területének kiszámítása az egységek kirakásának elképzelése alapján. Szög mérése hajtogatott derékszögmérővel.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (a lényegkiemelés fejlesztése); hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén, az együttműködésen keresztül); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző egyéni és csoportos munkaformák alkalmazása közben); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző szöveges, geometriai problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben és az időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (mérések a terepen); ismeretek rendszerezése, alkalmazása (négyszögek); tapasztalatszerzés (párhuzamosság, merőlegesség); megfigyelés (megfigyelés); képzelet (szerkesztés); gondolkodás (feladatmegoldás); együttműködés (csoportmunka); problémakezelés és -megoldás (feladatmegoldás).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Testek építése, tulajdonságaik.	Egyszerű testek és azokból újabb testek készítése, a jellemzők felfedezése, megbeszélése.	Egyéni és csoportos munka.	Vizuális kultúra	
Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján.	Megadott és/vagy választott tulajdonságok alapján mértani testek, különböző tárgyak, dolgok halmazokba való elhelyezése.	Egyéni és csoportos munka.	Magyar nyelv és irodalom	
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójá.	Egyszerű négyszögek (téglalap, négyzet) és azokból újabb testek készítése, a jellemzők felfedezése, megbeszélése	Egyéni és csoportos munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás.	Tulajdonságok (pl. párhuzamos élek, merőleges élek, szimmetriák) megfigyelése a tanteremben lévő tárgyakon, alakzatokon, példák keresése a természetes és az épített környezetben.	Megfigyelés adott szempontok szerint, tapasztalatok gyűjtése, közös megbeszélés, általánosítás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra Természet-ismeret	
Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma, tulajdonságok vizsgálata.	Különböző síkidomok kivágása, vizsgálata, csoportosítása megadott szempontok szerint.	Egyéni és csoportos munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése.	Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása, körök, minták készítése.	Egyéni munka.	Vizuális kultúra Természet-ismeret	
Kör, gömb szemléletes fogalma, esetleges megjelenése környezetünkben, előfordulása a gyakorlati életben.	Tárgyak megfigyelése, jellemzése.	Egyéni és csoportos munka.	Természet-ismeret	
Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok. Szakaszfelező merőleges.	Hajtogatások a merőleges és párhuzamos szemléltetésére, adott alakzatoktól egyenlő távolságra lévő pontok keresésére. Egyszerű szerkesztési feladatok. Körző, vonalzók helyes használata.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A szög fogalma, mérése, szögfajták	A szögmérő helyes használata.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Téglalap (négyzet) kerülete, területe; téglatest (kocka) felszíne és térfogata választott egységekkel, szabványmértékegységekkel.	Lefedések, parkettázások, csempézésekhez kapcsolódó cselekvéses feladatok.	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Számítási feladatok. Szabvány-mértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.	Mérések a gyakorlatban, terepen, osztályban, ennek kapcsán is tapasztalatgyűjtés a kerület, terület, felszín és térfogat számításában. Különböző mérőeszközök használata.	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet-ismeret	
Fogalmak	Síkídomok, sokszögek, háromszögek, négyszögek, négyzet, téglalap, kocka, téglatest, párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás, távolság, kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szög, hosszúság, kerület, terület, felszín, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.			

Tematikai egység	Valószínűség, statisztika			Óra-keret 16-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Adatok rendezése sorozatba, táblázatba; ábrázolása grafikonon. Sorozatból, táblázatból, grafikonról adatok visszaolvasása; az egész adategyüttest jellemző adatok (pl. a nagyság szerinti középső, a legnagyobb, legkisebb adatok, ezek távolsága, a leggyakoribb adat) megtalálása; az adatok átlagának kiszámítása. Sejtések megfogalmazása véletlen eseményekkel kapcsolatban (melyik valószínűbb, várhatóan melyik hányszor fog előfordulni a következő 30 próbában, melyik nem fog előfordulni egyszer sem stb.).			
További feltételek	tárgyi: számítógép internettel, sajtótermékek.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés, szövegtérítés); digitális kompetencia (adatok rendszerezése, grafikonok); hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén, az együttműködésen keresztül); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző egyéni és csoportos munkaformák alkalmazása közben); hon- és népismeret (a különböző statisztikai adatokon keresztül); gazdasági nevelés (a különböző statisztikai adatokon keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző statisztikai adatokon keresztül); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző statisztikai adatokon keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás; kommunikáció; öntevékeny alkotás.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Valószínűségi játékok és kísérletek.	A valószínűségi és statisztikai jellegű feladatok, problémák megoldása kockadobálással, pénzdobálással, nagyszámú kísérlet esetén – lehetőség szerint – számítógép használatával.	Egyéni munka, csoportmunka. Irányított információgyűjtés (internetes és más) forrásokból. Játék, közös megbeszélés.	Informatika Természet-ismeret	

Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése.	Internetről levett, sajtóból stb. kiválogatott egyszerű grafikonok vizsgálata, észrevételek megfogalmazása.	Irányított információgyűjtés (internetes és más) forrásokból. Adatsorok, grafikonok elemzése – csoportmunka	Testnevelés és sport Informatika Természetismeret	
Átlagszámítás néhány adat esetén.	Tapasztalatszerzés sokféle matematikai és gyakorlati feladat kapcsán a számtani közép ismeretének hasznosságáról. Konkrét esetekben átlag számolása.	Irányított információgyűjtés (internetes és más) forrásokból. Önálló feladatmegoldás.	Testnevelés és sport Informatika Természetismeret	
Fogalmak	Oszlopdiagram, számtani közép.			

Továbbhaladás feltételei	Adatok közötti matematikai kapcsolatok felismerése és lejegyzése. A kisebb, nem nagyobb, nagyobb, nem kisebb kifejezések helyes használata. A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása. A tízes számrendszer biztos ismerete. Összeadás, kivonás, szorzás, kétjegyűvel való osztás a természetes számok körében. Tört, tizedes tört, negatív szám. Ellentett, abszolút érték meghatározása konkrét számok esetén. Egyjegyű nevezőjű pozitív törtek (legfeljebb ezredeket tartalmazó tizedes törtek) összeadása és kivonása két tag esetén, az eredmény helyességének ellenőrzése. Pozitív törtek szorzása és osztása pozitív egészszel. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Konkrét pontok ábrázolása, pontok koordinátáinak leolvasása. A pont, egyenes, szakasz fogalmának helyes használata. Szakasz másolása, adott távolságok felmérése. Felezőmerőleges szemléletes fogalma. Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetekben.
---------------------------------	---

6. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	4 óra/hét (148 óra)	3 óra/hét (111 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos	folyamatos
Számtan, algebra	66	56
Összefüggések, függvények, sorozatok	13	8
Geometria, mérés	30	21
Statisztika, valószínűség	11	6
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8	8
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	20	12
Összesen:	148	111

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesre;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A matematika tanulási módszereinek megismerése (lényeg kiemelése, kérdések megfogalmazása). Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden, van olyan). Állítások megfogalmazása, igaz-hamis voltának eldöntése. Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép, internet.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (a nyelv logikai elemeinek használatával, a lényegkiemelés fejlesztése); természettudományos kompetencia (bizonyos halmazokat tárgyaló szöveges problémákon keresztül); digitális kompetencia (információk kezelése); hatékony, önálló tanulás fejlesztése (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén keresztül, a kritikai gondolkodás és a döntési képesség fejlesztése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka); hon- és népismeret (adatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (a matematikatörténeti érdekességeken keresztül), aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttélet szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (adatok); rendszerezés (táblázatkészítés), problémamegoldás (szabálykövetés, lényegkiemelés, komplex információk kezelése, kritikai gondolkodás, döntés), ismeretek alkalmazása (szöveges feladatok); alkotás, kreativitás (szöveges feladatok); együttműködés (csoportmunka); kommunikáció (csoportmunka).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése.	Különböző tanulási technikák tudatos alkalmazása, olvasott tankönyvi szöveg feldolgozása, a lényeg kiemelése, kérdések megfogalmazása, a házi feladat elkészítési módjának tudatosodása.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom	
Matematikatörténeti érdekességek.	Projektmunka, kiselőadás, kutatómunka stb. keretében motiváló feladatok elvégzése, beszámolás szóban, írásban.	Projektmunka, kiselőadás, esszé.	Történelem Természetismeret	
Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele.	Különböző módszerekkel gyűjtött információk értelmezése, rendezése, megadott szempontok szerinti kiválogatása.	Egyéni munka, csoportmunka.	Informatika	

A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások. Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább; legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan).	A nyelv logikai elemeinek helyes használata a verbális és grafikus kommunikációban. Jól megválasztott szövegeknél, szöveges feladatoknál szövegértelmezés, egy-egy egyszerű matematikai modellhez szövegalkotás. Szövegek elemzése. Matematikai modellek készítése.	Egyéni munka, csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Vizuális kultúra	
Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására.	A matematikából és a mindennapi életből vett feladatok kapcsán a feltételek vizsgálata, események valószínűsége, biztos, bizonytalan, lehetetlen voltának eldöntése.	Csoportmunka.	Természet- ismeret Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése.	Jól megválasztott szövegek, szöveges feladatoknál szövegértelmezés, egy-egy egyszerű matematikai modellhez szövegalkotás.	Egyéni munka, csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom	
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Lehetőségek rendszerezett felsorolása az esetek leírásával, táblázatos formában való megjelenítésében, gráfok módszerének segítségével.	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Informatika	
Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése.	Halmazok kialakítása, adott tulajdonságok szerinti rendezés, rendszerezés.	Csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel.	Kombinációk keresése, rendezett, logikus módon. Valószínűségi kísérletek végzése, elemzése. Statisztikai számítások, grafikonok készítése.	Egyéni munka, csoportmunka.	Informatika Természet- ismeret	
Fogalmak	egyenlő, több, kevesebb, legalább, legfeljebb; nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra- keret 66-56
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Alaki érték, helyi érték megkülönböztetése. Negatív szám értelmezése. Törtek kétféle értelmezése. Számok helyes leírása, olvasása. Tájékozódás a számegyenesen. Az ellentét és az abszolút érték meghatározása konkrét számok esetén. Osztók, többszörös a természetes számok körében; összeadás, kivonás az egészek és a pozitív törtek körében; szorzás, osztás pozitív törtek és tizedes törtek esetében természetes számokkal. Tízes alapú számrendszer, kettes alapú számrendszer. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása egyszerű szöveges feladatok. Egyszerű matematikai modellek megismerése és alkalmazása szöveges gyakorlati feladatokban.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok a természettudomány köréből); digitális kompetencia (komplex információk kezelése); a hatékony, önálló tanulás (egyéni munka); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködési készség, szabálykövetés, kritikai gondolkodás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttélet szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tájékozódás térben és időben, és a világ mennyiségi viszonyaiban. Emlékezés, gondolkodás, ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Problémamegoldás.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A racionális számok. A racionális számkör és a számegegyenes pontjainak kapcsolata.	A racionális számok helyének megállapítása számegegyenesen. A racionális számok fogalmának megértése, a racionális számok felismerése.	Feladatmegoldás, közös megbeszélés.	Természet- ismeret	
A számok reciprokának fogalma.	Különböző előjelű és abszolút értékű számok reciprokának meghatározása, ellenőrzése.	Feladatmegoldás, közös megbeszélés.		
Műveletek racionális számkörben: • szorzás, osztás törttel, tizedes törttel; • alpműveletek negatív számokkal.	Rajzos megjelenítés, szemléltetés, helyiérték-táblázat, számegegyenes használata a műveletfogalom kiterjesztése során.	Feladatok közös, illetve önálló megoldása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend.	Olyan példák megismerése, végiggondolása, amelyek mutatják a nem következetesen használt szabályok eredményekben mutatkozó különbségeit. Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása a megoldásokban, zsebszámológép használatkor. Számítási feladatok a matematika és más tudományok, valamint a mindennapi élet területéről.	Feladatmegoldás önállóan és csoportban, közös megbeszélés.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Becslés a (törtek körében is). Helyi értékek a tízes számrendszerben.	A különböző műveletek, feladatok eredményeinek becslése, nagyságrendi viszonyok, ellenőrzés.	Feladatmegoldás csoportban, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 5-tel, 10-zel, 4-gyel, 25-tel, 100-zal).	Különböző tárgyak csoportosítása, kettesével, ötösével stb., a maradékok megfigyelése.	Problémamegoldás csoportban, közös megbeszélés.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Két szám közös osztói, közös többszöröseik. Törtek egyszerűsítése, bővítése.	Számok tulajdonságainak vizsgálata, „egy számnak több neve van” hasznosságának felismerése konkrét példák kapcsán. Racionális számok többféle megjelenítése, többféle leírása.	Csoportmunka.		

Egyenes és fordított arányosság.	Egyenes és fordított arányosság keresése és felismerése gyakorlati feladatokban és a természettudományos tárgyakban.	Csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom Természeti ismeret	
A százalék, százalékalap, százalékláb, százaléktört fogalma, értelmezése és számítások.	Egyszerű százalékszámítás arányos következtetéssel.	Feladatmegoldás pármunkában.	Magyar nyelv és irodalom Természeti ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. A megoldások ábrázolása számegyenesen.	Fokozatos ismerkedés az egyenletek világával, az algebra előkészítése egyszerű feladatokon keresztül.	Feladatmegoldás csoportban.		
Szöveges feladatok megoldása.	A matematikából és más tudományokból, valamint a gyakorlati életből vett szöveggel és képekkel, valamint egyéb módon megadott feladatok megoldása, ellenőrzése, egyszerű matematikai modellekhez problémák keresése.	Önálló feladatmegoldás, közös megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Természeti ismeret	
Fogalmak	racionális szám, reciprok, oszthatóság, közös osztó, közös többszörös, egyenes és fordított arányosság, százalékalap, százalékláb, százaléktört, egyenlet, egyenlőtlenség.			

Tematikai egység	Összefüggések, függvények, sorozatok	Órakeret 13-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése. Helymeghatározás konkrét gyakorlati szituációkban. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer. Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése. Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése. Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Ismert szabály alapján elemek meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (bizonyos függvénykapcsolatokon keresztül); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén keresztül); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); gazdasági nevelés (kapcsolatok); környezettudatosságra nevelés (kapcsolatok a természetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttélet szerepeire (összefüggések megtalálása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (összefüggések, kapcsolatok).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A gyakorlati életből vett egyszerű példákban a kapcsolatok felismerése.	A matematikából, más tudományokból és a mindennapok gyakorlatából vett változó mennyiségek, a köztük levő kapcsolatok felismerése egyszerű esetekben, azok megfogalmazása, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Példák konkrét sorozatokra.	Csoportmunka.	Testnevelés és sport Természet-ismeret Történelem Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak				

Tematikai egység	Geometria, mérés	Óra-keret		
Előzetes ismeret, tevékenység	Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójá. Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma, tulajdonságok vizsgálata. A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Kör, gömb szemléletes fogalma. Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok. Szakaszfelező merőleges. A szög fogalma, mérése, szögfajták. Téglalap (négyzet) kerülete, területe; téglatest (kocka) felszíne és térfogata választott egységekkel, szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.	30-21		
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés, szövegértés); hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén, az együttműködésen keresztül); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző egyéni és csoportos munkaformák alkalmazása közben); hon- és népismeret (a különböző szöveges, geometriai problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző szöveges, geometriai problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és a világ mennyiségi viszonyaiban (sík- és térbeli alakzatok); tapasztalatszerzés, (szimmetria); képzelet (szerkesztés), emlékezés (szerkesztés), ismeretek rendszerezése (háromszögek, négyszögek) problémamegoldás (szabálykövetés lényegkiemelés, komplex információk kezelése, döntés, kritikai gondolkodás); együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alakzatok síkban, térben.	Különböző sík- és térbeli alakzatok előállítása kivágással, építéssel, illetve készletből való kiemeléssel, tulajdonságok vizsgálata.	Önálló munka.	Természet- ismeret Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Példák egyszerű transzformációkra.	A szimmetria keresése és felismerése a természetben, művészetben.	Adatgyűjtés, projektmunka, kiselőadás.	Természet- ismeret Vizuális kultúra	
A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok.	Pont, egyenes, egyszerű és a tengelyhez különbözőképpen viszonyuló síkbeli alakzatok tengelyes tükröképének előállítása szerkesztéssel.	Önálló munka.	Természet- ismeret Vizuális kultúra	
Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái.	A felsorolt alakzatok gyakorlati előfordulásának megkeresése, tulajdonságaik vizsgálata.	Egyéni munka.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A kör, a körrel kapcsolatos fogalmak.	A fogalmak értelmezése.	Közös megbeszélés.	Vizuális kultúra	
Szögmásolás, szöglefelezés.	Szerkesztések, megoldási tervek készítése a táblán megjelenített tanári minta alapján, majd önállóan. Ezt követően a szerkesztések számítógépes, videós virtuális megjelenítésének megismerése.	Tanári prezentáció. Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Téglalapok szerkesztése.	Szerkesztések, megoldási tervek készítése a táblán megjelenített tanári minta alapján, majd önállóan. Ezt követően a szerkesztések számítógépes, videós virtuális megjelenítésének megismerése.	Tanári prezentáció. Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Sokszögek kerülete.	A gyakorlatban, pl. az osztályteremben, otthon is végzett mérések, számítások, mérési adatokkal a bővült számkörre vonatkozóan is.	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Testek építése. Téglatestek hálójá, felszíne, térfogata.	Konkrét tárgyakkal, alakzatokkal, esetleg virtuális lehetőségeket is felhasználva, különböző építmények, testek készítése. Téglatestek felszínének és térfogatának meghatározása konkrét adatok alapján.	Feladatmegoldás csoportmunkában.	Természet- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok.			

Tematikai egység	Valószínűség, statisztika	Óra- keret 11-6
Előzetes ismeret, tevékenység	Valószínűségi játékok és kísérletek. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése. Átlagszámítás néhány adat esetén.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép, sajtótermékek.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés); digitális kompetencia (a komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek); hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunkában való részvétel szabályrendszerén, az együttműködésen keresztül); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a szokatlan problémák feldolgozásán, új utak keresésén keresztül).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); hon- és népismeret (adatok), aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a különböző csoportos munkaformák alkalmazása közben); gazdasági nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); környezettudatosságra nevelés (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); felkészülés a felnőttléti szerepeire (a különböző szöveges problémák megoldásán keresztül); a tanulás tanítása (közös munka).
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tapasztalatszerzés (adatgyűjtés), rendszerezés (adatok rendszerezése), problémamegoldás (döntés, kritikai gondolkodás, komplex információk kezelése, szabálykövetés).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Valószínűségi játékok és kísérletek.	Napi sajtóban, különböző kiadványokban, feladatgyűjteményekben található, valamint a tanulók által kitalált és megfogalmazott konkrét problémák, feladatok megoldása, valószínűségi kísérletek végrehajtása.	Irányított adatgyűjtés. Feladatmegoldás csoport- és egyéni munkában. Játék.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet-ismeret Informatika	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	Közvetlen környezetünkől gyűjtött adatok rendszerezése, adott szempontok szerinti osztályozása.	Irányított adatgyűjtés. Adatok rendszerezése.	Magyar nyelv és irodalom	
Kördiagram. Adatok értelmezése, jellemzése, ábrázolása.	Rajzos, kirakós feladatok, kördiagrammal szemléltetett gyakorlati példák megoldása.	Csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Természet-ismeret Informatika Vizuális kultúra	
Átlagszámítás néhány adat esetén.	Átlag és néhány adat (számok) ismeretében következtetés az egyetlen hiányzó adatra. Adatok ismeretében azok átlagának kiszámítása, két szám átlagának és az egyik számnak az ismeretében következtetés a másik számra.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Kördiagram.			

Tovább- haladás feltételei	A feladat megoldásához szükséges és felesleges adatok szétválasztása. Egyszerűbb állítások igazságtartalmának eldöntése. Adatok elhelyezése egyszerűbb halmazdiagramba. A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása. A százalék fogalma. A helyes műveleti sorrend ismerete a négy alpművelet esetén. 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság. Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerrel. Egyszerű egyenletek, szöveges feladatok megoldása következtetéssel. A mindennapi életben felmerülő egyszerű, konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítása, szögmásolás, szakaszfelező merőleges szerkesztése. Pont tengelyes tükröképének megszerkesztése. Hosszúság és terület szabványmértékegységei és egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati feladatokban. Háromszögek, négyszögek kerületének kiszámítása. Téglalap (négyzet) területének kiszámítása konkrét esetekben. A térfogat, űrtartalom, idő, tömeg mértékegységei, átváltásuk. Mérési eredmények, adatok táblázatba rendezése. Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése. Néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.
---	---

7–8. évfolyam

Célok és feladatok

A matematika nemcsak hasznos, de szép is, sokan a „gondolkodás művészetének” tartják. Segítsünk hozzá minden tanulót, hogy ezeken az évfolyamokon a gondolkodás örömeit is megismerje!

A matematika tanításában – gondolva az értő-elemző olvasás, a szövegértés és szövegalkotás fejlesztésére is – a matematikai logika bizonyos elemeit, valamint egyszerű sejtések igazolásakor, illetve cáfolásakor a „ha ... akkor” típusú következtetéseket tudatosan használjuk. Ne csak a matematikából, hanem a mindennapi gyakorlatból, a közvetlen környezetből, életkörülményekből kiindulva szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ez a módszer segítheti őket a sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásában, alkotó viták kialakításában, egymás gondolatainak megismerésében, a tolerancia kialakításában. A matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítsük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését. A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához. Például a különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megértetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét. A modell és valóság kapcsolata útjának kétirányú bejárását tartjuk mindig szem előtt.

A halmazszemlélet fejlesztése a rendszerező képesség fejlesztését is segíti, például akkor, amikor különböző feladatokban a tanulók által végzett csoportosítás, osztályozás, sorba rendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása a matematika különböző területeiről és a mindennapokból hozott példákban is megtörténik.

A mindennapok tele vannak kapcsolatokkal, összefüggésekkel, esélyek latolgatásával, döntések sorával. Ebben a sokféleségben való jó eligazodáshoz segítséget adnak azok a témakörök is, amelyek a változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejlesztik a függvényszemléletet, megismertetik a tanulót a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Fordítsunk megfelelő figyelmet a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére is. Ez hozzásegít ahhoz, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a tanulókat tevékenységgel juttassuk el az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével fejleszthető a későbbiekben is a dinamikus geometriai szemlélet.

Folyamatosan fejlesztenünk kell a verbális kommunikáció mellett az igényes grafikus kommunikáció kialakítását is, megértetve a tanulókkal, hogy egyetlen okos gondolat sem ér semmit, ha azt nem tudják valamilyen módon helyesen kinyilvánítani. A leírások szabotosságára, a lényeg kiemelésére ezekben az években már komolyan figyelniünk kell.

A helyes valószínűségi és statisztikai szemlélet fokozatos kialakítását és folyamatos fejlesztését szolgálja, ha adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb

elemeinek megismerését. Ezzel azt is elérjük, hogy a tanulók képesek lesznek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. A 8. osztályban a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások és egyes tételek eszközként való felhasználását a problémák, feladatok megoldásában fontos fejlesztési területnek tekintjük.

A 8. osztályban a kevés új ismeret elsajátítása mellett fontos cél a tanult ismeretek rendszerezése, összefoglalása. Ilyen például a racionális számokról tanultak rendszerezése.

7. évfolyam

<i>Témakörök</i>	<i>Javasolt óraszámok</i>	
	4 óra/hét (148 óra)	3 óra/hét (111 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	8 óra + folyamatos	5 óra + folyamatos
Számtan, algebra	46	36
Összefüggések, függvények, sorozatok	16	12
Geometria, mérés	40	32
Statisztika, valószínűség	10	6
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8	8
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	20	12
Összesen:	148	111

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesre;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek	Óra-keret 8-5 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Különböző módszerekkel gyűjtött információk értelmezése, rendezése, megadott szempontok szerinti kiválogatása. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások. Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. A nyelv logikai elemeinek helyes használata a verbális és grafikus kommunikációban. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Halmazok kialakítása, adott tulajdonságok szerinti rendezés, rendszerezés. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel. Szöveges feladatoknál szövegértelmezés, egy-egy egyszerű matematikai modellhez szövegalkotás.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internettel.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (állítások megfogalmazása, szövegértés); természettudományos kompetencia (természettudományos állítások igazságtartalmának eldöntése közben); digitális kompetencia (információk gyűjtése, információk rendszerezése közben); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a csoportmunkában); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új megoldási utak keresése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (a csoportmunka keretei között), hon- és népismeret (matematikatörténeti érdekességek); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (matematikatörténeti érdekességek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a csoportmunka keretei között), gazdasági nevelés (szöveges feladatokon keresztül); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatokon keresztül); a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttléti szerepeire (szöveges feladatokon keresztül).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (szöveges feladatok), kommunikáció (szöveges feladatok, csoportmunka), együttműködés, (csoportmunka) problémamegoldás (szöveges feladatok), rendszerezés (halmazok); komplex információk kezelése (információk rendszerezése).
--	--

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva.	Projektmunka, kiselőadás, kutatómunka stb. keretében motiváló feladatok elvégzése, beszámolás szóban, írásban.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka, projekt módszer, esszé, kiselőadás, szóbeli prezentáció.	Hon- és népismeret Történelem	
Könyvtár és elektronikus eszközök (pl. internet) felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására.	Információk gyűjtése, rendszerezése, feldolgozása.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka, számítógéppel segített tanulás.	Informatika	
Az „és”, „vagy”, „ha ... akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése. Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	A nyelv logikai elemeinek tudatos szerepeltetése a feladatok megoldása során, a tananyaghoz kapcsolódó állításokban, szövegekben, ezek értelmezése és alkalmazása a válaszadásban. Igazolások, cáfolatok felismerése, alkalmazás konkrét feladatok kapcsán.	Tanári magyarázat, csoportmunka, játék.	Magyar nyelv és irodalom	
Példák konkrét halmazokra: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.	Számhalmazok, geometriai alakzatok, árucikkek, élőlények, szófajok stb. tulajdonságainak vizsgálata, adott/ választott szempontú csoportosítása.	Tanári magyarázat, csoportmunka, egyéni munka, játék.	Magyar nyelv és irodalom Biológia	
Szöveges feladatok megoldása.	Sokszínű, a mindennapi életből vett problémák szöveges leírásának megértése, elemzése, a matematikai modell megkeresése, megoldás, a megoldások ellenőrzése – szükség esetén – a szövegbe helyettesítéssel is. Szöveghez modell, modellhez szöveg keresése egyszerű esetekben.	Csoportmunka, egyéni munka.	Magyar nyelv és irodalom Fizika Kémia Biológia Földrajz	
Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorba rendezés, kiválasztás néhány elem esetén.	Különböző tárgyak, elemek, számok, betűk, lehetőségek sorrendezése, néhány elem kiválasztása. Különböző események kimeneteli lehetőségeinek számbavétele.	Csoportmunka, egyéni munka, tanári magyarázat.	Fizika Kémia Biológia Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	„És”, „vagy”, „ha ... akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden”, halmaz: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.			

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra-keret 46-36		
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása. A százalék fogalma. A helyes műveleti sorrend ismerete a négy alpművelet esetén. 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság. Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerrel. Egyszerű egyenletek, szöveges feladatok megoldása következtetéssel. A mindennapi életben felmerülő egyszerű, konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép internettel.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szöveges feladatok értése, lényegkiemelés, a szaknyelv használata); természettudományos kompetencia (szöveges feladatokon keresztül); digitális kompetencia (információkeresés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szöveges feladatok értése, lényegkiemelés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (csoportmunka), hon- és népismeret (matematikatörténeti érdekességek); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (matematikatörténeti érdekességek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka), gazdasági nevelés (szöveges feladatokon keresztül); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatokon keresztül); a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttléti szerepeire (szöveges feladatokon keresztül).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban (gyakorlati feladatok); problémamegoldás, gondolkodás (feladatmegoldás), emlékezés (algoritmusok), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (feladatok értelmezése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Műveletek a racionális számok körében (rendszerezés).	Műveletek gyakorlása változatos feladatokon keresztül a racionális számkörben. Zsebszámológépek használata.	Önálló munka, közös rendszerezés.		
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai konkrét példák. Normálalak.	Helyi értékek megfigyelése különböző alapú (pl. 10-es, 2-es) számrendszerekben. A hatvány, hatványozás fogalmát elmélyítő feladatok megoldása, az azonosságok igazolása konkrét esetekben számításokkal, különböző nagyságú számok felírása normálalakban.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika Földrajz Kémia	
Arány, aránypár, arányos osztás.	A mindennapi életből vett egyszerűbb és összetettebb feladatok megoldása a tanult ismeretek birtokában.	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Fizika Kémia Vizuális kultúra Ének-zene	
Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok	A tanult ismeretek megoldásban való felhasználását feltételező szöveges feladatok alkotása. Különböző megoldási módok keresése (pl. következtetés, egyszerű algoritmusok alkalmazása).	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Fizika Kémia	

Prímszám, prímtényező felbontás.	A témához kapcsolódó matematikatörténeti érdekességek felkutatása, megismertetése a társakkal.	Irányított adatgyűjtés, projektmódszer, esszé, kiselőadás.	Történelem Hon- és népismeret	
Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse.	A tanult ismeretek alkalmazása matematikai és gyakorlati feladatokban.	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Oszthatósági szabályok (3-mal, 9-cel, 8-cal, 125-tel, 6-tal).	A tanult ismeretek alkalmazása matematikai és gyakorlati feladatokban.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyszerű algebrai egész kifejezések, helyettesítési értékük.	Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Fizika Kémia	
Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, mérlegelvvel.	A mérlegelvvel kapcsolatos tapasztalatgyűjtés változatos matematikai és gyakorlati feladatok megoldásával.	Csoportmunka.	Fizika Kémia	
Szöveges feladatok megoldása.	A mindennapi életből vett, a matematikából és más tudományokból vett szöveges feladatok, problémák megértése, elemzése, a feltételek esetleges változtatása, megoldások keresése, eredmények ellenőrzése szövegbe való helyettesítéssel is. Modell megkeresése a szöveg alapján, modellhez szöveg keresése.	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Fizika Kémia Biológia Testnevelés és sport	
Fogalmak:	racionális szám, hatvány, hatványozás, normálalak; arány, aránypár, arányos osztás; prímszám, prímtényező felbontás; legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.			

Tematikai egység	Összefüggések, függvények, sorozatok	Óra-keret 16-12
Előzetes ismeret, tevékenység	A matematikából, más tudományokból és a mindennapok gyakorlatából vett változó mennyiségek, a köztük levő kapcsolatok felismerése egyszerű esetekben, azok megfogalmazása, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Példák konkrét sorozatokra.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés, szövegértés); természettudományos kompetencia (függvénykapcsolatok); digitális kompetencia (adatok keresése, rendszerezése); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldás során).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (az önálló és a csoportmunkában), aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (döntés, kritikai gondolkodás); gazdasági nevelés (függvénykapcsolatok); a tanulás tanítása (egyéni munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (együttműködés, döntés).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban; problémamegoldás, döntés, szabálykövetés, lényegkiemelés, kritikai gondolkodás, tapasztalatszerzés, rendszerezés; együttműködés, komplex információk kezelése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben.	Táblázatok, grafikonok készítése konkrét, változatos hozzárendelések esetén.	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom	
Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása a derékszögű koordináta-rendszerben.	Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszerben játékos feladatok és érdekes összefüggések, gyakorlati feladatok megoldása során.	Csoportmunka, játék.	Fizika Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Lineáris függvények.	A mindennapok gyakorlatából vett feladatok kapcsán összefüggések észrevétele, lineáris összefüggések felismerése, ábrázolása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Példák nemlineáris függvényekre (pl. $1/x$ függvény).	Értéktáblázat segítségével néhány nemlineáris függvény ábrázolása, értelmezése.	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Fizika	
Sorozatok vizsgálata (szám-tani sorozat).	Számokból, sík- és térbeli alakzatokból, mértékegységekből álló sorozatok készítése, vizsgálata, szabályok megfogalmazása. Annak tudatosítása, hogy néhány elemével adott sorozathoz több szabály is létezik.	Csoportmunka, tanári magyarázat.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Lineáris függvény, sorozat.			

Tematikai egység	Geometria, mérés	Óra-keret 40-32
Előzetes ismeret, tevékenység	Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítás, szögmásolás, szakaszfelező szerkesztése. Pont tengelyes tükröképének megszerkesztése. Hosszúság és terület szabványmértékegységei és egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati feladatokban. Háromszögek, négyszögek kerületének kiszámítása. Téglalap (négyzet) területének kiszámítása konkrét esetekben. A térfogat, űrtartalom, idő, tömeg mértékegységei, átváltásuk. Mérési eredmények, adatok táblázatba rendezése.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (lényegkiemelés, szövegértés, szóbeli kommunikáció); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, vita); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (szimmetria, háromszögek, négyszögek).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (a feladatmegoldásokon keresztül), aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka, döntés); környezettudatosságra nevelés (szimmetriák a természetes és mesterséges környezetünkben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (feladatmegoldás, döntés).
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben, időben, és a világ mennyiségi viszonyaiban (szerkesztések, feladatok), problémamegoldás (számolási feladatok), ismeretek rendszerezése (háromszögek, négyszögek), ismeretek alkalmazása (háromszögek, négyszögek), tapasztalatszerzés (szerkesztések), együttműködés (csoportmunka).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Mértékegységek átváltása a racionális számkörben.	Adott konkrét átváltások gyakorlati jellegű feladatokban (hétköznapi példákból és más tantárgyak témaköréből). A mértékváltások táblázatos rendszerezése, összefoglalása.	Egyéni munka, közös rendszerezés.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A háromszög belső és külső szögeinek összege. A négyszögek belső szögeinek összege.	A háromszögek és négyszögek hiányzó szögeinek kiszámolása különböző adatok birtokában, ábrák, rajzok segítségével. A témához kapcsolódó számításos és szöveges feladatok megoldása.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Nevezetes szögek szerkesztése.	Szerkesztési eljárások gyakorlása. Szögfelezés és szögmásolás.	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Középpontos tükrözés.	Középpontos tükrözés másolópapírral, majd körzővel és vonalzóval.	Csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban.	Középpontosan szimmetrikus alakzatok keresése a természetben, művészeti alkotásokban, a közvetlen környezetben. Gyűjtőmunka, projektmunka, kiselőadás, esszé.	Csoportmunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra Ember a természetben	
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	A tanult szögpárok megkeresése, megnevezése és bejelölése különböző ábrákon (pl. sokszögekben).	Csoportmunka.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szabályos sokszögek.	Középpontosan szimmetrikus alakzatok rajzolása, hajtogatása, kivágása és később szerkesztése. A tanult síkidomok, sokszögek csoportosítása a középpontos szimmetria szempontjából.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Háromszög szerkesztése alapesetekben.	Háromszögek szerkesztése közvetlen vagy közvetett adatok alapján. Szerkesztési eljárások gyakorlása.	Egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszög egybevágóságának esetei.	Ábrák értelmezése.	Közös megbeszélés.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Háromszögek tulajdonságai, magasságvonala, területe.	A háromszögek területének kiszámítása konkrét esetekben. A háromszögek területének meghatározása képlet használatával vagy átdarabolással.	Egyéni és csoportmunka.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe.	A tanultakra vonatkozó állítások megfogalmazása és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámitási feladatoknál. A négyszögek területének kiszámítása konkrét esetekben, a tanult négyszögek területének meghatározása képlet használatával vagy átdarabolással.	Csoportos munka, játék az igaz-hamis állítások megoldására. Egyéni feladatmegoldás (kerületszámitás).	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Kör kerülete, területe.	A kör területének kiszámítása konkrét esetekben, illetve a kör területének meghatározása képlet használatával vagy átdarabolással.	Feladatmegoldás (egyéni munka).	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata.	Elképzelés és valóságos testek tulajdonságainak felismerése, megfogalmazása, különböző hálók készítése konkrét esetekben. Felszín és térfogat számítása.	Közös megbeszélés. Egyéni feladatszámítás (felszín- és térfogatszámítás).	Fizika Vizuális kultúra	
Fogalmak	nevezetes szögek (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek), középpontos tükrözés, középpontosan szimmetrikus alakzatok, szabályos sokszögek, egybevágóság, magasságvonal.			

Tematikai egység	Valószínűség, statisztika	Óra-keret 10-6
Előzetes ismeret, tevékenység	Mérési eredmények, adatok táblázatba rendezése. Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése. Néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internettel.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szöveges anyagból lényegkiemelés az adatgyűjtés közben); természettudományos kompetencia (adatok, összefüggések a természetből); digitális kompetencia (adatgyűjtés, -rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (gazdasági adatok értelmezése, következtetések levonása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (csoportmunka), hon- és népismeret (adatok értelmezése); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok, összefüggések értelmezése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka), gazdasági nevelés (adatok értelmezése); környezettudatosságra nevelés (adatok értelmezése); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (adatok értelmezése). Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), rendszerezés (adatok között), tapasztalatszerzés (valószínűségi kísérletek), ismerethordozók használata (Internet), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai.	Zsebszámológépekkel és számítógéppel végzett kísérletek tapasztalatainak összegyűjtése, rendszerezett lejegyzése. Grafikonok készítése az adatok alapján. Adott szempontok alapján a jó (a szempontoknak megfelelő) események számának meghatározása, összehasonlítása az összes lehetséges esemény számával.	Projektfeladatok. Feladatmegoldás egyéni vagy csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika	
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	A napi gyakorlati élethez kapcsolódó adatok (időjárás, bolti árak változó adatai, iskola tanulói létszámának alakulása az elmúlt években stb.) rendszerezett gyűjtése, ezek alapján értelmes grafikonok készítése. Kiselőadások. Tendenciák leolvasása, várható események megfogalmazása.	Rendszerezett adatgyűjtés, összefüggések keresése csoportmunkában. A tapasztalatok közös megbeszélése.	Történelem Testnevelés és sport Fizika Biológia Földrajz	
Fogalmak	Gyakoriság, relatív gyakoriság.			
Továbbhaladás feltételei	Egyszerű állítások igazságának eldöntése, tagadás. Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása. 10 pozitív egész kitevőjű hatványai, 10-nél nagyobb számok normálalakja. Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban. Egyszerű százalékszámítási feladatok. Osztó, többszörös, két szám közös osztóinak, néhány közös többszörösének megkeresése. Lineáris függvények ($x \rightarrow ax + b$) függvény és ábrázolása (értéktáblázattal) konkrét racionális együtthatók esetén. Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése a szabványos mértékegységekkel. Kör kerületének, területének meghatározása konkrét adatok esetén. Háromszögek, négyszögek területének kiszámítása. Adott pont középpontos tükrképének megszerkesztése. Szögfelező szerkesztése. Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések. Háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összege. Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok, valamint a forgáshenger felismerése, jellemzése, felszíne és térfogata. A gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalma.			

8. évfolyam

<i>Témakörök</i>	<i>Javasolt óraszámok</i>	
	4 óra/hét (148 óra)	3 óra/hét (111 óra)
Gondolkodási és megismerési módszerek	7 óra + folyamatos	4 óra + folyamatos
Számтан, algebra	42	33
Összefüggések, függvények, sorozatok	19	12
Geometria, mérés	30	22
Statisztika, valószínűség	12	8
Év végi összefoglaló ismétlés	18	12
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8	8
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	12	12
Összesen:	148	111

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismétlésére;
- a tanév végi rendszerező összefoglalásra;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Tematikai egység	Gondolkodási és megismerési módszerek				Óra-keret 7–4 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű állítások igazságának eldöntése, tagadás. Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.				
További feltételek	Tárgyi: számítógép internettel.				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, házi dolgozat); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (bizonyos témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); hon- és népismeret (híres matematikusok, tanárok) európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (híres matematikusok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges feladatok).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (feladatmegoldás), problémamegoldás (feladatmegoldás), ismeretek alkalmazása (halmazok), együttműködés (csoportmunka), rendszerezés (halmazok)				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Gondolatok szóbeli és írásbeli kifejezése.	Adatgyűjtés, feldolgozás matematikatörténeti érdekességekről, a matematika hasznosságáról, híres tanárokról, diáktársakról, versenyzőkről stb. Kiselőadások tartása, házi dolgozatok készítése, interjúk készítése.		Csoportmunka, egyéni munka. Projektmunka, az eredmények dokumentálása.	Magyar nyelv és irodalom Történelem	

A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	Egyszerű, a matematikából és a gyakorlati életből vett feladatok megoldása, állítások igazságának vagy hamis voltának igazolása különböző módszerekkel (pl. közelítésekkel, ellenpéldákkal, logikus gondolatmenetekkel).	Feladatmegoldás önállóan és csoportmunkában.	Magyar nyelv és irodalom	
Híres magyar matematikusok.	Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használatával kutatómunka végzése megadott vagy választott matematikai korszakról, matematikusról stb. Kiselőadások készítése, projektmunka, esszé.	Egyéni munka, közös munka.	Magyar nyelv és irodalom Történelem	
Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	A matematikából, a gyakorlati életből, internetről, különböző feladatgyűjteményekből választott problémák megértése után azok önálló megoldása. Egy-egy kijelölt vagy választott matematikai témához kérdések megfogalmazása, feladatok készítése.	Egyéni munka, közös megbeszélés.	Informatika Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	A tanult ismeretek között összefüggések keresése, megfogalmazása, majd azok értő alkalmazása egyszerűbb feladatok megoldásában.	Feladatmegoldás egyéni munka.	Magyar nyelv és irodalom	
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel.	Fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése.	Feladatmegoldás pármunka.	Informatika	

Fogalmak

Tematikai egység	Számтан, algebra	Óra-keret 42-33
Előzetes ismeret, tevékenység	Műveletek a racionális számok körében. Egyszerű algebrai egész kifejezések, helyettesítési értékük.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szokatlan problémákban új utak keresése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni, csoportmunka); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); gazdasági nevelés (szöveges problémák); környezettudatosságra nevelés (szöveges problémák); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges problémák).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), gondolkodás (műveletek), rendszerezés (műveletek a racionális számkörben)	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra. A természetes, az egész és a racionális számok halmazának kapcsolata.	Különböző tizedes törtek tulajdonságainak vizsgálata. Periódusok keresése. A π matematikai érdekessége.	Csoportmunka, közös megbeszélés.	Fizika	
A négyzetgyök fogalma.	Négyzetgyök kiszámítása zsebszámológéppel, táblázatokkal.	Egyéni munka.	Fizika	
Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése.	Számítások egyszerűsítése, például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása a megoldások során.	Egyéni munka.	Fizika	
Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai.	Betűszimbólumok szerepeltetése a problémák lejegyzésében.	Egyéni munka.	Fizika Kémia	
Szorzáttá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Egyszerű algebrai egész kifejezések szorzása.	A szimbólumok célszerű átalakítása a megoldások egyszerűsítése érdekében.	Egyéni munka.	Fizika	
A helyettesítési érték kiszámítása.	Az algebrai kifejezések célszerű átalakítása a tanultak alapján, a gyors és pontos számítások elvégzése érdekében.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában.	Fizika Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Elsőfokú, elsőfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	A matematikából és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában.	Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Szöveges feladatok megoldása.	Változatos szöveges feladatok megoldása.	Feladatmegoldás egyéni és csoportmunkában. Projektmunka.	Magyar nyelv és irodalom Fizika Kémia	
Fogalmak	Racionális szám, alaphalmaz, megoldáshalmaz.			

Tematikai egység	Összefüggések, függvények, sorozatok			Óra-keret 19-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Lineáris függvények ($x \rightarrow ax + b$) függvény és ábrázolása (értéktáblázattal) konkrét racionális együtthatók esetén. Sorozatok vizsgálata.			
További feltételek	Tárgyi: számológép			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (függvénykapcsolatok); digitális kompetencia (egyenletek grafikus megoldásai); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), gazdasági nevelés (összefüggések keresése); családi megtakarítások, pénzügyi befektetések, hitelek és azok kamatai. környezettudatosságra nevelés (összefüggések a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttélet szerepeire (összefüggések).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (mennyiségek összefüggései); problémamegoldás (egyenletek), tapasztalatszerzés (grafikus megoldás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.	Változó mennyiségek közötti kapcsolatok keresése, a kapcsolat megfogalmazása szóban és írásban.	Csoportmunka.	Fizika Kémia Történelem	
Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.	A különböző kapcsolatok közül a függvények kiválasztása, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Ponthalmazok a derékszögű koordináta-rendszerben, jellemzőjük leolvasása egyszerűbb esetekben.	Csoportmunka.	Magyar nyelv és irodalom	
Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.	Grafikus megoldási módszerek alkalmazása különböző matematikai és gyakorlati feladatokban (lehetőség szerint számológépen is).	Egyéni munka.	Fizika	
Sorozatok és vizsgálatuk.	Különböző sorozatok jellemzőinek megkeresése, adott feltételek mellett sorozat elemeinek meghatározása egyszerűbb esetekben.	Csoportmunka, egyéni munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Függvény.			

Tematikai egység	Geometria	Óra-keret 30-22
Előzetes ismeret, tevékenység	Hasábok, felszín, térfogat. Háromszögek, négyszögek szerkesztése.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kiselőadás); természettudományos kompetencia (vektor); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szerkesztések).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (matematikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vita); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (számítási feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a térben (eltolás), problémamegoldás (feladatok), rendszerezés (testek), tapasztalatszerzés (eltolás), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az ismert testekről tanultak áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.	Rendszerező ismételtes. Az ismert testek, illetve az azokból építhető egyszerűbb testek jellemzőinek meghatározása, felszínének, térfogatának kiszámítása konkrét adatok esetén. A forgáskúp, gúla, gömb jellemzőinek megismerése, hálók készítése, a felszín és térfogat meghatározási módszereinek megismerése egyszerű esetekben. Zsebszámológép használata.	Közös megbeszélés. Feladatmegoldás csoportmunkában.	Vizuális kultúra Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Eltolás a síkban. A vektor mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége.	Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. Adott vektorok összegének, különbségének megszerkesztése. A tanultak alkalmazása más tantárgyak feladatainak megoldása során.	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Fizika Földrajz	
Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal.	Feladatok megoldása a nagyítás és kicsinyítés tulajdonságainak megismerése után. Arányok értelmezése (pl. térképen).	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Fizika Földrajz	
Szerkesztési feladatok.	Szerkesztések a tanult szerkesztési eljárások felhasználásával.	Feladatmegoldás egyéni munkában.	Fizika Földrajz	
Pitagorasz tétele.	Püthagorasz korának, életének és munkásságának felkutatása a könyvtárban, interneten, rövid házi dolgozat és/vagy kiselőadás készítése erről. Számítások Pitagorasz tételének segítségével.	Irányított gyűjtőmunka. Egyéni munka. Feladatmegoldás egyéni munkában.	Történelem Magyar nyelv és irodalom	
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	A tanult összefüggések alkalmazása a matematikához és más tudományterületekhez, valamint a mindennapi gyakorlati élethez kapcsolódó feladatok megoldásában. A geometriában tanult képletek összegyűjtése, képlettár készítése saját használatra.	Feladatmegoldás egyéni munkában. Csoportmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Eltolás, vektor, középpontos nagyítás és kicsinyítés.			

Tematikai egység	Valószínűség, statisztika				Óra-keret 12-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Gyakoriság, relatív gyakoriság. Számítási közép.				
További feltételek	Tárgyi: számítógép				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); természettudományos kompetencia (adathalmaz, grafikonok); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (adathalmaz értelmezése).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (adatok gyűjtése); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok gyűjtése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka, adatgyűjtés); gazdasági nevelés (adatok a gazdaságról); környezettudatosságra nevelés (adatok a környezetről); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (összes lehetőség számbavétele).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (grafikonok elemzése), rendszerezés (adatok), tapasztalatgyűjtés valószínűség), kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.	Különböző élethelyzetek eseményeit vizsgálva az adott feltételeknek eleget tevő összes lehetőség meghatározása és ezen belül az adott szempontok szerinti összes jó lehetőség kiválasztása. A kombinatorikus valószínűség szemléletes fogalmának megértése.		Tanári magyarázat. Feladatmegoldás csoportmunkában.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.	A napi sajtóból, internetről, tapasztalatból különböző grafikonok keresése, egymás grafikonjainak elemzése.		Irányított adatgyűjtés. Feladatmegoldás csoportmunkában.	Informatika Magyar nyelv és irodalom Földrajz Történelem Fizika Kémia Biológia	
Grafikonok készítése, elemzése.	Adatok gyűjtése különböző témákhoz kapcsolódóan, ezekből grafikonok készítése		Irányított adatgyűjtés. Feladatmegoldás csoportmunkában.	Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz Történelem Fizika Kémia Biológia	
Fogalmak	Módusz, medián.				

Továbbhaladás feltételei	Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése. Szövegértelmezés egyszerű esetekben. A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén. A zsebszámológép használata egyszerű gyakorlati számításokban. Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben. Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értékeinek kiszámítása. Elsőfokú egyenletek megoldása. Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén szabály(ok) keresése. Adott pont eltolása adott vektorral. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban. A Pitagorasz-tétel ismerete (bizonyítás nélkül).
-------------------------------------	--

EMBER ÉS TÁRSADALOM

Célok és feladatok

Az ember és társadalom műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához ad gazdag lehetőséget. Központjában az ember világa áll, melynek három oldala a múltismeret (történelem), az emberismeret és a jelenismeret (társadalomismeret).

Az Ember és társadalom műveltségterület tantárgyai – a lehetőségekhez igazodva – támogatja a könyvtárak, múzeumok és az elektronikus eszközök (kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás az Ember és társadalom műveltségterülethez kapcsolódó tantárgyi órákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A tantárgyi kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

Az Ember és társadalom műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokon a témakörökben, ahol a mikrotörténelem és a mindennapi életmód, mentalitás jelenik meg, hiszen az itt megjelenő tartalmi elemek alkalmasak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a megjelenő ismeretek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A *környezettudatosságra nevelés* érdekében az Ember és társadalom műveltségterület igen alkalmas arra, hogy különböző problémák, adatok és tények felhasználásával, feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét európai és hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható az Ember és társadalom gazdasági és társadalmi témakörein keresztül, amely amúgy is fontos területe a mindennapokban megjelenő problémák, összefüggések vizsgálatának. A mindennapi életmód, mentalitás feldolgozásán keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezése vagy szituációs játékokon keresztül.

A *történelem* tanításának célja annak a történelmi műveltségnek az elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot és ezáltal a kölcsönös megértés lehetőségét biztosítja a szűkebb és tágabb közösségek számára. A magyar történelem a nemzeti identitást, az európai és a világtörténelem az egyetemes emberi identitást formálja, erősíti. A történelmi folyamatok megismerése, megértése alapozza meg a történelmi tudat kialakulását.

Az általános iskolai történelemtanításnak a múltat megjelenítő történetek tanításán kell alapulnia. Mivel a 10–12 éveseket általában a konkrétumokhoz kötődő gondolkodás jellemzi, az 5–6. évfolyamos tanulók a történelmi valóságot bemutató tényeket, fogalmakat, összefüggéseket akkor érthetik meg, ha az eseményekből és jelenségekből – a történetekből – indulnak ki. A képszerűen megjelenített események, megidézett személyek lehetnek az elemzés tárgyai, és az így levont következtetések, általánosítások segítségével épülhet ki a tanulók történelmi ismereteinek rendszere. A 7–8. évfolyamok történelemtanítása a múltat összetettebben, az általánosítás magasabb szintjén dolgozza fel, de ezeken az évfolyamokon is fontos szerepe van a jellemző életképek bemutatásának.

Az *állampolgári ismeretek* alapot adnak a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez, s a készségek kialakításán keresztül erősítik a demokrácia értékeinek (humanizmus, tolerancia, szolidaritás) a tisztelétét.

A *társadalomismeret* segíti a tanulókat abban, hogy tájékozódni tudjanak korunk társadalmi, politikai és gazdasági jelenségei között. Ez mindenekelőtt a társas kapcsolatokban szükséges szabályok és készségek kialakítását, a nyitottság, az egymás gondolataira, örömeire iránti érzékenység erősítését jelenti.

Az *emberismeret*, az *etika* az önismeret elmélyítéséhez, az erkölcsi érzék kiműveléséhez, a megértés, a meggyőzés képességeinek fejlesztéséhez ad segítséget.

A *hon- és népismeret* tanításának célja a lakóhely történelmi múltjának segítségével a magyar történelmi ismeretek elmélyítése, a múlt megmaradt emlékeinek megismerése és ápolása. A szűkebb szülőföld hagyományainak ismeretén keresztül olyan identitástudat kialakítása, amely nemzeti örökségünk megbecsüléséhez, szeretetéhez és tiszteléséhez vezet.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az ember és társadalom műveltségterület gerincét a történelem tantárgy adja. A történelemtanítás azonban csak akkor eredményes, ha jelentős kapcsolódási pontokat nyújt a jelenismeret és az önismeret felé is. Tantervünkben önálló tantárgyként jelenik meg a hon- és népismeret, valamint a társadalomismeret, emberismeret és etika. Az ember és társadalom műveltségi terület jelen tanterve a közoktatás alapozó és fejlesztő szakaszára (5–8. évfolyam) készült, de tényként kezeljük azt, hogy a bevezető és kezdő szakasz (1–4. évfolyam) olvasás és irodalom tantárgyának keretében a tanulók olyan olvasmányokkal ismerkednek meg, amelyekre műveltségterületünk építhet (pl. történetek múltunkból, jeles ünnepeink stb.).

A Nat lehetőségeit kihasználva az ember és társadalom műveltségterület tanterve egy magasabb (A változat) és egy alacsonyabb (B változat) heti óraszámra készült el. Ezt mutatja következő táblázatunk.

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Történelem és állampolgári ismeretek	2		2		2		2	
Történelem, társadalom- ismeret és állampolgári ismeretek		1		1		2,5		2,5
Hon- és népismeret		0,5		0,5	1			
Társadalomismeret, emberismeret, etika							1	
Heti összes óraszám	2	2	2	2	2 1	2,5	2 1	2,5
Évi összes óraszám	74	37 18	74	37 18	74 18	92	74 18	92

A két változat óraszámai között nincsen olyan nagy különbség, hogy az két különálló tanterv elkészítését indokolttá tenné. Elegendőnek tartottuk a tantervben *dőlt betűvel jelölni azokat a tartalmakat, amelyek csak a magasabb órászámú változat választása esetén végezhető el*. Nincs eltérés a két változat között a tevékenységekben – természetesen magasabb órászám mellett ezekből több megvalósítható. Az 5–6. évfolyamon a B változat esetén a Hon- és népismeret tantárgy 1–2., illetve 3–4. témája kerül feldolgozásra. A 8. évfolyamon a B változatban a társadalom- ismeret, emberismeret, etika a történelem tantárgyba integrálva jelenik meg.

Az egyes tematikai egységekben megjelenő problémaközpontú témák (pl. Az ókori vallás, kultúra és hétköznapi élet) tankönyvi feldolgozása többféle lehet, így lehetőség nyílik arra is, hogy ezen tartalmak az adott téma (pl. Egyiptom) kronologikus feldolgozásánál is megjelenjenek. A tartalmak (azok kulcselemei) közül kiemelt jelentőségűnek tartjuk a fogalmakat. Ezért külön jelöltük a **kulcsfogalmakat** (félkövér kiemeléssel), amelyek a műveltségterület több témakörénél is előkerülnek, tartalmukban változnak, gazdagodnak. Tantervünk végén pedig a legfontosabb fogalmakat 12 témakörbe rendeztük, bemutatva a témakörön belüli kapcsolódásait is (fogalomháló). Reméljük, ezzel jelentős mértékben segítjük a műveltségterülethez kötődő pedagógiai fejlesztőmunkát!

A nem szakrendszerű oktatás

Az ötödik–hatodik évfolyamon a történelem, társadalomismeret és állampolgári ismeretek tantárgyhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, illetve konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanítói végzettség szükséges.

Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat–tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket.

A hetedik–nyolcadik évfolyamon történelem és társadalomismeret tanári tantárgynak megfelelő képesítést nyújtó tanári végzettség szükséges, továbbá ajánlott honismereti, néprajzi szakirányú továbbképzésen való részvétel.

A tanulók értékelése

Az egyéni értékelés különböző formái:

Pár- és csoportmunkában való részvétel (játékban, vetélkedőben, szerepjátékban).

Önálló szóbeli felelet (rajz, makett, térkép, elektronikus anyag, portfólió) készítése.

Félévente legalább egy házidolgozat, esszé vagy kiselőadás elkészítése.

Félévente legalább két témazáró feladatlap megírása.

A tanulók értékelésének főbb szempontjai:

Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.

Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.

Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket megfogalmazni?

Az alapvető történelmi fogalmak helyes használata. Fontos események, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.

Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. forrás-, kép-, ábra-, grafikon-, diagramelemzés) megoldása.

Projektumok (pl. tablók, szerkezeti és alaprajzok, makettek) egyéni vagy csoportos elkészítése.

Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

A tanterv alkalmazása, szükséges speciális képesítések és tárgyi feltételek

A tanterv hon- és népismereti, társadalomismeret, emberismeret, etika és állampolgári ismereteit feldolgozó tananyagrészekhez ajánlott ezeknek megfelelő szakirányú pedagógus továbbképzés megszerzése.

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök pl. falitérképek, projektor, időszalag, történelmi tablók, forrásszemelvények (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel, pl. memóriakártyák, táblajátékok); szaktantermek; iskolai könyvtár, pc, internet (lehetőség szerint).

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Az általános iskolai korosztálynak olyan tankönyvet válasszunk, amely a tantervi célkitűzésnek megfelelően a múltat eseményeken, történeteken keresztül mutatja be. A könyv tematikája fejlessze az időbeni tájékozás képességét is. A kiegészítő olvasmányok ne csak érdekesek legyenek, hanem az adott kor fontos és jellemző vonásaival ismertessenek meg. Az olvasmányok mellett a tankönyv közöljön eredeti, és a korosztály számára feldolgozható forrásokat. Az olvasmányok és források megértését kérdések, feladatok segítsék.

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képek, ábrák ne csupán illusztratív szerepet töltsenek be: legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A képekre, ábrákra, térképekre is vonatkozzanak kérdések, feladatok. A tankönyvi térképek funkciója más, mint a történelmi atlasz térképe: egy-egy lényeges dolgot hangsúlyozzanak. Kerüljük a zsúfolt, nehezen áttekinthető térképeket, ábrákat tartalmazó tankönyveket! A képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. A nagy fejezetek és a leckék legyenek arányosak – már a könyv tagoltsága emelje ki a tárgyalta korszak sajátosságait. Különbözzön el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a leckéket egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják összefoglalások.

A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára. Ne tartalmazzon feleslegesen sok fogalmat és adatot (nevek, évszámok, topográfia), ugyanakkor biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (ebben fontos szerepet tölthet be a tankönyv végi fogalomtár, névtár és az időrendi táblázat) és tankönyvön kívüli formáit.

A tevékenységközpontú történelemtanítás és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek. A könyv képekkel, érdekes esetleírásokkal, feladatokkal ösztönözze vitára, állásfoglalásra a tanulókat.

Történelem 5–6. évfolyam

Célok és feladatok

5–6. évfolyamon az ember kialakulásával, az ókor, a középkor és a kora újkor egyetemes és magyar történelmével foglalkozunk. A gyerekek 5. évfolyamon először tanulnak történelmet módszeresen, némileg már a történettudomány rendszeréhez igazodva. Ezért fontos, hogy elsajátítsák az időben és térben való tájékozódás alapjait. Gyakorolják a különböző időtávlatok áttekintését, az események, személyek és a tárgyi kultúra korjellemző darabjainak (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. A görög és római történelemben a tanulók fedezzék föl az időbeni párhuzamokat. Tanulják meg a történelmi térképek használatát, összevetését a földrajzi térképekkel. Szokják meg, hogy a történelmi ismeretszerzés mindig forrásokból indul ki, s tudjanak a különféle forrástípusokról.

A tartalmat tekintve a történelem teljes és rendszerezett rekonstruálása helyett a legfontosabb kultúrák néhány jellegzetességének és kulcsfontosságú eseményeinek a bemutatása a cél. A színes történeteket, a nagy egyéniségeket, a korabeli emberek életmódját helyezzük előtérbe. Az 5–6. évfolyam tananyaga az ún. hagyományos társadalmak időszaka, amikor meghatározó a mezőgazdaság. A tanulók lássák a különböző gazdasági ágazatok (földművelés, állattenyésztés, kézműipar, kereskedelem) jellemzőit, fejlődését. Az ókorban és a középkorban is érdekes végigkísérni a városok változó szerepét, politikai és kulturális hatásait. A termelési és a haditechnikában bekövetkező fejlődés bemutatása szintén kiemelt feladat.

A tanulók 5–6. évfolyamon a mai nemzetállamoktól eltérő hatalmi képződményekkel találkoznak. Fontos, hogy lássák ezek sajátosságait, átalakulásuk menetét. Az anyag jó lehetőségeket kínál a társadalmi szerkezet és a hatalmi berendezkedés közötti kapcsolat bemutatására – az ókor, a középkor és a kora újkor közötti különbségek is részben e kapcsolat mentén mutathatók be.

Nagy jelentőséggel bír e régi korszakok és kultúrák máig nyúló hatásainak felfedezése. Ez különösen a vallások (s elsősorban a zsidó vallás, a kereszténység és az iszlám) és a kultúra (szokások, hagyományok, öltözködés) területén történhet meg. (A nagy ókori kultúrák bemutatása csak így lehet érdekes.) A tanulók ismerjék fel az írás és a könyvnyomtatás jelentőségét!

A világvallások hasonlóságait és különbségeit, társadalmi, politikai és kulturális hatásait nem elméleti szinten, hanem konkrétumokon keresztül mutassuk be.

5–6. évfolyamon a tananyag mindinkább Európa-centrikussá válik, de néhány villanásra mód van más kultúrák megismerésére is. A 6. évfolyamon a magyar történelemnek kell hangsúlyosabbnak lenni, de a magyar és az egyetemes történelem szinkrón szemléletének gyakoroltatása ezen időszak történelemtanításának is kiemelt célja. A magyar történelemnél árnyaltabb korszakolást alkalmazunk (pl. Árpádok kora, Anjou-kor), több eseményt tanítunk, de a hangsúly itt is a gazdálkodás, az életmód és a nagy egyéniségek bemutatására kerül.

5. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
1. A tantárgy bevezetése. Élet az őskorban.	7	5
2. Az ókori Kelet I. Egyiptom, a Nílus ajándéka	7	4
3. Az ókori Kelet II.	8	4
4. Az ókori Görögország	8	6
5. Az ókori Róma I.	8	6
6. Ókori vallás, kultúra és hétköznapi élet	8	5
7. Az ókori Róma II.	7	5
8. A magyar történelem kezdetei	7	5
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	14	16
Összesen	74	56

5. évfolyam

Tematikai egység	A tantárgy bevezetése. Élet az őskorban			Óra-keret 7-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A változás felismerése a természetben és a társadalomban. A korábban élt emberek életét tárgyak és egyéb dokumentumok (levelek) közvetítik. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évtized, év, hó). A földrajzi térképek alapszíneinek (folyó-kék, alföld-zöld, hegy-barna) ismerete.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: internetkapcsolat.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia (problémamegoldás) természettudományos kompetencia (megfigyelés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (varázslat és művészet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (mesemondás); hon- és népismeret (a lakókönyezet népessége); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (vallások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (az állam megjelenése); gazdasági nevelés (termelő ember); a tanulás tanítása (ismeretszerzés forrásokból).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, régészeti leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (mese és valóság különbsége); kommunikáció (rajzkészítés, mesélés); térben és időben való tájékozódás (időszámítás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
Alsó tagozatban olvasott történetek ismételése.	Az alsó tagozaton megismert meghatározó történelmi események és híres személyiségek tevékenységének felidézése. Időszalag készítése és ezen fontosabb események jelölése.	Tankönyvi szövegek megbeszélése (tanári irányítással). Irányított információ-gyűjtés képekből.	Magyar nyelv és irodalom	
Iskolán kívül elsajátított történelmi ismeretek felidézése.	Történelmi források csoportosítsák képek alapján. Két konkrét történelmi forrás kiválasztása abból a szempontból, hogy milyen ismereteket szerezhetünk ezek alapján.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Önálló írásbeli feladatmegoldás.		
Kronológiai és topográfiai ismeretek ismételése.	Történetmondás egyes szám első személyben egy régészeti feltárásról a tankönyvi és az olvasókönyvi szöveg alapján. Vitatkozás arról a véleményről, hogy „a majom az ember őse”.	Játék, szerepjáték. Illusztráció készítése.	Természet- ismeret Földrajz	
A történelmi források. A történelmi források típusai. Mesél a régészet.	A főbb őskori leletek megmutatása világtérképen. Barlangrajz készítése. Szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése egy-egy forrás tartalmáról.	Csoportmunka. Pármunka. Közös osztályszintű feldolgozás.		
Az őskörnyezet, az ember kialakulása, „családfája”. Őskori lelőhelyek.	Néhány megállapítás megfogalmazása korabeli használati tárgyak alapján. Az ősemberre vonatkozó adatok gyűjtése az internetről. Következtetések földrajzi és történelmi térképekről, példák felsorolása arról, hogyan hatott a természeti környezet az emberiség fejlődésére.	Tanári szemléltetés, magyarázat. Tanári magyarázat, prezentáció.	Természet- ismeret	
A zsákmányoló ember és szerszámai.	A földrajzi és a történelmi térképek összehasonlítása (hasonlóságok, különbségek,			

A termelő ember és szerszámai. Az első mesterségek és a kereskedelem megjelenése.	használhatóság). Tájékozódás különböző léptékű térképeken (pl. az ősember nyomai világtérképen). A zsákmányoló és a termelő életmódot összehasonlítása szóban. Beszámoló készítése egy elképzelt őskori kultikus szertartásról.		Informatika	
Varázslat és művészet.	A mágia jelentőségének felismerése az őskori ember életében.		Dráma és tánc Ének-zene	
A falvak kialakulása. Élet a falvakban.	Elképzelt mágikus szertartás csoportmunkában való készítése. Az őskori ember lakóhelye fejlődésének jellemezése szóban. Vázlat készítse arról, hogy milyen célok és feladatok következtében alakultak ki az első államok.		Természet- ismeret Földrajz	
Fogalmak	Régészet, történelmi forrás, munkamegosztás, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, mágia (varázslat). Őskor, ősember, régészeti lelet, ásatás, eszközhasználat és eszközkészítés, szakóca, ásóbot, eke, sarló, nemesítés, gyűjtögetés, vadászat, halászat, fonás, szövés, csere, természetimádat, szellemek, barlangrajz.			

Tematikai egység	Az ókori Kelet I. Egyiptom, a Nílus ajándéka			Óra-keret 7-4
Előzetes ismeret, tevékenység	A változás sokoldalú felismerése a természetben és a társadalomban. A korábban élt emberek életét tárgyak, képek, és egyéb dokumentumok (levelek) közvetítik. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évtized, év, hó). A történelmi és földrajzi térképek alapvető különbségei (pl. színek). Az emberek különböző típusú településeken (faluk, városok) élhetnek.			
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus múzeumlátogatáshoz. Tárgyi: projektor, interaktív tábla.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (megfigyelés); a hatékony, önálló tanulás (írás és olvasás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (kultúra és ember). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (termékeny föld); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (egyiptomi kultúra); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalmak kialakulása); környezettudatosságra nevelés (öntözéses földművelés); a tanulás tanítása (adatfeldolgozás). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képi és szöveges források értelmezése); kritikai gondolkodás (mese és valóság); kommunikáció (szóbeli kiselőadás); térben és időben való tájékozódás (időszámítás, földrajzi környezet jellegzetességei).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az időszámítás alapjai.	Példák gyűjtése az alsó tagozatban tanult évszámokra, egyszerű számítások végeztése ezekkel.	Tankönyvi szövegek megbeszélése (tanári irányítással).	Matematika	
Keresztény időszámítás.	Számítások a történelmi időszámítás legfontosabb egységeivel (év, évtized, emberöltő, évszázad, évezred).	Irányított információgyűjtés. Információk összehasonlítása	Matematika	
Év, évtized, évszázad, évezred.	A Krisztus előtti és utáni (időszámítás előtt és		Matematika	

<i>Az öntözéses földművelés.</i>	után) kifejezés megértése, használata. Időszalagon feldolgozott események ábrázolása, illetve számítások végzése. Az évtized, évszázad és emberöltő fogalmak használata.	(szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Rajz- és illusztráció készítése. Játék, szerepjáték. Pármunka. Csoportmunka. Múzeumlátogatás. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egyiptom földrajzi adottságai, kialakulása.	Beszélgetés az öntözéses földművelés technikájáról, jelentőségéről, rajzok alapján az öntözéses földművelés főbb eszközeinek, szerszámainak azonosítása.		Természet- ismeret Földrajz	
<i>Az egységes Egyiptomi Birodalom.</i>	Az ókori Egyiptom megkeresése különböző térképeken, területének és részeinek fő folyóinak azonosítása.			
Az egyiptomi állam.	Az egységes Egyiptomi Birodalom virágkorának időbeli meghatározása.			
Az írás megjelenése.	Az egyiptomi társadalom szerkezet lerajzolása („szilvماغ”, nem piramis).		Magyar nyelv és irodalom	
Egyiptom régészete, kultúrája.	Az egyiptomi kultúra jellemezése képek, rajzok, ábrák alapján. Az első írások megjelenésének jelentősége az emberiség történelmében. Játékos egyiptomi beszámoló a régészetéről a tankönyv és olvasókönyvi olvasmányaik alapján. A kép alapján egy egyiptomi szobor jellegzetességeinek felismerése.		Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
Fogalmak	Kr. e., Kr. u., évszázad, öntözéses földművelés, fölőslég, kereskedelem, falu, város, állam, ókor, többistenhit. Keresztény időszámítás, évtized, évezred, történelmi korok, <i>csatorna, gát, zsilip</i> , csere, fáraó, hieroglifa, építészet, piramis, <i>írók, szobrászat</i> , múmia.			

Tematikai egység	Az ókori Kelet II.			Óra-keret 8-4
Előzetes ismeret, tevékenység	A változás és folyamatosság felismerése a társadalomban. A korábban élt emberek életét tárgyak, épületmaradványok, képek, és egyéb dokumentumok (levelek, könyvek) közvetítik. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évezred, évszázad, évtized, év, hó). A történelmi térképek különböző színeket, jelzéseket tartalmaznak az eligazodás érdekében. Az emberek különböző típusú településeken, államokban (falu, város, birodalom) élhetnek.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szókincsbővítés); matematikai kompetencia (rendszerezés); természettudományos kompetencia (gondolkodás és megfigyelés); a hatékony, önálló tanulás (írás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (világvallások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (törvénysszövegek); gazdasági nevelés (városok kialakulása); környezettudatosságra nevelés (kínai társadalom); testi-lelki egészség (bibliai történetek).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (pl. törvénykönyvből társadalmi rétegződés); kritikai gondolkodás (történelmi szituációk értelmezése); kommunikáció (egy téma szóbeli kifejtése); térben és időben való tájékozódás (tájékozódás különböző léptékű térképeken).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Mezopotámia földrajzi adottságai. A városok kialakulása.	Egyiptom és Mezopotámia földrajzi adottságainak összehasonlítása. Mezopotámia mai területének azonosítása a földrajzi térképen. Egy mezopotámiai monda (pl. Gilgames)	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított	Természet- ismeret Földrajz	

Történetek Mezopotámiából.	jellegzetességeinek ismertetése.	információgyűjtés.		
Hammurapi törvényoszlopa.	Mezopotámiai városállamok azonosítása a történelmi atlaszban.	Információk (szövegek, képek) összehasonlítása.		
Biblia. Bibliai tájak, bibliai történetek.	Hammurapi törvényeiből egy-két előírás céljának, jelentőségének meghatározása.	Tanulói kiselőadás.	Magyar nyelv és irodalom	
India földrajzi adottságai.	A törvény előírásainak összevetése a mai viszonyokkal, hasonlóságok és különbségek megvitatása.	Önálló feladatmegoldás.	Ének-zene	
India gazdasága és társadalma. Buddha élete.	A Biblia és részeinek, valamint létrejöttének idő- és térbeli azonosítása.	Pármunka.	Természet- ismeret	
Kína földrajzi adottságai, gazdasága és társadalma.	A többistenhit és az egyistenhit közötti hasonlóságok és különbségek feltérképezése.	Csoportmunka.	Földrajz	
Kínai találmányok. A Nagy Fal.	Az ókori India és Kína történelmi és földrajzi térképen történő azonosítása, a nagy folyók felismerése.	Múzeumlátogatás.	Természet- ismeret	
	A keleti vallási szokások, szertartások jellemzőinek megjelenítése.	Játék, szerepjáték.	Földrajz	
	Az ókori indiai és az ókori Kína természetföldrajzi jellemzőinek összehasonlítása.	Illusztráció készítése.	Dráma és tánc	
	Az ókori kínai találmányok összegyűjtése, a Nagy Fal építésének hátterének, körülményeinek megbeszélése.	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Ének-zene	
			Matematika	
Fogalmak	Városállam, birodalom, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, zsidó vallás, egyistenhit nomád népek.			
	Sumerok, toronytemplom, ékirás, hangjelölő írás, <i>eredendő bűn</i> , özönvíz, <i>dravidák</i> , <i>árják</i> , <i>monszun</i> , <i>kasztok</i> , <i>hinduizmus</i> , <i>buddhizmus</i> , <i>Nagy Fal</i> .			

Tematikai egység	Az ókori Görögország			Óra-keret 8-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A változások és a folyamatosság árnyalt felismerése a társadalmi állami viszonyokban. Az emberiség különböző civilizációit épületmaradványok, tárgyak, képek, és egyéb dokumentumok (levelek, könyvek, törvények) alapján azonosíthatjuk. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évezred, évszázad, évtized, év, hó), és sokoldalú használatuk. A különböző léptékű történelmi térképek különböző színeket, jelzéseket tartalmaznak az eligazodás érdekében. A földrajzi környezet szerepe az államok kialakulásában.			
	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretek feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (művészetek). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (hitvilág, művészetek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (demokrácia); gazdasági nevelés (ipar, kereskedelem); a tanulás tanítása (földrajzi tájékozódás); testi-lelki egészség (olimpia). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli mondákból); kritikai gondolkodás (történelmi szereplők jellemzése); kommunikáció (történelmi szituáció dramatizálása); térben és időben való tájékozódás (időszalag görög történelemről).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A görög táj jellegzetességei.	Az ókori Görögország megmutatása történelmi és mai földrajzi térképen.	Tankönyvi szövegek megbeszélése (tanár irányításával). Információgyűjtés. Információk	Földrajz	
Történetek a görög mondavilágból.	Görögország természetföldrajzi adottságainak jellemezése, következtetések ebből gazdálkodásukra, életmódjukra.		Magyar nyelv és irodalom	

A görög vallás és az olümpiák.	Görög mondák és a hitvilág isteneinek bemutatása. Az athéni és a spártai társadalom és életmód összehasonlítása.	összehasonlítása (szöveg, kép, térkép).	Testnevelés és sport	
Az athéni mezőgazdaság, kézműipar és hajózás.	Történelmi és körvonalas térképen az ókori Görögország, Kréta, Olümpia, Athén és Spárta azonosítása.	Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli, írásbeli feladatmegoldás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Spárta, a katonaállam.	Időszalag készítése, melyen az első olümpia, a perzsa háborúk és Athén fénykora jelenik meg.	Pármunka.	Testnevelés és sport	
A görög–perzsa háborúk.	Történetek feldolgozása a görög–perzsa háborúk időszakából. Számítások végzése a megismert görög évszámokkal.	Csoportmunka (páros prezentáció, pl. drámajáték, dialógus).	Természet-ismeret	
Athén Periklész korában. Az athéni népgyűlés.	Kép alapján beszéljenek egy görög vázafestményről. Néhány mondatos korabeli görög forrás elolvasása.	Múzeumlátogatás. Játék, szerepjáték. Tanári szemléltetés.	Földrajz	
Mesterek és művészek.	Görög eredetű szavak gyűjtése értelmező szótár segítségével.	Tanári magyarázat, prezentáció.	Dráma és tánc	
<i>Történetek Nagy Sándorról.</i>	A népgyűlés megjelenítése drámajátékban. Az ókori Athén fénykora főbb műemlékeinek azonosítása, képek alapján, jellegzetességeik felismerése. Az ókori görög városállamok összehasonlítása Nagy Sándor birodalmával. Nagy Sándort jellemzése különböző korból származó források felhasználásával.	Közös osztályszintű feldolgozás.	Vizuális kultúra	
Fogalmak	Mítosz, monda, olümpia, népgyűlés, demokrácia, politika, dráma, színház. <i>Akhájok, dórok, jónok, makedónok, görög időszámítás, amfora, piac, arisztokraták, démosz, helóták, körülakók, vének tanácsa, háromevezősoros hajó, flotta, cserépszavazás, rabszolga, rabszolgapiac, Akropolisz, oszlopcsarnok, színház, falanx.</i>			

Tematikai egység	Az ókori Róma I.	Óra-keret 8-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A változások és a folyamatosság sokoldalú felismerése a társadalmi viszonyokban és az állam irányításában. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értéke (pl. évezred, évszázad, évtized, év, hó), és sokoldalú használatuk. A földrajzi körülmények is szerepet játszanak különböző államtípusok kialakulásában. A társadalomban különböző jogállású (szabad, szolga) és vagyoni helyzetű emberek élnek.	
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus múzeumlátogatóhoz; könyvtáros tanár. Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (szabadok és alávetettek); digitális kompetencia (internet). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Róma alapítása); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalmi rétegek); a tanulás tanítása (könyvtár-, internethasználat). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli szövegek értelmezése); kritikai gondolkodás (mondák és történelmi feldolgozások); kommunikáció (ábrák, térképvázlatok készítése); térben és időben való tájékozódás (eseménysorok azonosítása).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Itália földrajzi adottságai.	Itália megmutatása történelmi és mai európai térképén.	Információgyűjtés. Információk	Földrajz	
Mondák Róma alapításáról.	Itália természetföldrajzi adottságainak jellemezése, következtetések levonása gazdaságra, életmódra. Római mondák történeteinek elmesélése.	(szövegek, térképek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás.	Magyar nyelv és irodalom	
A királyság és köztársaság.	A római királyi és konzuli hivatal összehasonlítása. Történetek feldolgozása a terjeszkedő Róma időszakából.	Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka.		
A terjeszkedő Róma.	Provinciák felismerése térképeken, a mai államok azonosítása.	Csoportmunka. Illusztráció készítése.	Földrajz	
Szabadok és rabszolgák – a köztársaság válsága.	Anyaggyűjtés a könyvtárban és az interneten a római történelemtől. A római társadalom különböző rétegei (szabadok, rabszolgák) életmódjának néhány jellemzőjének összegyűjtése.	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás. Könyvtári óra.	Informatika	
Fogalmak	Királyság, köztársaság, provincia. Ltinok, <i>étruszkok</i> , punok, <i>szenátus</i> , <i>patriciusok</i> , <i>plebejusok</i> , nemzetség, gladiátor, <i>polgárháború</i> .			

Tematikai egység	Ókori vallás, kultúra és hétköznapi élet			Óra-keret 8-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A változások és a folyamatosság sokoldalú felismerése a társadalmi viszonyokban és a mindennapi életmódban. A társadalomban különböző jogállású (szabad, szolga), vagyoni helyzetű és befolyású emberek élnek. A különböző civilizációkban (egyiptomi, indiai, kínai stb.) sokféle istenek és eltérő vallási szokások vannak. A családi életmód és szokások határozzák meg a mindennapi viszonyokat.			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár.			
	Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsfejlesztés); természettudományos kompetencia (találmányok); matematikai kompetencia (problémamegoldás); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia (találmányok); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (vallás és művészet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (világvallások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (egyen és közösség); gazdasági nevelés (technikai fejlődés); a testi és lelki egészség (mindennapi szokások).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló könyvtári gyűjtőmunka); kritikai gondolkodás (mondák és történeti feldolgozások eltérései); kommunikáció (szerepjáték, vita); térben és időben való tájékozódás (összehasonlító számítások, topográfiai helyek azonosítása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Egyiptomi vallás és mondák.	Az egyiptomi istenek neveinek összegyűjtése a könyvtárban. Az ókori keleti, görög, zsidó és keresztény vallások	Tankönyvi forrásszövegek megbeszélése tanári	Magyar nyelv és irodalom	

<i>Érdekességek India vallásairól.</i>	előírásainak és szokásainak összehasonlítása gyűjtőmunka nyomán.	irányítással. Szemelvények irányított elemzése. Információgyűjtés könyvtárban, interneten. Információk (szövegek, képek, térképek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás. Játék, szerepjáték, drámajáték. Illusztráció, rajz készítése. Pármunka. Csoportmunka (páros prezentáció). Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Verseny, vetélkedő. Portfólió készítése.	Informatika	
Ószövetségi történetek. A többistenhit és egyistenhit különbségei.	Történetek mesélése és megjelenítése Buddha életéről. Ószövetségi történetek gyűjtése, megbeszélése, megvitatása. Illusztrációk készítése különböző ószövetségi történetekhez. Egy-egy jellemző epizód eljátszása néhány történetből. Rajzok és jelképek alapján görög isteneket felismerése. A görög vallás összefüggése az olümpiákkal és a színházi előadásokkal. A római vallás jellegzetességeinek és jelentőségének azonosítása az emberek hétköznapi életében.		Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
A görög-római istenvilág.	Egy-egy jellemző epizód eljátszása néhány történetből. Rajzok és jelképek alapján görög isteneket felismerése.		Testnevelés és sport Dráma és tánc	
A kereszténység kialakulása. Újszövetségi történetek.	A görög vallás összefüggése az olümpiákkal és a színházi előadásokkal. A római vallás jellegzetességeinek és jelentőségének azonosítása az emberek hétköznapi életében.		Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Család és hétköznapi élet az ókori Görögországban és Rómában.	Képzeletbeli idegenvezetés az ókori Egyiptomban, Athénban és Rómában. Egy athéni és egy római polgár hétköznapijainak és ünnepeinek elmesélése, megjelenítése. Szerepkártyák készítése egy-egy görög vagy római család tagjairól. Néhány görög és római eszköz, fegyver felismerése és működésük elmondása. Néhány megállapítás megfogalmazása korabeli használati tárgyak és épületek maradványainak és azok rekonstrukcióinak alapján a különböző társadalmi csoportokba tartozó emberek életmódjáról. Egyszerű rajzok készítése történelmi témákról (pl. görög oszlopfők, kupola, boltív).		Dráma és tánc Életvitel és gyakorlati ismeretek	
<i>Találmányok, technikai érdekességek az ókori Görögországban és Rómában.</i>	Szerepkártyák készítése egy-egy görög vagy római család tagjairól. Néhány görög és római eszköz, fegyver felismerése és működésük elmondása. Néhány megállapítás megfogalmazása korabeli használati tárgyak és épületek maradványainak és azok rekonstrukcióinak alapján a különböző társadalmi csoportokba tartozó emberek életmódjáról. Egyszerű rajzok készítése történelmi témákról (pl. görög oszlopfők, kupola, boltív).		Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Többistenhit, egyistenhit, zsidó vallás, kereszténység, dráma és színház. Evangélium, Megváltó, <i>próféta</i> , <i>apostol</i> , vallás, mártír, egyház, pap, <i>püspök</i> , <i>pápa</i> .			

Tematikai egység	Az ókori Róma II.	Óra-keret 7-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A változások és a folyamatosság okainak felismerése a társadalmi viszonyokban. A társadalmi politikai küzdelmekben különböző jogállású, vagyoni helyzetű és befolyású emberek vesznek részt. Néhány korábbi birodalom jellegzetességeinek felismerése. A vallási előírások és a hitélet szerepe a társadalmi viszonyokban, a mindennapi életben.	
További különleges feltételek	Személyi: múzeumlátogatásnál múzeumpedagógus. Tárgyi: projektor, interaktív tábla.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség, vita); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (építészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (Pannónia provincia); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (birodalomépítő uralkodók); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (egyeduralom); gazdasági nevelés (termékek, kereskedelem); testi és lelki egészség (fürdők). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (épületek, várostérképek); kritikai gondolkodás (történelmi személyiségek eltérő megítélése); kommunikáció (vita a császári hatalom kialakulásáról); térben és időben való tájékozódás (a birodalom földrajzi kiterjedésének határai).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<i>Történetek Caesarról és Augustusról.</i>	Caesar jellemezése a tankönyv, a tanári elbeszélés és az olvasókönyv alapján. Különböző nézőpontú forrásrészletek olvasása Augustusról.	Információgyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli, szóbeli feladatmegoldás. Illusztráció, térképvázlat készítése. Dokumentáció elemzések, értelmezése. Pármunka. Csoportmunka. Múzeumlátogatás. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Magyar nyelv és irodalom	
A Római Birodalom: tájak, termények, kereskedelem.	Augustus uralkodásának bejelölése időszalagon, uralkodási idejének kiszámítása. A Római Birodalom egyes területeinek gazdasági lehetőségeinek térkép segítségével jellemezése. Térképvázlat és áruista készítése egy kereskedelmi útról.		Földrajz	
Egy ókori világváros: Róma. Templomok, amfiteátrumok, fürdők.	Képzeletbeli idegenvezetés az ókori Róma városában. Európa mai térképén Pannónia provincia azonosítása.		Vizuális kultúra	
Rómaiak hazánk területén. Pannónia régészete.	Pannónia provincia városainak azonosítása történelmi atlaszban. Történetek gyűjtése és mondása Attiláról, a hunokról.			
<i>Népvándorlás, hunok.</i>	Ellentétes forrásrészleteket megismerése és összeütköztetése a hunokról.		Földrajz	
Róma bukása.	A Nyugatrómai Birodalom bukásának külső és belső okainak összegyűjtése, táblázatba rendezése.		Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Császár, Colosseum, diadalív, népvándorlás. <i>Teljhatalom, zsoldoshadsereg, légió, veterán, limes, latin nyelv, Forum Romanum, amfiteátrum, jogtudomány, Borostyánkőút, barbárok, hunok.</i>			

Tematikai egység	A magyar történelem kezdetei	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	A változások és a folyamatosság különböző okainak felismerése a társadalmi viszonyokban. A földrajzi körülmények is szerepet játszanak különböző népek kialakulásában, vándorlásában. A társadalomban különböző időszakokban eltérő jogállású (szabad, szolga) és vagyoni helyzetű emberek élnek. A hitélet szerepének jelentősége a társadalmi viszonyokban, a mindennapi életben.	7-5
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia (rendszerezés, csoportosítás); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (hitvilág és művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (eredetmondák); hon- és népismeret (honfoglalás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (letelepedés); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalom és hitvilág); környezettudatosságra nevelés (földművelés, állattenyésztés); a tanulás tanítása (információfeldolgozás); testi és lelki egészség (harcmodor). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (mondákból történeti munkákból); kritikai gondolkodás (honfoglalás különböző értelmezése); kommunikáció (szóbeli beszámoló); térben és időben való tájékozódás (vándorlás állomásai).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Mondák a magyar nép eredetéről.	Ősi magyar mondák adatainak számbavétele, történelmi következtetések levonása belőlük. Tanári segítséggel magyarázatok készítése, a mondák és a nyelvtudomány következtetései alapján a magyarság eredetéről.	Tankönyvi- és szakszövegek megbeszélése (tanári irányítással). Információgyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása.	Magyar nyelv és irodalom	
Őseink vándorlása, a sztyepei környezet. A magyar nép kialakulása.	A magyarság vándorlásainak, állomásainak megmutatása térképen. A sztyeppövezet földrajzi jellegzetességeinek azonosítása és hatásainak feldolgozása az ott élők életére.	Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli feladatmegoldás. Játék szerepjáték. Pármunka.	Földrajz	
Levédia és Etelköz. Katonai szövetség.	Beszámoló készítése a vérszerződésről, ennek katonai jelentőségének méltatása.	Csoportmunka. Tanulmányi kirándulás. Illusztráció, térképvázlat készítése.	Vizuális kultúra	
Társadalom és hitvilág.	Egy ókori többistenhívő vallás és őseink hitvilágának összehasonlítása.	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Vita.	Ének-zene	
Hétköznapi élet, termelés és harcmódor.	A jurtai életmód feldolgozása képek alapján.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A Kárpát-medence földrajzi adottságai.	Szerepjátékok: lányok beszámolója arról, hogyan építették a jurtát; fiúk arról, hogyan használták az íjat.		Földrajz	
A honfoglalás.	A honfoglalás irányainak, menetének bemutatása történelmi térképen. A honfoglalás jelentőségének méltatása, az azóta eltelt idő kiszámítása. Térképen azonosítsák milyen államok léteztek Európában a honfoglalás idején.		Vizuális kultúra	
Fogalmak	Nomád pásztorkodás, törzs, fejedelem, Árpád-ház. Finnugor, őshaza, jurta, sztyepp, nagycsalád, nemzetség, <i>táltos, besenyők, avarok, szláv népek, székelyek, törzsszövetség, honfoglalás.</i>			

A továbbhaladás feltételei	Tudja, hogy az emberiség különböző civilizációit épületmaradványok, tárgyak, képek, és egyéb dokumentumok (levelek, könyvek, törvények) alapján azonosíthatjuk. Tudjon különbséget tenni a történelem forrásai között (szöveg, kép, tárgy). Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között. Tudjon értelmezni egyszerű elbeszélő forrásokat. Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszakok, évszázad, évezred), tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Tudja megkülönböztetni a történelmi és földrajzi térképeket. Tudja elmondani a tanult történeteket és tudja azok helyszínét különböző térképeken megmutatni. Tudja, hogy az életfenntartási és gazdasági szükségletek eredményezik a munka, a termelés kialakulását. Tudja, hogy a társadalom különböző jogállású (szabad, szolga) emberekből állhat. Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Tudja, hogy a vallási előírások hatnak a társadalmi viszonyokra és a mindennapokra. Ismerje a feldolgozott történelmi személyiségek főbb cselekedeteit. Ismerje, hogy az egyes eseményekhez milyen nevek, helyszínek kapcsolhatók.
-----------------------------------	---

6. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
1. Képek a középkori Európa életéből	9	6
2. Magyarország az Árpádok idején	7	5
3. Hétköznapi és ünnepek a középkorban	6	4
4. Virágzó középkor Magyarországon	9	6
5. Az újkor kezdetén	9	5
6. A technika és a kereskedelem fejlődése. A barokk művészet.	7	5
7. Magyarország az újkor kezdetén	5	4
8. Függetlenségi harcok Magyarországon	7	5
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	15	16
Összesen	74	56

6. évfolyam

Tematikai egység	Képek a középkori Európa életéből		Óra-keret 9-6	
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ókor társadalmi viszonyait, mindennapjait alapvetően a vallási szokások határozták meg. Az ókorban az egyes népeket vallásuk, kultúrájuk és szokásaik alapján lehet megkülönböztetni. Eltérő társadalmi, gazdasági, földrajzi körülmények különböző államformák kialakulását teszik lehetővé. Az életfenntartási és gazdasági szükségletek eredményezik a munka, a termelés kialakulását. A társadalmak különböző gazdasági helyzetű, jogállású (szabad, szolga) és politikai befolyású emberekből állhatnak. A jelentős történelmi személyiségek cselekedetei befolyásolják egy-egy állam társadalmi, politikai viszonyait.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szókincsbővítés); természet-tudományos kompetencia (megfigyelés); matematikai kompetencia (problémamegoldás); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (műveltség, művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (tájegysége, uradalmak); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (egyházi műveltség); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (város); gazdasági nevelés (céh, távolsági kereskedelem); környezettudatosságra nevelés (földművelés); a tanulás tanítása (templomok, kolostorok); testi és lelki egészség (lovagok). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (céhszabályzat); kritikai gondolkodás (vallási különbségek); kommunikáció (szóbeli történetmesélés, vázlatrajz, makett); térben és időben való tájékozódás (arab és keresztény államok, keresztes hadjáratok).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Bizánc, az arab terjeszkedés, Nagy Károly birodalma.	Középkori Európa főbb államainak összegyűjtése és megmutatása történelmi és körvonalas térképen. A királyi hatalom jelképeinek összegyűjtése, azonosítása a korszakban.	Tankönyvi forrásszövegek, ábrák, képek megbeszélése, közös feldolgozása.	Földrajz	
Európa 1000 körül.	Vázlatrajz készítése a tankönyv szövege és képei alapján vagy térképvázlat készítése egy elképzelt uradalomról.	Információgyűjtés könyvtárban.	Földrajz	
Az uradalmak.				

Hűbérurak és hűbéreseik.	A jobbágyságok főbb gazdasági tevékenységeinek számbavétele.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép).		
<i>Élet a várakban és a falvakban.</i>	Kiselőadás készítése egy középkori várról (makett készítése).	Illusztráció, rajz, makett készítése.		
A középkori egyház: templomok és kolostorok.	Beszámoló készítése a lovagi életéről. Adománylevél készítése egy elképzelt hűbérúr nevében. Egy lovaggá avatás vagy hűbéri eskü dramatizált megjelenítése korabeli kellékek felhasználásával.	Vizuális anyagok feldolgozása (kép). Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli, írásbeli feladatmegoldás.	Ének-zene Vizuális kultúra Dráma és tánc	
<i>A kódexek.</i>	Egy korabeli város főterének lerajzolása, fontosabb épületeinek feltüntetése.	Játék, szerepjáték. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés.	Vizuális kultúra	
<i>Az egyházi műveltség.</i>	A korabeli egyház bevételeinek összegyűjtése, rendszerezése. A középkori egyház jelentőségének ismertetése.	Tanári magyarázat, prezentáció. Közös osztályszintű feldolgozás.	Magyar nyelv és irodalom	
A város és céh.	Díszes iniciálé készítsenek egy kódex számára.			
<i>Európa nagy háborúi.</i>	Az iskola könyvtárában szentek életéről szóló legendák gyűjtése.		Testnevelés és sport	
A könyvnyomtatás.	A román stílusú templomok jellemzőinek számbavétele. A céhek fontosabb feladatainak feldolgozása forrásrészlet alapján. A keresztes háborúk főbb okainak összegyűjtése. Beszámoló a keresztes lovagok életéről, tapasztalatairól.		Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Tengeri és szárazföldi közlekedés és kereskedelem.	Fából, kővekből tinta felhasználásával kezdetleges nyomtatási eszközök készítése. Európa térképén a távolsági kereskedelem főbb tengeri és szárazföldi útvonalainak felismerése.		Földrajz	
<i>Élet a hajókon.</i>	Beszámoló a korabeli hajózási eszközökről, illetve a hajókon szolgáló emberek életéről.		Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	Feudalizmus, jobbágyság, lovag, keresztes hadjárat, robot, terményadó, tized, két- és háromnyomásos gazdálkodás, kolostor, eretnek, iszlám, császár, középkori város, polgár, vám, céh. Germánok, földbirtok, hűbérúr, hűbéres, hűbéri eskü, vár, falu, uradalom, majorság, jobbágytelek, zsinat, szent, <i>legenda</i> , <i>ereklye</i> , <i>remete</i> , <i>apát</i> , szerzetes, szerzetesrend, bencés, ferences, inkvizíció, ugar, nehézeke, <i>önellátó gazdálkodás</i> , <i>lakótorony</i> , kiváltság, önkormányzat, Allah, Korán, mester, járványok, gótika.			

Tematikai egység	Magyarország az Árpádok idején	Órakeret 7-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkor társadalmi, politikai életét a gazdasági és vallási viszonyok határozták meg. A középkorban az államok közötti ellentétek vallási okokra is visszavezethetők. A középkori keresztény egyház alapvetően befolyásolja a kulturális viszonyokat és a mindennapi életet. A társadalmak különböző gazdasági helyzetű, jogállású (szabad, szolga), politikai befolyású és érdekű emberekből állhatnak. A történelmi személyiségek cselekedeteit számos tényező befolyásolja.	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus. Tárgyi: internet, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretfeldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (államszervezés); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (építészeti stílusirányzatok).	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (letelepedés, államalapítás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (szentek legendái); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (törvényhozás, bíraskodás); környezettudatosságra nevelés (építészeti emlékek); a tanulás tanítása (információ feldolgozás); testi és lelki egészség (lovagkirály). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli mondákból, legendákból); kritikai gondolkodás (legendák és történeti íráskok összevetése); kommunikáció (vita, csatavázlatok); térben és időben való tájékozódás (események időrendbe állítása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<i>A honfoglalók tárgyi öröksége.</i>	Könyvtári anyagok alapján rajzban, maketten a honfoglalók főbb használati tárgyainak és ruházódásának rekonstruálása.	Tankönyvi forrásszövegek, ábrák, képek megbeszélése, közös feldolgozása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Letelepedés és kalandozások.	A kalandozó hadjáratok eseményeinek elmondása. A keresztény magyar állam megalapítása jelentőségének megvitatása.	Információgyűjtés könyvtárban. Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás.	Földrajz	
Az államalapítás. Történetek Géza fejedelemről és István királyról.	Koppány és István ellentétének feldolgozása, irodalmi és zenei művek segítségével. Szent István tevékenységének, uralkodásának jellemzése.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom	
Szent László és Könyves Kálmán: törvényhozás és bíraskodás.	Szent Istvánt idéző emlékmű, szobor, utcanév keresése lakóhelyünkön. Szent István törvényeinek olvasása, értelmezése. Szent László törvényeinek olvasása, értelmezése.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.	Dráma és tánc	
II. András és IV. Béla.	Mondák, legendák elmesélése, dramatikus feldolgozása Szent Istvánról és Lászlóról.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.		
A tatárjárás, az Árpád-ház kihalása.	A tatárjárásról szóló korabeli forrásrészlet olvasása, megbeszélése. A muhi csata lefolyásának térképi ábrázolása. A tatárjárás következményeinek összegyűjtése.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom	
Kultúra az Árpád-korban	Egy magyarországi román kori műemlék bemutatása.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.	Vizuális kultúra	
<i>Történetek Árpád-házi királyokról és jeles személyekről.</i>	Az Árpád-kor főbb évszámainak időszalagon való ábrázolása. Arcképcsarnok, tabló készítése a korszak kiemelkedő uralkodóiról képek felhasználásával.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.	Vizuális kultúra	
Árpád-kori emlékek a mai Magyarországon.	A feldolgozott forrásokot táblázatba rendezése a típusaik szerint (pl. kép, szöveg, eredeti, későbbi). A történelmi térképen román kori műemlékek gyűjtése.	Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Térképvázlat készítése. Pármunka. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. Könyvtári óra. Tanulmányi kirándulás.	Földrajz	
Fogalmak	Vármegye, tatárok, országgyűlés.			
	<i>Kengyel, szablya jurta, kalandozás, tized, ispán, egyházmegye, pogány, kancellária, oklevél, kunok, apáca, szabad királyi város, kiskirályok.</i>			

Tematikai egység	Hétköznapi és ünnepek a középkorban	Óra-keret 6-4
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori államok irányításában és felépítésében összekapcsolódott a világi és az egyházi hatalom. A középkor társadalmi viszonyait, mindennapjait alapvetően a vallási szokások és előírások határozták meg. Új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést eredményez. A társadalmak különböző jogállású (hűbérúr, hűbéres, jobbágy) emberekből állhatnak, és e csoportok élet- és gondolkodásmódja eltér egymástól.	

További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus.			
	Tárgyi: múzeum, internetkapcsolat.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (felfedezések); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia (könyvnyomtatás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (művészeti stílusok). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (Képes Krónika); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (könyvnyomtatás, korstílusok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (mindennapok); gazdasági nevelés (kolostori élet); környezettudatosságra nevelés (járványok); a tanulás tanítása (szerzetesi élet); testi-lelki egészség (lovagi viadal); felkészülés a felnőtt lét szerepeire (céhinas). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli mondák, legendák); kritikai gondolkodás (önálló véleménymegfogalmazás); kommunikáció (szóbeli kiselőadás); térben és időben való tájékozódás (térkép és kronológia összehangolása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Lovagi viadatok.	Lovaggá avatási szertartás megjelenítése. Lovagi tornáról szóló beszámoló, rajz készítése az úrhölgy és a lovag szemszögéből. A lovagi felszerelés, fegyverek kép alapján történő azonosítása, funkciójuk ismerete.	Tankönyvi korabeli szövegek, ábrák, képek megbeszélése, egyéni és közös feldolgozása.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
<i>Középkori fegyverek.</i>	Képek gyűjtése a lovagi eszközökről, életről, ábrázolásról. A számszerű és az első löfegyverek működésének bemutatása rajz alapján.	Információgyűjtés könyvtárban. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, ábra). Illusztráció, rajz készítése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
<i>A lovagi seregek ellenfelei: vikingek, arabok, kalandozó magyarok.</i>	A tanári elbeszélés és a tankönyvi szöveg alapján a kolostor életének, egy szerzetes egy napjának ismertetése, bemutatása. A középkori vallási szokások és egyházi ünnepek összegyűjtése és kiselőadás formájában történő feldolgozása.	Tanulói kiselőadás. Játék, szerepjáték, dramatikus megjelenítés. Képgyűjtés könyvtárban.	Földrajz	
Hétköznapi élet, ünnepek a középkorban	Egy kódex lapjának megtervezése, vázlatos elkészítése. Román építészeti emlékeket megőrző képeslapgyűjtő verseny megrendezése az osztályban.	Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás. Dokumentáció készítése.	Dráma és tánc Ének-zene	
A szerzetesek egy napja. <i>Hogyan készült a kódex?</i>	Rövid történeteket olvasása Anonymustól és belőle képregény készítése. Rövid történeteket olvasása Képes Krónikából és belőle képregény készítése.	Vizuális anyagok (képek) irányított feldolgozása. Pármunka. Csoportmunka. Tanulmányi kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
A román építészet.	Szituációs játék: mit tennék pestisjárvány idején? (Különböző társadalmi réteghez tartozók történetmondása alapján. Egy legény céhmesterré válása folyamatának bemutatása egyes szám első személyben, cégér tervezése, rajzolása.	Tanulmányi kirándulás. Könyvtári óra. Közös osztályszintű feldolgozás.	Vizuális kultúra Vizuális kultúra	
Anonymus krónikája.	A kézzel írt kódex és a könyvnyomtatás alkalmazásának megvitatása, előnyök, hátrányok feltárása.	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
<i>Történetek a Képes Krónikából.</i>			Természetismeret	
Járványok: pestis, himlő, kolera.				
Hogyan válhatott az inas céhmesterré?				

A könyvnyomtatás eszközei és eljárása.	A román és a gótikus építészeti stílusok jegyeinek felismerése képek és tömbvázlatok alapján. A reneszánsz építészeti stílus jegyeinek felismerése képek és tömbvázlatok alapján.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A gótikus építészet.			Vizuális kultúra	
A humanizmus és a reneszánsz.			Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
Fogalmak	Lovag, kódex, román építészet.			
	Oklevél, Képes Krónika, lovagi erények, krónika, könyvnyomtatás.			

Tematikai egység	Virágzó középkor Magyarországon			Órakeret 9-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori államok irányításában és felépítésében összekapcsolódott a világi és az egyházi hatalom. A társadalmak különböző jogállású (hűbérúr, hűbéres, jobbágy) emberekből állhat, és e csoportok élet- és gondolkodásmódja eltér egymástól. A középkor társadalmi viszonyait, mindennapjait alapvetően a vallási szokások és előírások határozták meg. A történelmi személyiségek cselekedeteit számos tényező befolyásolja. Korabeli rövid szöveges források közös feldolgozása, értelmezése.			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus. Tárgyi: internetkapcsolat.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); matematikai kompetencia (logikai kapcsolatok) a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (középkori városok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Zsigmond, Hunyadiak); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (parasztháború); gazdasági nevelés (kereskedelmi kapcsolatok); környezettudatosságra nevelés (bányavárosok); a tanulás tanítása (különböző szemléletű források); testi-lelki egészség (a lovagkirály). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (elbeszélő források reprodukálása); kritikai gondolkodás (önálló vélemény megfogalmazása); kommunikáció (rajzos vázlatok, fogalmazások); térben és időben való tájékozódás (események sorrendbe állítása, és helyszínek azonosítása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
I. Károly (Károly Róbert). A hatalom megszilárdítása, az aranyforint.	A kiskirályok uralta terület körvonalas térképen történő jelölése. I. Károly főbb intézkedéseinek és tetteinek indoklása, magyarázata. A királyi birtokok csökkenése és az újfajta királyi bevételek elrendelése közötti összefüggések feltárása. A kapuadó lényegének ismertetése forrásrészlet alapján.	Tankönyvi szövegek, korabeli források, ábrák, képek, térképek megbeszélése, közös és egyéni feldolgozása. Irányított és egyéni információgyűjtés. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép, ábra).	Földrajz	
Nagy Lajos, Magyarország külpolitikája. Lajos törvényei.	Nagy Lajost, a lovagkirály jellemezése szóban és rövid írásos beszámolóban. A Nagy Lajos uralta királyságok területeinek		Magyar nyelv és irodalom	
Magyarország kereskedelmi kapcsolatai.			Természetismeret Földrajz	

A lovagkirály és vára.	megmutatása történelmi és körvonalas térképen. Egy korbéli lovagi vár rajzának illetve makettjének elkészítése internetes anyagok felhasználásával.	Illusztráció, rajz, makett, térképvázlat készítése. Tanulói kiselőadás.	Magyar nyelv és irodalom	
<i>Zsigmond, a király és a császár</i>	Zsigmond királyról szóló dokumentumok gyűjtése a könyvtárban és interneten.	Játék, szerepjáték.	Informatika	
<i>Husz János.</i>	Az ősiség és a kilencedtörvény jelentőségének meghatározása a középnemesség és a királyi hatalom szempontjából.	Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás.		
Élet a városokban és a mezővárosokban. <i>A bányaváros.</i>	Egy korabeli nemes címerének megtervezése és megrajzolása.	Kronológiai táblázat készítése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Egy középkori magyar város: Buda.	Az Anjou-kor és Zsigmond uralkodásának jelölése az időszakon.	Pármunka.	Földrajz	
<i>Magyarország kereskedelmi kapcsolatai.</i>	A középkori királyi városok és a mezővárosok összehasonlítása jogállás és társadalmi-gazdasági funkciók alapján.	Csoportmunka.	Földrajz	
Hunyadi János. A nándorfehérvári csata.	Magyarország kereskedelmi kapcsolatainak térképen történő azonosítása és vaktérképen ábrázolása.	Tanulmányi kirándulás.	Vizuális kultúra	
Hunyadi Mátyás uralkodása. <i>Mátyás asztalánál</i>	A nándorfehérvári csata főbb eseményeinek nyomon követése szöveges forrás és térképvázlaton.	Könyvtári óra.	Magyar nyelv és irodalom	
A Dózsa-féle parasztháború.	Mátyás király belpolitikája, külpolitikája, gazdaságpolitikája, jellemzőinek összegyűjtése és vázlatpontokba szedése.	Múzeumlátogatás, múzeumi óra.	Vizuális kultúra	
A mohácsi csata.	Az udvari kultúra jellemzőinek összegyűjtése Mátyás korában.	Tanári szemléltetés.	Magyar nyelv és irodalom	
	A Dózsa-féle parasztháború és a mohácsi csata főbb eseményeinek nyomon követése szöveges forrás és térképvázlaton.	Tanári magyarázat, prezentáció.	Vizuális kultúra	
	A kor fontosabb évszámairól időrendi táblázat készítése.	Közös osztályszintű feldolgozás.		
Fogalmak	Anjouk, ősiség, mezőváros, végvár, kormányzó, zsellér, nádor. <i>Bandérium, harmincadvám, kapuadó, árumegállító jog, kilenced, aranyforint, nemes, báró, pallosjog, Luxemburg-ház, szászok, husziták, polgármester, bíró, vajda, fekete sereg, végvár, füstpénz, corvinák, Jagelló-ház, röghöz kötés.</i>			

Tematikai egység	Az újkor kezdetén	Óra-keret 9-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori államokban a világi és az egyházi hatalom között többször ellentét alakult ki. A középkori társadalomban a hűbérúr, hűbéres, jobbágy érdekei, élet- és gondolkodásmódja eltér egymástól. A középkori emberek hitéletét és vallását jogi helyzetük is befolyásolta. A történelmi személyiségek dinasztikus államok cselekedeteit számos ok befolyásolja. Új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést eredményez. Korabeli rövid szöveges források egyéni feldolgozása, értelmezése. Térképek, rajzok készítése történelmi eseményről (csatáról), épületről.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincs bővítés); matematikai kompetencia (problémamegoldás); természettudományos kompetencia (megfigyelések, felfedezések); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (felfedezések); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (reformáció, forradalom); gazdasági nevelés (manufaktúrák); a tanulás tanítása (röpiratok); felkészülés a felnőttléti szerepeire (együttműködés, kompromisszum). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (világkép, felfedezések); kritikai gondolkodás (vallási küzdelmek); kommunikáció (vita és dramatizálás); térben és időben való tájékozódás (szinkronszemlélet).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<i>Az Európán kívüli világ: Ázsia és Afrika.</i>	Amerika őslakóinak élete az európaiak életforma összehasonlítása és szóbeli ismertetése. Földgömbön, történelmi térképen és körvonalas térképen Kolumbusz előtti főbb felfedezési utak bejelölése.	Tankönyvi szövegek, korabeli írott források, ábrák, képek, térképek megbeszélése, közös feldolgozása.	Természetismeret Földrajz	
Amerika Kolumbusz előtt.	Kolumbusz útjának és az őt követő főbb felfedezőutak bejelölése térképen és az évszámok összegyűjtése.	Információgyűjtés könyvtárban. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép).	Természetismeret Földrajz	
A legfontosabb felfedezőutak.	A felfedező utakról beáramló új termékek összegyűjtése.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép).	Természetismeret Földrajz	
A felfedezések hatása Európában és Amerikában.	Összegyűjtése annak, hogy milyen ételeket nem ehettünk Kolumbusz előtt.	Vizuális anyagok felhasználása, értelmezése.	Természetismeret	
Harc a tengerekért.	A felfedezések következtében kialakuló gazdasági központok és munkamegosztás jellemzőinek feltüntetése térképen.	Illusztráció, térkép vázlat készítése.		
A manufaktúrák elterjedése és a bankélet kialakulása.	A tengerekért folytatott harc és abban érdekelt államok bejelölése térképen.	Tanulói kiselőadás, beszámoló.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
„Egyedül Isten által.” A reformáció.	A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. Az áruterelés fellendülése, a pénzforgalom és a bankélet fejlődése közötti összefüggések feltárása.	Önálló szóbeli, írásbeli feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom	
A katolikus megújulás és az ellenreformáció.	A reformáció legfőbb tanításainak összegyűjtése és táblázatba rendezése.	Játék, szerepjáték.	Magyar nyelv és irodalom	
Az angol forradalom.	Következtetések levonása abból az állításból, hogy: „Egyedül Isten által üdvözülni az ember”.	Pármunka.	Ének-zene	
A Napkirály udvarában.	Jellemző idézetek gyűjtése a reformáció, illetve az ellenreformáció tanításaiból.	Csoportmunka.		
Nagy Péter Oroszországa	A reformáció főbb irányzatairól ábra készítése.	Tanári szemléltetés.	Vizuális kultúra	
	A királyi egyeduralkodó és az alkotmányos királyság jellemzőinek összehasonlítása.	Tanári magyarázat, prezentáció.	Vizuális kultúra	
	A Napkirály udvarának jellemzése festmények és fényképek alapján.			
Fogalmak	Világkereskedelem, gyarmat, manufaktúra, bér munkás, bank, újkor, reformáció, (ellenreformáció), forradalom, parlament, köztársaság, alkotmányos királyság.			
	Indiánok, maják, aztékok, inkák, hitel, humanizmus, búcsúcédula, katolikus megújulás, protestáns, evangélikus, református, anglikán egyház, jezsuiták, polgárháború, cár.			

Tematikai egység	A technika és a kereskedelem fejlődése. A barokk művészet.	Órakeret 7-5
Előzetes ismeret, tevékenység	Az újkorban a világi és az egyházi hatalom ellentétei vallásháborúhoz vezettek. Az újkorban Európa vallási térképe átalakul. A felfedezések nyomán számos új élelmiszer kerül Európába, és új kereskedelmi központok, munkamegosztás jön létre. Új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést eredményez. Az újkorban az átalakuló gazdaság és gondolkodásmód következtében módosulnak a korábbi társadalmi viszonyok. Az újkorban nő a különböző típusú források (képek, szövegek) száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése történelmi eseményről (csatáról), folyamatról, épületről.	

További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár.			
	Tárgyi: könyvtár, internetkapcsolat.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); természettudományos kompetencia (megfigyelés, felfedezés); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia (újítások a technikában); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (technikai átalakulás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tudomány és vallás); gazdasági nevelés (technika és gazdaság); a tanulás tanítása (különböző típusú képi ábrázolások); testi-lelki egészség (élet a hajókon). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli képi források); kritikai gondolkodás (különbségek, hasonlóságok); kommunikáció (eltérő nézőpontok azonosítása); térben és időben való tájékozódás (események térbeli és időbeli kapcsolata).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Középkori szélmalom, vízimalom. A vízikerek ipari használata.	A vízikerek működésének bemutatása rajz alapján. Az alulcsapott és felülcsapott vízikerek működéséről vázlatrajz és magyarázat készítése. Vita a kétféle vízikerek működéséről. Egy XVI. századi tengerjáró hajó bemutatása rajzok, festmények alapján.	Tankönyvi szövegek, korabeli források, ábrák, képek megbeszélése, közös feldolgozása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Hajózási újítások. <i>A hajózás és a térképészet fejlődése.</i> <i>A karavella.</i>	Rajz vagy makett készítése egy XVI. századi tengerjáró hajóról. A karavella újításainak összegyűjtése, rendszerezése. Egy korabeli hajónapló (úti beszámoló) készítése a tanulók saját fantáziája segítségével.	Információgyűjtés könyvtárban, interneten. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép, vázlatrajz).	Természet-ismeret Földrajz	
Élet a hajókon – hajósok és rabszolgák. <i>Kalózok.</i>	Képek gyűjtése könyvtárban és interneten a megváltozott tűzfegyverekről. Vita a tűzfegyverek elterjedésének előnyeiről, hátrányairól.	Illusztráció, rajz, makett készítése. Vita, disputa.	Magyar nyelv és irodalom	
<i>A tűzfegyverek elterjedése.</i>	A tudomány és a vallás ellentéteinek összegyűjtése.	Tanulói kiselőadás, beszámoló. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Tudomány az újkor elején, Galilei.	A protestáns és a katolikus barokk templom fényképek és festmények alapján történő jellemzése.	Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Informatika	
A barokk művészet.	Egy barokk festmény (a stílus jellegzetességeinek) összegyűjtése.		Vizuális kultúra	
Tudomány az újkor elején, Galilei.	Barokk épületeket ábrázoló képeket, képeslapok gyűjtése.		Természet-ismeret	
Fogalmak	Barokk stílus.			
	Szelmalom, vízimalom, <i>karavella</i> , <i>kalóz</i> .			

Tematikai egység	Magyarország az újkor kezdetén				Óra-keret 5-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Az újkorban a világi és az egyházi hatalom ellentétei vallásháborúhoz vezettek, Európa vallási térképe átalakul. A felfedezések nyomán az európai munkamegosztás átalakul. Az újkorban az átalakuló társadalmi viszonyok új uralkodási formákat eredményeznek. Az újkorban nő a különböző típusú források (képek, szövegek) száma. A történelmi események, szereplők megítélését a választott nézőpont is befolyásolja.				
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus. Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vita); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (három részre szakadt ország); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (reformáció, ellenreformáció); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (uralkodó és rendek); testi és lelki egészség (végvári harcok). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli forrás önálló értelmezése); kritikai gondolkodás (eltérő álláspontok azonosítása); kommunikáció (megjelenítés, érvelés); térben és időben való tájékozódás (európai és magyar események szinkronba állítása).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Az ország két, majd három részre szakadása.	A három részre szakadt ország területeinek és a királyi (fejedelmi) székhelyüknek a megmutatása történelmi és körvonalas térképen.	Tankönyvi és korabeli szövegek, képek megbeszélése.	Földrajz		
<i>Török világ Magyarországon.</i>	A részekre szakadás eseményeinek ábrázolása időszalagon.	Információgyűjtés könyvtárban, interneten.	Magyar nyelv és irodalom		
A királyi Magyarország.	A hódoltságban élő parasztok életének jellemezése.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép).	Informatika		
A végvári harcok.	A magyarországi török építészeti emlékekre példák gyűjtése könyvtárban, interneten.	Tanulói kiselőadás.	Magyar nyelv és irodalom		
Reformáció és ellenreformáció Magyarországon, kulturális hatásuk.	A végvári harcokról történetek gyűjtése, elmesélése. Egy református templom külső és belső képének, jellemzőinek összegyűjtése. A katolikus és protestáns templomok (díszítés, építészeti megoldások) különbségeinek leltárba vétele.	Tanulmányi kirándulás. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene		
Fogalmak	<i>Fejedelem.</i> <i>Vilajet, pasa, szpáhi, janicsár, kollégium, mecset, minaret, országgyűlés, nádor.</i>				

Tematikai egység	Függetlenségi harcok, rendi felkelések Magyarországon	Óra-keret 7-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A különböző államok, társadalmi csoportok ellentétei számos esetben összeütközéshez, háborúhoz, polgárháborúhoz, felkeléshez, vezetnek. A történelmi személyiségek cselekedeteit illetve az események alakulását számos tényező befolyásolja. A társadalmi, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak. Az európai és a magyar történelem főbb eseményei számos ponton összekapcsolódnak.	

További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus.			
	Tárgyi: múzeum.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás, kifejezőképesség); matematikai kompetencia (logikai kapcsolatok) a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; digitális kompetencia (Internet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (Erdély); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Buda visszavétele); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (szabadságharc); testi és lelki egészség (költő és hadvezér).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló ismeretszerzés internetről); kritikai gondolkodás (eltérő megítélések egy-egy történelmi szereplőről); kommunikáció (vita); térben és időben való tájékozódás (kronológia).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Bocskai István harcai.	A hajdúk életének bemutatása békében és háborúban.	Tankönyvi szövegek, korabeli források, ábrák, képek feldolgozása. Információgyűjtés. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, térkép). Illusztráció, vázlatrajz készítése. Tanulói kiselőadás. Pármunka. Csoportmunka. Múzeumlátogatás. Tanulmányi kirándulás. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.		
Erdély aranykora.	A XVII. századi Erdély jellemzőinek összegyűjtése, bemutatása.		Földrajz	
Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér.	Zrínyi Miklós halálának története, a halála körülményeiről elterjedt szóbeszédok állításainak összegyűjtése.		Magyar nyelv és irodalom	
Buda a török korban.	Budavár katonai jelentőségének számbavétele. Buda visszafoglalása politikai és katonai jelentőségének bemutatása.		Vizuális kultúra	
Buda visszavétele.	Rákóczi Ferenc fiatalkorának (szülei, neveltetése, bécsújhelyi börtön, szökése) feldolgozása.			
II. Rákóczi Ferenc szabadságharca.	A Rákóczi-szabadságharc kitörése okainak feldolgozása, a kiáltvány alapján. Lista készítése a sérelmekről.		Magyar nyelv és irodalom	
Rákóczi Ferenc élete.	A szabadságharc katonai menetének jelölése térképen. Egy-két kuruc dalt felidézése, II. Rákóczi Ferenc fejedelem jellemzése. Mikes Kelemen-levél alapján meséljenek a száműzetésben élő magyarok életéről. A Bocskai szabadságharcot, Erdély aranykora, ifj. Zrínyi Miklós halála, Buda visszafoglalása, a Rákóczi-szabadságharc időtartamának jelölése időszalagon. A tanult XVI–XVII. század európai és magyar eseményeinek feldolgozása szinkronisztikus táblázatban.		Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Fogalmak	Trónfosztás. Hajdú, kuruc, labancok, száműzetés, vezérlő fejedelem.			

A továbbhaladás feltételei	Tudja a középkort és az újkort jellemző társadalmi, gazdasági, politikai viszonyai alapján azonosítani. Ismerje fel a középkor (hűbérúr, hűbéres, jobbágy) és az újkor (tőkés, munkás) meghatározó társadalmi csoportjait. Ismerje fel, hogy a különböző államok, társadalmi csoportok ellentétei számos esetben összeütközéshez, háborúhoz, polgárháborúhoz, felkeléshez, vezetnek. Tudja, hogy a társadalmi, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak. Ismerje az újkori Európa vallási térképének jellemzőit. Tudja azonosítani az állami irányítás különböző formáit (pl. egyeduralkodó, alkotmányos királyság). Tudja, hogy az új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést, társadalmi átalakulást eredményez. Tudjon tanult történeteket önállóan elmondani a tantervi fogalmak, nevek és évszámok felhasználásával. Tudja a korabeli szövegek és feldolgozások lényegét kiemelni. Tudjon egyszerű forrásokat értelmezni, és azokról következtetéseket levonni. Tudjon tanári segítséggel adott témában információkat gyűjteni, könyvtárban, interneten. Legyen képes a korszakra (román, gótika, reneszánsz stb.) jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudjon távolságot becsülni és számításokat végezni különböző térképeken.
-----------------------------------	--

Történelem 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

7–8. évfolyamon az egyetemes és a magyar történelem újkori és jelenkori szakaszát tárgyaljuk. Ezen időszakok sok szállal kapcsolódnak jelenünkhöz, ezért a legfontosabb tények megismertetése mellett lényeges a történelmi szemlélet fejlesztése. Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek, összefüggéseinek feltárása a magyar történelem mélyebb megértését segíti elő. Ezt erősíti az is, hogy a tanulók a magyar történelemmel gyakran a kiemelkedő személyiségek életén keresztül ismerkednek meg, így mérlegelhetik azt is, hogy mi a szerepe az egyénnek a történelemben.

Az európai történelem kiemelt eseményeinek segítségével elsősorban Európa történelmi szerepének változásairól (vetélkedések és háborúk, diktatúrák és demokráciák, ellentétek és integráció) szereznek benyomásokat a tanulók.

Az európai történelem fordulópontjairól szerzett ismereteik mellett tanulmányozzák az újkorban és a jelenkorban élt emberek életmódját, gondolkodásmódját, valláshoz való viszonyát is.

Az időszak jó példát kínál arra is, hogy a tanulók megvizsgálhassák az egyenlőtlen fejlődés elvét, hogy érzékeljék a szegény és gazdag országok (gyarmatosítók, gyarmatok; fejlettek, fejlődők) közötti különbségek tényezőit, megértsék annak legfőbb okait. Érzékeljék azt is, hogy a szétartó, negatív tendenciák mellett jelen vannak a kiegyenlítő, konfliktusfeloldó törekvések is (pl. ENSZ, Európai Unió).

Mind az egyetemes, mind a magyar történelem bővelkedik olyan konfliktusokban, amelynek feldolgozásával megismerkedhetnek és azonosulhatnak az egyszerű emberek erkölcsi konfliktusaival történelmi döntéshelyzetekben (forradalmak, holokauszt, kisebbségi lét).

Az Európán kívüli világ hatékony, mélységelvű feldolgozását két kiemelt témakör (India és Japán; Kína) teszi lehetővé.

A XX. századi történelmi anyag feldolgozása segítségével felismerhetik a globalizáció folyamatának főbb jellemzőit, az ebből fakadó ellentmondásokat, s megvizsgálhatnak e kihívásra megjelenő néhány választ is.

A jelenismeret tanításának célja, hogy az alapvető állampolgári ismeretekre támaszkodva a tanulók el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a demokratikus viszonyok rendszerét, működését.

7. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 2,5 óra/hét (92 óra)
1. Felvilágosodás és forradalom	6	8
2. Az ipari forradalmak	6	8
3. Az újjáépítés százada	5	6
4. Reformok, forradalom és szabadságharc	9	12
5. A soknemzetiségű Magyarország a XIX. században	5	7
6. Iparosodás és nemzetállamok	5	8
7. Európán túl: India és Japán	4	4
8. Polgárosodás Magyarországon	8	12
9. Az első világháború	6	8
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	20	19
Összesen	74	92

7. évfolyam

Tematikai egység	Felvilágosodás és forradalom	Óra-keret 6-8
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori és az újkori társadalmi, gazdasági, politikai viszonyok jellemzői. A középkorban (hűbérúr, hűbéres, jobbágy) és az újkorban (tőkés, munkás) a társadalom meghatározó csoportjai. A különböző államok, társadalmi csoportok ellentétei számos esetben összeütközéshez, háborúhoz, polgárháborúhoz, felkeléshez, vezetnek. A közép és újkorban társadalmi, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódtak. Az újkori Európa vallási térképe (protestánsok, katolikusok, stb.) jellemzői. Az állami irányítás különböző formái (pl. egyeduralkodó, alkotmányos királyság). Az új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést, társadalmi átalakulást eredményez. A tanult történetek önálló elmondása a tantervi fogalmak, nevek és évszámok felhasználásával. A korabeli szövegek és feldolgozások lényegének kiemelése. Egyszerű források értelmezése, és azokból következtetések levonása. Adott témában információk gyűjtése könyvtárban, interneten tanári segítséggel. A korszakra (román, gótika, reneszánsz stb.) jellemző képek, tárgyak, épületek felismerése. Távolság becslése és számítások végzése különböző léptékű térképeken.	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, internetkapcsolat.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (tudományos vizsgálódás); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása); szociális és állampolgári kompetencia (kooperativitás); digitális kompetencia (Internet). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (felvilágosodás, enciklopédia); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (jogállamiság); a tanulás tanítása (tudomány és vallás). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (gyűjtés szakirodalomból és internetről); kritikai gondolkodás (önálló kérdések); kommunikáció (önálló felelet, ábrák, rajzok szóbeli értelmezése); térben és időben való tájékozódás (történelmi jelenségek természeti feltételeinek felismerése).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az Enciklopédia.	Rövid életrajzok, életutak készítése könyvtári gyűjtőmunkával a felvilágosodás nagy alakjairól, jelentős képviselőiről (filozófusok, írók, tudósok). Vitasituáció megbeszélése és eljátszása: Amerika függetlensége vagy alkalmazkodás az anyaország (Anglia) döntéseihez témában.	Forrásszövegek, ábrák, képek megbeszélése, egyéni feldolgozása. Információgyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Vita (disputa). Drámajáték. Tanulói kiselőadás. Önálló szóbeli, írásbeli feladatmegoldás. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Könyvtári óra.	Biológiai Fizika	
A felvilágosodás és a vallás.			Fizika Földrajz	
A független Amerika.			Földrajz	
A francia forradalom.	Adatsorok, grafikonok és ábrák tanulmányozása. Franciaország forradalom előtti helyzetéről, következtetések levonása.		Dráma és tánc	
Napóleon.			Matematika	
A jogállamiság jellemzői.	Írásos források elemzése (a Függetlenségi Nyilatkozat és az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának részletei). Lényegkiemelés, korabeli forrásokból, kulcsmondatok meghatározása tanári segítséggel. Érvek és ellenérvek gyűjtése XVI. Lajos szökésével kapcsolatban. Történelmi forrásokból (tankönyv, ismeretterjesztő irodalom), saját vélemény megfogalmazása, irányított vita.		Magyar nyelv és irodalom Informatika	
Fogalmak	Vallási türelem, emberi jogok, népfelség elve, hatalmi ágak, jogállam, terror, nemzet. Felvilágosodás, forradalom, jakobinus, politika.			

Tematikai egység	Az ipari forradalmak	Óra-keret 6-8
Előzetes ismeret, tevékenység	A polgári társadalom egyik jellemzője a tőkés gazdaság és polgári parlamentarizmus. Az állami irányítás különböző formái (pl. egyeduralkodó, alkotmányos királyság, diktatúra). Az új technikai eszközök és termelési technikák alkalmazása gazdasági fejlődést, társadalmi átalakulást eredményez. A korabeli szövegek és feldolgozások lényegének kiemelése. Bonyolultabb források értelmezése, és azokból következtetések levonása. Adott témában információk gyűjtése könyvtárban, interneten.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincs bővítés); matematikai kompetencia (logikai kapcsolatok); természettudományos kompetencia (megfigyelés, kísérlet); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (találmányok, feltalálók). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (nagyvárosi élet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (ipari munkásság szervezkedése); gazdasági nevelés (gyáripar kialakulása); környezettudatosságra nevelés (bányászat, vaskohászat, környezetszennyezés); testi-lelki egészség (egészségügy fejlődése); felkészülés a felnőtt lét szerepére (a munkások világa). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló gyűjtés, szakkönyvtárban); kritikai gondolkodás (lényegkiemelés, kulcsmondatok meghatározása korabeli szövegből); kommunikáció (fogalmazás, házi dolgozat); térben és időben való tájékozódás (társadalmi, gazdasági, technikai jelenségek összefüggései).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A gőzgép és a gyárak.	A manufaktúra és a gyár sematikus rajzának értelmezése.	Forrásszövegek, ábrák, képek értelmezése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Neves vállalkozók.	Házi dolgozat írása XVIII–XIX. századi feltalálókról, találmányokról.	Önálló információgyűjtés.		
Az egészségügy fejlődése.	Képek gyűjtése, tabló készítése csoportmunkában a nagyvárosi élet jellemzőiről a XIX. században.	Információk (szövegek, képek, ábrák, diagramok) összehasonlítása.	Biológia Testnevelés	
Élet a nagyvárosban.	A telepítő tényezők felismerése az angol iparvidékek (Manchester, Liverpool) történelmi és földrajzi térképek összehasonlításával.	Tanulói kiselőadás.	Földrajz	
A robbanómotortól a futószalagig.	A védőoltás felfedezésének és bevezetésének jelentősége, Jenner és a védőoltás, a látottak összefoglalása videofilm alapján.	Önálló szóbeli és írásbeli feladatmegoldás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A munkások világa.	A munkások lakás- és életkörülményei jellemzőinek összegyűjtése.	Csoportmunka.	Mozgókép- és média-ismeret	
<i>A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai.</i>	Kiselőadások a XIX. századi munkásmozgalom néhány irányzatáról (pl. géprombolók, utópisták, kommunisták).	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Vizuális anyagok feldolgozása. Projekt, házi dolgozat.	Vizuális kultúra	
Fogalmak	Ipari forradalom, gyár, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, szakszervezet, szocializmus. Mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, vállalkozás, haszon, szociáldemokrácia, anarchisták.			

Tematikai egység	Az újjáépítés százada	Óra-keret 6-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A technikai eszközök, termelési technikák nagyarányú és gyors ütemű átalakulását ipari forradalomnak nevezzük. Az ipari forradalom technikai, társadalmi, gazdasági jellemzői és következményeik. Korabeli szövegek és feldolgozások kulcsmondatainak kiemelése. Bonyolultabb és különböző (diagram, ábra, források) értelmezése, és azokból következtetések levonása. Adott témában információk gyűjtése, csoportosítása, feldolgozása könyvtárban, interneten.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); a hatékony, önálló tanulás (ismeretszerzés önállóan); szociális és állampolgári kompetencia (többség-kisebbség). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (benépesítés); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Mária Terézia); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (felvilágosult abszolútizmus); felkészülés a felnőttléti szerepeire (nők és férfiak szerepei). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló kutatás); kritikai gondolkodás (szerepjáték); kommunikáció (vita, érvelés); térben és időben való tájékozódás (európai és magyar történelem szinkronitása).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Magyarország benépesülése.	Térképvázlat készítése Magyarországról és a főbb nemzetiségek elhelyezése a térképen.	Forrásszövegek, ábrák, képek,	Földrajz	
Egy tehetséges Habsburg: Mária Terézia.	Mária Terézia és II. József jellemzése, céljaik és tetteik összehasonlítása tanári segítséggel. II. József alakjának egyes szám első személyű bemutatása szerepjáték által.	diagramok, grafikonok egyéni feldolgozása. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, ábra). Szerepjáték.	Vizuális kultúra Magyar nyelv és irodalom	
A népért, de nem a nép által: II. József.	Beszélgetés a nők helyzetéről a tradicionális társadalomban. Képek gyűjtése jellegzetes társadalmi szerepekről, munkákról, foglalkozásokról.	Tanulói kiselőadás. Tanári magyarázat.	Dráma és tánc	
Nők és férfiak a tradicionális társadalomban.	Népesedési grafikon értelmezése, elemzése.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Nemzetiség, oktatáspolitikai Betelepítés, bevándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, államnyelv.			

Tematikai egység	Reformok, forradalom és szabadságharc	Óra-keret 9-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ipari forradalom technikai, társadalmi, gazdasági jellemzői és következményeik. A társadalmi-gazdasági átalakulás folyamata különböző idejű és mélységű lehet. A polgári társadalom egyik jellemzője a tőkés gazdaság és polgári parlamentarizmus. Korabeli szövegek és feldolgozások kulcsmondatainak kiemelése. Bonyolultabb és különböző (diagram, ábra) források egyéni értelmezése, és azokból következtetések levonása. Adott témában információk önálló gyűjtése, csoportosítása, feldolgozása könyvtárban, interneten. Források önálló értelmezése, és azokból következtetések levonása.	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus. Tárgyi: könyvtár, internet, múzeum.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (nyelvművelés); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (nemzeti művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (Széchenyi tervei); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (törvényes forradalom); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (politizálás szinterei); gazdasági nevelés (a hitel); környezettudatosságra nevelés (a Tisza szabályozása); a tanulás tanítása (nemzeti nyelv); testi és lelki egészség (nemzeti kultúra). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (életrajzok adatainak összeállítása); kritikai gondolkodás (fikció és valóság); kommunikáció (vita, modellek); térben és időben való tájékozódás (ipari forradalom folyamata).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A politizálás szinterei – országgyűlés, kaszinók, nyilvánosság.	Történelmi személyiségek vázlatos életútjának elkészítése, a személyiségek jellemzése (pl. Széchenyi, Wesselényi, Kossuth, Deák). Korabeli írott források olvasása, szövegértés, lényegkiemelés (Hitel, Pesti Hírlap). Információk gyűjtése könyvtárban, képi és	Információgyűjtés könyvtárban, interneten. Korabeli forrásszövegek, ábrák, képek egyéni és közös	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Ének-zene	

<i>A magyar nyelv ügye.</i>	szöveges információk rendszerezése, bemutatása (a nemzeti kultúra fejlődése, Széchenyi gyakorlati alkotásai).	feldolgozása. Információk összehasonlítása (szöveg, kép, ábra, térkép). Vizuális anyagok feldolgozása, elemzése. Vita (disputa). Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Projektmunka. Múzeumlátogatás. Tanulmányi kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom	
Széchenyi: tervek és alkotások.	A szabadságharc eseményeinek követése a térképen, történelmi események kapcsolása helyszínekhez (pl. Pákozd, Isaszeg, Buda).		Mozgókép- és média-ismeret	
Kossuth és a Pesti Hírlap.	Különböző vélemények (korabeli, későbbi) elolvasása a Függetlenségi Nyilatkozatról. A vélemények feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással.		Magyar nyelv és irodalom	
A nemzeti kultúra születése (Barabás és Erkel).	Grafikonok, diagramok tanulmányozása a szabadságharc hadseregéről. Következtetések levonása, a megállapítások alkalmazása a történelmi események tanulmányozása során.		Vizuális kultúra Ének-zene	
Törvényes forradalom.			Matematika	
A szabadságharc hadserege.	Mondák, történetek olvasása Kossuth Lajosról. A mondák valóságmagvának meghatározása történelmi ismeretek alapján. Vita a mondák keletkezésének lehetséges módjairól.		Földrajz	
Trónfosztás Debrecenben.				
A megtorlás.			Vizuális kultúra	
Fogalmak	Közteherviselés, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány. Országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, nyelvújítás, reformkor, örökváltság, zsellér, jobbágyszabadság, nemzetörökség, honvédség, trónfosztás.			

Tematikai egység	A soknemzetiségű Magyarország a XIX. században			Óra-keret 5-7
Előzetes ismeret, tevékenység	A társadalmi-gazdasági átalakulás folyamata különböző idejű és mélységű lehet. A polgári társadalom egyik jellemzője a tőkés gazdaság és polgári parlamentarizmus. Az egyes államok területein különböző népek, nemzetiségek élhetnek. Korabeli szövegek és feldolgozások kulcsmondatainak kiemelése, értelmezése. Bonyolultabb és különböző (diagram, adatsor, ábra) források egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása. Adott témában információk önálló gyűjtése, csoportosítása, feldolgozása, értelmezése könyvtárban, interneten.			
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus, könyvtáros. Tárgyi: könyvtár, internet, múzeum.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek felhasználása); szociális és állampolgári kompetencia (nemzetiségek, népek, együttműködés). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (együttélés keretei); hon- és népismeret (nemzetiségek, népcsoportok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (kisebbség, többség). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló kutatás iskolán kívül); kritikai gondolkodás (érvek és ellenérvek gyűjtése); kommunikáció (vita, érvelés); térben és időben való tájékozódás (események, helyszínek összekapcsolása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A nemzetiségek ébredése.	Egy-egy jelentős nemzetiségi kulturális alkotás (irodalmi mű, épület, szobor, festmény), illetve alkotójának bemutatása könyvtárban, múzeumban	Forrásszövegek, ábrák, diagramok, grafikonok, képek	Földrajz Vizuális kultúra	

Magyarosodó zsidóság.	végzett kutatás, gyűjtőmunka alapján. A nemzetiségi arányok változásai, a zsidóság és a cigányság a XIX. századi statisztikai adatok tükrében – információk gyűjtése, következtetések levonása.	feldolgozása. Vita (disputa). Portfólió. Dokumentáció elemzése.	Magyar nyelv és irodalom	
Roma életformák.		Tanulói kiselőadás.	Ének-zene	
Az együttélés keretei – jogok, kultúra, művelődés.	Statisztikai adatok átalakítása diagrammá, grafikonná. Etnikumok, nemzetiségek különböző útjai Magyarországon. Vita az asszimilációról, az elzárkózásról és a kiközösítésről. Az érvelés technikájának gyakorlása.	Önálló feladatmegoldás. Csoportmunka. Múzeumlátogatás. Könyvtári óra.	Hon- és népismeret Matematika Informatika	
Fogalmak	Asszimiláció, önrendelkezés, polgárosodás. Rabszolga-felszabadítás, szabad verseny, monopólium, központi hatalmak, antant.			

Tematikai egység	Iparosodás és nemzetállamok			Óra-keret 5-8
Előzetes ismeret, tevékenység	A társadalmi-gazdasági átalakulás folyamatát számos tényező befolyásolja, így különböző idejű és mélységű lehet. A polgári társadalom jellemzője a tőkés gazdaság és polgári parlamentarizmus és az állam kiépülése. Korabeli szövegek és feldolgozások kulcsmondatainak kiemelése, értelmezése. Bonyolultabb és különböző források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása. Adott témában információk önálló gyűjtése, csoportosítása, feldolgozása, értelmezése könyvtárban, interneten. Térképek felhasználása ismeretszerzéshez, következtetések megfogalmazásához.			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, internet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (az állam feladatai). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (olasz-német egység); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (az állam új feladatai); gazdasági nevelés (egyenlőtlen fejlődés); testi és lelki nevelés (egészségügy). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (új, önálló információk rendszerezése); kritikai gondolkodás (történelmi személyiségek megítélése); kommunikáció (ábrák szóbeli értelmezése); térben és időben való tájékozódás (Európai és Európán kívüli idő- és térbeli események egymáshoz rendelese).			
Tartalmaink	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A polgárháború és az Egyesült Államok fejlődése.	Területi változások az USA történetében az alakulástól a XIX. század végéig. Gazdasági változások értelmezése történelmi térképről – a vasútvonalak és iparosodás az USA-ban.	Információgyűjtés könyvtárban, interneten. Forrásszövegek, ábrák, diagramok, grafikonok, képek feldolgozása.	Földrajz	
Bismarck és Garibaldi.	Érvek a rabszolgotartás mellett és ellen – egy déli és egy északi polgár elképzelt vitája az USA-ban.	Szerepjáték, drámajáték.	Vizuális kultúra Ének-zene	
A Balkán országai.	Bismarck és Garibaldi cselekvéseinek, döntéseinek figyelemmel kísérése a német és olasz egység		Földrajz	

<i>Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika.</i>	kialakítása során. Feltevések megfogalmazása csoportmunkában a főbb fordulatok lehetséges indokairól (béke Ausztriával, háború Franciaország ellen, partraszállás Szicíliában, a hatalom átadása a királynak). A balkáni nemzetállamok kialakulási folyamatának nyomon követése térképek, térképvázlatok segítségével. A szövetségi rendszerek kialakulása okainak feltárása.	Vita (disputa). Portfólió. Dokumentáció elemzése. Vizuális anyagok felhasználása. Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás. Csoportmunka. Múzeumlátogatás. Könyvtári óra.	Biológia Testnevelés Társadalom és állam- polgári ismeretek	
Vetélytársak és szövetségesek.			Földrajz	
Fogalmak	Polgárháború, nemzetállam, szociálpolitika. Rabszolga-felszabadítás, szabad verseny, monopólium, központi hatalmak, antant.			

Tematikai egység	Európán túl: India és Japán				Óra- keret 4
Előzetes ismeret, tevékenység	A földrajzi környezet meghatározó szerepének jellemzői az egyes államok létrejötte, fejlődése kapcsán. A népeket kultúrájuk, vallásuk és a mindennapi szokásaik szerint azonosíthatjuk. Bonyolultabb és különböző források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása. Adott témában információk önálló gyűjtése, csoportosítása, feldolgozása, értelmezése könyvtárban, interneten.				
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, Internet.				
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (keleti vallások); környezettudatosságra nevelés (gyarmatosítás és következményei). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (kiselőadás); kritikai gondolkodás (gyarmatosítás); kommunikáció (érvelés, esszé); térben és időben való tájékozódás (Európai és Európán kívüli idő- és térbeli események egymáshoz rendelése).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
A maharadszáktól Viktória császárnőig.	Írásos, képi és zenei információk gyűjtése a hagyományos indiai társadalomról és vallásról. A természeti környezet és a telepítő tényezők megfigyelése földrajzi, gazdasági térképek alapján.	Forrásszövegek, ábrák, képek önálló feldolgozása. Információgyűjtés könyvtárban, interneten.	Vizuális kultúra Ének-zene		
Gyarmati gazdaság, gyarmati társadalom.	A japán emberek gondolkodásmódja jellegzetességeinek megfigyelése dokumentumfilmek vagy a média segítségével. Statistikai források elemzése a japán gazdaság és életszínvonal alakulásáról a XIX–XX. században.	Vizuális anyagok elemzése. Tanári magyarázat.	Földrajz		
Az átalakuló Japán.			Mozgóképek és média-ismeret Informatika		
Fogalmak	Gyarmatbirodalom, tőke kivitel. Gyarmat, gyarmatosítás.				

Tematikai egység	Polgárosodás Magyarországon			Óra-keret 8-12
Előzetes ismeret, tevékenység	A reformkor és a szabadságharc a polgári átalakulást és a nemzeti függetlenség megteremtését hirdette meg. A társadalmi-gazdasági átalakulási folyamatot mely tényezők és miként befolyásolják. A polgári társadalom jellemzője a versenyre épülő tőkés gazdaság és a választójogon álló polgári parlamentarizmus valamint a modern állam kiépülése. Korabeli szövegek, képek, karikatúrák és feldolgozások értelmezése. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése.			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár.			
	Tárgyi: könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); matematika (logikai kapcsolatok); természettudományos kompetencia (tudományos gondolkodás); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (tömeg- és elíteltkultúra).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (millennium); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Budapest); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalmi változások); gazdasági nevelés (átalakuló gazdaság); a tanulás tanítása (iskolaügy); felkészülés a felnőtté válás szerepeire (társadalmi rétegződés).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (szövegek összehasonlítása); kritikai gondolkodás (szövegtömörítés, átfogalmazás); kommunikáció (vita, házi dolgozat); térben és időben való tájékozódás (események sorrendisége).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A passzív ellenállás.	Írásos források feldolgozása különböző nézőpontból a kiegyezésről. Lényegkiemelés, kulcsmondatok megfogalmazása.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok egyéni feldolgozása.	Magyar nyelv és irodalom	
Királykoronázás Budán.	A világvárossá fejlődő Budapest jellemző vonásainak feldolgozása csoportmunkában, tankönyv, olvasókönyv és ismeretterjesztő irodalom segítségével.	Vizuális anyagok rendszerezése.	Vizuális kultúra	
A gazdaság átalakulása (Ganz és Baross).	Történelmi helyszínek alaprajzainak értelmezése, az alaprajz és a kép összekapcsolása (Országház, Nyugati pályaudvar, Nagyvásárcsarnok).	Térképek értelmezése.	Földrajz	
Eötvös és a magyarországi iskolaügy.	Életmód-történeti szövegek értő olvasása, szövegrészletek összevetése megadott szempontok alapján. Szövegekhez képek hozzárendelése.	Vita (disputa). Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás.	Hon- és népismeret	
A polgárosodó társadalom.	Különböző képi források alapján társadalmi rétegződés megállapítása.	Házi dolgozat. Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.		
A társadalmi rétegződés és az életmód összefüggései.	Az egyes társadalmi rétegek jellemző életmódjának azonosítása korabeli szövegek alapján.	Múzeumlátogatás. Tanulmányi kirándulás.	Mozgóképf- és médiaismeret Magyar nyelv és irodalom	
Budapest, a világváros.	Budapest fővárossá válásának következményeinek térkép alapján történő feldolgozása.	Projektmunka. Könyvtári gyűjtőmunka.	Mozgóképf- és médiaismeret Vizuális kultúra	
A millennium: sikerek és válságjelek.	A millennium rendezvényei helyszíneinek azonosítása képek és térkép segítségével. A kor eredményeinek és válságjelenségeinek azonosítása adatok, képek alapján.	Portfólió.	Vizuális kultúra	

Fogalmak	Passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, közös ügyek, dzsentrí, nagypolgárság, kispolgárság, millennium, koalíció.			
Tematikai egység	Az első világháború			Óra-keret 6-8
Előzetes ismeret, tevékenység	A különböző társadalmi és gazdasági folyamatok az egyes államok egyenlőtlen fejlődési ütemét eredményezik. Európa nagyhatalmai a XIX. század végére a többi kontinens területeinek nagy részét gyarmatosították. Az egyes államok politikai érdekellentéte háborút eredményezhet. Korabeli szövegek, képek, karikatúrák és feldolgozások értelmezése. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: könyvtár, Internet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); természettudományos kompetencia (tudomány és technika); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (front és hátszág).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (frontok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (civil és háború); környezettudatosságra nevelés (vegyi fegyverek); felkészülés a felnőttléti szerepeire (hátszág).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló kutatás); kritikai gondolkodás (szövegtömörítés, átfogalmazás); kommunikáció (plakátok, felhívások); térben és időben való tájékozódás (események azonosítása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Előzmények, frontok.	Feltevések megfogalmazása, érvek gyűjtése az antant és a központi hatalmak szövetségi rendszerének kialakulása okairól.	Forrásszövegek, ábrák, képek, adatsorok, térképek feldolgozása.	Földrajz	
Háború és technika.	Első világháborús fegyverek lényeges vonásainak felismerése, jellemzőinek ismertetése modell vagy képi ábra alapján (a tank, a géppuska).	Térkép rajzolása, frontvonalak bejelölése.	Fizika	
A civilek és a háború.	Első világháborús események térképen való azonosítása.	Tanulói kiselőadás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Oroszország és a bolsevikok.	Európa politikai határai megváltozásának felismerése, a változások lényegének összefoglalása térképek összehasonlításának segítségével.	Önálló feladatmegoldás.	Mozgóképek és média-ismeret	
A győztesek békéje.	Információk szerzése az internetről a bolsevikokról és a hatalomátvételről. A különböző információk rendszerezése, ütköztetése.	Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat. Projektmunka. Könyvtári kutatás. Dokumentáció elemzés.	Földrajz	
Fogalmak	Békerendszer, szovjet.			
	Villámháború, állóháború, hátszág, bolsevik.			

A továbbhaladás feltételei	Ismerje a polgári társadalom meghatározó csoportjait és a munkásmozgalom kezdeteinek hátterét. Tudja, hogy az egyes országokon belül a társadalmi-gazdasági problémák forradalomhoz, polgárháborúhoz vezethetnek. Ismerje, hogy a technikai eszközök, termelési technikák nagyarányú és gyors ütemű átalakulását ipari forradalomnak nevezzük. Tudja, hogy a magyar reformkor a polgári átalakulás és a nemzeti önállóság programját hirdette meg. Tudja, hogy az egyes államok területein különböző népek, nemzetiségek élhetnek. Tudja, hogy az egyes népeket kultúrájuk, vallásuk és a mindennapi szokásaik szerint azonosíthatjuk. Ismerje, hogy a polgári társadalom jellemzője a versenyre épülő tőkés gazdaság és a választójogon álló polgári parlamentarizmus valamint a modern állam kiépülése. Tudja, hogy az egyes államok egyenlőtlen fejlődési üteme politikai érdekellentétet, háborút eredményezhet. Tudja, hogy Európa nagyhatalmai a XIX. század végére a többi kontinens területeinek nagy részét gyarmatosították. Ismerje fel a történelmi személyiségek szerepét a társadalmi, politikai folyamatok alakításában. Tudjon beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani adott történelmi témáról megadott ismeretterjesztő irodalom alapján. Tudjon egyszerűbb (elsődleges és másodlagos) forrásokat értelmezni, azok lényegét szóban vagy írásban összefoglalni néhány mondatban. Ismerje az egyes korok, korszakok nevét és sorrendjét, illetve egy-egy korszak főbb jellemzőit. Tudjon a témához kapcsolódó egyszerűbb történelmi ábrát, modellt vagy adatsort értelmezni néhány mondatban. Tudja, hogy mi volt a jelentőségük a tantervben szereplő kiemelt személyiségeknek az adott időszakban. Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit. Legyen képes egy-egy ország területváltozásait a térképről leolvasni. Tudják használni információk szerzésére a könyvtárat és az internetet.
---	---

8. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 2,5 óra/hét (92 óra)
1. Modern idők	8	10
2. A válságtól a háborúig	6	8
3. A trianoni Magyarország	8	10
4. A második világháború	6	8
5. A globalizálódó világ	7	12
6. Európán túl: Kína	4	4
7. Magyarok a Kárpát-medencében a XX. században	5	5
8. Magyarország a XX. század második felében	7	8
9. Állampolgári ismeretek	8	15
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	15	12
Összesen	74	92

8. évfolyam

Tematikai egység	Modern idők				Óra- keret 8-10
Előzetes ismeret, tevékenység	A technikai eszközök, termelési technikák nagyarányú és gyors ütemű átalakulását ipari forradalomnak nevezzük. Az egyes államok területein különböző népek, nemzetiségek élhetnek. Az egyes népeket kultúrájuk, vallásuk és a mindennapi szokásaik szerint azonosíthatjuk. A polgári társadalom jellemzője a versenyre épülő tőkés gazdaság és a választójogon álló polgári parlamentarizmus valamint a modern állam kiépülése. Beszámoló, kiselőadás készítése adott történelmi témáról megadott ismeretterjesztő irodalom alapján. Egyszerű (elsődleges és másodlagos) források értelmezése, azok lényegének összefoglalása szóban vagy írásban. A témához kapcsolódó egyszerűbb történelmi ábra, modell vagy adatsor értelmezése. Információk megszerzésére a könyvtár és az internet felhasználása.				
	Személyi: könyvtáros tanár.				
	Tárgyi: könyvtár, internet.				
	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vita); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (egyenjogúság, választójog); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (elit- és tömegkultúra); digitális kompetencia (internet).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (városi életmód); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (emancipáció); gazdasági nevelés; (tömegkultúra); környezettudatosságra nevelés (lakásviszonyok); felkészülés a felnőttléti szerepeire (életforma).				
Nevelési-oktatási célok	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás, kritikai gondolkodás, kommunikáció, térben és időben való tájékozódás.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Tömegtársadalom, városi életmód.	Kutatás informatikai eszközök felhasználásával a nők életéről, a nők jogairól a XX. század első évtizedeiben. A női emancipáció a XX. században – a téma megvitatása csoportmunkában drámajátékkal. Játékfilmrészletek megfigyelése, jellemző részleteinek értelmezése – némafilmek a nagyvárosi életéről. Korabeli írásos források értő olvasása, saját szempontok keresése az elemzéshez – a békék. A Párizs környéki békék területi változásainak végigkövetése térkép segítségével. Adatsorok, diagramok, térképek segítségével Európa és az USA hatalmi pozíció váltásának értelmezése. Képek, filmek, karikatúrák alapján a különböző politikai, szociális küzdelmek jellemzőinek azonosítása.	Önálló ismeretszerzés könyvtárban, interneten. Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok önálló feldolgozása, értelmezése. Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből. Szerepjáték, drámajáték. Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli feladatmegoldás. Tanári magyarázat. Dokumentációelemzés.	Földrajz	Informatika	
A modern lakás.			Vizuális kultúra		
Tömegkultúra: bulvárlapok, reklám, film.			Mozgókép- és média-ismeret.		
A nők jogai, a nők élete.			Dráma és tánc		
Hatalmi átrendeződés Európában és a világban.			Földrajz		
Politikai és társadalmi küzdelmek a parlamentben és a parlamenten kívül.			Vizuális kultúra	Mozgókép- és média-ismeret	
Fogalmak	Jelenkor, parlamenti demokrácia, emancipáció, tömegkultúra.				

Tematikai egység	A válságtól a háborúig		Óra- keret 6-8	
Előzetes ismeret, tevékenység	A polgári társadalom jellemzője a versenyre épülő tőkés gazdaság és a választójogon álló polgári parlamentarizmus valamint a modern állam kiépülése. A történelmi személyiségek szerepének jelentősége a társadalmi, politikai folyamatok alakításában. Az eszmék, vallások jelentős mértékben befolyásolják az emberek gondolkodását. Beszámoló, kiselőadás készítése adott témáról megadott ismeretterjesztő irodalom alapján. A témához kapcsolódó egyszerűbb történelmi ábra, modell vagy adatsor értelmezése néhány mondatban. Információk megszerzésére, rendszerezése érdekében a könyvtár és az internet felhasználása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: internetkapcsolat.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); természettudományos kompetencia (tudomány és hatalom); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (magánügy, közügy); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (művészet és hatalom); digitális kompetencia (internet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (diktatúra, demokrácia); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (emberi jogok); gazdasági nevelés (világ gazdasági válság); felkészülés a felnőttlét szerepeire (válság és munkanélküliség).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli képek, filmrészletek); kritikai gondolkodás (történelmi személyiségek megítélése); kommunikáció (vázlat készítése); térben és időben való tájékozódás (kronológiai táblázat).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A nagy gazdasági válság.	Grafikonok, diagramok tanulmányozása, következtetések levonása a nagy gazdasági világválság megértéséhez.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok	Matematika	
A sztálini Szovjetunió.	Utólagos vélemények elolvasása, megértése a szovjet típusú modernizációról.	feldolgozása; Információgyűjtés	Vizuális kultúra	
Az Egyesült Államok és Roosevelt.	Sztálin korabeli és utólagos megítélésének elemzése írott források, képek, karikatúrák filmek segítségével.	grafikonból, térképekből, filmekből;	Informatika	
Hitler Németországa.	Roosevelt tevékenységének feldolgozása az internet segítségével. A hitleri Németország korabeli képek, filmrészletek, szövegek tanulmányozása, feldolgozása nyomán.	Tanulói kiselőadás; Önálló feladatmegoldás; Tanári magyarázat.	Mozgóképek és média-ismeret Vizuális kultúra	
Fogalmak	Gazdasági válság, egypártrendszer, sztálinizmus, koncepciók per, tervgazdálkodás, propaganda, antiszemitizmus.			
	Osztályharc, koncentrációs tábor, nemzeti szocializmus, fajelmélet, sovinizmus, New Deal.			

Tematikai egység	A trianoni Magyarország				Óra- keret 8-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az első világháború jelentős mértékben átrajzolta Európa térképét. A háború következményeiként számos országban forradalom robbant ki. A nagyhatalmi célok sokszor ellentétesek a kisállamok érdekeivel. Az eszmék ideológiák jelentős mértékben befolyásolják az emberek gondolkodását. Kiselőadás, prezentáció készítése adott témáról megadott ismeretterjesztő irodalom alapján. A témához kapcsolódó egyszerűbb történelmi ábra, modell vagy adatsor értelmezése néhány mondatban.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vita); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (többség, kisebbség). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (trianoni béke); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (iskola és tudomány); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (demokrácia, diktatúra); gazdasági nevelés (gazdasági válság és következményei). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (összehasonlító diagramok, táblázatok készítése); kritikai gondolkodás (téma több szempontú megvitatása); kommunikáció (esszé, házi dolgozat); térben és időben való tájékozódás (magyar és egyetemes történelem szinkronitása).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
A Monarchia felbomlása.	Kronologikus táblázat készítése a magyar és egyetemes történelemről a harmincas évekre. Házi dolgozat készítése a lakosság két világháború közötti életmódjáról, történetéről. A Monarchia felbomlásának és az utódállamok kialakulásának megfigyelése, elemzése történelmi, etnikai és gazdasági (földrajzi) térképek segítségével. A revízió sikerei, a revízió ára – a téma feldolgozása tankönyv, olvasókönyv és ismeretterjesztő irodalom alapján csoportmunkában.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok feldolgozása; Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből; Tanulói kiselőadás; Önálló feladatmegoldás; Tanári magyarázat; Projekt.	Földrajz		
A trianoni béke.			Magyar nyelv és irodalom		
Horthy és rendszere.					
Iskola és tudomány.			Fizika		
Németország erőterében.			Biológia		
Revíziós sikerek.			Mozgókép és média-ismeret		
			Földrajz		
Fogalmak	Konszolidáció. Őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, irredentizmus, konzervatív, liberális, kommunisták, nyilasok.				

Tematikai egység	A második világháború				Óra- keret 6-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Az első világháborút lezáró békerendszerek számos új ellentét forrásául szolgáltak. A diktatórikus rendszerek és a nagyhatalmi törekvések sokszor összekapcsolódnak. Az egyes államok, nagyhatalmak politikai érdekellentéte háborút eredményezhet. Korabeli szövegek, képek, karikatúrák és feldolgozások értelmezése. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése. Térben és időben lejátszódó események azonosítása, értelmezése.				

További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: internetkapcsolat.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); matematikai kompetencia (logikai kapcsolatok); természettudományos kompetencia (tudomány és hatalom); a hatékony, önálló tanulás (ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés és szembenállás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (zsidóság tragédiája); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (szövetségesek győzelme); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (diktatúra és az emberi jogok); környezettudatos magatartás (atombomba).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (információk csoportosítása); kritikai gondolkodás (dokumentumfilmek); kommunikáció (vázlatkészítés); térben és időben való tájékozódás (kronológiai, topográfiai táblázatok).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A háborúhoz vezető út.	A második világháború szakaszainak elkülönítése és fordulópontjainak felismerése történelmi térképek segítségével. Második világháborús dokumentumfilmek jellemző részleteinek értelmezése, illetve összefoglalása szóban vagy írásban. Képi információk gyűjtése, csoportosítása és elemzése második világháborús haditechnikai eszközökről. Beszélgetés a holokausztról, mások véleményének meghallgatása, a saját vélemény kulturált megfogalmazása, az érvelés technikájának gyakorlása. Az atombomba bevetése következményeinek megvitatása korabeli filmrészletek és visszaemlékezések alapján.	Forrásszövegek, ábrák, képek megbeszélése, feldolgozása; Információgyűjtés térképekről, diagramokból; Információk (szövegek, képek, filmek) összehasonlítása; Tanulói kiselőadás; Önálló feladatmegoldás; Vita; Tanári magyarázat.	Földrajz	
A tengelyhatalmak sikerei.			Informatika	
A szövetségesek győzelmei.				
Magyarország a világháborúban.			Magyar nyelv és irodalom	
A zsidóság tragédiája.			Vizuális kultúra Informatika	
A háború befejezése.			Mozgóképfelismerés	
Fogalmak	Háborús bűnös. Totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, antifasiszta ellenállás.			

Tematikai egység	A globalizálódó világ	Óra-keret 7-12
Előzetes ismeret, tevékenység	A második világháborút lezáró békerendszer Európa megosztását eredményezte. Az atomtechnológia birtoklása és háborús felhasználása a föld elpusztításának veszélyét jelentette. A második világháború elindította a gyarmati rendszer felbomlását. Korabeli szövegek, képek, karikatúrák és feldolgozások értelmezése. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése, házi dolgozatban való rögzítése. Térben és időben lejátszódó események azonosítása, értelmezése. Információk megszerzése, rendszerezése és feldolgozása érdekében a könyvtár és az internet felhasználása.	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár, internet.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (fenntartható fejlődés); digitális kompetencia (informatika); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása); szociális és állampolgári kompetencia (globális és helyi, együttműködés és szembenállás); digitális kompetencia (internet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az európai integráció folyamata); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (nyugati-keleti állampolgár); gazdasági nevelés (globális világgazdaság); környezettudatosságra nevelés (energiaválság, éhínség); felkészülés a felnőttléti szerepeire (munkavállalási lehetőségek az EU-ban).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (összehasonlító adatsorok elemzése); kritikai gondolkodás (a keleti blokk megítélése); kommunikáció (önálló vélemény megfogalmazása); térben és időben való tájékozódás (különböző szempontú kronologikus táblázatok készítése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Forró béke – hidegháború.	A szovjet-amerikai ellentétek megjelenésének azonosítása különböző típusú források alapján. A „berlini fal mint a szocialista tábor jellemzője”. Vita Európa megosztottságáról és egységesüléséről. A nyugati életforma jellemzőinek azonosítása képek, plakátok, filmrészletek alapján. A keleti életforma jellemzőinek azonosítása képek, plakátok, filmrészletek alapján. Házi dolgozat írása valamely globális problémáról (túlnépesedés, energiaválság, Észak és Dél ellentéte stb.) Párhuzamos időrendi táblázatok készítése (Magyarország, Nyugat-Európa, Kelet-Európa, USA, fejlődő világ) a legjelentősebb események feltüntetésével a XX. század második feléről. Médiafigyelés hosszabb időtartamon keresztül az Európai Unió működéséről, sikereiről, problémáiról.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok feldolgozása. Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből, önálló vélemények megfogalmazása. Tanulói kiselőadás, prezentáció. Házi dolgozat készítése. Adatgyűjtés könyvtárból, internetről. Vita. Mozi látogatás. Tanulmányi kirándulás.	Földrajz	
A szocialista tábor.			Vizuális kultúra	
Az Egyesült Államok és Nyugat-Európa.			Mozgókép és média-ismeret	
A „harmadik világ”.			Földrajz	
A szovjet tömb felbomlása.				
Az emberi és polgári jogok.			Informatika	
A világgazdaság.			Matematika	
Az európai integráció.			Földrajz	
Globális problémák – a globalizáció problémái.			Földrajz Mozgókép és média-ismeret	
Fogalmak	Harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népesedésrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás.			
	Hidegháború.			

Tematikai egység	Európán túl: Kína	Óra-keret 4
Előzetes ismeret, tevékenység	A második világháború átrendezte a nemzetközi politikai viszonyokat. A háború után a szovjet-amerikai szembenállás jellemezte a világpolitikát. A második világháború elindította a gyarmati rendszer felbomlását. Bonyolultabb és különböző típusú források (kép, diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése, házi dolgozatban való rögzítése. Térben és időben lejátszódó események azonosítása, értelmezése.	

További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: internetkapcsolat.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia (lényegkiemelés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (kooperáció).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (világvallások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (demokrácia, diktatúra); környezettudatosságra nevelés (reformok hatásai).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (napi sajtó feldolgozása); kritikai gondolkodás (korabeli és utólagos feldolgozások); kommunikáció (saját vélemény); térben és időben való tájékozódás (események, folyamatok, helyszínek leolvasása és rendszerezése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Visszatekintés: felemás modernizáció és félgyarmati helyzet.	A kínai civilizáció kulturális örökségeinek összegyűjtése és tanulói prezentáció készítése.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok feldolgozása.	Vizuális kultúra Matematika Biológia	
Kína a világháborúban.	A gyarmatosítás módszereinek és jellemzőinek összegyűjtése és feldolgozás vázlat formájában.	Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből.	Földrajz Informatika	
A Mao-korszak.	Kína világháborús szerepének feldolgozása képek alapján.	Tanulói kiselőadás.	Vizuális kultúra	
Gazdasági reformok.	Kína Mao Ce-tung alatt: információk, képek gyűjtése informatikai eszközök segítségével.	Önálló feladatmegoldás.	Földrajz	
	A XX. századi Kína főbb területi változásainak jellemzése történelmi térképek segítségével.	Tanári magyarázat.		
Fogalmak	Kommunista diktatúra.			

Tematikai egység	Magyarok a Kárpát-medencében a XX. században	Óra-keret 5
Előzetes ismeret, tevékenység	Egy állam területén többféle nép, nemzetiség élhet, melyeket kultúrájuk és szokásaik alapján azonosíthatunk. Egy államban a kisebbség és többség kapcsolatának, viszonyának számos formája kialakul. A világháborús békeszerződések nyomán a Kárpát-medencében a mai határokon kívül is élnek magyarok. Bonyolultabb és különböző típusú források (kép, diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokról összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése, házi dolgozatban való rögzítése.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás (információfeldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (többség, kisebbség). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (többség, kisebbség); hon-és népismeret (magyarok, zsidók, romák); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (együttműködés, kompromisszum); gazdasági nevelés (leszakadók). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (interjú); kritikai gondolkodás (különböző nézőpontú megközelítések); kommunikáció (esszé); térben és időben való tájékozódás (kronológiai táblázat).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Kirekesztés – a magyar zsidóság sorsa.	Játékfilm jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának elmondása, rövid leírása (pl. Jób lázadása, Porjamos). Politikai és etnikai térképek összevetése, következtetések levonása. A magyarországi lélekszámokra vonatkozó különböző XX. századi adatok (magyar, román, szlovák) összevetése, a köztük lévő különbségek okainak felderítése.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok feldolgozása; Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből; Tanulói kiselőadás; Önálló feladatmegoldás; Tanári magyarázat; Portfólió.	Magyar nyelv és irodalom Mozgóképek és média-ismeret	
A határon túli magyarság helyzete.			Földrajz	
A roma társadalom átalakulása.	Interjú készítése a családban, az ismerősök körében arról, hogy hogyan éltek a Kádár-korszakban.		Művészetek Vizuális kultúra	
Többség–kisebbség: kapcsolatok–konfliktusok.			Magyar nyelv és irodalom	
Fogalmak	etnikum, önkormányzat, kisebbségi jogok állam, nemzet			

Tematikai egység	Magyarország a XX. század második felében	Óra-keret 7-8
Előzetes ismeret, tevékenység	A második világháborút lezáró békerendszer Európa megosztását eredményezte, melynek nyomán Magyarország a keleti blokk részévé vált. A sztálini diktatúra a kommunista párt uralmán alapult, és felszámolta a polgári parlamentáris viszonyokat, a magántulajdont és korlátozta az emberi jogokat. A második világháború utáni világpolitikai viszonyokat a szovjet-amerikai szembenállás határozta meg. Korabeli szövegek, képek, karikatúrák és feldolgozások értelmezése. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése, házi dolgozatban való rögzítése. Térben és időben lejátszódó világpolitikai és magyar események azonosítása, értelmezése.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: internetkapcsolat.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); a hatékony, önálló tanulás (ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (demokrácia, diktatúra); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (hatalom és művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (a legvidámabb barakk); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (1956-os forradalom); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (rendszerváltozás). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (riport, interjú készítése); kritikai gondolkodás (ellentétes nézőpontok, vélemények ütköztetése); kommunikáció (filmrészletek feldolgozása); térben és időben való tájékozódás (európai és magyar események szinkronitása).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A totális diktatúra kiépítése és működése.	Korabeli írásos és képi források értelmezése, csoportosítása – a Rákosi-korszakról. Az 1956-os forradalom eseményeit feldolgozó dokumentumfilmek jelmező részleteinek értelmezése szóban és írásban.	Forrásszövegek, ábrák, képek, diagramok feldolgozása. Információgyűjtés grafikonból, térképekből, filmekből.	Vizuális kultúra Mozgóképfés média-ismeret	
Forradalom és szabadságharc, 1956.	A Kádár-korszak hátköznapijainak feldolgozása korabeli dokumentumok (képek, karikatúrák, kabarészövegek) alapján.	Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Tanári magyarázat. Projekt.	Mozgóképfés média-ismeret	
Kádár és rendszere.	Kelet-Közép-Európa politikai viszonyainak megváltozása – a folyamat értelmezése történelmi térképek segítségével.		Informatika	
A tábor „legvidámabb barakkja”.	A rendszerváltás meghatározó törvényszövegeinek feldolgozása és értelmezése.		Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
A rendszerváltás.			Vizuális kultúra	
Fogalmak	Földosztás, államosítás, pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás.			

Tematikai egység	Állampolgári ismeretek	Óra-keret 8-15
Előzetes ismeret, tevékenység	A polgári társadalom különböző gondolkodásmódú, vagyoni helyzetű, világnézeti meggyőződésű emberekből áll. A demokratikus viszonyokat a polgári parlamentarizmus, a magántulajdon és az emberi jogok érvényesülése jelenti. Az államok területén különböző népek, nemzetiségű emberek élnek különböző településtípusokon (falu, kisváros, város, főváros). Beszámoló, kiselőadás készítése és tartása adott történelmi témáról ismeretterjesztő irodalom alapján. Bonyolultabb és különböző típusú források (diagram, adatsor, ábra) egyéni értelmezése, és azokból összetett következtetések levonása, érvelés alapelemeinek ismerete. Információk önálló gyűjtése könyvtárban, interneten, az adatok csoportosítása, feldolgozása, értelmezése, házi dolgozatban való rögzítése.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: internetkapcsolat.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); matematikai kompetencia (logikai kapcsolatok); digitális kompetencia (adatfeldolgozás); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása); szociális és állampolgári kompetencia; digitális kompetencia (Internet). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (helyi társadalom); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (demokratikus kormányzat); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (alapvető jogok, kötelességek); gazdasági nevelés (munka és gazdaság); környezettudatosságra nevelés (önkormányzatok); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szociálpolitika, társadalmi konfliktusok). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (helyi tapasztalatszerzés); kritikai gondolkodás (napi, helyi sajtó); kommunikáció (kiselőadás, beszámoló, szerepjáték); térben és időben való tájékozódás (mai Magyarország térképe).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az alkotmány.	A Magyar Köztársaság politikai rendszerének, az alkotmány alapvető elveinek feldolgozása és értelmezése.	Adatok, tények alapján modellek, vázlatok készítése, rajzolása.	Vizuális kultúra	
Alapvető jogok és kötelességek.	A jogok és kötelességek egymást feltételező elemeinek feldolgozása és értelmezése.	Dokumentáció elemzése, értelmezése.	Mozgóképfés és médiaismeret	
A demokratikus kormányzati rendszer.	A mai magyar államszervezet és önkormányzatiság szerkezetének feldolgozása ábrák, képek felhasználásával.	Csoportos prezentáció pl. drámajáték.	Mozgóképfés és médiaismeret	
Művelődés, egészségügy és szociálpolitika.	A kormányzati feladatok azonosítása szövegek, képek, filmek alapján.	Tanári szemléltetés videofilmel.	Dráma és tánc	
A helyi társadalom. Az önkormányzatok.	Az egészségügyi ellátás és a szociálpolitikai viszonyok feldolgozása, értelmezése, szövegek, képek, filmek alapján.	Bizonyító erejű példák, esetek, hivatkozások gyűjtése.	Informatika	
Közösség és társadalom.	A helyi önkormányzatban elintézhető problémák feldolgozása drámajáték eszközeivel.	Információgyűjtés vizuális és akusztikus forrásokból.	Informatika	
Munka és gazdaság.	Önálló könyvtári munka és internetes anyagok felhasználásával kiselőadások, prezentációk készítése.	Könyvtári óra.	Földrajz	
Társadalmi konfliktusok.	A mai magyar társadalom problémáinak megjelenése a napi sajtóban, interneten, médiában önálló feldolgozás alapján. Magyarország régióinak, megyéinek főbb településtípusainak azonosítása térkép segítségével.	Terepgyakorlat.		
Fogalmak	Választási alapelvek, parlamenti demokrácia, önkormányzat, gyermeki jogok.			
	Állampolgárság, népszavazás, általános iskola, megyék, régiók, ombudsman.			
A továbbhaladás feltételei	Tudja, hogy az első világháborút követő békeszerződések a történelmi Magyarországot feldarabolták. Ismerje, hogy az első világháború után számos országban megváltoztak az életviszonyok és új szórakozási szokások jelentek meg. Ismerje, hogy a két világháború között jött létre a XX. század két diktatúrája a náciizmus és a sztálinizmus. Tudja, hogy a második világháborúhoz kapcsolódik a XX. századi zsidóság tragédiája, a holokauszt. Ismerje, hogy a második világháborút követően Európa kettészakadt, és a korszakot a szovjet-amerikai szembenállás határozta meg. Tudja, hogy Magyarországon a szovjet típusú rendszer a rendszerváltozással szűnt meg. Tudja, hogy a polgári társadalom különböző gondolkodásmódú, vagyoni helyzetű, világnézeti meggyőződésű emberekből áll. Tudja, hogy a demokratikus viszonyokat a polgári parlamentarizmus, a magántulajdon és az emberi jogok érvényesülése jelenti. Tudja, hogy az államok területén különböző népek és nemzetiségű emberek különböző településtípusokon (falu, kisváros, város, főváros) élnek. Ismerje a mai Magyarországon érvényben lévő általános emberi jogokat. Tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani. Tudja a magyar és az egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét. Legyen képes a fontosabb országok és Magyarország területváltozásait a térképről leolvasni. Legyen képes ismertetni a demokráciák és a diktatúrák legjellemzőbb vonásait. Ismerje a Magyar Köztársaság politikai rendszerének alapelemeit. Tudják az információk megszerzése, rendszerezése és feldolgozása érdekében a könyvtárat és az internetet felhasználni.			

Hon- és népismeret 7. évfolyam

Célok és feladatok

Ismerjék és értsék a család alapvető fontosságát régen és ma. Legyenek ismereteik az ókori (római), középkori és újkori jellegzetes családmódokról. Legyenek konkrét és képszerű ismereteik környezetük életéről (lakókörnyezet, kerület, falu, város). Legyenek elképzeléseik arról, mi az oka az emberek életmódja közötti nagyobb különbségeknek. Ismerjék a környezetükben és az országban élő más nyelvű, kultúrájú és vallású emberek, embercsoportok szokásait, jellemzőit. Értsék és érezzék át a különböző kultúrkörök jellegzetességeit és egyenrangúságát. Ismerjék ezek legfontosabb családi, vallási és állami ünnepeit és az ünnepek eredetét. Tudjanak példákat mondani arra, hogy az egyes településtípusok és országrészek szerint milyen lakásokban élnek a mai családok. Képek és elbeszélések segítségével tudják felidézni azt, hogy hogyan alakultak ki ezek az évszázadok során. Tudják megkülönböztetni, hogy melyik volt jellemző a különböző történelmi korokban. Ismerjék szűkebb és tágabb lakóhelyük legfontosabb nevezetességeit. Ismerjék hazánk nagy tájegységeinek földrajzi adottságait és etnikai jellegzetességeit. Legyenek képszerű, előadható ismereteik a hazai közlekedés fejlődéséről, jelenlegi helyzetéről. Ismerjenek helyi és országos környezetvédelmi problémákat, érezzék át mindannyiunk felelősségét e kérdésben, legyenek ismereteik e problémák megoldására tett erőfeszítésekről. Tudják, milyen szálakkal kötődött a középkori és az újkori Magyarország Európa más népeihez és államaihoz. Ismerjék hazánk európai uniós csatlakozásának főbb állomásait. Ismerjenek hazánkkal kapcsolatos eseményeket, történeteket a közlekedés és hírközlés történetéből. Ismerjék a szomszédos országok főbb néprajzi, vallási és etnikai jellegzetességeit, az ott élő magyarok életét. Legyenek ismereteik arról, hogy a nagyvilágban hol élnek ma nagyobb számban magyarok, és milyen történelmi események során kerültek oda. Tudjanak felsorolni globális környezetvédelmi problémákat, fejtsék ki, milyen lehetőség van ezek megoldására.

Témakörök

5. évfolyamon B változat esetén az 1. és a 2. téma max. 18 órában kerül feldolgozásra.

6. évfolyamon B változat esetén a 3. és a 4. téma max. 18 órában kerül feldolgozásra.

Témakörök	Javasolt óraszámok		
	5. évfolyam 0,5 óra/hét (18 óra)	6. évfolyam 0,5 óra/hét (18 óra)	7. évfolyam 1 óra/hét (37 óra)
1. A család és az otthon	8	-	8
2. A falu és a város – ahol élünk	8	-	8
3. Hazánk: Magyarország	-	8	8
4. Hazánk és a nagyvilág	-	8	8
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	2	2	5
Összesen	18	18	37

7. évfolyam (B változat esetén 5–6. évfolyam)

Tematikai egység	A család és az otthon	Óra-keret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ókori, középkori és újkori családi viszonyokkal kapcsolatos tudnivalók rendszerezése. Az ókori, középkori és újkori gondolkodásmód, vallás, élet- és lakásvizonyok jellemzőinek felismerése. Néhány családi és állami ünnep jellegzetességei. A különböző típusú szöveg, kép, ábra források feldolgozása és értelmezésében szerzett gyakorlat. Szóbeli beszámoló készítése különböző anyagok (könyvtár, internet) felhasználásával. B változat esetén A változás felismerése a természetben és a társadalomban. A korábban élt emberek életét tárgyak és egyéb dokumentumok (levelek) közvetítik. Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évtized, év, hó). A földrajzi térképek alapszíneinek (folyó – kék, alföld – zöld, hegy – barna) ismerete.	

További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus.			
	Tárgyi: múzeum, könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szókincs bővítés); természettudományos kompetencia (gondolkodás fejlődése); a hatékony, önálló tanulás (ismeretszerzés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (az önálló lét megteremtése); szociális és állampolgári kompetencia (társadalmi viszonyok).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (család); hon- és népismeret (lakókörnyezet); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (családmodell); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (lakáviszonyok); gazdasági nevelés (családi költségvetés); környezettudatosságra nevelés (szelektív szemétgyűjtés).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (múzeumok, kiállítóhelyek); kritikai gondolkodás (objektív helyzet-szubjektív vélemény összevetése); kommunikáció (idegenvezetés, vita); térben és időben való tájékozódás (helyi települési térkép).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A család, mint minden emberi közösség alapja.	Jellegzetes középkori úri és parasztcsalád egy napjának bemutatása kiselőadás keretében (létszám, korosztályok, lakhely, elfoglaltság, öltözködés, étkezés stb.).	Tankönyvi szövegek megbeszélése.	Történelem	
Példák a család kialakulására, életére nagyobb történelmi korokban.	Egy újkori polgárcsalád életének bemutatása (létszám, korosztályok, lakhely, elfoglaltság, öltözködés, étkezés stb.) kiselőadás, prezentáció, drámajáték keretében.	Információgyűjtés könyvtárban, múzeumban.	Magyar nyelv és irodalom	
Saját családjuk ismert történetének főbb epizódjai.	A XX. század elejének fűtési, világítási és higiéniai viszonyainak feldolgozása képek segítségével.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép, film).	Dráma és tánc	
Az építkezés, a lakások fűtése, világítása, jellemző konyha- és fürdőfelszerelése régen és ma (példák).	Írásos, tárgyi és képi emlékek gyűjtése a családjuk múltjáról.	Tanulói kiselőadás, prezentáció.	Történelem	
Lakásuk alaprajza.	Családfa készítése a diákok egyéni kutatásai és szülőkkel való beszélgetés nyomán.	Pármunka.	Magyar nyelv és irodalom	
	Családi ünnepek (és megemlékezések) szokásainak, eredetének összegyűjtése, élménybeszámoló készítése. Lakásokról készített alaprajzok összehasonlítása.	Csoportmunka.	Vizuális kultúra	
		Játék, szerepjáték, drámajáték.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
		Illusztráció, rajz készítése.		
		Tanári szemléltetés.		
		Tanári magyarázat, prezentáció.		
		Múzeumlátogatás.		
		Terepgyakorlat.		
Fogalmak	Család, családfa.			
	Családi ünnep, lakberendezés, lakásfelszerelés, polgári család, parasztcsalád.			

Tematikai egység	A falu és a város – ahol élünk			Óra- keret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ókori, középkori és újkori településtípusok (falu, város) jellemzőinek ismerete. Az ókori, középkori és újkori lakásviszonyok jellemzőinek felismerése, hozzárendelése társadalmi rétegekhez, csoportokhoz. A földrajzi környezet meghatározó szerepének ismerete a különböző településtípusok kialakulásában, fejlődésében. A különböző típusú szöveg, kép, ábra források feldolgozása és értelmezésében szerzett gyakorlat. Szóbeli beszámoló készítése különböző anyagok (könyvtár, Internet) felhasználásával. B változat esetén <i>A változás felismerése a természetben és a társadalomban.</i> <i>A korábban élt emberek életét tárgyak és egyéb dokumentumok (levelek) közvetítik.</i> <i>Az idő tagolására szolgáló kifejezések értése (pl. évtized, év, hó).</i> <i>A földrajzi térképek alapszíneinek (folyó-kék, alföld-zöld, hegy-barna) ismerete.</i> <i>Az emberek különböző típusú településeken (falu, város) élhetnek.</i>			
	Személyi: múzeumpedagógus, könyvtáros tanár.			
	Tárgyi: múzeum, könyvtár.			
	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); természettudományos kompetencia (gondolkodás fejlődése); a hatékony, önálló tanulás (tanulás iskolán kívül); szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (lakókörnyezet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (lakóhelyi közbiztonság); gazdasági nevelés (életképek); környezet-tudatosságra nevelés (helyi környezetvédelem); a tanulás tanítása (az iskola története, névadója).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (dokumentumgyűjtés önállóan); kritikai gondolkodás (tankönyvi és múzeumi adatok, információk összevetése); kommunikáció (vita); térben és időben való tájékozódás (lakóhely térképe, földrajzi környezete).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
A közvetlen lakókörnyezet (kerület, városrész, falu stb.) térképvázlata.	Térképvázlat készítése a saját közvetlen lakókörnyezetről. A település egyes részei (pl. városrészek, főutca és környéke) bejelölése a térképen. A legrégebb és legújabb épületek bejelölése a térképvázlaton.	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Információgyűjtés múzeumban, könyvtárban.	Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A közvetlen lakókörnyezet természeti adottságai, gazdasági és társadalmi jellegzetességei.	A város és a falu közötti különbségek összegyűjtése és rendszerezése, vita az előnyökről és hátrányokról. A lakókörnyezet évszázadokkal ezelőtti képének felidézése vázlatrajzok, tárgyi emlékek, képek, visszaemlékezések felhasználásával.	Információk összehasonlítása (szövegek, képek). Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás.	Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Életképek a középkori falvak és városok életéről.	Időszalag készítése az elmúlt évszázadokról, és a lakókörnyezet elhelyezése rajta. Az iskola névadójáról kiselőadás, tabló (portfólió) készítése.	Pármunka. Csoportmunka. Illusztráció, rajz készítése.	Történelem	
Az iskola története, az iskola névadójának életrajza.	Az iskola történetéről, a névadó életéről kiselőadás, tabló (portfólió) készítése. Látogatás a lakóhely helytörténeti emlékeinél, múzeumaiban, szóbeli és írásbeli beszámoló készítése.	Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Tanulói prezentáció, kiselőadás készítése.	Történelem	
A lakóhely múzeumi, műemlékei.	Idegenvezetés lakóhelyük nevezetességeiről.			

Lakóhelyi környezetvédelmi és közbiztonsági problémák.	Vita lakóhelyük környezetének fejlesztéséről és közbiztonságának javításáról.	Portfólió készítése. Vita. Múzeumlátogatás.	Biológia <i>Természet- ismeret</i>	
Fogalmak	Város, falu, kerület, múzeum.			
	Műemlék, környezetvédelem, közbiztonság.			

Tematikai egység	Hazánk: Magyarország			Óra- keret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori Magyarország a Kárpát-medence legjelentősebb királysága volt, és területén több népcsoport is élt. Az egyes népeket vallásuk, kultúrájuk, szokásaik alapján lehet megkülönböztetni. A középkori és kora újkori magyar történelem sorsfordulóinak ismerete (államalapítás, tatárjárás, függetlenségi harcok stb.). <i>B változat esetén</i> <i>A földrajzi környezetnek szerepe van egy-egy állam kialakulásában.</i> <i>A társadalmat különböző helyzetű csoportok alkotják.</i> <i>A térképek különböző jeleket (színeket, jelzéseket) tartalmaznak.</i>			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus.			
	Tárgyi: könyvtár, múzeum.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (szokások, kultúrák, ünnepek). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (tájegységek, népviseletek); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (vallási ünnepek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (infrastruktúra és közszolgáltatások); környezettudatosságra nevelés (a környezetvédelem kihívásai). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló ismeretszerzés); kritikai gondolkodás (tények és vélemények összevetése); kommunikáció (vita); térben és időben való tájékozódás (térképvázlatok).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A történelmi és a jelenlegi Magyarország főbb tájegységei.	A történelmi és földrajzi térképeken a történelmi Magyarország főbb tájegységeinek azonosítása. Térképvázlatot rajzolása a történelmi Magyarországról, a főbb tájegységek, majd a főbb nemzetiségek bejelölése.	Tankönyvi szövegek, ábrák, térképek, képek megbeszélése, közös feldolgozása.	Földrajz Történelem	
Népviseletek és népi építészet Magyarországon.	A magyar népi építészeti formák és a főbb népviseletek képek alapján történő felismerése, jellemezése.	Információgyűjtés könyvtárból, interneten.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A történelmi Magyarország főbb nemzetiségei, ezek népszokásai, kulturális jellemzői, népviselete.	A történelmi Magyarország legfontosabb műemlékeinek térképen, majd térképvázlaton való feltüntetése, jelölése. Az országban élő nemzetiségek azonosítása, jellemző népszokásainak gyűjtése könyvtárban, interneten illetve személyes gyűjtőmunkával.	Információk összehasonlítása (szöveg, kép, ábra, film). Illusztráció, rajz, makett készítése.	Történelem Ének-zene Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgóképek és média-ismeret	
A romák kultúrája, problémáik.	A roma lakosság kultúrája jellegzetességeinek összegyűjtése könyvtárban személyes gyűjtőmunkával. Naptár készítése egy év családi, egyházi és	Vizuális anyagok irányított feldolgozása. Tanulói kiselőadás, prezentáció.	Ének-zene Vizuális kultúra	

Egyházi és vallási (keresztény és zsidó) ünnepek eredete és szokásai.	állami ünnepeiről, megemlékezéseiről. A különböző ünnepeken való viselkedési szabályok összegyűjtése, rendszerezése. Az állami ünnepek, megemlékezések	Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Portfólió. Pármunka. Csoportmunka. Szerepjáték, drámajáték. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció. Tanulmányi kirándulás. Múzeumlátogatás. Tanulói séta.	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> Ének-zene	
Az állami ünnepeink eredete.	rendszerezése (tablókészítés vagy ünnepi műsor vagy honlap). A magyarországi műemlékek és üdülők helyeinek összegyűjtése képeslapok segítségével. Képzletbeli üdülési ajánlatok készítése rajzzal, drámajátékkal, videórészlettel stb. Az ismert közlekedési eszközök rendszerezése. Útiterv készítése, hogyan jutnának el lakóhelyükről a legfontosabb üdülőhelyekre. Egy osztálykirándulás megtervezés részletesen (közlekedés, szállás, látnivalók, étkezés, szabadidő), térképpel. A környezetvédelem országos problémáinak megvitatása, illetve programterv készítése megoldásuk érdekében.		Vizuális kultúra Dráma és tánc Informatika	
Magyarország legfontosabb műemlékei.			Földrajz Történelem	
Magyarország főbb üdülőhelyei, ezek jellegzetességei.			Földrajz	
A magyar közlekedés (vasút, hajózás) fejlődése és jelene.			Földrajz Történelem	
A folyószabályozás története és aktuális problémái.	Kiselőadás, fogalmazás készítése a közbiztonság (bűnözés és kábítószer-fogyasztás) magyarországi helyzetéről.		Földrajz Történelem	
A környezetvédelem országos problémái.			Földrajz Biológia	
Fogalmak	Történelmi Magyarország, tájegység, népművészet, nemzetiség, népszokás, romák (cigányok).			
	Egyházi ünnepek, állami ünnepek, folyószabályozás.			

Tematikai egység	Hazánk és a nagyvilág	Óra- keret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	A középkori Magyarország a XVI. Századra a Habsburg Birodalom és a Török Birodalom ütközőzónájává vált. Magyarország középkori és kora újkori életében fontos szerepet játszottak a különböző térségekből betelepülő idegenek. Az egyes népeket vallásuk, kultúrájuk, szokásaik alapján lehet megkülönböztetni. <i>B változat esetén</i> <i>A földrajzi környezetnek szerepe van egy-egy állam kialakulásában.</i> <i>A társadalmat különböző helyzetű csoportok alkotják.</i> <i>A különböző népeket gazdasági (kereskedelmi), politikai és kulturális kapcsolatok kötik össze.</i> <i>A térképek különböző jeleket (színeket, jelzéseket) tartalmaznak.</i>	
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus, könyvtáros. Tárgyi: múzeum, könyvtár, Internet.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); matematikai kompetencia (csoportosítás, rendszerezés); természettudományos kompetencia (gondolkodás és találmány); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (epizódok a múltból); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Európai Unió); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (szomszédos népek kultúrája); környezettudatosságra nevelés (globális környezetvédelem); a tanulás tanítása (világhírű tudósok, feltalálók). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (napilapok, média); kritikai gondolkodás (hazai és európai nézőpontok összevetése); kommunikáció (vita); térben és időben való tájékozódás (szinkronitás).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Epizódok a múltból – milyenek voltak hazánk európai kapcsolatai (kereskedelem, kultúra, diplomácia, hadtörténet).	Adatgyűjtés a középkori és kora újkori Magyarország gazdasági kereskedelmi és kulturális kapcsolatairól. Újságcikkek és híradások gyűjtése napilapokból, hetilapokból és elektronikus sajtóból hazánk nemzetközi kapcsolatairól. Anyaggyűjtés a NATO céljának változásairól és e szervezet jelenlegi tevékenységéről.	Tankönyvi szövegek, ábrák, képek megbeszélése, közös feldolgozása. Információgyűjtés. Információk összehasonlítása (szövegek, képek).	Történelem Ének-zene Vizuális kultúra	
Hazánk és a NATO.	Rövid szóbeli és írásbeli áttekintés készítése hazánk uniós csatlakozásának történetéről, és ennek jelentőségéről.	Illusztráció, rajz, makett készítése.	Történelem	
Hazánk és az Európai Unió.	Az Európai Unió és a NATO tagországainak feldolgozása térkép segítségével.	Vizuális anyagok feldolgozása, elemzése.	Földrajz	
Magyarország helye Európa vasúti és közúti hálózatában.	Hazánk NATO- és európai uniós tagságának fontossága melletti érvelés.	Tanulói kiselőadás. Prezentáció. Pármunka.	Ének-zene Vizuális kultúra	
A szomszéd országok és népek kultúrája, szokásai.	Adat, kép, fénykép, ének, népszokások gyűjtése a szomszéd népek kultúrájáról, szokásairól.	Csoportmunka. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	Természet- ismeret Fizika Kémia	
Világhírű magyar feltalálók, felfedezők, tudósok.	Adatok gyűjtése a híres magyar feltalálókról, felfedezőkről, tudósokról, és kiselőadás készítése róluk.	Tanulmányi kirándulás. Múzeumlátogatás. Portfólió.	Ének-zene Vizuális kultúra	
A magyar kultúra híre a nagyvilágban.	A magyar származású Nobel-díjas tudósok neveinek, tevékenységi területeinek összegyűjtése.		Természet- ismeret Földrajz	
Globális környezetvédelmi és biztonsági problémák.	A magyar kultúra (festők, zeneszerzők, filmművészek) és sporttörténet kiemelkedő alakjainak összegyűjtése. Példák gyűjtése a napi sajtóban (interneten) környezetvédelmi és biztonsági problémákról.			
Fogalmak	Nemzetközi kapcsolatok, Európai Unió.			
	Diplomácia, hadtörténet, NATO, globális problémák, tehetség.			

A továbbhaladás feltételei	Tudják, és példával illusztrálják, hogy a különböző népeket vallásuk, kultúrájuk, szokásaik alapján lehet megkülönböztetni. Ismerjék, hogy a földrajzi környezetnek milyen szerepe volt a történelmi Magyarország létrejöttében és fejlődésében. Tudjanak beszélni családjukról, lakhelyükről, lakókörnyezetükről. Legyenek tisztában lakóhelyük múltjának főbb eseményeivel, tudják ezt szóban ismertetni. Ismerjék a Magyarországon élő nemzetiségeket, kultúrájukat. Ismerjék a főbb családi, egyházi és állami ünnepeket, tudjanak beszélni ezek jelentőségéről. Tudják, hogy a különböző népeket gazdasági (kereskedelmi), politikai és kulturális kapcsolatok kötik össze. Ismerjék az Európai Unió fejlődésének főbb lépéseit. Legyenek tisztában Magyarország európai uniós csatlakozásának jelentőségével, tudjanak erről rövid szóbeli ismertetést adni. Tudják használni információk szerzésére a könyvtárat és az internetet.
-----------------------------------	---

Társadalomismeret, emberismeret és etika 8. évfolyam

Célok és feladatok

A társadalomismeret hozzásegít ahhoz, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak saját koruk társadalmi, gazdasági és politikai jelenségei között. Az ismereteken túl ez mindenekelőtt a társadalmi problémák iránti érzékenység növelését, valamint a konfliktusok elemzéséhez szükséges képességek fejlesztését jelenti. Az emberismeret az önismeret elmélyítéséhez járul hozzá. Segíti a tanulók értékek iránti pozitív viszonyulását, a reális énkép, a korszerű emberkép és világnép fontosabb elemeinek kialakítását, a kommunikáció, a tolerancia, az empátia és a humánus életvezetés képességének erősítését.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	1 óra/hét (37 óra)
1. Önismereti alapkérdések	10
2. Egyén és társadalom	12
3. Társadalom, társadalmak	12
Ismétlés, gyakorlás, összefoglalás	3
Összesen	37

B változat esetén a 3. témakör az integrált történelem és társadalomismeret tantárgyba kerül.

8. évfolyam

Tematikai egység	Önismereti alapkérdések	Óra-keret 10		
Előzetes ismeret, tevékenység	Az egyes emberek nemük, nemzetiségük, vallásuk, vagyoni helyzetük, életkoruk stb. alapján különbözőek lehetnek. Az egyes emberek gondolkodásmódját meghatározhatja születésük helye, ideje, családi viszonyaik, társadalmi helyzetük. Az egyes emberek eltérő módon gondolkodnak, melyet számos tényező befolyásol. Különböző típusú források (kép, ábra, szöveg, térkép) egyéni és közös feldolgozása.			
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretek feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (érzelem). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (az én); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (mozgatórugók); a tanulás tanítása (értelmi képességek); testi-lelki egészség (érzelmek); felkészülés a felnőttléti szerepeire (külső és belső mozgatóerők). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (szövegekből, filmekből, tömegkommunikációból); kritikai gondolkodás (önálló kérdés, vélemény megfogalmazása); kommunikáció (érvelés, vita).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az én.	Családfa, családtörténet vázlatos elkészítése, esetleg bemutatása. Egyszerű önismereti gyakorlatok végzése. Könyvtári gyűjtőmunka ismeretterjesztő pszichológiai művekből, kézikönyvekből. Élethelyzetek elemzése (irodalmi, filmes,	Tankönyvi szövegek feldolgozása, szövegek elemzése. Szerepjáték, drámajáték. Csoportos (páros)		
Értelmi képességek – tanulás.			Biológia Dráma és tánc	
Érzelmek, indulatok.			Biológia	

Belső mozgatóerők.	történelmi vagy valós szituációk felidézésével), a választások, a döntések helyes vagy helytelen voltának indoklása.	prezentáció (drámajáték, dialógus). Megbeszélés.	Magyar nyelv és irodalom Mozgókép és média-ismeret	
Fogalmak	Test, lélek, identitás, önmegvalósítás. Állat, ember, szellem, érzelem, intelligencia, kommunikáció, gondolkodás, tanulás, képesség, önismeret, életút, betegség, egészség, fogyatékoság.			
Tematikai egység	Egyén és társadalom			Óra-keret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ókori, középkori és újkori társadalmi, gazdasági viszonyok jellemzőinek felismerése, értelmezése. Az emberek többsége családi körülmények között, falvakban vagy városokban lakik. A társadalmon belül az emberek különböző csoportokba tartozhatnak, pl. munkás, tőkés, és e csoportok élet- és gondolkodásmódja eltér egymástól. A népek kultúrájuk, történelmük, vallásuk, és mindennapi szokásaik szerint is különbözhetnek. Az embereket különböző érdekek együttműködésre vagy szembeállásra készíthetik. Különböző típusú források (kép, ábra, szöveg, térkép) egyéni és közös feldolgozása, értelmezése és következtetések levonása belőlük. Információk megszerzésére a könyvtár és az internet felhasználása.			
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus, könyvtáros tanár. Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár, múzeum.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincsbővítés); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (szocializáció); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (önállóság, innováció). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (emberi kapcsolatok); hon- és népismeret (együttélés szabályai); a tanulás tanítása (szocializáció); testi-lelki egészség (nemiség, szerelem); felkészülés a felnőttléti szerepeire (drogok). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló információgyűjtés); kritikai gondolkodás (vita, érvelés); kommunikáció (házi dolgozat).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Emberi kapcsolatok.	Esettanulmányok, jelenetek készítése a média anyagainak segítségével a társadalmi deviancia egyes jelenségeiről és kezelési módjukról (pl. alkoholizmus, droghasználat). Információk gyűjtése könyvtárban, interneten a szerelem és házasság régi (történelmi) formáiról. Vita az erkölcsi parancsokról és az egyén szabadságának hatáiról. Vallások jellemző vonásainak összegyűjtése ismeretterjesztő filmekből, könyvtárból, internetről és az információk rendszerezése.	Tankönyvi szövegek feldolgozása, elemzése. Szerepjáték, drámajáték. Csoportos (páros) prezentáció. Megbeszélés. Vizuális anyagok (pl. videofilm feldolgozása). Kiselőadás, portfólió. Vita (disputa). Múzeumlátogatás.	Magyar nyelv és irodalom	
A szocializáció.			Mozgókép és média-ismeret	
Az együttélés szabályai.			Dráma és tánc	
Nemiség, szerelem, házasság.			Biológia	
Droghasználó társadalom.			Biológia	
Hit és vallás.			Történelem Ének-zene	
Fogalmak	Szocializáció, érdek, szolidaritás, előítélet, tolerancia, vallás, erkölcsvilágnézet. Társadalom, egyén, közösség, konfliktus, mi-tudat, nyitottság, nemiség, szexualitás, szerelem, hit, lelkiismeret, erkölcsi normák, értékrend.			

Tematikai egység	Társadalom, társadalmak	Óra- keret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az ókorban életfenntartási és gazdasági szükségletek eredményezik a munka és a termelés kialakulását. A középkor és újkor Európa népei számára gazdasági megerősödést és társadalmi átalakulást hozott. Az európai és a nem európai társadalmak az ókor és középkor folyamán jelentősen eltértek egymástól. A történelmi jelenségek és folyamatok egyik állandó kísérője az ellentét és kölcsönhatás. Az embereket különböző érdekek együttműködésre vagy szembeállásra készíthetik. Különböző típusú források (kép, ábra, szöveg, térkép) egyéni és közös feldolgozása, értelmezése és következtetések levonása belőlük.	
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár. Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); természettudományos kompetencia (megfigyelés, magyarázat); digitális kompetencia (információrobbanás); a hatékony, önálló tanulás (előzetes ismeretek mozgósítása); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (közösségi összefogás); esztétika és művészeti tudatosság (kreativitás). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (közösség és társadalom); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalmi konfliktusok); környezettudatosságra nevelés (globális problémák); a tanulás tanítása (esélyegyenlőség); testi-lelki egészség (kultúrák keveredése); felkészülés a felnőttélet szerepeire (munka és gazdaság). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (önálló ismeretszerzés és feldolgozás); kritikai gondolkodás (eltérő nézőpontok ütköztetése); kommunikáció (kiselőadás, prezentáció).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Közösség és társadalom.	Vállalkozásalapítási ötletek összegyűjtése, megjelenítése csoportmunkában, vita arról, hogy melyik üzleti ötletre alapítanak vállalkozást.	Tankönyvi szövegek feldolgozása, elemzése.	Magyar nyelv és irodalom	
Munka és gazdaság.	A helyi gazdasági- és munkalehetőségek összegyűjtése, rendszerezése.	Szerepjáték, drámajáték.	Dráma és tánc	
Egyenjogúság és egyenlőtlenség.	Tájékozódás, adatgyűjtés a legfrissebb statisztikai kiadványokból a társadalmi egyenlőtlenségekre vonatkozóan.	Egyéni, csoportos (páros) prezentáció.	Földrajz	
Társadalmi konfliktusok.	Különböző típusú társadalmi konfliktusok feldolgozása a sajtó és a média segítségével.	Megbeszélés, vita.	Magyar nyelv és irodalom	
Kultúrák keveredése.	Adatgyűjtés és dokumentáció készítés a különböző kultúrák jellegzetességeiről.	Vizuális anyagok (pl. videofilm feldolgozása).	Történelem	
Globális problémák – erkölcsi kérdések.	Kiselőadás készítése arról, hogy hogyan jelentkezik egy globális probléma saját környezetünkben.	Kiselőadás, portfólió.	Ének-zene	
		Tanulmányi kirándulás.	Vizuális kultúra	
			Földrajz	
			Biológia	
Fogalmak	Demokrácia, emberi jogok, állampolgári jogok, emberi méltóság, hazaszeretet, globalizáció.			
	Hatalom, politika, érdekvégyezés, érdekegyeztetés, egyenlőség, egyenlőtlenség, diszkrimináció, biztonság, vállalkozás, gazdálkodás, civilizáció, kultúra.			

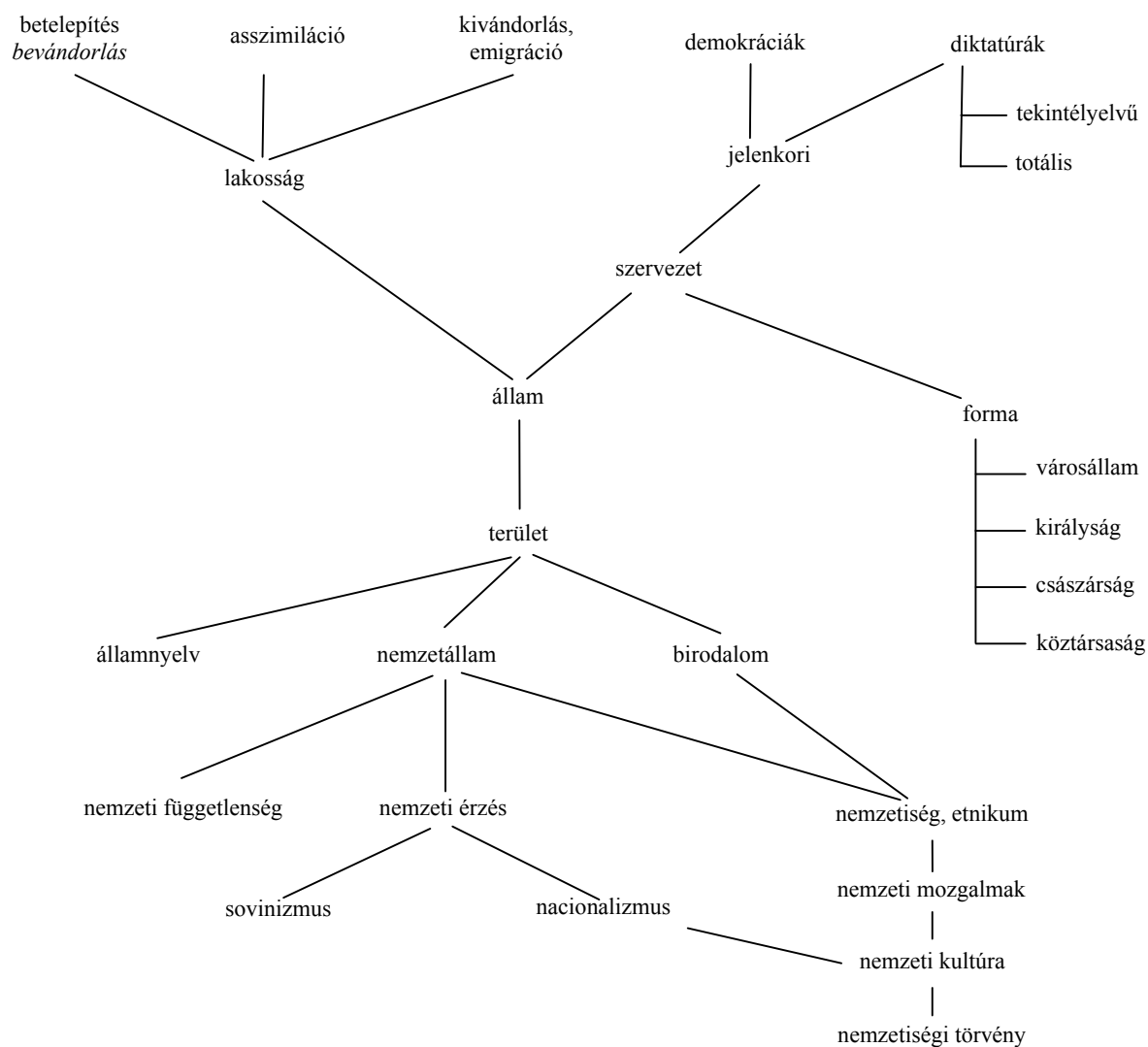
A továbbhaladás feltételei	Tudjanak beszélni családjukról, lakhelyükről, lakókörnyezetükről. Legyenek tisztában lakóhelyük múltjának főbb eseményeivel, tudják ezt szóban ismertetni. Ismerjék a Magyarországon élő nemzetiségeket, kultúrájukat. Ismerjék a főbb családi, egyházi és állami ünnepeket, tudjanak beszélni ezek jelentőségéről. Ismerjék az Európai Unió fejlődésének főbb lépéseit. Legyenek tisztában Magyarország európai uniós csatlakozásának jelentőségével, tudjanak erről rövid szóbeli ismertetést adni. Tudják, hogy a társadalmon belül az emberek különböző csoportokba tartozhatnak, pl. munkás, tőkés, és e csoportok élet- és gondolkodásmódja eltér egymástól. Tudják, hogy a történelmi jelenségek és folyamatok egyik állandó kísérője az ellentét és kölcsönhatás. Ismerjék fel, hogy az embereket a társadalomban különböző érdekek együttműködésre vagy szembeállásra készíthetik. Tudják az információk megszerzése, rendszerezése és feldolgozása érdekében a könyvtárat és az internetet felhasználni.
-----------------------------------	--

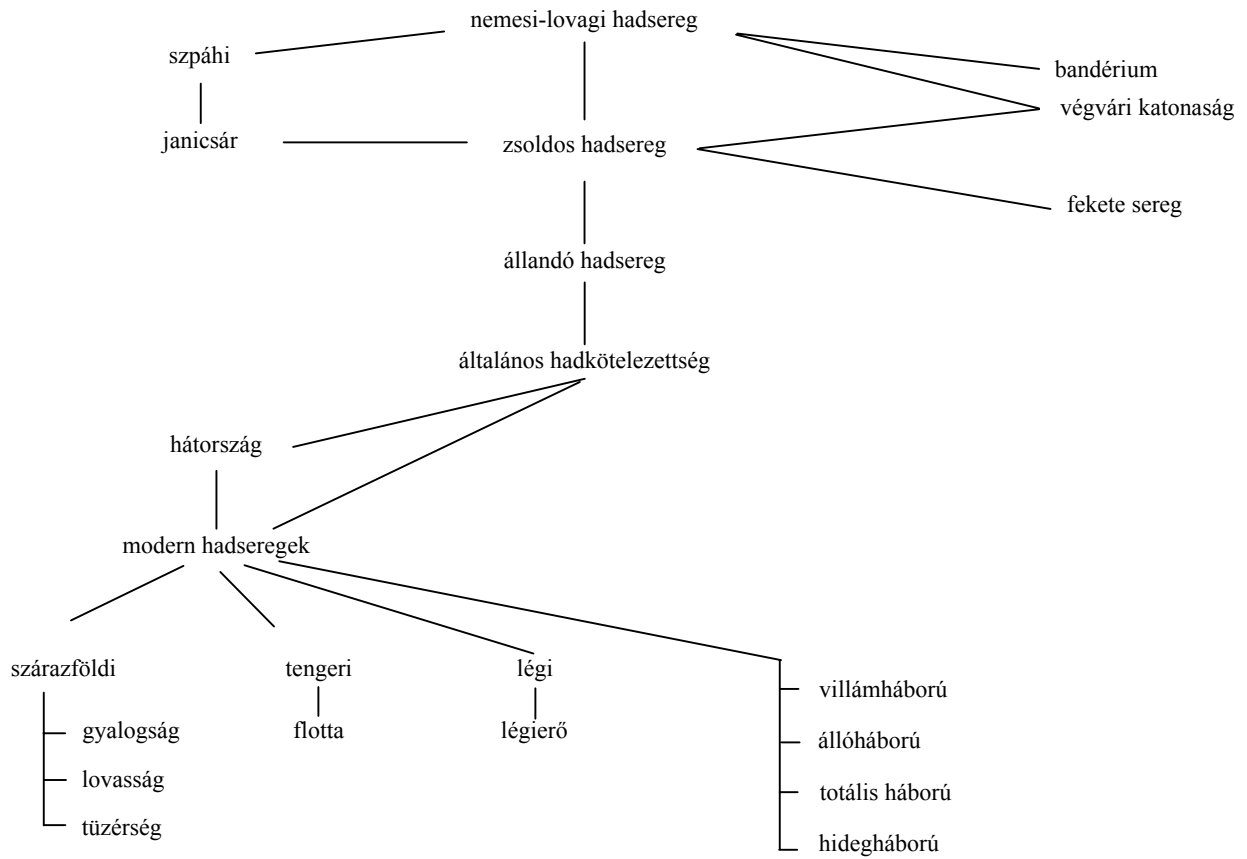
A főbb fogalmak összefüggésrendszere

Történelem, állampolgári és társadalmi ismeretek

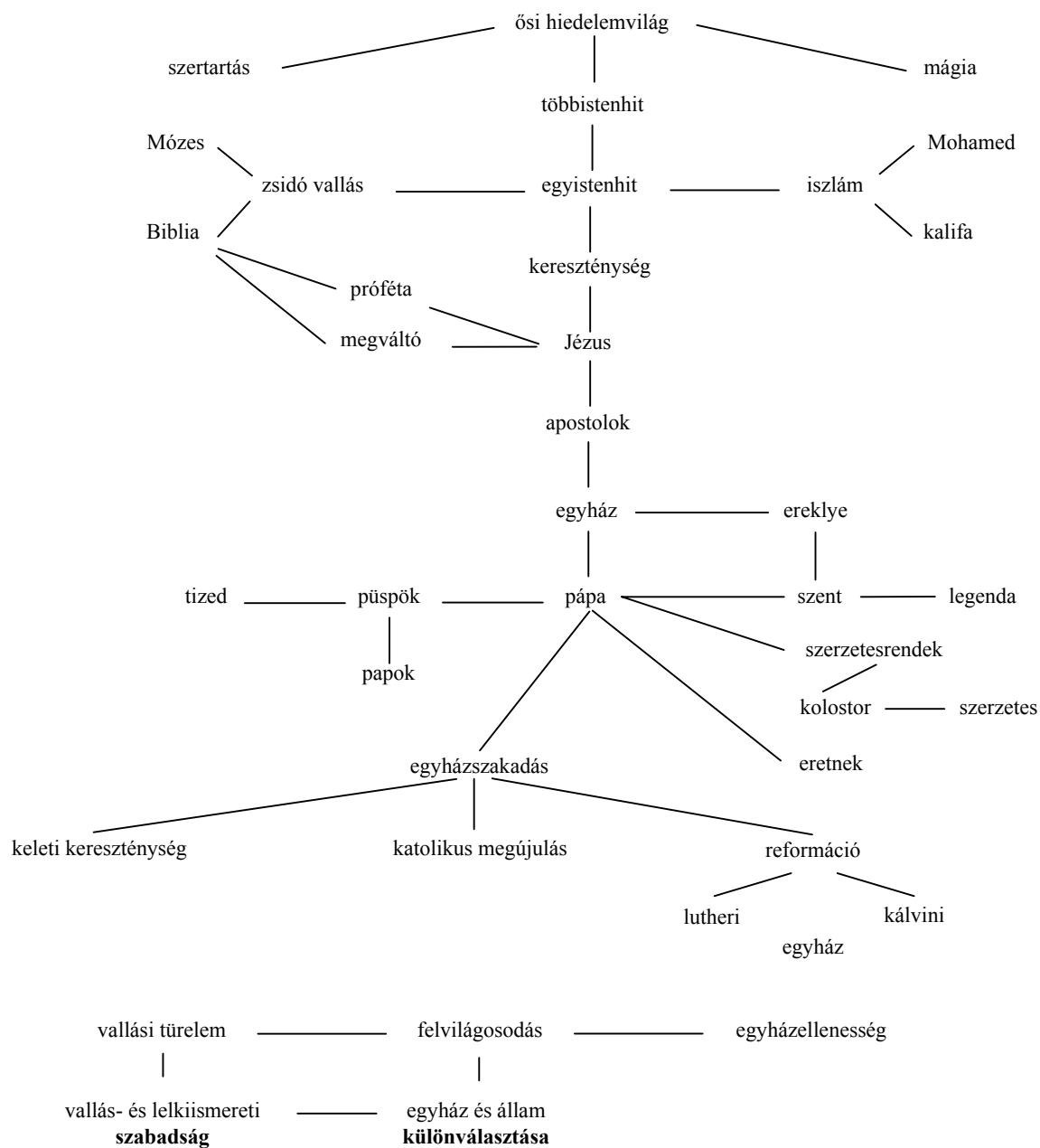
(5–8. évfolyam)

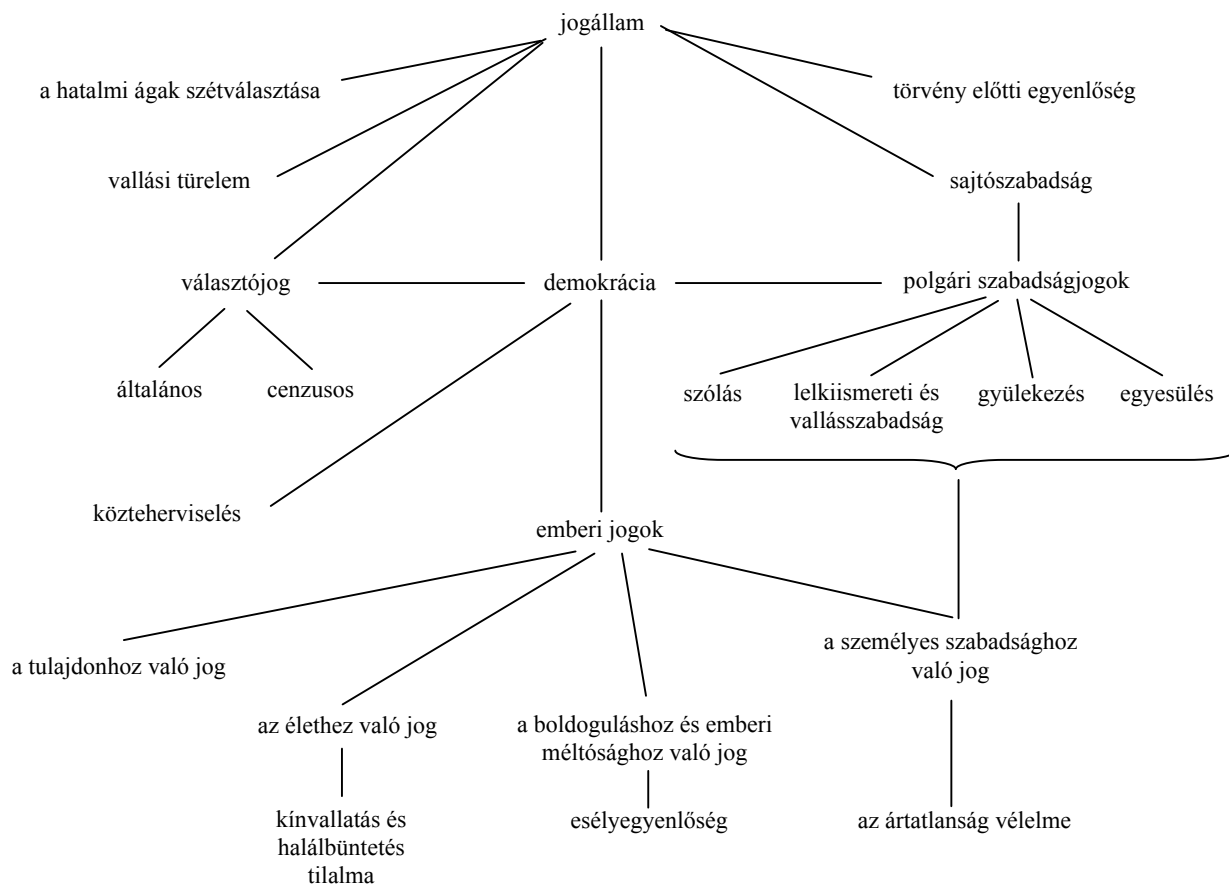
1. Nép, nemzet, állam

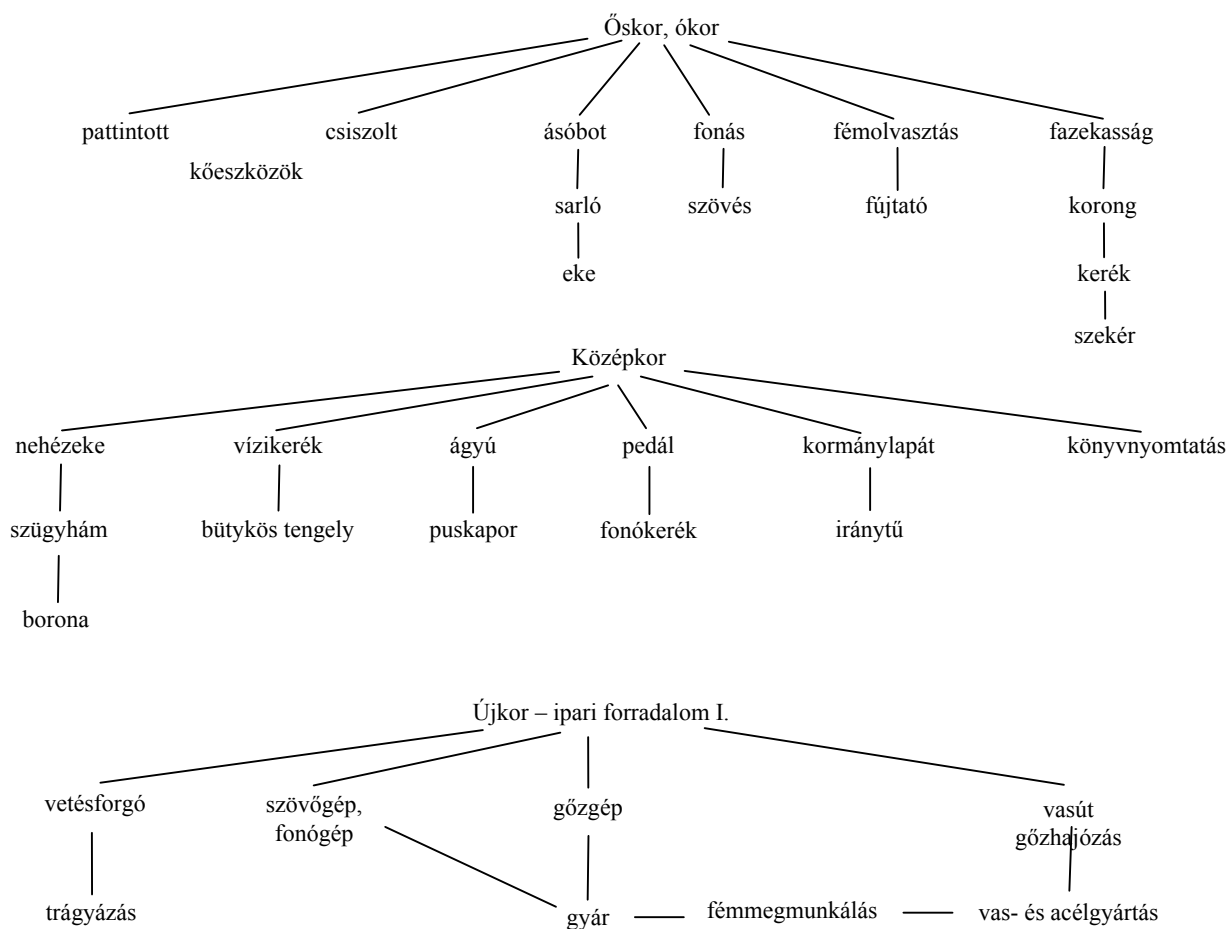
3. Hadseregek, háborúk

4. Vallások, egyházak

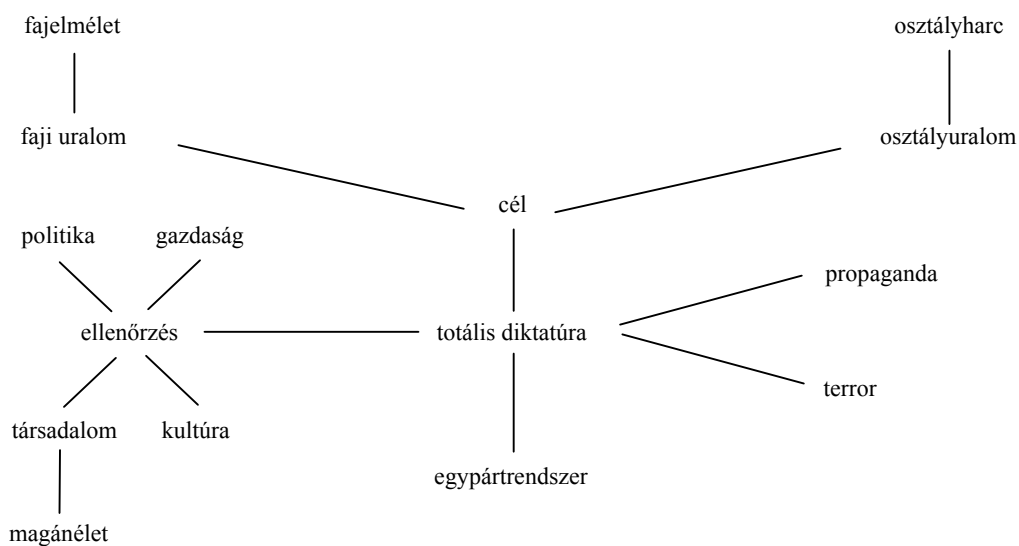

5. Emberi jogok, politikai jogok

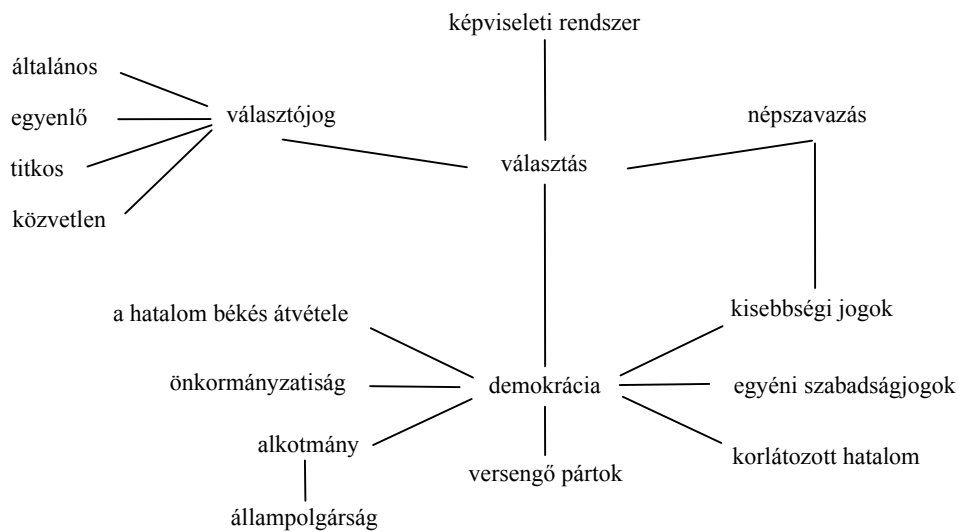
6. Technika, tudomány

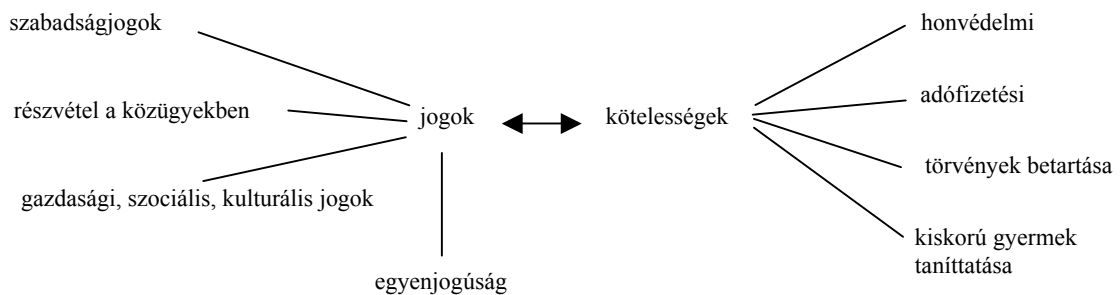
7. A totális diktatúrák jellemzői

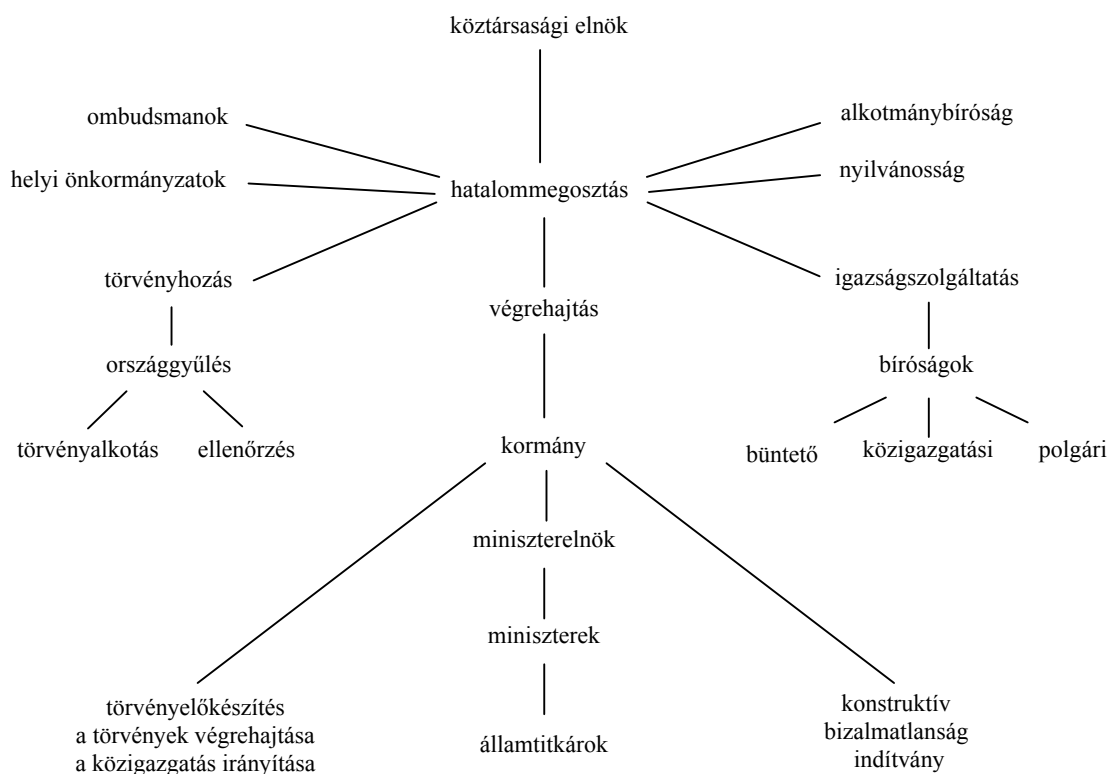
8. A demokratikus rendszerek jellemzői

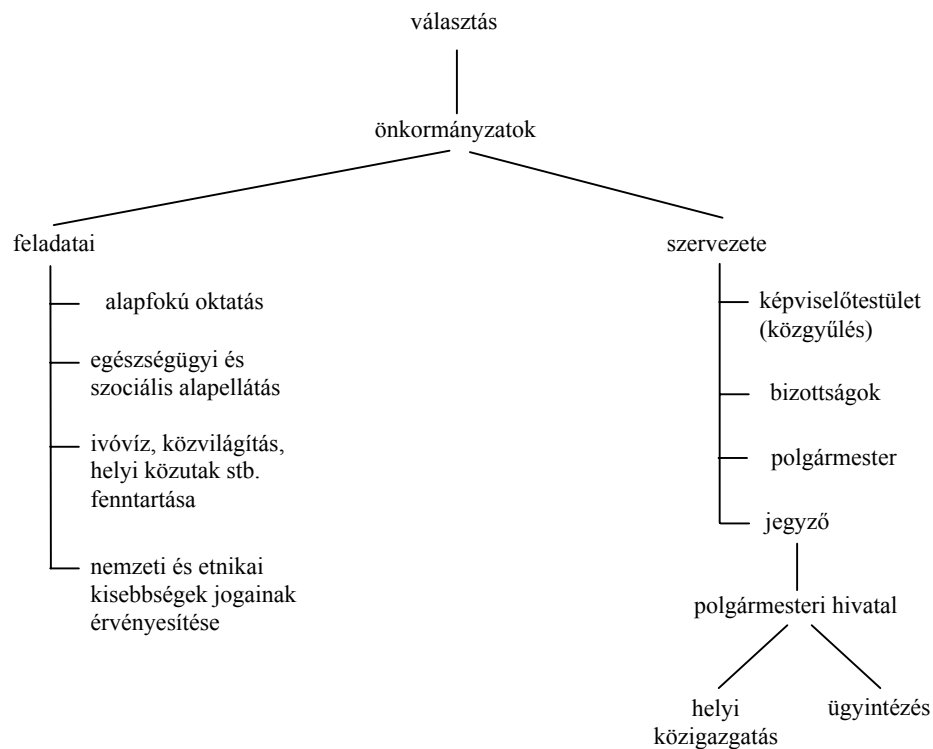
9. A magyar állampolgárok jogai és kötelességei

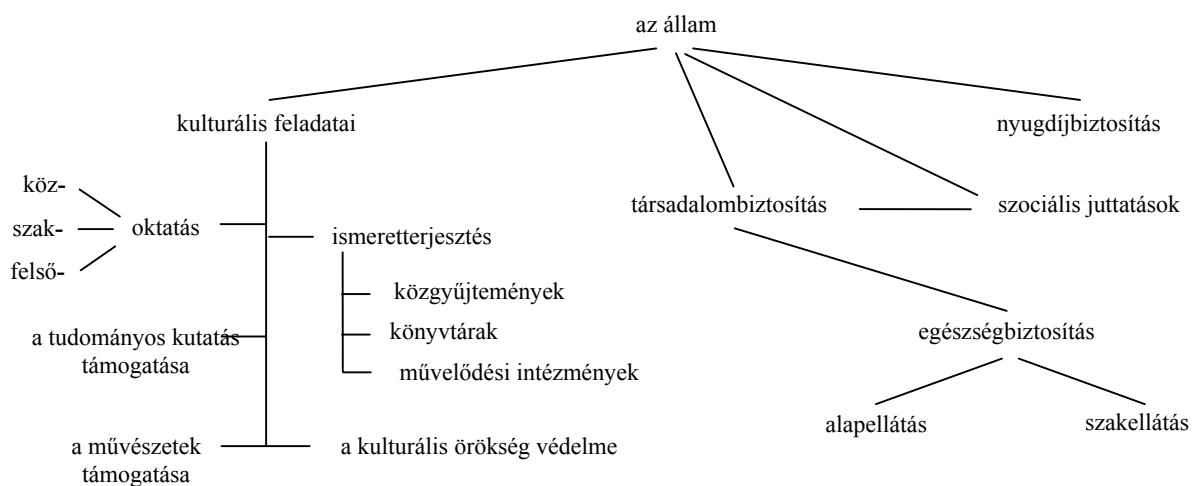
10. A Magyar Köztársaság kormányzati rendszere

11. Az önkormányzatok

12. Művelődés, egészségügy, szociálpolitika

EMBER A TERMÉSZETBEN

Célok és feladatok

Az Ember a természetben műveltségi terület keretében folyó oktatás és nevelés alapvető célja, hogy megalapozza a tanulók természettudományos ismereteit a szűkebb és a tágabb környezetükről.

A nevelő-oktató munka lehetőséget biztosít az általános természettudományos fogalmak, eljárások és szemléletmódok formálására, a tudományos kutatás mint társadalmi tevékenység bemutatására, a természettudományos megismerési módszerek fejlesztésére, az önálló megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek, mérések végzésére, gyakorlatias tudás megszerzésére.

Feladata az élő és élettelen természet szoros kapcsolatának, az ember és a természet összetartozásának, egymásrautaltságának, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismertetése; a természetben lezajló változások, kölcsönhatások, jelenségek tudományos bemutatása, modellezése, magyarázata; pozitív attitűdök kialakítása, tudatosan cselekvő emberek formálása.

A műveltségi terület sajátos nevelési és képzési feladatainak teljesítése révén hozzájárul a természet megszerettetéséhez, az értékeinek megóvása iránti felelősség, a környezettudatos magatartás alakulásához.

A Nemzeti alaptanterv lehetővé teszi, hogy az Ember a természetben műveltségi területben megfogalmazott tartalmak akár integrált, akár önálló tantárgyak keretében oktathatók legyenek.

Az 1–4. évfolyam természet- és társadalomismeret tantárgya integráltan tartalmazza az Ember a természetben műveltségi terület adott életkorra megfogalmazott fejlesztési feladatait és ismereteit, melyhez szervesen kapcsolódnak az Ember és társadalom műveltségi terület társadalmi környezetet bemutató elemei.

Az 5–6. évfolyam természetismeret tantárgya szintén integrált tananyaggal alapozza meg a fizikai, a biológiai és a kémiai önálló tantárgyainak természettudományos ismereteit úgy, hogy tartalmában és szemléletében szervesen épül a természet- és társadalomismeret tantárgyra, hiszen az 5–6. évfolyam tanulójának gondolkodása is elsősorban az érzékelés útján szerzett konkrét tapasztalatokra épít.

Az 1–6. évfolyamok alapvető közös feladata az elemi természettudományos nevelés. A tanulók megfigyelik saját testük működését, közvetlen természeti és társadalmi környezetüket, tapasztalatokat gyűjtenek, egyszerű vizsgálódásokat, méréseket végeznek. Ezek a tevékenységek teszik lehetővé az életkornak megfelelő megismerési módszerek elsajátítását, gyakorlását és a tapasztalatok rögzítését.

A 7–8. évfolyam fizikai, biológiai és kémiai tantárgyi Órakeretében – bár külön tantárgyként tanítva, de mégis egységben – lehetőség van a korszerű természettudományos szemléletmód fokozatos kialakítására.

Ebben az életkorban várható el az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás megjelenése. Így a tanulók életkorának megfelelően mód nyílik az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességek megalapozására.

Az Ember a természetben műveltségterület tartalmi és fejlesztési feladatai különösen alkalmasak arra, hogy a tanulóknak kialakítsák, megalapozzák azt a felelősségérzetet, azokat a magatartásformákat, tevékenységeket, amelyek szűkebb és tágabb környezetük, saját egészségük megóvásához, életmódjuk tudatos irányításához szükséges. Ennek a nehéz és hosszú folyamatnak része az olyan tudatos fogyasztóvá nevelés is, aki tisztában van jogaival, de felelősségével is.

A sajátos nevelési igényű tanulók számára a műveltségterület elérhető céljainak teljesítésére egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. Mivel főleg az alapozó, de a fejlesztő szakaszban is a megismerés és a tevékenységek alapja továbbra is az anyag, a jelenségek, a folyamatok érzékelhető tulajdonságainak vizsgálata, ugyanakkor különösen a fejlesztő szakaszban már szerepet kap a fogalmi gondolkodás megjelenése is, erre különböző lehetőségek vannak.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Természetismeret	2	1,5	2	1,5				
Biológia					2	1	2	1,5
Fizika					2	1,5	2	1,5
Kémia					2	1,5	2	1
Összesen	2	1,5	2	1,5	6	4	6	4
Évi összes óraszám	74	56	74	56	3x74	37+2x56	3x74	2x56+37

A tantárgyak kétféle éves óraszámú az iskoláknak választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba.

A magasabb óraszámú A változat esetében sem cél az ismeretjellegű elemek további bővítése, ebben a tervezetben több idő fordítható a tanulók differenciált képességfejlesztésére, a tantárgyakhoz szorosan kapcsolódó kísérletezés, megfigyelés, terepi munka, tanulmányi séta, projektfeladat stb. tervezésére.

A Nemzeti alaptanterv lehetővé teszi a Földünk, környezetünk műveltségterület akár önálló, akár a természetismeret keretében történő megalapozását az 5–6. évfolyamon. A Nemzeti Tankönyvkiadó tantervei az önálló alapozásra készültek, de az integrált alapozás a tantervek belső arányainak átcsoportosításával a helyi tantárgyi program készítésekor megoldható.

A nem szakrendszerű oktatás

E kerettanterv abból indul ki, hogy az 5-6. évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás számára szánt időkeretet a magyar nyelv és irodalom és a matematika óraszámából biztosítja. A helyi tantervben ettől eltérő órakeret is kialakítható. A természetismeret tantárgy különösen alkalmas arra, hogy egyes tartalmak kapcsán a tanítói tanulásszervezés is időkerethez jusson, tovább erősítve a kezdő és bevezető, illetve az alapozó szakasz pedagógiai egységét.

A tanulók értékelése

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése.

Módszerét tekintve belső értékelés.

Formáját tekintve félévkor és tanév végén írásos összegző értékelés, a tanulók az iskola pedagógiai programjában elfogadottak alapján szóveges értékelést vagy érdemjegyet kapnak.

A tanév során értékeljük a tanulók szóbeli megnyilvánulását, írásbeli teljesítményét, manuális tevékenységét.

A szóbeli értékelés egész évben folyamatosan történik.

A szóbeli értékelés alapja lehet a tanuló

- tényismereti szintje,
- a tanult szakkifejezések használatában való jártassága,
- ismereteinek alkalmazási szintje,
- megfigyelésekben való jártassága, önállósága,
- vizsgálódásai eredményének rögzítése, bemutatása,
- gyakorlati tevékenységének eredményessége (pl. gyűjtőmunkája, megfigyelések, egyszerű vizsgálatok, kísérletek elvégzése),
- órai aktivitása (a feladatokhoz való hozzáállása, csoportmunkában, egyéb közös tevékenységekben való részvétele).

Egy-egy témakört témazáró teszt vagy feladatlap íratásával zárunk.

A kommunikációs képességek fejlesztése szempontjából fontos a lehetőségekhez mérten a rendszeres rövid szóbeli felelet, az írásbeli szövegalkotás fejlesztése érdekében a témaközi rövid írásos beszámoló íratása.

Az elvárható eredményektől való nagymértékű eltérés esetén az okokat feltárva még a tanmenet módosítása – pl. korrekciós óra beiktatása – is elfogadható.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Képesítési feltételek

Az ötödik–hatodik évfolyamon a természetismeret tantárgyhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, illetve konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanítói végzettség szükséges.

Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat–tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket.

A hetedik–nyolcadik évfolyamon a fizika, biológia, kémia tantárgynak megfelelő képesítést nyújtó tanári végzettség szükséges.

Tárgyi feltételek

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel); szaktantermek; iskolai könyvtár (lehetőség szerint).

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Az általános iskolai korosztály tankönyvének kiválasztása különösen sok odafigyelést, körültekintő választást igényel, mert a jó tankönyvnek fontos szerepe van a tantárgyon keresztül a természet megszerettetésében.

Ezért olyan tankönyvet válasszunk, amely a tantervi célkitűzésnek megfelelően a természeti és társadalmi jelenségeket az érzékszervi megfigyeléssel szerezhető tapasztalatokon keresztül, a közvetlen környezetből származó ismeretekkel összeköthetően mutatja be. A könyv tematikája fejlessze a térbeli és az időbeli tájékozódás képességét is. A megértést és képességfejlesztést változatosan tevékenykedtető feladatok, kérdések segítsék. A kiegészítő olvasmányok ne csak érdekesek legyenek, hanem az adott jelenségkör fontos és jellemző vonásaival ismertessenek meg (a törvényszerűségek érvényesülése, ezek megfigyelhetősége a mindennapi tapasztalatokban is, mai felhasználása).

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képek, ábrák ne csupán illusztratív szerepet töltsenek be: legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A képekre, ábrákra is vonatkozzanak kérdések, feladatok. Kerüljük a zsúfolt, nehezen áttekinthető képeket, ábrákat tartalmazó tankönyveket! A képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. Különbüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a leckeeket egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják rövid összefoglalások.

A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára. Ne tartalmazzon fölöslegesen sok fogalmat és tényt, ugyanakkor biztosítson minél több és többféle lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze és segítse az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli és tankönyvön kívüli formáit.

A tevékenységközpontú tanítás és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek.

Előny, ha a tankönyvhöz készültek tanítást segítő eszközök, pl. tanári kézikönyv.

Természetismeret 5–6. évfolyam

Célok és feladatok

A természetismeret tantárgy tartalmában, szemléletében az 1–4. évfolyam természet- és társadalom-ismeret tantárgyára épül, azzal egységet alkot.

A tantárgy legfontosabb célja és feladata az 1–4. évfolyamokon elsajátított elemi szintű természettudományos ismeretek bővítése, a kialakult jártasságok, készségek, képességek továbbfejlesztése és a természettudományos gondolkodáshoz szükséges képességek megalapozása. Nem cél az elvont tudományos fogalmak meghatározása, definíciószerű megtanítása.

Kíváncsú, hogy a tanulók személyes tapasztalatok útján jussanak el a természet szépségeinek, értékeinek megismeréséhez.

Az ismereteik alapján elvárható a természeti jelenségek elemi szintű értelmezése, a bekövetkező változások felismerése, a természeti jelenségek, folyamatok oksági összefüggéseinek megértése, a lényeges elkülönítése a lényegtelenről.

A tantárgy oktatása tegye lehetővé a tanulók számára, hogy alapfokon megismerjék, elsajátítsák a természettudományos kutatási módszereket: a vizsgálódást, a megfigyelést, a mérést, a kísérletezést, az összefüggések felismerését, az eredmények elemzését és értékelését, továbbá biztosítsa a tapasztalatok, vizsgálódások eredményeinek szakszerű megfogalmazását szóban, rögzítését írásban, rajzban.

Ösztönözze a tanulókat a Taneszközökön kívüli ismerethordozók használatára és az önálló ismeretszerzésre, fejlessze az ehhez szükséges képességeiket.

5. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	folyamatos	folyamatos
A testek tulajdonságai, a mérés	12	12
Fizikai jelenségek	14	14
Hazánk életközösségei	48	30
Összesen:	74	56

6. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	folyamatos	folyamatos
Az anyag	13	9
A változások	9	7
A növények és az állatok	24	16
Az ember	28	24
Összesen:	74	56

A kerettanterv alkalmazása

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanár által választott további konkrét tartalommal. A kerettanterv a szükséges adaptációs munkának ezt a részét néhány példával illusztrálja.

Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikai egységek táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők. Egyes esetekben zárójelben szerepel(nek) az(ok) a tevékenység(ek), ismeret(ek), amely(ek) különösen jó lehetőséget nyújt(anak) az adott fejlesztési feladathoz. Más esetekben vagy kézenfekvő, vagy a teljes egység szolgálja a fejlesztést. Jellemzően ilyen például az énkép, önismeret fejlesztése, hiszen ehhez bármelyik tematikus egység hozzájárul annak feldolgozása közben a tanári visszajelzések, a fejlesztő értékelés révén.

A tananyag feldolgozásához és a hozzá kapcsolódó képességek fejlesztéséhez az 5. és a 6. évfolyamon is heti 1,5 órát (évi 56 órát) vettünk alapul. Amennyiben az iskolában heti 2 óra (évi 74 óra) áll rendelkezésre a fizika oktatásához, akkor a fennmaradó időt az ismeretek elmélyítésére, ezáltal további képességfejlesztésre, esetleg helyileg tervezett kiegészítő anyag feldolgozására és gyakorlásra célszerű fordítani.

A tanítás-tanulás tartalmát tartalmazó alábbi táblázatokban a témakörök mellett megadtuk az új anyag feldolgozásához javasolt óraszámot. (Ez az óraszám nem tartalmazza az ismétlésre, összefoglalásra és az ellenőrzésre szánt óraszámokat. Ezeket a táblázatban külön sorban jelentettük meg.) Az egyes altémák mellett feltüntetjük a javasolt tanulói tevékenységeket, pedagógiai eljárásokat, módszereket; a táblázat utolsó sorában pedig kiemeljük a legfontosabb fogalmakat. A tantervben szereplő tananyagok fontosak, a minimumóraszám mellett is meg kell tanítani a tananyagot. A maximumóraszám esetén csak több idő jut az ismeretek elsajátítására, a képességek fejlesztésére.

5. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerési módszerek fejlesztése				Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természet 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése.	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, vizsgálódással. Balesetvédelmi szabályok megismerése, betartása. Az ismerethordozók használata tanórán csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, mérések, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban. Egyszerű vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Írányított információgyűjtés írott forrásokból. Írányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása, egyszerű projektfeladat megoldása pl. mérések, megfigyelések végzése, az eredmények értelmezése.	Földrajz Matematika		
Fogalmak	Megfigyelés, kísérletezés, mérés, tapasztalat, megmaradás, modellalkotás, problémamegoldás.				

Tematikai egység	A testek tulajdonságai, a mérés	Óra-keret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természet 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élettelen környezet sajátosságairól tanultak; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában);			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, energia, idő és mozgás, rendszer).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A testek tulajdonságai, a mérés.	Rövid beszámoló híres magyar fizikusok munkásságáról. Egyszerű megfigyelés, kísérlet és mérés végzése. Érdekes példák bemutatása a megfigyelésre, a kísérletre és a mérésre. A test és az anyag megkülönböztetése konkrét példákon. A szilárd, folyékony és légnemű anyagok felismerése konkrét példákon. Tömegmérés digitális mérleggel vagy karos mérleggel. A tömeg feltűntetésének megkeresése különböző árucikkeken. Erőmérés. A súly érzékeltetése a kezünkre ható erőként. A tömeg és a súly megkülönböztetése konkrét példákon. Példák megnevezése arra, hogy a levegőnek tömege, illetve súlya van. Időmérés stopperórával. A hőmérséklet mérése. A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténete munkássága, eredményei. A köznapi szóhasználat és a fizika szóhasználatának összevetése. A tömeg szó használata köznapi értelemben.	Tanári kísérlet és magyarázat. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása, egyszerű projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás.	Földrajz Matematika	
Fogalmak	Anyag; halmazállapot, megfigyelés, tapasztalat, mérés, változás, idő, egyensúly, erő, gravitáció (súly), hőmérséklet, megmaradás, tömeg			

Tematikai egység	Fizikai jelenségek	Óra-keret 14
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természet 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élettelen környezet sajátosságairól tanultak; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása;			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, energia, idő és mozgás, rendszer).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Fizikai jelenségek.	Egyszerű kísérletek az egyensúly vizsgálatára. Különböző tárgyak vízbe helyezése, az úszás, lebegés és lemerülés megfigyelése. Konkrét példák a különböző energiahordozókra. Az olvadás jelenségének felismerése konkrét példákon. A hőtágulás jelenségének felismerése gyakorlati példákon. A hőterjedés felismerése gyakorlati példákban. A hang és a fény terjedésének összehasonlítása. Kísérletek mágnespatkóval. Áramkör összeállítása zsebtelepből, kapcsolókból és zsebizzókból. A kódolás, dekódolás, a zaj szerepével kapcsolatos játékok.	Tanári kísérlet és magyarázat. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Egyszerű projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás.	Földrajz Matematika	
Fogalmak	Halmazállapot, megfigyelés, tapasztalat, energia (nem definiálandó), egyensúly, elektromosság, egyensúly, úszás, lebegés, lemerülés, energiafajták, energiahordozó, olvadás, hőtágulás, hővezetés, hőáramlás, hőszugárzás, hőterjedés, hangforrás, fényforrás, hang, fény, mágneses vonzás és taszítás, zárt és nyitott áramkör, elektromos játékok, információközléssel kapcsolatos játékok (kódolás, dekódolás, a zaj szerepe)			

Tematikai egység	Hazánk életközösségei	Óra-keret 48-30
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élő környezet sajátosságairól tanultak; Természetismeret 5. évfolyam a növényekről és az állatokról tanultak; Földrajz: hazánk földrajzi-környezeti jellemzői.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információgyűjtés, prezentáció készítése); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (fényképek, rajzok készítése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; felkészülés a felnőttléti szerepeire (tevékeny részvétel a környezetszennyezés csökkentésében, vélemény nyilvánítása környezeti kérdésekben, felelős döntéshozatalra való felkészülés).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (lakóhely, Magyarország, élet, rendszer).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az erdő életközössége.	A hazai erdők típusai és környezetei igényének megismerése filmek, képek segítségével. Az erdőtípusok legjellemzőbb növényeinek vizsgálata. Beszélgetés a gombafogyasztás szabályairól. Gombák jellemzése, felismerése gyűjtött példányok vagy képek alapján. Az erdők legjellemzőbb állatainak irányított bemutatása (testfelépítés, életmód és ezek közötti összefüggések). Erdei táplálkozási láncok, táplálkozási hálózatok összeállítása. Az erdő élőlényeinek megadott szempontok szerinti csoportosítása. Beszélgetés, szituációs játék: az erdők védelme, az erdő- és vadgazdálkodás jelentősége. Védett erdei növény és állatfajok bemutatása önálló információgyűjtésen alapuló kiselőadásban Kiselőadás, tablókészítés a nemzeti parkok erdei életközösségeiről. Kiselőadás: Herman Ottó munkássága.	Tanári magyarázat. Tanulói kísérlet. Egyéni, páros és csoportmunkában történő feladatlapmegoldás. Vizsgálatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő elvégzése, az eredmények értelmezése. Filmrészletek, diaképek elemzése Irányított információgyűjtés tanórai és otthoni megfigyelések alapján. Egyszerű projektfeladat megoldása, pl. a lakóhely környékére jellemző életközösség bemutatása. Tanulói kiselőadás (prezentáció) pl. egy kiválasztott életközösségről, az emberi tevékenység hatásairól. Beszélgetés meghívott környezetvédelmi szakemberrel. Tanulmányi séta: a lakóhely környezetére jellemző életközösség megismerése, mesterséges életközösség megismerése. Tanulmányi kirándulás, erdei iskola, projekt hét keretében végzett terepi megfigyelés.		Földrajz Vizuális kultúra
A rét életközössége.	A rét környezeti tényezőinek bemutatása, összevetése az erdőkre jellemzőekkel. A réti életközösség legjellemzőbb növényeinek, állatainak felismerése képek alapján illetve tanulmányi séta alkalmával. A száraz és a nedves rétek élőlényeinek csoportosítása. A környezethez való alkalmazkodás és a testfelépítés, életmód közötti összefüggések bemutatása példák alapján. A rét táplálkozási láncainak összeállítása. Kiselőadás: Az emberi tevékenység káros hatása a réti életközösségekre. Csoportos munkavégzés: talajvizsgálat (erdei és réti talajok összehasonlítása). Állat és növény felismerési gyakorlat,			Földrajz Vizuális kultúra

	egyéni és csoportverseny (képek nevek párosítása). Kiselőadás, tablókészítés a nemzeti parkok réti életközösségeiről. Kiállítás szervezése: Az év természetfotósa (tanulók által készített felvételekből)			
A vizek és a vízpartok életközössége.	A vizek és vízpartok környezeti tényezőinek bemutatása, összevetése más élőhelyek jellemzőivel. A vízi, vízparti életközösség legjellemzőbb növényeinek, állatainak felismerése képek alapján illetve tanulmányi séta alkalmával. A környezethez való alkalmazkodás és a testfelépítés, életmód közötti összefüggések bemutatása példák alapján. A vizek, vízpartok táplálkozási láncainak összeállítása. A vizek minőségének vizsgálata csoportmunkában. Kiselőadás: Az emberi tevékenység káros hatása vizek, vízpartok életközösségeire. Állat és növény felismerési gyakorlat, egyéni és csoportverseny (képek nevek párosítása) Kiselőadás, tablókészítés a nemzeti parkok vízi és vízparti életközösségeiről. Rajzverseny: Kedvenc növényem vagy állatom címmel.			Földrajz Vizuális kultúra
Fogalmak	Fásszárú növény, lágyszárú növény, lombos erdő, fenyves, cserje, aljnövényzet, növényevők, ragadozók, gerinctelenek, madár, emlős, hínárnövény egysejtű, gomba, haraszt, nyitvatermő, zárvatermő, tápláléklánc, táplálékhálózat, ökológiai rendszer, savas eső, erdő- és vadgazdálkodás, nemzeti park, környezetszennyezés, talaj, talajszennyezés, talajvédelem, permetezés, vegyszerezés, vízvirágzás, rejtőszín, áramvonalas test, úszóláb, uszony, lemezes csőr.			
Továbbhaladás feltételei	Legyenek képesek konkrét tárgyak, élőlények és egyszerű jelenségek megfigyelésére, tapasztalatainak rögzítésére. Tudjanak képzeik alapján ítéleteket alkotni, következtetéseket levonni. Értsék meg a vizsgált jelenségekben, folyamatokban megmutatkozó összefüggéseket, törvényszerűségeket. Legyenek képesek méréseket, egyszerű kísérleteket balesetvédelmi szabályok betartásával elvégezni. Ismerjék az anyag fogalmát, az anyagfajtákat, azok legfontosabb tulajdonságait és a hétköznapi életben használt tárgyak anyagait. Tudják a tömeg és a súly fogalmát elválasztani a szilárd és a kemény fogalmaktól. Ismerjék fel, hogy a levegőnek (gázoknak) tömege és súlya van. Legyenek képesek a halmazállapot-változások kísérleti, jelenségszintű megfigyelésére. Ismerjék fel a halmazállapot-változást, a hőtágulást, a testeknek folyadékban való úszását, lebegését és ismerjék meg e jelenségek és folyamatok leírásait. Ismerjék a kvalitatív energiafogalmat és a hétköznapi energiafajtákat, energiahordozókat. Ismerjék az idő egységeit és tudjanak számításokat végezni. Ismerjék az életközösség felépítését, az élőlények kapcsolatait, a hazai életközösségek jellemzőit. Igazolják a természetvédelem fontosságát. Legyenek képesek egyszerű táplálékláncokat, hálózatokat összeállítani. Tudják azonosítani környezetük leggyakoribb szennyező anyagait és szennyezőforrásait.			

6. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerési módszerek fejlesztése			Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek; Természetismeret 5.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése.	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, vizsgálódással. Balesetvédelmi szabályok megismerése, betartása. Az ismerethordozók használata tanórán csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, mérések, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban. Egyszerű vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok, elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Írányított információgyűjtés írott forrásokból. Írányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Egyszerű projektfeladat megoldása.	Földrajz Matematika	

Fogalmak	Megfigyelés, kísérletezés, mérés, megmaradás, vizsgálódás, modellalkotás, problémamegoldás, értékelés, következtetés, rész és az egész viszonya, ok értelmezése.
-----------------	--

Tematikai egység	Az anyag	Óra-keret 13-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élettelen környezet sajátosságairól tanultak; Természetismeret 5. évfolyam élettelen környezet jellemzői; Földrajz: a környezetünkben található anyagok; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.	

További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az anyag sokoldalúságai.	A környezetünk anyagainak osztályozása tulajdonságaik (pl. halmazállapot, szín, szag) alapján. Csoportosítás érzékszervekkel, méréssel. A tapasztalatok értelmezése.	Tanári kísérlet és magyarázat. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Irányított információgyűjtés otthoni megfigyelések alapján. Adatsorok alapján grafikon rajzolása, rendszerező táblázat készítése. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Egyszerű projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás (prezentáció) egy kiválasztott anyagról. Történet írása (pl. egy vízcsepp élete).	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A víz sokoldalúsága és sokfélesége.	Becslések, mérések végzése a vízzel. A folyósság (viszkozitás) és a sűrűség megkülönböztetése, a folyadékok megfigyelése, összehasonlítása. A vízzel kapcsolatos élmények, tapasztalatok megbeszélése. Homok, anyag, lisztgyurma, szalma, csuhé formázása. Színes vizek előállítása. Indikátorok színváltozásának vizsgálata. Beszélgetés a fény és az anyag kölcsönhatásával kapcsolatos elképzelésekről. Zavaros vizek, illatos vizek előállítása. Illatok, szagok érzékelése – leírás és felismerésjáték.		Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz	

Az anyagok sokfélesége.	A megismert jelenségek alkalmazása anyagok vizsgálata során. Anyagokról rövid, jellemző leírás készítése. Anyagfelismerési játékok (tapintás, szaglás stb. alapján) Anyagok rendszerezése, csoportosítása, pl. tulajdonságok, felhasználásuk alapján. Nyelvi játék: hogyan nevezik az egyes anyagokat idegen nyelven? Miből készül: árukon található címkék, ismertetőik értelmezése. Anyaggyűjtemények alapján tabló készítése. Fényképek készítése érdekes anyagokról, a képekből kiállítás szervezése.		Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz Magyar nyelv és irodalom Idegen nyelv Vizuális kultúra	
Fogalmak	Anyag, anyagok összetétele, megfigyelés, tapasztalat, víz, hőtároló, hőfelvevő és -leadó képesség, sűrűség, halmazállapot, szilárd, folyadék, gőz, gáz, keverék, kötő- és lazítóanyag.			

Tematikai egység	A változások	Óra-keret 9-7
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élettelen környezet sajátosságairól tanultak; Természetismeret 5. évfolyam élettelen környezet jellemzői; Földrajz: a környezetünkben található anyagok, energiahordozók; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; felkészülés a felnőttléti szerepeire (a gazdaságosság mérlegelése, tevékeny részvétel a környezetszennyezés csökkentésében, vélemény nyilvánítása környezeti kérdésekben, felelős döntéshozatalra való felkészülés).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetéről (anyag, energia, rendszer).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A változások sokfésése.	Az energiaigény érzékelése egyszerű példákön. Vizsgálódás csoportmunka: mérés a hipotézis és az elképzelések ellenőrzésére. Színtelen és színes anyagok oldása. Az oldódásról alkotott elképzelések megbeszélése. Különféle anyagok égésének megfigyelése.	Tanári kísérlet és magyarázat. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Irányított információgyűjtés tanórai és otthoni megfigyelések alapján.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A változások sokoldalúsága.	Az energiafajták bemutatása. A megváltozás és a megváltoztatás élménye. Energiadiagram tanulmányozása. Az energiahordozók, energiaforrások csoportosítása. Beszélgetés a földi energiahordozó-készlet végességének problémájáról. Beszélgetés az emberiség energiagondjainak megoldásairól. Energiatakarékosság. Tevékenységlista összeállítása: Az energiafelhasználás csökkentésének lehetőségei a mindennapi gyakorlatban. Az égés kísérő jelenségeinek leírása tapasztalat alapján. Az égés és a tűzoltás feltételeinek összegyűjtése.	Adatsorok alapján grafikon rajzolása, rendszerező táblázat készítése. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Egyszerű projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás (prezentáció) pl. az energiaforrásokról, az energiafelhasználás környezeti következményeiről.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz	
A változások értelmezése részecskékkel.	A halmazállapot-változás, az oldódás modellezése, az elképzelések megvitatása.	Beszélgetés meghívott szakemberrel, pl. tűzoltóval. Szituációs játék: Mit tegyünk, ha tüzet észlelünk?		
Fogalmak	Halmazállapot, megfigyelés, tapasztalat, változás, anyagok összetétele, részecske, megmaradás, modell, részecske, energiahordozó, energiaforrás, megújuló energiaforrás, energiatakarékosság, hulladék-újrahasznosítás, környezetkímélő energiatermelés, égés, tűzveszélyes anyagok, tűzvédelmi szabályok, olvadás, oldódás Nem definiálandó fogalmak: energia, kémiai reakció.			

Tematikai egység	A növények és az állatok	Óra-keret 24-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természet 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élő környezet sajátosságairól tanultak (élet, élővilág).	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (az élet tisztelete), felkészülés a felnőttléti szerepeire (felelősség más élőlényért).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (rendszer, élet).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A növények testfelépítése és életműködései.	Ismerkedés a fénymikroszkóppal. Példák gyűjtése az élőlények különböző szerveződési szintjeire. A növényi sejt, sejtalkotók és szövetek jellemzése mikroszkópi vizsgálatok, diaképek, fényképek, transzparenszek alapján. Növényi metszetek vizsgálata, egyszerű vizsgálati anyagok készítése (levélnyúzatok) és megfigyelése. Lényegkiemelő rajz készítése. A növényi szervek részei és működésük vizsgálata mikroszkóp, illetve folyamatokat bemutató transzparenszek segítségével. A gyökér, a gyökérzeti típusok, a szár, a levél, a virág, a termések vizsgálat növényen, illetve diaképek, fényképek, transzparenszek segítségével. A növények anyagcseréjével kapcsolatos vizsgálódások és megfigyelések. A tapasztalatok rögzítése és elemzése. A szobanövények nevelésének tapasztalatainak megbeszélése saját élmények alapján	Tanári kísérlet és magyarázat. Tanulói kísérlet. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Irányított információgyűjtés otthoni megfigyelések alapján. Adatsorok alapján grafikon rajzolása, rendszerező táblázat készítése. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok, mikroszkópizási feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Egyszerű projektfeladat megoldása, pl. különböző növények csírázásának vizsgálata. Tanulói kiselőadás pl. a növényápolásról, a házi állatok helyes tartásáról. Saját élmény alapján történet írása (pl. saját kutyáról, szobanövényről).	Földrajz Matematika Technika Életvitel	
Az állatok teste és életműködései.	Az állati sejt, szövetek jellemzése mikroszkópi vizsgálatok, diaképek, fényképek, transzparenszek alapján. Az állati test szerveződésének bemutatása tipikus példákra. Néhány állatfaj anyagcseréjének megfigyelése. A tapasztalatok megbeszélése. A növényi és állati anyagcsere összehasonlítása. Az azonosságok és a különbségek kiemelése. Rendszerező táblázat készítése. A háziállat életműködése, szükségletei – saját tapasztalatok összegyűjtése.			
Fogalmak	Fénymikroszkóp, növényi sejtalkotók, állati sejtalkotók, sejt, szerveződési szint, növényi szövetek, állati szövetek, szerv, szervezet, egyed, anyagcsere, légzés, táplálékfelvétel, anyagszállítás, kiválasztás, raktározás, mozgás, szaporodás, ivaros és ivartalan szaporodás, életjelenségek, anyagok összetétele. Még nem definiálандó fogalmak: élővilág rendszere, kémiai reakció, szervetlen és szerves anyag.			

Tematikai egység	Az ember			Óra-keret 28-24
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1–4. keretében az ember egészségéről tanultak; Természetismeret 5. évfolyam az életfolyamatokról, sejtekről, szövetekről tanultak.			
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információgyűjtés, prezentáció készítése); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (élet, rendszer).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszköz- zök
Az ember szervezete és egészsége.	Különféle szövetek mikroszkópos vizsgálata. Az ember legfontosabb csontjainak bemutatása a csontvázon, modellen. Beszélgetés a testedzés, a mozgás fontosságáról. Ismerkedés a testápoló szerekkel. A napozás káros hatásainak megelőzése, bőrvédő készítmények. A táplálék útjának bemutatása modellen, tablón. Tápanyagaink csoportosítása szerepük alapján. Egészséges étrend, diéta összeállítása. Élelmiszerhigiénia, élelmiszerbiztonság. A fogápolás eszközei és használata. Jó és rossz szokások megbeszélése. A levegő útjának bemutatása tablón vagy modellen. A szervrendszerek tanulmányozása modellen vagy egyéb szemléltetőeszközön. A fertőzések elleni egyéni védekezési lehetőségeinek összegyűjtése. Helyzetgyakorlatok: a fertőzések elkerülése, megfelelő viselkedés. Gyógynövényeket bemutató ismertető gyűjtése, kiselőadás (prezentáció) tartása. Ismerkedés felvilágosító kiadványokkal. Beszélgetés: a nemi szervek működése, higiénája. Példák gyűjtése a születés utáni fejlődési szakaszok legjellemzőbb testi, lelki és viselkedési megnyilvánulásaira. Serdülőkori testi és szellemi jellemzőink összegyűjtése. Napirend összeállítása, kritikai értékelése. Helyes magatartási, viselkedési minták gyakorlása szituációkban a káros	Tanári magyarázat. Egyéni, páros és csoportmunkában történő feladatlapmegoldás. Egyszerű élettani megfigyelések egyéni, pár- és csoport-munkában történő elvégzése, az eredmények értelmezése. Filmrészletek, diáképek elemzése, Irányított információgyűjtés különböző forrásokból. Egyszerű projektfeladat megoldása, pl. gyógynövényekről, a betegségek megelőzésének lehetőségéről. Tanulói kiselőadás (prezentáció) pl. az egészséges életmódról. Beszélgetés meghívott szakemberekkel, pl. védőnővel, mentőorvossal, dietetikussal stb. Tanulmányi séta, pl. mentőállomás munkájának megismerése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

	szenvedélyeket elutasító magatartás kialakítására. Elsősegélynyújtás: egyszerű sérülések ellátásának gyakorlása.			
Fogalmak	Emberi sejt, szövetek, a mozgás szervrendszere, csont, ízület, izomzat, törés, ficam, rándulás, bőr, bőrápolás, a kamaszkori bőrproblémák, bőrgomba, bőrrák, a táplálkozás folyamata, gyomorrontás, bélférgesség, tápanyag, táplálkozási szokás, fogápolás, a légzés szervrendszere, nátha, influenza, tüdőgyulladás, asztma, vér, a keringés szervrendszere, a kiválasztás szervrendszere, szaporító szervrendszer, nemi szervek, fejlődési szakasz, kamaszkor, napirend, káros szenvedély, kórokozók, védőoltás, természetgyógyászat, elsősegélynyújtás.			
Továbbhaladás feltételei	Legyenek képesek konkrét tárgyak, élőlények és egyszerű jelenségek megfigyelésére, tapasztalatainak rögzítésére. Tudjanak képzeik alapján ítéleteket alkotni, következtetéseket levonni. Értsék a vizsgált jelenségekben, folyamatokban megmutatkozó összefüggéseket, törvényszerűségeket. Legyenek képesek méréseket, egyszerű kísérleteket balesetvédelmi szabályok betartásával elvégezni. Tudjanak a kísérletekhez kapcsolódóan, illetve egyéb ismereteik alkalmazásával egyszerű számítási feladatokat megoldani. Ismerjék az energiahordozók jelentőségét, a készletek végeességét. Tudatosuljon bennük az energiatakarékos magatartás fontossága. Ismerjék fel a halmazállapot-változás, az égés és az oldódás folyamatait, feltételeit. Ismerjék az élővilág szerveződési szintjeit, a növények és állatok testfelépítését és az anyagcseréjét. Ismerjék az élőlények helyváltoztató, helyzetváltoztató, aktív és passzív mozgásait. Legyenek képesek az élőlényeket megadott szempontok alapján csoportosítani. Értsék meg a természet védelmének jelentőségét. Tudják azonosítani környezetük leggyakoribb szennyező anyagait és szennyezőforrásait. Az életkori sajátosságainak megfelelő szinten ismerjék az emberi test felépítésének, működésének jellemzőit és az egyes szervrendszerek gyakoribb betegségeit, azok megelőzését. Ismerjék a szervezet pubertáskori változásait és ezek okait. Ismerjék és tudják helyesen alkalmazni az egészséges életmód szabályait, tudják, mit kell tenniük szervezetük egészséges fejlődése érdekében. Ismerjék az egészséget veszélyeztető környezeti hatásokat, és törekedjenek ezek kiküszöbölésére. Ismerjék a betegségek megelőzésének legfontosabb módjait, eszközeit.			

Biológia 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

A biológia tantárgy tartalmában, szemléletében az 1–6. évfolyam természetismeret tantárgyra épül, azzal egységet alkot.

A tantárgy tanításának célja, hogy a tanulók olyan képességekre tegyenek szert, amellyel önállóan új ismeretekhez juthatnak és bővíthetik az élő természetről megszerzett tudásukat.

A tudományos megismerés iránti igényük fejlődését segíti a híres magyar tudósok életének, munkásságának bemutatása.

További feladatunk, hogy a tantárgy ismeretanyagával olyan természetszemléletet, biológiai tudást alakítsunk ki, amellyel a tanulók megismerik a földi élet sokféleségét, változatosságát és a természet szépségét. Felismerik az életközösségek tagjainak egymásra hatását, a természeti tényezők dominanciáját és a biológiai egyensúly jelentőségét, a növény- és állatvilág védelmének fontosságát, a genetikai örökség és a biológiai információ védelmét.

Megismerik továbbá a rendszerezés elveit, a rendszertani egységeket, el tudják helyezni a növény- és állatvilág tagjait rokonsági, fejlődéstörténeti alapon a rendszerben. Látják a természet egységét, az anyag körforgalmát a bioszférában, különös tekintettel a szennyeződésekre. Ismerik az evolúció tudományának fejlődését, a földi élet kialakulását. Értik és elfogadják az ember fejlődésének bemutatásával a külső megjelenésükben különböző emberek – emberfajták – azonos értékét.

Ismerik az egészséges életmód elemeit, tudják ezeket alkalmazni saját életvitelükben. Felismerik az egészségkárosító életvitel és a kábítószeres hatásának következményeit.

A megszerzett biológiai tudás segítse elő az egészséges életvezetést, a normális emberi kapcsolatok, illetve és az egészséges környezet kialakítása iránti igény kialakulását.

A tanulók ismerik a környezetvédelmi problémákat, tisztában vannak a környezetvédelem hazai feladataival. Ismerik Magyarország szerepét, lehetőségeit a nemzetközi természetvédelemben.

A biológiaoktatás célja továbbá annak tudatosítása, hogy a biológia tudomány eredményei segítik Földünk globális problémáinak megoldását. Ezzel együtt kialakítja a tanulóknak az anyag- és energiatakarékos szemléletet a hétköznapi életben.

7. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	folyamatos	folyamatos
Ökológiai alapfogalmak	12	7
Távoli tájak természetes élővilága	32	13
Ember felelőssége a Földért	10	6
Az élőlények rendszerezése	20	11
Összesen:	74	37

8. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	folyamatos	folyamatos
A sejtek és az öröklődés	15	12
Evolúció	18	13
Az emberi szervezet	26	20
Káros szenvedélyek, az emberi kapcsolatok	15	11
Összesen:	74	56

A kerettanterv alkalmazása

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanár által választott további konkrét tartalommal. A kerettanterv a szükséges adaptációs munkának ezt a részét néhány példával illusztrálja.

Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikaegységek táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők. Egyes esetekben zárójelben szerepel(nek) az(ok) a tevékenység(ek), ismeret(ek), amely(ek) különösen jó lehetőséget nyújt(anak) az adott fejlesztési feladathoz. Más esetekben vagy kézenfekvő, vagy a teljes egység szolgálja a fejlesztést. Jellemzően ilyen például az énkép, önismeret fejlesztése, hiszen ehhez bármelyik tematikus egység hozzájárul annak feldolgozása közben a tanári visszajelzések, a fejlesztő értékelés révén.

A tananyag feldolgozásához és a hozzá kapcsolódó képességek fejlesztéséhez a 7. évfolyamon heti 1, a 8. évfolyamon heti 1,5 órát (évi 56 órát) vettünk alapul. Amennyiben az iskolában heti 2 óra (évi 74 óra) áll rendelkezésre a fizika oktatásához, akkor a fennmaradó időt az ismeretek elmélyítésére, ezáltal további képességfejlesztésre, esetleg helyileg tervezett kiegészítő anyag feldolgozására és gyakorlásra célszerű fordítani.

A tanítás-tanulás tartalmát tartalmazó alábbi táblázatokban a témakörök mellett megadtuk az új anyag feldolgozásához javasolt óraszámot. (Ez az óraszám nem tartalmazza az ismétlésre, összefoglalásra és az ellenőrzésre szánt óraszámokat. Ezeket a táblázatban külön sorban jelentettük meg.) Az egyes altémák mellett feltüntetjük a javasolt tanulói tevékenységeket, pedagógiai eljárásokat, módszereket; a táblázat utolsó sorában pedig kiemeljük a legfontosabb fogalmakat. A tantervben szereplő tananyagok fontosak, a minimumóraszám mellett is meg kell tanítani a tananyagot. A maximumóraszám esetén csak több idő jut az ismeretek elsajátítására, a képességek fejlesztésére.

7. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek; Természetismeret 5–6.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; természettudományos megismerés.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése.	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.) A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, mérések, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Projektfeladat megoldása.	Földrajz Matematika Fizika Kémia	
Fogalmak	Megfigyelés, kísérletezés, mérés, megmaradás, vizsgálódás, modellalkotás, problémamegoldás, értékelés, következtetés, rész és az egész viszonya, ok értelmezése.			

Tematikai egység	Ökológiai alapfogalmak	Óra-keret 12-7
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek, az élettelen környezet sajátosságairól tanultak; Természetismeret 5–6. évfolyam: élettelen környezet jellemzői, növények és állatok, az élet; Földrajz: a környezetünkben található anyagok, övezetesség; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ökológiai alapfogalmak.	A fogalmak meghatározásának gyakorlása és példák gyűjtése az egyes fogalmakra – fogalomlabda. Kapcsolatábrák, fogalomtérkép készítése. Példák gyűjtése hazánk életközösségéből a populációk kölcsönhatásaira, a társulások változásaira. Néhány ismert élőlény életfeltételeinek összehasonlítása. Élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint: melegkedvelők, hidegtűrők, sötétségtűrők, fénykedvelők, árnyéktűrők, szárazságtűrők, nedvességekkedvelők. A tűrőképesség grafikus ábrázolása. Az élőlények csoportosítása tűrőképességük alapján. Táplálékláncok összeállítása. A természetes életközösségek főbb jellemzőinek meghatározása példák alapján. Életközösségek működésének modellezése. A természetes és a mesterséges életközösségek összehasonlítása. Példák gyűjtése a talaj-, a víz- és a levegőszennyezés élőlényekre gyakorolt hatására. Talaj, víz és levegő minőségének vizsgálata. Terepi vizsgálódás során felvételek készítése természetes és mesterséges életközösségekről.	Tanári magyarázat. Adatsorok, grafikonok elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Terepi megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Terepgyakorlat, erdei iskolai foglalkozás keretében végzett témafeldolgozása. Projektfeladat megoldása, pl. talaj, víz és levegő minőségének vizsgálata. Tanulói kiselőadás (prezentáció) pl. életközösség bemutatása.	Földrajz Matematika Fizika Kémia	
Fogalmak	Sejt, szerveződési szint, egyed feletti szerveződési szint, faj, populáció, társulás, biom, bioszféra, szimbiózis, élősködés, társulások változásai, napsugárzás, hőmérséklet, levegő, víz, talaj, tűrőképesség, szűk tűrés, tág tűrés, termelő szervezetek, elsődleges, másodlagos, harmadlagos fogyasztók, lebontó szervezetek, táplálkozási kapcsolatok, az életközösségek anyag- és energiaforgalma, önszabályozó rendszer, mesterséges életközösség, természetes életközösség, egészség, életjelenségek, környezet- és természetvédelem, magatartás, ökológiai rendszer, szervetlen anyag, szerves anyag			

Tematikai egység	Távoli tájak természetes élővilága	Óra-keret 32–13
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6. évfolyam: élettelen környezet jellemzői, növények és állatok, az élet, hazánk életközösségei; Földrajz 5–6.: földrajzi övezetesség.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); hon- és népismeret (hazai életközösségek); gazdasági nevelés (termesztett növények); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről, a természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A forró övezet.	Az éghajlati és növényzeti övek helyzetének meghatározása a Föld térképén. A trópusi életközösségek élőlényeiinek felismerése kép, leírás alapján. Az élőlények lényeges tulajdonságainak kiemelése. Táplálékláncok összeállítása. Az esőerdők területcsökkenésének, a sivatagi terület növekedésének bemutatása, az okok feltárása. Az éghajlat, az élőhelyek és a biomok jellegzetességei közötti kapcsolatok bemutatása. A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása. Éhségzónák kialakulásának okai, elhelyezésük a térképén. Terméklista összeállítása.	Tanári magyarázat. Adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Az egyes övezetek jellemzőinek egyéni, pár- és csoportmunkában történő feldolgozása. Projektfeladat megoldása, pl. övezetek környezeti problémáival kapcsolatban.	Földrajz Történelem	
Szubtrópusi övezet.	A monszun és a mediterrán termesztett növényeinek vizsgálata. Tápláléklánc összeállítása. Terméklista összeállítása.	csoporthoz tartozó információgyűjtés, pl. övezetek környezeti problémáival kapcsolatban. Tanulói kiselőadás (prezentáció), pl. tipikus életközösségek bemutatása.	Földrajz Történelem	
A mérsékelt övezet.	Éghajlati diagramok összehasonlító elemzése. A jellemző éghajlati területek elhelyezése a térképén. Tipikus életközösségek bemutatása. A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, azonosságok és különbségek felismerése. Táplálékláncok összeállítása. Az övezetet sújtó környezeti problémák bemutatása önállóan gyűjtött példák alapján. Terméklista összeállítása.		Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek Történelem Magyar nyelv és irodalom	
A hideg övezet.	Éghajlati diagramok összehasonlító elemzése, A jellemző éghajlati területek elhelyezése a térképén, Tipikus életközösségek bemutatása, A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, azonosságok és különbségek felismerése, Táplálékláncok összeállítása. Az övezetet sújtó környezeti problémák bemutatása önállóan gyűjtött példák alapján Példák gyűjtése a madárvonulásokra, a pihenőhelyek védelme Magyarországon.		Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Hegyvidékek.	A vízszintes és a függőleges övezetesség összehasonlítása, a tényezők közötti összefüggések bemutatása, Vázlatrajz készítése az Alpok és a Kárpátok függőleges övezetességéről, A függőleges övezetesség bemutatása képeken, ábrákon. Az élőhelyet sújtó környezeti problémák bemutatása önállóan gyűjtött példák alapján.		Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Tengerek és tengerpartok.	A biológiai órával kapcsolatos jelenségek tanulmányozása, pl. a tengeri halak és a tengeri emlősök vándorlása. Jellegzetes életközösségek bemutatása, összehasonlítása képek, leírások, filmrészletek alapján, Táplálékláncok összeállítása, Az élőhelyet sújtó környezeti problémák bemutatása önállóan gyűjtött példák alapján.		Földrajz	
Fogalmak	Egészség, életjelenségek, élővilág rendszere, ökológiai rendszer, szerveződési szint, övezetesség, esőerdő, liánok, fán lakó növény, trópusi fa, ültetvény, szavanna, elsivatagosodás, sivatag, babérlombú erdő, füves puszta, lombhullató erdő, tajgaerdő, tundra, sarkvidék, madárvonulás, függőleges övezetesség, környezeti adottság.			

Tematikai egység	Az ember felelőssége a Földért		Óra-keret 10-6	
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 1–4. keretében az élettelen környezet sajátosságairól, az ember környezetátalakító tevékenységéről tanultak; Természetismeret 5–6. évfolyam élettelen környezet jellemzői az ember környezetátalakító tevékenységéről tanultak; Földrajz: a környezetünkben található anyagok, az ember, mint külső erő.			
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az ember felelőssége a Földért.	Beszélgetés az ember megjelenése óta bekövetkezett bioszféraváltozásról. A változás kedvező és kedvezőtlen hatásainak (pl. globális felmelegedés, ózonlyuk, savas eső, talajerózió, vízvirágzás) elemzése. Folyamat és kapcsolatábrák készítése. A környezetvédelem területeinek bemutatása példák alapján. Az anyagok újrahasznosítása, szelektív hulladékgyűjtés. Anvag- és energiatakarékos magatartás a	Tanári magyarázat. Adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése. Filmrészletek elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból.	Földrajz Fizika Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	

	mindennapok gyakorlatában. Plakátkészítés.	Adatsorok alapján grafikon, tematikus térkép rajzolása. Projektfeladat megoldása, pl. konkrét környezetvédelmi tevékenység, akció megtervezése. Tanulói kiselőadás (prezentáció), pl. anyag- és energiatakarékos magatartás a mindennapok gyakorlatában. Disputa, vita, szituációs játék, pl. hőerőmű telepítéséről. Beszélgetés meghívott környezetvédelmi szakemberrel.		
Fogalmak	Környezet- és természetvédelem, magatartás, ökológiai rendszer, termelés, technológiai fejlődés, fenntartható fejlődés, veszélyeztetett fajok, nemzetközi és hazai környezetvédelem, anyag- és energiatakarékos szemlélet			

Tematikai egység	Az élőlények rendszerezése			Óra-keret 20-11
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6. évfolyam élettelen környezet jellemzői, növények és állatok, az élet, hazánk életközösségei; Matematika: logika.			
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (logika, rendszerezés); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia (csoporthoz tartozás), a hatékony, önálló tanulás. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret (hazai életközösségek, védett növény- és állatfajok); környezettudatosságra nevelés (védett növények és állatok, élőhelyek); a tanulás tanítása (rendszerezés); testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az élőlények rendszerezése.	Beszélgetés a lamarcki fejlődéstani elveknek megfelelő naiv elképzelésekről. A sejt-magnélküliek és a sejt-magvas egysejtűek összehasonlítása, hasonlóságok és különbségek kiemelése. A megismert növénytörzsek főbb jellemzőinek bemutatása, a megismert növények felismerése, testfelépítésüknek ismertetése. Vázlatrajz készítése a növényi szervekről, a részek megnevezése.	Tanári magyarázat. Rendszerezési feladatok megoldása egyéni, páros és csoport munkában. Tanulmányi séta. Állatkerti óra. Természettudományi Múzeum: múzeumi óra. Terepi munka. Tanulói kiselőadás	Földrajz Matematika	

	Rendszerező táblázat készítése. A kétszikűek és az egyszikűek osztályának összehasonlítása. A megismert növények felismerése képeken, rajzokon, terepen és rendszerbe sorolása. A megismert állattörzsek főbb jellemzőinek bemutatása, a megismert állatok felismerése képeken, rajzokon, terepen, testfelépítésük ismertetése. A gerinctelenek, a gerincesek osztályainak összehasonlítása, a különbségek és az azonosságok kiemelése. A rendszerezés gyakorlása. Felvételek készítése tanult növényekről és állatokról, a fényképekből tabló, kiállítás összeállítása.	(prezentáció) pl. kedvenc állat- vagy növényfaj bemutatása. Beszélgetés meghívott természetvédelmi szakemberrel.		
Fogalmak	Rendszerezés, tudományos és a mesterséges rendszer, törzs, osztály, baktériumok, kékbaktériumok, növényi és állati életmódú egysejtűek, gombák, moszatok, zuzmók, mohák, harasztok, nyitvatermők, zárvatermők, kétszikűek, egyszikűek, szivacsok, csalanózók, gyűrűsférgek, puhatestűek, ízeltlábúak, kagylók, csigák, fejlábúak, rovarok, pókszabásúak, rákok, gerincesek, halak, kételtűek, hüllők, madarak emlősök.			

Továbbhaladás feltételei	A tanulók ismerjék az egyed feletti szerveződési szintek neveit, főbb jellemzőit. Ismerjék a távoli tájak életközösségeinek legjellemzőbb fajait, testfelépítésüket, életmódjukat. Tudjanak táplálékláncot összeállítani a különböző életközösségek megismert fajaiból. Legyenek képesek kiemelni és összehasonlítani a különböző tájakon élő növények és állatok lényeges ismertetőjegyeit. Lássák az élőlény testfelépítése, életmódja és a környezete közötti összefüggéseket, kölcsönhatásokat. Tudjanak példákat mondani az erdők, szavannák, füves területek károsodásának módjára, a tengerek szennyezésére és azok megakadályozására. Ismerjék a termelés és a technológiai fejlődés természetes környezetünkre gyakorolt hatásait. A tanulókban alakuljon ki az energiatakarékos szemlélet, illetve gyakorlat a hétköznapi életben. Ismerjék a tudományos rendszerezés elveit, a rendszertan főbb kategóriáit. A megismert élőlényeket tudják a rendszertan kategóriáiba sorolni. Tudjon önállóan és csoportmunkában megfigyeléseket, méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket tervezni és végezni, a kapott eredményeket a feladatnak megfelelően értelmezni, rögzíteni.
---------------------------------	---

8. évfolyam

Tematikai egység	Tudományos megismerési módszerek fejlesztése	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 1–4. keretében elsajátított megismerési módszerek; Természetismeret 5–6., Biológia 7.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése; Földrajz: külső és belső erők; Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.	folyamatos
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (a csoportmunka során); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a megfigyelések, vizsgálódások megtervezésében és megoldásában) Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatvállalás, teljesítés); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tudományos megismerési módszerek fejlesztése.	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.) A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, mérések, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Adatsorok, grafikonok elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Megfigyelések, kísérletek, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Projektfeladat megoldása.	Földrajz Matematika Fizika Kémia	
Fogalmak	Megfigyelés, kísérletezés, mérés, megmaradás, vizsgálódás, modellalkotás, problémamegoldás, értékelés, következtetés, rész és az egész viszonya, ok értelmezése.			

Tematikai egység	A sejtek és az öröklődés			Óra-keret 15-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése, életműködések (öröklődés, szaporodás); Matematika: mennyiségi viszonyok, megismerés, gondolkodás, rendszerezés.			
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (logika, rendszerezés, az ember egészsége); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A sejtek felépítése.	Az emberi sejt részeinek megfigyelése tablón, modellen. A lebontó és a felépítő anyagcsere-folyamatok kapcsolatának bemutatása. Információgyűjtés Leewenhoek, Morgan, Watson, Crick munkásságának jelentőségéről.	Tanári magyarázat. Közös irányított beszélgetés. Közös és egyéni feladatmegoldás. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított	Kémia	

		információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása, pl. növénynemesítések eredményei. Tanulói kiselőadás (prezentáció). Disputa, vita pl. a génkezelt élelmiszer-növényekről.		
Öröklődés.	A testi sejtek és az ivarsejtek osztódásának összehasonlítása. Mendel csodatölcsérrel és borsónövénnel végzett keresztezéseinek elemzése ábrák segítségével. Egyszerű keresztezések felírása. Példák gyűjtése a sikeres és hasznos mutációkra a növénynemesítők, állattenyésztők, dísnövénytermesztők munkáiból. Információgyűjtés magyar növénynemesítők tevékenységéről.		Matematika	
Fogalmak	Sejtalkotók, anyagcsere, felépítő folyamatok, lebontó folyamatok, sejtlegzés, enzimek, sejtmag szerkezete, kromoszómák, gén, DNS, keresztezés, köztes öröklődés, uralkodó-lappangó öröklődés, nemek öröklése, nemhez kötött örökletes betegségek, mutáció, génmutáció, kromoszóma mutáció, genetikai módosítások.			

Tematikai egység	Evolúció	Óra-keret 18-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése, életműködések (öröklődés, szaporodás,); Biológia 7.: az élővilág rendszerezése.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Evolúció története az élet kialakulása.	Beszélgetés az evolúciókutatás történetéről. Beszélgetés a fajok kialakulásának folyamatáról. Példák gyűjtése az élőlények létért folyó küzdelemről. Földünk történetét bemutató egyszerű táblázat, időszalag készítése. Ismerkedés néhány kormeghatározó módszerrel. Az élet kialakulásáról, az élővilág evolúciójáról szóló film, szemelvények közös megbeszélése. Az ivartalan és az ivaros szaporodás összehasonlítása. A növények és a fotoszintézis földi élet folyamatában játszott szerepének elemzése.	Tanári magyarázat. Irányított beszélgetés. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása, pl. őszállat és -növényfaj bemutatása. Tanulói kiselőadás (prezentáció), pl. a kormeghatározás módszereiről.	Történelem Társadalomismeret, emberismeret, etika	
A növényvilág fejlődése.	A növényvilág fejlődése során kialakult szerveződési szintek közötti funkcionális kapcsolatok felismerése, elemzése. A megismert növényfajok fejlettségbeli sorrendjének felállítása.			
Az állatvilág fejlődése.	Az állatvilág fejlődése során kialakult szerveződési szintek közötti funkcionális kapcsolatok felismerése, elemzése. Szervkészítmények és metszetek tanulmányozása. A megismert állatfajok fejlettségbeli sorrendjének felállítása. Az élőlények rendszerbe sorolásának gyakorlása.			
Az ember származása, a nagyrazsok tulajdonságai.	Képek gyűjtése a nagyrazsokról, A nagyrazsok felismerése tulajdonságaik alapján, A népcsoportok területi elhelyezkedését bemutató térképek elemzése.		Társadalomismeret, emberismeret, etika	
Fogalmak	Evolúció, élővilág rendszere, Lamarck, Cuvier, Darwin, faj, változatosság, változékonyság, létért folyó küzdelem, természetes szelekció, ősóceán, sejtagnélküliek, sejtagnas egysejtűek, többsejtűek, ivaros szaporodás, fotoszintézis szárazföldi telepes növény, szövetes növény, moszatok, gombák, lombosmoha, ősharasz, virágos növények, nyitvatermők, zárvatermők, soksejtű telepes állatok, szövetes állatok, férgek, puhatestűek, ízeltlábúak, őshüllők, alkalmazkodás, belső váz, tüdő, belső megtermékenyítés, elszarusodott bőr, állandó testhőmérséklet, nagyrazs.			

Tematikai egység	Az emberi szervezet	Órakeret 26-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése, életműködések, az ember egészsége.	
További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép önismeret; tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Az önfenntartó életműködések áttekintése.	Az élőlényekre ható élő és élettelen környezeti tényezők összegyűjtése. Példák gyűjtése a szervezetünk alkalmazkodására. (Pl. napozás – barnulás, meleg – verejtékezés, hideg – didergés, futás – szapora légzésszám, pulzusszám.)	Tanári magyarázat. Irányított beszélgetés. Megfigyelések, kísérletek pár- vagy csoportmunkában történő végzése, pl. vizsgálódások az érzékszervek működésével kapcsolatosan: ízlelés, nyomásérző pontok, pupillareflex, hallás és látás vizsgálata.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport	
A hormonrendszer és a szaporodás.	A külső és belső elválasztású mirigyek jellemzőinek összehasonlítása, hasonlóságok és különbségek kiemelése. Elsődleges és másodlagos nemi jellegek csoportosítása.	Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Idegi szabályozás.	Az emberi idegsejt, idegszövet metszetének mikroszkópos vizsgálata. Az idegsejt vázlatrajzán a részek megnevezése. Tanult reflexek megfigyelése. A térdreflex működésének kipróbálása. Pavlov, Skinner munkásságának bemutatása információgyűjtés alapján.	Projekt feladat megoldása, pl. vizsgálódások az érzékszervek működésével kapcsolatosan. Tanulói kiselőadás (prezentáció), pl. tudósok munkásságának bemutatása. Disputa, vita, pl. Meddig alkalmazkodik a szervezetünk?	Testnevelés és sport	
Érzékelés.	Az érzékszervek felépítésének tanulmányozása modelleken, transzparenszen. Vizsgálódások az érzékszervek működésével kapcsolatosan: ízlelés, nyomásérző pontok, pupillareflex, hallás és látás vizsgálata.		Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport	
Fogalmak	Sejt, szerveződési szint, életjelenségek, magatartás, egészség, külső és belső környezet, kültakaró, mozgás légzés, táplálkozás, keringés, kiválasztás, szervrendszere, belső elválasztású mirigy, nemi hormon, elsődleges és másodlagos nemi jellegek, menstruáció, terhesség, fogamzásgátlás, idegsejt, ingerlékenység, inger, ingerület, a központi- és környéki idegrendszer, reflex, érzékelés, hallás, látás, az idegrendszer és a hormonrendszer együttes szabályozása.			

Tematikai egység	Káros szenvedélyek, az emberi kapcsolatok	Óra-keret 15-11
Előzetes ismeret, tevékenység	Természetismeret 5–6.: tudományos megismerési módszerek fejlesztése, életműködések, az ember egészsége; Biológia 7.: az ember felelőssége.	

További különleges feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudományról és a tudomány megismerésének természetéről; a természettudományos megismerés; tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet).

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Szenvedély-betegségek.	A szenvedélybetegségek tüneteinek felismerése példákban. Személyiségfejlesztési, kommunikációs és önismereti gyakorlatok. Szituációs játékok az adott témakörben és elemzésük. Drogprevenációs oktatófilmek feldolgozása. Az alkohol és a kábítószeres fogyasztásnak anyagi hatásai a család, az egyén és a társadalom életére, közös és egyéni ár kalkuláció. Egészségügyi statisztikai adatok feldolgozása. A szenvedély-betegségek okozta szervi elváltozások, elhalálozások adatainak összehasonlítása. Beszélgetés a játék-, a vásárlásszenvedély, az internetfüggőség életmódra gyakorolt káros hatásairól.	Tanári magyarázat. Irányított beszélgetés. Megfigyelések, önálló, pár- vagy csoportmunkában történő végzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatok, adatsorok, diagramok, tematikus térképek elemzése. Adatok szemléletes ábrázolása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport Kémia	
Az életmód.	Egészségügyi statisztikai adatok feldolgozása. A „népbetegségek”-re hajlamosító tényezők, rizikófaktorok összegyűjtése. Tisztálkodási, táplálkozási, testmozgási szokásaink rendezése, csoportosítása. Egészséges étrend, napirend összeállítása. Egészséges ételek, italok készítése. Népszerűsítő plakát, felhívás készítése.	Projektfeladat megoldása, pl. interjúkészítése. Tanulói kiselőadás (prezentáció), pl. egészségi állapotra vonatkozó adatok elemzése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Testnevelés és sport	
Az emberi kapcsolatok.	Eltérő fejlődésű emberek elfogadása, segítségnyújtás – helyzetgyakorlatok. Beszélgetés az emberi kapcsolatokról, a gyermekvállalás felelősségéről. Irodalmi művek, filmek részleteinek elemzése.	Disputa, vita, helyzetgyakorlat, szituációs játék, pl. helyes és helytelen életmód. Beszélgetés meghívott szakemberrel (orvos, védőnő stb.).	Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Fogalmak	Drog, megszokás, fizikai és a lelki függőség, elvonási tünetek, kábító, nyugtató hatású gyógyszerekkel való visszaélés, alkohol, alkoholbetegség, szerves oldószerek, serkentők, szenvedélybetegség megelőzése, dohányzás, aktív és passzív dohányzás, dohányfüst, idült hörghurut, tüdőtágulat, tüdőrák, érelmeszesedés, szívinfarktus, játék-, vásárlásszenvedély, Internetfüggőség, öröklött kockázatok, népbetegségek, életmód, eltérő fejlődésű emberek, egészséges életmód, helyes szokások, barátság, szerelem, családalapítás, gyermekvállalás.
Továbbhaladás feltételei	Ismerjék a Föld történetének főbb szakaszait, és az élővilág evolúciós folyamatainak időbeliségét. Ismerjék fel a növények és a fotoszintézis földi élet folyamataiban játszott szerepét. Lássák az evolúció és az élővilág természetes rendszerének kapcsolatát. Ismerjék a biológiai információ jelentőségét, az örökítő anyag elhelyezkedését, az öröklésmenet törvényszerűségeit. Ismerjék az élőlények szervezetében lejátszódó szabályozási folyamatokat, a hormontermelő mirigyek nevét, az idegrendszer főbb részeit és elhelyezkedésüket. Tudjanak egy-egy példát mondani az idegi és hormonális szabályozásra. Ismerjék az alkohol, a dohányzás, a kábítószer élettani hatását. Ismerjék az öröklődés és az egészség közti kapcsolatokat. Alakuljon ki bennünk az igény a tisztaságra és az egészséges életmódra. Legyenek empátikusak és toleránsak az eltérő fejlődésű emberekkel. Legyenek képesek vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, a kapott eredményeket a feladatnak megfelelően értelmezni, rögzíteni.

Fizika 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

A fizikatanítás és -tanulás alapvető célja a 7–8. évfolyamon a tanulók megismertetése az alapvető mechanikai, hőtani, elektromosságtani és fénytani tényekkel, jelenségekkel, összefüggésekkel, törvényekkel. Ennek érdekében a következő feladatok megvalósítása szükséges:

Annak tudatosítása a tananyag feldolgozása során, hogy a fizika része a természettudományoknak; s eredményeivel jelentősen hozzájárult a természet megismeréséhez, más tudományágak fejlődéséhez, a közlekedés, a hírközlés, az űrkutatás és sok más eredmény eléréséhez.

A tananyag feldolgozása során szükséges figyelembe venni a tanulók többségére érvényes életkori sajátosságokat, a fejlődéslélektan kutatási eredményeit. A tanulók gondolkodása ebben a korban még erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz, de egyre több területen képesek az elvont (absztrakt, formális) gondolkodásra is. A fizika oktatása során ezért segítenünk kell a tanulókat gondolkodásuk fejlődésében.

Ezzel összhangban, a fizika tanítása-tanulása során szükséges biztosítani a korábbi, konkrét, az iskolában és iskolán kívül szerzett tapasztalatok, előismeretek számbavételét, felfrissítését; a tapasztalatok kiegészítését kísérletekkel, mérésekkel. Célszerű minél több tanulói kísérletezést is beiktatni, biztosítva ezzel a közvetlen tapasztalatszerzést, egyúttal a természettudományok vizsgálati módszereinek, következtetési módszereinek megismerését, gyakorlását. Ezért a tanári kísérletek, mérések eredményeinek elemzésébe is szükséges a tanulók bevonása.

A tananyag feldolgozása során célszerű elsődlegesen a konkrét tényekből, tapasztalatokból, kísérleti, mérési eredményekből kiindulva, fokozatosan haladni az általánosított, absztrakt fogalmak felé. Ehhez segítséget jelenthet a tanulók számára a kísérleti, mérési tapasztalatok táblázatba foglalása, elemzése és a vázlatrajzok, kapcsolási rajzok alkalmazása. E tevékenységek során szükséges a különböző típusú információforrások használatához, értelmezéséhez, az adatok, információk különböző szempontok szerint történő rendszerezéséhez, elemzéséhez szükséges képességek fejlesztése, az egyre nagyobb fokú önállóságra törekvés.

A tanulók számos olyan elképzeléssel, részáltalánosítással is rendelkeznek, amelyek ellentmondásban vannak (vagy csak részben felelnek meg) a későbbi fizikai tanulmányaikkal (például a tehetetlenséggel, a sűrűdással vagy a testek úszásával kapcsolatosan). A tanítás során nemcsak az új fizikai ismeretek megértéséről, megerősítéséről kell gondoskodnunk, hanem a téves elképzelések helyesbítéséről is. A tanítás egyik módszere lehet éppen ezeknek az előzetes elképzeléseknek az összegyűjtése (a tanulók elmarasztalása nélkül!), majd az állítások megvitatása, kísérletekkel való fokozatos alakítása.

A tanulók fizikai ismereteinek bővítése során történik képességeik fejlesztése is. Ennek érdekében a tanítást a sokoldalú tanulói tevékenységekre kell építeni; a hasonló jellegű fogalmakat, összefüggéseket (például a hányados jellegű fizikai mennyiségeket) azonos vagy hasonló módon ajánlatos kialakítani, megerősíteni; az alapvető fizikai fogalmakat a kapcsolódó összefüggések tanításakor szükséges ismételt megerősíteni; az ismeretek alkalmazását, megerősítését szolgáló feladatokat célszerű úgy megválasztani, hogy azok különféle módon szolgálják az egyes képességek fejlesztését (gyakorlati jellegű kérdések; számításos feladatok; problémamegoldás stb.).

Segíteni kell a tanulókat abban, hogy elsajátítsák a hatékony tanulás módszereit, az önálló ismeretszerzést az audiovizuális eszközökből, az ismeretterjesztő könyvekből, a szakirodalomból, az internetről és más forrásokból. A fizikatanulmányok keretében – e források felhasználásával – a tanulók aktív közreműködésével szükséges tájékoztatást kapniuk a fizika korszerű gyakorlati alkalmazásairól.

A fizika oktatásának hozzá kell járulnia a környezetvédelem és az energiatakarékosság célszerű és ésszerű megoldásainak a megismeréséhez, s annak a meggyőződésnek a kialakításához, hogy mindenkinek a maga lehetőségéhez képest szükséges segítenie az ezzel járó problémák megoldását. Az ehhez szükséges felelősségérzet vonatkozik a tanuló saját egészségének megóvására, a helyes életvitel kialakítására is, amelynek lényeges része a tudatos fogyasztó magatartás kialakulásának elősegítése is az erre alkalmas tematikai egységek kapcsán.

Fejlesztési feladatok

Mivel a műveltségterület kiemelt feladata a természettudományos kompetencia fejlesztése, az alábbi fejlesztési feladatok a Nemzeti alaptantervnek a természettudományos kompetenciáról, illetve ennek ismeret-, képesség- és attitűdjellegű összetevőiről szóló leírása felépítését követik.

1. Tájékozódás a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről.

A tanuló tudja összekapcsolni a tudományos eredményeket az adott társadalmi kérdésekkel.

Ismerje meg a természet egységét kifejező, átfogó tudásrendszereket, általános fogalmakat és törvényeket.

Tudja elhelyezni a tudományt a megismerési folyamatban. Legyen ismerete a világról alkotott tudományos és nem tudományos modellekről, és lássa a tudományos fejlődést, a tudományos vizsgálódások hatékonyságát, fontosságát.

Ismerje meg a természettudomány néhány jeles képviselőjének életét és munkásságát.

2. Természettudományos megismerés

A tanulóban alakuljon ki a tudományos ismeretszerzés iránti igény. Tudjon önállóan és csoportmunkában megfigyeléseket, méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket tervezni és végezni. Ismerje és balesetmentesen tudja használni a mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket.

Tudja használni tantárgyi ismeretszerzésre a számítógépet, illetve multimédiás eszközöket, önállóan és csoportmunkában. Legyen képes adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerint információkat kigyűjteni.

Kapcsolódjon be a kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok által megszerzett ismereteket tudja nyelvtanilag helyesen megfogalmazni szóban vagy írásban, vázlatrajzban, ábrán, grafikonon, táblázatban rögzíteni. Legyen képes a különféle módon megszerzett ismereteit egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, elemezni. Legyen képes az előzetes elképzelések, az előrejelzések és a mért értékek közötti eltérések felismerésére és magyarázatára.

3. Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Anyag

A részecskeszemlélet továbbfejlesztése. A szerkezet és tulajdonság között fennálló ok-okozati kapcsolat felfedezése.

Energia

Ismerje a természet energiaátalakító folyamatait konkrét fizikai folyamatok ismeretén keresztül.

Információ

Tudja a kísérletek, mérések eredményeit különböző formákban (táblázatban, grafikonon, rajzon) rögzíteni. Tudja kész grafikonok, táblázatok, rajzok adatait leolvasni, értelmezni, ezekből következtetéseket levonni.

Ismerje és tudatosan használja fel az internetes információáramlás lehetőségeit, tudjon életkorának megfelelő forrásokból (lexikonok stb.) megadott szempontok alapján, megadott témához információt keresni.

A tér

Használja a különböző mérőeszközöket, tudjon kiigazodni a folyamatok térbeli jellemzőiben.

Idő és a mozgás.

Ismerjen meg a fizikával kapcsolatos néhány érdekes jelenséget. Tudja leírni, összehasonlítani a tanult mozgásfajtákat. Ismerje a Föld történetét és a fizikai evolúció lépéseit.

Rendszer

Tudja rendszerezni az anyagokra jellemző tulajdonságokat és ezzel kapcsolatos jelenségeket különböző szempontok szerint. Ismerje fel a dolgok, jelenségek közötti kölcsönhatásokat. Legyen képes a tanultak alapján természetes és mesterséges rendszerek felismerésére

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz

7. évfolyam				8. évfolyam			
Témák		Órák		Témák		Órák	
		A	B			A	B
1.	A testek néhány tulajdonsága	10	8	1.	Ismétlő rendszerezés	4	3
2.	A testek mozgása	10	8	2.	Elektromos alapjelenségek, egyenáram	15	13
3.	A dinamika alapjai	14	10	3.	Az elektromos áram hatásai	15	10
4.	A nyomás	10	8	4.	Az elektromágneses indukció	13	10
5.	Hőtan	14	12	5.	Fénytan	15	10
	Új ismereteket feldolgozó, munkáltató óra	58	46		Új ismereteket feldolgozó, munkáltató óra	62	46
	Összefoglalás, ellenőrzés	16	10		Összefoglalás, ellenőrzés	12	10
	Összesen	74	56		Összesen	74	56

A kerettanterv alkalmazása

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanár által választott további konkrét tartalommal. A kerettanterv a szükséges adaptációs munkának ezt a részét néhány példával illusztrálja.

Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikaegységek táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők. Egyes esetekben zárójelben szerepel(nek) az(ok) a tevékenység(ek), ismeret(ek), amely(ek) különösen jó lehetőséget nyújt(anak) az adott fejlesztési feladathoz. Más esetekben vagy kézenfekvő, vagy a teljes egység szolgálja a fejlesztést. Jellemzően ilyen például az énkép, önismeret fejlesztése, hiszen ehhez bármelyik tematikus egység hozzájárul annak feldolgozása közben a tanári visszajelzések, a fejlesztő értékelés révén.

Az adaptációs munkában az orientációt segíti a „Fogalmak” sor kettős tagolása. A felső sorban szerepelnek azok a kulcsfogalmak, amelyek a pedagógiai folyamat megtervezéséhez nyújtanak iránymutatást, hiszen teljes kialakításuk sok esetben olyan absztrakciós szintet igényel, amely csak jóval később, esetleg csak a középiskolában érhető el. Az alsó sorban szerepelnek azok a fogalmak, amelyek a kulcsfogalmaknak a tanulók esetében elérendő szintjét, formáját jelzik.

A tananyag feldolgozásához és a hozzá kapcsolódó képességek fejlesztéséhez a 7. és a 8. évfolyamon is heti 1,5 órát (évi 56 órát) vettünk alapul. Amennyiben az iskolában heti 2 óra (évi 74 óra) áll rendelkezésre a fizika oktatásához, akkor a fennmaradó időt az ismeretek elmélyítésére, ezáltal további képességfejlesztésre, esetleg helyileg tervezett kiegészítő anyag feldolgozására és gyakorlásra célszerű fordítani.

A tanítás-tanulás tartalmát tartalmazó alábbi táblázatokban a témakörök mellett megadtuk az új anyag feldolgozásához javasolt óraszámot. (Ez az óraszám nem tartalmazza az ismétlésre, összefoglalásra és az ellenőrzésre szánt óraszámokat. Ezeket a táblázatban külön sorban jelentettük meg.) Az egyes altémák mellett feltüntetjük a javasolt tanulói tevékenységeket, pedagógiai eljárásokat, módszereket; a táblázat utolsó sorában pedig kiemeljük a legfontosabb fogalmakat. A tantervben szereplő tananyagok fontosak, a minimumóraszám mellett is meg kell tanítani a tananyagot. A maximumóraszám esetén csak több idő jut az ismeretek elsajátítására, a képességek fejlesztésére.

7. évfolyam

Tematikai egység	A testek néhány tulajdonsága	Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Térfogatmérés, tömegmérés, mértékegységek, arányosság; eredmények rögzítése előre megadott módon; rendszerezés, összehasonlítás egyszerű szempontok alapján.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (tapasztalatok megfogalmazása, szakkifejezések használata); matematikai kompetencia (nagyságrendek összehasonlítása, becslés, arányosságok felismerése és alkalmazása, „kisebb-nagyobb” relációk használata); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési célok); digitális kompetencia (számológép, internet használata); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés, rendszerezés, tervezés); kezdeményezőképeség (feladatok vállalása, javaslatok eljárásokra, problémamegoldásra).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önkontroll, szabálykövetés, felelősségérzet); gazdasági nevelés (anyagok tulajdonságai és felhasználásuk kapcsolata); a tanulás tanítása (előzetes tudás mozgósítása, tervezés).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben (térfogat, alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; ismerethordozók (adattáblák, szövegek) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Rugalmas és rugalmatlan anyagok.	Rugalmas és rugalmatlan anyagok vizsgálata, megkülönböztetése. A folyékony és szilárd testek térfogatának mérése mérőhengerrel. Azonos tömegű, különböző anyagú testek térfogatának mérése. A szilárd, a folyékony és a légnemű halmazállapot megkülönböztetése alakjuk és térfogatuk állandósága, illetve változósága alapján. A tömeg mérése digitális mérleggel vagy karos mérleggel. Azonos térfogatú, különböző anyagú testek tömegének mérése és összehasonlítása. A sűrűség értelmezése konkrét példákon. A sűrűség, a tömeg és a térfogat kiszámítása, arányosságok felismerése és alkalmazása. Táblázatok, grafikonok készítése, használata. Gyűjtőmunka, információkeresés (pl. adattáblázatokból).	Irányított tanulói mérés páros vagy csoportmunkában; közös megbeszélés, különböző csoportfeladatok esetén az eredmények megosztása, tanári magyarázat; értékelés megadott szempontok (pl. pontosság, áttekinthetőség) alapján.	Matematika Földrajz Kémia	
A testek térfogata.				
A testek halmazállapota.				
A testek tömege.				
A tömeg és a térfogat közötti összefüggés.				
A sűrűség.				
Fogalmak	Anyag, anyagszerkezet, fizikai mennyiség.			
	Arányosság; rugalmasság (határa); térfogat, mérése, jele, mértékegységei; a szilárd, a folyékony és a légnemű halmazállapot; tömeg, mérése, jele, mértékegységei; sűrűség, kiszámítási módja, jele, mértékegységei.			

Tematikai egység	A testek mozgása			Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Út és idő mérése, mértékegységei; arányosságok felismerése, használata; adattáblázat készítése.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szakkifejezések szabatos használata, érvelés); matematikai kompetencia (matematikai modell használata fizikai jelenségek leírására); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési célok); a hatékony, önálló tanulás (kritikai gondolkodás, önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tolerancia); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (előzetes tudás mozgósítása, kreativitás, vázlatkészítés).			
	Tantárgyi fejlesztési célok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben); ismerethordozók (adattáblák, szövegek) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az út és az idő mérése.	Különböző testek (pl. játékautó) által megtett út mérése. Különböző időtartamok (pl. a pulzus mérése, a mozgó test által megtett út idejének) mérése stopperórával. A sebesség értelmezése konkrét példákon. Út-idő grafikon készítése és elemzése. A sebesség, a megtett út és a menetidő kiszámítása.	Kísérletek végzése és eredmények rögzítése csoportban, eredmények prezentálása megadott formában, közös értékelés megadott szempontok szerint,	Technika Történelem Matematika	
A sebesség.				
A változó mozgás.				

Az átlag- és pillanatnyi sebesség. A szabadesés.	Az egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálatának értelmezése (pl. a lejtőn leguruló játékautó sebességváltozásának elemzése). Az átlag- és pillanatnyi sebesség értelmezése konkrét példákon. A szabadesés egyszerű kísérleti vizsgálatának értelmezése (pl. ejtőzsinórral végzett kísérlet alapján). Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével. Balesetvédelmi szabályok betartása.	tanári reflexió, tanári magyarázat. Gyűjtőmunka a különböző korok közlekedési eszközeinek sebességéről.		
Fogalmak	Változás, mozgás, kölcsönhatás. Az út, az idő és jele, mértékegységei, grafikon, adattáblázat, egyenes vonalú egyenletes mozgás, a sebesség, jele, mértékegységei, kiszámítási módja, a gyorsulás kvalitatív szintű értelmezése, változó mozgás, szabadesés, Galilei munkássága.			

Tematikai egység	A dinamika alapjai			Óra-keret 14-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Mérési eredmények rögzítése, vázlatos rajzok készítése, arányosságok alkalmazása.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés – összefoglaló készítése), szövegalkotás szóban és írásban); idegen nyelvi kommunikáció (a fizikai mennyiségek jeleinek magyarázata); matematikai kompetencia (arányosságok, vektorok alkalmazása, matematikai modell használata); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési célok); digitális kompetencia (keresés az interneten kulcsszavak alapján); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés, kritikai gondolkodás); szociális és állampolgári kompetencia (felelősségérzet a közlekedésben, szabálykövetés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, javaslattevés). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (tudatosság a közlekedési szabályok betartásában); hon- és népismeret (magyar tudósok eredményei); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikatörténet); gazdasági nevelés (közlekedési szokások, módok); környezettudatosságra nevelés (közlekedési szokások, módok); a tanulás tanítása (előzetes tudás mozgósítása, kritikai gondolkodás, lényegkiemelés); felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete), energiafogalom mélyítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A testek tehetetlensége. Az erő és a mozgásállapot megváltozása. Az erő és mérése. Erő – ellenerő. A gravitációs erő és a súly. A súrlódási erő és a közegellenállási erő. Két erő együttes hatása. A munka.	Az erő és a mozgásállapot-változás közötti összefüggés értelmezése konkrét példákon. Erőmérés. Az erő ábrázolása. A gravitációs erő és a súly ábrázolása. Konkrét gyakorlati példák elemzése. A súrlódási erő, közegellenállási erő szerepének vizsgálata a közlekedésben. A balesetmegelőzés fontosságának igazolása. Az egy testre ható erők együttes hatásának felismerése gyakorlati példákon. Az egyensúly felismerése konkrét példákon. A munka felismerése konkrét példákon. A munka, az erő és az elmozdulás kiszámítása. Mechanikai energiafajták felismerése természeti és gyakorlati példákon. A lejtőn levő test egyensúlyban tartásához	Tanári demonstráció, csoportmunka, önálló vagy kooperatív szövegfeldolgozás megadott szempontok szerint, eredmények egyéni vagy közös prezentálása (pl. kiselőadás, tabló, prezentáció), közös értékelés, tanári magyarázat, reflexió.	Informatika Biológia Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek Technika Történelem Matematika Magyar nyelv és irodalom	

Az energia. Egyensúly a lejtőn. A forgatónyomaték	szükséges erő mérése. A lejtő gyakorlati alkalmazásainak felismerése. Gyakorlati példák gyűjtése a forgatónyomatékre (pl. a csavar meglazítása). A forgatónyomaték kiszámítása. Az erő és erőkar kiszámítása. Az emelő és a lejtő gyakorlati alkalmazásainak felismerése. Olvasmányok feldolgozása (összefoglaló, prezentáció, kiselőadás stb.): a modern autókban alkalmazott blokkolásgátlóról (ABS-ről), a szélenergia hasznosításáról, tudósok munkásságáról.			
Fogalmak	Anyag, kölcsönhatás, változás, energia. Az erő jele és mértékegysége, az erő iránya, nagysága; összefüggés az erő és a mozgásállapot-változás között; erő és ellenerő; súrlódási erő, közegellenállási erő; eredő erő egy egyenesbe eső azonos és ellentétes irányú erők összegezése esetén; munka, kiszámítási módja, jele, mértékegysége; az energia elemi fogalma, jele, mértékegységei, mechanikai energiafajták (rugalmas energia, mozgási energia, magassági energia); az egyensúly feltétele a lejtőn; a forgatónyomaték sztatikai értelmezése, kiszámítási módja, jele, mértékegysége; egyensúly az emelőn. Balesetmegelőzés. Newton, Eötvös Loránd, Joule munkássága.			

Tematikai egység	A nyomás			Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Sűrűség, halmazállapotok, súly, gravitációs erő, erő és térfogat (mérésük, mértékegységeik), összehasonlítás több szempont alapján.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismertetés); idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési célok); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önértékelés önálló feladatvállalásnál); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikátörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (tolerancia, egymás teljesítményének értékelése); gazdasági nevelés (közlekedési módok); környezettudatosságra nevelés (vízi közlekedés előnyei, hátrányai); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (meteorológiai hatások tudatosítása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete).			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A szilárd testek nyomása. Pascal törvénye. A hidrosztatikai nyomás; a közlekedő-edények.	A nyomás hatásainak kísérleti vizsgálata. A nyomás értelmezése konkrét gyakorlati példákon. A nyomás, a nyomóerő és a nyomott felület kiszámítása. Egyszerű kísérletek végzése és értelmezése Pascal törvényére.	Tanulói kísérletek csoport-munkában, tanári kísérlet, problémamegoldás közösen, csoportban, majd egyénileg. Önálló gyűjtőmunka gyakorlati példákra, alkalmazásokra megadott forrásokból, kiselőadás tartása.	Történelem Biológia Életvitel és gyakorlati ismeretek Magyar nyelv és irodalom Földrajz	
A légnyomás.	A hidrosztatikai nyomás összehasonlítása különböző feltételek mellett. Torricelli kísérletének értelmezése.			
Nyomáskülönbségen alapuló eszközök. Arkhimédész törvénye.	A nyomáskülönbségen alapuló, gyakorlatban alkalmazott eszközök működésének magyarázata. Egyszerű kísérletek a felhajtóerő érzékeltetésére.			

A testek úszása.	Arkhimédész törvényének értelmezése gyakorlati példákon. Gyakorlati példák elemzése az úszásra, lebegésre, elmerülésre a test és a folyadék sűrűségének összehasonlítása alapján.			
Fogalmak	Anyag, anyagszerkezet, kölcsönhatás. A nyomás, kiszámítási módja, jele, mértékegysége; nyomóerő, hidrosztatikai nyomás, közlekedőedények, felhajtóerő, Arkhimédész törvénye; úszás, lemerülés, lebegés; légnyomás, az átlagos légnyomás nagysága; néhány eszköz (hidraulikus sajtó, pumpa, orvosi fecskendő stb.); Arkhimédész munkássága.			

Tematikai egység	Hőtan			Óra-keret 14-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Hőmérséklet és mérése, energia a tanult szinten, munka, összefüggések grafikus ábrázolása.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (energiagazdálkodási kérdések, az „energia ára”); környezettudatosságra nevelés (hőerőgépek előnyei, hátrányai, különböző energiafelhasználási módok összehasonlítása); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet – részecskemodell); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete), energiafogalom bővítése			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A testek felmelegítése munkavégzéssel. Energiaváltozások; az energia megmaradása. A testek felmelegítése tüzelőanyag égetésével. A termikus kölcsönhatás.	A hőmérséklet mérése. A hőmérséklet-változás ábrázolása grafikonon. Konkrét példák elemzése az energiaátalakulásra és az energia megmaradására. Olvasmány tanulmányozása a napenergia hasznosításáról. Az égéskor fejlődő hő kiszámítása. A termikus kölcsönhatás kísérleti vizsgálata különböző feltételek mellett. A hőmérséklet-változás grafikus ábrázolása. Egyszerű kísérletek az anyagok részecskeszerkezetének belátásához.	Tanári kísérlet, tanulói kísérlet, problémamegoldás csoportban, önálló vagy csoportos (kooperatív) szövegfeldolgozás eredményeinek prezentálása; közös megbeszélés, tanári magyarázat, reflexió.	Biológia Kémia Matematika Földrajz Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A fajhő. Az anyag részecskeszerkezete.	Az olvadás, fagyás jelenségének felismerése hétköznapi példákon. Olvadás, fagyás közben bekövetkező energiaváltozás kiszámítása. A grafikus ábrázolás elemzése. A párolgás, forrás, lecsapódás jelenségének felismerése hétköznapi példákon. A bekövetkező energiaváltozás kiszámítása, grafikon elemzése.			
Az olvadás és a fagyás.				
A párolgás, a forrás és a lecsapódás.	A hőerőgépek működésének értelmezése. A régi és modern hőerőgépekkel kapcsolatos, megadott			

A hőerőgépek működése.	irodalom tanulmányozása.			
A teljesítmény. A hatásfok.	A teljesítmény értelmezése konkrét példákon. A teljesítmény kiszámítása.			
	A hatásfok értelmezése konkrét példákon. A hatásfok kiszámítása.			
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia, megmaradás. A hőmérséklet jele, mértékegysége; hőmennyiség, jele, mértékegysége; mechanikai és termikus energiafajták; égéshő; fajhő; olvadás, fagyás, olvadáspont (fagyáspont), olvadáshő (fagyáshő), magyarázat a részecskeszerkezettel, párolgás, forrás, lecsapódás, forráspont, forráshő, magyarázat a részecskeszerkezettel; gőzgépek és a belső égésű motorok működésének fizikai alapjai; teljesítmény, kiszámítási módja, jele, mértékegysége; hatásfok, kiszámítási módja, jele; az energiamegmaradás és a hatásfok.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló legyen képes egyszerű jelenségek, kísérletek irányított megfigyelésére, a látottak elmondására. Tudja értelmezni és használni a tanult fizikai mennyiségeket és azok mértékegységeit. Ismerje fel az erő és mozgásállapot-változás közötti kapcsolatot konkrét példákon. Ismerje fel a tanult halmazállapot-változásokat a mindennapi környezetben. Legyen tisztában az energiamegmaradás törvényének alapvető jelentőségével. Ismerje és értse az úszás, lebegés jelenségét.
---------------------------------	---

8. évfolyam

Tematikai egység	Elektromos alapjelenségek, egyenáram			Óra-keret 15-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Grafikonok készítése mérési adatok alapján, adattáblázatok használata, az összetartozó értékek hányadosának állandósága egyenes arányosság esetén, az egyenes arányosság felismerése a függvény grafikonja alapján.			
További különleges feltételek	személyi			
	tárgyi			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (egyenest arányosság felismerése és alkalmazása, matematikai modellek használata); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (mérés digitális műszerekkel); a hatékony, önálló tanulás (felkészülés önálló produktumra); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, eredmények megosztása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (áttekinthető, jól elrendezett ábrák készítése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikatörténet); gazdasági nevelés (elemek, akkumulátorok kiválasztása); környezettudatosságra nevelés (elemek, akkumulátorok mint veszélyes hulladékok); a tanulás tanítása (önálló információgyűjtés, rendszerezés); testi és lelki egészség (érintésvédelem); felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben (kapcsolási rajz megfeleltetése a „valóságos” áramkörnek); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet – vezetők, szigetelők); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése az áramkörben), energiafogalom bővítése			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Elektrosztatikai kísérletek.	Egyszerű elektrosztatikai kísérletek elvégzése, elemzése. Olvasmány tanulmányozása:	Tanulói kísérlet csoportban, tanári	Életvitel és	

Az elektromos áram. Áramkörök összeállítása.	fénymásolók, lézernyomtatók. Egyszerű áramkörök összeállítása, kapcsolási rajzok elemzése. A feszültség és az áramerősség mérése digitális vagy hagyományos műszerrel. A telepek feszültségének meghatározása. Olvasmány tanulmányozása a napelemekről. Ohm törvényének értelmezése gyakorlati példákon. Az ellenállás mérése digitális műszerrel. Az ellenállás, a feszültség és az áramerősség kiszámítása. A vezetékek ellenállásának megmérése és összehasonlítása digitális műszerrel. Ohm törvényének alkalmazása a változtatható ellenállás alkalmazása esetén. Feszültség-, áramerősség-mérés az áramkörben. Az összekapcsolt ellenállások és az eredő ellenállás megmérése digitális műszerrel.	magyarázat, források (ismertető szövegek) feldolgozása csoportban, közös megbeszélés, csoportos gyűjtőmunka (pl. a ma használatos feszültségforrások) eredményének bemutatása (pl. tábló, prezentáció).	gyakorlati ismeretek Kémia Magyar nyelv és irodalom Történelem	
A feszültség és mérése.				
Az áramerősség és mérése.				
Ohm törvénye; az ellenállás. A vezetékek elektromos ellenállása. Változtatható ellenállás az áramkörben.				
A fogyasztók soros kapcsolása. A fogyasztók párhuzamos kapcsolása.				
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia. A pozitív és a negatív töltés, az elektron és a proton, töltött test, semleges test; vezető, szigetelő; áramforrás; áramkör, részei, áramköri elemek jele, feszültség, áramerősség mérése, jele, mértékegysége; összefüggés a feszültség és az áramerősség között, az ellenállás értelmezése, kiszámítási módja, jele, mértékegysége, vezetékek ellenállása, változtatható ellenállás; soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás, eredő ellenállás; Galvani, Volta, Ampere, Ohm.			

Tematikai egység	Az elektromos áram hatásai			Óra-keret 15-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Munka, energia, teljesítmény, hő, áramkör.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (érvelés, szóbeli vagy írásbeli szövegek alkotása, nyilvános előadása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia (keresés az interneten megadott témában); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (felelősségérzet, együttműködés,) kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (prezentáció, tábló stb. esztétikailag is megfelelő kivitelezése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikátörténet, feltalálók); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (elektromos eszközök kiválasztása, használata); környezettudatosságra nevelés (energiatakarékosság, energiafelhasználási módok összehasonlítása); a tanulás tanítása (előzetes tudás mozgósítása, rendszerezés, lényegkiemelés); testi és lelki egészség (érintésvédelmi szabályok betartása, elsősegélynyújtás); felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben (sematikus rajz megfeleltetése a „valóságos” eszköznek); anyagfogalom mélyítése (elektromos, mágneses és hőjelenségek kapcsolata); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatások, technikai rendszerek), energiafogalom bővítése			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az áram hőhatása.	Az elektromos áram hőhatásán alapuló eszközök felismerése. A vegyi hatás gyakorlati	Tanári kísérletek; egyéni vagy csoportos	Történelem	

Az áram vegyi hatása.	alkalmazásainak ismerete, értelmezése. A legfontosabb érintésvédelmi előírások ismerete, felidézése, betartása. Elsősegélynyújtás áramütés esetén. Az elektromágnes gyakorlati alkalmazásainak felismerése. A csengő, a telefon, a motor, a műszerek működésének értelmezése. Kísérletek az elektromotor-moddal. Az elektromos munka kiszámítása. Tájékozódás a háztartási készülékek teljesítményéről. Az elektromos teljesítmény és fogyasztás kiszámítása. Energiatakarékossági lehetőségek gyűjtése az iskolában és otthon.	gyűjtőmunka eredményeinek kooperatív feldolgozása és prezentálása (tablók, prezentáció, illusztrált kiselőadás stb.); megbeszélés, esetleg vita, szemléltető modellek használata.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika Földrajz Magyar nyelv és irodalom	
Az áram élettani hatása.				
A mágneses kölcsönhatás. Az áram mágneses hatása.				
Az elektromágnes a gyakorlatban. Az elektromotor.				
Az elektromos munka.				
Az elektromos teljesítmény és hatásfok.				
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia. Hőhatás, izzólámpa, vegyi hatás, élettani hatás; mágneses kölcsönhatás (vonzás és taszítás); elektromágnes, elektromotor, elektromos munka, teljesítmény, fogyasztás.			
Tematikai egység	Az elektromágneses indukció; a váltakozó áram			Óra-keret 13-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Elektromos áram és feszültség, áramkör, egyszerű áramkör összeállítása, kapcsolási rajz értelmezése.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (összefoglaló készítése szöveg alapján); idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (magyar tudósok és felfedezők, hazánk technikai fejlettsége a kapcsolódó területeken); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (fizikátörténet, feltalálók); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (energiafelhasználás módjai); környezettudatosságra nevelés (energiatakarékosság); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben (sematikus rajz megfeleltetése a „valóság” eszköznek) és az időben (jelenségek lefolyása, változások); anyagfogalom mélyítése (elektromos és mágneses mező); rendszerfogalom alakítása (okási viszonyok felismerése a jelenségek értelmezésében, az eszközök működésében), energiafogalom bővítése (elektromosság és mágnesség mint az energia „hordozója”)			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Indukciós alapjelenségek. Az indukált feszültség és áram.	A mozgási és nyugalmi indukció jelenségének értelmezése. Az indukált feszültség összehasonlítása különböző feltételek mellett. Az indukált feszültség és áram megkülönböztetése konkrét esetekben.	Tanári demonstrációs és tanulói kísérletek értelmezése közösen vagy csoportban, tapasztalatok megbeszélése, tanári magyarázat, szemléltetés, kapott vagy önállóan keresett	Történelem Informatika Földrajz Magyar nyelv és irodalom	
A váltakozó áramú generátor. A váltakozó áram hatásai.	A generátor működési elvének értelmezése. A hálózati áram frekvenciájának értelmezése. A váltakozó áram hatásainak összehasonlítása az egyenáram hatásaival.			

A transzformátor. A transzformátor gyakorlati alkalmazásai.	Olvasmány a kétféle áramrendszerrel működő, a MÁV és a GYSEV vonalain alkalmazott modern mozdonyokról. A primer és a szekunder oldal felismerése. A feszültség fel- és letranszformálásának előnyei. Mérési és számítási eredmények összehasonlítása a menetszám és a feszültség közötti összefüggésre. A transzformátor gyakorlati alkalmazásai. A feszültség és az áramerősség mérése és kiszámítása, az eredmények összehasonlítása. A teljesítmény összehasonlítása a primer és a szekunder oldalon.	szövegek feldolgoztatása csoportban, összefoglalók tanári vagy közös értékelése megadott szempontok szerint.		
Az elektromos hálózat; az energiatakarékosság.	A távvezetékkel kapcsolatos gyakorlati tudnivalók megismerése. Az energiatakarékosság hétköznapi, gyakorlati lehetőségeinek összegyűjtése és megvalósítása. Olvasmány tanulmányozása az energiatakarékos kompaktlámpáról.			
Fogalmak	Anyag, energia, megmaradás, kölcsönhatás. Indukció, indukált feszültség és áram; generátor, váltakozó áram, frekvencia; a váltakozó áram hő-, vegyi, élettani és mágneses hatása; transzformátor, a transzformátor tekercseinek menetszáma, a feszültségek és az áramerősségek közötti összefüggés, a primer és a szekunder oldalon mért feszültség és áramerősség közötti összefüggés; a nagyfeszültség alkalmazásának előnye, az energiatakarékosság lehetőségei. Faraday, Jedlik Ányos, Kandó Kálmán munkássága, Déry-Bláthy-Zipernovszky transzformátora.			

Tematikai egység	Fénytan	Óra-keret 15-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Megfigyelés megadott szempontok alapján, egyszerű kísérletek végzése, tapasztalatok rögzítése rajzban és szövegesen.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); a hatékony, önálló tanulás (szerzett ismeretek önálló rögzítése rajzban és szövegesen); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, tolerancia); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (esztétikailag is megfelelő vázlatrajzok készítése; fénytani jelenségek ábrázolása képzőművészeti alkotásokban; a színek jelentősége a vizuális művészeti ágakban és a szépirodalomban; a képalkotó eszközök hatása a művészetekre). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a szem védelme); felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (sematikus rajz megfeleltetése a „valóságos” jelenségnek, képalkotás megértése, fénysebesség nagysága, a látás jelentősége); anyagfogalom mélyítése (fény-anyag kölcsönhatás); energiafogalom bővítése (fényterjedés).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A fény terjedése. A fény visszaverődése a sík- és gömbtükrökről. A sík- és gömbtükör képalkotásai. A fénytörés. Fénytörés a domború és a homorú lencsén. A domború és a homorú lencse képalkotásai. A mikroszkóp és a távcső. Az emberi szem és a látás. A testek színe.	A fényforrások felismerése. Az egyenes vonalú terjedés bizonyítása. A sík- és gömbtükrök gyakorlati alkalmazásainak felismerése. A fényvisszaverődés ábrázolása vázlatrajzon. A tükrökben látható képek megfigyelése, a képek tulajdonságainak felismerése, leírása. A fénytörés jelenségének megfigyelése. A domború és a homorú lencsén áthaladó fénysugarak megfigyelése, ábrázolásuk vázlatrajzon. A lencsék képalkotásainak megfigyelése; a keletkező képek leírása, ábrázolása vázlatrajzon. A fényképezőgépben keletkező kép és a vetítógép által létrehozott kép megfigyelése. Alapvető gyakorlati ismeretek a fényképezésről. A mikroszkópban és a távcsőben látható kép megfigyelése. Az emberi szem védelmével kapcsolatos ismeretek és azok betartása. A prizmán áthaladó fehér fény felbontása a szírvárvány színeire. A legnagyobb és a legkisebb mértékben megtört fénysugarak ismerete. A fénysebesség nagyságának elképzelése.	Előzetes tudás aktivizálása (természetismeret, mindennapi tapasztalat); megfigyelések, kísérletek végzése kooperatív csoportokkal; közös megbeszélés; tanulói (egyéni, csoportos) produktumok készíttetése önállóan választott témában és módon (akár projekt formájában is a kapcsolódási pontok alapján).	Biológia Vizuális kultúra Mozgókép- és médiaismeret Magyar nyelv és irodalom Földrajz	

Fogalmak	Anyag, kölcsönhatás, energia. Fényforrás, egyenes vonalú terjedés, fénysebesség; fényvisszaverődés és törvényei, sík- és gömbtükrök, fókuszpont képalkotása, valódi és látszólagos kép; fénytörés és törvényei, a fény áthaladása prizmán, domború és a homorú lencséken, fókuszpont, a lencsék képalkotása; fényképezőgép, vetítógép, írásvetítő; a mikroszkóp és a távcső, az emberi szem optikai „szerkezete”, szemüveg alkalmazása; a fehér fény színeire bontása és újraegyesítése, a testek színe.
-----------------	---

Tematikai egység	Ismétlő rendszerezés	Óra-keret 3-1
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörökben felsoroltak.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetememes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Rendszerezés, a lehetőségeknek megfelelő szintézisalkotás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az elemi részekről a kristályokig.	Rendszerezés, ismeretek felidézése, az alkalmazott módszertől függően aktív részvétel.	A rendelkezésre álló időkerettől függően: - Önálló, előkészített tanulói produktumokon keresztül a témakörök tematikus áttekintése. - tanári prezentáció mint „vezérfonal” közben egy-egy fontos témából aktív tanulói közreműködés (pl. verseny csoportok között villámkérdésekkel, rövid érveléssel egy probléma kapcsán stb.).	Kémia Földrajz	
Az anyagi világ egységes felépítése – Földön kívüli anyagok.				
Tájékozódás a sokféleség világában, rendszerezése sokféle szempont szerint.				
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia, rendszer.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismerje fel a tanult elektromos és fénytani jelenségeket, a tanórán és az iskolán kívüli életben egyaránt. Ismerje az elektromos áram hatásait és ezek gyakorlati alkalmazását. Ismerje és tartsa be az érintésvédelmi és baleset-megelőzési szabályokat. Legyen képes tanári irányítással egyszerű elektromos kapcsolások összeállítására. Tudja értelmezni az elektromos berendezéseken feltüntetett adatokat. Ismerje a háztartási elektromos energiatakarékosság jelentőségét és megvalósításának lehetőségeit. Ismerje a mindennapi optikai eszközöket.
---------------------------------	--

Kémia 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

A kémia önállóságát – még a műveltségi területen vagy az integrált oktatáson belül is fennmaradó önállóságát – leginkább az indokolja, hogy a kémia lényegét képviselő törvényekre (a vegyülés aránytörvényeire) nem tart igényt egyik társtudomány sem. A kémiai átalakulás kvantummechanikai háttere ráadásul az elektronok legszokatlanabb – a makroszkopikus szemlélet számára legérthetetlenebb – tulajdonságain alapul, melyek nem jelennek, nem jelenhetnek meg az általános iskolai szintjén (hullámsajátság, a kötő és nemkötő elektronpárok képződése a töltésből adódó taszítás ellenére is). Ezért nem igaz, hogy a kémia klasszikus törvényei, fogalmai – mint az állandó és a többszörös súlyviszonyok törvénye, a vegyülő gázok térfogati törvénye, vegyérték – elavultak, ellenben célszerű a „modern” kémia szemléletében ezeket újrafogalmazni (a klasszikus és a modern kémia szintézise).

A kémia ma már önmagában is „sokoldalúvá”, többszörösen interdiszciplinárisává vált. Hiszen az anyagszerkezeti háttér, továbbá az (elektronszerkezeti) átalakulást megelőző és kísérő jelenségek valójában a fizikához tartoznak (elektromos, elektromágneses kölcsönhatás, atomszerkezet, a reakciókat kísérő energiaváltozás, az energia átalakításának lehetőségei). A kémiai ismeretek egyik legfontosabb alkalmazási területe pedig a molekuláris biológia (szervezetünket felépítő anyagok minősége, szerkezete, tulajdonságai, funkciói, és az élettani folyamatok kémiai háttere). A kémia ma már éppúgy alapjául szolgál a biológiának – sőt, a neurobiológián keresztül a lélektannak –, mint a fizika a kémiának. A Föld őstörténete és szerkezete, a légkör összetétele, az anyagok – ásványok, ásványkincsek, energiahordozók – előfordulása, a globálissá váló környezetszennyezés, a klímaváltozás kapcsolatot teremt a földrajzzal. Az anyagok előállítása, felhasználása a technológia és a technika világán keresztül kapcsolódik az ipar, a gazdaság fejlődési üteméhez és az okozott környezeti ártalmakhoz.

Ezért a tantárgy hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók megszerezzék a természettudományos világkép kialakulásához szükséges kémiai alapokat; valamint hogy olyan képességekre tegyenek szert, amellyel önállóan új ismeretekhez juthatnak. A tudományos megismerés iránti igényük kialakulását segíti az elméletek fejlődésének bemutatása. Életvezetési, tudománytörténeti szempontból is fontos a híres magyar tudósok életének, munkásságának megismerése.

A kémiatanítás feladata, hogy a tanulók megismerjék a környezetvédelmi problémákat és Magyarország szerepét, lehetőségeit a hazai és a nemzetközi környezetvédelemben. Tudatosítsák, hogy a kémiatudomány eredményei segítik Földünk globális problémáinak megoldását. Alakuljon ki a tanulóknál az anyag- és energiatakarékos szemlélet a hétköznapi életben. Az oktatás feladata az anyagok részecsketermészetének, az átalakulások energetikai viszonyainak, valamint a kémiai jelrendszernek a megismerése, az anyagismeret kiterjesztése. A tanuló tudja a tanult ismereteket felfedezni a mindennapokban. Legyen képes a környezetvédelmi problémák, a kémia és a vegyipar szerepének tárgyilagos megítélésére. A megismerés folyamán domináljon az előzetes ismeretek feltárása, felülbírálása, az alkalmazható tudás kialakítása. A módszerek változatos alkalmazásának a célja az, hogy az ismeretek aktív tudássá váljanak. Az ismeretanyaghoz hasonlóan a követelmény is differenciált, „testre szabott”: a minimális ismeret nem bizonyos számú fogalmak, törvények halmazát jelenti, hanem a differenciált tudásszint mellett is a rendszerezett tudás (tudásrendszer, világkép) kialakítását, kialakulását.

Fejlesztési feladatok

Mivel a műveltségterület kiemelt feladata a természettudományos kompetencia fejlesztése, az alábbi fejlesztési feladatok a Nemzeti alaptantervnek a természettudományos kompetenciáról, illetve ennek ismeret-, képesség- és attitűdjellegű összetevőiről szóló leírása felépítését követik.

1. Tájékozódás a tudomány, a technika és a társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről

A tanuló tudja összekapcsolni a tudományos eredményeket az adott társadalmi kérdésekkel.

Ismerje meg a természet egységét kifejező, átfogó tudásrendszereket, általános fogalmakat és törvényeket.

Tudja elhelyezni a tudományt a megismerési folyamatban. Legyen ismerete a világról alkotott tudományos és nem tudományos modellekről, és lássa a tudományos fejlődést, a tudományos vizsgálódások hatékonyságát, fontosságát.

Ismerje meg a természettudomány néhány jeles képviselőjének életét és munkásságát.

2. Természettudományos megismerés

Alakuljon ki benne a tudományos ismeretszerzés iránti igény. Tudjon önállóan és csoportmunkában megfigyeléseket, méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket tervezni és végezni. Ismerje és balesetmentesen tudja használni a mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket.

Tudja önállóan és csoportmunkában használni tantárgyi ismeretszerzésre a számítógépet, illetve a multimédiás eszközöket. Legyen képes adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerint információkat kigyűjteni.

Kapcsolódjon be a kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok által megszerzett ismereteket tudja szóban vagy írásban nyelvtanilag helyesen megfogalmazni, vázlatrajzban, ábrán, grafikonon, táblázatban rögzíteni. Legyen képes a különféle módon megszerzett ismereteit egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, elemezni. Legyen képes az előzetes elképzelések, az előrejelzések és a mért értékek közötti eltérések felismerésére, ismeretei alapján esetleg magyarázatára is.

3. Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Anyag

A részecskeszemlélet továbbfejlesztése.

A kémiai alapfogalmak (elem, vegyület) atomszerkezeti hátterének megismerése.

A szerkezet és tulajdonság között fennálló ok-okozati (logikai) kapcsolat felfedezése.

A vegyületi arányok atomszerkezeti értelmezése, meghatározása.

A kémiai változás lényegének felfedezése, a reakciók anyagszerkezeti hátterének megértése.

Energia

Ismerje a természet energiaátalakító folyamatainak kémiai hátterét. Ismerje fel a kémiai reakció során felszabaduló energia különböző típusait.

Információ

Ismerje meg, hogy a molekulákban az atomok sorrendje információt hordozhat.

Tér

Használja a különböző mérőeszközöket. Ismerje a kémiai részecskék és a makroszkópos részecskék méretviszonyát.

Idő és a mozgás

Ismerjen meg lassú és gyors kémiai reakciókat, a reakciósebesség befolyásolásának néhány módját.

Rendszer

Ismerje meg a periódusos rendszer felépítését és lényegét. Tudja az anyagokat és a kémiai reakciókat ismert és új szempontok szerint csoportosítani.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz

7. évfolyam			Órák			8. évfolyam			Órák		
Témák			A			Témák			A		
1.	Mindennapi anyagaink		16	12		1.	Ismétlő rendszerezés		3	1	
2.	Atomok és elemek		10	8		2.	A nemfémek és vegyületeik		19	14	
3.	Az atomok kapcsolódása		19	13		3.	A fémek és vegyületeik		14	10	
4.	Kémiai reakciók		18	12		4.	Hétköznapi kémia		13	8	
	Új ismereteket feldolgozó, munkáltató óra		63	45			Új ismereteket feldolgozó, munkáltató óra		49	33	
	Összefoglalás, ellenőrzés		11	11			Összefoglalás, ellenőrzés		7	4	
	Összesen		74	56			Összesen		56	37	

A kerettanterv alkalmazása

Az adott tematikai egységekhez kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanár által választott további konkrét tartalommal. A kerettanterv a szükséges adaptációs munkának ezt a részét néhány példával illusztrálja.

Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikai egységek táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők. Egyes esetekben zárójelben szerepel(nek) az(ok) a tevékenység(ek), ismeret(ek), amely(ek) különösen jó lehetőséget nyújt(anak) az adott fejlesztési feladathoz. Más esetekben vagy kézenfekvő, vagy a teljes egység szolgálja a fejlesztést. Jellemzően ilyen például az énkép, önismeret fejlesztése, hiszen ehhez bármelyik tematikus egység hozzájárul annak feldolgozása közben a tanári visszajelzések, a fejlesztő értékelés révén.

Az adaptációs munkában az orientációt segíti a „Fogalmak” sor kettős tagolása. A felső sorban szerepelnek azok a kulcsfogalmak, amelyek a pedagógiai folyamat megtervezéséhez nyújtanak iránymutatást, hiszen teljes kialakításuk sok esetben olyan absztrakciós szintet igényel, amely csak jóval később, esetleg csak a középiskolában érhető el. Az alsó sorban szerepelnek azok a fogalmak, amelyek a kulcsfogalmaknak a tanulók esetében elérendő szintjét, formáját jelzik.

A tananyag feldolgozásához és a hozzá kapcsolódó képességek fejlesztéséhez a 7. és a 8. évfolyamon is heti 1,5 órát (évi 56 órát) vettünk alapul. Amennyiben az iskolában heti 2 óra (évi 74 óra) áll rendelkezésre a fizika oktatásához, akkor a fennmaradó időt az ismeretek elmélyítésére, ezáltal további képességfejlesztésre, esetleg helyileg tervezett kiegészítő anyag feldolgozására és gyakorlásra célszerű fordítani.

A tanítás-tanulás tartalmát tartalmazó alábbi táblázatokban a témakörök mellett megadtuk az új anyag feldolgozásához javasolt óraszámot. (Ez az óraszám nem tartalmazza az ismétlésre, összefoglalásra és az ellenőrzésre szánt óraszámokat. Ezeket a táblázatban külön sorban jelentettük meg.) Az egyes altémák mellett feltüntetjük a javasolt tanulói tevékenységeket, pedagógiai eljárásokat, módszereket; a táblázat utolsó sorában pedig kiemeljük a legfontosabb fogalmakat. A tantervben szereplő tananyagok fontosak, a minimumóraszám mellett is meg kell tanítani a tananyagot. A maximumóraszám esetén csak több idő jut az ismeretek elsajátítására, a képességek fejlesztésére.

7. évfolyam

Tematikai egység	Mindennapi anyagaink				Óra-keret 16-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Hőmérséklet, halmazállapot(változások), tömeg, energia (hő), égés, égéshő; mérés, irányított megfigyelés, összehasonlítás egyszerű szempont alapján.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (a tapasztalatok szabatos megfogalmazása, szövegértés, szakkifejezések pontos használata); matematikai kompetencia (mennyiségi viszonyok, a „kisebb-nagyobb” reláció használata, becslés, nagyságrendek összehasonlítása); természettudományos kompetencia (lásd tantárgyi fejlesztési feladatok); digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (rendszerzés, tervezés, lényegkiemelés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (az anyagok gazdaságos felhasználása); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (előzetes ismeretek mozgósítása); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); energiafogalom bővítése (energiaváltozások a folyamatok közben); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Tulajdonságok.	Egy-egy anyag (egyetlen komponens) sokféle tulajdonságának összegyűjtése, összehasonlítása, azonosság, hasonlóság, különbözőség felfedezése, rendszerzés. Az anyagi minőség mint a tulajdonságok összességének (rendszere)	Előzetes tudás aktivizálása; az elképzelés, a tapasztalat, az előzetes tudás szembesítése a	Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek		
Energiaváltozás.					
Keverékek, oldatok.					
Oldódás.					

Egyesülés, bomlás.	elképzelése. Hőmérsékletmérés. Értelmezés, energiadiagram készítése. A halmazállapot és a hőmérséklet közötti összefüggés feltárása, a halmazállapot-változások értelmezése a részecskékkel. A részecske szintű történések lerajzolása, leírása, elmesélése. A hőmérséklet és az energiatartalom (belsőenergia), a hőmérséklet-változás és az energiaváltozás kapcsolatának belátása.	valósággal. Irányított csoportmunka, közös megbeszélés, tanári magyarázat.	Matematika Földrajz	
	Előzetes tudás felidézése: az égés mint hőtermelő folyamat. Kísérletezés: égés zárt térben, vízzárral. A zárt terű égés értelmezése, a levegő összetett voltának igazolása.			
	Mennyire tiszta az ivóvíz? A természetes vizek összetett voltának kiderítése. Gyűjtőmunka a levegő- és a vízszennyezésről.			
	Elképzelések az oldódásról (az előzetes tudás megismerése), energiadiagram készítése. Az olvadást és az oldódást kísérő energiaváltozás összehasonlítása, a hasonlóság és a különbség kiemelése. A keverékek, oldatok összetételi arányának jellemzése. Az oldódás mértékének, korlátozottságának vizsgálata. Italkészítés különböző arányokkal, ellenőrzés ízleléssel. Az elkeveredés mértékéhez illeszkedő elválasztási módszerek. Csoportmunka: különböző típusú keverékek elválasztásának kitalálása.			
	A halmazállapot-változások, az elválasztási műveletek és a vízbontás összehasonlítása, elképzelés (hipotézis) részecskeszinten. A keveredési, oldódási és vegyületi arányok összehasonlítása. A lecsapódás és az egyesülés, ill. a párolgás és a bomlás összehasonlítása. A fizikai és a kémiai változás közötti különbség megértése.			
	Az egyesülés és a bomlás tömeg- és energiaváltozásának összehasonlítása. Energiadiagram készítése.			
Fogalmak	Anyagszerkezet, energiaátalakulás, modell. Anyagi minőség, anyagok összetétele, hőmérséklet, halmazállapot, belső energia, belső energia és hőmérséklet kapcsolata, részecskemodell, kémiai reakció, vízbontás, égés, levegő összetettsége, keverék, oldat.			

Tematikai egység	Atomok – elemek	Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Atom, elem, kémiai reakció, összehasonlítás-megkülönböztetés, csoportosítás.	
További feltételek	személyi	
	tárgyi	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat- egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, periódusos rendszer felépítése, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan- es- közök
Atomok. Elemek. Atomszerkezet. Elektronburok. Külső (vegyérték-) héj. Periódusos rendszer.	A részecskék építőkövei az atomok. Azonos atomok vegyülete: elemek. Különböző atomok vegyülete: vegyületek. Gyűjtőmunka. Csoportmunka: Miből mennyit veszünk? Az elemek elnevezése, jelölése. Az atomok száma, az elemek mennyisége, az anyagmennyiség (kémiai) fogalma. A vegyjel jelentése. Szerepjáték: alkímisták titkosírása. Az atom összetett voltának szükségszerűsége. Az atommag, ami a kémiai reakció során nem változik. Modell készítése, egyéni ötletek alapján, „feltárazás”: az atomokat felépítő részecskék számbavétele, elhelyezkedése az atommagban és az elektronburokban. Az elektronburok, a változás helye. Héjszerkezet. Az anyagi minőséget és a tulajdonságokat meghatározó atomszerkezeti tényezők azonosítása. Az elektronszerkezet és a tulajdonság közötti összefüggés felfedezése: a legkülső héj hasonlósága a tulajdonságok hasonlósága. Az elemek atomszerkezeti jellemzése. Az első tizenhét elem modelljének rendszerezése az elektronszerkezet hasonlósága alapján. Tájékozódás az elemek „térképén” a rendszám és a héjak szerint. A külső héj elektronjainak száma, a magányos (párosítatlan) elektronok és az elektronpárok száma. Csoportmunka: a periódusos rendszer tanulmányozása.	Információk gyűjtése megadott forrásból megadott szempontok szerint egyénileg vagy csoportosan, közös megbeszélés, tanári magyarázat és szemléltetés.	Történelem Informa- tika Fizika Matema- tika	
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia. Atomok, elem, vegyület, az elemek elnevezése, jelölése; az atomok száma, az elemek mennyisége, az anyagmennyiség (kémiai) fogalma, a vegyjel jelentése; az atom összetett volta; az atommag és állandósága a kémiai reakció során; az elektronburok mint a változás helye; héjszerkezet; az anyagi minőséget és a tulajdonságokat meghatározó atomszerkezeti tényezők; az elektronszerkezet és a tulajdonság közötti összefüggés; a legkülső héj hasonlósága mint a tulajdonságok hasonlósága; az elemek atomszerkezeti jellemzői.			
Tematikai egység	Az atomok kapcsolódása			Óra- keret 19-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Atom, atommag, elektronburok, héjszerkezet, az elektronszerkezet és a tulajdonság közötti összefüggés.			

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (modellhasználat); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (rendszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (tudománytörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (anyagok és felhasználásuk); környezettudatosságra nevelés (környezetre gyakorolt hatás); a tanulás tanítása (előzetes ismeretek felidézése, rendszerzés); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélt szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, periódusos rendszer felépülése, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Atomok kölcsönhatása	Kísérlet értelmezése: a hidrogéngáz és a képződő (nascens) hidrogén reakcióképeségének összehasonlítása. A hélium és neon nemesgáz tulajdonságának értelmezése. A hidrogén lehetőségeinek megismerése, a hidrogén előfordulása, a hidrogénatomok stabilizálódása. A magányos (párosítatlan) elektron szerepének megértése a molekulaképződésben. Modellezés: Hány hidrogént köthet meg a klór-, az oxigén-, a nitrogén- és a szénatom? Az atomok közötti kapcsolat kialakításáért a külső héj elektronjai a felelősek. Elképzelés, hipotézis: hányféleképpen kapcsolódhatnak az atomok két, három vagy négy elektronnal? Az atom által kialakított kapcsolat (kötés) számát a magányos (párosítatlan) elektronok száma határozza meg (oxigén- és nitrogénmolekulák). Az I. és II. főcsoportbeli elemek elektronszerkezetének és halmazállapotának összehasonlítása a hidrogénével, ill. a héliumével. Fémek leírása. Nemfém kristályok: gyémánt, grafit, szilícium (atomkristály, atomrács). A jég, a homok, a csiszolópapír (korund) keménységének összehasonlítása. Elképzelések a keménység különbözőségéről. A tiszta (desztillált) víz és a sós víz elektromos vezetésének összehasonlítása. Azonos molekulák kölcsönhatására történő	Tanári demonstráció, közös megbeszélés, tanári magyarázat; alkalmazások verseny formájában, pl. atomarányok, képletírás, moláris tömeg kiszámítása.	Földrajz Matematika Fizika	
Atomos gázok, molekulák, elem-molekulák				
Kristályos elemek				
Vegyület-molekula, kristályos vegyületek				

	következtetés a halmazállapotból: hidrogén-klorid, víz, jég, ammónia, metán, szén-dioxid. A molekulák közötti kölcsönhatás megjelenése, erősség szerinti besorolása: a halmazállapot, keménység, halmazállapot-változás, elegyedés, oldódás. A képlet és jelentése. A moláris tömeg és kiszámítása. Atomkristály, atomrács, szilícium-dioxid, homok. Modellezés, „leltár”: a képződő ionok töltésének meghatározása a proton és a cserélt elektronok számából. Modellezés (síkon, térben): a kristályépítés „szabályai”, olvadás és oldódás. Csoportmunka: különböző rács típusú anyagok összehasonlítása. Az ionok képződésének mint a megmaradás és a megváltozás egyszerre teljesülő lehetőségének felismerése: az atommag változatlansága ellenére is képződhetnek töltéssel rendelkező részecskék a külső héjon lévő elektronok átadásával és átvételével. Összefüggés az átadott és átvett elektronok száma, az ionok töltése és a kapcsolódó ionok száma között. A vegyületi arány kifejezése a kapcsolódó ionok arányával: az ionos vegyületek képlete. Az ionok között ható vonzóerő, ionrács, ionkristály. Halmazállapot, olvadás, oldódás.			
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, megmaradás. Reakcióképesség, nemesgáz, párosítatlan elektron, molekula(képződés), kötés, fémek, nemfémek, molekulák kölcsönhatása, elektromos vezetés, elegyedés, oldódás, képlet, moláris tömeg és kiszámítása, atomkristály, atomrács, ionrács, ionkristály.			

Tematikai egység	Kémiai reakciók			Óra-keret 18-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az atom szerkezete, képletek használata, reakcióegyenletek értelmezése, eddig tanult kémiai reakciók, vegyülettípusok.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia (egyenletek rendezése); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, periódusos rendszer felépülése, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök
Reakcióegyenlet.	Az állandó és változó felismerése, megkülönböztetése: Az atommagok (elemek) változatlanok, csak a közöttük kialakuló kapcsolat (az elektronszerkezet) változik. A matematikai műveletek és jelek kémiai tartalmának megfejtése, megértése, a kémiai sajátosság kifejezése. A matematikai és a kémiai egyenlet összehasonlítása, a hasonlóságok és a különbségek tudatosítása. A vegyületi arányok alkalmazása: a kémiai számítások, kiszámíthatóság.	Tanári és tanulói kísérletek párban vagy csoportban, közös megbeszélés, tanári magyarázat (megerősítés), önálló (egyéni vagy csoportos) szövegfeldolgozás megadott szempontok szerint.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz Fizika	
Redoxireakciók.				
Sav-bázis reakciók.				
	Kísérlet: a magnézium égése levegőn; a magnézium égése szén-dioxidban. A reakció (az égés) értelmezése az elemek (atomok) szintjén: reakció az elemi oxigénnel, egyesülés, oxigénfelvétel, reakció a kötött oxigénnel. Olvasmány tanulmányozása: fémek ókori előállítása a fém szempontjából, az oxigénelvonás, oxigénleadás felismerése. A fémek előállítása a szén szempontjából: az oxigén „helycseréje”, az átadás-átvétel elválaszthatatlanságának felismerése. A magnézium égésének és a nátrium klórral történő reakciójának összehasonlítása. A jelenség értelmezése az elektronok szintjén. Reakciók értelmezése nem csak oxigénnel. Kísérlet: oldatok, levek kémhatásának vizsgálata. A savak felismerése, megkülönböztetése érzékeléssel és indikátorral (színváltozással). A			

	lúgok felismerése érzékeléssel és indikátorral. Viszonyítás a vízhez. Előzetes tudás felidézése: mosás, zsírbontás, szappanfőzés. A savas és bázikus tulajdonság anyagszerkezeti hátterének megismerése. Kísérlet: szökőkútkísérletek. A hidrogén-klorid és az ammónia vízben történő oldódásának összehasonlítása a kémhatás kimutatásával. A hidrogén-klorid és az ammónia oldódását kísérő kémhatásváltozás értelmezése. Kísérlet: a kémhatás változása sav és lúg (sósav és nátrium-hidroxid) kölcsönhatásakor. Sav és lúg reakciójakor két reakció (közömbösítés és sóképződés) egy időben történő lezajlásának tudatosítása. A kémhatás és a vizes oldatban megjelenő részecske (ion) megfeleltetése (oxóniumion, hidroxidion). A sav, a lúg és a keletkező sóoldat elektromos vezetésének kimutatása. Modell készítése, modellezés: ionok képződése protonátlépéssel, a pozitív és negatív töltések számbavétele. Összehasonlítás: a redoxireakció és a sav-bázis reakció hasonlósága és különbözősége. A savas, lúgos és sós oldat elektromos vezetésének értelmezése: ionos oldatok ionok képződése a pozitív töltésű elemi részecske, a hidrogénion (proton) átadásával, ill. átvételével). Összefoglalás, szintézis: a közömbösítés és a sav-bázis reakciók lényege.			
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, változás, állandóság. Vegyületi arányok, tömegarány, kémiai egyenlet (reakcióegyenlet), égés, oxigénfelvétel és -leadás, kémhatás, sav, lúg, sav-bázis reakció, elektromos vezetés oldatokban.			

Továbbhaladás feltételei	Az anyag sokféleségének és sokoldalúságának felismerése, az anyagok tulajdonságaik és összetételük szerinti biztonságos rendszerezése. Egy-egy folyamatban megjelenő sokféle változás felismerése, a folyamatok típusának megkülönböztetése. A halmazállapotok, a tulajdonságok és a fontos reakciótípusok életkori sajátosságoknak megfelelő szintű anyagszerkezeti értelmezése. A megmaradás és a megváltozás együttes megjelenésének atomszerkezeti értelmezése a kémiai reakciók során. A kémiai jelrendszer használatának megismerése, a tanult elemek vegyületi arányának meghatározása, képletekkel történő kifejezése, egyszerű sztöchiometriai számítások megértése.
---------------------------------	--

8. évfolyam

Tematikai egység	Ismétlő rendszerezés	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörök fogalmai, tevékenységei.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: rendszerezés, szintézis a lehetőségeknek megfelelően.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az elemi részekről a kristályokig.	Tájékozódás a sokféleség világában, rendszerezése sokféle szempont szerint. A fizikai és a kémiai változás összehasonlítása. Információk gyűjtése a földön kívüli anyagról.	A rendelkezésre álló időkerettől függően: - Önálló, előkészített tanulói produktumokon keresztül a témakörök tematikus áttekintése - tanári prezentáció mint „vezérfonal” közben egy-egy fontos témából aktív tanulói közreműködés (pl. verseny csoportok között villámkérdésekkel, érveléssel egy probléma kapcsán stb.)	Földrajz Matematika Magyar nyelv és irodalom Fizika Informatika	
Az anyagi világ egységes felépítése.				
Elemek, vegyületek, keverékek.				
Az atomi-molekuláris szerkezetet nem érintő és érintő változások, kémiai reakciótípusok.				
Tematikai egység	A nemfémek elemek és vegyületeik			Óra-keret 19-14
Előzetes ismeret, tevékenység	Elem, vegyület, atom, atommag, elektronburok, vegyjel, reakció, reakcióegyenlet, égés.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (érvelés, szövegértés, írott és szóbeli szövegek alkotása); matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (a tanult anyagok felhasználásának környezeti hatásai); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a tanult anyagok élettani hatásai); felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, periódusos rendszer felépülése, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése, a szerkezet, tulajdonság és felhasználás közötti komplex összefüggések); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).			

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hidrogén.	A hidrogén kitüntetett szerepének belátása. Ismeretek gyűjtése: tulajdonságaiból következő felhasználási területek.	Tanári és tanulói kísérletek közös, illetve önálló értelmezése, tanári magyarázat és szemléltetés, különböző önálló tanulói produktumok készítése egyénileg, csoportban vagy kooperációval (poszter, prezentáció, kiselőadás, gyűjtemények stb.)	Magyar nyelv és irodalom Földrajz Matematika Informatika Fizika Biológia	
Klór, halogének, hidrogén-klorid, sósav.	Gyűjtőmunka a klórról: A tulajdonságok összehasonlítása, a hasonlóságok és a különbségek értelmezése. Gyakorlati jelentőségének bemutatása. Frontális kísérletek megfigyelése, értelmezése: A vízzel oldhatóság, a vizes oldat kémhatásának értelmezése, sóképzés, sók. A sósav reakcióinak rendszerezése.			
Oxigén, ózon.	Az égés feltételeinek felidézése, frontális kísérletek megfigyelése, értelmezése. Kísérletek az oxigénnel. Az oxigénfelvétel elektronszerkezeti következménye (elektronleadás). Oxidálószer: az égésben és a biológiai energiatermelésben betöltött szerepe. Az oxigén vízzel oldhatósága és szerepe.			
Víz.	Gyűjtőmunka: a víz tulajdonságai (halmazállapot, hőkapacitás, polaritás, sav-bázis sajátság). A tulajdonságaiból következő kitüntetett szerepe természetes és technikai környezetünkben. A természetes folyamatok modellezése. Frontális kísérletek megfigyelése, értelmezése. Az erélyes oxidáló tulajdonság atomszerkezeti hátterének megértése.			
Kén, kénvegyületek, kénsav.	A kén halmazállapot-változásának és kristályosításának megfigyelése, értelmezése. Gyűjtőmunka a kén előfordulásáról, kinyeréséről. A kén-hidrogén, a szulfidok, a kén-dioxid, a kén-trioxid tulajdonságainak, felhasználásának megismerése. Frontális kísérletek feldolgozása. A kénsav gyakorlati szerepének megismerése. A sűrűség és az ebből következő tulajdonságok összekapcsolása. A víz és a kénsav összehasonlítása.			
Nitrogén, ammónia, salétromsav.	A zárt terű égés újbóli megfigyelése, a nitrogén összehasonlítása az oxigénnel. A víz és az ammónia összehasonlítása, a salétromsav és a nitrátok tulajdonságainak megfigyelése: a nitrogén mint a bázikus sajátság hordozója, az ammóniaoldat kémhatásának értelmezése; a levegő eltérő tulajdonságú alkotói; a nitrogén mint savképző elem.			
Foszfor és vegyületei.	A kén és a foszfor összehasonlítása: a foszfor módosulatai, reakciói; a foszfor mint savképző elem.			

Szén, ásványi szenek, szén-monoxid, szén-dioxid.	A gyémánt és a jég összehasonlítása (pl. képek alapján). A szén módosulatai, a szerkezet és a tulajdonságok összehasonlítása. A szén reakcióinak osztályozása (Elem? Vegyület? Keverék?). gyűjtőmunka az ásványi szenek gyakorlati jelentőségéről. A nyomás, a hőmérséklet és a keverés hatásának kísérleti vizsgálata a szén-dioxid vízben történő oldódására. A fa lepárlásának kísérleti megfigyelése, a fa és a faszén égésének összehasonlítása. A szén-monoxid és a szén-dioxid vízdoldhatóságának összehasonlítása. A szénsav keletkezésének és bomlásának értelmezése.			
Szerves vegyületek.	Példák ellentétes irányú folyamatok egyensúlyára. A szerves vegyületeket felépítő elemek felsorolása. A legismertebb szénvegyületek és jelentőségük indoklása.			
Szilícium, szilícium-vegyületek.	A szilícium és a szén (gyémánt) összehasonlítása. A gyémánt és a jég összehasonlítása (pl. képek alapján). Gyűjtőmunka, tablókészítés a szilícium alkalmazásáról, a szilícium-dioxid előfordulásáról. A szilícium gyakorlati jelentőségének alátámasztása. Agyag formázása, kiszáritása, (kiegetése), üveg olvasztása, zománc készítése. A szén-dioxid és a szilícium-dioxid összehasonlítása.			
Az ismeretek rendszerezése.	A jellegzetes nemfemes tulajdonságok kigyűjtése (savképzés, oxosavak).			
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás.			
	A tanult elemek és vegyületek tulajdonságai és reakciói; nemfemes tulajdonságok.			

Tematikai egység	A fémek és vegyületeik	Óra-keret 14-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Elem, vegyület, atom, atommag, elektronburok, vegyjel, reakció, reakcióegyenlet, égés, szén-dioxid, redoxireakciók.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetememes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, összefüggés – modellalkotás és -használat); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, periódusos rendszer felépülése, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése, a szerkezet, tulajdonság és felhasználás közötti komplex összefüggések); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A fémek jellemzői.	Fémes és nemfémes szerkezeti anyagok funkcióinak összehasonlítása. A fémes és nemfémes elemek tulajdonságainak felismerése, értelmezése. Az előzetes tudás felelevenítése és alkalmazása. Csoportos kísérlet: réz, higany, ezüst kiválasztása fémekre. Elképzelések (hipotézis): a tulajdonságok értelmezése az előzetes tudás alapján. A fémek gyakorlati jelentőségének megismerése; a fémes rács és az ebből következő fizikai tulajdonságok összekapcsolása. Redukálóképesség, redukálósor: a megfigyelhető és az elektronszerkezet alapján várható tulajdonságok megfeleltetése.	Tanári és tanulói kísérletek közös, illetve önálló értelmezése, tanári magyarázat és szemléltetés, különböző önálló tanulói produktumok készítése egyénileg, csoportban vagy kooperációval (poszter, prezentáció, kiselőadás, gyűjtemények stb.)	Történelem Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz Magyar nyelv és irodalom	
Alkálifémek és alkáliföldfémek.	Kísérlet: szappanfőzés. Elképzelések (hipotézis): a tulajdonságok értelmezése az előzetes tudás alapján. A nátriumvegyületek gyakorlati fontosságának és tulajdonságaiknak megismerése. A megfigyelhető és az elektronszerkezet alapján várható tulajdonságok megfeleltetése. Kísérlet: mész (tojáshéj) égetése, a termék tulajdonságainak vizsgálata, a változás kikövetkeztetése. A kalciumvegyületek gyakorlati fontosságának és tulajdonságaiknak megismerése. A szénsav és a mészkő reakciójának megfigyelése, a reakció jelentőségének és következményeinek feltárása. A természetes vizek szén-dioxid-tartalmának következményei, jelentőségének belátása. Az oldhatóság és a szerkezet közötti összefüggés elemzése. A kedvező tulajdonságok és a sokoldalú felhasználás kapcsolatának megértése.			
Az alumínium és a vas; a fémek korróziója.	Az előzetes ismeretek ismételése, rendszerezése. Kísérlet: pl. réz elektrolízise oldatból. Elképzelés (hipotézis): a jelenség értelmezése. Összehasonlítás: a vas és az alumínium tulajdonságainak összehasonlítása; az alumínium reakcióinak összehasonlítása a nátriuméval és a kalciuméval; az öntöttvas, az acél és az ötvözetek összehasonlítása. A vas nélkülözhetetlenségének magyarázata a kémiai háttér alapján (az acél elem, vegyület vagy keverék?). A vas, a nyersvas tulajdonságainak módosítása – gyújtómunka a feldolgozásról. Az előzetes elképzelések összevetése az értelmezéssel: A redoxireakciók gyakorlati alkalmazása és haszna. A szén és a szén-monoxid redukáló tulajdonságának felismerése. Az elektromos áram kémiai hatásának elemzése, az elektrolízis ipari alkalmazása. A levegő, a vizek oxigéntartalmának következményével kapcsolatos jelenségek gyűjtése, megelőzés módjainak ismertetése (korrózióvédelem).			

Színes- és nemesfémek.	Időbeli áttekintés: az alkímia sikertelensége és az elem fogalmának kialakulása. A fémek redukálósora. Az arany tulajdonságai és a tulajdonságok módosítása. Gyűjtőmunka, tablókészítés: a felhasználási területek mögött rejlő tulajdonságok feltárása.			
Az ismeretek rendszerezése	A fémek szerkezet és tulajdonság közötti összefüggések összefoglalása.			
Fogalmak	Anyagszerkezet, kölcsönhatás, energia. Fémek rács, redukálóképesség, redukálósor, a tanult elemek és vegyületek tulajdonságai és reakciói; fémek tulajdonságok.			

Tematikai egység	Hétköznapi kémia			Óra-keret 13-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Önálló megfigyelés, rendszerezés, az anyag tanult fizikai és kémiai tulajdonságai.			
További különleges feltételek	Tárgyi: a kiválasztott megmunkálási eljáráshoz szükséges anyagok (pl. agyag, oltatlan mész, textilfesték)			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (a gyakorlati eljárások kipróbálása során készült „alkotások” és a poszterek, prezentációk esztétikai minősége). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (egy eljárás, technika várt és tényleges eredményének összehasonlítása); tájékozódás a térben és időben (folyamatok leírása); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet, anyagok tulajdonságai); rendszerfogalom mélyítése (anyagok, reakciók csoportosítása különböző szempontok szerint, kölcsönhatások a részecskék között, ok-okozati viszonyok felismerése, a szerkezet, tulajdonság és felhasználás közötti komplex összefüggések); információ fogalma (az összetétel mint információforrás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Energiaforrások.	Rendszerezés: Milyen változások alkalmasak „energiatermelésre”?; technikai és biológiai energiaforrások.	Törekvés a lehető legönállóbb tanulói tevékenységekre, pl.	Történelem	
Tápanyagok.	A tápanyagok szerepének tudatosítása.	- a gyakorlati eljárások kipróbálása	Fizika	
Építőanyagok.	Gyűjtőmunka: A sárkányhóktól a felhőkarcolókig (keverékek építőipari alkalmazásai).	(agyagformázás és -égetés, zománckészítés stb.)	Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Üveg, porcelán, finomkerámia.	Gyűjtőmunka: A napon szárított agyagtól a porcelánig (optimális arányú keverékek: formázható agyag, mázak, üveg).		Földrajz	
Műanyagok.	Gyűjtőmunka, rendszerezés: Természetes		Magyar nyelv és irodalom	
Háztartási, ház körüli vegyszerek.			Biológia	
Egészség.				

Szépség.	anyagok módosítása; mesterséges műanyagok; természetes vagy mesterséges? Gyűjtőmunka, ismeretek összekapcsolása a mindennapi tapasztalattal: Hasznos kémia a ház körül (javítások, festés, növényvédelem, rovarirtás, műtrágyázás). Biokertészet. Kísérletezés: oltott mész készítése, meszelés, színezés földfestékekkel. Kísérletezés: praktikus eljárások (zsírolás, mosás, tisztítás, fehérités, vízköoldás, folteltávolítás, színezés, textilfestés, oldás) kipróbálása. A kémiai háttér alapjainak megismerése. Ismeretek összekapcsolása a mindennapi tapasztalattal: A kémia szerepe egészségünk védelmében és helyreállításában (a vitaminoktól a gyógyszerekig); „konyhakémia” (műveletek, változások a konyhában). Csoportos kísérletezés: a C-vitamin hatásának kimutatása. Gyógyteák és kivonatok készítése. A tanult változások (jelenségek, folyamatok) felfedezése az ételkészítés folyamatában. A kozmetikumok összetevőinek megismerése, előállításuk értelmezése, fogkrém készítése. Kozmetikumok szavatossági ideje. Vita, érvek, példák gyűjtése: Lehet-e káros a tudomány, a kémia? Az egészségkárosítás és a környezetszennyezés okai. A kémia jelentősége az emberiség történetében.	- gyűjtemények összeállítása, a termékek tulajdonságainak, leírásainak összehasonlítása (pl. kozmetikumok) - kooperatív technikával készített tematikus kiselőadások, poszterek stb. - forrásgyűjtemények (irodalomjegyzék) összeállítása		
Kockázat és haszon.				
Fogalmak	Anyagszerkezet. Technikai és biológiai energiaforrások, tápanyagok, keverékek építőipari alkalmazásai, optimális arányú keverékek (formázható agyag, mázak, üveg), természetes anyagok módosítása, műanyagok, növényvédelem, rovarirtás, műtrágyázás, biokertészet.			

Továbbhaladás feltételei	A környezetünkben előforduló anyagok és folyamatok felismerése, rendszerezése. A tanult elemek, vegyületek előfordulásával, előállításával, fizikai és kémiai tulajdonságaival, felhasználásával, élettani szerepével, egészségügyi és környezetvédelmi hatásával elemi kapcsolatos ismeretek alkalmazás szintű ismerete. A szerkezet, a tulajdonság és a felhasználás közötti kapcsolatok felismerése. A megismert anyagszerkezeti fogalmak alkalmazása a halmazállapotok, a tulajdonságok és a reakciók értelmezésére. A kémiai jelrendszer használatának megismerése, a tanult elemek vegyülési arányának meghatározása, képletekkel történő kifejezése, egyszerű sztöchiometriai számítások elvégzése.
--------------------------	---

FÖLDÜNK-KÖRNYEZETÜNK**Célok és feladatok**

A Nemzeti alaptanterv Földünk-környezetünk műveltségi területében megfogalmazott tartalmi és fejlesztési követelmények szerint a műveltségi terület és az ezt megjelenítő földrajz tantárgy alapvető feladata, hogy megismertesse a tanulókat szűkebb és tágabb környezetünk természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Felismertesse a folyamatok között megfigyelhető alapvető összefüggéseket, kölcsönhatásokat. A földrajz tanulása során alakul ki a tanulóknál a mindennapi élet szempontjából döntő fontosságú térbeli és időbeli tájékozódási képesség.

A Földünk-környezetünk műveltségi terület a napjainkban lejátszódó társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok vizsgálatát állítja a középpontba. A komplex, természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket, folyamatokat egyaránt bemutató tananyag feldolgozásának célja a tanulók szemléletének formálása, a földrajzi gondolkodás képességének megalapozása. Az általános iskolai földrajzoktatás során a pusztán tényközlő tananyagátadás helyett a hangsúlyt a természeti, társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatok vizsgálatára, az összefüggések és az általános törvényszerűségek megértésére kell helyezni.

A Földünk és környezetünk műveltségterület – a lehetőségekhez igazodva – támogatja a könyvtárak, múzeumok és az elektronikus eszközök (kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás a műveltségterület tantárgyi órákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A tantárgyi kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A Földünk és környezetünk műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokon a témakörökben tudja elvégezni, ahol a mindennapi életmóddal kapcsolatos témák jelennek meg, hiszen az itt megjelenő tartalmi elemek alkalmasak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a megjelenő ismeretek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A környezettudatosságra nevelés érdekében a Földünk és környezetünk műveltségterület igen alkalmas arra, hogy különböző problémák, adatok és tények felhasználásával, feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét európai és hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható a Földünk és környezetünk gazdasági és társadalmi vonatkozású témakörein keresztül, amely amúgy is fontos területe a mindennapokban megjelenő problémák, összefüggések vizsgálatának, így mód van az egyes termékekről való beszélgetésekre vagy szituációs játékokra.

A földrajztanítás kiemelten fontos feladata, hogy fejlessze a tanulók környezeti érzékenységét, megértesse velük a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák, az emberre veszélyes folyamatok felismerésének, mérséklésének és megakadályozásának fontosságát és lehetőségeit. A tantárgy tartalmának elsajátítása során tudatosulnia kell a tanulóknál, hogy az emberiség jövőjét meghatározó kihívások döntően földrajzi problémákból indulnak ki.

A Nemzeti alaptanterv lehetővé teszi, hogy az önálló tantárgyi keretben történő földrajzoktatás, a Földünk-környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, a fejlesztési feladatoknak megfelelő tartalmak és képességek elsajátítása már az 5. évfolyamon megkezdődjön. Az első két évfolyam földrajztanításának feladata azonban továbbra is alapvetően a későbbi tantárgyi oktatás megalapozása. Ezért az 5. és a 6. osztályban az elsajátítandó ismeretek elsősorban a közvetlen földrajzi környezetben megfigyelhető jelenségekkel és folyamatokkal kapcsolatosak. A legfontosabb feladat, hogy a tanulók megismerkedjenek a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás alapvető eszközeivel és módszereivel. Az alapozás legfontosabb célja, hogy a tanulók elsajátítsák a megfigyelés, az információszerzés és -feldolgozás alapvető módjait, a legfontosabb földrajzi kompetenciákat, majd ezek fokozatos elmélyítésével képesek legyenek egyre sokoldalúbb alkalmazásukra a földrajzi tanulmányaik során. Az 5–6. évfolyamon a földrajzoktatás a közvetlen környezetből jellemzőiből kiindulva, a földrajzi tér fokozatos tágításával

megismerteti a tanulókat Földünk legfontosabb jelenségeivel és azok következményeivel. A hangsúlyt azonban mindvégig a megfigyelésre, a közvetlen tapasztalatszerzésre és az alapvető összefüggések felismerésére helyezi.

A 7–8. évfolyam feladata, hogy megismertesse a tanulókat az egyes kontinensek és országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel. A tananyag feldolgozása során a távoli tájak földrajzi jellemzőinek megismerése után jutunk el Európa, a Kárpát-medence és végül hazánk bemutatásához. A vizsgálódás középpontjában a természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Földünk népeinek, országainak megismerése nagymértékben hozzájárul a különböző kultúrák iránti érdeklődés kialakításához, a másság megértéséhez és elfogadásához. Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, valamint európai integrációjáról.

A Földünk-környezetünk műveltségi terület tartalmának feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot változásában, fejlődésében mutat be, megvilágítva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók környezetért felelős magatartása.

Fontos, hogy a műveltségi terület, és így a tantárgyi oktatás tartalmi és képességfejlesztési szempontból történő megalapozása már az alsó tagozaton – az Ember a természetben műveltségi területben megfogalmazottak alapján – megkezdődik. A felső tagozaton azonban a Földünk-környezetünk műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési feladatai már nemcsak az Ember a természetben, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület bizonyos elemeihez is szervesen kapcsolódnak. Ezek a kapcsolatok is hangsúlyozzák a földrajz integrált jellegét, valamint a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megvilágításában és kölcsönhatásainak feltárásában betöltött szerepét.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Földrajz	1,5	1	1,5	1	2	1,5	2	1,5
Heti összes óraszám	1,5	1	1,5	1	2	1,5	2	1,5
Évi összes óraszám	56	37	56	37	74	56	74	56

A magasabb óraszámú A változat esetében nem cél az ismeretelemek további bővítése, ebben a tervezetben több idő fordítható a tanulók differenciált képességfejlesztésére, a földrajzoktatáshoz szorosan kapcsolódó terepi munka, tanulmányi séta, projektfeladat tervezésére.

A tanulók értékelése

A tanulói teljesítmények értékelése három egymáshoz szorosan kapcsolódó részelemből tevődik össze: a földrajzi-környezeti az ismeretek, az ismeretek alkalmazásának képessége, a földrajzi kompetenciákban való jártasság.

A tanulói teljesítmény értékelése szempontjából az alapvető ismeretelemek elsajátítása mellett döntő fontosságú, hogy a tanulók milyen mértékben sajátították el a legfontosabb földrajzi kompetenciákat, kiemelten a földrajzi térben való tájékozódás képességét, a földrajzi tartalmú információszerzés és az információk feldolgozásának, értelmezésének képességét.

A tanulói teljesítmény értékelésére sokféle lehetőség és mód kínálkozik:

- Az alapfogalmak és összefüggések megértésének ellenőrzése rövid írásos, illetve szóbeli felelet, frontális foglalkozás formájában.
- A nagyobb témaegységek feldolgozását követően az elsajátított ismeretek és képességek szintjének ellenőrzése írásbeli feladatlap segítségével.
- Egyéb tanulói tevékenységek értékelése: tanórai tevékenység; szerepvállalás a csoportmunka során; terepi munka, megfigyelések elvégzése és a tapasztalatok értelmezése, illetve egyszerű jegyzőkönyv készítése; gyűjtőmunka és az összegyűjtött információk különböző formában történő feldolgozása (írásbeli vagy szóbeli beszámoló, tábló, rajz stb.).
- Egy-egy kiválasztott témához kapcsolódó rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, leírás, rajz készítése.
- Tanári irányítással, csoportmunkában vagy egyénileg végzett egyszerű projektmunka.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

A tanterv alkalmazásához elegendő az alapfokú oktatásra vonatkozó törvényi feltételek teljesítése. A tanterv minél sikeresebb alkalmazásához emellett javasoljuk a környezeti neveléshez kapcsolódó szakmai továbbképzésen való részvételt.

Ugyancsak a tantervben megfogalmazottak teljesítését segíti, ha az intézmény szakmai közössége kidolgozza a terepi munka, valamint a lakóhelyen, illetve környékén található intézmény vagy üzem látogatásának módját és lehetséges beépítését a helyi programba.

A tantárgy oktatásához szükséges eszközök az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök, lehetőség szerint szaktanterem és iskolai könyvtár. A témakörök feldolgozásánál ezért csak a speciális taneszközigényt jelezzük.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A megfelelő tankönyvek kiválasztásánál az alábbi szempontokat tartjuk kiemelten fontosnak:

- Tartalmi szempontból feleljen meg a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tartalmi és fejlesztési irányelveknek.
- A tudományos pontosság párosuljon az életkori sajátosságoknak megfelelő megfogalmazással és az ismeretek jól érthető, értelmezhető megfogalmazásával. Az ismereteket rendszerezetten, logikailag összekapcsolható módon közvetítse.
- Legyen alkalmas arra, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a tantárgy iránt. (Megfelelő minőségű és tartalmú képanyag; didaktikus ábrák; érdekességek bemutatása; továbbgondolkodásra, bűvárkodásra alkalmas feladatok stb.). Szemléletmódjával közvetítse a természeti és a kulturális értékek felismerésének és megőrzésének fontosságát, és ösztönözzön a felelős környezeti magatartásra.
- A tankönyv tananyag-elrendezése, szerkezete tegye lehetővé a differenciált tanórai és tanórán kívüli munka megszervezését.
- Adjon segítséget az egyes témakörökben elsajátított ismeretek rendszerezésében. Tartalmazzon az ismeretek elsajátítását ellenőrző, illetve az ismeretek alkalmazását igénylő, a földrajzi kompetenciák elmélyítését segítő feladatokat

Földrajz 5–6. évfolyam**Célok és feladatok**

A tanulók ismerkedjenek meg a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás alapvető eszközeivel és módszereivel. Sajátítsák el térképen, illetve a térképpel való tájékozódás módját és eszközeit, ismerjék fel a különféle térképek szerepét a mindennapi életben. Ismerjék fel a térképek, mint földrajzi tartalmú információforrások fontosságát.

A tanulók sajátítsák el a megfigyelés, az információszerzés és -feldolgozás alapvető módjait, a legfontosabb földrajzi kompetenciákat, majd ezek fokozatos elmélyítésével legyenek képesek egyre sokoldalúbb alkalmazásukra a földrajzi tanulmányaik során.

A tanulók ismerkedjenek meg a természeti, a környezeti és a társadalmi-gazdasági megfigyelések módszereivel és eszközeivel. Ismerjék meg a tapasztalatok feljegyzésének és értékelésének alapvető módjait. Legyenek képesek földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni, véleményeiket, észrevételeiket szabatosan megfogalmazni. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel.

Alakuljon ki a tanulóknál a földrajzi térben és időben való tájékozódás életkori sajátosságuknak megfelelő szintű képessége. Ismerjék fel a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeit. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen a közvetlen földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat.

Ismerjék fel a Föld mozgásának következményeit, lássák be ezek hatását saját mindennapi életünkre, illetve az egész a földi életre.

Ismerjék meg a külső és a belső erők felszíninformáló tevékenységének szerepét Földünk felszínének alakításában. Ismerjék fel a természeti folyamatokban megnyilvánuló alapvető összefüggéseket. Vegyék észre a természeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti alapvető kapcsolódásokat, kölcsönhatásokat.

Legyenek tisztában a természeti és a környezeti folyamatok hatására kialakuló veszélyhelyzetekkel a helyes viselkedés szabályaival.

A közvetlen lakókörnyezete, valamint a hazai nagytájak földrajzi sajátosságainak, természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinek, értékeinek megismerése nyomán erősödjön a tanulóknak a szülőföldhöz való kötődés.

Ismerjék fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, értsék meg az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.

5. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Amiről a térkép mesél	24	16
Napsugár, víz, levegő	15	11
A külső erők felszínformáló munkája	5	3
Amiről a földgömb mesél	12	7
Összesen:	56	37

6. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Tájékozódás a térképen és a földgömbön	5	4
Az éghajlati övezetesség	14	9
A nyughatatlan bolygó	11	7
Hol élünk, hogyan élünk?	26	17
Összesen:	56	37

5. évfolyam

Tematikai egység	Amiről a térkép mesél	Óra-keret 24-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4.: tájékozódás, alaprajz szerinti ábrázolás, lakóhely ismerete; Matematika: arányszám, mértékegységek.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár a tanulmányi sétákhoz, terepi munkához. Tárgyi: turistatérképek, dombortérkép, autótérképek, iránytű, gördülő távolságmérő, tájakról készült fényképek, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia (arányszám, mértékegységek); természettudományos kompetencia (megfigyelés, kísérlet); a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia (csoporthoz tartozás, munkavégzés). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (motiváció, térkép segítségével történő tanulás); felkészülés a felnőttélet szerepeire (szolgáltatások igénybevétele). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, cselekvés, a mindennapi életben fontos eligazodási technikák); információszerezés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmaink	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A térképi ábrázolás	Példák gyűjtése a térkép szerepére a mindennapi életben. Térkép vázlat készítése a tanteremről mérési eredmény alapján. Térkép vázlat készítése az iskola környékéről. A fénykép, a tájkép és a térkép ábrázolási módszereinek összehasonlítása. Különböző méretarányú térképi ábrázolások összehasonlítása. Egyszerű terepi mérések ábrázolása különböző méretarányban megfelelően. Különböző térképi jelek gyűjtése és megnevezése. Térképen mért távolságok megfeleltetése valós távolságokkal. Távolság meghatározása vonalas mérték segítségével. Az északi irány és a fő világtájak meghatározása iránytű segítségével az osztályteremben és a terepen. A térkép tájolása iránytű segítségével. Játékos tájékozódási feladatok a terepen.	Tanári magyarázat. Különböző típusú térképek vizsgálata, irányított elemzése. Beszélgetés, vita. Térképi feladatok, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása. Tanulói kiselőadás. Terepi séta: a környező patak vagy folyó folyásirányának meghatározása egyszerű eszközök segítségével. Torpedójáték a keresőhálózat használatának előkészítésére. Múzeumlátogatás: közlekedéstörténeti kiállítás, Közlekedési Múzeum. Tanulmányi séta: a vasútállomás vagy az autóbusszállomás életének, az ott dolgozók munkájának megismerése.	Matematika Vizuális kultúra	
A domborzat ábrázolása	Domborzati elemek felismerése színfokozatos jelölés alapján a tanulói atlasz térképlapjain. Egy elképzelt táj lerajzolása majd a tájról térkép vázlat készítése, egyszerű magassági színtulcs összeállításával. Magassági adatok leolvasása és összevetése domborzati térképeken. Példák gyűjtése különböző tengerszint feletti magasságban fekvő tájakra.		Matematika: arányszám, mértékegységek, Vizuális kultúra	

Felszíni vizek	Példák gyűjtése különféle felszíni vizek térképen történő ábrázolására. A Duna és a Tisza mellékfolyóinak leolvasása térképről. Tavak, tengerek vízmélységi adatainak leolvasása a térképről, az adatok összehasonlítása. Példák gyűjtése a térkép alapján csatornákra, víztározókra. Mocsaras területek megnevezése hazánk domborzati térképén.		Természet- ismeret	
Települések	Különböző típusú és méretű települések jelölésének összehasonlítása hazánk közigazgatási térképén. Adatok, információk leolvasása hazánk közigazgatási térképéről, várostérképekről. Tanyákról, falvakról és városokról készült légifelvételek, fényképek összehasonlítása. Az egyes településtípusok jellemzőinek bemutatása képek, leírások alapján. Egy-egy település bemutatása saját élmények felhasználásával. Rajz készítése az egyes településtípusokról saját vélemény, élmény, elképzelés alapján. Város- és településtérképeket tartalmazó prospektusok gyűjtése, ezek felhasználásával egy-egy település bemutatása. Térképvázlat készítése a saját lakóhelyről, jelkulcs összeállítása. A városi, a falusi és a tanyasi élet, a gazdálkodás összehasonlítása képek, leírások, filmrészletek alapján.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Közlekedési hálózat	Útiterv összeállítása autóbusz és vasúti menetrend segítségével. Melyik úton induljak? – utazási játék autós térkép segítségével. Beszámoló, vázlatrajz készítése egy családi utazásról. Milyen messze van? – távolság meghatározás az útszakaszok kilométeradatainak felhasználásával. Tablókészítés a különféle közlekedési eszközökről.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Tájékozódás Magyarország térképén	Különböző földrajzi helyek megtalálása a térképen a keresőhálózat segítségével. Csoportok közötti vetélkedő a névmutató használatának gyakorlására. Párosító játék megye – megyeszékhely. Puzzle készítése hazánk domborzati és közigazgatási térképének felhasználásával. Csoportok közötti vetélkedő a puzzle kirakásával. Útvonaljáték: melyik úton menjek? Nagytájak, megyék, régiók és nevük összekapcsolása, területük kiszínezése kontúrtérképen.			

Kiránduljunk!	Túra útvonalának megtervezése, az útvonal jellemzése turistatérkép segítségével. Légvonalbeli és tényleges távolság meghatározása turistatérképen. Magasságkülönbség meghatározása térkép adatai alapján. Példák gyűjtése a turistatérképen található információkra, jelekre. Tájékozódási feladatok a terepen turistatérkép alapján.		Matematika: arányszám, mértékegységek	
A lakóhely és környéke	Ki találja meg hamarabb? – tájékozódási verseny a lakóhely térképén. Ki talál oda? – tájékozódási verseny a terepen. Térkép-vázlat készítése a lakóhelyről, nevezetességek, látnivalók, fontosabb üzletek bejelölése. Egy vásárlás (élelmiszer, könyv, háztartási eszköz, ruha stb.) útvonalának megtervezése, erről vázlatrajt készítése. Információ-, szórólapgyűjtés az igénybe vehető szolgáltatásokról, szolgáltató intézményekről. Vásárláshoz kapcsolódó szolgáltatások és fogyasztói jogok. Tájékoztató térkép készítése egy oda látogató idegen részére.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Mértékszám (arányszám), térképi jelrendszer, vonalas mérték, szintvonal, tájékozódás, keresőhálózat, turistatérkép, fő- és mellékvilágítóják, iránytű, síkság, domb, hegy, dombság, középhegység, magashegység, mélyföld, alföld, fennsík, csermely, ér, patak, folyó, folyam, főfolyó, mellékfolyó, tó, tenger, tanya, falu, város, autótérkép, autópálya, főútvonal, mellékútvonal, közlekedési csomópont, menetrend, nagytáj, megye, megyeszékhely, régió, régióközpont			

Tematikai egység	Napsugár, víz, levegő	Órakeret 15-11
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4.: megfigyelés, kísérlet, halmazállapot-változás, állapotváltozás, mozgás; Matematika: hőmérséklet mérése és számolás az adatokkal.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár a tanulmányi sétákhoz, terepi munkához. Tárgyi: hőmérő, csapadékmérő, egyszerű kémiai kísérleti eszközök, éghajlati térkép, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (tervezés, szervezés, kreativitás a megfigyelések, kísérletek lebonyolításakor), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.). Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, felhasználhatóság a mindennapokban); testi és lelki egészség (napozás veszélyei, időjárás és a mindennapi élet). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a környezet anyagairól; tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól; tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az éltető napsugár.	Irányított információgyűjtés a Napról az életkori sajátosságoknak megfelelő ismeretterjesztő kiadványokból. Megfigyelés, egyszerű kísérlet és mérés a napsugár melegítő hatásának, az egyes anyagok eltérő felmelegedésének bizonyítására. Kísérlet és tapasztalatgyűjtés a felmelegedő levegő mozgásának szemléltetésére. Beszélgetés a túlzott napozás veszélyeiről. Példák gyűjtése a napsugárzás földi életre gyakorolt hatásaira. A hőmérséklet mérése, az adatok feljegyzése, a hőmérséklet-változás megfigyelése.	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Tankönyvi ábrák elemzése. Adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított	Természet- ismeret Matematika	
Esik, nem esik?	Kísérletek a halmazállapot-változás megfigyelésére. Egyszerű kísérlet a csapadékképződés szemléltetésére. Képek gyűjtése különböző formájú felhőkről, ködös tájakról. Beszélgetés a témakörben megismert jelenségek szerepéről a mindennapi életünkben (pl. ködös idő, havazás stb.) Irányított információgyűjtés a felhőkről és a csapadékfajtákról az életkori sajátosságoknak megfelelő ismeretterjesztő kiadványokból. Mese, történet írása: Egy vízcsepp élete.	információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon rajzolása. Terepmunka, megfigyelések, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása,	Természet- ismeret,	
Merről fúj a szél?	Egyszerű kísérlet a légnyomás jelenségének bemutatására. Egyszerű légnyomásmérő összeállítása, a légnyomásváltozás megfigyelése. A légnyomásváltozás és a hőmérséklet-változás kapcsolatának bemutatása egyszerű kísérlettel. Légnyomásváltozás leolvasása barométerről. A légkörzés kialakulásának szemléltetése kísérlet és magyarázó rajz alapján. Információ- és tapasztalatgyűjtés a légnyomásváltozás és a szél mindennapi életünkre gyakorolt hatásáról. Irányított információgyűjtés a szélről az életkori sajátosságoknak megfelelő ismeretterjesztő kiadványokból.	egyszerű projektfeladat megoldása (pl. hőmérsékleti adatok gyűjtése, csapadékatatok gyűjtése). Tanulói kiselőadás pl. hazánk időjárási érdekességeiről. Szerepjáték pl. Hogyan viselkedünk, ha hirtelen kitör a vihar?	Természet- ismeret	

Az Országos Meteorológiai Szolgálat jelenti	Egyszerű időjárási megfigyelések és mérések elvégzésére alkalmas megfigyelőhely kialakítása, közös, illetve irányított egyéni mérés, adatgyűjtés, az adatok feljegyzése. Az adatok ábrázolása és értelmezése. Időjárás-előrejelzések, egyszerű időjárási térképek gyűjtése napilapokból, internetről az adatok közös értelmezése. Egyszerű számolási feladatok megoldása. Információ- és tapasztalatgyűjtés az időjárás mindennapi életünkre gyakorolt hatásairól. Adatgyűjtés az Országos Meteorológiai Szolgálat internetes honlapjáról tanári irányítással.	Tanulmányi séta egy meteorológiai mérőállomásra. Látogatás az Országos Meteorológiai Szolgálatnál.	Természet- ismeret	
Hazánk éghajlata	Hazánk éghajlati diagramjának megrajzolása megadott adatok alapján, a diagram adatainak értelmezése tanári irányítással. Szerepjáték: évszakok bemutatkozna. Tematikus térképek adatainak leolvasása, értelmezése, törvényszerűségek megfogalmazása. Adatgyűjtés különféle írott és elektronikus források felhasználásával érdekes időjárási adatokról, rekordokról, a népi időjárási megfigyelésekről.		Természet- ismeret	
Fogalmak	a levegő felmelegedése, a felmelegedést befolyásoló tényezők, a levegő hőmérsékletének változása, légkör, vízkörforgás, felhő, köd, csapadék, légnyomás, szél, időjárás, időjárási tényezők, időjárás-előrejelzés, időjárás-jelentés, időjárási térkép, éghajlat, éghajlati diagram, nedves kontinentális éghajlat, csapadéktérkép.			

Tematikai egység	A külső erők felszíninformáló munkája			Óra-keret 5-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4: megfigyelés, kísérlet, halmazállapotváltozás, állapotváltozás, mozgás, energia.			
További feltételek	Személyi Tárgyi: terepasztal, közetgyűjtemény (üledékes kőzetek), számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, szövegalkotás); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (tervezés, szervezés, kreativitás a megfigyelések, kísérletek lebonyolításakor), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.). Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, modellezés). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, következtetés), információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A külső erők felszíninformáló munkája.	A szél és a víz felszíninformáló munkájának modellezése terepasztalon. A hőingadozás hatásának modellezése. Képek gyűjtése a szél és a folyó felszíninformáló munkájáról. A felszíninformálódás különböző típusainak	Tanári kísérlet. Tanulói kísérlet. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók elemzése.	Természet- ismeret	

	felismerése képeken, leírásokban. Üledékes kőzetek és ásványkincsek vizsgálata. Rajzok készítése, meseírás a külső erők munkájával kapcsolatosan. A karsztformákat bemutató képek és ábrák irányított értelmezése. Hazai példák gyűjtése a karsztformák előfordulására.	Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Terepmunka, megfigyelések, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása, egyszerű projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás pl. egy kiválasztott külső erő tevékenységének bemutatása. Szerepjáték pl. Ha én szél lennék!		
Fogalmak	felszíninformálódás, lepusztulás, elszállítás, felhalmozódás, hőingadozás, üledékes kőzetek és ásványkincsek karsztformák.			

Tematikai egység	Amiről a földgömb mesél	Óra-keret 11-7
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4.: megfigyelés, kísérlet, halmazállapot-változás, állapotváltozás, mozgás, idő.	
További feltételek	Tárgyi: tellúrium, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, felhasználhatóság a mindennapokban).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a környezet anyagairól; tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól; tájékozódás a hazai földrajzi-környezeti kérdésekről; tájékozódás regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Óceánok, szárazföldek	A Föld gömb alakjának bizonyítása egyszerű kísérlettel. Bolygónkat ábrázoló képek gyűjtése, a felvételek közös értelmezése. Szerepjáték: Milyennek látja egy távoli bolygóról érkező űrgyerek a Földet? A kontinensek és az óceánok azonosítása világtérképeken és a földgömbön. A kontinensek és az óceánok bemutatása a domborzati térképekről leolvasható információk felhasználásával. Adatgyűjtés a kontinensekről és óceánokról, rendszerezés, sorrendbe állítás az adatok alapján. Térképvázlat készítése és színezése. Kontúrtérképen a kontinensek és az óceánok azonosítása.	Jelenségek modellezése (tanári, tanulói). Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból.	Természet- ismeret	
Nappal vagy éjszaka	A Föld tengely körüli forgásának és a mozgás következményeinek modellezése. A tengely körüli forgás következményeinek értelmezése magyarázórajz alapján. A nap látszólagos járásának szemléltetése egyszerű kísérlettel. Napóra készítése. Tapasztalatok, megfigyelések megbeszélése a nap látszólagos járása és a hőmérséklet változásának kapcsolatáról.	Terepmunka, megfigyelések, mérési feladatok egyéni, pár- és csoportmunkában történő megoldása, egyszerű projektfeladat megoldása.	Természet- ismeret	
Tél vagy nyár?	A Föld Nap körüli keringésének modellezése. A keringés következményeinek értelmezése magyarázórajz, modell alapján. A Nap delelési magasságának változásával kapcsolatos tapasztalatok megbeszélése.	Tanulói kiselőadás: Kísérőnk a Hold. Szerepjáték: pl. Hold és Nap.	Természet- ismeret	
Fogalmak	Óceánok: Csendes-óceán, Atlanti-óceán, Indiai-óceán, tengerek, földrészek (kontinensek): Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália és Óceánia, Déli-sarkvidék (Antarktisz), nevezetes szélességi körök, tengely körüli forgás, napkelte, delelés, napnyugta, Napéjegyenlőség, napforduló, március 21., június 22., szeptember 23., december 22.			

A továbbhaladás feltételei	A tanulók legyenek képesek egyszerű megfigyelések és kísérletek elvégzésére, a tapasztalatok feljegyzésére és értékelésére. Tudjanak biztonsággal tájékozódni a térképen, illetve tudják felhasználni a térképet a terepen való tájékozódásban. Legyenek képesek egyszerű információk leolvasására különböző térképekről. Tudjanak tájékozódni a földgömbön. Legyenek képesek tanári irányítással tájékozódni és válogatni a különféle földrajzi-környezeti tartalmú információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben, valamint a megszerzett információk értelmezésére és feldolgozására. Tudjanak földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel. Ismerjék fel a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeit. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen a közvetlen földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. Ismerjék és értsék a Föld mozgásának következményeit, hatásukat a földi életre. Példák, képek alapján ismerjék fel a legfontosabb felszinformáló erők tevékenységét. Legyenek képesek egyszerű távolságmeghatározási feladatok megoldására térkép segítségével. Tudják megfeleltetni a térképet és az ábrázolt tereprészletet. Tudják használni a jelkulcsot és a keresőhálózatot. Legyenek képesek a légkör alapvető jelenségeinek és a közöttük megfigyelhető legfontosabb összefüggéseknek a felismerésére.
-----------------------------------	---

6. évfolyam

Tematikai egység	Tájékozódás a térképen és a földgömbön			Óra-keret 5-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4.: tájékozódás, alaprajz szerinti ábrázolás, lakóhely ismerete; Matematika: arányszám, mértékegységek.			
További feltételek	Tárgyi: labdaháló, rajzgömb.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, felhasználhatóság a mindennapokban).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; tájékozottság a földrajzi térben.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A földrajzi fókusz	A félgömbök színezése és a nevezetes szélességi körök bejelölése rajzgömbön. Vázlatrajz készítése a nevezetes szélességi körök bejelölésével. A fókusz modellezése labdaháló segítségével. A szélességi és a hosszúsági körök jellemzőinek összevetése a földgömb fókuszaita alapján. Helymeghatározási feladatok: földrajzi helyek azonosítása koordináták alapján, egy földrajzi hely koordinátáinak megadása. Csoportverseny: Ki talál meg hamarabb?	A földrajzi koordináta-rendszer modellezése (tanári, tanulói). Rajzgömb használata a fókusz bemutatására. Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Animációk elemzése. Önálló és csoportos feladatmegoldás térképlapon, földgömbön (helymeghatározási feladatok).	Természet-ismeret Matematika	

Fogalmak	Északi, déli, keleti és nyugati félgömb, szélességi kör, hosszúsági kör, földrajzi fókusz (koordináta-rendszer).
-----------------	--

Tematikai egység	Az éghajlati övezetesség				Óra-keret 14-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4: megfigyelés, kísérlet, halmazállapot-változás, állapotváltozás, mozgás, energia; Földrajz 5.: időjárás, éghajlat.				
További feltételek	Tárgyi: fényképek, videofilmek, A Föld éghajlata falitérkép, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a környezet anyagairól; tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól; tájékozódás a hazai földrajzi-környezeti kérdésekről; tájékozódás regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Az éghajlati övezetesség kialakulása	A napsugarak eltérő hajlásszögének bemutatása egyszerű gömbmodellen. A különböző hajlásszögben érkező sugarak eltérő felmelegítő hatásának magyarázata egyszerű vázlatára segítségével. Vázlatára készítése színezéssel az övezetek elhelyezkedéséről, a nevezetes szélességi körök kiemelésével. A Föld éghajlati térképének tanulmányozása, az övezetek tényleges határainak összevetése a vázlatábrával, az eltérések magyarázata.	Tanári magyarázat. Egyéni és csoportos feladatlap-megoldás. Tankönyvi ábrák elemzése. Adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése. Diaképek, fotók elemzése.	Természet- ismeret		
Forró övezet	Vázlatrajz készítése az övezet tagolódásáról. Éghajlati térkép irányított elemzése.	Filmrészlet irányított önálló	Természet- ismeret		
Mérsékelt övezet	Éghajlati diagramok irányított összehasonlítása. Videofilmrészlet, diaképek, fotók irányított feldolgozása.	vagy csoportmunkában történő feldolgozása.	Természet- ismeret		
Hideg övezet	Térképvázlat és applikációs kártyák felhasználásával az övezet jellemzése. Szerepjáték az övezetben kialakult éghajlatok bemutatására – Honnan jöttem? Mit hoztam? Történet írása, szituációs játék bemutatása: Milyen lenne, ha ott élnék? címmel Mit vinnék magammal? – kiválasztó, csoportosítási játék. Rajz, leírás készítése egy elképzelt tájról. Gyűjtőmunka az életkori sajátosságoknak megfelelő nyomtatott és elektronikus információhordozókból az övezethez kapcsolódóan, tanári irányítással. Tabló, beszámoló készítése a gyűjtött anyagok felhasználásával.	Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Adatsorok alapján grafikon, rajzolása. Projektfeladat megoldása. Tanulói kiselőadás:	Természet- ismeret		

A hegyvidékek függőleges övezetessége	Vázlatára készítése az Alpok függőleges övezeteinek bemutatására. Applikációs kártyák elhelyezése vázlatábrában. Videofilmrészlet, diaképek, fotók irányított elemzése. Játék: Ki él magasabban? Szituációs játék: Élet az Alpokban. Gyűjtőmunka az életkori sajátosságoknak megfelelő nyomtatott és elektronikus információhordozókból a témához kapcsolódóan, tanári irányítással. Tabló, beszámoló készítése a gyűjtött anyagok felhasználásával. Gyűjtött képek elhelyezése vázlatábrában.	egy kiválasztott övezet, illetve terület bemutatása. Szerepjáték, pl. Élet az esőerdőben.	Természet- ismeret	
Fogalmak	Gömb alak, hajlásszög, forró, mérsékelt és hideg övezet, éghajlatok: egyenlítői, szavanna, forró övezeti sivatagi, mediterrán, mérsékelt övezeti monszun, óceáni, nedves kontinentális, száraz kontinentális, sivatagi, tajga, tundra, állandóan fagyos, függőleges övezetesség			

Tematikai egység	A nyughatatlan bolygó			Óra- keret 11-7
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4: megfigyelés, kísérlet, állapotváltozás, mozgás, energia, idő; Földünk, környezetünk 5.: külső erők.			
További feltételek	Tárgyi: földszerkezet modell, időszalag, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilm, vetítőfelület.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (mese írása); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, modellezés).			
Tartalmak	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás az időben.			
	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A Föld belső szerkezete, belső erők	A gömbhéjas szerkezet jellemzése modell, vázlatára segítségével. A kőzetlemezek azonosítása a térképen. A vulkáni működés bemutatása videofilmrészlet, leírások, fényképek alapján. A vulkán működésének és szerkezetének modellezése. Vulkáni kőzetek vizsgálata. Gyűjtőmunka az életkori sajátosságoknak megfelelő nyomtatott és elektronikus információhordozókból a vulkánossághoz kapcsolódóan, tanári irányítással. Tabló, beszámoló készítése a gyűjtött anyagok felhasználásával. A gyűrődés és a vetődés folyamatának modellezése. Jellegzetes vulkáni, gyűrődéses és vetődéses formák felismerése képeken.	Jelenségek modellezése (tanári, tanulói). Csoport munkában kőzetvizsgálatok végzése. Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított	Természet- ismeret Történelem	

Utazás az időben	Időszalag rajzolása. Applikációs kártyák elhelyezése időszalagon. Földtörténeti események időrendbe állítása. Európa egyszerűsített szerkezeti térképnek (modelljének) elkészítése tanári irányítással. A külső és a belső erők felszínformáló tevékenységének bemutatása képek, saját készítésű rajzok alapján. Mese, történet írása: Egy ősföld élete; Ilyennek születtem – ilyen lettem címmel	információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása Tanulói kiselőadás, pl. vulkáni katasztrófákról. Szerepjáték. Múzeumlátogatás, múzeumi óra: Természettudo- mányi Múzeum	Természet- ismeret Történelem	
Fogalmak	Gömbhéjas szerkezet, kőzetlemez, vulkánosság, vulkáni kőzetek, vulkán, gyűrődés, vetődés, ősföld, röghegység, gyűrthegeység, földtörténeti idő			

Tematikai egység	Hol élünk, hogyan élünk?	Óra- keret 26-17
Előzetes ismeret, tevékenység	Ember a természetben 1-4.: megfigyelés, lakóhely jellemzői, Földrajz 5.: térkép, időjárás, lakóhelyünk környéke.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, hazai tájakat bemutató filmek, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; állampolgári és szociális kompetencia (együttműködés a társakkal); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (rajzok készítése, előadás tervezése stb.).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret, környezettudatosságra nevelés; tanulás tanítása (motiváció, tanulás a térkép segítségével), felkészülés a felnőttlet szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok; információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a hazai földrajzi-környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan- eszkö- zök
Hazánk Európában és a Kárpát-medencében	Helymeghatározási, tájékozódási feladatok Európa térképén. A Kárpát-medence résztájainak azonosítása térképen, térképvázlaton. A szomszédos országok azonosítása térképen, kontúrtérképen. Különböző adatok leolvasása és összehasonlítása a Kárpát-medencét ábrázoló tematikus térképekről (pl. éghajlat, vízrajz, településföldrajz).	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból.	Természet- ismeret Történelem	

		Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása pl. egy kiválasztott táj bemutatása, kiállítás készítése. Tanulói kiselőadás, prezentáció Szerepjáték. Utazástervezés.		
Hazánk Magyarország. Barangolás hazai tájakon	Helymeghatározási és tájékozódási feladatok hazánk térképén. A nagytájak azonosítása térképen, térképvázlaton, kontúrtérképen. Adatok, jellemzők leolvasása különféle tematikus térképekről. Gyűjtőmunka az életkori sajátosságoknak megfelelő nyomtatott és elektronikus információhordozókból az egyes nagytájakhoz, jelentős településeikhez kapcsolódóan, tanári irányítással. Tabló, beszámoló készítése a gyűjtött anyagok felhasználásával. Egy-egy kiválasztott táj bemutatása rajzban. Egy-egy kiválasztott táj néprajzi, kulturális jellemzőinek bemutatása. Tájleírások, versek gyűjtése az egyes tájakhoz, városokhoz kapcsolódóan. Jellemzők leolvasása várostérképekről. Kirándulási terv készítése. Program összeállítása külföldi barát számára. Bemutató összeállítása az egyes tájakra jellemző termékekből. Puzzle játék hazánk, illetve egy nagytáj térképének felhasználásával. Térkép- és betűjátékok, rejtvények hazánk városaival, tájaival kapcsolatban. Egy-egy nemzeti park vagy világörökség bemutatása rajzban, képeken, rövid beszámolóban. Hazánk „öröm- és bánattérképének” elkészítése		Természetismeret Történelem Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc	
A lakóhely földrajza	Adat- és információgyűjtés a lakóhely természeti adottságairól, jellemző gazdasági tevékenységeiről. Képeskönyv összeállítása saját készítésű fotókból és rajzokból. A lakóhely és környékére jellemző sajátos népszokások, hagyományok bemutatása. Beszélgetés: Miért szeretek itt élni? címmel. A lakóhely „öröm és bánat” térképének elkészítése.	Projektfeladatok megoldása. Egyéni és csoport munkában végzett gyűjtő és rendszerező feladatok megoldása. Tanulmányi séta a lakóhely fontos intézményébe, üzemébe. Múzeumlátogatás: helytörténeti kiállítás megtekintése, az	Természetismeret Történelem Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	

		információk feldolgozása. Beszélgetés meghívott emberekkel (pl. előadóművészekkel, a lakóközösség ismert tagjaival)		
Fogalmak	Európa, Kárpát-medence, a Kárpát-medence részterületei, Alföld, Kisalföld, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-dombság, Északi-középhegység, Alpokalja és a Zalai-dombság, Nemzeti park, Világörökség			

A továbbhaladás feltételei	A tanulók legyenek képesek egyszerű megfigyelések és kísérletek elvégzésére, a tapasztalatok feljegyzésére és értékelésére. Tudjanak biztonságosan tájékozódni a térképen, illetve tudják felhasználni a térképet a terepen való tájékozódásban. Legyenek képesek információk leolvasására különböző térképekről. Tudjanak tájékozódni a földgömbön a földrajzi fókusz segítségével. Legyenek képesek tanári irányítással tájékozódni a különféle földrajzi-környezeti tartalmú információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben, valamint a megszerzett információk értelmezésére és feldolgozására. Tudjanak földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel. Ismerjék fel a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeit. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen a közvetlen földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. Adatok, képek, leírások alapján legyenek képesek az egyes földrajzi övezetek sajátosságainak bemutatására. Példák, képek alapján ismerjék fel a legfontosabb felszínformáló erők tevékenységét. Legyenek képesek a hazai nagytájak földrajzi sajátosságainak felismerésére, természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinek bemutatására. Ismerjék fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, értsék meg az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.
-----------------------------------	---

Földrajz 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

Fejlődjön a tanulók földrajzi térben való tájékozódási képessége. Legyenek képesek önállóan a szemléleti, tanári irányítással az okfejtő térképolvasásra különböző tartalmú és méretarányú földrajzi térképeken. Ismerjék a földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat.

Szerezzenek jártasságot az információszerzés és -feldolgozás különféle módszereinek alkalmazásában. Alakuljon ki bennük az igény az önálló, a szűkebb és tágabb földrajzi környezet alaposabb megismerését segítő földrajzi tartalmú információszerzésre. Legyenek képesek a megszerzett ismeretek és információk alkalmazására a mindennapi élet társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségeinek, folyamatainak megértésében.

A tanulók alkalmazzák a természeti, a környezeti és a társadalmi-gazdasági megfigyelések módszereit és eszközeit. Legyenek képesek földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni, véleményeiket, észrevételeiket szabatosan megfogalmazni. Legyenek helyes képzeik a földrajzi környezet elemeinek (pl. óceánok, kontinensek, hegységek, népesség, termelés) méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok nagyságrendjéről.

A tanulók ismerjék meg az egyes kontinensek és a főbb országok általános természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőit. Ismerjék fel a kontinensek, a tipikus tájak és országok regionális jellemzőit, a közöttük lévő hasonlóságokat és különbségeket. Vegyék észre a természeti és a társadalmi adottságok szerepét a gazdasági fejlődés sajátosságaiban. Értsék meg, hogy az egyes adottságok szerepe, jelentősége az idők során változhat.

A tananyag elsajátítása, Földünk népeinek, országainak megismerése járuljon hozzá a különböző kultúrák iránti tisztelet és érdeklődés kialakításához, a társadalmi-gazdasági fejlődés eltérő lehetőségeinek és módjainak megértéséhez, elfogadásához.

Hazánk földrajzi jellemzőinek megismerése segítse elő, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, valamint európai integrációjáról.

A tantárgy tanulása során a tanulók összefüggéseikben ismerjék meg a környezetkárosító folyamatokat, ezek forrásait, megelőzésük és megszüntetésük lehetséges módjait is. Értsék meg, hogy a környezet károsodása nem ismer országhatárokat, a károk megakadályozása érdekében nemzetközi összefogásra, együttműködésre van szükség. Lássák be az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.

7. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Kalandozás távoli tájakon – Afrika	10	8
Kalandozás távoli tájakon – Ausztrália és Óceánia	5	5
Kalandozás távoli tájakon – Amerika, sarkvidékek	16	12
Kalandozás távoli tájakon – Ázsia	18	12
Tágabb lakóhelyünk: Európa	25	19
Összesen:	74	56

8. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Közép-Európa	22	16
Hazánk, Magyarország	52	40
Összesen:	74	56

7. évfolyam

Tematikai egység	Kalandozás távoli tájakon – Afrika	Óra-keret 10-8
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret; Ember és társadalom: ókor történelme.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Fekvése, határai, természeti adottságok	Helymeghatározási feladatok a térképen. Tematikus térképek elemzése, adatok leolvasása, összevetése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. Éghajlati diagramok elemzése, összevetése, az adatok alapján az éghajlat jellemzőinek megfogalmazása. Tájéleírás készítése tipikus tájakról önállóan gyűjtött képek alapján. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Kiselőadás a kontinens megismeréséről, a magyar geográfusok szerepéről. Afrika tájait bemutató tájleírásrészletek gyűjtése. Információk gyűjtése, irányított kiselőadás a védett természeti értékekről és a környezetet veszélyeztető folyamatokról.	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – országbemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció: egy kiválasztott táj bemutatása. Szerepjáték: élet egy faluközösségben.	Magyar nyelv és irodalom Biológia	
Népessége, társadalmi képe	Tematikus térképek elemzése, adatok leolvasása, összevetése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. A kontinensen élő főbb népcsoportok jellemzése. Népességföldrajzi adatok ábrázolása grafikonon, az adatok elemzése. Jellegzetes településtípusok, építkezési szokások és építőanyagok bemutatása. Információk gyűjtése, beszámoló, kiselőadás összeállítása a sajátos kulturális szokásokról, művészetről, ételekről, táplálkozási szokásokról. Információk gyűjtése a kontinens környezeti problémáiról, a kiváltó okokról és a megoldás lehetőségeiről.		Történelem Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	

A gazdasági élet jellemzői	Tematikus térképek elemzése, az információk összevetése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése. Adatsorok alapján az egyes térségek és néhány kiválasztott ország gazdasági jellemzőinek összevetése. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták készítése a hazánkban is kapható Afrikából származó termékek alapján. A származási hely azonosítása a kontinens térképén. Afrikai életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése.		Történelem	
Fogalmak	szerkezeti felépítés, tipikus tájak: sivatag, oázis, esőerdő, övezetesség, elsivatagosodás, Fehér-Afrika, Fekete-Afrika, negrid népcsoport, népességnövekedés, gyarmat, fejlődő ország, éhségövezet, bányászat, hagyományos mezőgazdaság, ültetvény, nomád állattartás, <i>Szerkezeti egységek, tájak:</i> Afrikai-árokrendszer, Afrikai-ösföld, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Kanári-szigetek, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró-csoport, Kongó-medence, Líbiai-sivatag, Madagaszkár, Namib-sivatag, Szahara, Szudán, Teleki-vulkán; Száhel-öv; <i>Vízrajz:</i> Csád-tó, Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Kongó, Niger, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; asszuáni Nagy-gát; <i>Országok:</i> Algéria, Csád, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Guinea, Kenya, Libéria, Líbia, Marokkó, Nigéria, Seychelle-szigetek, Tunézia; <i>Városok:</i> Abuja, Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó, Pretoria.			

Tematikai egység	Kalandozás távoli tájakon – Ausztrália és Óceánia	Óra-keret 5-5
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret: rendszerek, Ember és társadalom: kultúrák.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Amiről a térkép mesél, természeti adottságok	Helymeghatározási feladatok a térképen. Tematikus térképek elemzése, adatok leolvasása, összevetése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. Éghajlati diagramok elemzése, összevetése, az adatok alapján az éghajlat jellemzőinek megfogalmazása. Kontúrtérkép feladatok megoldása. Kiselőadás a kontinens felfedezéséről és benépesítéséről. Ausztrália és Óceánia tipikus tájait bemutató tájleírásrészletek, útleírások gyűjtése. Információk gyűjtése, irányított kiselőadás a védett természeti értékekről és a környezetet veszélyeztető folyamatokról	Tanári magyarázat. Ónálló és csoportos információfeldolgozás, térkép feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése.	Magyar nyelv és irodalom Biológia	
Társadalmi-gazdasági jellemzők	Tematikus térképek elemzése, az információk értelmezése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világ gazdaságában betöltött szerep bemutatására. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése Terméklistán készítése a hazánkban is kapható a térségből származó termékek alapján. Magyar termékek megkülönböztető címkéi. Életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése.	Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció. Szerepjáték pl. Ausztráliába utazunk.	Történelem Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	szerkezeti felépítés, artézi medence, gyarmat, ausztrálid népcsoport, bányászat, farm, ültetvény, fejlett ország, <i>Tájak:</i> Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-auztráliai-ösföld, Új-Guinea; <i>Vízrajz:</i> Murray; <i>Országok:</i> Ausztrália, Új-Zéland; <i>Városok:</i> Canberra, Melbourne, Perth, Sydney, Wellington.			

Tematikai egység	Kalandozás távoli tájakon – Amerika, sarkvidékek	Óra-keret 16-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret: rendszerek, Ember és társadalom: kultúrák	

További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével);			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Fekvése, tagolódása, természeti adottságok	Helymeghatározási feladatok a térképen. Tematikus térképek elemzése, adatok leolvasása, összevetése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. Éghajlati diagramok elemzése, összevetése, az adatok alapján az éghajlat jellemzőinek megfogalmazása. A függőleges övezetességet bemutató árba elemzése. Észak-, Közép- és Dél-Amerika természetföldrajzi jellemzőinek összevetése megadott szempontok alapján. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Kiselőadás a kontinens felfedezéséről. Tájleírás készítése egy tipikus tájakról önállóan gyűjtött képek alapján. A kontinens tipikus tájait bemutató tájleírásrészletek gyűjtése, megbeszélése. Kiselőadás a sarkvidékek felfedezéséről, az Antarktisiz nemzetközi jelentőségéről. Információk gyűjtése, irányított kiselőadás a védett természeti értékekről és a környezetet veszélyeztető folyamatokról	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország- vagy nagyváros-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció Szerepjáték.	Biológia	

Latin-Amerika társadalmi- gazdasági jellemzői	Népsűrűségi térkép elemzése. Népszéghödradrajzi adatok ábrázolása grafikonon, az adatok elemzése. A nagyvárosi élet jellemzőinek bemutatása képek, leírások alapján. A gazdasággal kapcsolatos tematikus térképek elemzése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világ gazdaságban betöltött szerep bemutatására. Adatsorok alapján az egyes térségek és néhány kiválasztott ország gazdasági jellemzőinek összevetése. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták készítése a hazánkban is kapható Latin-Amerikából származó termékek alapján. A származási hely azonosítása a kontinens térképén. Életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése. Kiselőadás a Latin-Amerika meghódításáról, benépesedéséről. Információk gyűjtése, beszámoló, kiselőadás összeállítása a sajátos kulturális szokásokról, művészetről, ételekről, táplálkozási szokásokról.		Történelem Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Amerikai Egyesült Államok	Tematikus térképek elemzése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, a világ gazdasági vezető szerep igazolására. A gazdasági körzetek összehasonlítása. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Élet a farmon – a farmgazdálkodás jellemzőinek bemutatása. A nagyvárosi élet jellemzőinek bemutatása képek, leírások alapján. Terméklisták készítése a hazánkban kapható USA-ból származó termékek alapján. Sajtófigyelő: Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.		Történelem Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség, Latin-Amerika, Angol-Amerika, gyarmatosítás, népcsoportok keveredése, bevándorlás, övezetes mezőgazdaság, ültetvény, farmgazdálkodás, gazdasági körzet, technológiai park, kutatás-fejlesztés igényes ágazatok, gazdasági és politikai nagyhatalom. <i>A földrészek részei:</i> Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika; <i>Tájak:</i> Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache, Atacama-sivatag, Brazil-felföld, Floridai-félsziget, Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Popocatepetl, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy; <i>Vízrajz:</i> Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, La Plata, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagytavak (Erie-, Felső-, Huron-, Michigan-, Ontario-tó), Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó; <i>Országok:</i> Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bolívia, Chile, Brazília, Kanada, Kuba, Mexikó, Nicaragua, Panama, Venezuela; <i>Városok:</i> Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Havanna, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Seattle, Washington.			

Tematikai egység	Kalandozás távoli tájakon – Ázsia			Óra-keret 18-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret: rendszerek; Történelem: ókor történelme.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével);			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka-és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Fekvése, tagolódása, természeti adottságok	Helymeghatározási feladatok a térképen. Magassági és mélységi adatok leolvasása, összevetése más kontinensek adataival. Tematikus térképek elemzése, adatok leolvasása, összevetése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. Éghajlati diagramok elemzése, összevetése, az adatok alapján az éghajlat jellemzőinek megfogalmazása. Az egyes kontinensrészek természeti adottságainak összehasonlítása. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Tájéleírás készítése egy tipikus tájakra önállóan gyűjtött képek alapján. A kontinens tipikus tájait bemutató tájleírásrészletek gyűjtése, megbeszélése. Információk gyűjtése, irányított kiselőadás a védett természeti értékekről és a környezetet veszélyeztető folyamatokról.	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció pl. sajátos táplálkozási szokások, étrend összeállítása. Szerepjáték: tipikus élethelyzetek.	Biológia	

Népek, országok	Népsűrűségi térkép elemzése. Népeségföldrajzi adatok ábrázolása grafikonon, az adatok elemzése. A népeség vallások szerinti megoszlását bemutató térképek elemzése. A gazdasággal kapcsolatos tematikus térképek elemzése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világ gazdaságban betöltött szerep bemutatására. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése. Információk, adatok gyűjtése és összehasonlítása az előző gazdasági fejlődés és fejlettség személtetésére. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése. Kiselőadás a vallás és a mindennapi élet kapcsolatáról, a legnagyobb vallások sajátosságairól. Információk gyűjtése, beszámoló, kiselőadás összeállítása a sajátos kulturális szokásokról, ételekről, táplálkozási szokásokról.		Történelem Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Országóriások: Kína, India	A természeti adottságok összehasonlítása, térképek, adatok alapján. Népeségföldrajzi adatok összevetése és elemzése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világ gazdaságban betöltött szerep bemutatására. A mezőgazdasági adottságok összevetése tematikus térképek segítségével. A mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos adatok gyűjtése és elemzése. Információk, adatok gyűjtése és grafikonok készítése a gazdasági fejlődés sajátosságainak személtetésére. A fő gazdasági körzetek jellemzése térkép segítségével. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták összeállítása a Kínából és Indiából származó hazánkban kapható termékekből. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése. Kiselőadás a környezetszennyezés következményeiről és a megoldási lehetőségekről.			
Japán	A természetföldrajzi adottságok bemutatása különféle tematikus térképek segítségével. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világ gazdaságban betöltött szerep bemutatására. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták összeállítása a Japánból származó hazánkban kapható termékekből. Példák gyűjtése a hazánkban is megtelepedett japán vállalatokról. Kiselőadás a környezetszennyezés következményeiről és a megoldási lehetőségekről.			

Kelet- és Dél-kelet-Ázsia	A természetföldrajzi adottságok bemutatása különféle tematikus térképek segítségével. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése a világgazdaságban betöltött szerep bemutatására. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták összeállítása a térség országaiból származó hazánkban kapható termékekből. A származási helyek azonosítása térkép segítségével. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.			
Délnyugat-Ázsia	A természetföldrajzi adottságok bemutatása különféle tematikus térképek segítségével. A kőolaj- és földgázkitermelés szerepének, világgazdasági jelentőségének bemutatása adatok, szemelvények alapján. Jellegzetes mezőgazdasági termények gyűjtése. A mezőgazdálkodás nehézségeinek és környezeti hatásának bemutatása képek, szemelvények segítségével. Kiselőadás a vallás és a mindennapi élet kapcsolatáról. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.			
Fogalmak	Mohamedán vallás, hindu vallás, etnikai sokszínűség, népességnövekedés, eltérő fejlődési út, fejlődő ország, újonnan iparosodott országok, gazdasági növekedés, „japán csoda”, fejlett ország, technológiai park, kutatás-fejlesztés, kereskedelem, különleges gazdasági térség, öntözéses-árasztásos gazdálkodás, óázis, nomád állattartás, mediterrán és folyó menti öntözéses gazdálkodás, Közép-Kelet, földgáz- és kőolajbányászat <i>A földrész részei:</i> Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép (Belső)-Ázsia; <i>Tájak:</i> Angara-ösföld, Arab-félsziget, Arab-ösföld, Bali, Csomolungma, Dekkán-fennsík (Dekkán-ösföld), Dél-kínai-hegyvidék (Kínai-ösföld), Fuji, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Iráni-felföld, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Kuznyeck-medence, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld; <i>Vízrajz:</i> Aral-tó, Bajkál-tó, Bering-szoros, Boszporusz, Brahmaputra, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Mekong, Ob, Perzsa (Arab)-öböl, Sárga-folyó, Tigris; <i>Országok:</i> Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; <i>Városok:</i> Ankara, Bagdad, Bangkok, Bombay, Calcutta, Cseljabinszk, Haifa, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jekatyerinburg, Jeruzsálem, Kanton, Kobe, Krasnojarszk, Kyoto, Manila, Mekka, Novoszibirszk, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi, Uszty-Ilimszk, Vlagyivosztk.			

Tematikai egység	Tágabb lakóhelyünk: Európa	Óra-keret 25-18
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret: rendszerek; Történelem: társadalmi-gazdasági fejlődés.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Fekvése, tagolódása, természeti adottságok	Helymeghatározási feladatok a térképen. Magassági és mélységi adatok leolvasása, összevetése más kontinensek adataival. Tematikus térképek elemzése, alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. Éghajlati diagramok elemzése, összevetése, az adatok alapján az éghajlat jellemzőinek megfogalmazása. Az egyes kontinensrészek természeti adottságainak összehasonlítása. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Tájéleírás készítése tipikus tájakról önállóan gyűjtött képek alapján. A kontinens tipikus tájait bemutató tájleírásrészletek gyűjtése, megbeszélése. Információk gyűjtése, irányított kiselőadás a védett természeti értékekről és a környezetet veszélyeztető folyamatokról.	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció. Szerepjáték: tipikus élethelyzetek.	Biológia	
Népesség, gazdasági fejlettség	Tematikus térképek elemzése: népsűrűség, nyelvek, nemzetiségek szerinti megoszlás, gazdasági fejlettség Népességföldrajzi adatok ábrázolása grafikonon, az adatok elemzése. Nyomatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése. Példák gyűjtése különböző gazdasági tömörülésekre, együttműködésekre.		Történelem	

	Információk gyűjtése az eltérő gazdasági fejlődés okairól, történelmi háttéréről. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.			
Az Európai Unió	Az EU bővülésének követése térkép segítségével. Időszalag készítése az EU bővítéséről, az integráció fejlődése szempontjából fontos eseményekről, döntésekről. Az EU működésének bemutatása vázlatrajz, modell vagy szituációs játék segítségével. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése az integráció működésével kapcsolatban.		Történelem	
Észak-Európa	Természeti adottságok összevetése tematikus térképek alapján. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése. Kontúrtérképes feladatok megoldása. Terméklisták összeállítása az adott országokból, térségből származó, hazánkban kapható termékekből. Példák gyűjtése a hazánkban is megtelepedett Európa adott térségeiből érkező vállalatokra. Tipikus tájak bemutatása képek, leírások alapján. Életképeket bemutató felvételek, filmrészletek, leírások elemzése és ismertetése. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése. A nemzetiségek területi elhelyezkedését bemutató térképek elemzése. Kiselőadás az egyes tipikus tájak építkezési jellegzetességeiről, a táplálkozási szokások sajátosságairól. Prospektusok, szóróanyagok alapján idegenforgalmi program összeállítása. Az egyes térségekre, országokra jellemző környezeti problémák bemutatása példák alapján. Az egyes térségek és Oroszország világgazdasági jelentőségének bemutatása adatok segítségével. Információgyűjtés a Kelet-Európa fejlődését befolyásoló társadalmi-gazdasági folyamatokról, sajátosságokról és azok következményeiről.		Történelem	
Nyugat-Európa			Vizuális kultúra	
Dél-Európa			Dráma és tánc	
Kelet-Európa			Ének-zene	
			Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	szerkezeti felépítés, természeti erőforrás, népességtömörülés, gyarmatbirodalom, fejlett ország, átalakuló iparvidék, rendszerváltó ország, világgazdasági szerep, együttműködés, Európai Unió, tipikus táj: mediterrán tengerpart, idegenforgalom, <i>A földrész részei:</i> Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa; <i>Tájak:</i> Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Balti-ösföld, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine, Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv; <i>Vízrajz:</i> Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Duna, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-			

	tenger, Földközi-tenger, IJssel-tó, La Manche, Ladoga-tó, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál folyó, Volga, Watt-tenger; <i>Országok:</i> Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írorság, Luxemburg, Macedónia, Málta, Moldova, Monaco, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Montenegró, Ukrajna, Vatikán; <i>Városok:</i> Amszterdam, Antwerpen, Athén, Barcelona, Belgrád, Beregszász, Bilbao, Birmingham, Brüsszel, Chişinău, Csernobil, Dnyepetrovsk, Donyeck, Dublin, Dubrovnik, Europort, Fiume (Rijeka), Genova, Gibraltár, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmansk, Nápoly, Nyizsnyij Novgorod, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Róma, Rotterdam, Sevilla, Skopje, Split, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Szófia, Thessaloníki, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, Várna, Velence, Volgograd, Zágráb; <i>Iparvidékek:</i> Dél- és délkelet-angliai iparvidék, Donyec-medence, Északkelet-angliai iparvidék, Északnyugat-oroszországi (Szentpétervár környéki) iparvidék, Flandriai-iparvidék, Karaganda, Közép-angliai iparvidék, Kuznyeck-medence, Lotaringia, Moszkva környéki (központi) iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Skót-iparvidék, Uráli iparvidék, Volgai iparvidék.
--	---

A továbbhaladás feltételei	A tanulók tudjanak biztonsággal tájékozódni a térképen. Legyenek képesek információk leolvasására különböző térképekről és tudják azokat felhasználni az egyes kontinensek, illetve a tipikus tájak és országok bemutatása során. Tudjanak tájékozódni a földgömbön. Legyenek képesek kezdetben tanári irányítással, majd egyre önállóbban tájékozódni és válogatni a különféle földrajzi-környezeti tartalmú információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben, valamint a megszerzett információk értelmezésére és feldolgozására. Tudjanak földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen, illetve kontúrtérképen a tájékozódás szempontjából szükséges topográfiai fogalmakat. Legyenek képesek az egyes kontinensek, tájak, országok természeti és a társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatsorok elemzésére, a természeti és társadalmi környezet alapvető összefüggések felismerésére tanári irányítás alapján. Tudják bemutatni az egyes kontinenseket, tipikus tájaikat, legfontosabb országaikat megadott szempontok alapján. Legyenek képesek az egyes térségek, országok világban betöltött szerepének bemutatására. Ismerjék fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, értsék meg az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.
-----------------------------------	---

8. évfolyam

Tematikai egység	Közép-Európa	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: kontinensek, külső és belső erők, éghajlat, települések, Európa; Természetismeret: rendszerek, Történelem: társadalmi-gazdasági fejlődés.	22-16
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, oktatófilmek, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munkaservezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természeti képe	Természeti adottságok bemutatása tematikus térképek alapján. Éghajlati diagramok elemzése, összehasonlítása. A középhegységi és a magashegységi tájak összehasonlítása filmrészletek, képek, leírások alapján. Az Alpok és a Kárpátok függőleges övezetességének összevetése képek, ábrák alapján. Kontúrtérképes feladatok megoldása. A térségre jellemző környezeti problémák bemutatása példák alapján.	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Egyes országok természeti, társadalmi-gazdasági sajátosságainak feldolgozása csoportmunkában. Adatsorok ábrázolása. Kognitív térkép készítése. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció.	Biológia	
A társadalmi-gazdasági fejlődés sajátosságai.	A népsűrűség, a nemzetiségek, a nyelvcsaládok területi elhelyezkedését bemutató térképek elemzése. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése. Információgyűjtés és kiselőadás a közép-európai országok fejlődését befolyásoló társadalmi-gazdasági folyamatokról, sajátosságokról és azok következményeiről. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.		Történelem	

Közép-Európa országai. Gazdasági élet a rögvidékek, a magashegységek, a síkságok tájain	Az egyes országok (Németország, Csehország, Lengyelország, Ausztria, Szlovénia, Románia, Szlovákia) természeti és társadalmi-gazdasági adottságainak összehasonlítása. Nyomtatott és elektronikus információhordozók alapján jellemző gazdasági adatok gyűjtése, rangsorok készítése. A gazdasági együttműködés jelentőségének bemutatása adatok alapján. Kiselőadás, tablókészítés a természeti és a kulturális értékekről. Turistaprogram összeállítása különböző forrásokból gyűjtött információk felhasználásával. Kiselőadás a sajátos társadalmi-kulturális hagyományok bemutatására. Aktuális hírek, újságcikkek gyűjtése és ismertetése.		Történelem Társadalom- ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Rögvidékek, gyűrthegegyiségek, középhegységi táj, magashegységi táj, természeti erőforrások, társadalmi-gazdasági fejlődés, rendszerváltó országok, nyelvcsalád, nemzetiség, fejlett ipari ország, közepesen fejlett ország, gazdasági átalakulás, átalakuló iparvidék, idegenforgalom, <i>Tájak:</i> Bécsi-medence, Csallóköz, Cseh-medence, Déli-Kárpátok, Duna-delta, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Germán-alföld, Hargita, Kárpát-medence, Kárpát-medencevidék, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Lengyel-tóhátság, Magas-Tátra, Morva-medence, Német-középhegység, Nyugati-Alpok, Román-alföld, Székelyföld, Szent Gotthárd-hágó, Szilézia, Szudéták, Vereckei-hágó; Grossglockner; <i>Iparvidékek:</i> Ruhr-vidék <i>Vízrajz:</i> Bodén-tó, Duna-Majna-Rajna vízi út, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Odera, Olt, Szent Anna-tó, Vág, Visztula; <i>Országok:</i> Ausztria, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia; <i>Városok:</i> Arad, Beregszász, Bécs, Berlin, Bern, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Bukarest, Constanța, Dortmund, Drezda, Duisburg, Eszék, Frankfurt, Galați, Gdańsk, Genf, Graz, Halle, Hamburg, Hannover, Kassa, Karlovy Vary, Katowice, Kolozsvár, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Ljubljana, Lódz, Marosvásárhely, München, Mannheim, Nagyvárád, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Riga, Révkomárom, Rostock, Salzburg, Stuttgart, Szczecin, Székelyudvarhely, Tallinn, Temesvár, Trieszt, Varsó, Vilnius, Zürich,			

Tematikai egység	Hazánk, Magyarország	Óra- keret 52-40
Előzetes ismeret, tevékenység	Földrajz: Magyarország, külső és belső erők, éghajlat, települések; Természetismeret: hazai életközösségek, rendszerek, Történelem: hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (információszerzés és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés a társakkal, tolerancia, más kultúrák tisztelete); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (prezentáció készítése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (tanulás térkép segítségével). Tantárgyi fejlesztési feladatok: általános fejlesztési feladatok (megfigyelés, összefüggések, nyitottság, érdeklődés); információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás a földrajzi térben; tájékozottság az időben; tájékozódás hazai földrajzi-környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Földrajzi helyzetünk Európában és a Kárpát-medencében. Természeti környezetünk jellemzői	Helymeghatározási, tájékozódási és mérési feladatok Európa és a Kárpát-medence térképén. A Kárpát-medence részterületeinek azonosítása térképen, térképábrán. A szomszédos országok azonosítása térképen, kontúrtérképen. Különböző adatok leolvasása és összehasonlítása a Kárpát-medencét ábrázoló tematikus térképekről (pl. éghajlat, népesség). A medencefekvés következményeinek bemutatása tematikus térképek alapján. Földtörténeti időszalag készítése a földtörténeti események bemutatására. Tematikus térképek (pl. éghajlati, vízrajzi, szerkezeti, talaj stb.) elemzése. Éghajlati diagramok elemzése, összehasonlítása. Időjárási, vízrajzi adatok gyűjtése internetes forrásokból. Az adatok ábrázolása grafikonon. Az észlelési helyek azonosítása a térképen. Időjárási térképek elemzése, következtetések levonása az adatok alapján. Kontúrtérkép feladatok megoldása. Adatgyűjtés a természeti erőforrásaink jelentőségével kapcsolatban. Tablókészítés a természeti értékekről önállóan gyűjtött anyagok felhasználásával. Kiselőadás védett természeti értékeinkről, nemzeti parkjainkról.	Tanári magyarázat. Önálló és csoportos információfeldolgozás, térképes feladatok megoldása, feladatlapok kitöltése. Egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági sajátosságainak feldolgozása csoportmunkában. Adatsorok ábrázolása. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Irányított információgyűjtés írott forrásokból. Irányított információgyűjtés internetes forrásokból. Projektfeladat megoldása – ország-bemutató. Tanulói kiselőadás, prezentáció. Tanulmányi séta a lakóhely fontos intézményébe, üzemébe.	Biológia	
Társadalmi-gazdasági sajátosságaink	Népsűrűségi, néprajzi, a nemzetiségek területi elhelyezkedését bemutató térképek elemzése. Népesedési adatok gyűjtése, elemzése és ábrázolása. Településhálózat, közlekedési hálózat jellemzése tematikus térképek alapján. Jellemző településtípusok bemutatása leírások, képek, településtérképek alapján. Információgyűjtés a társadalmi-gazdasági rendszerváltás okairól, a bekövetkezett változásokról és azok hatásáról. Az Európai Unió gazdasági és fogyasztóvédelmi politikája. A nemzetgazdaság jellemzésére alkalmas adatok gyűjtése, ábrázolása. A gazdasági adatok összevetése más országok adataival. A kivitel és a behozatal áruszerkezetének összehasonlítása.	Beszélgetés meghívott gazdasági, környezetvédelmi szakemberrel, a régió és a lakóhely társadalmi-gazdasági, környezeti jellemzőiről. Terepi munka: a környezet állapotának vizsgálata, részvétel a lakókörnyezetben szervezett környezetvédelmi civil programokban.	Történelem Társadalom-ismeret Életvitel és gyakorlati ismeretek	

Barangolás a hazai tájakon	Helymeghatározási, tájékozódási és mérése feladatok hazánk térképén. A nagytájak azonosítása térképen, térképvázlaton, kontúrtérképen. Adatok, jellemzők leolvasása különféle tematikus térképekről. Gyűjtőmunka az életkori sajátosságoknak megfelelő nyomtatott és elektronikus információhordozókból az egyes nagytájakhoz, jelentős településeikhez kapcsolódóan, tanári irányítással. Tabló, beszámoló készítése a gyűjtött anyagok felhasználásával. Egy-egy kiválasztott táj bemutatása rajzban, fényképen. Egy-egy kiválasztott táj néprajzi, kulturális jellemzőinek bemutatása. Tájleírások, versek gyűjtése az egyes tájakhoz, városokhoz kapcsolódóan. Jellemzők leolvasása várostérképekről. Kirándulási terv készítése. Program összeállítása külföldi barát számára. Bemutató, terméklista összeállítása az egyes tájakra jellemző termékekből. Puzzle játék hazánk, illetve egy nagytáj térképének felhasználásával. Térkép- és betűjátékok, rejtvények hazánk városaival, tájaival kapcsolatban. Egy-egy nemzeti park, vagy világörökség bemutatása rajzban, képeken, rövid beszámolóban. Egy-egy kiválasztott táj környezeti állapotának jellemzése, a veszélyforrások.		Történelem Társadalomismeret Biológia Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	
A régiók és a lakóhely földrajza	A régiókat és a megyéket ábrázoló térképek összevetése. Puzzle verseny: a régiók térképeinek összeállítása. Adatgyűjtés a régiók természeti erőforrásainak, társadalmi-gazdasági jellemzőinek összehasonlítására. Az adatok ábrázolása, rangsorok készítése. Adat- és információgyűjtés a lakóhely természeti adottságairól, jellemző gazdasági tevékenységeiről. Képeskönyv összeállítása saját készítésű fotókból és rajzokból a lakóhelyről és közvetlen környezetéről. A lakóhely és környékére jellemző sajátos népszokások, hagyományok bemutatása. Terméklista összeállítása a lakóhelyen és környékén előállított termékekből. Beszélgetés: Miért szeretek itt élni? címmel. Vita vagy házi dolgozat: Ha én lennék a polgármester címmel. A lakóhely öröm és bánat térképének elkészítése.		Történelem Társadalomismeret Biológia Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Fogalmak	Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet, medence-helyzet, nagytáj, természeti erőforrás, társadalmi erőforrás, népesség, településhálózat, közlekedés, gazdasági szerkezet, iparszerkezet, nemzetgazdaság, rendszerváltás, gazdasági szerkezetváltás, válságágazat, húzóágazat, szolgáltatás, kereskedelem, együttműködés, régió. <i>Nagytájak:</i> Alföld, Dunántúli-domb- és hegyvidék (Dunántúli-dombság), Dunántúli-középhegység (Dunántúli-középhegyvidék), Északi-középhegység, Kisalföld, Nyugat-magyarországi-peremvidék (Nyugati-peremvidék).			

	<i>Egyéb tájak:</i> Aggteleki-karszt, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogek, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúl, Dunazug-hegység, Gerecse, Győri-medence, Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység. <i>Vízrajz:</i> Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévizi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala. <i>Városok:</i> Ajka, Algyő, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika (Berente), Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Lábátlan, Makó, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pépa, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros. <i>Nemzeti parkok, világörökségek:</i> Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükki Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Órségi Nemzeti Park; Aggteleki- és Szlovák-karsztvidék, Budapest Andrassy út a Millenniumi földalattal, Budapest Várnegyed és a pesti Dunapart, Fertő tó, Hollókő, Hortobágy, Pannonhalmi apátság, Pécsi ókeresztény sírkamrák, Tokaj-Hegyalja borvidéke. <i>Megyék:</i> Baranya megye, Bács-Kiskun megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye. <i>Régiók:</i> Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió; Budapesti agglomeráció.
A továbbhaladás feltételei	A tanulók tudjanak biztonsággal tájékozódni a térképen. Legyenek képesek információk leolvasására különböző térképekről és tudják azokat felhasználni Európa, illetve a tipikus tájak és országok bemutatása során. Tudjanak tájékozódni a földgömbön. Legyenek képesek kezdetben tanári irányítással, majd egyre önállóbban tájékozódni és válogatni a különféle földrajzi-környezeti tartalmú információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben, valamint a megszerzett információk értelmezésére és feldolgozására. Tudjanak földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen, illetve kontúrtérképen a tájékozódás szempontjából szükséges topográfiai fogalmakat. Legyenek képesek Európa, illetve tájai, országai, valamint Magyarország természeti és a társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatsorok elemzésére, a természeti és társadalmi környezet alapvető összefüggéseinek felismerésére. Tudják bemutatni a tipikus tájakat, illetve Európa legfontosabb országait megadott szempontok alapján. Tudják bemutatni hazánk földrajzi környezetének természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit megadott szempontok alapján különböző térképi információk felhasználásával. Legyenek képesek a jelentősebb hazai tájak földrajzi sajátosságainak, természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinek, illetve azok összefüggéseinek bemutatására. Mutassák be hazánk világban, illetve az Európai Unióban betöltött szerepét példák alapján. Ismerjék fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, értsék meg az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.

MŰVÉSZETEK

Célok és feladatok

A **művészetek** műveltségi terület alapja a nemzeti és az egyetemes emberi kultúra, valamint mindennapi életünk, tervezett-alakított környezetünk és a természet esztétikai jelentésekkel is bíró tartománya. E tág kultúraértelmezésből következően sokféle lehetőség adódik a tanulók sajátos megismerési módjainak, tevékenységeinek érvényesüléséhez.

E területek közös jellemzője **értékközvetítő és értékörző** mivoltuk, továbbá az, hogy **aktív befogadásra és alkotásra** is készítetnek. A művészetek műveltségterület tehát egyaránt fejleszti az alkotás és a létrehozás tevékenységeihez kapcsolódó, valamint a megismerés, a befogadás tevékenységhez kapcsolódó kompetenciákat, oly módon, hogy **a találkozás a művészettel a gyermek számára természetes élmény legyen, és a mindennapi élet tevékenységeibe szervesen illeszkedjen.**

A művészetek műveltségi részterületei az **énekeket, a dráma és tánc, a vizuális kultúra, a mozgókép- és médiaismeret.** Mindezek – mai művészettudományunk szerint – **önálló művészeti ágazatok.** Bár számos rokon vonással rendelkeznek, kialakulásuk, kifejezőmódjuk és az adott korban betöltött szerepük szempontjából igen különbözőek.

A nevelésben betöltött szerepükkel **egymás hatásait** viszont **erősítik,** mivel mindegyik célja, hogy a művészetekről mint az alkotás, a megismerés, a **kommunikáció összetett formáiról** olyan **élményszerű tapasztalatokat,** ismereteket nyújtson, amelyek nagyban hozzájárulnak a **legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához.**

Több műveltségi részterületnek is célja – a sajátos kifejezési eszközeivel kapcsolatos ismeretszerzés és képességfejlesztés mellett – **a kultúra köznapi jelenségeinek kritikai feldolgozása,** a legfontosabb kommunikációs módok tanulmányozása. Ily módon az órai tevékenységek referálnak konkrét művészi alkotásokra is, továbbá a mindennapi életéhez kapcsolódó megnyilvánulásokra is.

A különböző művészeti területekkel összefüggő gyakorlati tevékenységek, kreatív feladatok által az ismeretek élményszerűvé válnak. A feladatok segítik az észlelés érzékenységeinek fejlesztése révén a mélyebb megismerést, amely segíti a kifejezés árnyaltságát, és végeredményben, nagyban hozzájárul a kreativitás fejlesztéséhez. **Céljuk tehát elsősorban a képességek fejlesztése, a szellemi, lelki források gyarapítása, az esztétikai fogékonyság, a fantázia, az érzékenység fokozása.** Ennek szükségszerű eredménye, hogy a művészet minden területe **felhívja a figyelmet a környezetvédelem szerepének a fontosságára.** Másrészt egy **egészséges minőségérzék** kifejlesztésével hozzájárul a természeti környezetet felhasználó ember által alakított **fogyasztói társadalom minden következményének megfelelő értelmezéséhez, akár annak fogyasztóvédelmi vonatkozásaira is.**

A **művészetek tanítása mással nem helyettesíthető** módon járul hozzá a nemzeti és az európai azonosságtudat kialakításához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismertetéséhez, közös élményanyaggal szolgálva az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti örökség és a belőle kibontakozó kortárs művészetek megismertetésével a művészeti nevelés segítséget nyújt a fiataloknak, hogy saját koruk kultúrájában jobban eligazodjanak, felismerjék és becsüeljék a ma születő értékeket is. A **nemzeti és az európai kultúra mellett a más kultúrák értékeivel való megismerkedés fokozza nyitottságukat, felkelti és fejleszti az új iránti kíváncsiságukat, toleranciájukat.**

A terület **különösen alkalmas a sajátos nevelési igényű tanulók foglalkoztatására és felzárkóztatására,** így a művészeti tárgyak **inkluzív pedagógiai vonatkozásai vitathatatlanok.** Másrészt jól ismert a művészeti tevékenységek igen eredményes terápiás lehetősége is, így nagyban hozzájárul a testi és lelki egészség megőrzéséhez is, így módon az egészségszervezés része.

A művészeti nevelés hatékonyságát természetesen fokozza, ha **a művészetek más műveltségi területekkel összefonódva jelennek meg az iskolai gyakorlatban.**

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámjai

Évfolyam	5.		6.		7.		8.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Dráma és tánc	–	1	–	1	1	1	1	1
Ének-zene	1,5	1	1,5	1	1	1	1	1
Mozgókép- és médiaismeret	–	–	–	–	1	1	1	1
Vizuális kultúra	2	1	2	1	0,5	–	0,5	–
Összesen	3,5	3	3,5	3	3,5	3	3,5	3
Évi összes óraszám	129	111	129	111	129	111	129	111

A nem szakrendszerű oktatás

Az ötödik–hatodik évfolyamon a művészeti tantárgyakhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, illetve konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanítói végzettség szükséges. Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat–tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket. A nem szakrendszerben működő oktatás célja elsősorban a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése, ezen belül az ötödik–hatodik évfolyamos művészeti oktatás célja elsősorban tevékenység-központú szemléletén keresztül fejleszteni a megfigyelés, érzékelés képességét, a tanulás képességét, a kifejezés készséget és a kommunikációs képességét, a kooperációs, önértékelő és problémamegoldó képességét. Az ennek érdekében végzett alkotó és befogadó jellegű tevékenység kiváló alkalmat teremt a tanulóknak saját élményeik, tapasztalataik és máshol szerzett ismereteik integrálásához.

A kerettanterv használata

A művészeti tárgyak kerettantervi szemlélete megegyezik abban, hogy a tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. Például feltételezhetően az ének-zene tanórán jelen van adott témához kapcsolódó zenehallgatás, továbbá éneklés (interpretáció) és ezen keresztül bizonyos zeneelméleti ismeretek (zenei hallás és kottaismeret) bemutatása, megtanítása is. Míg például a vizuális kultúra tantárgy egy tanórán belül egy konkrét rajzi feladattal segítheti a közvetlen tapasztalat útján szerzett megfigyelő képességet, de fejlesztheti az alkotó és problémamegoldó képességet is, továbbá ösztönözheti az önértékelést is.

A tanulók értékelése

A bevezetésben részletezett értékelési céloktól és típusoktól függ, hogy milyen alapelvek alapján értékelünk. A művészeti területeken különösen nagy hangsúlyt kap a formáló, motiváló (formatív) értékelés, hisz ennek segítségével biztosítható az alkotás örömeinek megőrzése, továbbá ez feltételezi a saját teljesítményekhez viszonyított egyéni továbblépés lehetőségét. Ennek érdekében, és különösen az adott terület szubjektivitását gyakran túlhangsúlyozó nézőpontok ellensúlyozására különösen fontos, hogy a szaktanár törekedjen a tárgyszerű értékelésre. A viszonylagos tárgyszerűség feltétele, hogy az adott munkát (teljesítményt) jól meghatározott szempontok szerint kell megvizsgálni, a teljesítmény erősségeit és gyengeségeit meg kell nevezni, valamint az utóbbiak javításához szükséges teendőket ismertetni kell.

A fentiekből következik, hogy a művészetek esetében különösen fontos értékelési mód a szóbeli értékelés, azaz kiváltképp az alkotó munka esetében folyamatos egyéni korrekció szükséges, az eltérő egyéni képességek és készségek figyelembevételével. Kizárólag a megfelelő értékelési eljárások gyakorlásával lehet sikeres az adott műveltségterület szempontjából oly fontos képességfejlesztő stratégia.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Az ötödik–hatodik évfolyamon a művészeti tantárgyakhoz a nem szakrendszerű oktatásban tanító, illetve konduktori, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó, szakirányú tanítói végzettség szükséges. Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor oktathat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében elsajátította a hat–tizenkettő éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket.

A hetedik–nyolcadik évfolyamon a dráma és tánc, ének-zene, vizuális kultúra, mozgókép-kultúra és médiaismeret tantárgynak megfelelő képesítést nyújtó tanári végzettség szükséges.

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel); szaktantermek; iskolai könyvtár (lehetőség szerint), megfelelő a 11/1994. MKM rendeletnek.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A művészeti nevelés nem minden esetben feltételezi a tankönyvek használatát, mert a képességfejlesztésen alapuló művészeti neveléshez nem feltétlenül szükséges a hagyományos tankönyvi forma.

A tankönyv segítse az egységes alapokra épülő differenciálást, amennyiben lehetővé teszi, hogy a tanulók adottságaikkal, saját fejlődési ütemükkel összhangban tanulhassanak.

A tankönyv elsősorban keret, sokkal inkább egy kiindulópont legyen, a benne szereplő ismeretanyag más csoportosításban is feldolgozható, más irányokba továbbfejleszthető, pedagógiai céljai más feladatokon keresztül is megvalósíthatóak legyenek.

A tankönyvek kiváltképp az alsóbb évfolyamokon inspiráló képeket, feladatokat, játékokat tartalmazzanak. A feldolgozást segítő képek, feladatok, játékok akkor segítik leginkább a fejlesztést, ha az életkori sajátosságoknak megfelelnek. A képeket kiegészítő szöveges részek fontos jellemzője, a jól tagolt, érthető megfogalmazás. Az ismeret jellegű tudáselemek (pl. művek címe, alkotók, évszámok) ne uralják a tankönyvbe foglalt tananyagot. A tankönyv inkább biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységre, azaz ösztönözzön az önálló tanulói ismeretszerzésre, így szolgálva a helyi tantervben foglalt sajátos feladatok teljesítését. A művészeti tankönyvek gyakran tematikai egységekbe (pl. család, állatok, város) sorolt felépítése segítheti a szaktanárt abban, hogy a kerettantervi fejlesztési célok köré csoportosított tevékenységeket konkrét tanórába rendezze.

A személyiségfejlesztés és a legkülönbözőbb képességek fejlesztése más-más ismeretanyagon, tevékenységen keresztül egy komplex művészeti program keretében valósítható meg leginkább. Ez szemléletváltozást feltételez, amelyhez a tankönyv segítséget nyújthat, hangsúlyozni kell azonban, hogy a hatékony tanári tevékenységet semmilyen tankönyv nem helyettesítheti, mert az iskolában – kiváltképp a művészetek tanításával – nem egyszerűen ismeretek átadása folyik.

Dráma és tánc 5–8. évfolyam

Célok és feladatok

- Biztonságérzet erősítése a térhasználat, a mozgás, a verbális és nem verbális kommunikáció terén.
- A dráma és a színház formanyelvének, a színházi hatás elemeinek életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete.
- Érdeklődés kifejlesztése a különböző színházi műfajok iránt, igény kialakítása a színházlátogatás iránt.
- Hagyományaink, kultúránk értékeinek kiemelése, kíváncsiság felébresztése más kultúrák iránt.
- Örömteli, fegyelmezett, tervszerű, összpontosított alkotó munkavégzés
- Tartós, intenzív figyelemerősítés.
- Közös munkavégzés eredményességének fejlesztése, a társak munkájának értékelése.
- Ön- és emberismeret fejlesztése, önálló véleménynyilvánítás képességének erősítése.
- Tolerancia, kompromisszumkészség és empatikus képességek erősítése.
- Felelősségteljes önálló döntések meghozatalának erősítése.
- Különböző problémahelyzetek felismerése és sikeres megoldása.
- Egészséges önértékelés kialakítása, önellfogadás ösztönzése erényekkel és hibákkal együtt.
- Aktív, művészetet értő befogadó és alkotó személyiség fejlesztése.
- Egészséges életöröm kialakítása, a mindennapokban kiegyensúlyozott személyiség fejlesztése.

Fejlesztési követelmények

- Részvétel a különféle drámajátékos gyakorlatokban.
- A különféle beszédműfajok ismerete: a verbális és metakommunikációs, valamint zenei elemeket rendeljék alá célnak és tartalomnak, hiteles közlésmód.
- Részvétel szerkesztett mozgásos jelenetekben, a konkrét és az absztrahált mozgás elkülönítése.
- Részvétel különféle bábok készítésében és/vagy bábos játékban.
- Magyar tájegységek és más népek hagyományainak, kultúrájának tisztelete, megismerésének igénye.
- Nyilvánosság előtti szereplés.

Fejlesztési feladatok

1. A megjelenítéshez, csoportos játékhoz szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.
2. Rögtönzési képességek fejlesztése (improvizáció a megismert technikák alkalmazásával).

3. Problémamegoldó, ismeretszerzési, tanulási képességek.
 4. Megismerő-, befogadóképességek (színházi előadások megtekintése és véleményezése).

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javaolt óra- keret évfolyamonként
	A/B 1 óra/hét (37 óra)
A megjelenítéshez, a játékhöz szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése.	flyamatos
Kreativitás és kooperativitás képességének fejlesztése.	flyamatos
Tanulási és kifejezési képesség fejlesztése.	flyamatos
Színházi előadás, néphagyomány.	flyamatos

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai lényegében megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. (A memória- és koncentrációfejlesztő játékok például minden szakaszban fontos elemei a képzésnek!) A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan, ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

A dráma és tánc kerettanterv A és B változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a Nat dráma és tánc műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusztevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre.

5–6. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	A megjelenítéshez és játékhöz szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése	Órakeret flyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; biztonságos és harmonikus térbeli mozgás; szóbeli közlések szabatos, érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés összetettebb formáinak gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk metakommunikációjának megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos és önkifejező játékok gyakorlása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. szerepjátékkal).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A csoportos játékhöz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Ismerd fel! (koncentrációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Én és mások)	Koncentrációs és lazító gyakorlatok. Tulajdonságok, jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján (pl. külső és belső tulajdonságok). Azonosságok és különbségek tudatosítása. <i>Páros bizalomgyakorlatok.</i> <i>Egyszerűbb interakciós játékok.</i>	Beszélgetés. Egyéni vagy páros játék (koncentrációs, lazító, kapcsolatteremtő, bizalomgyakorlatok).	Magyar nyelv és irodalom	
Mozogj jelentéssel! (mozgásos gyakorlatok) (ajánlott téma: Én és mások)	<i>Mozgásfajták tudatosítása.</i> <i>Személyhez/szereplőhöz kötött járások, mozgások kipróbálása.</i> Különböző mozgásstílusok kipróbálása. A mindennapi élet mozgáskultúrájának tanulmányozása. Alapfokú mozgástréning.	Játék (mozgással).	Testnevelés	
Fejezd ki! (kommunikációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Én és mások Különböző kultúrák Hangszerek)	<i>A kifejező közlés alapjainak elsajátítása: artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok.</i> Metakommunikációs játékok (pl. szoborjáték) Testbeszéd, gesztusok értelmezése (pl. tipikus női és férfi gesztusok; különböző kultúrák jellegzetes gesztusai). Játékok a nyelv zenei kifejezőeszközeinek felhasználásával (pl. a hangok tulajdonságainak megismerése érdekében). Ritmushangszerek (pl. testhangszerrel, saját készítésű hangszerekkel, népi hangszerekkel). Beszédgyakorlatok (pl. történetmondás).	Kommunikációs gyakorlatok (artikulációs, tempó, hangsúly, hanglejtés). Játék (metakommunikációs). Gyakorlatok (ritmushangszerek).	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Fogalmak	Koncentráció, lazítás; forgások: negyed, fél- és egész fordulatok; pózok; karakterek; az élőszó zenei kifejezőeszközei: artikuláció, hangszín, hanglejtés, szünet, beszédtempó, hangterjedelem, hangfajták, hangerő, hangmagasság; szavak ritmusa, a mindennapi élet ritmusai, a természet ritmusa; <i>metrum, ritmushangsúlyok, a zenei ritmus</i> ; indítás, megállítás, gyorsítás, lassítás, fordulat; mozdulatkitartás; <i>egyszólamúság, többszólamúság; felelgetés, kánon.</i>			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kreativitás és kooperativitás képességének fejlesztése	Óra-keret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; biztonságos és harmonikus térbeli mozgás; szóbeli közlések szabatos, érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. szövegmondás különböző szerepekben); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés egyszerű formáinak gyakorlása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel improvizációs játékokban); hon- és népiismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk történeteinek, meséinek megismerése); nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása); felkészülés a felnőttléti szerepeire (pl. szerepjátékkal). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Tegyé! úgy, mintha...! (fantázia- és konstrukciós játékok) (ajánlott téma: Emberek, helyzetek, állatok)	Játékok szerepben. Szerepcserék. Magatartás és viselkedés bemutatása különböző helyzetekben. <i>Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása (pl. utánzás céljából).</i>	Beszélgetés. Játék (szerep-, szituációs).	Magyar nyelv és irodalom	
Állítsuk össze együtt! (kooperációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Én és mások)	Bizalomjátékok. Mozgásos improvizáció a tanár által megadott cselekményvázra, a tanult egyszerű tánctechnikai elemek felhasználásával. <i>Improvizáció a megismert színházi technikák alkalmazásával.</i>	Beszélgetés. Csoportos játék (improvizációs, bizalom-).		
Használd! Viseld! (a kreativitás gyakorlatai, tárgy- és eszköz-használat) (ajánlott téma: A tárgyak élete, Hang és kép, Kellékek)	Különböző maszkkészítési módok kipróbálása (pl. papírzacskóból, papírmasséból). <i>Maszkos játékok előadása (pl. saját kitalált történetre).</i> Ismerkedés a különböző bábtechnikákkal (pl. ujjbáb, kesztyűbáb, fakanálbáb). Bábkészítés. Történetek eljátszása bábfajtaikkal. <i>Hang és kép együttes használata árnyjátékokban (pl. különböző népek meséire).</i> <i>Egyszerűbb kellékek használata.</i>	Beszélgetés. Játék. Feladatmegoldás (maszk-, bábkészítés).	Vizuális kultúra	
Fogalmak	Árnyjáték, kesztyűbáb, marionett; kellék; gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló; állókép; tánctechnikák, műfajok: klasszikus és modern technikák, pantomim, balett, táncdráma, musical, revü, show; sürités, szimmetria-aszimmetria, párhuzam, ellentét, fokozások (erővel és gyorsítással-lassítással); mese, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Tanulási és kifejezési képesség fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; biztonságos és harmonikus térbeli mozgás; szóbeli közlések szabatos, érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. szövegmondás előadásban); a hatékony, önálló tanulás (pl. önálló szöveg tanulása és előadása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés összetettebb formáinak gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk táncainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos és önkifejező játékok gyakorlása); felkészülés a felnőtté válás szerepeire (pl. szerepjátékkal).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Hogyan? (kifejezési formák megismerése)	<i>A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása: Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása. Az absztrahált mozgás megismerése és gyakorlása. Tánc technikák, műfajok megismerése. A sűrítés fogalmának megismerése és lehetséges módjainak gyakorlása.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Tanári magyarázat. Mozgásgyakorlatok. Táncos alaplépések gyakorlása.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Hol? (a tér használata)	A tér rendjének értelmezése (pl. szimmetria, párhuzam, ritmus a térben).	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés.	Vizuális kultúra	
Miért érzem ezt? (a hatás elemzése) (ajánlott téma: Én és mások)	Saját játékok értékelő megbeszélése. <i>Játékok a megismert színházi formai elemek hatásának tanulmányozására. A célnak és a szándéknak megfelelő forma megtalálása, lényegkiemelés technikai bármilyen formában.</i>	Beszélgetés. Szemléltetés. Vita. Játék (szerep-, dramatikus).		
Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében	Lehetséges feldolgozási módok: <i>Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján.</i> Dramatikus improvizációk irodalmi művek alapján. Dramatikus improvizációk ismert történelmi események kapcsán. A tudatosítás lehetséges formái: Döntések elemzése. Önálló véleményalkotás fejlesztése szóbeli megfogalmazással és nem verbális kommunikációval (más művészeti ág kifejezési eszközeinek használatával).	Projekt módszer: Improvizációs gyakorlatok. Beszélgetés. Vita.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és média-ismeret	
Fogalmak	Eljátszás, kiegészítés, folytatás, fordulatépítés.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Színházi előadás, néphagyomány	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; egyszerűbb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; biztonságos és harmonikus térbeli mozgás; szóbeli közlések szabatos, érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és bemutatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. önálló vélemény megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás (pl. önálló szöveg tanulása); kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség (pl. kifejezési formák értelmezése). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. önálló véleményalkotás); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk szokásainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. népi játékok kipróbálása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. művészi teljesítmény nyitott befogadása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: A megismerő- és befogadóképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Színházi előadások	Színházi előadás megtekintése. A látottak kollektív elemzése a megismert fogalomkészlet alkalmazásával.	Színházi előadás megtekintése. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Vita.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Hagyományok és kultúrák (ajánlott téma: Népszokások Jeles napok)	A hagyomány szokáscelemekéneinek megismerése és kipróbálása. Jeles napok szokásainak megismerése. A magyar tájegységek táncainak jellegzetességeinek (kiemelt tájegység a lakóhely és környéke) megismerése. <i>Egy-egy választott népcsoport szokásainak, hangszereinek, zenéjének, táncainak megismerése.</i>	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Táncos alaplépések gyakorlása. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Fogalmak	Népi játékok: fogyó-gyarapodó, vonulós-kapuzós játékok; ugrósok, karikázók, eszközös táncok: pl. <i>Szatmári csárdás, Rábaközi verbunk, csapásoló táncok, somogyi karikázó, bokázók</i> ; némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás.			
Továbbhaladás feltételei 5. évfolyam vége	Részvétel a csoportos munkában és annak értékelő megbeszélésében. Egy tánc alaplépéseinek ismerete. Részvétel szerkesztett mozgásos jelenetekben. Részvétel látott színházi előadás elemzésében.			
Továbbhaladás feltételei 6. évfolyam vége	Részvétel a csoportos munkában és annak értékelő megbeszélésében. Egy tánc alaplépéseinek ismerete. Részvétel szerkesztett mozgásos jelenetekben. A rögtönzés szabályainak ismerete. Részvétel látott színházi előadás elemzésében.			

7–8. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges koncentráció, mozgáskultúra és kommunikáció fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; önálló vélemény megfogalmazása; fokozott egymásra figyelem és összpontosítás a feladatmegoldás során; bonyolultabb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; változatos mozgásformák biztonságos gyakorlása, szóbeli közlések szabatos, pontos és érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és dramatikus bemutatása; megfelelő önkép.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. érzések, tapasztalatok megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a játékokban, feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés összetettebb formáinak gyakorlása).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk metakommunikációjának megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos és önkifejező játékok gyakorlása); felkészülés a felnőtté válásra szerepeire (pl. szerepjátékkal).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Tudatosítsd! (koncentrációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Ellentétek Párhuzamok)	A tudatos megfigyelést gyakorló játékok (pl. a célirányos megfigyelés szempontjainak önálló kiválasztása). Koncentrációs és lazító gyakorlatok. Páros, illetve csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok. Egyszerűbb ön- és társismereti játékok. Önbemutató, társbemutató különféle kommunikációs technikákkal.	Beszélgetés. Játék (koncentrációs, lazító, kommunikációs, ön- és társismereti, bizalomgyakorlatok).	Vizuális kultúra	
Mondd mozgással! (mozgásos gyakorlatok) (ajánlott téma: Korok, divatok Harmónia, diszharmónia)	Különféle mozgások a színpadon (pl. esések, botlások) gyakorlása. Mozgásos stílusgyakorlatok (pl. köszönés, udvarlás különböző korokban). Jellembrázolás mozgással. Fogalmak, helyzetek (pl. fölé-alá rendelt viszony) és hangulatok (pl. bánat, öröm, izgalom) megjelenítése mozgással. Etüddépités, koreográfia készítése adott témára. Különböző táncstílusok páros technikáinak gyakorlása.	Szituációs gyakorlatok. Mozgásgyakorlatok. Játék (dramatikus, táncos).	Magyar nyelv és irodalom Testnevelés	
Építsd fel! (kommunikációs gyakorlatok) (ajánlott téma: Ellentétek Párhuzamok)	Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok. Jellemzés hanggal, metakommunikációval. Különféle beszédműfajok megismerése, mint a hatáskeltés eszköze. A művészi kommunikáció különböző formáinak felismerése. A verbális és metakommunikáció, a zenei kifejezőeszközök tudatos alkalmazása és alárendelése a célnak és a tartalomnak.	Kommunikációs gyakorlatok (beszéd, légzéstechnika).		
Fogalmak	Csend – hang; hangerő: halk, hangos, átmenetek; harmónia – diszharmónia; a fokozás eszközei és formái; késleltetés; ellentétek; koreográfia; szerkesztett mozgás; etüddépités; mozgásszerkezeti ív; vélemény. érvelés. állásfoglalás.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kreativitás és az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; önálló vélemény megfogalmazása; fokozott egymásra figyelem és összpontosítás a feladatmegoldás során; bonyolultabb mozgássorok pontos végrehajtása emlékeztetőből is; változatos mozgásformák biztonságos gyakorlása, szóbeli közlések szabatos, pontos és érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és dramatikus bemutatása; megfelelő önkép.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. szövegmondás különböző szerepekben); a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel a gyakorlatokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés összetettebb formáinak gyakorlása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel improvizációs játékokban); hon- és népiismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk történeteinek megismerése); nevelés; a tanulás tanítása (pl. egyszerű önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos játékok gyakorlása); felkészülés a felnőttélet szerepeire (pl. szerepjátékkal). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Formáld meg! (fantázia- és konstrukciós játékok) (ajánlott téma: Korok, divatok Klasszikus irodalmi alkotások)	<i>Belső képek alkotása és visszaadása különféle kommunikációs technikákkal.</i> Improvizáció közösen megválasztott témára, történetváz alapján. Mozgásos improvizáció közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével, a tanult tánctechnikák alkalmazásával. Jelenetsorok előadása verbális improvizációval.	Beszélgetés. Improvizációs gyakorlatok.	Magyar nyelv és irodalom	
Alkossunk együtt! (kooperációs gyakorlatok)	Együttműködés a különféle kommunikációk folyamán. Az improvizáció elemző megbeszélése. Cselekménnyel rendelkező mű közös dramatizálása.	Improvizációs gyakorlatok.		
Használd fel! (a kreativitás gyakorlatai, tárgy- és eszközhasználat)	A stílus fogalmának tudatosítása. Egyszerűbb kellékek használata. A jelmezhasználat, lehetőségeinek feltárása. Viseletek és az általuk meghatározott mozgás, magatartás gyakorlása.	Beszélgetés. Dramatikus gyakorlatok.		
Fogalmak	Stílus: viselet, a beszéd, a mozgás stílusa; variációk; összetett szerkezetű drámajátékok; forró szék; fórumszínház: szertartások, ünnepek, rituális játékok.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kifejezési képesség fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; önálló vélemény megfogalmazása; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; bonyolultabb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; változatos mozgásformák biztonságos gyakorlása, szóbeli közlések szabatos, pontos és érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és dramatikus bemutatása; megfelelő önkép.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. szövegmondás előadásban); a hatékony, önálló tanulás (pl. önálló szövegtanulás és előadás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. az önkifejezés összetettebb formáinak gyakorlása). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. részvétel önismereti játékokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk táncainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. mozgásos és önkifejező játékok gyakorlása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. szerepjátékkal). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. Pontok	Tan-eszközök
Hogyan? (kifejezési formák megismerése)	A szimbolikus mozgás (pl. meglepetés) gyakorlása. Kifejezési formák variációi egy témára, több megoldásban. Az összetett szerkezetű drámajátékok megismerése és alkalmazása.	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Tanári magyarázat. Mozgásgyakorlatok.	Magyar nyelv és irodalom	
Milyen elemekből? (időkezelés és drámaszerkezet)	A megfelelő időkezelő és drámaszerkezet lehetőségek kiválasztása, adott feladatban. A szerkezet érzékelése saját játékokban. Az alapvető színházi műfajok megkülönböztetése és felismerése.	Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Tanári magyarázat.		
Miért érzem ezt? (a hatás elemzése)	Adott feladatsituációk közben jelentkező érzelmek megbeszélése. Összefüggések megtalálása és megfogalmazása.	Beszélgetés. Vita.		
Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében	Lehetséges feldolgozási módok: Történetek feldolgozása összetett szerkezetű kifejezési formák és ábrázolási módok alkalmazásával. Történetek feldolgozása különböző tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával. A tudatosítás lehetséges formái: A történetnek, mint cselekménynek az elemzése, a cselekmény üzenetének érzékelése. Társzművészeti kapcsolódások keresése, információk önálló gyűjtése (könyvtárhasználat). Saját munka és mások alkotásainak értékelése. Saját értékek számbavétele, önkritika.	Projekt módszer: Improvizációs gyakorlatok. Beszélgetés. Vita.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és média-ismeret	
Fogalmak	Dráma, opera, operett, zenés színmű, kabaré, bábszínház; nagyszínház és kamaraszínház; a színház történet alapjai: különböző népek, korok és stílusok színjátszásából; történet, cselekmény, üzenet.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Színházi előadás, kultúrák	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs helyzetekben megfelelő önkifejező és kapcsolatteremtő viselkedés; önálló vélemény megfogalmazása; fokozott egymásra figyelés és összpontosítás a feladatmegoldás során; bonyolultabb mozgássorok pontos végrehajtása emlékezetből is; változatos mozgásformák biztonságos gyakorlása, szóbeli közlések szabatos, pontos és érthető megfogalmazása; hosszabb szövegek rögzítése és dramatikus bemutatása; megfelelő önkép.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. önálló vélemény megfogalmazása); a hatékony, önálló tanulás (pl. önálló szöveg tanulása); kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia (pl. aktív részvétel drámajátékban, szerepjátékban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség (pl. kifejezési formák értelmezése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. önálló véleményalkotás); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezetünk szokásainak, táncainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. összetettebb önálló feladatok elvégzése); testi és lelki egészség (pl. népi játékok kipróbálása); felkészülés a felnőtt lét szerepeire (pl. művészi teljesítmény nyitott befogadása).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A megismerő- és befogadóképesség fejlesztése.	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Színházi előadások	Színházi előadás megtekintése. Beszámoló az élmény alapján. Nyilvánosság számára készített produkció: alkotó részvétel a közös munkában (vállalt és elvégzett feladatok, feladatok önálló elosztása, szervezés, produkciós háttérmunkák). Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása.	Színházi előadás megtekintése. Beszélgetés. Vita. Színpadi játék.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene	
Hagyományok, kultúrák (ajánlott téma: Népszokások Más kultúrák)	Alakoskodó népszokásaink megismerése. Magyar főúri táncok: a palotás megismerése. Más országokból származó társasági táncok megismerése. 20. századi társastáncok alaplépéseinek gyakorlása.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Táncos alaplépések gyakorlása. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Fogalmak	Más országokból származó társasági táncok: pl. menüett, polka, polonéz, keringő; 20. századi társastáncok: pl. tangó, rumba, csacsacs, twist, rock and roll.			
Továbbhaladás feltételei 7. évfolyam vége	Feladatvállalás a közös munkában, részvétel az elemző megbeszélésekben. Egy-két táncfajta alaplépéseinek ismerete. Részvétel szerkesztett mozgásos jelenetek létrehozásában. A rögtönzés szabályainak ismerete és alapszintű alkalmazása. Részvétel látott színházi előadás elemzésében.			
Továbbhaladás feltételei 8. évfolyam vége	Feladatvállalás a közös munkában, részvétel az elemző megbeszélésekben. Néhány táncfajta alaplépéseinek ismerete. Részvétel szerkesztett mozgásos jelenetek létrehozásában. A rögtönzés szabályainak ismerete és alapszintű alkalmazása. Részvétel látott színházi előadás elemzésében.			

Ének-zene 5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A zenei nevelés fontos szerepet vállal a gyerek érzelmi, értelmi és jellemnevelésében.

A tantárgy alapvető célja a szép befogadására nevelés, a nemes zene iránti érdeklődés felkeltése, a zene megszerettetése, stílusérzék alakítása, ízlésformálás, zeneszerető, zeneértő közönség nevelése.

Legfontosabb feladatok: A zenei műveltség megalapozása, a nemzeti és egyetemes zenekultúra megismertetése, a művészi kifejezőképesség kibontakoztatása, az igényes zene mindennapos szükségletté válásának kialakítása. A készség- és képességfejlesztő feladatok során a gyerekek váljanak nyitottá a zenei élmények befogadására.

Az ismeretszerzés forrásai bővülnek ebben a szakaszban. Az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre, s egyre nagyobb szerepet kap az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata. A gyerekek így tájékozottabbá válnak a zenetörténeti korokban, stílusokban, műfajokban, megismerik az egyes korok legnépszerűbb zeneszerzőit, stílusjegyeit, elősegítve ezzel a zene mélyebb megértését, befogadását.

Ki kell fejleszteni az önálló ismeretszerzés igényét, a komplex gondolkodás jegyében.

A felsorolt célok eléréséhez a zenei képességek, készségek fejlesztésén át vezet az út. Kiemelt feladatot jelentenek tehát az éneklési készségek, a ritmuskészség, a zenei emlékezet, a belső hallás, a zenei olvasás, írás képességének, megfigyelőképességnek a fejlesztése.

Fejlesztési feladatok

1. Zenei alkotóképeség
 - 1.1 Interpretáció
 - 1.2 Improvizáció
2. Megismerő- és befogadóképességek
 - 2.1 Zenehallgatás
 - 2.2 Zenei hallás és kottaismeret

A tematikai egység/fejlesztési célok megegyeznek a fejlesztési feladatokkal.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret			
	A	A	B	B
	1,5 óra/hét (56 óra)	1 óra/hét (37 óra)	1 óra/hét (37 óra)	1 óra/hét (37 óra)
	5–6. évf.	7–8. évf.	5–6. évf.	7–8. évf.
(Zenei alkotóképeség) Interpretáció	16	10	10	10
(Zenei alkotóképeség) Improvizáció	10	5	5	5
(Megismerő- és befogadóképességek) Zenehallgatás	20	17	17	17
(Megismerő- és befogadóképességek) Zenei hallás és kottaismeret	10	5	5	5
Összesen	56	37	37	37

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai lényegében megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan,

ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

Az ének-zene kerettanterv A és B változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a Nat ének-zene műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusztevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre.

5–6. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Interpretáció (előadói képesség)		Órakeret Évfolyamonként: 16–10 2 évfolyam összesen: 32–20	
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; rövid zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult ritmusképletek felismerése, megszólaltatása; hangszínhallás, dinamikai ellentétpárok felismerése, emberi hangfajták megkülönböztetése, megismerése hangzás alapján.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. megfelelő ritmustartás); önálló tanulás (pl. önálló daltanulás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. éneklés önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. saját énekhang próbálgatása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak éneklése); a tanulás tanítása (pl. daltanulás önállóan); a tanulás tanítása (önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. érzelmeket kifejező dalok éneklése); felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.				
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Figyeld a hangokat! A hangok világa A hang varázsa A hang tulajdonságai Zenei hangok	Éneklés szolmizációs nevekkal. A megismert hangsorok éneklése szolmizációs nevekkal. Felkészítés a hangversenyekre, a művészeti tevékenységek megjelenítésére.	Csoportos és egyéni éneklés. Játék. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
A muzsika mesekertje Operamesék Népballadák Mesebalett Történetek zeneszerzőkről	A zenetörténeti korszakok jellegzetes műfajainak (pl. gregorián, mise, madrigál, opera, oratórium, kantáta, szimfónia) megfigyelése, éneklése. Különböző karakterű dalok éneklése. A dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód gyakorlása.	Beszélgetés. Egyéni és kiscsoportos éneklés. Játék.		
Amiért érzek, amit látok, amit hallok Érzelmek megjelenítése a zenében és a művészetekben „Zeneországba jöttünk”	Énekbeszédet tartalmazó dallamok éneklése meghallgatott példák után. Hangközök tiszta éneklése.	Zenehallgatás. Éneklés.		

Dallam születik – Hol kezdődik a dallam? Beszéd vagy ének Hangközök Hangsorok Hangnemek	Hangzásbeli különbségek megfigyelése. <i>Egyszerű többszólamúság megszólaltatása.</i> <i>Kvintváltó népdalok éneklése (pl. Volt nekem egy kecském).</i>	Zenehallgatás Éneklés		
Együtt – egyszerre – egymás után A többszólamúság kezdetei Felelgetés	Éneklés több szólamban (pl. Erdő, erdő, de magas, Évszakköszöntő, A nap nyugodni tér).	Éneklés. Játék.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Népi kultúra, egyetemes kultúra „Tiszta forrásból...” Kalendárium Zenei földrajz	Néphagyományok jellegzetességeinek megismerése, megelevenítése játékkal (pl. regölés). Az életkori sajátosságoknak megfelelő népi és műdalok éneklése (pl. Megyen már a hajnalcsillag, Édesanyám rózsafája, Szózat, Vágyódás a tavasz után).	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Játék.		
Jelek – jelképek Szimbólumok Hangjegyzírás Színek hangja, hangok színe	<i>Virágénekek éneklése, hallgatása, a szimbolikus jelentés értelmezése.</i>	Zenehallgatás. Éneklés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Ugyanaz másképp Egy téma, több megoldás Díszítés	<i>Dalkarakterek összehasonlítása és variálása.</i>	Zenehallgatás. Éneklés.		
Fogalmak	Trubadúrzene, parlando rubato, tempo giusto, recitálás, recitativo, prím, szekund, terc, kvart, kvint, oktáv, zsoltározó népdal, gregorián zene, kórus, zenekar, kamarazene, madrigál, motetta, kvintváltás, orgánium, periódus, szóló – tutti, históriás ének, korál, népének, kurucdalok, gregorián zene.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Improvizáció		Órakeret Évfolyamonként: 10–5 2 évfolyam összesen: 20–10	
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; rövid zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult ritmusképletek felismerése, megszólaltatása; hangszínhallás, dinamikai ellentétpárok felismerése, emberi hangfajták megkülönböztetése, megismerése hangzás alapján.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalszövegek átfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. improvizatív játék ritmussal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. kifejezés összetettebb eszközökkel).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kreatív játék); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet egyszerű hangszereinek megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladat megoldása önállóan); testi és lelki egészség (pl. improvizatív, önálló feladatmegoldás).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hangszerek	Hangszerek megszólaltatása (pl. népdalszerű sorszerkezetek rögtönzése). Ritmushangszerek használata ritmusrögtönzés céljából.	Zenélés egyszerű hangszerrel. Játék.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Figyeld a ritmust! Zenei ritmusok Szavak ritmusa	Improvizáció a már ismert ritmusképletekre (pl. tapssal, dobantással). Szavak ritmusának visszaadása (pl. tapssal, dobolással). Versek, mondókák ritmizálása szabadon.	Zenélés egyszerű hangszerrel. Játék.		
Dallam születik – Hol kezdődik a dallam? Beszéd vagy ének	Kérdés-felelet dallamok éneklése, improvizálása.	Játék (szerepjáték).		
Fogalmak	Rögtönzés, improvizáció.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Zenehallgatás	Órakeret Évfolyamonként: 20–17 2 évfolyam összesen: 40–34
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; rövid zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult ritmusképletek felismerése, megszólaltatása; hangszínhallás, dinamikai ellentétpárok felismerése, emberi hangfajták megkülönböztetése, megismerése hangzás alapján.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. zenei ritmusok felismerése); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok bemutatása önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. zenei kifejezőeszközök értelmezése).	

	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kedvelt zeneművek kiválasztása és tetszésítélet megfogalmazása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladatmegoldás önállóan); testi és lelki egészség (pl. zenehallgatás során a kifejezési formák azonosítása); felkészülés a felnőtt lét szerepeire (pl. művészi teljesítmény nyitott befogadása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Hangszerek	Hangszerek, hangszercsoportok hangjának megfigyelése, felismerése. Hangszercsoportok a megszólaltatás módja szerinti csoportosítva. <i>A zeneművekben előforduló hangszerek, hangszeres együttesek, zenekarok hangzásának azonosítása, felismerése.</i>	Zenehallgatás. Beszélgetés. Szemléltetés. Kérdve kifejtés.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Történelem Informatika	
A muzsika mesekertje Operamesék Népballadák Mesebalett	<i>Zenei karakterek megfigyelése és azonosítása különböző zeneművekben.</i> <i>Dalkarakterek összehasonlítása.</i> <i>A zeneművek kifejezési szándékának értelmezése.</i>	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Foglalkozások, mesterségek Zeneszerzők Hangszerkészítők Karmester Énekmondó	Adott zenetörténeti (pl. reneszánsz, barokk, bécsi klasszicizmus) korszak alkotóinak (pl. Vivaldi, Bach, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven) megismerése.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Népi kultúra, egyetemes kultúra „Tiszta forrásból...” Kalendárium Zenei földrajz	Népzenei, műzenei felvételek meghallgatása (pl. Aki dudás akar lenni, Bartók: Este a székelyeknél, Vivaldi: Négy évszak, Bach: V. Brandenburgi verseny, Haydn: D-dúr szimfónia, Mozart: Kis éji zene, Beethoven: VII. szimfónia). Dalok, zeneművek üzenetének értelmezése.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Fogalmak	Vonós, fúvós, billentyűs, pengetős, ütős hangszerek; vonósnégyes; szimfonikus zenekar, concerto, concerto grosso, opera, balett, népballada, szimfónia, ereszkedő dallamvonal, kupolás dallamvonal, osztinátó, refrén, szekvencia, „láncdal”, rondóforma, népdalok sorszerkezete, hangismétlés. ABA forma, triós forma			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Zenei hallás és kottaismeret	Órakeret Évfolyamonként: 10–5 2 évfolyam összesen: 20–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; rövid zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; újonnan tanult hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult ritmusképletek felismerése, megszólaltatása; hangszínhallás, dinamikai ellentétpárok felismerése, emberi hangfajták megkülönböztetése, megismerése hangzás alapján.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. ritmusok összehasonlítása); kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia (pl. önálló feladatmegoldás és bemutatás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (pl. kifejezési formák értelmezése a zenében). Kiemelt fejlesztési területek: a tanulás tanítása (pl. önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. zenei hallás fejlesztése). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképesség	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Figyeld a ritmust! A mindennapi élet ritmusai Zenei ritmusok Határok, hangsúlyok A természet ritmusa	Hangzó és dalritmusok lejegyzése. A tanult ritmusképleteket tartalmazó gyakorlatok megszólaltatása. Hangzásbeli különbségek megfigyelése.	Zenehallgatás. Feladatmegoldás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Matematika	
Figyeld a hangokat! <i>A hangok világa</i>	Módosító jelek használata.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Feladatmegoldás.		
A mindentudó kéz Kézjelek Hangközők Vonalrendszer Dallamvonal	Formai, szerkezeti megfigyelések végzése. <i>A hangok elhelyezése a vonalrendszerben a relatív és az abszolút rendszer alapján.</i>	Zenehallgatás. Feladatmegoldás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Szemléltetés. Tanári magyarázat.		
Az ismétlés öröme Zenei jelölések Ismétlés a zenében Természeti jelenségek	<i>Zenei karakterek megfigyelése, elkülönítése verbális és nem verbális eszközökkel.</i> <i>Dallamok variálása lejegyezve.</i>	Zenehallgatás. Feladatmegoldás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Ugyanaz másképp Egy téma, több megoldás Díszítés	<i>Egy téma több variációjának megfigyelése, azonosítása.</i> <i>Szolmizált kottaolvasás egy téma variációira.</i>	Zenehallgatás. Szemléltetés. Feladatmegoldás.		
Fogalmak	Ütemmutatók és azok jelentése, váltakozó ütem, tizenhatod és ritmusképletei, metronóm, ötfokú hangsorok, dúr – moll, hangerő, hangmagasság, időtartam, karakter, hangfajták, hangszínek, szolmizációs nevek, módosító jelek, módosított hangok, crescendo, decrescendo, piano, forte, variáns, variáció, variációs forma, imitáció.			
Továbbhaladás feltételei 5. évfolyam vége	A tanórán tanult dalok, dallamok éneklése (tisztá intonációval, pontos ritmusban, helyes levegővétellel, zeneileg jól tagoltan). Ötfokú, hétfokú dallamok éneklése szolmizálva. Az abc-s hangok megnevezése, leírása. A legegyszerűbb hangközők felismerése kottában és hallás után. A módosító jelek, előjegyzések használata – a hangjegyzírás jelrendszerének pontos használata. Adott korszak (pl. reneszánsz, barokk) zeneműveinek felismerése részleteik alapján. A tanult hangszerek hangjának felismerése. Kvintváltó dallam improvizálása, variációk szerkesztése 2-4 ütem terjedelemben. Megtanult zenei fogalmak pontos használata. Alapvető ismeretek zeneszerzőkről, zeneművekről.			

Továbbhaladás feltételei 6. évfolyam vége	A tanórán tanult dalok, dallamok éneklése (tisztá intonációval, pontos ritmusban, helyes levegővétellel, zeneileg jól tagoltan). Ötfokú, hétfokú dallamok éneklése szolmizálva. Az abc-s hangok megnevezése, leírása. Tájékozódás a kottában, zeneművek követése kottából. Dúr és moll hangnemek, egy kereszt és egy bé ismerete. Énekes, hangszeres népdalfeldolgozások felismerése. Adott korszak (pl. bécsi klasszicizmus) zeneműveinek felismerése részleteik alapján. Zenei kérdés-felelet szerkesztése. Megtanult zenei fogalmak pontos használata. Alapvető ismeretek zeneszerzőkről, zeneművekről.
--	--

7–8. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Interpretáció (előadói képesség)		Órakeret Évfolyamonként: 10 2 évfolyam összesen: 20	
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; hosszabb zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; zenei szemelvények kifejezési szándékának értelmezése; hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult formai és szerkezeti elemek felismerése, megszólaltatása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. feladatmegoldás zenei ritmusokkal); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); önálló tanulás (önálló daltanulás); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. önálló feladatmegoldás és bemutatás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. kifejezési formák értelmezése a zenében).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. saját környezet felismerése a dalokban); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak éneklése); a tanulás tanítása (pl. daltanulás önállóan); testi és lelki egészség (pl. érzelmek művészeti megjelenítése); felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Zenei anyanyelvünk „Száll az ének szájrul szájra...”	Egyszerű népi hangszerek megszólaltatása. Népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva is (pl. Felszántom a császár udvarát, Láttál-e már, Tiszán innen). Néptáncok alaplépéseinek gyakorlása. A népdalgyűjtők munkásságának és a népdalgyűjtés körülményeinek megismerése. Népdalok csoportosítása (pl. régi és új stílusú).	Beszélgetés. Csoportos éneklés. Feladatmegoldás. Játék (néphagyományokhoz kapcsolódva). Táncos alaplépések gyakorlása.	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Korok, divatok Szórakoztató zene Más népek dalai A zene világa, a világ zenéje	Zeneművek énekelhető témáinak éneklése szolmizálva is (pl. Schubert: A pizstráng). Egyszerű többszólamúság megszólaltatása (pl. Földművesek éneke).	Csoportos éneklés.		
Életképek/Élet a nap alatt Kalendárium, ünnepek Otthon.	Néphagyományok jellegzetességeinek megismerése, megelevenítése. Ünnepekhez kapcsolódó népzenei, műzenei felvételek meghallgatása (pl. Kodály: Karácsonyi pásztortánc).	Csoportos éneklés. Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Tanulói prezentáció.	Dráma és tánc Informatika	

otthonalanság Foglalkozás, mesterség Szöveg és dallam „Jelen lévő múlt...” Arcok és tájak „Vedd át a dalt!...”				
Hang és lélek Érzelmek megjelenítése a művészetekben Operamesék Daloskert Milyen hangon? Hangok és hangzók A zene végtelen változatossága	Az emberi hangfajták megismerése, megnevezése adott zeneművekben. Különböző zenei karakterek megfigyelése adott zeneművekben. Operák (pl. Wagner, Verdi, Erkel) cselekményének olvasása. A korosztálynak megfelelő műzenei részletek gyűjtése megadott szempontok szerint. Adott zenetörténeti korszakhoz (pl. romantika, 20. század) kapcsolódó zeneszerzők, zeneművek (pl. Wagner, Csajkovszkij, Kodály, Erkel, Liszt, Bartók, Debussy, Gershwin) megismerése.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Csoportos éneklés. Feladatmegoldás. Egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka. Tanulói prezentáció.	Történelem Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Informatika	
Fogalmak	Népdalcsoporthoz, dallamvonal, sorszerkezet szerint (népdaltípusok), parlando rubato, tempo giusto, népdalfeldolgozás, átiratok, ütemfajták, ütemmutatók, népballada, más népek dalai, pásztor-, betyár-, rabénekek.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Improvizáció		Órakeret Évfolyamonként: 5 2 évfolyam összesen: 10	
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; hosszabb zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; zenei szemelvények kifejezési szándékának értelmezése; hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult formai és szerkezeti elemek felismerése, megszólaltatása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. zenei hatások megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. improvizatív játék ritmussal); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. önkifejezés különböző eszközökkel).			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kreatív játék); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak, dalainak, hangszereinek megismerése); a tanulás tanítása (pl. feladat megoldása önállóan); testi és lelki egészség (pl. improvizatív, önálló feladatmegoldás).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Zenei alkotóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Mindenütt zene Mindennel lehet zenélni Világunk hangjai	Kreált egyszerű ritmushangszerek (pl. kanál, pohár) használata ritmusrögtönzés céljából.	Zenélés egyszerű hangszerekkel. Játék.	Dráma és tánc Informatika	
Játsszunk zenét! Formák, szerkezetek Fokozás Párhuzamok	A tanult ritmusképleteket tartalmazó gyakorlatok megszólaltatása különböző eszközökkel és módszerekkel. Improvizáció a már ismert ritmusokkal. Improvizáció a már ismert	Feladatmegoldás. Éneklés. Játék.		

Ellentétek Quodlibet Tükör Arányok Egyensúly	dallamfordulatokkal.			
Hang és lélek Érzelmek megjelenítése a művészetekben Hangok és hangzók A zene végtelen változatossága	Zaj – zörej – zene – csend bemutatása és értelmezése. <i>Ismert vagy improvizált dallamok bemutatása tempó és dinamikai váltásokkal.</i> <i>Ritmuskánonok kipróbálása.</i>	Feladatmegoldás. Beszélgetés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.		
Fogalmak	Ellentét hatás a zenében, ritmuskánon, elektronikus zene, énekbeszéd (recitativo, recitálás), programzene, korunk zeneszerzői.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Zenehallgatás	Órakeret Évfolyamonként: 17 2 évfolyam összesen: 34
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; hosszabb zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; zenei szemelvények kifejezési szándékának értelmezése; hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult formai és szerkezeti elemek felismerése, megszólaltatása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. zenei ritmusok felismerése); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok bemutatása önállóan); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. zenei kifejezőeszközök értelmezése). Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret (pl. kedvelt zeneművek kiválasztása és tetszésítélet megfogalmazása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet dalainak megismerése); a tanulás tanítása (pl. egyszerű feladatmegoldás önállóan); testi és lelki egészség (pl. zenehallgatás során a kifejezési formák azonosítása); felkészülés a felnőtt lét szerepeire (pl. művészi teljesítmény nyitott befogadása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképeség	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Zenei anyanyelvünk „Száll az ének szájrul szájra...”	Népi hangszerek hangjának, hangzásbeli különbségeinek megfigyelése, azonosítása.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Mindenütt zene Kép a zenében Zene a képen Mindennel lehet zenélni Világunk hangjai	Hangszerek, hangszercsoportok hangjának megfigyelése (pl. a klasszikus szimfonikus zenekarban). <i>A zene megjelenésének kutatása más művészeti területeken.</i>	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka. Projekt módszer.	Magyar nyelv és irodalom Történelem Vizuális kultúra Dráma és tánc	
Korok, divatok Szórakoztató zene Zenetörténeti korszakok jellemző stílusjegyei, műfajai, zeneszerzői, táncai Más népek dalai A zene világa, a világ zenéje A vezénylés művészete	Adott zenetörténeti korszak hangzásbeli azonosságainak és különbségeinek megfigyelése. Zenei karakterek megfigyelése különböző zenetörténeti korszakokban. Adott zenetörténeti korszak jellegzetes műfajainak (pl. szimfónia, opera, versenymű) megfigyelése. Dalkarakterek összehasonlítása különböző zenetörténeti korszakokban. Adott korszak meghallgatott zeneműveinek értelmezése. Adott zenetörténeti korszak zenei szemelvényeinek felismerése, azonosítása.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Éneklés. Ónálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Tanulói prezentáció.	Mozgókép-kultúra és média-ismeret Informatika	
Harmónia – diszharmónia Csend és hang Hangzat vagy hangzavar Bevezetés a modern zenébe	<i>Ellentétpárok hangzásbeli különbségeinek megfigyelése.</i> <i>Ellentétes zenei karakterek megfigyelése.</i>	Zenehallgatás. Beszélgetés. Feladatmegoldás.		
Hang és lélek Érzelmek megjelenítése a művészetekben Milyen hangon? A zene végtelen változatossága	A női és férfi hangfajta tulajdonságainak megfigyelése, és funkcióiknak értelmezése. Hangszer kombinációk, hangzatok a hallgatóra gyakorolt (pl. fiziológiai, lélektani) hatása.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
Fogalmak	Szerenád, balett, dzsessz, divertimento, schubertiáda, ragtime, palotás, menüett, verbunkos, keringő, mazurka, boleró, polonéz, csárdás, zenetörténeti korok jellemző hangszerei, műfajai, tonális – atonális, hármashangzat, variáció, variáns, opera részei, librettó, partitúra, ária, világzene.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Zenei hallás és kottaismeret		Órakeret Évfolyamonként: 5 2 évfolyam összesen: 10	
Előzetes ismeret, tevékenység	Többszólamú hosszabb dalok éneklése, az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazásával; megfelelő tempóválasztás, tempótartás; hosszabb zenei szemelvények figyelemmel követése megadott szempontok szerint; karakteres zenei szemelvények felismerése és rövid jellemzése; zenei szemelvények kifejezési szándékának értelmezése; hangok kézjelének, betűkottájának, hangjegyének ismerete; tanult formai és szerkezeti elemek felismerése, megszólaltatása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. dalokhoz kapcsolódó észrevételek megfogalmazása); matematikai kompetencia (pl. feladatmegoldás zenei ritmusokkal); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (pl. önálló feladatmegoldás és bemutatás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (pl. kifejezési formák értelmezése a zenében).			
	Kiemelt fejlesztési területek: a tanulás tanítása (pl. önálló feladatmegoldás); a tanulás tanítása (önálló feladatmegoldás).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképesség.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Játsszunk zenét! Formák, szerkezetek Fokozás Párhuzamok Ellentétek	A tanult hangokat tartalmazó dallamok megszólaltatása szolmizálva. Formai, szerkezeti megfigyelések végzése.	Zenehallgatás. Feladatmegoldás. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.	Matematika Vizuális kultúra	
Ehhez elme kell! Ritmus Dallam A zeneértés nyelvtana Bevezetés a zene világába	Hangzó és dalritmusok lejegyzése. A tanult ritmusképleteket tartalmazó gyakorlatok megszólaltatása. Éneklés kézjelről. A hangok elhelyezése a vonalrendszerben a relatív és az abszolút rendszer alapján.	Zenehallgatás. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.		
Fogalmak	Zenei ellentétek: staccato-legato, hangos-halk, gyors-lassú, szóló-tutti, magas-mély; zenei formák, szimmetria, imitáció, aranymetszés, hangerő, tempó, hangmagasság, fuga, kánon, crescendo-decrescendo, notáció, hangközök, dūr-moll, hangsorok, hangkészlet, kvintkör, kulcsok, zenei abc, módosító jelek, módosított hangok (fi, szí, ta), triola, kis nyújtott, kis éles ritmus, ütemmutatók, ütemfajták, zenei formák.			
Továbbhaladás feltételei 7. évfolyam vége	A tanult dallamok éneklése emlékezetből. Verbunkos dallamok éneklése, népies műdalok éneklése. A többször hallgatott zeneművek felismerése hallás után. A tanult zenetörténeti korszakok legfőbb stílusjegyeinek, zeneszerzőinek, műfajainak ismerete (pl. a romantika stílusjegyei, műfajainak felsorolása). A zenei szaknyelv pontos használata. A hangjegyírás jelrendszerének pontos használata. Tájékozódás a kottában, zeneművek követése kottából. Dūr és moll hangnemek, két kereszt és két bé ismerete. Dallamalkotás népdalok dallami és formai törvényszerűségei alapján. A legfontosabb néphagyományok, szokások, és az ehhez kapcsolódó dalanyag jellegzetességeinek ismerete.			
Továbbhaladás feltételei 8. évfolyam vége	A tanult dallamok éneklése emlékezetből, bővítése 10-15 új dallal. A tanult ritmusképletek hangoztatása, dinamikai jelek alkalmazása, könnyű dallamok és ritmusok írása és olvasása. A többször hallgatott zeneművek felismerése hallás után, elhelyezése zenetörténeti korszakokban. A tanult zenetörténeti korszakok legfőbb stílusjegyeinek, zeneszerzőinek, műfajainak az ismerete			

	(pl. a 19–20. századi zene stílusjegyei, műfajainak felsorolása). A zenei szaknyelv pontos használata. A hangjegyírás jelrendszerének pontos használata. Tájékozódás a kottában, zeneművek követése kottából. Dúr és moll hangnemek, két kereszt és két bé ismerete. Dallamalkotás ritmikai, dallami, formai és népzenei stílusokra vonatkozó ismeretek alapján. A legfontosabb néphagyományok, szokások és az ehhez kapcsolódó dalanyag jellegzetességeinek ismerete.
--	--

Vizuális kultúra 5–8. évfolyam

Célok és feladatok

- A tanulók látáskultúrájának megalapozása.
- A vizuális megismerő-, befogadó- és alkotóképességek fejlesztése.
- A látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértésének elősegítése.
- A kommunikáció köznap, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése.
- A képi világban való eligazodás segítése, személyes alkotói utak bejárására bátorítás.
- A képi, plasztikai ábrázoló, kifejező-, közlő-, alakító-, konstruáló képességek fejlesztése gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által.
- A tanulók kritikus befogadói képességének megalapozása, az információk közötti szelektáló képesség fejlesztése.
- A művészeti nevelés értékközvetítő, értékkeremtő személyiségformáló szerepének tudatosítása.
- Az érzelmekkel kísért szabad önkifejezés, fokozott realitásigény, objektív képi gondolkodás fejlesztése.
- A befogadóképesség fejlesztése a látvány analízisén, azaz a (magyar és egyetemes művészettörténetből vett) műalkotások elemzésén, leírásán, értékelésén, keresztül megalapozott vizuális ítéletalkotás megfogalmazásáig.

Fejlesztési feladatok

1. Megismerés, befogadás
 - 1.1 Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása
 - 1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás
 - 1.3 Kommunikáció
2. Kreativitás
 - 2.1 Alkotóképesség
 - 2.2 Problémamegoldó képesség
3. Önismeret – önértékelés – önszabályozás

A tematikai egység/fejlesztési célok megegyeznek a fejlesztési feladatokkal.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret		
	A 2 óra/hét (74)	B 1 óra/hét (37)	A 0,5 óra/hét (18)
	5–6.	5–6.	7–8.
(Megismerés, befogadás) Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása	14	7	2
(Megismerés, befogadás) Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	16	12	10
(Megismerés, befogadás) Kommunikáció	20	9	3
(Kreativitás) Alkotóképesség	24	9	3
(Kreativitás) Problémamegoldó képesség	Folyamatos		
Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Folyamatos		
Összesen	74	37	18

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai lényegében megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon

belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan, ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

A vizuális kultúra kerettanterv A, B és C változata

A kerettanterv A és B változatának szerkezete megegyezik a NAT vizuális kultúra műveltségi részterületének szerkezetével, de eltérő óraszám alapján szerveződik. Az A változat magasabb óraszámhoz tartozó plusz tevékenységei dőlt betűvel szedve kerültek jelölésre. A vizuális kultúra kerettanterv C változata projektrendszerű, abban egy-egy témakör köré csoportosítva jelennek meg a fejlesztést szolgáló tevékenységek, a megszerzendő ismeretek. Ez a tanulási forma nagyobb lehetőséget nyújt az integrációra, a más tanórákon szerzett ismeretek hasznosítására. Az átfogó témakörök kijelölése a lehetséges kapcsolódások figyelembevételével történt. Más tantárgyi tartalmak érintése természetesen a vizuális kultúra aspektusából történik. A kerettanterv csak az átfogó témakörökre tesz javaslatot, és arra, hogy ott milyen vizuális fejlesztési tevékenységek ajánlottak. Egy-egy témakörön belül több projekt is szervezhető. A tanár feladata, hogy meghatározza, aktualizálja, pontosítsa a konkrét projektfeladatokat, a tanulócsoportok ismeretében megtervezze azok sorrendjét és az optimális időkereteket. A továbbhaladás feltételei az A, B és C változatoknál azonosak.

5–6. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása		Órakeret Évfolyamonként: 14–7 2 évfolyam összesen: 28–14	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyokról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli összehasonlítása); matematikai kompetencia (pl. geometria); természettudományos kompetencia (pl. tárgyak anyagi tulajdonságainak vizsgálata); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az Internet segítségével); a hatékony és önálló tanulás (pl. összetettebb feladatrészek önálló elvégzése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet vizuális jelenségeinek megismerése); környezettudatosságra nevelés (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tulajdonságok Forma, alak Arány Szín Felület Tónus	Síkjellegű és plasztikus formák formai sajátosságainak megfigyelése, legfontosabb jegyek kiemelésével leírása és bemutatása különböző eszközökkel (pl. formakarakter visszaadása szabadkézi rajzban). Tárgyak formai jegyek alapján történő megkülönböztetése, csoportosítása (pl. hengeres formák megkülönböztetése). Színek legfontosabb tulajdonságainak megismerése.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (szabadkézi rajz, festés). Játék (kreatív, asszociációs).	Matematika Természet-ismeret	

	A tárgyak lokálszínének meghatározása, megjelenítése festőtechnikákkal. <i>A tárgyak, anyagok felületi sajátosságainak (textúra) megfigyelése, leírása és megjelenítése különböző eszközökkel.</i> <i>A megvilágítás, a fény-árnyék hatások megfigyelése, rajzos megjelenítése.</i>			
Látvány Téri helyzetek Egymáshoz való viszony Ábrázolási rendszerek Nézetek Mozgás	A megfigyelt jelenség, látvány elemeinek megnevezése. A megfigyelt elemek egymáshoz való térbeli helyzetének, arányainak megállapítása. Egyszerű tárgyak elől-, felül- és oldalnézetének rajza. Tárgyak hosszmetsete, keresztmetsete – metsetetrajza. Ábrázolási rendszerek (pl. egyirányponos perspektíva, axonometria) legfontosabb jellemzőinek összegyűjtése és összehasonlítása. A nézőpont változtatásából (pl. rálátás, alálátás vagy körbejárás) következő látványváltozások megfigyelése, leírása és ábrázolása szabadkézi rajzban. <i>Történések, események elmondása, majd részekre bontása, a jellemző fázisok meghatározása. A fázisok megjelenítése képsorozattal; valamint plasztikai sorozatban.</i>	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (szabadkézi rajz: metset-, fázisrajz; szerkesztés). <i>Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.</i>	Matematika Magyar nyelv és irodalom Természet- ismeret Informatika	
Eszközök	Tárgy- és makettkészítéshez használatos egyszerű kéziszerszámok használata. Különböző festőtechnikák és grafikai technikák kipróbálása.	Feladatmegoldás (makettkészítés, festés, grafikai technikák).		
Fogalmak	Térbeli modell, nézőpont, arányok, szemmagasság, rálátás, alálátás, hosszmetset keresztmetset, metsetetrajz, szerkezet, értelmező rajz, nézetek (előlnézet, felülnézet, oldalnézet), axonometria, perspektíva, formakarakter, textúra, lokálszín, természetes fény, mesterséges fény, megvilágítás, fény-árnyék, látványszerű ábrázolás, elemző-magyarázó rajz, makett, útvonalrajz, kompozíció, színszimbolika, képi egyensúly, képi ritmus, formaredukció, monokróm – színes, hatos színekör, főszínek, mellékszínek.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	Órakeret Évfolyamonként: 16–12 2 évfolyam összesen: 32–24
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli összehasonlítása); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); a hatékony, önálló tanulás (pl. feladatok önálló megoldása); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. a közvetlen környezet megismerése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak megismerése); környezettudatosságra nevelés (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása); felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. vizuális jelenségek nyitott befogadása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tárgyak a térben Tárgyak felhasználása Tárgyak készítése Tárgyak és környezetük Tárgyakhoz kapcsolódó szokások	Tárgyak, eszközök, szerszámok tanulmányozása szűkebb, tágabb környezetünkben. A tárgyak csoportosítása különböző funkciói alapján (pl. kultikus, használati és dísz tárgy). Az egyedi és sokszorosított tárgyak összehasonlítása. A tárgyak előállításának, a formát, díszítményt meghatározó tényezőinek megismerése. Egyes kézműves technikák megismerése és kipróbálása (pl. nemezelés, szövés, batikolás, agyagolás). A tárgy és környezetének vagy az épített és természetes környezet összehasonlítása. <i>A közvetlen környezetben található tárgyakon a forma és rendeltetés kapcsolatának elemzése.</i> <i>Ismeretek szerzése a népművészet, népszokások, tárgykultúra és az életmód kapcsolatáról, tárgyasult formáiról.</i>	Séta. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (kézműves technikák kipróbálása). Projekt módszer (választott tárgyak széleskörű vizuális feldolgozása).	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Informatika	
Idő, mozgás Kép, képsorozat Történet	Pillanatkép, sorozatkép (pl. adott témában fotó, fotósorozat, mozgókép) lehetőségeinek tanulmányozása. Mozgás bemutatása rövid dramatikus történetekben. <i>A testtartás, gesztusok, mimika megfigyelése, kifejező használata ábrázolásokban.</i> <i>Történetmesélés kifejező mozgásokkal, hanghatásokkal árnyjátékokban, egyszerű animációban.</i> <i>Jelmez és díszlet tervezése, készítése csoportos produkciókhoz.</i>	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni gyűjtőmunka. Játék (asszociációs, önismereti, dramatikus).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Műalkotások Művészeti ágak Képzőművészeti műfajok Művészettörténeti korok Alkotás, alkotó – műélmény	A különböző művészeti ágak: (pl. képzőművészet, iparművészet, színházművészet, irodalom, építészet, filmművészet, táncművészet, zeneművészet) főbb jellemzőinek megismerése. A képzőművészeti műfajok két- és háromdimenziós megjelenésének megfigyelése, leírása. Adott művészettörténeti korszak (őskor; ókor – Egyiptom, Mezopotámia, görög, római; középkor – honfoglaló magyarok, őkeresztény, román, gótikus; újkor – reneszánsz) kultúrtörténeti háttérének és legfontosabb jellemzőinek megismerése. Adott művészettörténeti korszakok műveinek megfigyelése, leírása, elemzése és összehasonlítása adott szempontok alapján. <i>Alkotások gyűjtése és felhasználása adott cél érdekében.</i> <i>Példák gyűjtése megadott szempontok alapján, (pl. kultikus helyszínek, tárgyak) az Európán</i>	Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Beszélgetés. Tanulói prezentáció. <i>Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.</i> Projekt módszer (pl. művészettörténeti kor széleskörű vizuális feldolgozása).	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Történelem Informatika	

	<i>kívüli kultúrák műalkotásaiból. Műalkotások csoportosítása különböző szempontok szerint.</i>			
Fogalmak	Funkció, diszitmény, kézműves technika, tárgy-kultúra, környezet-kultúra, népművészet, gesztus, mimika, fényképezés, mozgókép, plasztika, textilplasztika, pillanatfelvétel, sorozatfelvétel, animáció, képregény, rekonstrukció, művészeti ág, műfaji sajátosságok, művészettörténeti korszak, Európán kívüli kultúrák, kultikus tárgy, használati tárgy, műtárgy.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kommunikáció	Órakeret Évfolyamonként: 20–9 2 évfolyam összesen: 40–18		
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelek szóbeli értelmezése); matematikai kompetencia (pl. méretezés); természettudományos kompetencia (pl. grafikon olvasása); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját értelmezési utak bejárása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb vizuális jeleinek megismerése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. köznapi vizuális közlések értelmezése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Jel, szimbólum Jelzés, nyom Jel Jelkép, szimbólum	Jelek, szimbólumok értelmezése képző-művészeti alkotásokon. Szimbólumgyűjtés különböző kultúrákból. Lenyomatok készítése, nyom- és jelhagyás, nyomolvasás, az utalások értelmezése.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (szabadkézi rajz, nyomtatás).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	
Vizuális információ Jelek a hétköznapi életben Műszaki jellegű ábrák Nem vizuális természetű közlések képi bemutatása Kifejezésre is alkalmas vizuális közlések	A mindennapi életben (pl. tájékozódásban, közlekedésben, vásárláskor) használt fontosabb jelek, jelzések (pl. piktogram, útjelző tábla, embléma, márkajelzés) gyűjtése, megfigyelése és értelmezése adott szempontok alapján. Műszaki jellegű ábrák (pl. szerelési rajz) értelmezése. Nem vizuális információk (pl. a népesség összetétele vagy családfa) érzékletes, képi megfogalmazása diagram, grafikon segítségével. A művészi és a köznapi vizuális közlések (pl. művészi fotó, riportfotó, reklámfotó) gyűjtése, megfigyelése és értelmezése adott szempontok alapján.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (diagram, grafikon készítése). Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.	Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek Földrajz	

Fogalmak	Jelek, jelzések, szimbólumok, piktogram, embléma, ábra, információ, rögzített közlések, sokszorosított közlések, szövegkép, képmező, kép kivágás.
-----------------	---

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Alkotóképesség		Órakeret Évfolyamonként: 24–9 2 évfolyam összesen: 48–18	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. az elkészült munkák szóbeli bemutatása); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia (pl. saját ötletek bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját élmények vizuális megjelenítése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak felhasználása az alkotásban); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. élmények személyes megjelenítése).			
Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás				
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Történetek Irodalmi, zenei, filmes élmények	Hang és kép együttes alkalmazása árnyjátékokban, vagy más műfajú előadásokban (pl. tárgyanimáció). Más műalkotásokhoz kapcsolódó illusztratív vagy kifejező jellegű alkotások készítése. Szépirodalmi alkotásokhoz vagy kitalált történetekhez érzelmeket kifejező maszk készítése.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (targyanimáció, illusztráció-, maszk készítés).	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Ének-zene	
Közvetlen környezet Egyszerű tárgyak	Egyszerű tárgytervezői feladatoknál természeti „előképek” alkalmazása. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. Tervvázlatok készítése. <i>Díszítmény tervezése megadott szempontok szerint (pl. ornamentális, geometrikus).</i> <i>További alkotótechnikák megismerése (pl. papírnyomat, monotípia, kollázs).</i>	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (díszítmény tervezés, monotípia, kollázskészítés).		

Műalkotások	Műalkotások átalakítása megadott szempontok alapján különböző eszközökkel. <i>Műélmény alapján a vizuális kifejezés egyes eszközeinek (pl. kiemelés mérettel, színnel) síkbeli és térbeli megjelenítése.</i> <i>Vegyes alkotó technikák (pl. vízfesték és filctoll vagy tus).</i>	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (festés, rajzolás).		
Fogalmak	Illusztráció, tervvázlat, díszítmény: ornamentális, geometrikus, kollázs, montázs, levonat, grafika, (egyedi, sokszorosított), papírdúc, papírnyomat, kifejezés.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Problémamegoldó képesség		Óra-keret folyamatos	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetészerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Problémahelyzetek megoldása	Reagálás az iskolai élet kínálta vizuális problémahelyzetekre, megoldási tervek készítése. Rögtönzött eszközök készítése. A feladatmegoldáshoz célszerűen alkalmas anyagok, eszközök kiválasztása.	Az eddig felsorolt eljárások, módszerek.	Minden tantárgy	
Feladatmegoldás önállóan	Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartás.			
Fogalmak	Problémahelyzet, rögtönzés.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakkal; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetészerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.	

Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Önismeret, önértékelés, önszabályozás.			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Önkép és a közvetlen környezet	Vizuális esztétikai preferenciák érvényre juttatása az alkotó és befogadó tevékenység során. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját munkák több szempontú elemzése, értékelése, besorolása a társak munkái közé. Saját és mások munkájának összehasonlítása. Egy-egy alkotási folyamat részekre bontása, az egyes fázisok önkritikus értékelése.	Az eddig felsorolt eljárások, módszerek.	Minden tantárgy	
Fogalmak	Önkritika, önértékelés.			
Továbbhaladás feltételei 5. évfolyam vége	Egyszerű tárgyak ábrázolása és vetületi rajzának elkészítése. Térbeli mozgás útvonalának vizuális megjelenítése. Időbeli történések folyamatának megtervezése. Tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák ismerete. Látvány, műalkotás leírása, rövid elemzése. Hétköznapi vizuális jeleket, szimbólumok használata. Tárgyak, felületek dekoratív díszítése. Eszközők és anyagok balesetmentes, készségszintű használata. Gazdaságos anyaghasználat.			
Továbbhaladás feltételei 6. évfolyam vége	Tárgyak belső arányainak helyes megjelenítése látvány után. Színviszonyok hozzávetőlegesen helyes érzékeltetése. Szóbeli információk alapján téri helyzetek megjelenítése. Egyszerű, elképzelt tárgyat önálló elkészítése. Irodalmi, zenei, színházi élményre vizuális eszközökkel történő reflektálás. Műalkotások leírása, elemzése, különböző szempontok szerinti csoportosítása. A tanult szakkifejezéseket megfelelő használata. Adott jelenséggel, látvánnyal kapcsolatosan önálló kérdések megfogalmazása. Gazdaságos, önálló eszköz és anyaghasználat.			

Projektfeladatok 5–6. évfolyam számára

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás Kommunikáció	Alkotóképesség Problémamegoldó képesség Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Órakeret Évfolyamonként: 74–37 2 évfolyam összesen: 148–74	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladat értelmezése; a vizuális nyelv legfontosabb elemeinek felismerése, leírása és használata; felismerhető ábrázolás készítése egyszerű tárgyakról; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány megfigyelése, leírása, elemzése; rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a felszerelése önálló rendben tartása.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, önálló tanulás			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő- és befogadóképeség; Kreativitás; Önismeret, önértékelés, önszabályozás			
Tartalom (projekt)	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A külső és belső kapcsolata, felület, burok forma-tartalom	A tárgyak, anyagok, termékek, felületi sajátosságainak (textúra) vizsgálata, rajzi, plasztikai kifejezése. Öltözködési szokások megbeszélése. Az öltözködést meghatározó természeti és kulturális hatások vizsgálata, reprodukciók gyűjtése, különböző szempontú csoportosítása. Egyszerű tárgy létrehozása: Jelmez-, maszk-, díszlettervezés és készítés különböző történetmesélő és dramatikus játékokhoz. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban.	Projektmódszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
Rész-egész, töredék, fázis, egyén és csoport	Egyén és csoport viszonylatainak feldolgozása ábrák, grafikonok, vizuális jelek, érzékletes képi formák segítségével. Történesek eljátszása, elmondása, majd részekre bontása, a jellemző fázisok meghatározása. A fázisok megjelenítése képsorozattal, valamint plasztikai sorozatban. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása.	Projektmódszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		

	Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.			
Ok-okozat, nyomolvasás, a mozgás nyoma, az idő nyoma, a múlt emlékei.	Információgyűjtés a lakókörnyezetünk múltjáról. A környezet jövőjére vonatkozó elképzelések vizuális megjelenítése vázlatok, tervek, leírások, látszati rajzok segítségével. Lenyomatok készítése, nyom- és jelhagyás, nyomolvasás, az utalások értelmezése. Utalás művészettörténeti korokra, a különböző kontinensek művészete. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.			
Mozgás, történet, folyamat, körforgás, ismétlődés, ünnepek	Természeti jelenségek, évszakok változásának vizuális sajátosságai és ezek ábrázoló, illetve kifejező jellegű megjelenítése monokróm és színes technikákkal. Életjelenségek megjelenítése fázisrajzokon. Az emberélet fő fordulóinak ünnepei a művészetek tükrében, saját és más nemzetek ünnepei szokásainak párhuzamba állítása. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
Azonosságok-különbözések, ellentétek, hasonlóság, eredetiség, az érzékelés formáinak kapcsolata	Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbségek tudatosítása. A tárgyak lokálszínének meghatározása, megjelenítése festőtechnikákkal. A megvilágítás, a fény-árnyék hatások megfigyelése, rajzos megjelenítése. A tárgyak csoportosítása különböző funkcióik alapján (kultikus, hétköznapi és műtárgy). Az egyedi és sokszorosított tárgyak (berendezési tárgyak, konyhai eszközök) összehasonlítása. Különböző művészeti ágak: képzőművészet, iparművészet, színházművészet, irodalom, építészet, filmművészet, táncművészet,	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		

	zeneművészet főbb jellemzőinek megismerése. A bemutatott műalkotások technikáinak azonosítása. A képzőművészeti műfajok (festészet, szobrászat, grafika) legfontosabb jellegzetességeinek tanulmányozása. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.			
Élő-élettelen, természeti és épített környezet, lakóhelyek	A természeti és az ember alkotta környezet viszonyának, főbb jellemzőinek vizsgálata. Az ember és természet viszonyával kapcsolatos mondák, regék gyűjtése, illusztrációk készítése különböző technikákkal. Környezetünkben lévő élőlények (növények, állatok) vizuális jellemzőinek megfogalmazása, ábrázolása. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
A tér képe, a tér érzékelése, megjelenítése, a nézőpont	Látványyszerű ábrázolás. Az elemek egymáshoz való térbeli helyzetének, arányainak megállapítása. A nézőpont változásából következő látványváltozások ábrázolása szabadkézi rajzban. Példák gyűjtése a sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemeire. A mindennapi élet tájékoztató tapasztalatainak rajzos megjelenítése. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
Alkalmazás, alakítás, alkotás	Az egyedi és sokszorosított tárgyak (használati és dísz tárgyak) csoportosítása. Tárgykészítés természetes anyagokból. Tárgytervezői feladatnál természeti „előképek” alkalmazása. Ismerkedés egyszerű tárgykészítő	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos		

	technikával. A gyakorlati feladatoknál saját elképzelések megvalósítása. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban.	munkában.		
Kommunikáció, közlés, távközlés, reklám	Közvetlen megfigyeléssel, tapasztalással szerzett információk, valamint közvetett módon, különböző médiumokból nyerhető információk gyűjtése szűkebb környezetünkről. Különböző művészi és köznapi közlések, fényképek, reprodukciók gyűjtése a tömegkommunikációs médiából, a mindennapi környezetből, kritikus értékelése. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló értelmezése, előkészítése, megoldása. Választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
Fogalmak	Elemző-magyarozó rajz, modellezés, képregény, fényképezés, videó, képmező, képkivágás, kompozíció, színszimbolika, képi egyensúly, képi ritmus, hosszmetset, alaprajz metsetrajz, szerkezet, nézetek (előlnézet, felülnézet, oldalnézet), axonometria, perspektíva, makett, kézműves technika, népművészet, népszokások, lokálszín, megvilágítás, természetes fény, mesterséges fény, fény-árnyék, látványszerű ábrázolás, kultikus tárgy, használati tárgy, műtárgy, nézőpont, arányok, szemmagasság, rálátás, alálátás, formakarakter, takarás, rövidülés, útvonalrajz, lépték, formaredukció, monokróm-színes, hatos színek, főszínek, mellékszínek, egyedi gyártás, sokszorosított gyártás, arculat, kiállítás, illusztráció, tervvázlat, díszítmény: ornamentális, geometrikus, kollázs, montázs, monotípus, grafika (egyes, sokszorosított), kifejezés, jelek, jelzések, szimbólumok, piktogram, embléma, ábra, információ, rögzített közlések, sokszorosított közlések, szöveggép, képmező, képkivágás, funkció, díszítmény, tárgykultúra, környezetkultúra, gesztus, mimika, mozgókép, plasztika, pillanatfelvétel, sorozatfelvétel, animáció, képregény, rekonstrukció, művészeti ág, műfaji sajátosságok, művészettörténeti korszak, Európán kívüli kultúrák.			

7–8. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása	Órakeret Évfolyamonként: 2 2 évfolyam összesen: 4
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.	

Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli leírás); természettudományos kompetencia (pl. látás fizikai és biológiai feltételei); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); a hatékony és önálló tanulás (pl. összetettebb feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet vizuális jelenségeinek megismerése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés (pl. a természeti környezet közvetlen megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tulajdonságok és összefüggéseik Fény-árnyék hatások Színhatások Térhatások	A tárgyak, anyagok felületi sajátosságainak (textúra) önálló megfigyelés, és megjelenítés különböző eszközökkel. A megvilágítás, a fény-árnyék hatások önálló megfigyelése, rajzos megjelenítése. A fény, megvilágítás hatásának felhasználása különböző hatások elérése (pl. kiemelés) érdekében. A színek egymásra gyakorolt hatásának (pl. színharmonia, színkontraszt) megismerése és bemutatása. A háromdimenziós tér megjelenítési lehetőségeinek összegyűjtése.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (tónusos tanulmányrajz készítés, festés). Tanulói prezentáció.	Informatika Mozgókép-kultúra és média-ismeret Fizika Biológia	
Látvány Ábrázolási rendszerek Téri helyzetek Mozgás	A perspektivikus ábrázolás sajátosságainak elemzése konkrét példákon keresztül. Bonyolultabb útvonalrajz készítése szöveg alapján (pl. ismeretlen városban kirándulásterv céljából). Ábra alapján téri helyzet rekonstruálása adott cél érdekében (pl. terem átrendezése kiállítási térre). <i>Mozgóképi jelenet rekonstruálása más-más nézőpontból, a jelenet rögzítése állóképekben (pl. krokikészítés).</i>	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (útvonalrajz, alaprajz készítése). <i>Séta, kirándulás.</i> <i>Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.</i> Projekt módszer (pl. lakókörnyezet széleskörű vizuális feldolgozása).	Informatika Földrajz Mozgókép-kultúra és média-ismeret	
Eszközök	Szabadon választott újabb alkotótechnikák, illetve kézműves technikák megismerése.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás.		
Fogalmak	Irányított fény, frontális megvilágítás, ellenfény, surlófény, színharmonia, színkontraszt (magában való, minőségi, mennyiségi, komplementer, hőfok, szimultán, telítettség), színreflex, kevert szín, kiegészítő szín, komplementer, méretarány, vetület; horizont, nézőpont, perspektíva, kroki.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás		Órakeret Évfolyamonként: 10 2 évfolyam összesen: 20	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelenségek szóbeli összehasonlítása); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); a hatékony, önálló tanulás (pl. feladatok önálló megoldása); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia (pl. feladatok önálló bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak megismerése); környezettudatosságra nevelés (pl. az épített környezet megismerése); a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. vizuális jelenségek hangulati hatásának leírása); felkészülés a felnőttléti szerepeire (pl. vizuális jelenségek nyitott befogadása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Tárgyak a térben léptékváltással Tárgy és környezete Épített környezet Forma és funkció Tárgyak régen és ma	A tárgy és környezetének vagy az épített és természetes környezet összehasonlítása. Az építészeti tér és tömegalakítás legfontosabb eszközeinek összegyűjtése, rendszerezése. Épített terek elemző vizsgálata funkció és megjelenés szerint (pl. középületek). Tárgyak, illetve épületek összehasonlítása különböző szempontok szerint (pl. történeti változás szempontjából).	Séta. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Projekt módszer (épített környezet széleskörű vizuális feldolgozása).	Magyar nyelv és irodalom Történelem Informatika	
Idő, mozgás Fázisrajz Pillanatkép Képregény	Mozdulatvázlatok, fázisrajzok készítése. Mozgást ábrázoló fotósorozatok gyűjtése. Képregények, karikatúrák gyűjtése, rendszerezése. Egyszerű történet képregényi vázlatának elkészítése.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Egyéni gyűjtőmunka. Feladatmegoldás (vázlatkészítés)	Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc Mozgóképkultúra és média-ismeret	
Műalkotás Képzőművészeti műfajok Művészettörténeti korok Alkotás, alkotó – műélmény	Adott művészettörténeti korszak (barokk; a 19. század irányzatai: klasszicizmus, romantika, realizmus; a századforduló irányzatai: impresszionizmus, posztimpresszionizmus, szecesszió; a 20. század első felének irányzatai; a 20. század második felének irányzatai) kultúrtörténeti háttérének és legfontosabb jellemzőinek megismerése. Adott művészettörténeti korszakok műveinek megfigyelése, leírása, elemzése és összehasonlítása adott szempontok alapján.	Szemléltetés. Kérdve kifejtés. Beszélgetés. Tanulói prezentáció. Vita. Projekt módszer (műalkotások széleskörű vizuális feldolgozása).	Magyar nyelv és irodalom Történelem Informatika	Megfelelően kiválasztott fotók, műalkotások szemléltetésre

	<i>Alkotások gyűjtése és felhasználása adott cél érdekében.</i> <i>Példák gyűjtése megadott szempontok alapján (pl. kultikus helyszínek, tárgyak) az Európán kívüli kultúrák műalkotásaiból.</i> <i>Műalkotások csoportosítása különböző szempontok szerint.</i> Kortárs képzőművészeti alkotások megtekintése.			
Fogalmak	Homlokzat, építészeti elemek, technológia, világörökség, környezettervezés, totál plán, skicc, kameraállás, képi egyidejűség, mozgásfázis, cselekmény, képszalag, korszakok, stílusirányzatok, izmusok, nonfiguratív, absztrakció, kortárs művészet.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kommunikáció		Órakeret Évfolyamonként: 3 2 évfolyam összesen: 6	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. vizuális jelek szóbeli értelmezése); digitális kompetencia (pl. információgyűjtés az internet segítségével); a hatékony, önálló tanulás (pl. egyszerű feladatrészek önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját értelmezési utak bejárása); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb vizuális jeleinek megismerése); aktív állampolgárságra (pl. önálló vélemény megfogalmazása); demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire (pl. reklám kommunikációjának értelmezése).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerés, befogadás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Vizuális információ Műszaki jellegű ábrák Reklám	Tervezett tárgy vetületi és axonometrikus ábráinak megszerkesztése. Modellezés, palástszerkesztés (pl. a tervezett tárgy modellezése). Nyomatott és sugárzott reklámok gyűjtése, rendszerezése célközönség szerint. Reklámfotók, plakátok, ártértelmezése a szöveg vagy egyes kompozíciós elemek megváltoztatásával.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Feladatmegoldás (szerkesztés, modellezés).	Magyar nyelv és irodalom Mozgóképkultúra és média-ismeret	
Nem vizuális természetű információk képi megfogalmazása Jelek a hétköznapokban	Művészettörténeti kiselőadáshoz magyarázóábra készítése (pl. a mű szerkezeti vázlata, gyakori motívumok, szimbólumok; a művek helyének bemutatása térképen; időszalag). Piktogram-, ikongyűjtemény készítése, azok értelmezése, csoportosítása. Piktogram-, ikonrendszer tervezése, kivitelezése (pl. a különböző helyiségek, tantárgyak, cselekvések emblémáinak megtervezése).	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (magyarázóábra készítés, tervezés) Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.	Informatika Matematika Történelem Földrajz	

	<i>Laptervezés. Saját lap vagy osztályújság szerkesztése.</i>	Projekt módszer (nem vizuális természetű információk széleskörű vizuális feldolgozása).		
Fogalmak	Célközönség, fogyasztó, közterületi reklám, plakát, reklámhordozó, reklámblokk, design, befoglaló forma, tipográfia, szlogen, betűtípus, cikk, címloldal, hasáb, hírérték, laptükör, oldalpár, szalagcím.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Alkotóképeség		Órakeret Évfolyamonként: 3 2 évfolyam összesen: 6	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (pl. az elkészült munkák szóbeli bemutatása); a hatékony, önálló tanulás (pl. összetettebb feladatok önálló elvégzése); szociális és állampolgári kompetencia (pl. beleérzőképesség fejlesztése); kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia (pl. saját ötletek bemutatása); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (pl. saját élmények vizuális megjelenítése); hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (pl. szűkebb és tágabb környezet műalkotásainak felhasználása az alkotásban); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (pl. irányított és önálló feladatmegoldás); testi és lelki egészség (pl. élmények személyes megjelenítése); felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Közvetlen környezet	Iskolai események (pl. ballagás, osztály-összejövetel, koncert) látványtervének elkészítése. Kiállításrendezés, saját és mások munkájának bemutatására. Egy tárgy csomagolásának megtervezése, kivitelezése. Választott árucikk (pl. saját tervezésű tárgy) reklámjának elkészítése szabadon választott technikával. Tárgy tervezése és a tervezés dokumentálása valamely művészettörténeti korszak stílusában.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (tervezés).	Magyar nyelv és irodalom Informatika	
Elvont dolgok képe	Adott témára (pl. zenei hangulatra) kifejező szándékú kép vagy plasztika alkotás létrehozása. Különböző látványok, műalkotások képi, plasztikai átírásai egy adott hangulat, lelkiállapot kifejezésének szándékával. Műalkotások átalakítása adott cél érdekében (pl. festmény színhatásának megváltoztatása). Gyűjtött képekből fotóetűd, képes történet összeállítása.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás (képi, plasztikai átírás).		
Fogalmak	Fotóetűd, csomagolásterv.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Problémamegoldó képesség		Órakeret folyamatos	
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, önálló tanulás			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kreativitás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Problémahelyzetek megoldása, a megfelelő megoldás kiválasztása	Reagálás az iskolai élet és az önálló munkavégzés során létrejövő vizuális problémahelyzetekre, megoldási tervek készítése. A feladatmegoldáshoz célszerűen alkalmas anyagok, eszközök kiválasztása. Máshol látott formai, technikai megoldások adekvát alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban.	Az eddig felsorolt eljárások, módszerek.	Minden tantárgy	
Feladatmegoldás önállóan	Kapott vagy választott feladat önálló értelmezése. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban. Feladatok önálló megoldása. A felszerelés önálló gondozása. Igényes munkakörnyezet önálló fenntartás.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Órakeret folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz és anyaghasználat.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, önálló tanulás	
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Önismeret, önértékelés, önszabályozás	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Önkép és a közvetlen környezet	Vizuális esztétikai preferenciák érvényre juttatása az alkotó és befogadó tevékenység során. Tetszésítélet megfogalmazása és indoklása. Saját képességeknek megfelelő választás a felkínált feladatlehetőségek közül. A társakkal való együttműködés közös tevékenységekben, alkotómunkában. Saját munkák több szempontú elemzése, értékelése, besorolása a társak munkái közé. Saját és mások munkájának összehasonlítása. Egy-egy alkotási folyamat részekre bontása, az egyes fázisok önkritikus értékelése.	Az eddig felsorolt eljárások, módszerek.	Minden tantárgy	
Továbbhaladás feltételei 7. évfolyam vége	A közvetlen tapasztalás útján szerzett téri élmények elemző megfigyelése, reprodukív képi értelmezése. Az ismeretszerzés során önálló, aktív kutatás és az eredmények vizuális megjelenítése. Tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeinek, alkotásainak, alkotóinak, megkülönböztetése. Képzelőerő szabad használata az alkotó és a tervező munka során. Bizonyos alkotói, kivitelezői problémák önálló megoldása. Reális önértékelés. Tárgyilagos és indokolt ítéletalkotás.			
Továbbhaladás feltételei 8. évfolyam vége	A közvetlen tapasztalás útján szerzett téri élmények elemző megfigyelése, reprodukív képi értelmezése. Az ismeretszerzés során önálló, aktív kutatás és az eredmények vizuális megjelenítése. Tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeinek, alkotásainak, alkotóinak, megkülönböztetése. Képzelőerő szabad használata az alkotó és a tervező munka során. Bizonyos alkotói, kivitelezői problémák önálló megoldása. Reális önértékelés. Tárgyilagos és indokolt ítéletalkotás.			

Projektfeladatok 7–8. évfolyam számára

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Közvetlen tapasztalatok – élmények feldolgozása Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás Kommunikáció	Alkotóképesség Problémamegoldó képesség Önismeret – önértékelés – önszabályozás	Órakeret Évfolyamonként: 18 2 évfolyam összesen: 36
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkotó és megfigyelésre, elemzésre vonatkozó önálló feladatértelmezés; bonyolultabb látvány ábrázolása különböző eszközökkel; személyes élmények kifejező vizuális megjelenítése; a látvány önálló megfigyelése, leírása, elemzése megadott szempontok alapján; tárgyakra, műalkotásokra vonatkozó önálló információgyűjtés, tanult szakkifejezések megfelelő használata; a tárggyal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása; gazdaságos, önálló eszköz- és anyaghasználat.		
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony és önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, önálló tanulás Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret, európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása, testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megismerő és befogadóképeség; Kreativitás; Önismeret, önértékelés, önszabályozás		

Tartalom (projekt)	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan- eszközök
Tájékozódás ismeretlen városi környezetben	A település távoli részének (környékének) vonzáskörzetének vagy egy nem ismert városnak a feltérképezése csoportmunkában (pl. funkcióelemzés, veszélytérkép, közlekedési viszonyok, a beépülés kronológiai rendje, vázlatok, egyszerű építményekről).	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
Felületek létrehozása különböző technikával	Textúrák és faktúrák gyűjteményének felhasználásával kompozíciók készítése (pl. szobrászati, kollázs technika alkalmazásával). Korra, stílusra jellemző grafikai technikák megfigyelése, tudatosítása, műalkotások elemzése. Egy kiválasztott kézműves technika munkafolyamatainak kipróbálása.			
Ábra alapján valós téri helyzet létrehozása	Terem (belső tér) átrendezése adott funkcióra (pl. kiállítási térére) rajzi vázlatok alapján. Az adott funkcióhoz szükséges felmérés elvégzése és látványtervek készítése. A terem átrendezéséhez pontosan követhető, használható tervek készítése. Kísérletezés különböző típusú megvilágításokkal. Színes árnyékok előállítás és komponálása térben.	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
Tárgyak elemző vizsgálata a jelenből és a múltból	Tárgyak, természeti formák, jelenségek elemző vizsgálata (pl. síklapú és forgástestek szabadkézi rajzolása modell után vonalakkal, ill. árnyékolással; perspektívában; a felhő és a víz játékainak ábrázolása). Múltbeli tárgyak, illetve épületek és jelenkori megfelelőik összehasonlítása a különféle kontinensekről vett példákkal, és az ezt dokumentáló mappa (füzet, tábló) elkészítése egyéni vagy csoportos munkában.			

Mozgásábrázolás síkban	Egy-egy kiválasztott mozgóképi jelenet rekonstruálása más-más nézőpontból és ezekről krokik készítése. Mozdulatvázlatok fázisrajzok készítése. Mozgást ábrázoló fotósorozatok gyűjtése. Képregények, karikatúrák gyűjtése, rendszerezése. Egyszerű történet képregényi vázlatának elkészítése.			
Műalkotás saját értelmezése	Önálló témakutatás (pl. könyvtár, Internet segítségével): műalkotásokon előforduló jellegzetes motívumok gyűjtése verbális és képi eszközökkel. Művészettörténeti kiselőadáshoz magyarázóábra készítése (pl. a mű szerkezeti vázlata, gyakori motívumok, szimbólumok; a művek helyének bemutatása térképen; időszak). Csoportmunkában: egy-egy korszak stílusát reprezentáló művészeti reprodukciók gyűjtése és kronológiai sorrendbe rendezése. Csoportos kutatómunkában: a tanult művészeti korszak egyes aspektusainak feltárása (földrajzi, történelmi háttér, építészeti megoldások, művészi technikák, gyakori szimbólumok, műtípusok stb. tekintetében).	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.	Minden tantárgy	
Művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek vizsgálata				
Tárgytervezés, készítés	Formatervezett tárgyak képeinek gyűjtése és rendszerezése. Tervezett tárgyak vetületi és axonometrikus ábráinak megszerkesztése. Modellezés, palástszerkesztés (pl. a tervezett tárgy modellezése). Egy elsajátított kézműves technika vagy egy egyszerű modellezés, „gyártás” munkafázisainak megjelenítése képsorozatban (pl. rajz, fotó).			
A vizuális kommunikáció rétegei	Illusztratív jellegű fotogramok készítése (kép és szöveg együttes alkalmazásával). Ennek felhasználásával alkalmi üdvözlőkártya vagy kiállítási meghívó, értesítő stb. tervezése. Több példány előállítása valamely sokszorosító eljárással. Az elkészült kiadvány értelmének megváltoztatása manuális beavatkozással.			
Egy tárgyhoz kapcsolódó vizuális feladatok	Optikai illúzióra épülő ábrák tervezése, elkészítése. Játékok, tárgyak átalakítása optikai illúzió	Projekt módszer alkalmazása (azaz egy jelenség	Minden tantárgy	

	használatával. Az elkészült tárgy vagy egy azzal kapcsolatos esemény reklámjának elkészítése szabadon választott technikával.	széleskörű vizuális feldolgozása) egyéni vagy kiscsoportos munkában.		
Fogalmak	Horizont, nézőpont, perspektíva, tájolás, homlokzat, technológia, világörökség, környezettervezés, enyészpont, horizont, iránypont, látószög, szemmagasság, távlatlan, térmélység, nonfiguratív, optikai hatás, frottázs, faktúra, kollázs, plasztika, dimenzió, egyedi grafika, magas-, sík-, mélynyomás, irányított fény, frontális megvilágítás, ellenfény, surlófény, színharmónia, színkontraszt, színreflex, kevert szín, kiegészítő szín, komplementer, totál plán, skicc, kameraállás, képkivágás, kroki, képi egyidejűség, mozgásfázis, cselekmény, képszalag, képmező, művészettörténeti korszakok, korstílusok, Európán kívüli kultúrák, piktogram, ikon, sablon, diagram, grafikon, ábra, embléma, motívum, szimbólum, célközönség, fogyasztó, áru, közterületi reklám, plakát, reklámhordozó, reklámblokk, design, folyamatábra, palást, befoglaló forma, tárlatvezetés, fotogram, illusztráció, plakát, közterületi reklám, tipográfia, szlogen, betűtípus, hírérték, optikai hatás, térillúzió, utókép, alkalmazott grafika, anyagszerűség, modell, makett, kompozíció, stíluspárhuzam, kronológia.			

Mozgóképkultúra és médiaismeret 7–8. évfolyam

Célok és feladatok

A Mozgóképkultúra és médiaismeret a mozgóképi szövegértés fejlesztését és a média társadalmi szerepének, valamint működésmódjának a feltárását célozza. Ez az audiovizuális írás-, olvasástudás alapjainak az elsajátítását és a kritikai médiatudatosság fejlesztését jelenti. A médianevelés olyan képesség- és személyiségfejlesztő eszközrendszer, amely szükséges ahhoz, hogy az állampolgárok az információrobbanás és a modern piacgazdaság korában ténylegesen tudjanak tájékozódni és választani. Mivel a média erősen meghatározza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, s hatása vetekszik a hagyományos szocializáció ágenseinek hatásával – a családdal és az iskolával –, a mozgókép- és médiaoktatás a demokráciára nevelésnek és olyan értékek elsajátításának az iskolája, mint a másság elfogadása, a kritikai gondolkodás vagy a tudatos választás képességének a fejlesztése. A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során a tanulók felkészültséget szereznek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és olyan módszereket sajátítanak el, amelyek segítik őket abban, hogy nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat.

Az alábbiakban ismertetett kerettanterv tevékenységrendszerével lehetőséget ad arra, hogy a képességfejlesztési célokhoz olyan helyi tartalmak is kapcsolódjanak, amelyek figyelembe veszik az adott iskola nevelési-tanulási környezetének egészét, valamint a szociokulturális lehetőségeket és igényeket. Az elsősorban tevékenységbe ágyazott fejlesztés a befogadói attitűdökre és az alkotói magatartásra együttesen kíván hatni. További cél az, hogy a tanuló alakítsa, formálja a saját egészségét is szolgáló befogadói szokásait, legyen képes tudatosan választani a rendelkezésére álló médiumok közül, ismerje fel az életkorának, érettségének megfelelő mediatizált üzeneteket.

Fejlesztési feladatok

Megfigyelés

Ismeretszerzés

Kommunikáció

Értelmezés, elemzés, tolerancia

Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység

Önismeret, együttműködés, választás, tolerancia, alkotásra való beállítódás

A tematikai egység/fejlesztési célok megegyeznek a fejlesztési feladatokkal.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 1 óra/hét (37 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
	7–8.	7–8.
Megfigyelés	6	4
Ismeretszerzés	6	4
Kommunikáció	8	7
Értelmezés, elemzés, tolerancia	7	12
Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység	5	5
Önismeret, együttműködés, választás, tolerancia, alkotásra való beállítódás	5	5
Összesen	37	37

A kerettanterv használata

A Nemzeti alaptantervbe foglalt fejlesztési feladatok és a kerettanterv tematikai egységei/fejlesztési céljai lényegében megegyeznek. Ennek oka, hogy az adott tantárgyi tevékenységének legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Így a táblázatba foglalt tartalmak és tevékenységek egyrészt nem értelmezhetők feltétlenül egy-egy tanóra tananyagaként, másrészt nem állnak időrendi és fontossági sorrendben. Ezért a helyi tanterv készítésénél további adaptációs munkára van szükség. Meg kell határozni a táblázatba foglalt tartalmak és hozzájuk kapcsolódó tevékenységek adott célnak megfelelő fókuszát (figyelembe véve a helyi lehetőségeket, választott tankönyveket stb.). A kerettanterv ezt az adaptációs munkát néhány példával illusztrálja.

Az adott tematikai egységekhez/fejlesztési célokhoz konkrét időkeretek nem határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken/fejlesztési célokon belüli gyakorlatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján, folyamatosan, ismétlődően, egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – esetenként alárendelve a szaktanár által választott további konkrét tartalomnak.

7–8. osztály

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Megfigyelés	Órakeret Évfolyamonként: 6-4 2 évfolyam: 12-8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Nytitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média-, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Megfigyelés			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A média és közönsége Médiafogyasztási szokások	Felmérés készítése (pl. a kisiskolások és a felnőttek) médiahasználatáról. Az eredmények összehasonlítása a saját szokásokkal – írásban (pl. kérdőív, interjú) vagy vizuális megjelenítéssel (diagram, grafikon stb.).	Beszélgetés. Önálló tanulói munka. Projekt módszer.	Magyar nyelv és irodalom Informatika Vizuális kultúra	
Szereplők a médiában Emberi viselkedés	Az emberi viselkedés megfigyelése és leírása a valóságban és mozgóképi megjelenéseken (pl. film, televízió). Szituációk megfigyelésekor kulcsmozdulatok, mimika és téri helyzetek megfigyelése. A megfigyelések rögzítése verbálisan és rajzos, illetve képi eszközökkel. A mozgókép egyes nyelvi elemeinek azonosítása szóban, illetve írásban, képen.	Beszélgetés. Szemléltetés. Önálló tanulói munka. Projekt módszer.	Történelem	

Viszonylatok Helyszín- és időviszonylatok Karakter- és konfliktusviszonyok	Helyszín és időviszonylatok megfigyelése és leírása aktuális televíziós sorozatokban. A szituációkban megjelenő szereplők helyzet- és értékkonfliktusainak felismerése és leírása álló- és mozgóképeken. A leolvasott személyközi kapcsolati minta összevetése az elérhető tényekkel, információkkal.	Beszélgetés. Szemléltetés. Önálló tanulói munka. Projekt módszer.		
Fogalmak	Médiatechnológia, médiainstítúción, médiakategória, audiovizuális médiumok: film, televízió; infokommunikációs eszközök, CD-ROM; nyomtatott médiumok: könyv, sajtó, plakát, szóróanyagok; rádió; tömegkommunikáció; látvány, kép, snitt; megörökítés és ábrázolás; nézőpont; képkivágások: totál, félközel, szuperközel; jelenet és esemény; helyszín és filmtér; stúdió; szituáció, történet; történet, cselekmény, személyiség, jellem, karakter, típus; kulcspozíció, statisztika; konfliktus, megoldás; következmény; információközlés, tényfeltárás, befolyásolás; kulturális kódok, társadalmi szerepek; jelmez.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Ismeretszerzés		Órakeret Évfolyamonként: 6-4 2 évfolyam: 12-8	
Előzetes ismeret, tevékenység	Nyitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média-, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretszerzés			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az információ és megjelenése Mozgóképi szövegek Ismeretszerzés különböző módon	Információgyűjtés hírműsorokból csak képek, illetve kommentár vagy audiohatások alapján. Egy kiválasztott téma bemutatása különféle közvetítő közegben: nyomtatott médiumok, valamint személyközi kommunikáció, illetve internet segítségével. A gyűjtött információtartalom elrendezése, értelmezése (pl. újság, kiállítás, album) formájában.	Önálló gyűjtőmunka. Beszélgetés. Projekt módszer.	Magyar nyelv és irodalom Informatika Vizuális kultúra Társadalomismeret	
Fogalmak	Információ; műsортípus, hír, kommentár; asszociáció; kutatás, projekt, médiaműfajok.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kommunikáció	Órakeret Évfolyamonként: 8-7 2 évfolyam: 16-14		
Előzetes ismeret, tevékenység	Nyitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média-, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kommunikáció			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A mozgókép nyelve Elemi mozgóképi szövegalkotó kódok: Filmtér Filmidő Képsorozat	Mozgóképolvasás során a filmtér és filmidő verbális értelmezése. A mozgókép kettős természetének bemutatása saját, kiválasztott filmrészletekkel, tévéműsorokkal. Filmnyelvi gyakorlatok videokamera és zártlánc segítségével egy adott környezetről, illetve eseményről. Egyszerű képsorozatokban megjelenített cselekmények, fontos mozzanatok, kulcsjelenetek kiemelése és megjelenítése (pl. fotó, kroki, vázlat) közösen kiválasztott, megfigyelt eseményből.	Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Feladatmegoldás egyénileg vagy csoportban.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Informatika	
Személyes élmény	Személyes, saját élményekhez kapcsolódó film(részlet)terv készítése képes forgatókönyv (story-board) segítségével.	Feladatmegoldás egyénileg.		
Fogalmak	Montázs(elv), reprodukció; lineáris és párhuzamos történetfűzés; flash-back; testbeszéd, metakommunikáció; motívum; keretezés, képkivágás, képmező, képi elem; képi egyensúly; nézőpont; megvilágítás, főfény; mélységélesség; kameramozgás, expozíció, konfliktus, fordulat, esemény, megoldás, lezárás; állókép, mozgókép; filmműfajok; story-board, tudósítás, riport, interjú; kiemelés; cselekmény, történet, elbeszélés; jelenet, képsor, fix beállítás; hangsáv, zöreje, zene, dialógus, monológ; képváltás; animáció, mozgásfázis.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Értelmezés, elemzés, tolerancia	Órakeret Évfolyamonként: 7-12 2 évfolyam: 14-24
Előzetes ismeret, tevékenység	Nyitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média-, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Értelmezés, elemzés, tolerancia	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A mozgókép nyelve Emberi kommunikáció Képkapcsolatok Kép-hang kapcsolat	Filmben, tévéműsorban megfigyelt közvetlen és közvetett emberi kommunikáció verbális (szóban vagy írásban) elemzése. Különböző filmműfajok képkapcsolási sajátosságainak megfigyelése, és verbális elemzése. A hang képértelmező szerepének megfigyelése és megismerése a különböző audiovizuális műfajokban, különös tekintettel a néző befogadásának irányítására (pl. azonosulás, feszültségkeltés).	Szemléltetés. Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Önálló munka.	Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra	
Szereplők a médiában Sztereotípiák és konvenciók	Adott témában (pl. nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek) mozgóképi közlés értelmezése, azaz a tapasztalati valóság összevetése annak médiabeli megjelenítésével.	Szemléltetés. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.		
A média és közönsége A média társadalmi szerepe és működése	Vélemények ütköztetése egy kiválasztott korosztály vagy társadalmi réteg (pl. a gyermekek) médiahasználatáról (elsősorban televízió, videó, sajtó): a média hatása a fogyasztói szokásokra és az emberi érintkezés formáira.	Szemléltetés. Vita.		
Fogalmak	Mimika, gesztus, térköz, színész, civil szereplő; képkivágás, megvilágítás, kompozíció; hossz, tempó; ismétlés; szerkesztés; tájékoztatás, befolyásolás; figuraalkotás, tipizálás; másság, előítélet; kultúra, szubkultúra; etnikum, tolerancia, dokumentumfilm, játékfilm, klip; etűd, reklámfilm; vágás, áttűnés, kép a képben; atmoszféra, hangkulissza, kép- és hangtördelés; zöreje, zene, hang, hangszín, hangerő, beszédritmus, intonáció; narrátor; propagandafilm, ismeretterjesztő film, riportfilm, showműsor; vitakultúra, mediatizálódás, ORTT; dokumentum és fikció; médiatulajdonos; közszolgálati és a kereskedelmi média; célközönség, korhatár, műsoridő, műsorsáv, előzetes, műsorfüzet, műsorrend, tematizáció, csatorna-image, nézettség, sorozatelv.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység	Órakeret Évfolyamonként: 5 2 évfolyam: 10
Előzetes ismeret, tevékenység	Nyitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média-, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.	
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység	

Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A valóság média-reprezentációja	Adott mozgóképi szövegek értelmezése során önálló feltevések, állítások, kérdések megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről. Megalapozott érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen. A nyomtatott médium néhány jellegzetes szövegtípusának felismerése (pl. műfaj és ábrázolási eszköz). Összefoglalók készítése, ill. bemutatása műsorokról, filmekről, sajtóközleményekről. Mozgó-, állókép, cikk átértelmezése címadással, képaláírással.	Beszélgetés. Tanári magyarázat. Kérdve kifejtés. Önálló feladatmegoldás.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra	
Fogalmak	Tárgyilagosság, elfogultság; provokáció; hír, jelentés, információ, tudósítás; riport; vezércikk, kommentár, jegyzet, glossza, sajtófotó; célközönség, fikció; ironia; nyilvánosság, sajtószabadság; újság, cím, címlap, kép, képaláírás, rovatszerkezet.			

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Önismeret, együttműködés, választás, tolerancia, alkotásra való beállítódás		Órakeret Évfolyamonként: 5 2 évfolyam: 10	
Előzetes ismeret, tevékenység	Nyitottság a média közléseinek befogadására; alapvető kommunikációs készség (média, illetve bizonyos mozgóképi közlés értelmezéséhez); az önálló és kritikus gondolkodás lehetősége; az önálló munkavégzés lehetősége.			
Nevelési-oktatási cél	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési területek: énkép, önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés, tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Önismeret, együttműködés, választás, tolerancia, alkotásra való beállítódás			
Tartalom	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A média és közönsége	Szöveges-képes napló készítése saját médiahasználati szokásokról (pl. „Azonosulás, kritika, részvétel és részvétlenség a képernyő előtt” – „A televízió hatása a mindennapi szokásaimra, ízlésemre” – „Hogyan választom ki, hogy mit nézsek, mit olvassak, mit hallgassak?”)	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Önálló feladatmegoldás. Projektmódszer.	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Dráma és tánc	
A mozgókép nyelve	Imporvizatív szerepjátékok, illetve szituációs gyakorlatok: előre nem ismert konfliktusok megoldása és ezek összevetése a médiában megjelent viselkedési módokkal. Kamerába vágott mozgóképi gyakorlatok, rövid jelenetek térléményi megszervezése, képsor tagolása, dialógus tervezése, technikai rögzítése.	Beszélgetés. Játék (szerep, szituációs). Feladatmegoldás csoportmunkában.		

Fogalmak	Értékválasztás, műsoridő, műsorsáv, műsorelőzetes, műsorfüzet, műsorrend; arculat; image; háttértévézés, háttérrádiózás; képernyőfüggőség; folyamatábrázolás, karakter, szerepek (<i>pl. hős, álhős, segítő, áldozat stb.</i>) stáb, rendező, operatőr, sztár, világosítás, jelenet, maszkmester, hangmérnök, vágó; dialógus.
Továbbhaladás feltételei 7. évfolyam vége	A média társadalmi szerepének megfigyelése a médiafogyasztási szokások feltárásán keresztül. A látvány, a szöveg, ill. az esemény lényeges és lényegtelen elemeinek megkülönböztetése verbális eszközökkel is. A média által gyakorolt befolyásoló technikák ismerete, amelyek hatással vannak a magánszféra és a társadalmi érintkezés különféle területeire. Az audiovizuális közlés alapszintű használata és értelmezése. A mozgóképi közlésmód formanyelvének és egyszerű technikai eszközeinek használata. Egyszerű sajtó- és mozgóképi szövegek előkészítése, létrehozása. A szaknyelv helyes használata. Önálló véleményalkotás.
Továbbhaladás feltételei 8. évfolyam vége	A látvány, a szöveg, ill. az esemény lényeges és lényegtelen elemeinek megkülönböztetése verbális eszközökkel is. A média által gyakorolt befolyásoló technikák ismerete, amelyek hatással vannak a magánszféra és a társadalmi érintkezés különféle területeire. Az audiovizuális közlés alapszintű használata és értelmezése. A mozgóképi közlésmód formanyelvének (montázselv lényege) és egyszerű technikai eszközeinek használata. Legalább egy olyan technikai eszköz önálló működtetése, amellyel nyomtatott médium, ill. álló vagy mozgókép készíthető (<i>pl. számítógép, nyomtató; szkennel, fénymásoló, fényképezőgép, videokamera, magnó, videolejátszó</i>). Egyszerű sajtó- és mozgóképi szövegek előkészítése, létrehozása. A szaknyelv helyes használata. Önálló véleményalkotás.

INFORMATIKA

Célok és feladatok

Az informatika mindennapi életünk szerves részévé vált, az információ érték. Mindenkinek el kell sajátítania a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait.

Az informatika műveltségterület keretében folyó oktatás, nevelés és fejlesztés célja, hogy felkészítse a tanulókat az informatikai társadalom kihívásaira.

Az iskolai oktatás keretei között biztosítani kell a sokféle informatikai eszköz és módszer használatára való felkészülést is. E gyorsan változó, fejlődő területen nagyfokú az ismeretek elavulása, ezért különösen fontos, hogy – az egész életen át tartó tanulás jegyében is – figyelmet fordítsunk az informatikai ismeretek folyamatos megújítására.

Az információ egyre inkább nyilvánossá, mindenki számára elérhetővé válik. A műveltségi terület feladata egyebek mellett a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása is.

Növekszik a vizuális kommunikáció hatása; a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is rendelkezésünkre áll üzeneteink kifejezésére.

Az informatikai eszközök használata veszélyeket is jelent, meg kell ismerni az informatikai környezet egészségünkre gyakorolt hatását, és a túlzott számítógép-használat ártalmait. A tantárgy foglalkozásain kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakulásának.

Nem felejtethjük el a papír alapú információátvitel óriási történelmi szerepét.

Az NTK kerettanterve az információs társadalomban szükséges ismeretek és gyakorlati tudások, képességek rendszerét úgy építi fel, hogy a hangsúlyt a gyakorlati informatikai írástudásra, a tanulói tevékenységre és a kompetenciák fejlesztésére helyezi.

A műveltségi területben megfogalmazott tartalom egyetlen integráló jellegű tantárgy keretei között kerül feldolgozásra. Így az informatika tantárgy keretében a tanulók a számítástechnikai és a könyvtári területtel is ismerkednek. Erre azért van szükség, mert az információszerzés két fontos hozzáférési formájáról van szó.

A tantárgy keretében szervezett foglalkozások megfelelő szervezésével jellemzővé tehető a tanulók számítógépes környezetben végzett olyan egyéni tevékenysége, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényli. Ilyen munkaformák esetében lehetségessé válik az egyes tanulókkal való személyes differenciált foglalkozás. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, valamint az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez, akik számára esetenként nem, vagy csak korlátozottan biztosított az otthoni számítógéphasználat. A velük való személyes törődés és az egyénhez illesztett tanulásszervezés más tantárgyak óráin alig lehetséges keretei között a gyerekek a tanulást, a munka eredményét örömként, pozitív élményként élhetik meg. Az így, a nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát is eredményesebbé teheti.

A foglalkozások témája, információtartalma tág határok között választható meg, ezért az informatika tantárgy kiválóan alkalmas az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó céljainak, elveinek megfelelő témákhoz, – mint például az egészségfejlesztéshez, a környezetvédelemhez és a fogyasztóvédelemhez – kötődő információk megjelenítésére, feladatok elvégzésére.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai, a tantárgyi óraszámok megoszlása az egyes témakörök között

Témakörök	5. évf.		6. évf.		7. évf.		8. évf.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Az informatikai eszközök használata	14	9	12	6	11	10	11	10
Informatikaalkalmazói ismeretek	15	7	16	8	15	12	15	12
Infotechnológia	22	11	26	13	20	14	20	14
Infokommunikáció	8	4	8	4	10	8	10	8
Médiainformatika, könyvtári informatika	8	4	6	3	8	6	8	6
Az információs társadalom	7	2	6	3	6	4	6	4

Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században					4	2	4	2
Heti összes óraszám	2	1	2	1	2	1,5	2	1,5
Évi összes óraszám	74	37	74	37	74	56	74	56

A tanterv kétféle órakeretre épülő változata közötti különbség elsősorban az alkotásra, a számítástechnikai produktumok elkészítésére, a gyakorlásra fordítható időben van. Azonos az elsajátítandó ismeretanyag és a megfogalmazott követelmények sora.

A kétféle óraszámú modell lehetővé teszi, hogy az iskola a számára optimális módon alakítsa ki tantárgyi struktúráját.

A kerettanterv használata

A tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. A tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében végzett feladataihoz, személyes törekvéseihez. Legyenek a tevékenységnek felhasználható produktumai, például névjegykártya, eseményekhez kötődő meghívó, élménybeszámolók, osztályújság, tablók, a megkeresett, továbbfeldolgozott információk kötődjenek komplex tevékenységekhez, feladatokhoz, projektekhez.

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Informatikaalkalmazói ismeretek; Infotechnológia) kezdetekor diagnosztikus értékelés során tárjuk fel a tanulók ismereteit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok, illetve szóveges értékelés formájában adunk.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, ami folyamatos szóbeli értékeléssel valósul meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

- tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,
- elkészített dokumentumait,
- ismereteinek szintjét,
- fejlődését,
- órai aktivitását,
- együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét)

értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és havonta érdemjeggyel.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai az alapozó szakaszban

A gyermekek tevékenységére ebben az életkorban a felfedezés, az önálló munka élménye szintén meghatározó. Ekkor az értékeléshez szükséges információkat a tanulók munkájának folyamatos megfigyelésével, fejlődésük követésével szerezhetjük meg.

A gyerekek tudásával kapcsolatos rendszeres visszajelzésre már fokozottabban szükség van. Ezt legmegfelelőbben a tanórai feladatok értékelésével valósítjuk meg.

A tanulók felkészültségét, tudását is ellenőriznünk kell. Ezt ne feleltetéssel, vagy az ismeretek írásban való számonkérésével oldjuk meg, hanem a munka során felmerülő kérdések közös megbeszélésével.

A csoport együttes tevékenységét, az együtt dolgozás képességét, a projektfeladatok sikerességét is értékelnünk kell.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai a fejlesztő szakaszban

A felsőbb évfolyamokban a produktumot előállító tudás, az önálló ismeretszerzés és a komolyabb dokumentumok elkészítése az értékelés alapja. A munkák már több tanóra alatt készülnek el, ezek értékelése során állapíthatjuk meg a valódi tudást.

Elméleti ismeretek esetén már alkalmazhatjuk a szóbeli feleltetést, írásos ellenőrzést, kiselőadások tartását. Gyakorlati ismeretek esetén az ellenőrzés formája lehet írásos ellenőrzés, tanulói tevékenység megfigyelése, összetett projektfeladat esetén az önálló munkavégzés a tervezéstől a kivitelezésig, illetve a csoportos munkavégzés produktuma.

Az értékelés szempontjai, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a szaknyelvet, a megismerési algoritmusokat, ismeri-e a legfontosabb tényeket, jelenségeket, fogalmakat, felismeri-e a hasonlóságokat, analógiákat, tudja-e elméleti ismereteit a gyakorlatban alkalmazni, képes-e az önálló munkavégzésre, tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében, tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani, képes-e egyszerűbb logisztikai feladatok megoldására, ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket, milyen mértékben alkalmazza a számítógépet mint eszközt mindennapi munkájában, kialakult-e benne a folyamatos önképzés igénye.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek számítógépterem (1 tanuló/1 gép) multimédia számítógépekkel, számítógépteremként nyomtatóval;

- iskolai könyvtár;
- ezenfelül: internetelérés, digitális fényképezőgép vagy web-kamera, szkennel.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

- megfelelő feldolgozásban tartalmazza a szükséges ismeretanyagot;
- adjon segítséget a gyakorlati munkához;
- ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát;
- támogassa a csoportmunkát;
- korosztálynak megfelelő nyelvezet és stílus;
- az ábrák és képek mennyisége, minősége és tartalma igazodjon a fejlesztési követelményekhez;
- sokféle feladatot tartalmazzon a könnyűtől a nehézig;
- hardver- és szoftverfüggetlen legyen, vagy többféle lehetőséget mutasson be;
- megfelelően kezelje az informatika gyorsan változó részeit.

A fejlesztési feladatok szerkezete a Nat szerint

1. Az informatikai eszközök használata
2. Informatikaalkalmazói ismeretek
 - 2.1 A gyakorlati életben használt legfontosabb írásos formátumok gépi megvalósítása, igény a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására
 - 2.2 Adatbázisok, adattáblák alkalmazása, keresés az adatbázisban
3. Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)
 - 3.1 Az adott probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása
 - 3.2 Algoritmizálás, adatmodellezés (a hétköznapi életben és az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részleteinek felismerése és különféle formákban történő megfogalmazása)
 - 3.3 Egyszerűbb folyamatok modellezése, a paraméterek módosítása
4. Infokommunikáció
 - 4.1 Információkeresés, információközlés
 - 4.2 Információs technológián alapuló kommunikációs formák
5. Médiainformatika
6. Az információs társadalom
7. Könyvtári informatika
8. Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században

5–6. évfolyam

Célok és feladatok

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás alapozó szakaszában a tanuló legyen gyakorlott az alapvető informatikai eszközök helyes használatában, legyen ismerete az információszerzés és a kommunikáció főbb alapelemeiről.

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, ismerje meg a tanuló a számítógép kezelésének alapjait, az egér és a billentyűzet használatát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat használjon (például Digitális tudástár). Legyen tapasztalt az alapvető alkalmazói programok kezelésében, a rajzok, zenei anyagok és a szövegek szerkesztésében.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. A tanuló jegyezzen le többféleképpen algoritmusokat, ismerjen olyan programozási nyelvet, amely alkalmas az algoritmusok kipróbálására, modellezésre.

Az információszerzés adatok gyűjtését és feldolgozását jelenti. Tudja a tanuló, hogy az adatok kezelését az informatikai eszközök és módszerek teszik lehetővé.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit.

Nagyon fontos az, hogy a kamaszkornak megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzanak a tanulók. Minden tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a gyerekek. Használjuk ki a játék erejét!

Az egyénileg végzett tevékenységeket kiválthatja a csoportoknak adott, közösen megoldható feladat. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoport.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

5. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	11	6
Informatika-alkalmazói ismeretek	15	7
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	22	11
Infokommunikáció	8	4
Médiainformatika, könyvtári informatika	8	4
Az információs társadalom	7	2
Év végi összefoglalás	3	3
Heti összes óraszám	2	1
Évi összes óraszám	74	37

6. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	9	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	16	8
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	26	13
Infokommunikáció	8	4
Médiainformatika, könyvtári informatika	6	3
Az információs társadalom	6	3
Év végi összefoglalás	3	2
Heti összes óraszám	2	1
Évi összes óraszám	74	37

5. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Óraszám 11–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetekről. Az egér és a billentyűzet gyakorlott használata, fájlok mentése, megnyitása kezelése, az adattárolás elvének és eszközeinek ismerete.	

További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Adott informatikai környezet tudatos használata.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetek megismerése, összehasonlítása.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Az iskola informatikai eszközei által kínált lehetőségek.	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás.	Programok elindítása, használata, bezárása. A feladat megoldásához szükséges, adott, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.			
A legszükségesebb perifériák megismerése.	A billentyűzet és az egér tudatos, helyes használata.			
A számítógép könyvtár- és mappaszerkezete, könyvtár és állomány.	Háttértár váltása, könyvtár kiválasztása, eligazodás, mozgás a háttértáron. Műveletek kipróbálása, gyakorlása.			
A leggyakrabban használt eszközök működési elve.	A működés lényegének megismerése. Az eszközök csoportosítása, kipróbálása, használatuk gyakorlása.			
Fogalmak	Mire alkalmas a megfelelő informatikai rendszer? Kommunikáció a programokkal. A számítógép fő egységei. A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér). Háttértárak (flopi, winchester, CD). Háttértárak, állománvok kezelése, állománvok azonosítása. Az egér, a billentvűzet működési elve.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 15–7 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok szöveges és rajzos dokumentumokról, a számítógépes technikák lehetőségeiről. Szöveg gyakorlott bevitele és javítása. Hang-, kép- és videofájlok megnyitása mentése, kezelése. Fájlok adatainak, jellemzőinek értelmezése. Célzott információkeresés egyszerű állományokban.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Rajzok, ábrák készítése számítógéppel. Vágólapműveletek gyakorlása. Mentés és nyomtatás segítségével.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Tematikus rajzok készítése. Vizuális kultúra	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információ-források, feladatlapok.
Kézi szöveg-feldolgozás.	Kézzel írott szöveg elrendezése, formázása.		Faliújság készítése közös munkával.	
Szöveggészítés számítógéppel.	A szöveg megfelelő begépelése, javítása, módosítása. Formázási feladatok elvégzése: karakterformázás (a betűtípus, -méret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus), balra, középre igazítás.		Osztályújság készítése. Iskolai oklevél tervezése.	
Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film).	Hanganyagok lejátszása. Hangfelvétel elkészítése és visszajátszása. Filmkészítés kézi eszközökkel. Animációk készítése (egyszerű programmal).		Média, pörgetős filmek készítése.	
Az információ szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök.	Lejegyzünk, lerajzolunk eseményeket.		Környezet-szennyezési adatok értelmezése.	
Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése.	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása. Az adatok megjelenítése.		Lakókörnyezetünk fontos információinak megkeresése.	
Közhasznú információforrások használata.	Nyitvatartási idő, menetrend, moziműsor, időjárás-jelentés.		Természetismereti és történelmi oktató-csomagok használata.	
Digitális Tudásbázis-rendszer használata, keresés az adatbázisban.	A szükséges információ megtalálása. A számítógépes tanulás technikája.			
Fogalmak	A rajzeszközök és a színek. A vágólap. A szövegegységek. A szövegbevitel. A szöveg javítása, módosítása. Karakter szintű formázás (betűtípus, -méret, stílus). A bekezdés igazítása. A multimédia alapelemei: szöveg, hang, álló- és mozgóképek. A mozgóképek trükkjei (animálás, fázisok). Az információ rögzítése és megjelenítése. Adat és információ. Számadat, szöveges adat. Tudakozódás. Oktatási adatbázis és programgyűjtemény használata.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)			Óraszám 22–11 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Problémák megoldásához szükséges adatok azonosítása, az eljárásokba való illesztése, jelek, jelzések megfeleltetése. Egyszerű program (pl. Logo) alapvető parancsainak célszerű alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az információ különféle formái, jellemző felhasználási lehetőségeinek bemutatása.	Saját kód (titkosírás) készítése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Titkos üzenetek a magyar irodalomban.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.
Problémák informatikai jellegű megfogalmazása. Az algoritmus hétköznapi fogalmának megismertetése.	Mindennapi algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Folyamatábra alkalmazása	Csoportmunka tanári irányítással.	Univerzális algoritmusok (pl. napirend).	
Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megvalósítása számítógépen.	Kész programok futtatása. Algoritmusok végrehajtása számítógépen.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Az osztály tanulmányi eredményei, mint adatok.	
A probléma-megoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása.	Bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése.		Természetismeret	
Táblázatok, diagramok megismerése, adatok rendezése.	Adatok olvasása táblázatokból, diagramokból.			
Feladatok megoldása egyszerű fejlesztő rendszerrel.	Kész programok kipróbálása, módosítása. Egyszerű programok megírása közösen.			

A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktató-programokban.	A program beállítási lehetőségei. A paraméter módosító szerepe			
Fogalmak	A jelek világa. Titkosírások. Algoritmusok leírása. Algoritmusok és adatok. Adatok kiválasztása, bevitele, paraméter.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció			Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Gyakorlott számítógépes szövegírás, egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hatékony, céltudatos információ-szerzés az internetről.	Böngészés az interneten. Elektronikus kereskedelem és az azzal kapcsolatos fogyasztói jogok. Ismert címek beírása. Ugrópontok használata.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Az iskola weblapja, tudakozódás e-mailben, levelezőpartnerek keresése, e-mail váltása idegen nyelven más országok diákjaival.	Információ-források és feladatlapok.
Csoportos kommunikációs eszközök segítségével információ küldése és fogadása. Az elektronikus levelezés alapjai.	Levél küldése és fogadása már létező e-mail-cím esetén.			
Fogalmak	A webhely, webcím, link. E-mail, e-mail cím, a levél elemei, felépítése. Netikett.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a könyvtárban rendelkezésre álló keresési lehetőségekről és elektronikus szolgáltatásokról.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsoló- dási pontok	Tan- eszközök
Hagyományos eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.	A könyvek tartalmi csoportosítása: szépirodalom, ismeretközlő irodalom. Könyvek csoportosítása. A betűrendes leíró katalógus használata. Kölcsönzés. Az olvasóterem. Könyvtári szolgáltatások megismerése. Keresés különböző szempontok alapján.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	Magyar nyelv és irodalom Történelem Látogatás egy közeli közkönyvtárban. Iskolai évkönyv.	Információforrások és feladatlapok.
Új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.	Magnókazetta, CD, diafilm, videokazetta, DVD használata, oktatóprogramok.		Információ keresése néhány kiválasztott tantárgy anyagához.	
Az információkeresés technikája.	Tanulmányi feladathoz keresőkérdések megfogalmazása. Keresés névsorban, katalógusban, szótárban, lexikonban.		Hírek a nagyvilágból.	
A médiumok megkülönböztetése és irányított feldolgozása.	A médiumok csoportosítása különböző szempontok alapján.		Sulinet oktatási anyagok interneten keresztüli feldolgozása.	
Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata.	Közismert kiindulópontok használata. Szöveg és kép mentése.			
Fogalmak	Dokumentumtípusok, nyomtatott ismerethordozók. Nyomtatott dokumentumok: könyv, időszaki kiadványok (évkönyv, sorozat), sajtótermékek. A könyv formai jellemzői. A betűrendes leíró katalógus szerkezete. A katalóguscédula. Segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia). Elektronikus információhordozók. Keresési technikák hagyományos és elektronikusan tárolt információ keresésénél. Sajtótermékek. A médiatermékek fogyasztásának veszélyei. Webcím. Az információ mentése.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az információs társadalom	Óraszám 7–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok az információforrások használatáról, az információk szerepéről, fontosságáról.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szabadon felhasználható és személyi információk, személyes adatok.	Szabadon felhasználható források megismertetése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	Osztály leggyűjtemény összeállítása.	Információforrások és feladatok.
Az informatika múltja.	Történeti leírások feldolgozása.		Magyarok az informatika történetében, Neumann János.	
Az informatikai eszközök alkalmazásának etikai kérdései.	Saját etikai kódex megalkotása.		Az iskolai számítógépek közös használatának etikai kérdései.	
A számítógépes játékok és az internet használatának veszélyei.	A probléma megfigyelése, összevetés saját tapasztalatokkal. Tanulságos esetek megbeszélése.		Osztályfőnöki munka.	
Fogalmak	A személyi adatok információs és azonosító szerepe. Adatvédelem. Mások adataihoz, dokumentumaihoz való hozzáférés. Néhány kulcstalálmány megismerése. Az iskolai, a munkahelyi számítógép használata. Helyi hálózat. Káros-e a számítógépezés?			

6. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata			Óraszám 9–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok összetett számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetekről, rendszerekről. Fájlok gyakorlott kezelése, könyvtárműveletek elvégzése, programok indítása, futtatása.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás. Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Adott informatikai környezet tudatos használata.	Számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetek megismerése, összehasonlítása	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Informatikai eszközök az iskolában.	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás.	Kommunikáció a programokkal. Állományok megnyitása és mentése.		Matematika Fizikai jelenségek.	

A szükséges perifériák megismerése.	A billentyűzet és az egér egyszerű karbantartása. A monitor beállítása. Nyomtatás a számítógépterem használati rendje szerint. A hangszóró.			
A számítógép könyvtárstruktúrájának, map-paszerkezetének könyvtár- és állományműveletei.	Állomány keresése, másolása. Alapvető állománytípusok.			
A leggyakrabban használt eszközök működési elveinek bemutatása és használata.	A működés lényegének megismerése. Az eszközök csoportosítása.			
Fogalmak	Mire alkalmas a megfelelő informatikai rendszer? Operációs rendszer. Grafikus operációs rendszer. A számítógép fő egységei. Nyomtatók. A multimédia eszközei. Az állomány (fájl) fogalma. A monitor, a nyomtató, a floppyegység, a merevlemez egység, a CD-olvasó működési elve.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek			Óraszám 16–8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű szerkesztési és formázási műveletek szöveges és rajzos fájlokban, hangfelvételek készítése, mentése fájlban. Adatszerkezetek értelmezés, adatok elhelyezése.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Rajzok, ábrák készítése számítógéppel. Transzformációs műveletek Mentés és nyomtatás.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Számítógépes grafikai kiállítás szervezése az elkészült munkákból.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információ-források, feladatlapok.
Szöveggészítés számítógéppel.	Különleges karakterek írása. Bekezdések formázásának gyakorlása.		Szöveget és rajzot tartalmazó tantárgyi anyagok készítése.	
Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges	Hangfelvétel elkészítése és visszajátszása. Animációk készítése (egyszerű programmal).			

alapelemek (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) szerkesztése.			Iskolai, lakóhelyi események, személyes élmények.	
Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése.	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása. Az adatok megjelenítése		Adatok az EU-ország- okról.	
Közhasznú információ- források használata.	Műsorfüzetek, pályázati kiírások stb.		Múzeumok, kulturális rendezvé- nyek infor- mációs anyagai.	
Digitális Tudásbázis- rendszer használata, keresés az adatbázisban.	A szükséges információ megtalálása. Az önálló tanulás.		Sulinet- anyagok.	
Fogalmak	A rajzolóprogram emeltszintű szolgáltatásai. Transzformációk. A szövegbevitel. A szövegszerkesztés célja. Bekezdés szintű formázás (igazítás, sor- és térköz). Oldalbeállítás (tájolás, margó). A multimédiás számítógép. Adattípusok. Az adatok áttekinthetősége. Információ szerzése forrásokból. Oktatási adatbázis és programgyűjtemény használata.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)			Óraszám 26–13 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Kész utasítássorok értelmezése, adott eljárásnak megfelelő egyszerű utasítássorok készítése. Egyszerű eljárás bemeneti adatai és kimeneti eredményei közötti összefüggések felismerése.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, munka- és szervezési formák	Kapcsoló- dási pontok	Tan- esz- közök
Az információ különböző formái, jellemző felhasználási lehetőségeinek bemutatása.	Az információ megjelenési formái.	Csoportmunka tanári irányítással.	Tantárgyi témák.	Információ- források, feladatlapok.

Problémák informatikai megfogalmazása. Az algoritmus hétköznapi fogalmának megismertetése.	Egyszerű problémák megoldása, önállóan és csoportokban. Algoritmusok végrehajtása számítógépen.			
Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megvalósítása számítógépen.	Táblázatok, diagramok megismerése, adatok rendezése Feladatok megoldása egyszerű fejlesztő rendszerrel.	Feladattal vezetett egyéni munka.		
A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése programokban.	Paraméterek hatásának megfigyelése.			
Fogalmak	Az információ. Információátvitel (telefon). Algoritmusok leírása. Algoritmusok és adatok. Beavatkozás a programfutásba.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció			Óraszám 8–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Levelezőrendszer és böngészőprogram alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.	Böngészés az interneten. Egyszerű keresési feladatok.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Tantárgyi anyagok.	Információforrások, feladatok.
Csoportos kommunikációs eszközök segítségével Az elektronikus levelezés alapjai.	Levél küldése és fogadása már létező e-mail-cím esetén. Címjegyzék használata.		Levélváltás más iskolák tanulóival, levelezés a idegen nyelven.	
Fogalmak	Keresés, e-mail, netikett, címjegyzék.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika				Óraszám 6–3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű célzott tematikus keresések elvégzése nyomtatott és multimédiás források körében.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Hagyományos eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások.	Az olvasóterem. Könyvtári szolgáltatások megismerése. A betűrendes leíró katalógus használata. Keresés különböző szempontok alapján csoportmunkában.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	Tantárgyi anyagok.	Információforrások és feladatlapok.	
	Új információk eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások.		Eligazodás az információk világában.		
Az információkeresés technikája.	Tanulmányi feladathoz keresőkérdések megfogalmazása. Egyszerűbb irányított forrás- és információkeresés direkt eszközökben és a helyi adatbázisban.		Hírek a nagyvilágból.		
A médiumok megkülönböztetése és irányított feldolgozása.	A médiumok csoportosítása különböző szempontok alapján (közlésmód, információs érték). A megfelelő médium kiválasztása.		Sulina.		
Internetes portálok, szöveges és képi információforrások.	Az információ keresése, mentése. Szöveg és kép mentése.				
Fogalmak	Raktári rend, szakrend. A könyvek tartalmi csoportosítása: szépirodalom, ismeretközlő irodalom, sajtótermékek. Katalógus. A betűrendes leíró katalógus szerkezete és használata. Nem nyomtatott információhordozók. Előnyök és hátrányok Keresési technikák hagyományos és elektronikusan tárolt információ keresésénél. Az információ újszerűsége, pontossága, hitelessége. Webcím, URL.				

Tematikai egység fejlesztési cél	Az információs társadalom			Óraszám 6–3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok az információforrások mindennapi szerepéről, az információk használatáról, annak lehetőségeiről és veszélyeiről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szabadon felhasználható és személyi információk, személyes adatok.	Néhány hozzáférhető információforrás alkalmazása.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	A személyi-ségi jogok informatikai vetülete.	Információ-források és feladatok.
Az informatika múltja.	Kiselőadások: történetek az informatika fejlődéséből. Lyukkártya készítése.		Magyarok az informatika történetében.	
Az informatikai eszközök alkalmazásának etikai kérdései.	Saját etikai kódex megalkotása.		Az infor-matika lehetőségei és korlátai.	
A számítógépes játékok és az internet használatának veszélyei.	A probléma megfigyelése (saját tapasztalatok!). Tanulságos esetek megbeszélése.		Újfajta veszélyek a világban.	
Fogalmak	Személyi információk jogi oldala. Adatvédelem. Néhány kulcstalálmány megismerése. Neumann János Helyi hálózat. Mások adataihoz, dokumentumaihoz való hozzáférés. Veszélyek a számítógép-használatban. Játékszenvedély.			

A továbbhaladás feltételei	Az informatikai eszközök használata
	A tanuló: • Tudjon számítógépet önállóan üzembe helyezni. • Ismerje a főbb egységeket és funkcióikat. • Ismerje a háttértárolók szerepét, azok néhány fajtáját. • Tudjon lemezmeghajtót kiválasztani, ismerje a lemezkezelés szabályait. • Tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt megtalálni. • Tudjon könyvtárat létrehozni, fájlt, könyvtárat áthelyezni, másolni törölni. • Tudja megkeresni az általa használt programok futtatható és egyéb állományainak ikonjait. • Tudja több módon is elindítani az általa használt programokat. • Tudjon menüelemeket, parancsokat használni. • Tudja használni a grafikus felület ablakait, ablakrendszerét, tudja módosítani azok tulajdonságait. • Tudjon önállóan használni játék- és oktatóprogramokat.

A tovább- haladás feltételei	Informatikaalkalmazói ismeretek A tanuló: • Tudjon önállóan használni egyszerű rajzkészítő programot. • Tudatosan használja a rajzolóprogramot rajzos-szöveges munkáinak megalkotására, módosítására. • Tudja mozgatni a dokumentum kijelölt részletét. • Tudja segítséggel elmenteni elkészült munkáit az általa kiválasztott helyre, azokat tudja onnan visszatölteni. • Tudjon önállóan begépelni szöveget. • Tudja végrehajtani karakterek formázását. • Tudja több módon kijavítani, módosítani a szöveget. • Tudja a dokumentum egy részét kijelölni. • Ismerje a vágólap szerepét, tudja azt használni szerkesztési műveletekre. • Tudja kinyomtatni kész munkáját. • Tudjon megfelelő program segítségével rövid animációt elkészíteni. • Tudjon hangfelvételt készíteni arra alkalmas program segítségével. • Tudjon kezelni megfelelő program segítségével hangos, képes dokumentumot.
A tovább- haladás feltételei	Infotechnológia A tanuló: • Legyen képes egyszerűen kódolt üzenet olvasására, továbbítására. • Tudjon használni egy titkosírást, az abban levő üzenet információtartalmát képes legyen megérteni. • Legyen tisztában a kódolás menetével, az információk ilyen kezelésével. • Értse az információ lényegét, ismerjen meg különböző információfajtákat. • Lássa meg a kapcsolatot az információ különböző megjelenési formái között. • Ismerje fel és tudja különféle formákban megfogalmazni a hétköznapi életben és az iskolában előforduló események, tevékenységek algoritmizálható részleteit. • Tudjon egyszerűbb folyamatokat modellezni a paraméterek módosításával, lássa a paraméterek szerepét, hatását. • Tudjon Logo nyelven egy- és többparaméteres eljárásokat létrehozni. • Alkalmazza a paraméterek módosításával megvalósítható vizsgálatokat. • Ismerje fel az adatok (paraméterek) visszajelzésének tényét.
A tovább- haladás feltételei	Infokommunikáció A tanuló: • Tudjon elektronikus levelet olvasni és küldeni. • Tudjon cím alapján weboldalt felkeresni. • Lásson példát internetes keresésre. Az információs társadalom A tanuló: • Ismerje fel az információ jelentőségét a régi és a mai társadalmakban. Könyvtári és médiainformatika A tanuló: • Ismerjen fel nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumokat. • Tudjon információt szerezni nem nyomtatott dokumentumokból. • Tudjon számára szükséges irodalmat megkeresni a könyvtári részekben. • Ismerje a könyvek formai jellemzőit. • Tudjon a könyvtár médiatár részéből számára szükséges dokumentumot kiválasztani. • Ismerje a betűrendes katalógus felépítését, tudjon katalógus-cédulákat használni. • Ismerje a katalóguscédulán található legfontosabb adatokat. • Tudjon tájékozódni a „kézi könyvtár”-ban. • Alkalmazza az ábécét a lexikonban, szótárban keresésnél

7–8. évfolyam**Célok és feladatok**

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás fejlesztő szakaszában a tanulónak már legyenek sokirányú tapasztalatai az alapvető informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerzés és a kommunikáció társadalmi rendjéről. Legyen képes információtudatos viselkedésre.

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, ismerje meg a tanuló a számítógép kezelésének alapjait, a legfontosabb hardvereszközök használatát. Tudja a hardver és szoftver fogalmát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat használjon. Gyakorlottan használja a feladathoz választott alkalmazói programokat, ismerje ki magát multimédiás környezetben. Legyen képes elvégezni a mindennapi karbantartás feladatait. Ismerje néhány kiemelkedő magyar tudós szerepét a számítógép fejlődésében.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. Ismerjen a tanuló alapalgoritmusokat, tudjon alapvető utasításokat olyan programozási nyelven, amely alkalmas az algoritmusok kipróbálására. Tudjon egyszerű folyamatokat modellezni, legyenek tapasztalatai a természeti, társadalmi események számítógépes modellezésében.

Az információszerzés adatok gyűjtését és feldolgozását jelenti. Ismerje a tanuló az adatkezelés technikáját, az adatvédelem és a szerzői jog szabályait.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit.

Nagyon fontos az, hogy a tanulók életkorának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzunk. Minden tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a gyerekek.

Szerezzenek tapasztalatokat az önálló tanulás fontosságáról, hatékony technikáiról, így készülhetnek fel az egész életen át tartó tanulásra.

Az egyénileg, elszigetelten végzett tevékenységeket gyakran kiválthatja a csoportoknak adott, közösen megoldható feladat. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoport.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

7. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Az informatikai eszközök használata	8	8
Informatika-alkalmazói ismeretek	15	12
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	20	14
Infokommunikáció	10	8
Médiainformatika, könyvtári informatika	8	6
Az információs társadalom	6	4
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	4	2
Év végi összefoglalás	3	2
Heti összes óraszám	2	1,5
Évi összes óraszám	74	56

8. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret évfolyamonként	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1,5 óra/hét (56 óra)
Az informatikai eszközök használata	8	8
Informatika-alkalmazói ismeretek	15	12
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	20	14
Infokommunikáció	10	8
Médiainformatika, könyvtári informatika	8	6
Az információs társadalom	6	4
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	4	2
Év végi összefoglalás	3	2
Heti összes óraszám	2	1,5
Évi összes óraszám	74	56

7. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata			Óraszám 8–8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az alapvető perifériák szerkezetének, működésének ismerete, kezelése és alapvető karbantartási műveletei. Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Informatikai környezetek, számítógép-alkalmazási területek.	Különböző informatikai környezetek és eszközök megismerése. Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Probléma-helyzetek sokasága.	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
A számítógép és perifériáinak kezelése felhasználói szinten.	A perifériák helyes használata. Felhasználói karbantartás elvégzése. A billentyűzet és az egér karbantartása. Egészséges, ergonomiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet.		Fizika Életvitel és gyakorlati ismeretek.	
			Iskolai házirend.	

Az informatikai eszközök működési elve.	A háttértárak működési elvének megismerése, helyes használata. Hardvereszközök kiválasztásának szempontjai.		Tantárgyi oktatóprogram ok és adattárak. Digitális Tudásbázis.	
Számítógép- használat az iskolában. Hálózati alapok.	A számítógépek helyes használata. Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, használata.		Az otthoni számítógép, az internet veszélyei.	
Programok, multimédiás ok- tatóprogramok, oktatási anyagok használata.	Szoftverek fontos típusai. Multimédiás oktatóprogramok önálló használata.			
Az operációs rendszer, segédprogramok lapszolgáltatásai.	Háttértárak, állományok kezelése. Megfelelő mappaszerkezet kialakítása. Állományok kezelése segédprogrammal is.			
Víruskezelés.	Víruskereső program indítása, üzeneteinek értelmezése.			
Tömörítés.	Tömörítőprogram megismerése. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kicsomagolása. Kiválasztott állományok tömörítése.			
Fogalmak	Informatikai eszközök. Intelligens eszközök. A számítógép fő egységei. Központi egység és perifériák. Mértékegységek a számítástechnikában. A háttértárak működési elve: mágneses és optikai elven történő tárolás. Házirend a gépteremben. A multimédiás számítógép. Az operációs rendszer. Állománykezelő segédprogramok. Vírus fogalma. Miért kell védekezni a vírusok ellen? Víruskezelő programok. A tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok. Tömörítőprogramok. Gazdaságosság.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek			Óraszám 15–12 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Minta alapján egyszerű szerkesztési és formázási műveletekkel szöveges és rajzos dokumentumok készítése. Hangfelvételek készítése, mentése fájlban, lejátszása. Adatszerkezetek értelmezése, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása. Célzott keresések elvégzése elektronikus információforrásokban.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsoló- dási pontok	Tan- eszközök
Rajzi dokumen- tumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Rajzok és ábrák készítése. A vágólap használata. Műveletek rajzrészletekkel. Képek bevitele.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló meg-	Környezet- védelem, egészség- védelem.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető- eszközök, tárgyak,

Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítás, formázás.	Szöveges dokumentum elkészítésének szokásos menete. Levél, újságcikk, kérdőív, feladatlap készítése. Kisebbségi méretű dokumentum tervezése, szerkesztése.	ismerés. Személyes, illetve iskolai eseményhez kötődő bemutató készítése.	Pályaorientációs dokumentumok készítése.	információforrások, feladatlapok.
Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai.	Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Hivatkozások, képletek és függvények használata. Diagramok készítése.		EU-s adatok feldolgozása.	
Összetett dokumentum készítése.	Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Osztályújság készítése. Az internetről letöltött dokumentumok elhelyezése.		Iskolai, lakóhelyi események, személyes élmények.	
Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) készítése.	Multimédiás dokumentumok elkészítése közös munkában, csoportokban. Szöveg, rajz (ábra), zene, fénykép (film), animáció elhelyezése a dokumentumban		Aktuális információk keresése az iskolai élet aktuális eseményéhez kapcsolódóan.	
Elektronikus faliújságok, kirakati bemutatók készítése.	Bemutatókészítő szoftverek megismerése. Bemutató készítése. Az interneten elhelyezhető dokumentum.		Életvitel és gyakorlati ismertek. A háztartás adatai, közérdekű információk.	
A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet.	Egy feladat megoldásának lehetőségei, a megfelelő szoftver választása.			
Az információ szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek.	Adatok keresése dokumentumokban. Adatok megjelenítése, kiemelése.			
Adatok csoportosítása, értelmezése, azok grafikus ábrázolása, következtetések.	Az adatok gyűjtése és értelmezése. Táblázatok és diagramok készítése.			
Az adatbázisokból, számítógépes hálózathoz való információszerezés módjai.	Keresés meglévő adatbázisban. Információ szerzése tantárgyi programokból, könyvtári adatbázisokból, internetről.			
A megtalált információ gyűjtése, értelmezése, feldolgozása.	Adatok gyűjtése, táblázatba rendezése, diagram készítése, elhelyezése saját dokumentumban.			
Adatok az interneten.	Tematikus térképek keresése az interneten.			

Fogalmak	A pixel. Ábrakeresztés. Szövegegységek. Karakter-, bekezdés- és oldalformázás. Képek a szövegben. Fejléc, lábléc. Adatok gyűjtése és csoportosítása, feldolgozása. A multimédia elemei. A számítógépes bemutató fogalma. Dia, vetítés. Alkalmazói rendszerek jellemzői. Információ és adat. Az adatok megjelenítése: szöveges, táblázatos és grafikus lehetőségek. Adatok a mindennapi életben, a tudományos életben. Diagramok Információforrások. Az adatbázisok szerepe az információszolgáltatásban. Adatok gyűjtése és feldolgozása kézi és számítógépes módszerekkel. Képi információ.
-----------------	--

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)			Óraszám 20–14 óra	
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott, egyszerű problémát megoldó eljárás adatainak megválasztása és az eljárás lépéseinek gyakorlott meghatározása.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A probléma-megoldó informatikai eszközök és módszerek.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). Problémából feladat. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Iskolai és otthoni feladatok, problémák, tantervi témák.	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projekt feladatok.	
Feladatmegoldó algoritmus, -elemek, algoritmusok tervezése, megvalósítása és végrehajtása. Az algoritmikus absztrakció eszközei, a lépésenkénti finomítás elve.	Algoritmusok készítése, leírása algoritmusleíró nyelven. Algoritmusok kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Összetett algoritmusok az alulról felfelé építés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.		Egyértelműen megfogalmazható problémák algoritmusai, modellértékű algoritmusok.		
A probléma-megoldás során szükséges adatok és az eredmény kapcsolata.			Példák adattípusokra a mindennapi életből.		
A véletlen,			Véletlen jelenségek modelljeinek		Véletlen esemény a mindennapokban.

véletlen szám, véletlen szám előállítás.	megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése A bemenő adatok módosítása. Véletlen szám generálása. Véletlen számok alkalmazása programokban.		Matematika	
Feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel.	Programkészítés. Egyszerű, pl. keresési és rendezési algoritmusok kódolása programozási nyelven.			
Fogalmak	Hardver- és szoftvereszközök. Eszközismeret. A problémamegoldás lényege. Csoportok a munkában. Egyének a munkában. Algoritmusok. Elemi algoritmusok. Algoritmusok leírása. Az alulról felfelé építés elve. A lépésenkénti finomítás elve. Bemeneti és kimeneti adatok. Elemi adatok. Összetett adatok. Véletlen esemény. Véletlen szám. Eszközwálasztás. Kész programok. Módosítás.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció			Óraszám 10–8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Levelezőrendszer és böngészőprogram alapvető szolgáltatásainak gyakorlott alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről, információ elhelyezése az interneten.	Hasznos webhelyek. Tematikus és kulcsszavas kereső használata webhely kereséséhez. Weboldalak szöveges és grafikus részleteinek, adatainak letöltése, mentése. Saját dokumentum elhelyezése az interneten.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.	A gyors és pontos információk szükségessége.	Információforrások, komplex feladatok.
Infokommunikációs eszközzel egyéni információ küldése és fogadása, mobilkommunikációs eszközök.	Saját e-mail cím létrehozása. Az elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata: küldés-fogadás. Csatolás. Egy levelezőlista kipróbálása. Internetes űrlap kitöltése. Üzenet küldése és fogadása mobilkommunikációs eszközökkel.		Közösen megoldandó projektek.	
Fogalmak	Az URL. Kulcsszavas keresés. A weblap. Az interneten talált információ mentése. Az e-mail. Levelezőlista. Űrlapok. A telefon mint információkeresés és -továbbítás eszköze. Információtovábbítás mobil eszközökkel és ezek hardver- és szolgáltatási feltételei. SMS, MMS.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 8–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott és multimédiás források körében. A könyvtári katalógusok használata.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készségi szintű használata.	Könyvtárhasználat. A szükséges információhordozó megkeresése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Országos Széchényi Könyvtár, Neumann-ház, MEK.	Információforrások, gyakorlófeladatok, multimédiás eszközök, komplex és projektfeladatok.
A könyvtár-típusok, az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása.	Lexikon, szótár, kézikönyv, szakkönyv, közhasznú információs források használata. Az információhoz jutás. Esélyegyenlőség.		Tájékozódni tudás.	
Irányított forrás- és információkeresés a direkt és indirekt tájékoztató eszközök	Keresőkérdések megfogalmazása. Keresések: logikai alapok. Hatékony, célirányos keresési módszerek.		A hagyományos médiumok értékei.	
A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségei, a forrásfelhasználás algoritmusai és etikai szabályai.	A hagyományos és a számítógépes eszközök összehasonlítása. A tanulmányi problémának megfelelő médium kiválasztása és feldolgozása. Tudástárak CD-n és az interneten. Az informatika különböző területein tanultak együttes alkalmazása. Saját zenei anyag készítése. A digitális fényképezés kipróbálása.		Tantárgyi tanulmányi feladatok.	

Fogalmak	Könyvtípusok, használati jellemzőik. A könyvtári katalógus. Médiatár. Kézikönyvtár. Szak- és közkönyvtár. Nemzeti könyvtár. Elektronikus könyvtárak. Keresés katalóguscédula alapján. Keresés adatbázisokban. Direkt tájékoztatás. Indirekt tájékoztató eszközök. A hagyományos médiumok informatikai megjelenése (digitális könyv, internetes folyóiratok, zenehallgatás, filmvetítés számítógépen, digitális fényképezés). Az információkeresés problémái. Médiumok kiválasztása.
-----------------	--

Tematikai egység fejlesztési cél	Információs társadalom			Óraszám 6–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal, adatokkal kapcsolatos alapvető magatartási szabályok ismerete. Tapasztalatok az információk, adatok kezelésével kapcsolatos kockázatokról.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szerzői jogi alapfogalmak, a szabad felhasználás köre.	Dokumentumok. A szerzői jogi és etikai kérdések elemzése, példákon történő bemutatása	Megbeszélés.	Szerzői jogi törvény; a jelenlegi gyakorlat ellentmondásai.	Információforrások és feladatok.
Az informatikai biztonság kérdéseinek, illetve az információnak a hitelessége.	A weblapokon talált anyagok elemzése hitelesség szempontjából. Adataink megadásának veszélyei. Tanulságos példák gyűjtése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás.	Adatvédelmi törvény.	
Az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatása.	Hogyan változtatják meg életünket az új informatikai szolgáltatások, lehetőségek? Függőség.		Az információ globális jellege.	
Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok.	Információhordozók használata. Az iskolai helyi hálózat és internetezés szabályai.		Nemzetközi normák, az SMS generáció.	
Fogalmak	Szerzői jog. Adataink a hálózatokon. Adatvédelem. Adatbiztonság. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma. Netikett.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században				Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A fogyasztással, kereskedelemmel, az árucikkkel kapcsolatos alapvető fogalmak ismerete, tapasztalatok.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Elektronikus vásárlás, e-kereskedelem.	Az elektronikus kereskedelem és a vásárlási lehetőségek tanulmányozása. Fogyasztói jogok.		Feladattal vezetett önálló munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Információforrások és feladatok.
Fogalmak	E-kereskedelem, bankszámla, bankkártya, elektronikus aláírás, adatbiztonság.				

8. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata				Óraszám 8–8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A hardverek és a szoftverek funkcióinak megkülönböztetése, azonosítása. Az operációs rendszer szolgáltatásainak (beállítások, ellenőrzések, működési információk stb.) ismerete, alkalmazása.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Különböző informatikai környezetek A számítógép alkalmazási területei.	Különböző informatikai eszközök szerepének megismerése. Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Probléma-helyzetek sokasága.	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.	
			Iskolai házirend.		
A számítógép és perifériáinak kezelése felhasználói szinten.	A perifériák helyes használata. Felhasználói karbantartás elvégzése. Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet.		Tantárgyi oktatóprogramok és adattárak,		

Számítógép-használat az iskolában. Hálózati alapismeretek.	A számítógépek helyes használata. Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, használata.		Digitális Tudásbázis.	
Programok, multimédiás oktatóprogramok, oktatási anyagok használata.	Szoftverek fontos típusai. Multimédiás oktatóprogramok önálló használata.			
Az operációs rendszer, segédprogramok lapszolgáltatásai.	Háttértárak, állományok kezelése. Megfelelő mappaszerkezet kialakítása. Állományok kezelése segédprogrammal is.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Az otthoni számítógép, az internet veszélyei.	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Víruskezelés.	Víruskereső program indítása, üzeneteinek értelmezése, gyakorlás.			
Tömörítés.	Tömörítőprogram megismerése. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kicsomagolása, kiválasztott állományok tömörítése, gyakorlás.			
Az informatikai eszközök működési elveinek bemutatása és használata.	A háttértárak helyes használata.			
Fogalmak	Informatikai eszközök, intelligens eszközök. A hardver fogalma, a számítógép fő egységei, központi egység és perifériák. Ergonómia, házirend a gépteremben, az iskolai helyi hálózat, a hálózati szolgáltatások, a szoftver fogalma. A multimédiás számítógép. Az operációs rendszer. Állománykezelő segédprogramok. Vírus fogalma, a vírusok hatása, víruskezelő programok, víruskezelő program kiválasztásának szempontjai. A tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok, tömörítőprogramok. A háttértárak működési elve: mágneses és optikai elven történő tárolás. Hardver eszközök kiválasztásának szempontjai.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 15–12 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Összetettebb szerkesztési és formázási műveletekkel szöveges és rajzos dokumentumok önálló készítése. Multimédiás és prezentációs szoftverek alapvető használata. Adatszerkezetek értelmezés, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása, grafikonok készítése. Célzott internetes keresések elvégzése.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Rajzi dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Rajzok és ábrák készítése. A vágólap használata. Műveletek rajzrészletekkel. Képek bevitele. Környezetvédelmi, egészségvédelmi témájú rajzok készítése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés, projektmunka.	Környezetvédelem, egészségvédelem.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.
Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Szöveges dokumentum elkészítésének szokásos menete. Levél, újságoldal, kérdőív, feladatlap készítése. Kisebb méretű dokumentum tervezése, szerkesztése. Pályaorientációs dokumentumok készítése.		Pályaorientációs dokumentumok készítése.	
Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai.	Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Hivatkozások, képletek és függvények használata. Diagramok készítése. Európai uniós adatok feldolgozása		EU-s adatok feldolgozása.	
Összetett dokumentum készítése.	Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Az internetről letöltött dokumentumok elhelyezése. Osztályújság készítése.		Tantárgyi gyakorló feladatok szemléltető anyagok, forrásfeltárás.	
Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film).	Multimédiás dokumentumok elkészítése közös munkában, csoportokban. Szöveg, rajz (ábra), zene, fénykép (film), animáció elhelyezése a dokumentumban. Személyes anyag összeállítása.			
Elektronikus faliújságok, kirakati bemutatók készítése.	Bemutatókészítő szoftverek megismerése. Az interneten elhelyezhető dokumentum. Személyes bemutatkozó anyag, iskolai eseményhez kötődő bemutató készítése.			
A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet.	Egy feladat megoldásának lehetőségei, a megfelelő szoftver választása.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés, projektmunka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek A háztartás adatai, közérdekű információk.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.
Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek.	Adatok keresése dokumentumokban. Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése Az adatok gyűjtése és értelmezése. Táblázatok és diagramok készítése.			
Az adatbázisokból, számítógépes hálózathoz való információszerezés módjai.	Keresés meglévő adatbázisban. Információ szerzése tantárgyi programokból, könyvtári adatbázisokból, internetről.			
Adatok az interneten.	Tematikus anyagok keresése az interneten.			

Fogalmak	Rajzi objektumok. Ábrszerkesztés. Szegély és mintázat. Behúzás. Táblázat a szövegben. Tabulátorok. Hasábozás. Adatok gyűjtése és csoportosítása, feldolgozása. Dokumentumtípusok. Táblázat a szövegben. A multimédia fogalma. A multimédia elemei. Multimédia hardver- és szoftverfeltételei. A számítógépes bemutató elemei. Internetes megjelenés. Alkalmazói rendszerek jellemzői, az alkalmazói környezet megválasztásának szempontjai. Információ és adat. Az adatok megjelenítése: szöveges, táblázatos és grafikus lehetőségek. Adatok a mindennapi életben, a tudományos életben. Diagramtípusok. Információforrások. Az adatbázisok szerepe az információszolgáltatásban. Adatok gyűjtése és feldolgozása kézi és számítógépes módszerekkel.
-----------------	--

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)			Óraszám 20–14 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Problémák, bemeneti adatok és a megoldást szolgáló eljárás gyakorlott meghatározása, egyszerű problémák megoldása alapszintű számítógépes programokkal.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A problémák megoldásához szükséges informatikai eszközök és módszerek megismerése.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). A megfelelő hardver és szoftver választása. Problémából feladat. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Iskolai és otthoni feladatok, problémák, tantervi témák.	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projekt-feladatok.
Feladatmegoldó algoritmus, -elemek, algoritmusok tervezése, megvalósítása és végrehajtása. Az algoritmikus absztrakció eszközei, a lépésenkénti finomítás elve.	Algoritmusok készítése, leírása algoritmusleíró nyelven. Algoritmusok kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Összetett algoritmusok az alulról felfelé építés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.		Egyértelműen megfogalmazható problémák algoritmusai, modellértékű algoritmusok.	
A probléma-megoldás során szükséges adatok és az eredmény kapcsolata.	Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése. Az elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése alkalmazásuk.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka.	Matematika	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és

A véletlen, véletlen szám, véletlen szám előállítás.	Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése A bemenő adatok módosítása. Véletlen szám generálása. Véletlen számok alkalmazása programokban.	projekt-feladatok megoldása.		projekt-feladatok.
Feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel.	Programkészítés. Egyszerű, pl. keresési és rendezési algoritmusok kódolása programozási nyelven.			
Fogalmak	Hardver- és szoftvereszközök. Eszközismeret. Eszközválasztás. A problémamegoldás lényege. Projektszemlélet. Csoportok a munkában. Egyének a munkában. Algoritmusok. Elemi algoritmusok. Algoritmusok leírása. Absztrakció az algoritmus elkészítésének folyamatában. Az alulról felfelé építés elve. A lépésenkénti finomítás elve. Bemeneti és kimeneti adatok. Elő- és utófeltételek. Elemi adatok. Összetett adatok. Eszközválasztás. Véletlen esemény. Véletlen szám.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció			Óraszám 10–8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Böngészőprogram és levelezőrendszer lehetőségeinek önálló megismerése és alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről, információ elhelyezése az interneten.	Hasznos webhelyek. Tematikus és kulcsszavas kereső használata webhely kereséséhez. Weboldalak szöveges és grafikus részleteinek, adatainak letöltése, mentése. Saját dokumentum elhelyezése az interneten.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Tantárgyi anyagok, gyors és pontos információk.	Információ-források, gyakorló feladatok.
Infokommunikációs eszközzel egyéni információ küldése és fogadása, mobilkommunikációs eszközök.	Saját e-mail cím létrehozása. Az elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata: küldés-fogadás. Csatolt állományok küldése. Továbbítás. A levél mentése. Egy levelezőlista kipróbálása. Internetes űrlap kitöltése. Üzenet küldése és fogadása mobilkommunikációs eszközökkel.		Az elektronikus levelezés lehetőségei.	

Fogalmak	Az URL. Keresési technikák, összetett keresőkifejezés, az interneten talált információ mentése. Publikálás az interneten. E-mail, levelezőlista, űrlapok. Információtovábbítás mobil eszközökkel és ezek hardver- és szolgáltatási feltételei.
-----------------	---

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika	Óraszám 8–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott, multimédiás és elektronikus források körében, a könyvtári katalógusok gyakorlott használata. A lexikonok, kézikönyvek információszerkezetének ismerete.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készség szintű használata.	Könyvtárhasználat. A szükséges információhordozó megkeresése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Magyar nyelv és irodalom, Országos Széchenyi Könyvtár, Neumann-ház, MEK.	Információforrások, gyakorló feladatok, multimédiás eszközök. Komplex és projekt-feladatok.
A könyvtár-típusok, az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása.	Lexikon, szótár, kézikönyv, szakkönyv, közhasznú információs források használata. Az információhoz jutás. Esélyegyenlőség.		Logikai alapok	
Keresési szempontok kifejezése a könyvtár kódrendszerével.	Keresőkérdések megfogalmazása.			
Irányított forrás- és információ-keresés, direkt és indirekt tájékoztató eszközök.	Hatékony, célirányos keresési módszerek.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Tájékozódni tudás.	Információforrások, gyakorló feladatok, multimédiás eszközök. Komplex és projekt-feladatok.
A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) és az informatikai eszközök.	A hagyományos és a számítógépes eszközök összehasonlítása. Tudástárak CD-n és az interneten. Saját zenei anyag készítése. A digitális fényképezés kipróbálása.		A hagyományos médiumok értéke.	
			Tantárgyi tanulmányi feladatok.	

A tanulmányi feladatoknak megfelelő médium kiválasztása és feldolgozása etikai szabályainak alkalmazásával.	Az informatika különböző területein tanultak együttes alkalmazása.			
Fogalmak	Könyvtípusok, használati jellemzőik. A könyvtári katalógus. Médiatár. Kézikönyvtár. Szak- és közkönyvtár. Nemzeti könyvtár. Elektronikus könyvtárak. Keresés katalóguscédula alapján. Keresés adatbázisokban. Direkt tájékoztatás. Indirekt tájékoztatási eszközök. A hagyományos médiumok informatikai megjelenése (digitális könyv, internetes folyóiratok, zenehallgatás, filmvetítés számítógépen, digitális fényképezés). Az információkeresés problémái. Médiumok kiválasztása.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az információs társadalom			Óraszám 6–4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal adatokkal kapcsolatos alapvető használati szabályok ismerete. Az adatvédelemmel, adatbiztonsággal, a szerzői joggal, a számítógéphasználattal kapcsolatos alapvető szabályok ismerete és betartása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szerzői jogi alapfogalmak, a szabad felhasználás körébe tartozó adatok.	Dokumentumok. A szerzői jogi és etikai kérdések elemzése, példákon történő bemutatása.	Megbeszélés	Szerzői jogi törvény, a jelenlegi gyakorlat ellentmondásai	Információforrások, feladatok.
Az informatikai biztonság kérdéseinek, illetve az információnak a hitelessége.	A weblapokon talált anyagok elemzése hitelesség szempontjából. Adataink megadásának veszélyei. Tanulságos példák gyűjtése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	Adatvédelmi törvény.	
Az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatása.	Hogyan változtatják meg életünket az új informatikai szolgáltatások, lehetőségek? Függőség.		Az információ globális jellege. Nemzetközi normák,	

Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok.	Információhordozók használata. Az iskolai helyi hálózat és internetezés szabályai.		az SMS-generáció.	
Fogalmak	Szerzői jog, szoftverek jogi státusa, freeware, shareware, az interneten lévő információ szerzői jogi helyzete. Adatvédelem, adatbiztonság, E-bolt, digitális aláírás, hitelesség, netikett. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma, a számítógép és az internet veszélyei. Neumann János. Neumann-elv.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században			Óraszám 4–2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A fogyasztással, kereskedelemmel, az árucikkkel kapcsolatos alapvető fogalmak ismerete, tapasztalatok. Az elektronikus fizetőeszközök használata alapvető biztonsági szabályainak ismerete.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Elektronikus vásárlás, e-kereskedelem.	Az elektronikus kereskedelem és a vásárlási lehetőségek tanulmányozása. Fogyasztói jogok.	Feladattal vezetett önálló munka.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Információforrások, feladatok.
Fogalmak	E-kereskedelem, bankszámla, bankkártya, elektronikus aláírás, adatbiztonság.			

Továbbblépés feltételei	Az informatikai eszközök használata			
	A tanuló: - Ismerje a számítástechnika fő alkalmazási területeit. - Ismerje a központi egység és a perifériák közti információáramlás irányát. - Ismerje a főbb egységeket, perifériákat és működési elvüket, tudja azokat önállóan használni. - Tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, a számára szükséges fájlt megtalálni. - Tudjon könyvtárat létrehozni, törölni. Tudjon fájlt, könyvtárat áthelyezni, másolni. - Tudjon mágneslemez formázni, legyen tisztában a lemezformázás veszélyeivel. Ismerje megfelelő lemezellenőrző program használatát. - Tudjon optikai tárolón állományokat rögzíteni, legyen tisztában a másolás etikai szabályaival. - Tudjon önállóan használni multimédiás oktatóprogramokat. - Tudjon az iskolai hálózatra belépni, onnan kilépni. Ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait. - Ismerje egy vírusellenőrző program kezelését, legyen tisztában a vírusirtás veszélyeivel. - Legyen képes a fertőzések elleni védőintézkedések végrehajtására. - Ismerje egy tömörítőprogram kezelését. Tudjon állományt tömöríteni és kicsomagolni.			

	Informatikaalkalmazói ismeretek A tanuló: • Tudja megkülönböztetni a különböző szövegegységeket. Tudjon bekezdést, szakaszt és oldalt formázni. • Legyen képes az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggések felismerésére. • Tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni. • Ismerje egy bemutatókészítő program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni tantárgyi témákról. • Tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni. • Legyen tisztában a dokumentumrészletek, saját munkában való felhasználásának etikai, jogi normáival • Tudja a vágólapot több módon is használni. • Tudjon egyszerű szöveget és rajzot is tartalmazó dokumentumot elkészíteni előre tervezés után. • Tudjon egyszerű mindennapi közleményeket tartalmazó dokumentumokat készíteni. • Tudatosan tervezze meg készülő dokumentumait. • Tudja értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat.
Továbblépés feltételei	Infotechnológia A tanuló: – Tudja algoritmusleíró nyelven megfogalmazni a hétköznapi és matematikai problémák, tevékenységek algoritmizálható részleteit. – Tudja programnyelven kódolni az alapvető algoritmusstruktúrákat. – Tudjon egyszerű (keresési és rendezési) algoritmusokat valamilyen programozási nyelven kódolni. – Tudjon összetett algoritmusokat építeni az alulról felfelé építés és a lépésenkénti finomítás elve alapján. – Tudja a létrehozott eljárásokat építőelemként felhasználni. – Tudjon létrehozni rekurziót tartalmazó többparaméteres eljárásokat. – Ismerje és ismerje fel az elemi és összetett adattípusokat. – Szerezzen tapasztalatot problémák informatikai módszerekkel történő megoldásában. – Szerezzen tapasztalatot mindennapi események modellezésére. Infokommunikáció A tanuló: • Tudjon önállóan webhelyeket felkeresni. • Szerezzen jártasságot tematikus és kulcsszavas keresők használatában. • Tudja weboldalak szöveges és grafikus részleteit letölteni, elmenteni. • Tudjon tematikus és kulcsszavas keresők használatával számára szükséges információkat megszerezni. • Rendelkezzen saját e-mail címmel. • Tudjon magyar nyelvű levelezőprogramot használni. • Tudja, hogy lehet SMS-t, MMS-t küldeni és fogadni. • Ismerje a digitális technika sokféle megjelenési lehetőségét.
Továbblépés feltételei	Az információs társadalom A tanuló: • Lássa, hogy a ma embere az új informatikai környezetben éli életét. • Ismerje Neumann János munkásságának fő területeit. Tudja, hogy a magyar tudósok hozzájárultak a számítástechnika fejlődéséhez. • Lássa a papír alapú és az elektronikusan tárolt információs anyagok használatának előnyeit, hátrányait. • Tudja, hogy a hagyományos médiumok évezredek óta biztosították az emberiség tudásanyagának fennmaradását.

	• Tudjon egyszerű zenei és filmanyagot számítógépen lejátszani. • Tudjon egyszerű eszközzel digitális fényképet készíteni, ezt elmenteni és saját dokumentumaiban felhasználni. • Tudjon segítséggel feladataihoz dokumentumot választani. • Ismerje és tartsa be a fájlok letöltésének, állományok másolásának jogi és etikai szabályait. Könyvtári és médiainformatika A tanuló: • Ismerje az iskolai könyvtár szépirodalmi és szakirodalmi részeit, legyen tisztában az itt használt kétféle raktári renddel. • Tudjon keresni megadott szempontok alapján a betűrendes katalógusban szerző szerint, cím szerint. • Tudjon lexikont, szótárakat, közhasznú információs forrásokat használni. • Tudjon segédkönyveket használni információszerzésre. • Ismerje a nyomtatott dokumentumok, periodikák típusait. • Ismerjen az iskolai könyvtárnál nagyobb közkönyvtárat. Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században A tanuló: • Ismerje az elektronikus kereskedelem lehetőségeit, előnyeit és hátrányait.
--	--

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLATI ISMERETEK

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület olyan ismereteket nyújt, olyan képességeket, készségeket, beállítódásokat fejleszt és alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

Célja az, hogy egyaránt segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotótevékenységben. Ha átéli az alkotás örömét, ha elégedett a végzett munkával, végső soron kialakul a pozitív alkotó magatartás. Ennek érdekében egyre több lehetőséget biztosítunk a gyermekek önálló képzeletének kibontakoztatására, illetve annak aktivitását célzó technikai problémák megoldására is.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kezűgyesség fejlesztését, és a mindennapokban praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magába. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület a mesterséges környezet bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, konkrét tárgykészítési, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be. Az oktatásában a manualitás központi helyet foglal el. A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek és ifjúkor a legalkalmasabb, később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

A tantárgy keretében szervezett foglalkozásokon a témából és a tanulói tevékenységekből következően a pedagógiai módszerek széles skáláját lehet alkalmazni, és jellemzővé tehető a tanulók olyan egyéni, illetve csoportos munkaformája, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényel. Másik sajátos körülmény, hogy a foglalkozások jelentős részén kétkézi tevékenység, problémamegoldás történik, ami kedvez az egyes tanulókkal, csoportokkal való differenciált foglalkozásnak. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez. Olyan tanulókat segít a felzárkóztatásban, akiknek otthon a tantárgyhoz kötődő technikai, tárgyi környezet nem, vagy csak korlátozottan áll rendelkezésre, akiknek az életéből hiányzanak a fejlődést biztosító családi minták és az életpályát is meghatározó személyes élmények. A velük való személyes törődés, az egyénhez illesztett tanulásszervezés miatt – ami más tantárgyak óráin alig lehetséges – a tanulást, a munka eredményét ők is örömként, pozitív élményként élhetik meg. A nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát eredményesebbé tehetik. Az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elvei, céljai – mint például az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem – egyes foglalkozások keretében közvetlenül, témaként is megjelennek. A foglalkozások anyaga, információtartalma tág határok között választható meg, ezért a tantárgy a tanulók személyes élethelyzetéhez, ismereteihez is igazodó tevékenységek, feladatok elvégzése révén különösen hatékonyan szolgálhatja ezeknek a céloknak az elérését, azaz a tudnivalók információként való megtanulását a követendő minták elfogadását, a helyes szokások kialakítását.

Az életvitel ismeretek körébe tartoznak a háztartástan, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás és a szolgáltatások területei. Idesorolhatók a helyes közlekedés és ennek szabályainak ismerete is.

A tantárgy feladatai

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület tartalma alapvető kulturális értékek hordozója. A technikai műveltség – ezen belül a technika tantárgy tananyaga – az általános műveltségnek több tudományág gyakorlati tudását integráló része. Olyan ismereteket, készségeket, képességeket és beállítódásokat alakít, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak annak torzító hatásaitól.

Aki a technikát használni, vagy felhasználását irányítani akarja, annak technikailag műveltnek, a technikai-társadalmi problémákban és a lehetőségekben jártasnak kell lennie.

A technikai környezettel való együttélésre, annak ésszerű fejlesztésére, környezettudatos alakítására, a célszerű emberi alkotásra minden életkorban nevelni kell.

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület célja a mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése, az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése. További célja a civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kifejlesztésére, a fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása.

Az „Életvitel és háztartás” foglalkozásoknak igen nagy felelőssége van az önellátásra és a családi életre való felkészítésben. Ugyanakkor ösztönzést adhat a tanulóknak az egészséges életmód és korszerű táplálkozás ismereteinek elsajátítására, a káros szenvedélyek elkerülésére is, a takarékos gazdálkodási szemlélet kialakulására.

Fontos feladatuk a tanulóknak az önálló közlekedésre való felkészülés, a közlekedés szabályainak alkalmazása, a helyes magatartási formák elsajátítása, a veszélyhelyzetek elkerülése.

A pályaaorientáció segíti a tanulók pálya- és szakmaválasztási érettségének kialakulását. Az iskolának lehetőséget kell adnia, hogy a tanulók képességeiket megismerhessék, kipróbálhassák, fejleszthessék önismeretüket, kialakíthassák pályaképüket.

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület egyértelműen a hétköznapi és munkavégzési tevékenységhez kötődik, egyebek mellett az ehhez szükséges magatartást, szokásokat, készségeket, attitűdöket alapozza meg, elsősorban a cselekvésre, a tapasztalati tanulásra, az öntevékenységre, az iskolán kívüli tevékenységeknek az oktatásba való beintegrálására kínál lehetőséget. Ennek megfelelően a kompetencia értelmezésének súlypontja a szakképzésben is meghonosodó szemlélethez közelít, amely a kompetenciákat a személy tudásának cselekvésekben való megnyilvánulásaként komplexen értelmezi, magát a cselekvést tekinti elsődlegesnek, erre fűzi fel a tanítás-tanulási folyamatot.

Az Életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület foglalkozásain balesetvédelmi szempontok miatt csoportbontás javasolt.

A kerettanterv alkalmazása

A tanórai tevékenység legfontosabb célja a képességek fejlesztése, készségek kialakítása. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét, például kronologikus elven sorolt tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz természetesen nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. A tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében szerzett ismereteihez és személyes törekvéseihez. A feladat lehetőleg legyen komplex, és legyenek – különösen 5. és 6. évfolyamon – olyan produktumok, amelyek személyes célra (például egy pénztárca, ékszerek, ételek, utazási terv) vagy kollektív munka részeként (például egy rendezvény megszervezése során) hasznosulnak.

A tanulók értékelésének felhasználható szempontok

A technikai nevelés nem a lexikális tudás gyarapítására törekszik, hanem az elmélet és gyakorlat egységére; arra, hogy a tanulók minél sokrétűbben alkalmazható, általános érvényű technikai tudás birtokosai legyenek. Fontos, hogy csak olyan követelményt támasszunk a tanulókkal szemben, amely életkori sajátosságukkal, egyéni képességeikkel, ismereteikkel összhangban van, és amelyben a fokozatosság elve, az ösztönző nevelő hatás érvényesül. Fontos, hogy az értékelés kedvező pedagógiai feltételek között történjen, a kiegyensúlyozott tanítási-tanulási folyamat részeként. A tanári értékelésen kívül adjunk teret az önértékelésnek, a társak értékelésének is.

Tegyük világossá tanulóink előtt, hogy milyen elvárásaink vannak munkájukkal kapcsolatban. A helyes értékelés első feltétele az, hogy minél több megbízható, visszajelző információ birtokában mondjunk ítéletet.

Maga az értékelés mindig pozitív, segítő szándékú legyen, segítse a pozitív motivációt. A tevékenység elvégzését, a relatív fejlődést és az abszolút teljesítményt, mint három értékelési szempontot, egyensúlyban kell tartani. A számszerű értékelés – osztályzat – mellől nem hiányozhat a pontosabb, árnyaltabb, szöveges minősítő értékelés sem. Az értékeléssel segítenünk kell a tanulót önmaga megismerésében, fejlődésében, a helyes pályaválasztásban, életvitelének alakításában.

Az óraszámok megoszlása az egyes témakörök között

Témakörök	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
1. Ember és környezete	5	5	5	5
2. Anyagok és alakításuk	8	8	8	6
3. Épített tér, mesterséges környezet	5	5	5	5
4. Gépek	4	4	3	3
5. Technikai rendszerek	3	3	4	6

6. Közlekedés	4	4	4	4
7 Életvitel, háztartástan	8	8	8	8
Heti összes óraszám	1	1	1	1
Évi összes óraszám	37	37	37	37

Az életkori sajátosságainak figyelembevétele a taneszközök, tankönyvek kiválasztásánál

- A tankönyvek, mint tanulói segédeszközök járuljanak hozzá a tanulók komplex személyiségformálásához.
- **Alkalmassak legyenek az elméleti és a gyakorlati ismeretek egységben történő tanítására.**
- A tankönyvben található feladatok, illusztrációk, ábrák önálló ismeretszerzésre ösztönözzenek, segítsék elő az elméleti ismeretek megértését, a tanultak rögzítését, gyakorlati alkalmazását, önellenőrzésre, önértékelésre sarkallják a tanulókat.
- A megismerő-, a cselekvő- és a kommunikációs képességek együttes fejlesztésével alapozzák meg a tanulók „technikai műveltségét”.
- A gyakorlati tevékenységek közben tudatosan fejlesszük a tanulók kezűgyességét, kreativitását, azaz a problémafelismerő és problémamegoldó képességét.
- A technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutassa be.

5. évfolyam

Tematikai egység	Ember és környezete	Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a környezetről.	
További különleges feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges eszközök. Ha van lehetőség: Konyhakert	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Problémafelismerés, problémamegoldás	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Természetes és mesterséges környezet. Az ember védekezése a környezet hatásai ellen. Emberi tevékenység okozta változások. A közvetlen mesterséges környezet. Energiafajták. Belső térben lévő növények gondozása, ápolása	Természetes és mesterséges környezet definiálása, kapcsolata, összehasonlítása. Az ember védekezésének felismerése a környezet hatásai ellen. Emberi tevékenység okozta változások felismerése. A közvetlen mesterséges környezet vizsgálata, jellemzőinek megismerése, tapasztalatszerzés a mesterséges környezetről. Energiafajták megismerése (elsődleges, megújuló, nem megújuló, másodlagos) Szobanövények ültetése, szaporítása, ápolása	Feladattal irányított egyéni és kiscsoportos feldolgozó munka. Feladattal, szempontokkal irányított megfigyelés, csoportos megbeszélés. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése. Szaporítás magról	Hon- és népismeret Történelem Természetismeret	Információforrások, audiovizuális anyagok Eszközök: cserép és virágföld
Fogalmak	természeti környezet, mesterséges környezet, szükséglet, természetvédelem, időjárás, a környezet jellemzői, hulladék, energiafajták, megújuló energia, elsődleges és másodlagos energia Növények belső térben, ültetésük, szaporításuk, öntözésük			

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk			Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a környezetünkben található használati tárgyak, anyagok tulajdonságairól.			
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: felszerelt szaktanterem			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás, digitális kompetencia, Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alapanyagok és vizsgálatok Természetes és mesterséges anyagok.	Természetes és mesterséges anyagok (fa és papír) fizikai tulajdonságai, felhasználhatóság. Szemrevételezés, összehasonlítás, mérés. Papírkészítés (gyártás), fafeldolgozás. Kereskedelembe kapható anyagformátumok. Környezeti hatások: papírgyártás, erdőgazdálkodás.	Egyéni és csoportmunka tanári irányítással, anyagminta és információgyűjtés.	Földrajz Természetismeret Vizuális kultúra	Anyagminták, mérőeszközök, ábrák, információforrások
Alakítás, tárgykészítés	Egyszerű használati tárgyak elkészítése. Alapvető alakító műveletek, szerszámok.			Modell anyagok, papír

Műszaki ábrázolás	Modellek készítése. Mérés milliméteres pontossággal mérőeszközök alkalmazása, alaprajz, vázlatrajz készítése. Rajzi jelek: vonalfajták, méretmegadás elemei, áramkörüi jelek.			és famegmun- káló szer- számok rajzeszközök
Fogalmak	nyersanyag, papír, fa, természetes anyag, mesterséges anyag, méretarány, környezeti hatás,			

Tematikai egység	Épített tér, mesterséges környezet			Óra- keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a személyes lakókörnyezetről, településről, a települési környezet épületeiről, építményeiről, építési anyagairól.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttléti szerepeire, pályaaorientáció.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan- eszközök
Település, településfajták Lakóház, lakás Népi építészeti, hagyományos építőanyagok, épülettípusok Az építéshez kapcsolódó szakmák	Különböző településtípusokhoz (városi, falusi) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása. A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése. A hagyományos népi építészeti épületeinek, építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése. Lakóépület makettek építése egyszerű geometrikus testek felhasználásával, a lakóépületek környezetének kialakítása – településmodell készítése.	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka. Feladattal irányított kiscsoportos feldolgozó munka (szemléltetés). Tanári bemutatás, önálló és csoportmunka (manuális) tanári irányítás mellett.	Történelem Természet- ismeret Hon- és népismeret Matematika	Információ- források (szövegek, képek, filmek), feladatlapok. A feladatoknak megfelelő anyagok, szerszámok.
Fogalmak	ház, kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, park, közterület, fa, kő, nád, agyag, vályog, tégl, üveg, cserép, kőműves, ács, tetőfedő, makett, modell, méretarány			

Tematikai egység	Gépek	Óra- keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a lakókörnyezetben lévő mozgó mechanikus szerkezetekről. Szerkezeti és használati jellemzők és ezek kapcsolatának értelmezése.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem, műhely.	

Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás, önkiszolgálás képessége, önvédelem.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Gépek szerepe, feladata az ember életében, egyszerű gépek (ék, emelő). Gépek felépítése. Erőgép, munkagép, közlőmű. Váz, állvány, burkolat. Gépek kiválasztásának szempontjai, biztonságos működtetésük	Emberi izomerővel működtetett szerszámok, gépek gyűjtése, elemzése. Mozgások, mozgó mechanikus szerkezetek (pl. kerékpár, háztartási eszközök, barkács- és kerti gépek stb.) megfigyelése, a részegységek azonosítása (erőgép, munkagép, közlőmű). Gépek tanulmányozása (váz, állvány, burkolat), a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatának, a forma és funkció megfelelésének, az anyagválasztás szempontjainak elemzése. A használat elektromos és mechanikus veszélyeinek, az elhárítás lehetőségeinek elemzése, a biztonságos munkavégzés szabályainak megtanulása, alkalmazása. Egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatok elvégzése meglévő szerkezeteken. Egyszerű szerkezetek, szerkezeti modellek készítése.	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka. Tanári magyarázat, szemléltetés. Feladattal irányított kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (gépek, szövegek, ábrák elemzése). Tanári bemutatás, önálló és páros munka tanári irányítás mellett	Történelem Természet- ismeret Vizuális kultúra	Szerszámok, eszközök, gépek, információforrások (szövegek, képek, filmek), feladatlapok. A feladatoknak megfelelő gépek, eszközök, anyagok, szerszámok.
Fogalmak	Egyszerű gép, mechanikus szerkezetek, statikus szerkezet, mozgó szerkezet, a mozgás fajtái, jellemzői, mozgás- és energiaátalakítás, erőgép, munkagép, közlőmű, váz, állvány, burkolat, munkabiztonság, gépek és személyek munkavédelmi felszerelései, szabályok.			

Tematikai egység	Technikai rendszerek	Óra-keret: 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a fizikai jellemzők emberre gyakorolt hatásáról. Ismeretek az alapvető mértékegységekről.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: mérőeszközök, kapcsolások megvalósításának vagy szimulálásának lehetősége	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A mérés és a beavatkozás Egyszerű áramkörök	A mérés problémáinak elemzése (távolság, idő, hőmérséklet). A beavatkozás lehetőségeinek megismerése. Egyszerű áramkörök építése.	Feladattal irányított egyéni és kiscsoportos feldolgozó munka. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése.	Matematika Informatika	Információforrások, mérőeszközök, áramkört elemek építéséhez szükséges elemek
Fogalmak	mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, beavatkozó eszköz, áramforrás, kapcsoló, fogyasztó, vezeték			

Tematikai egység	Közlekedés				Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a mindennapi közlekedésről.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: lakóhelyi, települési környezet, a feladatokhoz felszerelt szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, környezettudatosságra nevelés, hon- és népismeret.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
A közlekedés szabályai Gyalogos közlekedés	A KRESZ gyalogosokra vonatkozó szabályai, jelzései. Helyes magatartás utcán és járműveken (meglévő ismeretek rendszerezése, kiegészítése). A gyalogos közlekedés helyszíne (járda, úttest, gyalogátkelőhely). A gépjárművek és gyalogosok viszonya, (jármű mozgása, jelzései, pl. féktávolság, irányjelző, tolató lámpa).	Egyéni és csoportmunka tanári irányítással, szituációs gyakorlat, információgyűjtés.	Történelem Földrajz Informatika	Terepasztal, ábrák, feladatlap	
A közlekedés eszközei Szárazföldi járművek Vízi járművek	Szárazföldi járművek története, fejlődése: keréktől a gépkocsiig. Vízi járművek története, fejlődése: csónak, vitorlás hajó, gőzhajó.			Járműmodellek, információforrások	
Fogalmak	a KRESZ témához kapcsolódó fogalmai, gyalogos, gépjármű, úttest, járda, jelzések, gyalogátkelőhely				

Tematikai egység	Életvitel, háztartástan				Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok, saját élmények				
További különleges feltételek	Személyi:				
	Tárgyi: a tartalmak tanításához szükséges szaktanterem, eszközök, szerszámok.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, hatékony önálló tanulás, esztétikai, művészeti tudatosság, kifejezőképesség				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép és önismeret; hon- és népismeret; gazdasági nevelés; környezettudatos nevelés; a tanulás tanítása; testi-lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: egészséges életmódra, környezetvédelemre, munkaszeretetre nevelés és megbeszélése				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Táplálkozás, a család egészsége A magyar konyha története és jellegzetessége. Egészséges táplálkozási szokások bemutatása. A korszerű, környezetkímélő konyhai tevékenységek. Egészséges életmód a családban – napi testmozgás szükségessége A lakás higiéniája Háztartás Háztartási munka megszervezése – munkamegosztás a családban. Önkiszolgáló tevékenység az életkornak megfelelően.	Régi magyar konyhák berendezései, eszközei, Modern konyha Egynapi étrend összeállítása az egészséget megőrző ételekből, egy egyszerű étel elkészítése. Konyhai hulladékok hasznosíthatósága. Szelektív hulladékgyűjtés. Konyhai balesetek megelőzésének lehetőségei, fontossága. A család – a tanuló – egy napi, napirendjének megtervezése. Otthon is elvégezhető testgyakorlatok összeállítása. Mikor, mit, hogyan, mivel takarítsunk. Napi, heti nagytakarítás. Környezetkímélő takarítószeres használata. A családon belül ki, mikor és milyen feladatokat lát el	Bemutató, elemzés. Modern konyha berendezése csoportmunkában. Feladatlap, hulladékok csoportosítása. Egy nap napirendjének megtervezése. Gyűjtőmunka	Történelem Természetismeret Matematika Informatika	Feladatlap	

Ruházkodás: A ruházkodás története. Öltözködési módok és népviseletek	Az öltözködés fejlődése. Különböző ruhákról készült fotók korok szerinti csoportosítása. Hazánk jellegzetes népviseleteinek megismerése tájegységenként.	Gyűjtőmunka		
A textilipari nyersanyagok csoportosítása Textíliák egyszerű vizsgálata. Ruhaneműk célszerű használata. Öltésfajták, kézi varrás eszközei. Textíliák a lakásban. Gazdálkodás A pénz szerepe a háztartás gazdálkodásában. Környezettudatos vásárlás	Szálas anyagok csoportosítása eredet szerint. Textilanyag vizsgálata: égetési és nedvszívási próba. Fogyasztói tájékoztatás a textíliák kezelésére. Öltésfajták ismerete, 2-3 öltésfajta gyakorlati alkalmazása. Harmonikus és esztétikus környezet kialakítása. Bevételi források és kiadások. Zsebpénz. Vásárlási szokások tudatos vásárlás. Vásárlás megtervezése. Környezettudatos vásárlás.	Bemutató, megbeszélés. Munkadarab készítése az öltésfajták megtanulására. Adott zsebpénz beosztása Vásárlási tervkészítése Próbavásárlás		
Fogalmak	Higiéné, táplálkozás, egészséges életmód, egészséges táplálkozás, szálas anyagok csoportosítása, háztartási munka, munkamegosztás, gazdálkodás, környezetbarát csomagolóanyagok, környezettudatos vásárlás, környezetvédelem, szelektív hulladékgyűjtés, ruházkodás, öltésfajták, textília, fonás, szövés, hurkolás, nemezelés			

6. évfolyam

Tematikai egység	Ember és környezete			Órakeret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények irányítási esetekről.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: kapcsolások megvalósításának vagy szimulálásának lehetősége			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A természeti környezet egyszerűen felhasználható anyagai. Az erdő nyersanyagai.	A természeti környezet egyszerűen felhasználható anyagainak számbavétele. Az erdő nyersanyagainak és felhasználási lehetőségeinek megismerése. A természeti környezetben található építési nyersanyagok megismerése. Szobanövények ültetése, szaporítása.	Feladattal irányított egyéni és kiscsoportos feldolgozó munka	Hon- és népismeret Természetismeret	Információforrások, audiovizuális anyagok

A természeti környezetben található építési nyersanyagok. Növények termesztése a konyhakertben. A talajfajták és a talaj művelésének eszközei, gépei és kéziszerszámai. Ágyáskészítés. A biokertészet és biotermelés. Termés betakarítása, tárolása. Környezetvédelem.	öntözésük, dugványozás. Konyhakert készítése (ha van lehetőség gyakorlatban). Szerszámok és gépek megismerése, balesetvédelem. Ismerkedés talajmintákkal. Növénytermesztés és tárolás.	Konyhakerti eszközök és kisgépek bemutatása. Gyűjtőmunka. Bemutatás. Beszélgetés.		Kerti szerszámok
Fogalmak	erőforrás, természetes anyagok, erdőgazdálkodás, fakitermelés, építőanyagok, ágyás és talajművelés, növényvédelem (mechanikai, kémiai, biológiai) biokertészet, környezetvédelem a növénytermesztésben			

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk	Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a környezetünkben található használati tárgyak, anyagok tulajdonságairól. Alapvető alakító műveletek, szerszámok, mérőeszközök ismerete, műszaki ábrázolási ismeretek.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: felszerelt szaktanterem	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás, digitális kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alapanyagok és vizsgálatok Környezetünkben előforduló műanyagok	Környezetünkben előforduló műanyagok fajtái, fizikai tulajdonságai. Műanyagok előállítása (alapanyagok, feldolgozás). Környezeti hatások: gyártás és hulladékkezelés.	Egyéni és csoportmunka tanári irányítással, információgyűjtés.	Természetismeret Vizuális kultúra Informatika	Anyagminták, mérőeszközök, ábrák, információ források.
Alakítás, tárgykészítés	Műanyag alakítás műveletei, szerszámai. Tárgyak készítése műanyagból. Több alkatrészből álló fatárgyak készítése. A kész tárgy díszítése, felületkezelése (festés, lakkozás).			Modell anyagok, műanyag és famegmunkáló szerszámok.
Műszaki ábrázolás	Vetületi ábrázolás szabályai. Rajzjelek: hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár. Méretarányos kicsinyítés.			Rajzeszközök.
Fogalmak	alapanyag, műanyag, építőanyag, fizikai tulajdonság, vetületi ábrázolás, modell, makett			

Tematikai egység	Épített tér, mesterséges környezet	Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a személyes lakókörnyezetről, lakásról, annak használatáról, a benne folyó tevékenységekről.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális kompetencia, önkiszolgálás képessége	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Lakóház, lakás, otthon A lakás környezete, adottságai A lakás jellemzői, funkciói, helyiségei. A belső terek egymással való kapcsolata Az alaprajz szerepe, lakás berendezése	Alaprajzok tanulmányozása, berendezhetőség a lakók eltérő igényeinek, szokásainak figyelembevételével. Lakás alaprajzának és berendezésének tervezése. Berendezett lakásmodell készítése.	Feladattal irányított kiscsoportos feldolgozó munka. Megbeszélés. Projekt munka kiscsoportban.	Matematika Történelem Természetismeret Informatika Vizuális kultúra	Információforrások (alaprajzok, szövegek, képek), feladatlapok. A modell elkészítéséhez szükséges anyagok, szerszámok.
Fogalmak	tájékozás, fizikai jellemzők, nyitott és kötött alaprajz, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület, ergonómia, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok			

Tematikai egység	Gépek	Óra-keret: 4 óra		
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok mechanikus szerkezetekről, gépekről. A mechanikus szerkezetek működési jellemzőinek, a mozgás fizikai mennyiségeinek ismerete.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem, műhely.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, digitális kultúra, önvédelem.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Mechanikai transzformátorok (dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánchajtás) Vízkerék, szélkerék, turbina Egyszerű mechanizmusok (büttyös, karos, dugattyús,	Mechanikus szerkezetek tanulmányozása az energiaáram, energiaátalakítás szempontjából Mechanikai transzformátorok tulajdonságainak elemzése, összehasonlításuk – előnyök, hátrányok. Technika történeti adatgyűjtés – a víz- és szélenergia hasznosításának lehetőségei, szerepük az emberiség történetében. Egyszerű mechanizmusok keresése, azonosítása gépeken, feladatuk, működésük megfigyelése, elemzése. A tevékenységhez szükséges	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka. Tanári magyarázat, szemléltetés. Tanulói kiselőadások. Feladattal irányított	Történelem Természet- ismeret Matematika Informatika	Eszközök, gépek, információ- források (szövegek, képek, filmek), feladatlapok.

fogasléces)	információforrások használata, a biztonságos munkavégzés szabályainak megtanulása, alkalmazása. Hajtások és mechanizmusok modellezése, hajtásokat, mechanizmusokat tartalmazó gépek modellezése	kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (gépek, szövegek, ábrák elemzése). Tanári bemutatás, önálló és páros munka tanári irányítás mellett. Tanulói kiselőadás.		A feladatoknak megfelelő gépek, eszközök, anyagok, szerszámok.
Gőzgép, hámor	Technika történeti adatgyűjtés – a gőzgép története, érdekességek a gépek világából.			
Fogalmak	a mozgás fajtái, jellemzői, mozgás- és energiaátalakítás, mechanikai transzformátorok (dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánchajtás), fordulatszám, gyorsítás, lassítás, alternáló mozgás, mechanizmusok (bűtykös, karos, dugattyús, fogasléces), turbina, gőzgép, hámor			

Tematikai egység	Technikai rendszerek				Óra-keret: 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények irányítási esetekről.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: kapcsolások megvalósításának vagy szimulálásának lehetősége				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Irányítástechnika Áramköri elemek	Az irányítás módszereinek megismerése. A vezérlés és a szabályozás folyamatának megismerése. Több fogyasztó és több kapcsolós áramkörök építése.	Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Matematika Fizika Informatika	Információforrások, áramköri elemek építéséhez szükséges elemek	
Fogalmak	irányítás, vezérlés, szabályozás, biztonsági kapcsolás (és), kényelmi kapcsolás (vagy), alternatív kapcsolás (xor), soros, párhuzamos				

Tematikai egység	Életvitel, háztartástan				Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egészséges életmód, lakás higiéné, textíliák, a pénz szerepe a családban, környezetvédelem				
További különleges feltételek	Személyi: technika háztartástan tanár				
	Tárgyi: a tartalmak megtanításához szükséges szaktanterem, eszközök, szerszámok, gépek				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematika kompetencia; természettudományos kompetencia; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség				

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép és önismeret; hon- és népismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása; testi-lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire tantárgyi fejlesztési feladatok: egészséges életmódra, önkiszolgáló képességre, személyes higiéniére nevelés			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<u>Táplálkozás, a család egészsége</u> A GYERMEK HELYE A CSALÁDBAN, Kapcsolata a családtagokkal. Káros szenvedélyek hatása az egészséges emberre. Személyes higiéné. A test tisztántartásának lehetőségei, fontossága. Egészséges táplálkozás összetevői. Tápanyag és energia-szükséglet, az életkor és a munkavégzés összefüggései. Túltápláltság, kóros soványság.	Szituációs játék, viselkedési formákra Káros szenvedélyek hatásainak bemutatására a káros szenvedélyek elkerülésére. A különböző bőrtípusokra milyen tisztálkodási szereket és kozmetikumokat használjunk Terítési és tálalási szabályok.	Szituációs játék, Beszélgetés, Gyűjtőmunka, bemutatás, Hidegtál készítése, Terítési gyakorlat, Beszélgetés,	Természetismeret Informatika	KONYHAI KISGÉPEK, KÉZI VARRÁS ESZKÖZEI
Kompletválás szerepe a táplálkozásban. Konyhatechnikai műveletek. Étrendkészítés szempontjai. Egyszerűbb konyhai gépek ismerete, balesetmentes használata. Háztartás Textiliák és ruhaneműk	HETI ÉTREND MEGTERVEZÉSE Konyhagépek ismertetése, bemutatása Gazdálkodás A család költségvetése, állandó, alkalmi és változó kiadásai. Takarékoskodási lehetőségek a háztartásban, a fogyasztói társadalomban. Kisebb hibák kijavítása, kézi varrás Mosási technológiák. Környezetbarát tisztító	Feladatlap, Bemutatás Kézi varrás, Megbeszélés, Feladatlap,		

gondozása, ápolása Mosás fázisai. Lakástextíliák csoportosítása. Környezetre káros hulladékok kezelése.	és mosószeres. Folttisztítási gyakorlat. Textilmunka, Mit kell tenni a környezetkárosító hulladékokkal. Szelektív hulladékgyűjtés.	Bemutató, Feladatlap,		
Ruházkodás Ruhaneműk egyszerű gondozása, ápolása. Alkalomhoz illő öltözködés.	Öltözékek összeállítása az alkalomnak megfelelően.			
Gazdálkodás A család költségvetése, állandó, alkalmi és változó kiadásai. Takarékoskodási lehetőségek a háztartásban, a fogyasztói társadalomban.	Bevételek és kiadások.	Költségvetés készítése egy hónapra.	MATEMATIKA	
Fogalmak				

Tematikai egység	Közlekedés				Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a mindennapi közlekedésről. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: lakóhelyi, települési környezet, a feladatokhoz felszerelt szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, környezettudatosságra nevelés, hon- és népismeret, gazdasági nevelés.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-esz-közök	
A közlekedés szabályai Kerékpáros közlekedés	A KRESZ kerékpárosokra vonatkozó szabályai, jelzései. Helyes magatartás közlekedési helyzetekben (meglévő ismeretek rendszerezése, kiegészítése). A kerékpáros közlekedés helyszínei (kerékpárút, úttest, kereszteződés, gyalogátkelőhely). Gépjármű és kerékpáros viszonya (mozgásuk, jelzések, pl. követési és féktávolság, kanyarodás.	Egyéni és csoportmunka tanári irányítással, szituációs gyakorlat, információgyűjtés.	Történelem Földrajz Informatika	Terepasztal, ábrák, feladatlap, kerékpár.	

A közlekedés eszközei Szárzföldi járművek Légi járművek	elsőbbsegadás). A kerékpár szerkezete, kötelező felszerelése, biztonsági berendezései, karbantartása, beállítása. Szárzföldi kötött pályás járművek története, fejlődése: gőzmozdony, vasút, villamos, metró. Légi járművek története, fejlődése: léggömb, vitorlázó repülőgép, motoros repülőgép.			Jármű- modellek, információ- források
Fogalmak	a KRESZ témához kapcsolódó fogalmak, biztonságos közlekedés, baleset-megelőzés			
Továbblépés feltételei	A foglalkozásokon való, aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása, a tevékenység elvégzése. A természet törvényeinek és a természeti folyamatoknak, az energia felhasználási lehetőségeinek ismerete. Egyszerű axonometrikus és vetületi rajzok olvasása, értelmezése, az anyagok érzékelhető tulajdonságainak azonosítása. A használt eszközök és szerszámok szakszerű és balesetmentes használata. A közúti közlekedés és tömegközlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása, veszélyforrásai ismerete. Biztonságos közlekedési magatartás. Fogadja el a testápolás fontosságát. Fogadja el a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, alkalmazza a szabályait. Ismerje a tudatos fogyasztói magatartást és a célszerű gazdálkodást.			

7. évfolyam

Tematikai egység	Az ember és környezet			Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a környezetkárosításról. Ismeret a nyersanyagok fajtáiról.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: –			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
A nyersanyag-bányászat formái A természeti erőforrásokkal való gazdálkodás	A nyersanyagbányászat formáinak megismerése, elemzése. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fontosságának megismerése. A bányászat környezetkárosító hatásainak elemzése.	Feladattal irányított egyéni és kiscsoportos feldolgozó munka.	Fizika Kémia Biológia Földrajz	Információ-források, audiovizuális anyagok
Háziállatok gondozása és ápolása	Csoportmunka: háziállatok kiválasztásának szempontjai, helyes és tudatos tartásuk, gondozásuk, ápolásuk. Haszonállatok	Szövegek, ábrák feladattal irányított	Természet-ismeret	Feladatlapok, Képek, filmek

Haszonállatok tartása, tenyésztési lehetőségei. Környezetvédelmi szempontok az állatok tartásakor	megismerése és nagyüzemi tartásuk, Veszélyes és környezetkárosító hulladékok az állatok környezetében	elemzése Gyűjtőmunka, Ha van lehetőség állatkert látogatás		
Fogalmak	nyersanyag, bányászat, külszíni fejtés, környezetkárosító hatás, háziállatok, haszonállatok, állatgondozás, ápolás, környezetvédelem az állattenyésztésben.			

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk			Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a környezetünkben található használati tárgyak, anyagok tulajdonságairól. Különbőféle alakító műveletek, szerszámok, mérőeszközök ismerete, műszaki ábrázolási ismeretek.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: felszerelt szaktanterem			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás, digitális kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása, gazdasági nevelés, felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alapanyagok és vizsgálatok Fémek	Fémek (vas, acél, alumínium, réz) fizikai tulajdonságok, ötvözés, felhasználhatóság. Szemrevételezés, összehasonlítás, mérés. Fémek előállítása (ércről a fémig), a kereskedelemben kapható anyagok formák (lemez, huzal, rúd, különbőféle profilok). Korrózió elleni védelem.	Egyéni és csoportmunka tanári irányítással, információgyűjtés.	Fizika Kémia Vizuális Kultúra Informatika Matematika	Anyagminták, mérőeszközök, ábrák, információforrások,
Alakítás, tárgykészítés	Fémtárgyak készítése, különbőféle megmunkálási és szerkezet-összeépítési módok megismerése, ékszerkészítés.			Fém anyagok, fémmegmunkáló szerszámok,
Műszaki ábrázolás, műszaki kommunikáció	Vázlat és műveletterv készítése. Anyagmennyiség, költség tervezése. Rajzolás: metszeti ábrázolás.			Rajzeszközök,
Fogalmak	fém, érc, vas, alumínium, korrózió, metszet, kitörés, gazdaságosság, ötvözet			

Tematikai egység	Épített tér, mesterséges környezet				Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok a személyes lakókörnyezetről, településről, a település közösségi épületeiről, tereiről, építési anyagairól, a bennük folyó tevékenységről, ismeretek a lakás helyiségeinek kapcsolatáról, funkciójáról.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális kompetencia				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlet szerepeire, pályaaorientáció.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
Közösségi épületek, az azokban folyó tevékenység. Társasház, toronyház, lakótelep. A modern építészet anyagai, technológiai, szerkezetei.	Különböző közösségi terek és azok funkciójának, a bennük folyó tevékenységek tanulmányozása, összehasonlítása. Az épített környezet és az életvitel összefüggéseinek elemzése, a szükségletnek megfelelő anyagok és technológiák kiválasztásának szempontjai. Szakipari munkák, építőipari szakmák tanulmányozása, adatgyűjtés. Építmény modellezése.	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka. Feladattal irányított kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (szövegek, ábrák elemzése). Tanári bemutatás, kiscsoportos munka (manuális) tanári irányítás mellett.	Történelem Fizika Matematika Informatika Vizuális kultúra	Információforrások (szövegek, képek, film), feladatlapok. A modell elkészítéséhez szükséges anyagok, szerszámok.	
Fogalmak	középület, közintézmény, áruház, bevásárlóközpont, az épületek belső terei, épületen belüli közlekedés, magatartási szabályok a főbb épületszerkezetek, építési anyagok és technológiák elnevezései (acél, beton, iparosított technológia, panel, vasbeton, rácsszerkezet, kompozit anyagok), építőipari foglalkozások, tevékenységek				

Tematikai egység	Gépek	Óra-keret: 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Ismeretek mechanikus szerkezetekről, gépekről. A mechanikus szerkezetek működési jellemzőinek, a mozgás fizikai mennyiségeinek ismerete.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem, műhely.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális kompetencia, önvédelem.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlet szerepeire, pályaaorientáció	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Gépelemek Tengelyek, tengelykapcsolók, csapágyak, oldható és nem oldható kötések Áttétel fogalma Terhelés, nyomaték	Gépek felépítésének, szerkezetének elemzése Gépelemek vizsgálata feladat, terhelés, erőfelvétel szerint. Áttétel számítása egyszerű aránypár segítségével Információforrások használata (műszaki leírás, szerkezeti ábra, használati útmutató) Gépipari szakmák tanulmányozása Veszélyforrások felismerése, a belesetek elkerüléséhez szükséges szabályok, magatartásformák megismerése, alkalmazása Összetett rendszer működésének modellezése	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka Tanári magyarázat, szemléltetés Feladattal irányított kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (gépek, szövegek, ábrák elemzése) Tanári magyarázat, bemutatás, önálló és páros munka tanári irányítás mellett	Fizika Matematika	Gépek, információforrások (szövegek, képek, filmek), feladatlapok. A feladatoknak megfelelő gépek, eszközök, anyagok, szerszámok
Fogalmak	gépelem, tengely, tengelykapcsoló (merev, oldható, flexibilis), csapágy (sikló, gördülő), oldható, nem oldható kötések (csavarozás, zsugorkötés, bilincskötés, villámzár, szegecseles, ragasztás, forrasztás, hegesztés), áttétel, hajlítás, csavarás, nyírás, nyomaték			

Tematikai egység	Technikai rendszerek	Órakeret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a tanult rendszerekkel kapcsolatban.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: –	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, aktív állampolgárságra, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ellátó rendszerek	A gázellátási rendszerek megismerése. A vízellátás rendszereinek megismerése. A hulladékkezelés és hulladékszállítás problémáinak megismerése. Vízvezető rendszer elemeinek megismerése.	Feladattal, szempontokkal irányított megfigyelés, csoportos megbeszélés. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Fizika Kémia Biológia Földrajz Történelem	Információ-források
Fogalmak	gázellátás, gázkészülék, ivóvíz, ipari víz, hulladékszállítás, hulladékkezelés, csatorna, lefolyó, szennyvíz, csapadékvíz, szennyvízkezelés			

Tematikai egység	Életvitel, háztartástan			Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egészséges táplálkozás, személyes higiéné, gazdálkodás a családban, környezetvédelem			
További különleges feltételek	Személyi: technika háztartástan tanár			
	Tárgyi: a tartalmak megtanításához szükséges szaktanterem, eszközök, szerszámok, gépek			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematika kompetencia; természettudományos kompetencia; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia			
	kiemelt fejlesztési feladatok: énkép és önismeret; hon- és népismeret; gazdasági nevelés; környezettudatos nevelés; a tanulás tanítása; testi-lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: környezetvédelem, fogyasztóvédelem, háztartási ismeretek			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Táplálkozás, a család egészsége Személyes higiéné a kamasz korban, fokozott bőrápolás szükségessége. Haj- és körömápolás. Tápanyagaink összetétele, hatásai, Teljes értékű tápanyagok, vitaminok.	Problémás bőr kezelésére szolgáló kozmetikumok, azok szakszerű használata Tápanyagok felosztása: építő, energiát adó és védő tápanyagok, vitaminok. Ételsorok összeállítása az egészséges táplálkozás szempontjai szerint Élelmiszerek tárolása hűtőszekrényben és egyéb helyeken. Élelmiszerek fogyaszthatósági ideje.	Bemutató Feladatlap Főzési gyakorlat Feladatlap Konyhai gépek bemutatása	Biológia Informatika Fizika	Hűtőszekrény Konyhai gépek

Az élelmiszerek tárolása és a készételek készentartási lehetőségei. Konyhatechnikai eszközök, gépek balesetmentes használata, működése, karbantartása, kisebb javítása. Háztartás Háztartási munkák megszervezése, ergonómiai szempontok szerint. Ruházkodás A varrógép történeti áttekintése. A varrógép felépítése, működése, karbantartása. Gépi varrás. Témakörhöz kapcsolódó szakmák bemutatása. Gazdálkodás Fogyasztói érdekvédelem. „E” kereskedelem	Elektromos és mechanikus konyhai gépek csoportosítása, szabályos használatuk. Háztartási munkák összegyűjtése és az elvégzéséhez szükséges idő megtervezése, gyakoriságának megállapítása. Egyszerűbb munkadarabok varrása, kézzel vagy gépi varrással Kapcsolódó szakmák Fogyasztói jogok megismerése. Internetes vásárlás előnyei és hátrányai.	Feladatlap Egyszerűbb munkadarab elkészítése Varrógép bemutatása, Beszélgetés Beszélgetés, Bemutatás,		Kézi varrás eszközei, Varrógép, Feladatlap
Fogalmak	tisztaság és ápoltság, bőrápolás, haj- és körömápolás, teljes értékű tápanyagok, háztartási gépek csoportosítása, kereskedelem, „E” kereskedelem			

Tematikai egység	Közlekedés	Óra-keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a gépkocsikkal kapcsolatban. Tapasztalat és saját élmények a közlekedéssel és az útvonaltervezéssel kapcsolatban.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: menetrendek, vagy internet hozzáférés	
Nevelési-oktatói célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret, európai azonosságtudat – egyetemes kultúra, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, felkészülés a felnőttlét szerepeire	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Gépkocsik A települési közlekedés Belföldi közlekedés Menetrendek, útvonaltervek	Gépkocsik jellemzőinek vizsgálata. A települési közlekedés rendszereinek megismerése. Belföldi közlekedéshez szükséges ismeretek megszerzése. Menetrendek használatának megismerése, útvonaltervek készítése.	Feladattal, szempontokkal irányított megfigyelés, csoportos megbeszélés. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Magyar nyelv és irodalom Fizika Kémia Informatika Társadalom-ismeret Élő idegen nyelv	Információ-források, audiovizuális anyagok, menetrendek (papír alapú vagy internet)
Fogalmak	benzinmotor, dieselmotor, biztonsági felszerelések, közösségi közlekedés, forgalom, menetrend, járatsűrűség, menetidő, útvonalterv			

8. évfolyam

Tematikai egység	Ember és környezet			Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények az energia felhasználásáról és szükségességéről. Ismeretek a fizikai energiafogalomról és az elektromosságról.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: –			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Az emberiség energiaigénye Energiaforrások, energia-előállítás, energiaszállítás, tárolás	Az emberiség energiaigénye és az ezzel kapcsolatos környezeti problémák elemzése. Energiaforrások (megújuló és nem megújuló) tulajdonságainak megismerése. Az energia-előállítás fajtáinak megismerése. Az energiaszállítás és -tárolás problémáinak megismerése.	Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Fizika Kémia Földrajz	Információ-források, audiovizuális anyagok
Fogalmak	energia-előállítás, erőműfajták, megújuló energia, energiaszállítás, energia tárolása, napkollektor, napelem, turbina, generátor			

Tematikai egység	Anyagok és alakításuk				Óra-keret: 6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Személyes tapasztalatok a környezetünkben található használati tárgyak, anyagok tulajdonságairól. Különbféle alakító műveletek, szerszámok, mérőeszközök ismerete, műszaki ábrázolási ismeretek.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: felszerelt szaktanterem				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony, önálló tanulás, digitális kompetencia, kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek		Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Alapanyagok és vizsgálatok	Elektromos szerelvények megismerése. Mérés, összehasonlítás.		Egyéni és csoport munka tanári irányítással, információ-gyűjtés.	Fizika Informatika, Vizuális kultúra	Elektromos szerelvények, mérőműszer, modell anyagok, szerszámok, ábrák, információ-források
Alakítás, tárgykészítés	Összetett modellek készítése (pl. autó modell). Elektromos (vezérlő) áramkörök készítése.				
Műszaki ábrázolás, műszaki kommunikáció	Rajzzel: (elektronikai áramköri jelölések). Rajzolás: áramköri rajzok (bekötési, vonalas) értelmezése.				
Fogalmak	vezető, szigetelő, félvezető				

Tematikai egység	Épített tér, mesterséges környezet				Óra-keret: 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalatok és ismeretek a személyes lakókörnyezetről, településről, a települési környezet épületeiről, építményeiről, építési anyagairól, a közműrendszerekről (elektromos hálózat, fűtés, víz- és csatornahálózat), a klimatizálás, szellőzés gépeiről.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális kompetencia, önkiszolgálás képessége.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttléti szerepeire				

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Energiatakarékos épületek, energiatakarékos építőanyagok, technológiák Környezettudatos építkezés Épületek közművei Takarékoskodás vízzel, energiával	A természeti és az épített környezet kapcsolatának elemzése Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása A lakóház energiafelhasználásának tanulmányozása, építőanyagok, technológiák összehasonlítása táblázatok alapján Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése Jellegzetes szerelvények, berendezések tanulmányozása, egyszerűbb üzemeltetési feladatok, beállítások elvégzése Víz és energiatakarékos megoldások, ötletek – megvalósíthatóság elemzése, számítások	Irányított beszélgetés – frontális osztálymunka Feladattal irányított kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (szövegek, ábrák elemzése) Tanári bemutatás, egyéni munka tanári irányítás mellett Vita – kiscsoportos és frontális	Történelem Fizika Matematika Földrajz Informatika	Információforrások (szövegek, képek, ábrák, táblázatok, grafikonok, filmek), feladatlapok. A feladatoknak megfelelő tárgyak, szerszámok.
Fogalmak	hőszigetelés, passzív ház, épületgépészet, szellőzés, szivattyú, kompresszor, vízellátás, csővezeték, szerelvény, lefolyó, csatorna.			

Tematikai egység	Gépek	Óra-keret: 3 óra		
Előzetes ismeret, tevékenység	A mechanikus, elektromos, hő- és áramlástechnikai szerkezetek, rendszerek működési jellemzőinek, a mozgás az áramlás, a hő és az elektromosság alapvető fizikai mennyiségeinek, gépek irányításának ismerete.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: a tevékenységhez, illetve a feladatokhoz berendezett szaktanterem.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; matematikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, önkiszolgálás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Összetett gépek, géprendszerek Elektromos motorok elektromos gépek bekötése, elektromos kapcsolása Klimatizálás, szellőzés, hűtés, hőkészülékek	Összetett és szabályozott, vezérelt mechanikus, áramlás- és hőtechnikai gépek, géprendszerek megfigyelése, elemzése, a tevékenységhez szükséges információforrások használata Kapcsolások értelmezése, modellezése Egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatok meglévő szerkezeteken (pl. hűtőgép, mosógép, elszívó, klíma, stb.) A design fogalmának, történetének	Feladattal irányított kiscsoportos és egyéni feldolgozó munka (szövegek, ábrák elemzése) Tanári bemutatás, önálló és páros munka tanári irányítás mellett	Fizika Matematika Informatika Vizuális kultúra	Gépek, géprendszerek, információforrások (szövegek, képek, filmek), feladatlapok. A feladatoknak megfelelő gépek,

Design	megismerése, jelentőségének felismerése	Feladattal irányított kiscsoportos feldolgozó munka		eszközök, anyagok, szerszámok
Fogalmak	gépek alrendszerei, klimatizálás, hűtés, a gazdaság műszaki ágazatai, szakmák, foglalkozások, elektromotor, design.			

Tematikai egység	Technikai rendszerek			Óra-keret: 6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a tanult rendszerekkel kapcsolatban. Informatikai alapismeretek.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: –			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, aktív állampolgárságra, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, testi és lelki egészség			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Ellátó rendszerek	Az áramellátási rendszerek megismerése. Fűtési rendszerek elemzése. Hűtés, szellőztetés szükségességének megismerése. Hírközlési rendszerek tulajdonságainak elemzése.	Feladattal irányított egyéni és kiscsoportos feldolgozó munka. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Fizika Földrajz Informatika Társadalom- ismeret Vizuális kultúra Mozgókép és médiaismeret	Információ- források
Fogalmak	energia szolgáltató, áramellátás, áramelosztó, fűtés, hűtés, szellőzés, nyomtatás, posta, telefon, rádió, TV, Internet			

Tematikai egység	Életvitel, háztartástan			Óra-keret: 8 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Bőr, haj és körömápolás, tápanyagaink összetétele, élelmiszerek tárolása			
További különleges feltételek	Személyi: technika háztartástan tanár			
	Tárgyi: tartalmak megtanításához szükséges szaktanterem eszközök, gépek			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematika kompetencia; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép és önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatos nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőtt lét szerepeire Tantárgyi fejlesztések: táplálkozási ismeretek, lakás higiéné, gazdálkodás, vállalkozói ismeretek			

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Táplálkozás, a család egészsége A kamasz helye a családban. Barátok, társas kapcsolatok megválasztása, hatása az egyéniségre. Káros szenvedélyek egészségkárosító hatásai, (cigaretta, alkohol, drog) veszélyei az egyénre és a társadalomra. Táplálkozás, különböző táplálkozási problémák, kóros elhízás és kóros soványság esetén. Különböző gyógynövények és gyógyhatású készítmények hatása az emberi szervezetre. Mikrohullámú sütő működése. Tartósítási eljárások ipari és házi méretekben. Tartósítási eljárások történeti áttekintése. Háztartás LAKÁS HIGIÉNÉ Idényszerű munkák a lakásban. A háztartás gépesítése Ruházkodás A megfelelő öltözködés	Kamaszok kapcsolata egymással és a felnőttekkel. Étrend összeállítása betegek részére, Gyógynövények gyógyító hatásai, felismerésük. Táplálékkiegészítők. A mikrohullámú sütő használata ételkészítésre és melegítésre. Tartósító és tartósítószer nélküli eljárások összegyűjtése. Gyűjtőmunka. Lakástextíliák tisztítása – szőnyeg, bútorhuzat, háztartási textíliák. Nagytakarítás és ablaktisztítás. Háztartási gépek csoportosítása Különböző alkalmakra, különböző korosztályok öltözködésének kiválasztása. Öltözködéskiegészítő (k.) készítése	SZEREPIJÁTÉK Gyűjtőmunka Gyűjtőmunka, Gyűjtőmunka, Gyógynövény felismerési gyakorlat, Bemutatás, Befőzési gyakorlat Csoportmunka Feladatlap Öltözködéskiegészítő készítése	BIOLÓGIA Fizika	MIKRO-HULLÁMÚ SÜTŐ Textíliák, Háztartási gépek
			Matematika	
			Kémia	
			Informatika	
			Történelem	

kiválasztása: Divat, egyéniség, alkat, kor és alkalom szerint. Gazdálkodás Reklám és marketing, Hitel, adóság, biztosítás, Vállalkozási ismeretek: vállalkozási formák Magyar- országon, Mire van szükség egy vállalkozás beindításához? Álláskeresési technikák	Gyűjtőmunka és beszélgetés Önismeret és önbizalom jelentősége, Pénzügyi szolgáltatások igénybevételének feltételei és jogorvoslati lehetőségei.	Beszélgetés		FELADATLAP
Fogalmak	diéta, sózás, füstölés, pácolás, savanyítás, szárítás, hűtés, fagyasztás, gyógynövények, táplálék- kiegészítők, takarítás eszközei és gépei, lakástextiliák, ruházat és öltözköztetők, vállalkozások, alkalmazotti és tulajdonviszonyok			

Tematikai egység	Közlekedés	Óra- keret: 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Tapasztalat és saját élmények a közlekedéssel és a szállítással kapcsolatban.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: –	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményező- képesség és vállalkozói kompetencia	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, felkészülés a felnőttlét szerepeire	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Árufuvarozás Közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés	Árufuvarozás sajátosságainak és problémáinak elemzése. Közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés előnyeinek és hátrányainak feltárása a személy és árufuvarozásban.	Feladattal, szempontokkal irányított megfigyelés, csoportos megbeszélés. Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése	Fizika Földrajz Informatika Történelem Természetismeret Élő idegen nyelv	Információforrások
Fogalmak	árufuvarozás, rakodás, közút, vasút, vízi út, légi út (légifolyosó), fuvarozás és közlekedés költségei, logisztika			

Tovább lépés feltételei	A foglalkozásokon való aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása, a tevékenység elvégzése. A lakás villamos berendezéseinek ismerete és helyes használata. Alapvető balesetvédelmi és érintésvédelmi ismeretek. Ismerje a közműrendszerek (vízvezeték- és fűtési rendszerek) működését. A közlekedési helyzetek helyes megítélése, a veszélyhelyzetek gyors felismerése, elhárítása. Ismerje fel az egészséget fenyegető veszélyek, különös tekintettel a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás veszélyeire, fogadja el az egészségvédelemnek és az élet feltétlen tiszteletének fontosságát. Tudjon az egészséges táplálkozás szabályai szerint étrendet összeállítani, a háztartási gépeket szakszerűen használni. Rendelkezzon megfelelő önismerettel és pályaképpel
--------------------------------	---

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

5–6. évfolyam

A Nat alapoó szakaszában a műveltségterület sportkulturális műveltségi megalapozása kap prioritást az egyéb, az iskolai tanulóshoz szükséges kulcskompetenciák, képesség együttesek megalapozása mellett. Szoros összefüggésben az 1–4. évfolyam számára megfogalmazott célokkal, figyelembe véve azokat az élettani, valamint az azokkal összefüggő lélektani változásokat, amelyek ezt az életszakaszt jellemzik ezek az évek a tanulók egészséges testi fejlődése, az alapvető (generikus) mozgáskészségben esetlegesen még mutatkozó hiányok felszámolása, a koordinációs alapképességek fejlesztési lehetőségének utolsó hatékony éveit.

A nem szakrendszerű oktatásban fontos szerepet játszhat a sport és testnevelés ott, ahol a testnevelő tanárok vagy testnevelés szakterülettel rendelkező tanítók tanítanak az 1–4. és az 5–6. évfolyamon. A helyi tantervben a konkrét témákat megjelölve alkalmas a tantárgy a törvényben előírt célok és feladatok pedagógiai és tartalmi megvalósítására számos területen.

Célok és feladatok

Az elérni kívánt célállapotban a diákok értéként tisztelik az egészséget, örülnek az egészségességük létének. Tudatosan készülnek az ismeretterjesztés és személyes információgyűjtés, kutatómunka által közvetítetten az ártalmak, káros szenvedélyek, függőségek elleni megbízható védekezésre a sporttevékenységek által. Az adódó szituációk és a diákok igényeinek megfelelően a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel is szükséges foglalkozni. Ebben a szakaszban már integrálják és bővítik a testnevelés és sport területén szükséges, a saját nem jellegéből adódó higiéniai tudást, rutinokat. Készülniük kell a növekvő szellemi terhelésre is az erős fizikum által, a fizikai terhelhetőség fokozása mellett. A reális edzettségi önértékelő rendszert, az edzettségi állapot folyamatos számszerűsítését is meg kell ismerniük.

A természetes mozgásformák automatizálódnak, a céloknak, a feladatokhoz alkalmazkodva.

A legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásában az elsődleges a pontosság, a gyakorlás, a sportági versenyformák megismerése folyamatos erős kontroll mellett.

Továbbá a félelem leküzdése, a szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, a nehézségek leküzdése, a kudarc tűrése, a természet szeretete, környezetkímélő magatartás pozitív megerősítése is a feladatok sorát bővítik.

Fejlesztési feladatok

Az egészséggel kapcsolatos fejlesztés

A testi fejlődés, érés támogatása; a higiéniai szokások kialakítása, erősítése; az ellenálló képesség, edzettség fejlesztése; a váz- és izomrendszer ortopédiai elváltozásainak megelőzése, ellensúlyozása; megfelelő felkészítés a keringési és légzőrendszeri megbetegedések megelőzésére, a károsodások csökkentésére; a prevenció lényegének és a relaxációs eljárásoknak a megismerése, megértése.

A mozgáskultúra fejlesztése

A korábbi koordinációs fejlesztésen túl a kinesztetikus differenciáló képesség, a gyorskoordináció és a finom koordináció kiemelten fejlesztendő. A lazaságot, tágasságot állandó gyakorlással kell fenntartani. Amellett lehetőséget kell adni a kezdeményezésnek, az önkifejezésnek a saját erősségek bemutatásában, valamint az önmegvalósításnak a jól előkészített, végig gondolt kreatív ötletek megvalósítása terén.

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása

Az elsajátítás, a teljesítmény, a kollektív siker, a tevékenység öröme. A mozgáskultúra ügyességi, koordinációs tartalmi igen széles skálájának gyakoroltatásával, állandóan új kihívások közvetítésével az élethossziglan tartó és bővíthető mozgásos cselekvésbiztonság, mozgáskészlet alapozódjon meg, mely az örömteli szabadidő eltöltésnek a feltétele.

Értékes személyiségvonások fejlesztése

Ebben a nagyon érzékeny, de még a pubertás előtti életkorban az egész gyermeki személyiség a szabálykövető tanulási, játék-, sport- és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, igen erős önfegyelmével, kialakuló önértékelési gyakorlat és empatikus társas kapcsolatok jelenlétében fejlesztendő. Az együttműködésre, a különbözőség, a „nem vagyunk egyformák” elfogadására minden alkalmat meg kell ragadni. Továbbá a félelem leküzdése, a szabályok

betartása, összpontosítás, céltartás, a nehézségek leküzdése, a kudarc tűrése, a természet szeretete, környezetkímélő magatartás pozitív megerősítése is feladat.

Témakörök és óraszámok

A tantárgy kétféle éves óraszámja az iskolának választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba.

Témák	5. évfolyam		6. évfolyam	
	A	B	A	B
Heti óraszám	3	2,5	3	2,5
1. Alaki gyakorlatok, higiéniai ismeretek	9	7	9	7
2. Gimnasztika, prevenció	12	10	12	10
3. Atlétika – sportági alapozás	21	16	21	16
4. Szertorna, esztétikai sportok, küzdősportok – alapozás	21	16	21	16
5. Labdajáték (ok)	21	16	21	16
6. Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés	10	7	10	7
7. Úszás	10	10	10	10
8. Szabadidős sporttevékenységek	7	10	7	10
Évi óraszám összesen	111	92	111	92

5–6. évfolyam

A koedukált oktatás még lehetséges, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség. Különbségeket kell tenni a mozgásos cselekvések tanításában a nemi szerepek és sajátosságok szerint, valamint a szocializációs folyamatokban, nevelésben a fiúk – lányok más pszichés reakciói miatt. A korosztály szívesen gyakorol, néha kerül, de nem lázad. Megjelenik az absztrakt gondolkodás, ami kedvez a humán értékalkotó tevékenység értő elfogadásának, a gondolkodtató, szabályalkotó és önálló véleményt, öntevékenységet igénylő feladatok megoldásának. A tanár kiemelt felelőssége: a példamutatás a sportos életvitelben, a konfliktusok megoldásában, a függőségek elhárítása területén, valamint a köznyelvben és szaknyelvben a pontos nyelvi modell bemutatása.

Tematikai egység	Alaki gyakorlatok, higiéniai ismeretek	Óra-keret 9–7
Előzetes ismeret, tevékenység	Az órakezdés tudatos, önkontrollal szabályozva történik; a kialakított verbális és nonverbális kommunikációs formákat betartják.	
További különleges feltételek	Személyi: a testnevelést tanítók kommunikációja, amennyiben változás történt a személyben	
	Tárgyi: terem, öltöző, fürdőhelyiség.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia;	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az alapvető higiéniai ismeretek, több tudás a saját és a másik nem egészségéről, mozgásának sajátosságairól, balesetmegelőző rutinok és felelősség a mások segítésére.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Formák a térben.	Egyes és többes oszlop, egy- és többsoros vonal kialakítása; az óra gyakorlati rendjének betartása, egyszerűbb szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Szókincsfejlesztés. Felidézés, megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka.	Anyanyelv.
Mozgás a térben.	Fordulatok helyben és mozgásban az együttes osztályfoglalkoztatások tartásához; az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása; a kijelölt hely késlekedés nélküli megtalálása; az együttes mozgások vezényszavakhoz igazodó, pontos végrehajtása; táv- és térköz felvétele után annak tartása, megindulás, vonulás és megállás a tanári utasításnak megfelelő lépésrendben és ritmustartással.	Szerepjáték. Játék.	Anyanyelv. Ének-zene.
A higiéniai ismeretek bővítése.	A tisztaság, a fittség és a nemi jellegek külső és fizikai megjelenése elfogadása értéként. Higiéniai ismeretek bővítése a nemi jellegeknek megfelelően és a szükséges időbeli adagolással. A higiéniai ismeretek alkalmazásának ellenőrzése.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Egészség- tan. Természet- ismeret.
A balesetvédelmi ismeretek alkalmazása és ellenőrzése.	A test épségének védelme: ügyesség, bátorság és óvatosság, erő és gyorsaság. Balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban. A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül. A tisztaság fontossága: tiszta test, tiszta öltözk, mosakodás, rendszeret. Az öltöző és a gyakorlóter rendje és tisztasága.	Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka.	Egészség- védelem. Környezet- védelem helyi terve.
Fogalmak	Többes oszlop, lépésrend, többsoros vonal, nemi sajátosságok: testarányok, nemi érés. A nemek sajátos tisztálkodása, bőr és hajápolás. Lányok higiéniai felszerelése. Segítségadás.		

Tematikai egység	Gimnasztika, prevenció	Óra- keret 12–10
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanári hibajavítás irányítását követik. A tartási rendellenességeket otthoni gyakorlatokkal, saját (családi) felelősséggel is kompenzálják a tanult gyakorlatokkal.	
További különleges feltételek	Személyi: a testnevelő tanárok kommunikációja a családdal. Tárgyi: tornaterem.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Aktív és egyre tudatosabb, kontrolláltabb testmozgás a gimnasztikai gyakorlatok során. A tartási rendellenességek kialakulásának megelőzése, a gerincoszlopot károsító helyzetek és mozgások kerülése. A testtartásért felelős izmok izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Hosszabb alapgimnasztika-sorok egyszerűbb alapformákból. Szer nélkül.	Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása tanári vezetéssel. 8–16 ütemű, több egyszerű alapformát egymásutániségben tartalmazó, mindenfajta koordinációt fejlesztő szabadgyakorlatok; aktív, dinamikus, izületi mozgékonytápot fejlesztő gyakorlatok; 4 ütemű egyidejűleg két–három alapformát tartalmazó szabadgyakorlatok. Kondicionálás természetes módon az előző gyakorlatok által, saját testsúllyal, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve. Megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása, kontrollált testtartással. A legfontosabb helyzetek és gimnasztikai alapformák alkalmazása. Hosszabb (48–64 ütem), összefüggő gimnasztikai sorok egyszerűbb alapformákból.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Szókincsfejlesztés. Felidézés, megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Játék. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka. Önálló gyakorlattervezés.	Anyanyelv. Matematika Ének-zene. Egészségtan. Egészség-nevelés iskolai programja.
Összefüggő gimnasztikai gyakorlatsorok szerekekkel, zenére.	2–4–8 ütemű szabad, kéziszer- és egyszerű szer- (pad, zsámoly, bordásfal) gyakorlatok. Ritmikus gyakorlatok énekre, zenére, aerobik.		
Légzésfejlesztés.	A helyes ki- és belégzés gyakoroltatása, a vitális kapacitás növelése a gyakoroltatás által. A mellkasi és hasi légzés összehasonlító gyakorlatai fekvő és álló helyzetben.		
A testtartás és a tartó izomzat fejlesztése.	Tartásjavító és a gerincdeformitásokat megelőző (korrigáló), talpboltozatot erősítő gyakorlatok. Törzserősítő gyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására, valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez. A „Hat hát”, azaz 6 gyakorlatból álló tartásjavító gyakorlatfüzér (otthoni tornához) tanári és társ-segítséggel történő önálló összeállítása.		
Fogalmak	Egymásutániség, egyidejűség, összetett gyakorlat, összefüggő gyakorlat, szabadgyakorlat, szerygyakorlat, hasi légzés, vitálkapacitás, véghelyzet. Egyéni felelősség, biomechanikailag helyes testtartás.		

Tematikai egység	Atlétika – sportági alapozás	Óra-keret 21–16
Előzetes ismeret, tevékenység	A természetes mozgások többnyire harmonikusak, a futások, dobások, ugrások megalapozták a sportági technikákat.	

További különleges feltételek	Személyi: a testnevelést tanítók kommunikációja, amennyiben változás történt a személyben.		
	Tárgyi: tornaterem, ugrógödör, futásra és dobásra alkalmas szabadtéri terület		
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia;		
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.		
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az atletikus alapképzésben a sportági alapvető modell és a koordináció sokoldalú fejlesztése, a versenysport technikai megalapozása.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Futó-, ugró-, dobóiskola.	Speciálisan előkészítő (cél- és rávezető) gyakorlatok a feldolgozandó anyag függvényében. A futóiskolai (közepes és magas térd- és saroklendítéssel futás) és futófeladatok (fokozó futások, váltakozó sebességű futások) széles skálájának gyakorlása; az alsó végtag izomcsoportjainak saját testsúllyal történő erősítése; futások változatos talajborításon, terepen. Szabad és szerekkel történő gimnasztikába épített szökdeléseket előkészítő és az atlétikai ugrásokra rávezető (elugrások, felugrások váltott lábú karlendítéssel közbe iktatott futásokkal, padon és zsámolyon) gyakorlatok. A különféle dobásformák megtanulása, a kéz, a könyék, a váll helyzete szempontjából: téri, ritmikai és dinamikai tapasztalatok gyűjtése; dobásgyakorlatok képességfejlesztő céllal, könnyített szerekkel; a mozdulatok szer nélküli tudatos végrehajtása. Ugróiskola kötéláthajtással párokban, majd közös kötéllel. Kapcsolódó játékok: fogójátékok, különböző sor- és váltóversenyek, rajtversenyek, futóversenyek fokozatosan nehezedő szabályokkal.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidézés. Megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka. Önálló gyakorlattervezés.	Anyanyelv. Természetismeret. Egészségtan.
Vágtafutások.	Rövid távú vágtafutások, gyorsfutások irányválogatással. A sportági sajátossággal való variálás (irány-, sebesség és -lépésszám-változások, futások az intenzitás megváltoztatásával). Átfutások jelek és alacsony akadályok felett az azok közötti táv változtatásával is. Rajtok és rajtversenyek 10-20 méteren különböző kiinduló testhelyzetekből; állórajt oktatása a hátul lévő lábbal történő indítással; jel nélküli indításos rajtok; állórajtok jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő felsőtest kialakításának erős tanári és társas kontrollja mellett); alkalmanként 2-3 versenyszerű indulás; előkészítő és rávezető gyakorlatok a térdelő rajtra, többszöri és versenyszerű gyakorlással.	A pontos sportági megalapozás céljából állandó hibajavítás, ellenőrzés és önellenőrzés (pl. lépéshossz).	Anyanyelv. Matematika. Egészségtan Egészségnevelés iskolai programja.
Kitartó futás.	Kötetlen tartós futás 8-10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten. 2000-3000 m futások egyéni sebességgel; 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre egy-egy alkalommal; alapvető információk az egyéni tempóbeosztás megtervezéséhez.		

Ugrások. Távolugrás. Magasugrás.	A tudatos, egy lábról való ugrás kialakítása; az el- és felugrókézség megkülönböztetése, mozgásképi megjelenítése; távolba és felfelé ugrások természetes formába, az erő domináns irányát kihangsúlyozva, az erőközlés irányát tudatosan irányítva. A lépő távolugrás oktatása meghatározott kiinduló helyről 4-6 lépésből, 50-60 cm-es elugrósávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori tudatos megfigyelése, a manipulációs szakaszban folyamatos hibajavítás, „a belefutás”, azaz a nekifutás és az elugrás törésmentes összekapcsolására utasítás. Az átlépő technika alaptechnikájának oktatása; 3-5 lépéses nekifutás után az elrugaskodó láb csípő előtti kitémasztása, és ülőhelyzet a lécc felett.	Hibajavítás, a felugrás és a légmunka fokozatos összekapcsolása erős kontroll mellett kis magasságokon.	
Dobások Lökések Hajítások	Dobások, lökések, hajítások kis súllyal távolba, kornak megfelelő méretű és súlyú szerrel, a technika fejlesztését, a végrehajtás gyorsaságát célozva. Hajítások, lökések, vetések (1-2 kg-os tömörtlabdával), egy és két kézzel, helyből, lendületvétellel. A kislabdahajítás oktatása dobóterpeszből, helyből falra, célba, távolba; egyszerűbb lendületszerzéssel, 3 lépéses nekifutásból, fokozódó lendülettel; gyakori kislabdahajítás a dobás hátulról történő indításával, a labda minél hosszabb úton történő gyorsításával. Kapcsolódó játékok: csapatversenyek: „Ki lök a legmesszebbre?”, „Ki céloz ügyesebben?”	Szabad dobálgatás tanári szemléltetés, hibajavítás mellett a mozgástapasztalatok elmélyítése.	
Fogalmak	Dzsoggolás, szkippelés, állórajt, térdelő rajt, kifutás, lépéshossz, irambeosztás, elugró láb, felugrás, elugrósáv, légmunka, talajfogás, vetés, dobóterpesz. Gyorsaság, állóképesség, erő.		

Tematikai egység	Szertorna, esztétikai sportok, küzdősportok – alapozás	Óra-keret 21–16
Előzetes ismeret, tevékenység	Változatos térirányokban tükrözés, mindkét tengely körüli mozgásokban cselekvésbiztonság.	
További különleges feltételek	Személyi: a testnevelést tanítók kommunikációja, amennyiben változás történt a személyben. Tárgyi: tornaterem előírt felszereléssel, bordásfalak, kiegészítő tornakészlet, szabadtéri mászó és függő játékok.	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: tartásos és mozgásos képességek fejlesztése, torna jellegű támasz- és függéshelyzetek, egyszerű hely- és helyzetváltoztatások támaszban és függésben – az alkatnak és fizikai állapotnak megfelelő – cselekvésbiztonságának fejlesztése, minél több koordinációs tapasztalat a torna, a küzdések és a ritmusos mozgások térbeli, időbeli és dinamikai sajátosságairól. A nőies, szép mozgás előkészítése. A küzdésekben támadó és védő stratégiák alapkészletének automatizálása a tanultak alkalmazásával, az átélt siker által motiválva.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Támaszok, mászások, függések, tolások, húzások, egyensúlyozás, nyújtás.	Az alsó tagozatban tanult tartásos és mozgásos elemek ismétlése, fejlesztése; újabb és újabb variációk változtatás, egyidejű és egymás utáni kapcsolatban. Vonalon és padon járások előre, hátra, oldalra, haladások térdelő, négykézláb támaszban, hason- és hanyattfekvésben; támlázás oldalirányban magas padon, kiegészítő tornakészleten, gerendán, két magas padon előre és hátra. Támaszhelyzetek és gyakorlatok talajon. Lendületek előre-hátra. Haladás oldalirányba, forgással is. Mászási feladatok fel és le. Mászási kísérletek rúdra, kötélre. Függéshelyzetek és gyakorlatok rúdon, kötélén. Mászóversenyek, mászó váltóversenyek. Kapcsolódó játékok: „Vándormászás”, sor- és váltóversenyek, fáramászás. A toló- és húzóerő fejlesztése toló- és húzó-, ellentartást kiváltó gyakorlatok, helyzetek által, játékosan, párban, csoportosan. A reagálás gyorsaságáról, ritmusáról, a saját és az ellenfél reagálási holtpontjáról mozgástapasztalatok gyűjtése páros és csoportos játékok útján.	A támasz és függő helyzetek biomechanikailag helyes testtartással vagy annak korrekciója tanári és társas kontrollra.	Anyanyelv. Matematika. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja.
Tornasportági alapozás.	Allás támaszhelyzetben (fejen és tarkón), kézállási kísérletek bordásfalnál társ segítségével és szabadon; Talajon gurulóátfordulások előre, hátra, terpeszben és nyújtott lábbal, sorozatban is; kézenátfordulás mindkét oldalra növekvő kiterjedéssel; két-három egyszerű elem kapcsolata. Torna választható szereken: 2-4 részes szekrényen ugrás guggolótámaszba, utána: gurulóátfordulás, homorított leugrás, ugrás előre, leguggolás; feltérdelés után bátorugrás; zsugorkanyarlati átuugrás; huszárugrás; guggoló átuugrás. Gyűrűn, két kötélén, bordásfalon a szer jellegétől függően lendületek előre, hátra, oldalra, haladás oldalirányban; fellendülés zsugorlefűggsbe, ereszkedés függésbe alacsonyra állított gyűrűn vagy szivacsbála felett. Összefüggő, rövidebb szertornagy gyakorlatok.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidézés, megerősítés. Munkáltatás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka, önálló gyakorlattervezés. Segítségadás, tanár és társ kontrollja, visszacsatolás.	

Ritmikus gimnasztika (RG).	A nőies, szép mozgás előkészítésének izolációs gyakorlatai; rávezető eljárások az egyszerű helyváltoztatásokra, ugrásokra. Alapjárás, érintőjárás; hintajárás karmozgás nélkül, és egyszerű karmozgásokkal; sasszé előre és oldalra, azonos és váltott lábbal; ugrások lábcserékkel; fordulatok két lábon állásban és guggolásban; karhullámok; gyakorlás lehetőleg tükör előtt. Labda, karika és ugrókötel (forgatás, körzés, gurítás, dobás, áthajtás stb.) elemek és azok kapcsolatai. Koreografált RG-, tánc-, etűdrepertoár a nemnek megfelelő elemek erősítésével, főként lányoknak. Ritmizált járások, érintő járás, hintalépés, galoppszökdelések, hármaslépés. Speciális szabadgyakorlatok zenére, aerobik jellegű mozgásfűzerek. Alakzatváltoztatások: csoportos, páros és egyéni járások, guggolások, karmozgások, ugrások és szökdelések, tánclepek.	Tükör előtti mozgások, önkontroll.	Anyanyelv. Ének-zene. Egészségtan. Egészség-nevelés iskolai programja. Dráma és tánc.
Önvédelem, küzdősportok alapja.	A szoros testtávolságú küzdelem (valamilyen testfelület mindig kontaktusban van) előkészítése. A nagyobb testtávolságú (a küzdelem indításakor nincs érintkezés) küzdelem előkészítése. Az esések, gurulások, vetődések minden formájának gyakorlására sportág-előkészítő és egészségmegőrző jelleggel. Egyszerű esési gyakorlatok: guruló- és zuhanóesés előre és hátra. A sportágra jellemző gurulóátfordulások előre, hátra. A kéz kiszabadítása fogásból. Grundbirkózás: karfogások, mögékerülés, kiemelés. Botvívás, botbirkózás: 2-3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás.	Munkáltatás. Versenyeztetés. Vita.	Anyanyelv. Hon- és népismeret. Egészségtan. Egészség-védelem. Egészségnevelés iskolai programja.
Fogalmak	Tolás, húzás, reakcióidő, tornászos testtartás, kézenátfordulás, dobantóról elugrás, támasz a szekrényen, lefüggés, alaplendület, madárfogás, esztétikus mozgás, hullám, magas lábujj, szoros testtávolság, grundbirkózás. Emelés, leengedés, feszítés, lazítás, tartás, esés, gurulás, vetődés.		

Tematikai egység	Labdajáték(ok)	Óra-keret 21–16
Előzetes ismeret, tevékenység	A labda – többnyire – helyzetnek megfelelő használata. Örömteli és a szabályokat követő részvétel a testnevelési játékokban, labdajátékokban. A versengésben a szabályokat betartják, a tanár és esetenként a társak irányító, bírói szerepét elfogadják.	
További különleges feltételek	Személyi: a testnevelést tanítók kommunikációja, amennyiben változás történt a személyben. Tárgyi: tornaterem előírt felszereléssel, jelzőbóják, jelzőtrikók.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére. A kreativitás előhívása a legváltozatosabb feladathelyzetekben. A sportjátékok elemi szabályismerete. A feladatmegoldások elemi logikájára rávezetés. A szerepek tisztázása; a játék szabályainak megismerése, megértése és alkalmazása játék közben; szocializációs és demokráciára nevelést támogató feladatok.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Előkészítő játékok.	Egyszerű szabályokon alapuló fogó- és futójátékok. Az 1–4. évfolyamon tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe, labdával és labda nélkül, versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére.	Szimbolikus és szerepjátékok.	
A labdakezelés alapjai.	Az előző években tanultak módszeres képességfejlesztést célzó alkalmazása, sportági technikai elemek kapcsolásának variálása, nehezítése. Alapgyakorlatok (egy-két) kézzel, lábbal (fogás, megtartás, pörgetés, gurítás; görgetés, elkapás, dobás, labdavezetés); labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; célzásálló és mozgó tárgyra; testnevelési, népi és kreatív játékok labdával; labdakezelés szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidőzés, megerősítés. Munkáltatás. Segítségadás, tanári és társ kontroll, visszacsatolás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka.	Anyanyelv. Egészségtan. Természetismeret (pl. mozgó tárgy). Egészségnevelés programja.
Labdajátékok alaptaktikái.	Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten). A tanult (a helyi viszonyok és a tantestület választása szerint, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével) sportági technikák gyakorlása a pontosabb és jobb minőségű végrehajtásra törekedve. Gyakorlatok a tanult sportági technikai-taktikai elemek játékhelyzetbe állítására (versenyszerűen). Labdavezetés kézzel, lábbal az ütközések elkerülésével. Labdakezelés mozgásban, mozgásban lévő társakkal szemben, az ütközések elkerülésével. Cselezés, cselsorok. Labda átadása, átvétele. A labda célba juttatása. Taktikai elemek: a legegyszerűbb védekezési és támadási megoldások. A választott labdajáték – kézilabda, a kosárlabda, a röplabda és/vagy a labdarúgás – alapvető játékelemeinek változatos gyakorlása, a testnevelési játékokba ágyazottan is.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Versenyeztetés. Vita.	Anyanyelv. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja. Történelem (pl. cserépszavazás).
Fogalmak	Helyzet, helyzetfelismerés, helyezkedés, indulócsel, dobócsel, alacsony és magas labdavezetés, labdavezetési ritmus. Taktika, „Add és fuss!”, támadás, védekezés.		

Tematikai egység	Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés	Óra-keret 10–7
Előzetes ismeret, tevékenység	A motorikus emlékeztetük jó működtetése a koreografált mozgássorok tanulásakor és bemutatásakor. Vállalkozás önálló mozgatlansorok létrehozására.	
További különleges feltételek	Személyi: a mozgások pontos időbeli és térbeli közvetítésre alkalmas pedagógus Tárgyi: tornaterem, zenét és ritmust szolgáltató eszközök, film, video	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi (non verbális) kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.		
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok nézhető bemutatásakor. A kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával. Változatos térirányokban mozgás.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
A ritmusérzék fejlesztő gyakorlatai.	Ritmizált járások. Alakzatváltoztatások: csoportos, páros és egyéni járások, guggolások, karmozgások, ugrások és szökdelések, tánclépések. Mozgás- és zenei ritmus összehangolása, ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással.	Szemléltetés, utánzás. Felidézés. Munkáltatás. Tanár és társ kontrollja, visszacsatolás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Játék. Beszélgetés. Kérdve kifejtés.	Anyanyelv. Egészségtan. Hon- és népismeret. Egészségvédelem. Ének-zene. Dráma és tánc.
Egyszerű koreografált játékok és kreatív mozgások.	Háromnegyedes ritmusban bonyolultabb motívumok kitáncolása tapssal, zenére. Tánc házszerű utánzással történő folyamatos táncolás. Etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc-koreográfiák; egyszerű történetek, állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg.		
Néptánc. Modern táncok.	A táncok térbeli, időbeli és dinamikai sajátosságainak közvetítése, a stílus kontrollált kialakítása; a szaktanár által választott legfeljebb kétféle tánc motívum sorainak gyakorlása, etűddé fűzése, a rendelkezésre álló idő szerint elmélyített, aprólékos, utánzásra építő megtanítása. Eszközhasználat a koordináció és a ritmusérzék fejlesztésére (bot, kendő, seprő). Nép-, modern tánc egyszerű motívumai, rövidebb koreográfiák.	Előadás – bemutató. Mozgás visszánézése videóról.	
Fogalmak	Galopp, sasszé, hangsúly, forgás, etűd, koreográfia, kifejező mozgás, csoportkép.		

Tematikai egység	Úszás	Óra-keret 10–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Egy úszásnemben egy-két megállással úsznak 50 m-t.	
További különleges feltételek	Személyi: úszás oktatására képzett szakember.	
	Tárgyi az aktuális törvényi előírások szerint működő uszoda.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a vízbiztosság megerősítése, még egy úszásnem elsajátítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Vízhez szoktatás.	Az előző évfolyamok tananyagának bővített és nehezített formában történő továbbvitele. Szabadgyakorlatok a vízben. Ugrások, merülések mély vízben.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Gyakorlás. Utánzás. Felidézés. Pozitív visszacsatolás. Páros munka. Versenyszituációk. Szerepjáték.	Anyanyelv. Egészségtan. Egészségvédelem. Természetismeret.
Az úszás technikai alapjai – két úszásnem választása.	A tanult úszástechnikák fejlesztése, folyamatos úszás távolságnövelő céllal. Az eddig gyakorolt úszásnem megfelelő, biztonságos elsajátítása és gyakorlása. Egy további úszásnem technikai alapjainak megismerése. Sikláshoz kapcsolt lábtempó a választott úszásnemben. Siklás és kartempó. Kar- és lábmunka összehangolása. Kisebbségi versenyek már jónak nevezhető technikai tudásszint elérése esetén. Fejesugrás- első sikeres kísérletek, egyszerű fordulások.		
Játékok úszófeladattal.	Ismételt játékok, váltóversenyek, víz alatti úszófeladatok, vízbe ugrások tréfas feladatokkal. Kapcsolódó játékok: játék a labdával úszás közben. Versenyek talpasugrással.		
Fogalmak	A négy úszásnem, fejesugrás, levegővétel.		

Tematikai egység	Szabadidős sporttevékenységek, sportkulturális ismeretek	Óra-keret
Előzetes ismeret, tevékenység	A fittség, az aktív, sportos életmód külső és sportmozgásokban jártasságot mutató megjelenése érték.	7–10
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció és kapcsolat a szülőkkel. Tárgyi: a választott sportág felszerelése.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a sportolást követő alapvető higiéniai rutin kialakítása, a tudás és rutin bővítése a szabadidő helyes eltöltésére, az egészséges életmód és a szabadban végzett fizikai aktivitás gyakorlása által a belső igény kifejlesztése. Alkalmazkodás hideghez, meleghez.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Szabadidős, szabadtéri sporttevékenységek.	Séták, gyalogos, kerékpáros túrák (útjelzések, turistajelzések megismerése). A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás, hócsata és hóemberépítés stb. Futás a szabadban. Tájékozódási futás (ahol a feltételek adottak). Ügyességet fejlesztő közlekedési eszközök használata (kerékpározás, görkorcsolyázás, gördeszkázás, korcsolyázás). Az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása. Asztalitenisz, tollaslabda, floorball alaptechnikák.	Tanári ismertetés tanári bemutatás, szemléltetés (képek, film megtekintése), gyakoroltatás, kérdés, értékelés, visszacsatolás. Tankönyvi szövegek, otthoni tapasztalatok, szokások megbeszélése, közös feldolgozása, bemutatása Szimuláció, játék.	Anyanyelv. Környezet-ismeret. Egészségtan. Egészség-védelem. Természetismeret.
Testkultúra – történeti ismeretek.	Az ember alkalmazkodóképességének történeti példái által a sport önnevelő lehetőségeinek megfogalmazása a diákok aktív közreműködésével; az olimpiai mozgalommal kapcsolatos alapvető ismeretek (cél, gyakoriság, kulturális érték) közvetítése.		Történelem.
Fogalmak	Öltözködés télen, tájolás, aktív életvitel, a környezettudatos sportolás, ókori olimpiák, élsport, tömegsport.		

A hatodik évfolyamba továbbhaladás feltételei

A sportági alapképzés alapvető fogalmait ismerik, és a mozgások képeit és a fogalmakat összekötik. Ismerik, értik a vezényszavakat, elfogadják és végrehajtják a rendgyakorlatokat. Pontosan követik az alapvető gimnasztikai alapformákra épülő, egyszerű gimnasztikai gyakorlatokat. Elfogadhatóan rajtolnak, futnak, ugranak és dobznak. Technikailag jól és az erő megfelelő adagolásával mutatnak be kúszás, mászás, támasz és függés feladatokat. A torna, tánc és a kifejező mozgás gyakorlatait kis segítséggel, biztonságosan és szép testtartással hajtják végre. A labdát általában a helyzetnek megfelelően használják. Örömmel és a szabályokat többnyire követve vesznek részt a testnevelési játékokban, labdajátékokban. A sportágakra jellemző alaptechnikákat, mozgásstílusokat még hibákkal, de javuló színvonalon jelenítik meg. 50 m-en úsznak, egy úszásnemben mély vízben (ha az iskola biztosította az oktatást).

A hetedik évfolyamba továbbhaladás feltételei

A tanuló értik az utasításokat, végrehajtják a tanult rendgyakorlatokat az óraszervezés megkívánta formában. Jártasak a bemelegítésben és a képességfejlesztésre egyaránt alkalmas gyakorlatok végzésében. Részt vesznek aktívan a sokoldalú előkészítő és gimnasztikai gyakorlatok végzésében. Alapvető a jártasságuk az atlétikai és tornamozgásokban. Tudják uralni saját testüket a támasz- és függésgyakorlatokban. A tanult tornagyakorlatokat biztonságosan hajtják végre. A tanult atlétikai mozgások összerendezettek. Alkalmazzák a labdajátékokban tanult technikai elemeket, bekapcsolódnak aktívan a választott sportjátékba. Ismernek néhány önvédelmi fogást, felvállalják a test-test elleni küzdelmet. Vízbiztosak, le tudnak úszni 50 m-t az egyik úszásnemben, a másikkal 10-20 m-t. Önfegyelmük a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban, a versengésben és az edzésben fejlődést mutat. A rendszeres mozgást, egészséges életmódot, versenyzést, sportteljesítmény kategóriáit elfogadják a műveltségterület alapvető értékeiként. Az önálló feladattervezést, a sportkultúrához tartozó kutatómunkát esetenként vállalják. Vállalkoznak továbbá kisebb játékok szervezésére, otthoni gyakorlatok tervezésére.

7–8. évfolyam

A sport és testnevelés műveltségterület a fejlesztő szakaszban a tudatos felelősségvállalás fizikai és mentális alapjait helyezi le az egészségmegőrzés, fittség és aktív életmód terén. Az előző szakaszokhoz kapcsolódva – a változó és egyre összetettebb játék- és sporttevékenységgel – a már megalapozott kompetenciákat és az érdeklődést fenn kell tartani. A tantárgyi, a tantárgyközi és tanítási órán kívüli aktivitásokkal a műveltségterület eszköz jellege erősödik az önálló fiatal állampolgár életmódjában. A mozgásanyag pozitív motivációs bázis a függőségek elleni küzdelemben, ezért megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságának, variabilitásának növelése ebben a szakaszban is elvárt.

Célok és feladatok

Az elérni kívánt **célállapotban** a tanulók képesek megőrizni a pubertáskor során a korábban kialakított egészségvédő szokásokat, előtérbe helyezik az egészséges sportprogramokat a függőségekkel, káros szenvedélyekkel szemben. A saját higiénia mellett másokkal szemben is képviselik a környezet, az öltöző, a tornaterem és a felszerelés higiénáját. Az edzés sajátosságaiként az öröm megélése mellett elfogadják a fárasztó munkát, a testnevelés akaratfejlesztő funkcióját. A koordinációs mozgáskészletüket a sportági célok szolgálatába állítják. Értik a sportágak belső logikáját, fogadják el a törvényszerűségeket.

A nemenként más tananyag kiválasztásában a fejlesztési sajátosságokhoz alkalmazkodnak a **feladatok**. A kulturált, esztétikus mozgásuk váljon láthatóvá (elsősorban lányoknál) a hétköznapi mozgáskészletben. A tanult koordinációs mozgáskészlet bővüljön, legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásának többnyire automatizációs szakaszában legyenek, a begyakoroltakat ötletjáték során alkalmazzák. A kondicionális képességek szervi alapjai erősödjenek, és relatíve – a testtömeghez és a megoldandó feladatokhoz mérten – fejlődjen.

Fogadják el a szabályokat értelemszerűen. A helytelen és helyes konfliktusmegoldások megbeszélése és elvárások megfogalmazása fejlessze a demokráciára érzékenységet. Szervezzék önállóan is a sporttevékenységet miközben törekedjenek a megegyezésre, vitáikban hallgassák meg egymás véleményét. A játékok, versenyek állandó élményszerzési lehetőséget nyújtsanak.

Az értékes személyiségvonások erősödjenek, a negatív személyiségvonások kerüljenek jobban kontroll alá. Az előbbiekkal összefüggésben, eredményképpen a jó egészségi szint, a betegségekkel szembeni ellenálló-képesség, a helyes testtartás állandósuljon.

Fejlesztési feladatok

Az egészséggel kapcsolatos fejlesztés

Az időjárás testet edző hatására az ellenállás növelése. Több relaxációs eljárás motoros gyakorlatot a stresszoldásra. A helyes testtartásért tudatos gyakorlás, szélesebb körben is. Az ön- és másokra veszélyes viselkedések elutasítása. A prevenciót érintő kérdésekben önálló vélemény és életmódválaszok. Edzettség, teherbírás fejlesztése és a tanulás megtanulása kompetencia: Az edzés, a fárasztó munka, a testnevelés akaratfejlesztő funkciója érvényesítése. Mért adatok alapján az edzettségi állapot önálló javítása, fejlesztése. Egyéni feladatvállalás. Az állóképesség fejlesztése során az eredmények tudatos javítása. A fittség, mint érték képviselése a korosztályos kapcsolatokban.

A mozgáskultúra fejlesztése

A korábbi koordinációs fejlesztésen túl a kinesztetikus differenciáló képesség, a gyorskoordináció és a finom koordináció kiemelt fejlesztése. A lazaság, tágasság állandó gyakorlással történő fenntartása. A saját erősségek bemutatása, kreatív ötletek megvalósítása.

A saját mozgáskészlet célszerű használata, mások mozgásának javítása, korrigálás.

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása

Az elsajátítás, a teljesítmény, a kollektív siker, a tevékenység öröme. A mozgáskultúra ügyességi, koordinációs tartalmait igen széles skálájának gyakoroltatásával, állandóan új kihívások közvetítésével az élethossziglan tartó és bővíthető mozgásos cselekvésbiztonság, mozgáskészlet alapozódjon meg, mely az örömteli szabadidő eltöltésnek a feltétele.

Értékes személyiségvonások fejlesztése

Reális énkép, önértékelő szokások. A jellem fejlesztése a sport által. Konstruktív konfliktusmegoldások kialakítása. A párkapcsolatok kultúrájának megalapozása, értékes sportolással járó társas viszonyok erősítése. A másik ember véleményének tiszteletben tartása a sporttevékenység megszervezésében, a játéktevékenységben.

Témakörök és óraszámok

A tantárgy kétféle éves óraszámra az iskoláknak választási lehetőséget biztosít arra, hogy a számukra kedvezőbb óraszámú tantervet illesszék a pedagógiai programjukba.

Témák	7. évfolyam		8. évfolyam	
	A	B	A	B
Heti óraszám	4	2,5	4	2,5
1. Alaki gyakorlatok, higiéniai ismeretek	8	5	6	5
2. Gimnasztika, prevenció	14	10	14	10
3. Atlétika – sportági alapozás, fejlesztés	28	16	28	16
4. Sztorna, esztétikai sportok, küzdősportok – alapozás, fejlesztés	28	16	28	16
5. Labdajáték(ok)	30	18	30	18
6. Mozdulás kifejező, speciális képességfejlesztés	10	7	10	7
7. Úszás	10	10	10	10
8. Szabadidős sporttevékenységek	20	10	22	10
Évi óraszám összesen	148	92	148	92

7–8. évfolyam

Jelentős nemi különbség alakul ki a lányok és a fiúk között, ezért a testnevelésórán szükségessé válik elkülönítésük a személyiségfejlődés érdekében. Fontos a határozott, következetes, szakszerű órávezetés, a diákok elvárják a tanártól. Nagy a különbség a biológiai életkorban és a szocializációs szintekben, ezért egyénre szabottan kell differenciálni. Gyakorolni, nyilvános szellemi és fizikai erőfeszítéseket felmutatni nem szeretnek. A szélsőséges önérvényesítő megoldásokat személyes beszélgetésekkel lehet kezelni. Fáradékonyak, a terhelést a problémákhoz igazodva, egészségkárosítás nélkül, nagy figyelemmel kell adagolni.

Tematikai egység	Alaki gyakorlatok, higiéniai ismeretek	Óra-keret 8–5
Előzetes ismeret, tevékenység	A tánc és a kifejező mozgás gyakorlatait kis segítséggel, biztonságosan és szép testtartással hajtják végre. Önálló ötleteik is vannak, melyeket megosztanak.	
További különleges feltételek	Személyi: példamutatás és a szakmailag pontos nyelvi modell bemutatása.	
	Tárgyi: terem, öltöző, fürdőhelyiség	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia;	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az erős alaki, gyakorlati fegyver megőrzése az egész órán, a tanári utasítások maradéktalan végrehajtása, célszerű önálló szervező kezdeményezések. Vállalkozás a terület rendjének fenntartásában.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Formák a térben.	Egy és többes oszlop, egy- és többsoros vonal kialakítása, ismétlés.	Tanári magyarázat. Szókincsfejlesztés. Felidézés, megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Szerepjáték. Beszélgetés, vita. Kérdve kifejtés. Önálló vagy csoportos gyűjtőmunka. Demonstráció.	Anyanyelv.
Mozgás a térben.	Haladás az alaki szabályoknak megfelelően egy- és többsoros alakzatban. Különböző téralakzatok kialakítása, fordulatok helyben és mozgásban. Egyszerű ellenvonulások (fejlődések és szakadozások ellenvonulásban) járásban és futásban; a testnevelésben alkalmazott és szükséges rendgyakorlatok teljes köre; az óra gyakorlási rendjének betartása, csapatok alakítása; a játékrend, váltások önálló megszervezése; más, szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában;		
A higiéniai ismeretek bővítése.	Étkezési, pihenési, dropprevenciós és szexuális testkulturális és szenvedélybetegségek megelőzését célzó ismeretek átadása, azok feldolgozása, továbbá mentálhigiénis szemlélet formálása. Stresszoldási, megküzdési megoldások a testnevelés és sport segítségével.		Egészségtan. Ember és társadalom-ismeret.
A balesetvédelmi ismeretek alkalmazása és ellenőrzése.	Balesetvédelmi alapismeretek átismétlése; felelősségvállalás a társnak nyújtott segítségadásban. Alapvető eljárások bemutatása és számonkérése a testnevelési balesetek esetén.		
Fogalmak	Vonulások, ellenvonulások, stresszoldás, megküzdés, pihenés-munka, alvás-ébrenlét egyensúlya, aktív pihenés.		
	Intim torna, ellazulás.		

Tematikai egység	Gimnasztika, prevenció	Óra-keret 14–10
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanuló értik az utasításokat, jártasak a bemelegítésben, részt vesznek aktívan a sokoldalú előkészítő és gimnasztikai gyakorlatok végzésében. Napi rutinjuk része a prevenciós „Hat hát” gyakorlatsor.	
További különleges feltételek	Személyi: tanári példamutatás kiemelten fontos. Tárgyi: tornaterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt-lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Aktív és egyre tudatosabb, kontrolláltabb testmozgás a gimnasztikai gyakorlatok során A sokoldalú előkészítő és prevenciós gyakorlatok helyes végrehajtása, azok hatásainak ismerete az életkornak megfelelően. Társas kontroll, felelősségvállalás a hibák kijavításában, a saját egészség – munkaerő – megőrzésében.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Hosszabb alapgimnasztika-sorok egyszerűbb alapformákból. szer nélkül.	Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas gyakorlatok teljes köre. Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása önállóan; 2–4–8–16 ütemű szabadgyakorlatok, amelyek egyidejűleg két-három alapformát is tartalmazhatnak zenére is, aerobik. Aktív, passzív, dinamikus, statikus ízületi mozgékonytárgy fejlesztő gyakorlatok. Kondicionális tervezett gyakorlatok által, állandóan visszatérő gyakorlással, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Szókincsfejlesztés. Felidézés, megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka, önálló gyakorlattervezés. Az automatizált gyakorlatok bemutatása a saját párnak, a tanár lazább és a társ szoros visszajelzései mellett; a hibák kijavítása.	Anyanyelv. Társadalomismeret, emberismeret, etika. Ének-zene. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja.
Összefüggő gimnasztikai gyakorlatsorok szerekek, zenére.	2–4–8 ütemű kézyszer- és egyszerű szer- (pad, zsámoly, bordásfal) gyakorlatok. Zenére is. Húzóerő, gyorsító, erő-állóképesség fejlesztése kisebb súlyokkal. Korábban bonyolultabb, megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása, kontrollált testtartással, zenére, együtt és önállóan.		
Légzésfejlesztés.	A helyes ki- és belégzés gyakoroltatása, a vitális kapacitás növelése a gyakoroltatás által. A mellkasi és hasi légzés adekvát alkalmazása.		
A testtartás és a tartó izomzat fejlesztése.	Törzsgerincgyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését, mobilizálását, lazítását és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására, valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez. Relaxációs gyakorlatok, autogén tréning a stresszoldásra, gyakorlatok a tanulás közbeni felfrissüléshez és a koncentráció javításához.		
Otthoni munka.	A „Hat hát”, azaz 6 gyakorlatból álló tartásjavító gyakorlatfüzér otthoni gyakorlása.		
Fogalmak	Aktív, passzív, dinamikus, statikus ízületi mozgékonytárgy, mozgásoptimum, húzóerő, gyorsító, erő-állóképesség. Állampolgári felelősség, autogén tréning, relaxáció.		

Tematikai egység	Atlétika – sportági fejlesztés	Órakeret 28–16
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető a jártasságuk az atlétikai mozgásokban. A tanult atlétikai mozgások összerendezettek.	
További különleges feltételek	Személyi:	
	Tárgyi: Tornaterem, ugrógödör, futásra és dobásra alkalmas szabadtéri terület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az atlétikai mozgások összerendezett, önmagukhoz mérten javuló eredményességű bemutatása, a megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál, a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés, a pillanatnyi koncentráció javulása. Tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseiről.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Futó-, ugró-, dobóiskola.	Futások, ugrások, dobások speciális célgyakorlatai, mint az 5–6. évfolyamon. A speciális képességek, a versenysport technikai modellek alapozása, továbbfejlesztése. Játékok, versengések futással, szökdeléssel és dobással kombinálva. Gyorsasági ugrókötlékhajtások (előre, hátra, keresztezett, dupla és azok egyéni variációi), páros áthajtások. Áthajtások meghatározott idő alatt. A terhelhetőség sokoldalú fejlesztésének gyakorlatai, kördések, szerek használatával. Gyakorlatok kisebb súlyokkal a húzóerő, a gyorsító és az erő-állóképesség fejlesztésére.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidézés, megerősítés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Játék. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka, önálló gyakorlattervezés. A pontos sportági megalapozás céljából állandó hibajavítás, önmegfigyelés (pl. lépéshossz). A technikai igényesség, pontosság dicsérete. A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása. Ismerkedés a visszatérő mérhetőséggel.	Anyanyelv. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja. Fizika.
Vágtafutások, váltófutás.	Vágtafutások; iramfutások; futás feladatokkal. Aerob jellegű futások a sebesség növelésével Átfutások alacsony és közepesen magas akadályok felett az azok közötti táv változtatásával. A korábban tanult rajtformák pontos, célszerű végrehajtása. Térdelőrajtok jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő súlypont kialakításának erős külső – tanári és társas – kontrollja mellett); alkalmanként 3-4 versenyszerű indulás, eredményes rajtvégrehajtás a feladathelyzetben. Rajtok és rajtversenyek 15-30 méteren különböző testhelyzetekből, az objektív eredmény rögzítése. A térdelőrajt technika bemutatása kisebb csoportokban, különös tekintettel a rajt utáni kifutásra. Váltás helyben, lassú futás közben, párban, oszlopban, körben; közepes iramú futás közben váltóversenyek széles váltózónában. Futás lejtőn, lépcsőn felfelé és lefelé.	Szabad gyakorlás. Tanári szemléltetés, hibajavítás mellett a mozgástapasztalatok elmélyítése.	Anyanyelv. Matematika. Fizika. Kémia. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja. Ember és társadalomismeret.

Kitartó futás.	Tartós futás, növekvő időtartamig. Kötetlen tartós futás legalább 8 – 10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten; tartós futás iramnehezítésekkel; nehezítésekkel (terep, akadály), a táv növelésével. 2000-3000 m futások növekvő sebességgel. 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre; az egyéni tempó beosztása csökkenő tanári kontroll mellett.		
Ugrások. Távolugrás. Magasugrás.	Helyből ugrások, sorozatugrások; távolba és felfelé ugrások az erőközlés irányát tudatosan irányítva, ugrások folyamatos munkavégzésben. A lépő távolugrás oktatása: egyéni kiinduló helyről 6-8 lépésből, 50-60 cm-es elugró sávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori, tudatos megfigyelése, automatizáció folyamatos hibajavítással, korrekciókkal; a vízszintes sebesség növelése. Távolugrások és versenyek az atlétikában leírt fejlettebb technikával. Az átlépő technikai tökélesített technikájának oktatása; 5 felgyorsuló lépéssel, erősebb kitámasztással és a levegőben lábcserével. Magasugrás és versenyek az atlétikában leírt fejlettebb technikával.		
Dobások. Lökések. Hajítások.	Dobások, lökések, hajítások távolba, az életkornak megfelelő méretű és súlyú szerekkel, a technika fejlesztését és a végrehajtás gyorsaságát fokozva. Dobások célba különböző körméretű és tömegű labdával, a céltávolság növelésével. A kislabdahajítás oktatása távolba, 3-5 lépéses nekifutásból, fokozódó lendülettel, a labda minél hosszabb úton történő gyorsításával; hibajavítás mellett kifinomultabb mozgástapasztalatokkal; versenyek. Lökések tömött labdával helyből egy és két kézzel; a dobóterpesz és dobóterpeszből lökés oktatása; súlylökés helyből tömött labdával, az eredmények folyamatos figyelemmel kísérése. Vetések tömött labdával, két kézzel, mindkét oldalra.		
Fogalmak	húzóerő, a gyorsuló és az erő-állóképesség, terhelhetőség, köredzés, a rajt utáni kifutás, középtávfutás, hosszútávfutás, aerob, anaerob, váltófutás, váltóbot, váltózóna, dobóterpesz. A szer gyorsítása, előfeszítés, vízszintes sebesség, elrugaszkodás, légmunka, talajfogás.		

Tematikai egység	Szertorna, esztétikai sportok, küzdősportok – fejlesztés	Óra-keret 24-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Alapvető a jártasság a torna mozgásokban, a saját test feletti uralom a támasz- és függésgyakorlatokban. A tanult tornagyakorlatok mozgásai összerendezettek. Néhány önvédelmi fogás ismerete és a test-test elleni küzdelem felvállalása.	
További különleges feltételek	Személyi: Tárgyi: tornaterem előírt felszereléssel, bordásfalak, kiegészítő tornakészlet, szabadtéri mászó- és függő játékok	
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség;	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A torna gyakorlatelemek biztonságos végzése helyes testtartásra törekvéssel, a saját testtömeg feletti uralom a támasz- és függésgyakorlatokban. Esztétikus, ritmikus és motorosan memorizált, egyéni dinamikai ízzel előadott mozgásfolyamat, az alkotás örömeinek átélése; önmegvalósítása. Az életkorra jellemző erőből történő önmegvalósítás sportszerű keretek közé szorítása a szabályok követése által a küzdelekben.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Támaszok, mászások, függések, tolasok, húzások, egyensúlyozás, nyújtás.	A toló- és húzóerő fejlesztése toló- és húzó-, ellentartást kiváltó gyakorlatok, helyzetek által, játékosan, párban, csoportosan. A reagálás gyorsaságáról, ritmusáról, a saját és az ellenfél reagálási holtpontjáról mozgástapasztalatok gyűjtése páros és csoportos játékok útján. Támaszhelyzetek és gyakorlatok talajon, szereken (pad, zsámoly, kiegészítő tornakészlet). Gurulásokkal, fordulatokkal, gördülésekkel kapcsolatos testnevelési játékok. Függéshelyzetek és gyakorlatok rúdon, kötélén. Forgások, fordulatok, forgó ugrások, összetettebb forgások, pörgések fekvő és ülő helyzetben. Haladó forgások.	A támasz és függő helyzetek biomechanikailag helyes testtartással. A testtartás korrekciója tanári és társas kontrollra. Önkontroll tükörmél. Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidézés, megerősítés.	Anyanyelv. Matematika. Egészség- és egészségnevelés iskolai programja.
Torna sportági fejlesztés.	Talajon: Gurulóátfordulás előre, hátra, terpeszben, sorozatban is, valamint két gurulóátfordulás között felugrás fél- és egész fordulattal. Repülő gurulóátfordulás sérülést nem okozó tárgy felett (összetekert szőnyeg, szőnyeggel letakart zsámoly) és fekvő, térdelő társan át. Fejállás, kézállás, kézenátfordulás mindkét oldalra nyújtott testtel, segítségadás, biztosítás mellett; a segítségadás mozdulatainak elsajátítása. Egyszerű összefüggő gyakorlat a tanult elemekből helyes testtartással, annak korrekciója tanári és társas kontrollra. Választható tornaszereken: 2-4 részes szekrényen: fuggolás, terpeszleugrás a szekrényen hosszában (fiúk-lányok); bukfenec előre szekrényen (fiúk-lányok); guggoló átuagrás keresztben álló szekrényen (fiúk-lányok). Gyűrűn és két kötélén: lendület előre, hátra; lebegőfüggés; lefüggés; hátsó függés; homorított leugrás hátra lendületből, az elemek folyamatos összekapcsolása; Gerendán (alacsony fokozaton, lányok): helyváltoztatások állásban, emelkedések és ereszkedések, mellső mérlegállás, homorított leugrás. Kötélmászási és függeszkedési kísérletek (utóbbi egy-két kötélén; fiúk felfelé-lefelé; lányok lefelé a kötél felétől).	Munkáltatás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Páros munka, önálló gyakorlattervezés. Segítségadás, tanár és társ kontrollja, visszacsatolás. A saját siker, fejlődés megerősítése az értékelés által. Differenciált megítélés az egyéni képességek és készségek ismeretében tanár-, társas és önkontroll mellett.	Fizika.
Ritmikus gimnasztika (RG).	A nőies, szép mozgás plasztikusságának sajátos izolációs gyakorlatai; a tágasság bővítése; alapjárás, érintőjárás; egyszerű és összetett karmozgásokkal; sasszé kombinációk; ugrások egy lábról két lábra, egy lábra, két lábról egy lábra és két lábra plasztikai kombinációkkal, lábcserékkel; fordulatok egy és két lábon állásban és guggolásban; kar- és törzshullámok; gyakorlás lehetőleg tükör előtt. Aerobic lépéskombinációk, szökdelések kéz- és lábmozgásokkal, irány- és helyzetváltoztatásokkal. Mindkét sportágban összefüggő gyakorlat megtanulása zenére.	Tükör előtti mozgások, önkontroll. Gyakorlatok bemutatása. Csoportos formában. A gyakorlatsorok végrehajtási pontosságának állandó értékelése, a pozitív példák megerősítése.	Anyanyelv. Ének-zene. Egészség- és egészségnevelés iskolai programja Dráma és tánc.

Önvédelem, küzdősportok alapjai.	A tanult önvédelmi technikák alkalmazása különböző ellenfelekkel, az önvédelem alapszabályainak alapos ismerete. A küzdősportok alapjai (elsősorban fiúknak). Az esések, gurulások, vetődések minden formájának gyakorlására sportág-előkészítő és egészségmegőrző jelleggel. Esési gyakorlatok: guruló- és zuhanóesés előre és hátra, csúsztatott esés oldalra. Gurulóátfordulások előre, hátra. 2-3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás. A kéz kiszabadítása fogásból. Szabadulás a fogásból, a fojtásfogás háritása. A nagyobb testtávolságú küzdelem: A technikák gyakorlása álló, és aktív partnerrel, helyzetek kialakítása, kényszerítő helyzetek játékosan és küzdési szituációkban. Az ellenfél reagálásának, taktikájának, stratégiájának tesztelése ijeszttéssel, csellel játékosan, ill. a tanult technikák alkalmazásával küzdési szituációkban. Grundbirkózás: a karfogások, a mögékerülés, a kiemelés gyakorlati alkalmazása. A birkózás egyszerűbb elemei: gurulások, esések, zuhanások, csípődobás, Kisebb, küzdő jellegű versengések. Botvívás, botbirkózás a támadó és védő stratégiák alkalmazásával.		Anyanyelv. Hon- és népismeret. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja.
Fogalmak	Lebegőtámasz, első ív, második ív, plasztika, plasztikus mozgás, ugrásformák (két láb és egy láb variációi), egylábás forgások (kifelé-befelé). Zuhanóesés, csúsztatott esés, fojtogatás, szabadulás a fogásból, mögékerülés, kiemelés.		

Tematikai egység	Labdajáték(ok)	Óra-keret
		24–16
Előzetes ismeret, tevékenység	Alkalmazzák a labdajátékokban tanult technikai elemeket, bekapcsolódnak aktívan a választott sportjátékba. Önfegyelmük tetten érhető a gyengeségeik legyőzésében, a szabályok betartásában, a versengésben és a gyakorlásban.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: tornaterem előírt felszereléssel, jelzőbóják, jelzőtrikók	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudatos együttműködés a csapattársakkal alapfokon. Alapvető játékhelyzetekhez való alkalmazkodás. A csapatteljesítményt növelő egyéni felelősség megértése, működtetése.	
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák Kapcs. pontok
Előkészítő játékok.	Az előző években tanultak módszeres képességfejlesztést célzó alkalmazása, sportági technikai elemek kapcsolásának variálása, nehezítése. A helyzetnek megfelelő reakciók automatizálása. Versenyek a korábban tanult sportági technikai elemek játékhelyzetbe állítására.	Szimbolikus és szerepjátékok.

A labdakezelés alapjai.	Fokozódó cselekvésbiztonsággal, sebességgel és a helyzetnek megfelelő, optimális választással, nagyobb koncentrációval alapgyakorlatok (egy-két) kézzel, lábbal (fogás, megtartás, pörgetés, gurítás; görgetés, elkapás, dobás, labdavezetés). Labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; célzás álló és mozgó tárgyra; testnevelési, népi és kreatív játékok labdával, labdakezelés osztott figyelemmel szövegmondás, számok sorolása közben, sorban, körben, párban. Az előző években tanultak módszeres képességfejlesztést célzó alkalmazása, cselezés, cselsorok, sportági technikai elemek kapcsolásának variálása, nehezítése.	Tanári magyarázat. Szemléltetés. Felidézés, megerősítés. Munkáltatás. Segítségadás, tanár és társ kontrollja, visszacsatolás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés.	Anyanyelv. Egészség-tan. Fizika. Egészség-nevelés iskolai programja.
Labdajátékok alaptaktikái.	Két támadó kapcsolatának labdás és labda nélküli megoldásai; együttműködés a védekezési tapasztalatok felhasználásában. Az iskola feltételei, a tanulók érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték elemeinek gazdagítása, főbb támadási és védekezési megoldásainak elsajátítása. Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten). A tanult sportági technikák gyakorlása a pontosabb és jobb minőségű végrehajtásra törekedve a taktikai elemek gyakorlásakor is.. Labdakezelés mozgásban, mozgásban lévő társakkal szemben, az ütközések elkerülésével. Cselezés, cselsorok. Labda átadása, átvétele. A labda célba juttatása. Taktikai elemek: a legegyszerűbb védekezési és támadási megoldások. A választott labdajáték – kézilabda, a kosárlabda, a röplabda és/vagy a labdarúgás – alapvető játékelemeinek változatos gyakorlása, a testnevelési játékokba ágyazottan is. Gyakorlás és játék váltakozó játékszerepekben.	Csoportmunka. Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Versenyeztetés. Vita. Játék esetenként bíró nélkül, az önkontroll alkalmazása.	Anyanyelv. Egészség-tan. Egészség-védelem. Egészség-nevelés iskolai programja.
Fogalmak	Együttműködés a csapatban, egyéni felelősség, öncélú játék, sportetika. Támadási és védekezési formációk, 2:2 elleni játék, elfutás, szerepek a játékban (feladó, center, átlövő stb.).		

Tematikai egység	Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés	Óra-keret 10–7
Előzetes ismeret, tevékenység	A motorikus emlékezetük jól működtetése a koreografált mozgássorok tanulásakor és bemutatásakor. Vállalkozás önálló mozgólatsorok létrehozására.	
További különleges feltételek	Személyi: a mozgások pontos időbeli és térbeli közvetítésre alkalmas pedagógus Tárgyi: tornaterem, zenét és ritmust szolgáltató eszközök, film, videó.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi (nonverbális) kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Térben, időben és dinamikában harmonikusan előadott, „nézőt” produktumok. Az egyéni sajátosságok bemutatása közös produktum megjelenítésekor, de szolgálva azokat. A pszichomotoros tehetség támogatása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
A ritmusérzék fejlesztő gyakorlatai.	Négynegyedes, háromnegyedes ütemben, pontozott és éles ritmusban bonyolultabb motívumok kitáncolása tapssal, lábbal, eszközökkel és zenére. Koreografált torna-, tánc-, etüdrepertoár a nemnek megfelelő elemek erősítésével, főként lányoknak. Izolációs előkészítő és fejlesztő mozgássor gyakorlása. Lépéssorok ritmizálva, forgások, ugrások, talajon végrehajtott fordulatok és más helyzetváltoztatások. Speciális táncos szabadgyakorlatok zenére. Alakzatváltoztatások: csoportos, páros és egyéni járások, guggolások, karmozgások, ugrások és szökdelések, táncclépések. Nép-, modern táncok motívumai, koreográfiák.	Szemléltetés, utánzás. Felidézés. Munkáltatás. Tanár és társ kontrollja, visszacsatolás. Ellenőrzés. Értékelés. Megbeszélés. Csoportmunka. Játék.	Anyanyelv. Egészségtan. Hon- és népismeret. Egészségnevelés iskolai programja. Dráma és tánc. Ének-zene. Mozgókép és médiaismeret.
Egyszerű koreografált játékok és kreatív mozgások.	Etüdok és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg.	Beszélgetés. Kérdve kifejtés. Előadás – bemutató. Mozgás visszanevezése videóról. Iskolai bemutató a legjobbakkal.	
Néptánc. Modern táncok.	Táncművészet utánzással történő folyamatos táncolás. A táncok térbeli, időbeli és egyéni dinamikai sajátosságainak közvetítése, a stílus kontrollált kialakítása; a szaktanár által választott legfeljebb kétféle tánc motívum sorainak gyakorlása; etüddé fűzése, a rendelkezésre álló idő szerint elmélyített, aprólékos, utánzásra építő megtanítása; több etüd, repertoár felépítése, annak fejlesztésére. Nép-, modern tánc bonyolultabb motívumai, rövidebb koreográfiák.		
Fogalmak	Tér, idő, dinamika, térirányok, egyéni stílus, „mintha” cselekvés, karakterformálás.		

Tematikai egység	Úszás	Óra-keret 10–10
Előzetes ismeret, tevékenység	Vízbiztosság, 50 m leúszása az egyik úszásnemben, a másikkal 10-20 m.	
További különleges feltételek	Személyi: úszás oktatására képzett szakember.	
	Tárgyi: az aktuális törvényi előírások szerint működő uszoda.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az úszással történő testedzés megalapozása, folyamatos úszás képességének fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Vízhez szoktatás.	Az előző évfolyamok tananyagának bővített és nehezített formában történő továbbvitele. Szabadgyakorlatok a vízben, aquagimnasztika. Víz alatti feladatok, játékok, versenyek.	Leírás. Szemléltetés. Bemutató. Gyakorlás. Munkáltatás. Hibajavítás. Visszacsatolás. Szerepjáték.	Anyanyelv. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja. Fizika.
Az úszás technikai alapjai – két úszásnem választása.	A tanult úszástechnikák fejlesztése, folyamatos úszás távolságnövelő céllal. Az eddig gyakorolt két úszásnem megfelelő, biztonságos elsajátítása és gyakorlása. Az úszás távolságának és intenzitásának növelésével – a megállások számának csökkentésével az edzettség növelése, a tartások deformitásának megelőzése. Kisebb versenyek már jónak nevezhető technikai tudásszint elérése esetén. Fejesugrás a medence széléről, ügyesebbek a rajtkőről – első sikeres kísérletek. Egyszerű fordulások. A levegővétel gyakorlatai, folyamatos úszás helyes levegővétellel.		
Játékok úszófeladattal.	Ismételt játékok, váltóversenyek, víz alatti úszófeladatok, vízbeugrások tréfas feladatokkal. Kapcsolódó játékok: játék a labdával úszás közben. Versenyek talpasugrással.	Cooper-teszt a teljesítmény értékelésére.	
Fogalmak	Intenzitásnövelés, Cooper-teszt, aquagimnasztika.		

Tematikai egység	Szabadidős sporttevékenységek, sportkulturális ismeretek	Óra-keret 22–10
Előzetes ismeret, tevékenység	A fittség, az aktív, sportos életmód külső és sportmozgásokban jártasságot mutató megjelenése érték.	
További különleges feltételek	Személyi: tanári kooperáció és kapcsolat a szülőkkel.	
	Tárgyi: a választott sportág felszerelése.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetencia;	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tanult és gyűjtött ismeretek, információk, a kultúrterület legnagyobb eseményeiről, a világversenyekről, a magyar élsportról. A tisztaság, a fittség megjelenése az önbecsülésben. Tájékozottság a testkulturális tartalmakban, mozgásos cselekvésekben és sportági szituációkban.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok
Szabadidős, szabadidő sporttevékenységek.	Az ismételt szabadidős sporttevékenységek űzése tudatosabban, nagyobb cselekvésbiztonsággal, több időt szánva rájuk. A rendszeres sportmozgásban – egyesületi sportban – elért eredmények pozitív tanári megerősítése, a diákok tapasztalatainak integrálása a testnevelésórákba. Asztalitenisz, tollaslabda, floorball alaptechnikák. Korcsolyázás, sízés, görkorcsolyázás, gördeszkázás alapjai, alapiskolája. Tájékozódási futás (ahol a feltételek adottak). Kerékpározás. Kajak-kenu. Floorball stb. A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb., az időjárásnak megfelelő öltözködés, a közlekedés, a környezetvédelem értő gyakorlása. Felkészülés a sí-, természetjáró-, vízi- és kerékpáros táborozásra.	Tanári ismertetés, tanári bemutatás, szemléltetés (képek, film), gyakoroltatás, kérdezés, értékelés, visszacsatolás. Tankönyvi szövegek, otthoni tapasztalatok, szokások megbeszélése, közös feldolgozása, bemutatása. Házi gyűjtőmunka.	Anyanyelv. Egészségtan. Egészségnevelés iskolai programja. Földrajz.
Testkultúra – történeti ismeretek.	Népi játékok (nemzetek labdája, várméta, kötélhúzás). Sporttörténeti alapismeretek. Történeti példák, a sport önnevelő lehetőségeinek megfogalmazása a diákok aktív közreműködésével; az élsporttal kapcsolatos alapvető ismeretek (cél, gyakoriság, kulturális érték) közvetítése.	Kirándulás, terepgyakorlat. Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzés. A pozitív példák pozitív megerősítése.	Történelem.
Fogalmak	Öltözködés télen, tájolás, aktív életvitel, a környezettudatos sportolás, ókori olimpiák, élsport, tömegsport.		

A nyolcadik évfolyamba továbbhaladás feltételei

Elfogadják a differenciált tanári utasításokat, egymás segítő tevékenységeit.
Az önállóságuk megjelenik a tanár által kiszabott testmozgások megoldásában.
Az egészségmegőrzés legfontosabb tényeit ismerik és a saját állapottal képesek összevetni.
Sportolnak, szabadidejükben, mozognak.
Tudnak együtt játszani, konfliktusaikat konstruktívan elrendezik kisebb segítséggel vagy önállóan.

A kilencedik évfolyamba továbbhaladás feltételei

Fegyelmezettek az alaki gyakorlatokban, a kapott utasításokra azonnal és optimálisan reagálnak.
Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások maradéktalan végrehajtása.
Az önállóság, a belső kontroll megjelenése a tanár által kiszabott, ill. az egyéb iskolán kívüli rendszeres testmozgásban.
A céltudatosan fogalmaznak időnként egészségük megőrzéséről.
A technikai hibákkal, egyéni sikertelenségekkel hajlandók szembesülni, a javító megoldásokat elfogadják, megértik.
Tehetség szerinti alkalmilag versenyeznek az osztályban, iskolában és iskolán kívül egyesületi és tömegsportrendezvényeken.
A sportági szabályok és jellemformáló erejük megértése, kevesebbet ütköznek a játékokban.
Kezdenek érdeklődni a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseiről, tudásbázisuk elemi.
Az együtt sportolásra érvényes demokratikus szabályozókat elfogadják.
Az önálló feladattervezést, a sportkultúrához tartó kutatómunkát esetenként vállalják.
Vállalkoznak továbbá kisebb játékok szervezésére, otthoni gyakorlatok tervezésére.
Ismerik a sokoldalú előkészítő és prevenciós gyakorlatok élettani hatásait, gyakorolnak otthon is.
Összerendezetten, javuló eredménnyel végzik az atlétikai mozgásokat.
Helyes tartással, megbízhatóan tornáznak talajon. Választanak más tornaszert is képességeik javítására.
Birtokolják az alapvető labdakezelési ismereteket, és jól alkalmazkodnak a játékhelyzetekhez.
Ismerik az önvédelem alapjait, használható rutinjuk van, tudnak sportszerűen küzdeni.
Teljesítményre töreksenek a tanult úszásnem(ek)ben.

MÉRÉSI MELLÉKLET**1–4. évfolyam****A teljesítménypróbák leírása**

- **Szalomfutás:** A rajtvonalra merőlegesen, attól 5, 10 és 15 méterre kell elhelyezni egy-egy medicinlabdát. A tanuló hullámvonalban futva kerülje el az első két labdát, majd megkerülve a harmadikat hullámvonalban fusson vissza és haladjon át a rajtvonalon. (Ajánlatos az első labdát balkéz felől kerülni.) Két kísérlet után a jobbik eredményt értékeljük, 0,1 s-os pontossággal.
- **Szalom-labdavezetés kézzel:** A tanulónak az előző próbában leírt pályán kell labdavezetéssel végighaladni. A célvonalon áthaladva meg kell fognia a labdát. Két kísérlet engedhető meg, melyből a jobbik eredményt kell értékelni 0,1 s-os pontossággal.
- **Korlátozott futás** (20 lépéses futás): A próbázó feladata 10 méter futás egymástól 50 cm-re lévő vonalak között. A teljesítés idejét mérjük 0,1 s-os pontossággal. Minden vonalra lépés vagy túllépés a vonalon 0,1 s hozzáadásával jár.
- **Ritmusváltásos futás:** A futás 30 m-es pályán történik. A rajthelyről 5 méterre lehelyezünk három egymáshoz érő tornakarikát, a pálya közepén öt egymáshoz érő karikát (a középsőt helyezzük a felezőpontra), a célvonalától 5 méterre visszaszámolva ugyancsak három karikát. A tanulónak úgy kell futnia, hogy a karikák mindegyikébe belép átfutás közben. Két kísérlet közül a jobbikat vesszük figyelembe. Az eredményt 0,1 s-os pontossággal jegyezzük fel.
- **Rekciógyorsaság:** Bordásfal 10. fokánál (alulról számolva) a szaktanár 2 db munkáskesztyűt tart egymástól 50 cm-re. A tanuló kartávolságnyira áll a kesztyűvel szemben. A távolság felvételekor mellső középtartásban ujjhegye érje el a bordásfal megfelelő fokát. A szaktanár véletlen választásos alapon engedi el valamelyik kesztyűt, akkor, amikor a tanuló már mozdulatlan, várakozó helyzetben van. A tanuló igyekezzon elkapni a kesztyűt. Az eredményt az adja, hogy sikerült-e és hányadik fok magasságában sikerült elkapni a kesztyűt. Öt kísérletből az összpontszám adja a végeredményt, ami így 0 és 50 pont közötti lehet.
- **Egyensúlyozás:** A tanuló bekötött szemmel, kar magastartásban ujjfűzés helyzetben vár. Jelre az egyik lábát térdben hajlítva, derékszög helyzetéig emeli. Az időt addig mérjük, amíg az emelt lábát le nem teszi. Egy percnél a próba véget ér. Az eredményt 0,1 s-os pontossággal jegyezzük fel.
- **Egyensúlyozó járás:** A tanuló egy lapjára fordított hosszú tornapaddal szemben, attól 1,5 méterre húzott rajtvonal mögött áll, „elefánttoronnyal” (egyik kezével az orrát fogja, a másikkal kislabdát fog). Jelre végighalad a pad merevítő gerendáján, lerúgja a gerenda végére állított tömöttlabdát, majd egyensúlyozva visszamegy. Az időt a rajtvonal ismételt eléréséig 0,1 s-os pontossággal rögzítjük. Minden esetleges lelépést 1 s hozzáadásával büntetünk.

A teljesítménypróbák elvárásai

	1. évfolyam			2. évfolyam			3. évfolyam						4. évfolyam					
	lányok, fiúk			lányok, fiúk			lányok			fiúk			lányok			fiúk		
Tartós futás	4 percig			5 percig			6 percig			6 percig			7 percig			8 percig		
Folyamatos játékos mozgás	6–8 percig			8–10 percig			9–11 percig			11–13 percig			11–13 percig			14–15 percig		
Célba dobás számlóra (5 kislabda)	5 méterről 2 találat			6 méterről 2 találat			7 méterről 2 találat			7 méterről 2 találat			8 méterről 2 találat			9 méterről 2 találat		
	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó
Szalom-futás	10,0	9,0	8,2	9,3	8,5	7,6	9,1	8,4	7,8	9,0	8,2	7,4	9,0	8,2	7,6	8,8	7,8	7,2
Labdavezetés kézzel (2 x 15 m)	————			17,0	14,0	11,0	16,0	13,5	11,5	15,5	13,0	10,5	14,5	12,2	10,5	13,2	11,2	9,2
Korlátozott futás (10m/sec)	8,0	7,2	6,4	6,8	6,0	5,2	6,5	5,7	4,9	6,1	5,3	4,6	5,8	5,0	4,3	5,2	4,6	4,0
Ritmus-váltásos futás	8,8	8,2	7,5	8,5	8,0	7,5	8,9	8,0	7,1	8,7	7,8	6,9	8,4	7,5	6,8	8,2	7,3	6,6
Reakció-gyorsaság	7	10	13	12	13	15	13	16	19	13	16	19	15	18	20	16	19	20
Egyensúlyozás	12	16	20	22	28	34	34	41	47	24	33	40	35	42	50	35	42	50
Egyensúlyozó járás	15	12	9,0	13,4	10,4	7,8	11,7	9,2	6,7	12,1	9,6	7,1	10,0	7,4	6,0	11,0	8,3	6,9

5– 8. évfolyam

A teljesítménypróbák leírása

- **60 méter vágtafutás:** Az atlétika szabályainak megfelelően versenyszerű feltételek között. A tanulók tetszés szerint választhatnak az álló- vagy a térdelőrajttal való indulás között. A tanulók tornacipőben, egy alkalommal fussanak. Eredményüket 0,1 s-os pontossággal rögzítjük.
- **Helyből távolugrás:** Elugróvonal mögül, pároslábú elugrással. Két kísérlet közül a jobbikat értékeljük.
- **Függőleges felugrás** (súlypontemelkedés): Mérés a Sargent-féle érintőugrásos módszerrel, a tantervi teljesítménypróba előírásai szerint. Két kísérlet közül a jobbikat rögzítjük a jegyzőkönyvbe.
- **Tömöttlabda dobás hátra:** A tanuló háttal álljon fel a dobás irányára. A labdát mellső mélytartásban fogja. Előrehajlással szerzett lendülettel, felegyenesedve, a fej fölött hátrafelé dobja el a labdát. Az atlétika szabályainak megfelelően, dobóvonal mögül történjen a dobás. Minden próbázó három dobást hajthat végre. Eredménye a legjobb szabályos dobás, amit 10 cm-es pontossággal kell mérni. A labda súlya: lányoknak az 5–8. évfolyamon 2 kg, fiúknak az 5–7. évfolyamon 2 kg, a 8. évfolyamon 3 kg.

- **Négyütemű fekvőtámasz** (Burpee-teszt): A tanuló a következő mozgássort hajtja végre folyamatosan: terpeszállás-guggolótámasz-fekvőtámasz-guggolótámasz-terpeszállás. A tanuló a következő mozgássort hajtja végre folyamatosan: terpeszállás-guggolótámasz-fekvőtámasz-guggolótámasz-terpeszállás. Időhatárok az alábbiak: lányok: 30 s, 60 s, fiúk: 30 s, 60 s. A 30, ill. 60 mp alatt befejezett gyakorlat száma kerül bejegyzésre.
- **Karhajlítás, nyújtás fekvőtámaszban** (magas, normál, mély): A tolódásokat egyenes törzssel úgy kell végrehajtani, hogy a legmélyebb ponton a mellkas érintse a talajt. Tilos a mellkas ütődéséből adódó „elpattanást” felhasználni. A két karnak a tolódás minden fázisában azonos nyújtottságúnak kell lennie. A féloldalazás nem megengedett. Végrehajtás közben megállni, kivárni nem szabad. A szabályosan végrehajtott hajlítások-nyújtások számát jegyezzük be.
 - a) Magas fekvőtámasz (lányok, fiúk): A tanuló a tornapadon támaszkodik.
 - b) Normál fekvőtámasz (lányok, fiúk): A tanuló a talajon hajtja végre a feladatot.
 - c) Mély fekvőtámasz (fiúk): A tanuló a lábfejét a tornapadon, kezét a talajon támasztja.
- **Egyensúlyozás:** A tanulóknak a tornapad rögzítő gerendájának közepén, 2 méteres jelölt szakaszon kell minél több utat megtennie 45 s alatt oda-vissza. A határvonalat, illetve a padot a határvonalon túl minden fordulás előtt érintenie kell. Amennyiben lelép a padról a megadott időkereten belül, a kísérletet befejezettnek kell tekinteni. Két kísérlet közül a jobbikat kell feljegyezni. Előzőleg egy próbakísérlet tehető.
- **Függés hajlított karral** (állmagasság, illetve derékszögű karhajlítás mellett): A függés helyzetét a tanuló társ segítségével veheti fel, idejét a segítség megszűnéséből mérjük 0,1 s-os pontossággal mindaddig, amíg az alábbiakban leírt testhelyzet meg nem változik. A feladatot korlátkarfán, illetve nyújtó végezethetjük el.
 - a) Hajlított karú függésben a tanuló áll a karfa szintjét éppen meghaladja (lányok).
 - b) Az alkar és a felkar megközelítően derékszöget képez a hajlítottkarú függés helyzetében (lányok, fiúk).
- **Felülés hanyattfekvésből:** A tanuló a hátán fekszik, tarkóra tartással. Lábát úgy támasztja fel a talajon, hogy a comb és a lábszár megközelítőleg derékszöget zárjon be. Bokáját az ismétléseket számoló társa rögzítse. Lábfejei egy lábfejhossznyi távolságra vannak egymástól. A próbázó felüléssel és balra törzsfordítással jobb könyökével érintse meg a bal térdét, majd ismétlésnél ellentétesen hajtja végre a feladatot. Próba közben nem veheti el a tarkójáról a kezét és hanyattfekvéskor a tarkón levő kezének érintenie kell a talajt. Minden felülés-visszaérkezés egy érvényes kísérlet.
 - a) Lányok: 30 s, 45 s.
 - b) Fiúk: 30 s, 45 s, 60 s.
- **Helyzetérzékelés:** A próbázó tanuló talajszőnyeg előtt áll, amelyre krétával egy 80 cm széles folyosót rajzoltunk. A gyakorlatot ebben a folyosóban kell végrehajtani. Ereszkedés guggolótámaszba, majd gurulóátfordulás előre guggolótámaszba. Felugrás félfordulattal balra és ereszkedéssel guggolótámaszba, gurulóátfordulás hátra. Ismét felugrás, leérkezés, és visszafelé haladva megismétli az előre és hátra gurulóátfordulást, de most jobbra végezve a félfordulatot. A fordulatoknál ki kell egyenesedni és a lábaknak el kell hagyniuk a talajt. A végrehajtás idejét mérjük másodperces pontossággal. Egy előzetes próba után egy értékelt kísérlet tehető. A folyosót határoló vonalak érintése, illetőleg az abból való kilépés 1 s hozzáadásával jár. A teszt végrehajtása a térben való tájékozódást igényli, nehezített feltételek között, miközben igénybe veszi az egyensúlyozás szervét és a hozzá kapcsolódó képességet.
- **Szlamfutás:** A rajtvonalra merőlegesen, attól 5, 10, 15 méterre kell elhelyezni egy-egy tömörtlabdát. A próbázó hullámvonalban futva kerülje el az első két medicinlabdát, majd megkerülve a harmadik labdát, hullámvonalban haladva fusson vissza és haladjon át a rajtvonalon. Célszerű az első labdát balkéz felől kerülni.
- **Szlam-labdavezetés kézzel és lábbal:** Labdavezetésnél az előzőekben leírt pályán kell vezetni a labdát, próbaként előbb kézzel, majd lábbal. Célba érkezéskor meg kell fogni, illetve lábbal meg kell állítani a labdát. Mindhárom próbánál két-két kísérlet tehető. A jobbik eredményt kell feljegyezni 0,1 s-os pontossággal.
Megjegyzés: A szlamfutást, a szlam-labdavezetést kézzel és lábbal próbákat célszerű együtt bemutatni, hiszen ugyanazt a pályát kell különböző nehézségi fokon teljesíteni a próbázónak.
- **Célba dobás:** A próbázó dobóvonal mögött áll fel, az attól 8 méterre elhelyezett, rövidebb élére állított, a borított részével a célzó felé néző számollyal szemben. Kislabdával öt egykezes felső dobást hajt végre a számolya. Érvényes találatnak az számít, ha a kislabda közvetlen találattal (gurulás, földre pattanás nélkül) érinti a számoly borított felületét. Az érvényes találatok számát kell feljegyezni.
- **Labdahordás:** Az indulóvonal előtt lehelyezett számoly mellett áll a próbázó. Tőle 10 és 15 méterre, egyvonalban további két számolyt helyeztünk el. A két kihelyezett számolyon egy-egy kislabda van. Rajtjelre a próbázó elfut az első – 10 méterre levő – számolyhoz, felkapja a rajta levő kislabdát és visszaviszi a rajtvonalnál levő számolyhoz, arra leteszi, elfut a második – távolabbi – számolyhoz, felkapja az ott levő labdát, és azzal visszafut az indulóvonalhoz. Lehelyezi a vonalnál a hozott labdát, falkapja az ott levő másik labdát, elviszi az első számolyra, majd visszajön a másik labdáért és azt kiviszi a távolabbi, második számolyhoz. Ott lehelyezi a labdát, és visszafutva áthalad a célvonalon. A próbázó egy kísérletet tehet. Eredményét 0,1 s-os pontossággal jegyezzük fel. A teszt a fürgeséget méri, amelyet úgy értelmezhetünk, hogy annak birtokában egy mozgásos feladatot kellő

„ügyességgel” és gyorsasággal old meg a vizsgált személy. Ebben a tesztben az ér el jó eredményt, aki kellően gyors és rendelkezik a mozgásátállítási képességével. Ebben a feladatban a mozgásátállítási mozgás lefékezését, majd felgyorsítását igényli.

- **Markolóerő:** A próbázó rugós személymérleget tart maga előtt. Karjait enyhén hajlítva, mellső rézsútos mélytartásban tartva mindkét kézzel átfogja a mérleg oldalát, hogy szorítását a mutató kijejezze. Maximális szorításra kell törekednie. 5-10 sec kivárást követően újra kísérletet tehet. Az eredmény kg-os pontossággal kerül a jegyzőkönyvbe.

Megjegyzés: A felsorolt motoros próbák és a hozzájuk tartozó teljesítmény értékek csak bő kínálatot jelentenek, amelyből ki-ki tetszése és körülményei szerint válogathat.

Tesztek 5. évfolyam	Lányok					Fiúk				
	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge
60 m-es vágtafutás	9,5	9,6–10,6	10,7–11,3	11,4–12,4	12,5	9,9	10–10,3	10,4–11,0	11,1–12	12,1
Helyből távolugrás	195	194–165	164–148	147–117	116	183	182–161	160–149	148–127	126
Függőleges felugrás	38	37–31	30–26	25–20	19	40	39–32	31–27	26–20	19
Labdadobás	691	690–545	544–470	469–324	323	711	710–584	583–519	518–392	391
Négyütemű fekvőtámasz	20	19–17	16–14	13–11	10	19	18–16	15–13	12–10	9
Karhajlítás fekvőtámaszban	27	26–18	17–11	10–2	1	31	30–21	20–14	13–5	4
Egyensúlyozás	23,4	23,3– 16,1	16,0–12,4	12,3–5,2	5,1	21,2	21,1–14,5	14,4–11	10,9–4,3	4,2
Függés hajlított karral	60,9	60,8– 34,5	34,4–21,2	21,1–1,1	1,0	65,1	65–38,4	38,3–24,9	24,8–2,1	2,0
Felülés	26	25–21	20–17	16–13	12	25	24–20	19–16	15–11	10
Helyzetérzékelés	6,5	6,6–10,4	10,5–12,5	12,6–16,4	16,5	8,0	8,1–12,3	12,4–14,6	14,7– 18,9	19
Szalomfutás	5,9	6,0–7,6	7,7–8,6	8,7–10,3	10,4	6,7	6,8–7,8	7,9–8,5	8,6–9,6	9,7
Szalom-labdavezetés kézzel	7,6	7,7–11,0	11,1–12,8	12,9–16,2	16,3	7,8	7,9–11,1	11,2–13	13,1– 16,3	16,4
Szalom-labdavezetés lábbal	13,9	14,0– 18,5	18,6–20,9	21,0–25,5	25,6	9,5	9,6–15	15,1–17,9	18,0– 23,4	23,5
Célba dobás	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
Labdahordás	21,4	21,5– 26,1	26,2–29,8	29,9–35,3	35,4	23,8	23,9–28	28,1–29,8	29,9– 35,3	35,4
Markolóerő	34	33–27	26–21	20–14	13	34	33–27	26–21	20–14	13

Tesztek 6. évfolyam	Lányok					Fiúk				
	Kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge
60 m-es vágtafutás	9,3	9,4–10,4	10,5–11,0	11,1–12,1	12,2	8,9	9,0–9,9	10,0–10,6	10,7–11,6	11,7
Helyből távolugrás	198	197–172	171–158	157–132	131	205	204–177	176–162	161–134	133
Függőleges felugrás	40	39–33	32–28	27–22	21	43	42–35	34–29	28–21	20
Labdadobás	799	798–628	627–541	540–371	370	802	801–655	654–580	579–433	432
Négyütemű fekvőtámasz	22	21–18	17–15	14–11	10	26	25–21	20–16	15–10	9
Karhajlítás fekvőtámaszban	26	25–16	15–10	9–2	1	33	32–21	20–13	12–2	1
Egyensúlyozás	25,1	25–17,1	17,0–13	12,9–5,0	4,9	21,4	21,3–14,7	14,6–11,2	11,1–4,5	4,4
Függés hajlított karral	68,6	68,5–40,1	40,0–26,4	26,3–1,1	1,0	71,4	71,3–43,9	43,8–30,0	29,9–2,5	2,4
Felülés	28	27–23	22–19	18–14	13	32	31–25	24–20	19–13	12
Helyzetérzékelés	6,5	6,6–10,4	10,5–12,5	12,6–16,4	16,5	7,1	7,2–10,9	11–12,9	13–16,8	16,9
Szalomfutás	6,4	6,5–7,6	7,7–8,3	8,4–9,5	9,6	6,2	6,3–7,6	7,7–8,4	8,5–9,8	9,9
Szalom-labdavezetés kézzel	7,3	7,4–9,8	9,9–11,1	11,2–13,6	13,7	7,2	7,3–9,9	10,0–11,4	11,5–14,1	14,2
Szalom-labdavezetés lábbal	11,5	11,6–16,9	17,0–19,8	19,9–25,3	25,4	8,9	9,0–13,6	13,7–16,1	16,2–20,8	20,9
Célba dobás	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
Labdahordás	20,0	20,1–25,2	25,3–28	28,1–33,1	33,2	23,2	23,3–26,8	26,9–28,8	28,9–32,4	32,5
Markolóerő	39	38–30	29–24	23–15	14	46	45–35	34–28	27–18	17

Tesztek 7. évfolyam	Lányok					Fiúk				
	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge
60 m-es vágtafutás	9,4	9,5–10,3	10,4–10,9	11,0–11,8	11,9	8,8	8,9–9,7	9,8–10,3	10,4–11,2	11,3
Helyből távolugrás	197	196–173	172–160	159–136	135	212	211–186	185–172	171–146	145
Függőleges felugrás	42	41–35	34–31	30–24	23	44	43–37	36–32	31–25	24
Labdadobás	898	897–711	710–616	615–430	429	914	913–719	718–620	619–425	424
Négyütemű fekvőtámasz	27	26–21	20–16	15–10	9	31	30–21	20–15	14–5	4
Karhajlítás fekvőtámaszban	24	23–13	12–7	6–2	1	31	30–21	20–16	15–8	7
Egyensúlyozás	25,9	25,8–17,5	17,4–13,2	13,1–4,8	4,7	25,2	25,1–17,8	17,7–13,9	13,8–6,5	6,4
Függés hajlított karral	60,8	60,7–34,9	34,8–21,7	21,6–1,1	1,0	62,4	62,3–40,1	40,0–28,8	28,7–6,5	6,4
Felülés	34	33–27	26–21	20–14	13	38	37–30	29–24	23–16	15
Helyzetérzékelés	5,5	5,6–9,7	9,8–11,9	12,0–16,1	16,2	5,9	6,0–11,0	11,1–13,7	13,8–18,8	18,9
Szalomfutás	6,4	6,5–7,6	7,7–8,3	8,4–9,5	9,6	6,5	6,6–7,5	7,6–8,1	8,2–9,1	9,2
Szalom-labdavezetés kézzel	7,4	7,5–9,8	9,9–11,1	11,2–13,4	13,5	6,9	7,0–9,4	9,5–10,8	10,9–13,4	13,5
Szalom-labdavezetés lábbal	10,8	10,9–16,1	16,2–19,0	19,1–24,3	24,4	9,3	9,4–13,1	13,2–15,1	15,2–18,2	18,9
Célba dobás	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
Labdahordás	22,2	22,3–26,9	27,0–29,4	29,5–34	34,1	23,0	23,1–26,5	26,6–28,3	28,4–31,7	31,8
Markolóerő	43	42–34	33–28	27–19	18	53	52–41	40–33	32–21	20

Tesztek 8. évfolyam	Lányok					Fiúk				
	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge	kiváló	jó	átlagos	gyenge	igen gyenge
60 m-es vágtafutás	8,1	8,2–10,1	10,2–11,2	11,3–13,1	13,2	7,6	7,7–9,5	9,6–10,5	10,6–12,4	12,5
Helyből távolugrás	203	202–180	179–167	166–145	144	233	232–200	199–184	183–152	151
Függőleges felugrás	45	44–38	37–33	32–26	25	52	51–42	41–36	35–26	25
Labdadobás	961	960–745	744–636	635–420	419	1080	1079–813	812–678	677–411	410
Négyütemű fekvőtámasz	29	28–23	22–18	17–12	11	38	37–30	29–24	23–16	15
Karhajlítás fekvőtámaszban	20	19–14	13–8	7–2	1	36	35–25	24–18	17–7	6
Egyensúlyozás	24,9	24,8–17,6	17,5–13,8	13,7–6,5	6,4	32,6	32,5–21,0	20,9–15,1	15,0–3,4	3,3
Függés hajlított karral	57,3	57,2–33,2	33,1–21,0	20,9–1,1	1,0	71,9	71,8–47,6	47,5–35,3	35,2–11,0	10,9
Felülés	35	34–28	27–23	22–16	15	45	44–34	33–27	26–16	15
Helyzetérzékelés	6,5	6,6–9,7	9,8–11,4	11,5–14,5	14,6	3,8	3,9–9,4	9,5–12,4	12,5–18,1	18,2
Szlabomfutás	6,4	6,5–7,6	7,7–8,3	8,4–9,5	9,6	6,2	6,3–7,2	7,3–7,9	8,0–8,9	9,0
Szlabom-labdavezetés kézzel	7,3	7,4–9,3	9,4–10,4	10,5–12,4	12,5	7,0	7,1–8,9	9,0–10,1	10,2–12,0	12,1
Szlabom-labdavezetés lábbal	10,8	10,9–16,1	16,2–19,0	19,1–24,3	24,4	8,7	8,8–12,1	12,2–13,9	14,0–17,3	17,4
Célba dobás	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
Labdahordás	21,6	21,7–26,0	26,1–28,3	28,4–32,7	32,8	22,2	22,3–25,7	25,8–27,6	27,7–31,1	31,2
Markolóerő	44	43–35	34–29	28–20	19	61	60–47	46–38	37–25	24

IX. Határozatok Tára**Az Országgyűlés határozatai****Az Országgyűlés
47/2009. (V. 27.) OGY
határozata**

**az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról,
tisztviselőinek és tagjainak
megválasztásáról szóló
14/2006. (V. 31.) OGY határozat
módosításáról***

Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tisztviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 14/2006. (V. 31.) OGY határozat a következők szerint módosul:

Az Országgyűlés

a Honvédelmi és rendészeti bizottságba
dr. Gál Zoltánt,

a Környezetvédelmi bizottságba

Fülöp István bizottsági tagsági helyére
dr. Turi-Kovács Bélát – a bizottság tagjává s egyben –
a bizottság alelnökévé,

az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságba
dr. Turi-Kovács Béla helyett
Fülöp Istvánt
a bizottság tagjává megválasztja.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Török Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

**Az Országgyűlés
48/2009. (V. 27.) OGY
határozata**

**a Magyar Köztársaság polgárai személyes adatainak
biztonságát, valamint egyes állami szerveket,
közszereplőket érintő információszerzési,
vagy más néven „árnyék-titkosszolgálati” botrány
körülményeit és az ügy kezelésének anomáliáit
vizsgáló bizottság létrehozásáról szóló
125/2008. (XII. 3.) OGY határozat módosításáról***

1. A Magyar Köztársaság polgárai személyes adatainak biztonságát, valamint egyes állami szerveket, közszereplőket érintő információszerzési, vagy más néven „árnyék-titkosszolgálati” botrány körülményeit és az ügy kezelésének anomáliáit vizsgáló bizottság létrehozásáról szóló 125/2008. (XII. 3.) OGY határozat V. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„V. A vizsgálóbizottság 10 tagból áll, tagjai országgyűlési képviselők. A tagokra a képviselőcsoportok vezetői tesznek ajánlást a határozati javaslat elfogadását követően legkésőbb 8 napon belül a következők szerint:

MSZP	5 tag
Fidesz – Magyar Polgári Szövetség	3 tag
KDNP	1 tag
SZDSZ	1 tag”

2. E határozat a közzététele napján lép hatályba.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Török Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

**Az Országgyűlés
49/2009. (V. 27.) OGY
határozata**

**a tanyák és tanyás térségek megőrzéséről,
fejlesztéséről****

A tanya – mint hagyományos gazdálkodási, települési és létforma – a magyar társadalmi, településszerkezeti- és

* A határozatot az Országgyűlés a 2009. május 25-i ülésnapján fogadta el.

* A határozatot az Országgyűlés a 2009. május 25-i ülésnapján fogadta el.

* A határozatot az Országgyűlés a 2009. május 25-i ülésnapján fogadta el.

gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra tekintő része. Sajátos társadalom-földrajzi, építészeti, nyelvi, néprajzi és tájképi sajátosságai révén a tanyás településrendszer a magyar nemzeti örökség, ezzel együtt pedig az európai örökség részét képezi.

A tanyák igazodnak természetföldrajzi adottságaikhoz, az itt élő generációk nemzedékről nemzedékre adják át hazai termesztési-tenyésztési hagyományainkat, a gazdálkodásban megszerzett és felhalmozott tudásanyagot, őrzik tájfajtaikat és őshonos állatfajtaikat, ezzel a biodiverzitás gazdagságát, hozzájárulnak a magyar táj fenntartható használatához és a heterogén termelési kultúra fenntartásához.

A tanyák és tanyás térségek védelme és fejlesztése, a tanyavilágban meglévő nemzeti értékeink megőrzése érdekében, valamint az itt élők iránti társadalmi szolidaritás kifejezése érdekében a Magyar Országgyűlés:

1. Kinyilvánítja, hogy a tanya, a tanyás településrendszer és gazdálkodási forma a magyar nemzeti örökség része, amelynek fennmaradása, új életre keltése és fejlesztése nemzeti érdek.

2. Felkéri a Kormányt, hogy az eddig elvégzett kutatások eredményeire támaszkodva a hazai tanyák és tanyás térségek helyzetéről, legfontosabb problémáikról és az azok megoldása érdekében eddig tett kormányzati lépésekről 2009. szeptember 15-ig készítsen átfogó jelentést és azt nyújtsa be a Magyar Országgyűlésnek.

3. Felkéri a Kormányt, hogy – összhangban a 2. pontban foglalt átfogó jelentéssel és annak megállapításaira építve – 2009. november 30-ig készítsen a különböző szakpolitikákat integráló átfogó cselekvési tervet a tanyák és tanyás térségek megőrzésére és fejlesztésére, különös tekintettel a legfontosabb feladatokra és fejlesztési irányokra, az azok megvalósításához szükséges intézkedésekre és támogatási lehetőségekre, továbbá azok összehangolására.

4. Felkéri a Kormányt, hogy – e határozat hatálybalépésének időpontjától számítva – 2 évente számoljon be a Magyar Országgyűlésnek a 3. pontban rögzített cselekvési terv megvalósításáról.

5. A határozat a közzététele napján lép hatályba.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Török Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

A Kormány határozatai

A Kormány 1076/2009. (V. 27.) Korm. határozata

**a menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről
szóló, 1959. április 20-án,
Strasbourgban aláírt Európai Megállapodásban
részes államává váláshoz szükséges
bejelentésről**

A Kormány

1. egyetért azzal, hogy a Magyar Köztársaság a bemutatott szövegű, a menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) részes államává váljon;

2. felhatalmazza a külügyminisztert vagy az általa kijelölt személyt, hogy a Magyar Köztársaság részes állammá válásához szükséges közléseket megtegye;

3. felhatalmazza az igazságügyi és rendészeti minisztert vagy az általa kijelölt személyt a Megállapodás bemutatott szövegének – a megerősítés fenntartásával történő – végleges megállapítására;

4. felhívja a külügyminisztert, hogy a Megállapodás szövege végleges megállapításához szükséges meghatalmazási okiratot adja ki;

5. elfogadja a Megállapodás kihirdetéséről szóló törvénytervezetet, és elrendeli a Megállapodás szövegének végleges megállapítását követően annak az Országgyűléshez történő benyújtását. A törvényjavaslat előadójának a Kormány az igazságügyi és rendészeti minisztert jelöli ki.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1077/2009. (V. 27.) Korm. határozata

**a Magyar Honvédség Szociálpolitikai Közalapítvány
Alapító Okiratának módosításáról**

1. A Kormány a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 74/B. § (5) bekezdése alapján – figyelemmel az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi LXV. törvény 1. § (2) bekezdésében foglaltakra –

a) módosítja a Magyar Honvédség Szociálpolitikai Közalapítvány (a továbbiakban: közalapítvány) Alapító Okiratát (a továbbiakban: alapító okirat);

b) felhatalmazza a honvédelmi minisztert, hogy az alapító okirat módosításának bírósági nyilvántartásba vétele iránti eljárásban az alapító Kormány nevében és képviselőiében eljárjon;

c) felhívja a honvédelmi minisztert, valamint a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztert, hogy a közalapítvány egységes szerkezetbe foglalt alapító okiratát – a bírósági nyilvántartásba vételéről szóló határozat jogerőre emelkedését követően azonnal – tegyék közzé a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Hivatalos Értesítőben.

2. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1078/2009. (V. 27.) Korm. határozata

**a Magyar Állam és a Kambodzsai Királyság között
Kambodzsra Magyarországgal szemben fennálló
adósságának konszolidálásáról és rendezéséről**

A Kormány tudomásul veszi, hogy a pénzügyminiszter az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 108/A. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a bemutatott szövegnek megfelelő tartalommal Megállapodást köt a Kambodzsával, Kambodzsra Magyarországgal szemben fennálló adóssága konszolidálásáról és rendezéséről.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1079/2009. (V. 27.) Korm. határozata

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Kambodzsai
Királyság Kormánya közötti
fejlesztési együttműködésről szóló
Megállapodás szövegének végleges megállapítására
adott felhatalmazásról**

A Kormány

1. egyetért a Magyar Köztársaság Kormánya és a Kambodzsai Királyság Kormánya közötti fejlesztési együttmű-

ködésről szóló Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) bemutatott szövegével;

2. felhatalmazza a külügyminisztert vagy az általa kijelölt személyt a Megállapodás bemutatott szövegének – a jóváhagyás fenntartásával történő – végleges megállapítására;

3. felhívja a külügyminisztert, hogy a Megállapodás szövegének végleges megállapításához szükséges meghatalmazási okiratot adja ki;

4. jóváhagyja a Megállapodás kihirdetéséről szóló kormányrendelet tervezetét, és elrendeli a Megállapodás végleges szövegének megállapítását követően annak a Magyar Közlönyben történő kihirdetését.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak határozatai

A külügyminiszter 22/2009. (V. 27.) KüM határozata

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Belarusz
Köztársaság Kormánya között
a gazdasági együttműködésről szóló megállapodás
kihirdetéséről szóló 196/2008. (VIII. 4.) Korm. rendelet
2–3. §-ainak hatálybalépéséről**

A Magyar Közlöny 115. számában megjelent, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Belarusz Köztársaság Kormánya között a gazdasági együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 196/2008. (VIII. 4.) Korm. rendelet 6. cikke az alábbiak szerint rendelkezik a hatálybalépésről:

„Jelen Megállapodás a mindkét országban meghatározott saját, belső jogrend szerint szükséges eljárási követelmények teljesítéséről szóló, utolsó diplomáciai úton eljuttatott jegyzék kézhezvétele napján lép hatályba.”

Az első kézhezvétel időpontja: 2008. szeptember 15.

A későbbi kézhezvétel időpontja: 2008. október 21.

A szerződés hatálybalépésének időpontja: 2008. október 21.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 196/2008. (VIII. 4.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Belarusz Köztársaság Kormánya között a gazdasági együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 196/2008. (VIII. 4.) Korm. rendelet 2–3. §-ai 2008. október 21-én, azaz kétezer-nyolc október huszonegyedikén léptek hatályba.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külügyminiszter

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
kiadásában megjelenik a

MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR (DVD)

Tartalom

Online adatbázis és napi adatfrissítési szolgáltatás

A MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR DVD havi frissítésű lemeze közel 150 000 jogszabálysöveget tartalmaz. Az alapszövegek mellett egységes szerkezetben közli azok mindenkor hatályos változatát, korábbi szövegváltozatait, illetve a már hatályon kívül helyezett jogszabályokat is, továbbá az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kormány, a miniszterelnök, a miniszterek, az Alkotmánybíróság, a Legfelsőbb Bíróság, az Országos Választási Bizottság stb. határozatait, állásfoglalásait, a különböző irányelveket és iránymutatásokat, neves szerzők által készített kommentárokat, nemzetközi szerződéseket, tájékoztatókat, hirdetményeket, pályázati felhívásokat, törvényjavaslatokat és törvényindokolásokat. A szövegek és adatbázisok közvetlen forrásai a hivatalos lapok, így a Magyar Közlöny, az ágazati közlönyök, az Alkotmánybíróság Határozatait, továbbá a Bírósági Határozatok, a Versenyfelügyeleti Értesítő, az Adó és Ellenőrzési Értesítő és a Versenybírósági Határozatok.

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR előfizetői számára a jogszabályok naponta aktualizált online adatbázisa ingyenesen érhető el, továbbá lehetőség van a havonta megküldött DVD-adatbázis napi rendszerességgel aktualizálására, internetről letöltött adatcsomag segítségével. E két szolgáltatás segítségével a jogszabály-változások folyamatosan nyomon követhetők.

Sokoldalúság

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR jogszabály-szolgáltatását többféle keresési lehetőség teszi teljessé. A kényelmes eligazodást támogatja a szövegbe épített hivatkozások rendszere (tartalmilag kapcsolódó más jogszabályok, jogegységi határozatok, bírósági és versenytanácsai határozatok, APEH-iránymutatások) és a joganyagok belső felépítésének és külső kapcsolatainak interaktív ábrázolása is.

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR és az EU-Jogszabálytár között az átjárhatóság biztosított, vagyis ha a magyar jogszabályban hivatkozás található uniós jogszabályra, akkor azt közvetlenül meg lehet nyitni a HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁRBÓL.

Az alapprogramot kiegészítő DVD-JOGSZABÁLYTÁR Asszisztens a különböző adatállományok (Szolgáltatások Jegyzéke, magyar és angol nyelvű TEÁOR, Kereskedelmi Vámtarifa Jegyzék stb.) adatbázisszerű kezelésének segítője, újdonság- és változásfigyelő szolgáltatása pedig lehetővé teszi a jogszabályváltozások hatékony követését. Iratmintatárunkat folyamatosan frissítjük és bővítjük.

(A Jogszabálytár bármely szövegrészlete kinyomtatható vagy szövegszerkesztőbe átemelhető.)

Éves előfizetési díjak

Önálló változat	97 200 Ft	☐
5 munkahelyes hálózati változat	171 600 Ft	☐
10 munkahelyes hálózati változat	216 000 Ft	☐
25 munkahelyes hálózati változat	351 000 Ft	☐
50 munkahelyes hálózati változat	459 000 Ft	☐
100 munkahelyes hálózati változat	780 000 Ft	☐

Megrendeléssel kapcsolatban érdeklődni lehet a 06-80-200-723-as zöldszámunkon és a 266-5095-ös telefonszámon. A megrendeléseket a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó címére (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6., faxszámon a 266-8906, illetve e-mail-en az ugyfel@mhk.hu-ra) kérjük eljuttatni.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a **MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR DVD** változatát példányban, 2009. hónaptól.

A megrendelő neve:

A megrendelő címe:

Ügyintéző neve:

Telefonszáma:

Küldési név, cím:

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó megjelentette a**Módszertani útmutató a helyi önkormányzati rendeletek szerkesztéséhez**

című kiadványt

Az útmutató célja, hogy a helyi önkormányzati rendeletek alkotása során történő helyes alkalmazásához gyakorlati segítséget nyújtson. Az útmutató sorra veszi a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény és a kapcsolódó végrehajtási rendeletek azon rendelkezéseit, amelyeket a helyi önkormányzati jogalkotásnál alkalmazni kell. Ezen rendelkezésekhez fűz gyakorlati útmutatást, kifejezetten önkormányzati rendeletekből merített helyes és helytelen példákat.

Jelenleg igen nagy az eltérés az egyes megyékben, illetve a megyéken belül az egyes településeken használt önkormányzati rendeletek alkotása során alkalmazott módszerekben, szokásokban. Erre tekintettel néhány közigazgatási hivatal mintarendeletekkel segíti az adott megyében működő települések jegyzőinek munkáját. Egységes, a helyi önkormányzatok részére készülő jogszabály-szerkesztési segédanyagot azonban még sem az Önkormányzati Minisztérium, sem az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium nem adott ki. Ezt a hiányt próbálja részben pótolni ez a kiadvány. Egyre nagyobb ugyanis az igény arra, hogy a helyi önkormányzati rendeleteket is egységes szerkesztési módszerrel, egységes szerkezetben, elektronizálva minden állampolgár elérhesse, megismerhesse és következetesen alkalmazhassa.

A fentiekre tekintettel ajánljuk a kiadványt az ország valamennyi jegyzőjének, körjegyzőjének, főjegyzőjének, a polgármestereknek, megyei közgyűlési elnököknek, a képviselő-testületek tagjainak, valamint a helyi jogalkotás előkészítésében részt vevő hivatali munkatársaknak.

A 104 oldalas kiadvány ára: **1155 Ft** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a **Módszertani útmutató a helyi önkormányzati rendeletek szerkesztéséhez** című kiadványt

(ára: **1155 Ft** + postaköltség), példányban, és kérem juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutalom.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlönyt szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével. A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Petréttei József. A szerkesztésért felelős: dr. Tordai Csaba. Budapest V., Kossuth tér 1–3.

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu. Telefon: 266-9290.

A papír alapon terjesztett Magyar Közlöny a kormányzati portálon közzétett hiteles elektronikus dokumentum CD-vel ellátott oldalhú másolata.

A Határozatok Tára hivatalos lap tartalma a Magyar Közlöny IX. részében jelenik meg.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék. Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411),

illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2009. évi éves előfizetési díj: 151 452 Ft. Egy példány ára: 315 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +270 Ft.

HU ISSN 0076—2407

09.1293 – Nyomja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.